

Adolf Hitler üdvözli a Zeppelin-mezőn összegyűlt munkásokat, miközben beszédet készül tartani az 1935 szeptemberi nürnbergi Pártnapokon. A szabadság nevében szervezett gyűlés a német katonaság megújulását, valamint az ország megszabadulását ünnepelte a versailles-i szerződés igája alól.

Leon Degrelle
HITLER, A DEMOKRATA
GEDE TESTVÉREK BT. BUDAPEST 2015

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült: Hitler Democrat, The Barnes Review Washington, D.C. 2012
Fordította: Molnár Ferenc
Az angol eredetivel egybevetette: Juhász Endre
Bevezető: Michael Collins Piper
Fedélterv: Dobszay Károly
Szedés, tördelés: Gede Testvérek Bt.
Felelős kiadó: Gede Tibor
GEDE TESTVÉREK BT. 1385 Budapest 62. Pf. 849. TELEFON: 349-4552 Honlap: www.gedetestverek.com E-mail- gedetestverek@yahoo.com
ISBN 978463-9298-87-3

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETŐ
Michael Collins Piper

LEON DEGRELLE — A NYUGAT HARCOSA

Következzen egy idealista, rettenthetetlen és félelmet nem ismerő vezető lelkesítő, és egyben tragikus története. Noha Degrelle a II. Világháború legszörnyűbb eseményeit is túlélte, élete alkonyán árulás áldozata lett.
Leon Degrelle a spanyolországi Malagában hunyt el 1994. április elsején, élete nyolcvanhetedik évében. A világháborút megelőzően Degrelle Európa legifjabb politikai vezetője, valamint a belga Királyi Párt alapítója volt. A háború idején hősiesen harcolt a keleti frontvonalon, hogy megmentse Európát a kommunizmustól. Államférfiként és katonaként személyes ismeretség fűzte Hitlerhez, Mussolinihoz, Churchillhez, Franco tábornokhoz, Láváihoz, Pétain-hez és számos egyéb európai vezetőhöz a II. Világháború néven ismert gigászi ideológiai és katonai összecsapás során. Közülük egyedül ő élt meg közel öt évtizedet a háborút követően e történelmi időszak szemtanújaként.

Degrelle francia eredetű családban látta meg a napvilágot a Bouillon nevű kisvárosban a luxemburgi Ardennekben 1906. június 15-én. Apja jómódú serfőző volt, és öt évvel fia születése előtt emigrált Franciaországból Luxemburgba. Költözésének oka a francia „egyházellenes" kormány azon döntése volt, amellyel száműzték a jezsuita rendet. Úgy tartják, hogy a Degrelle család tagjai között oly sok jezsuita volt, hogy a családban a jezsuita hitvallás szinte apáról fiúra szállt.

Az ifjú Leon Louvain egyetemén tanult, ahol jogi doktorátust szerzett, de egyéb tudományágakban is elmélyült, beleértve a politikatudományt, a művészeteket, az archeológiát és a filozófiát. Természetes vezetői tehetsége már diákként is megnyilvánult. Húszesztendős korára az ifjú tehetség már öt könyvet adott ki, és saját hetilapot szerkesztett.

Mély keresztény meggyőződéséből kifolyólag csatlakozott a belga Katolikus Akció Mozgalomhoz, amelynek értelemszerűen hamarosan az egyik vezetője lett. Leon szenvedélye az emberiség volt. Meg akarta nyerni a tömegeket, különös tekintettel a marxistákra.

Azt szerette volna, ha a társadalom megváltoztatását célzó szociális és szellemi eszméit magukévá teszik. Fel akarta emelni népét, hogy egy szilárd alapokon álló, hatékonyan működő, felelősségteljes államot hozzon létre számára. Egy olyan államról álmodott, ami az emberek józan ítélőképességén nyugszik, s amelynek egyedüli célja a népjóléte. Nem meglepő, hogy egy alkalommal a következő kijelentést tette: „Ha a nép nincs melletted, senki nincs melletted." Degrelle — tömören összefoglalva — néppárti volt.

Noha még huszonöt esztendős sem volt, az emberek csüngtek a szavain. A becslések

szerint több mint kétezer nyilvános előadást tartott. Könyveit, valamint az általa szerkesztett újságokat széles körben olvasták, mivel ezek minden esetben valós gondokról írtak. Pár év alatt a nemzet nagy részét maga mellé állította. Belgium megvesztegethető politikai rendszere elkezdett komoly figyelmet szentelni erre a feltörekvő fiatalemberre. Annak ellenére, hogy Degrelle kezdetben a belga Katolikus Pártban tevékenykedett (a liberálisok és a szocialisták mellett az ország három vezető pártjának egyike), végül kiábrándult a pártot irányító érdekcsoportból, és erőfeszítéseit inkább a királypárti mozgalom felépítésének szentelte.

Radikális politikai reformokat és a társadalmi igazságon, valamint a nemzeti egységen alapuló, "testületi" államot akart, így hatásos és kiváló propagandakampányba kezdett az ország vezető pártjai ellen, amelyeket nemes egyszerűséggel csak a „korruptaknak" (pourris) nevezett. A királypárti mozgalom hatalmas politikai tőkét kovácsolt a vezető pártok és cinkosaik cinikus pénzügyi mesterkedéseiből. Degrelle ezeket a személyeket „bankstereknek" (ford. megj.: a bankár és a gengszter összevonásából származó, pejoratív elnevezés) nevezte.

Degrelle mozgalma felismerte, hogy az országot irányító pártok, amelyek minden esetben készek voltak az együttműködésre, amikor a politikusok által összeharácsolt vagyon elosztásáról volt szó, széthúzást és viszályt szítottak az egész országban. Allan Cassels történész a következő szavakkal mutat rá erre: „Degrelle fokozatosan egyre inkább a kapitalizmus ellenségévé vált. Ez a változás nem annyira a gazdasági világválságnak, hanem a Belgium-szerte kirobbanó botrányoknak volt köszönhető, amelyek feltárták előtte az üzleti körök és a kormány összefonódásait." A királyi párt eszmeisége a populizmus elvén alapult: „Először is szembeszegültek a belga és a kongói 'szuperkapitalizmus' diktatúrájával, ezen felül elvetették az összes belga pártot és a parlamentáris rendszert, ezeket ugyanis a velejéig rothadt üzleti világ csápjainak tekintették...

A bankok irányítására nem volt tényleges elképzelésük, a munkanélküliséget pedig egy nemzeti alapterv segítségével tervezték megoldani. A munkások érdekeit a 'társadalmi osztályok szolidaritásán' alapuló testületi rendszer védelmezné, a királypárti konföderációk szervezeti struktúrájának leírása pedig a kereskedelemmel, az iparral, a mezőgazdasággal, a különböző szakmákkal, sőt, még a Belga Kongó irányításával kapcsolatos irányelveket is magában foglalta. Ennek ellenére a régi rendszer számos eleme megmaradt volna, beleértve a monarchiát, valamint a parlamentet is, ami erősen leszűkített formájában a testületekkel egyetemben vett volna részt a törvényhozásban.
1936. május 24-én a szavazások idején Degrelle királypárti jelöltjei elsöprő győzelmet arattak a vezető pártok felett és összesen harmincnégy helyet szereztek a parlamentben és a szenátusban.

Belgium vezető pártjai azonban hamarosan összefogtak, hogy szilárd falanxot alkotva szembeszálljanak a hatalmukat fenyegető királyi párttal s annak ifjú populista vezetőjével. Még a katolikusok vezetői is elítélték az egyház egyik legbuzgóbb gyermekét, mondván, hogy nem elég "mérsékelt". Ennek következtében a királypárti mozgalom sikere hanyatlásnak indult. Noha a párt a rendszer nyomásának hatására a szétesés jeleit mutatta, Degrelle-t újból beválasztották a parlamentbe, méghozzá elsöprő többséggel.

Degrelle korában Európa kis országokból állt, amelyek féltékenyek voltak egymás régi dicsőségére, és elzárkóztak a szomszédos népekkel való kapcsolattól. Az 1930-as évek végén, amikor a háború árnyéka megjelent, Degrelle figyelmét arra fordította, hogy Belgium semlegességét biztosítsa, s ezzel elkerülje, hogy népe Németország és Franciaország közötti ütközőponttá váljon a hadműveletek során. Miközben a belga határok rövid távú sértetlenségén munkálkodott, előrelátó emberként a földrész jövőjét sem veszítette szem elől. Diákéveiben beutazta Latin-Amerikát, az Egyesült Államokat és Kanadát. Ellátogatott Észak-Afrikába, a Közel-Keletre és természetesen az összes európai országba ellátogatott. Úgy érezte, hogy Európára különleges küldetés vár, s e cél érdekében az európai népeknek egyesülniük kell közös kulturális örökségük zászlaja alatt.

Degrelle Mussolini meghívására Rómába utazott. Churchill meghívta Londonba, és Hitler is fogadta Berlinben. Politikai pályafutását kockára téve, kétségbeesetten küzdött azért, hogy Európa ne sodródjon bele egy újabb háborúba. Bizonyos körök azonban ügyesen kihasználták azokat a régi ellentéteket, a kicsinyes gyűlölködést és a gyanakvást, ami a franciák és a németek között megnyilvánult. Az ország vezető pártjai, valamint a kommunisták gyakorlatilag ugyanazért a célért tevékenykedtek: háborút akartak. Az oroszok kiváló lehetőséget láttak arra, hogy a meggyengült és kivéreztetett Európát kommunistává tegyék.

1939. szeptember 3-án — a világ szervezett zsidóságának nyomására, valamint az amerikai zsidó vezetőkkel szoros kapcsolatot ápoló elnök, Franklin Roosevelt törekvéseinek hatására — Anglia hadat üzent Németországnak, annak ellenére, hogy Hitler minden tőle telhetőt megtett azért, hogy a háború ne törjön ki.

Amikor Belgiumot 1940-ben akarata ellenére belerángatták a háborúba, Degrelle politikai ellenfelei úgy vélték: itt az alkalom arra, hogy lesújtsanak a királypárti vezetőre. A kormányhű erők 1940. május 10-én letartóztatták, börtönbe vetették, összeverték és megkínozták. A vád az ellenséggel való összejátszás volt. Családja lemondott arról, hogy valaha élve látja viszont. Degrelle végül egy dél-franciaországi gyűjtőtáborba került. Amikor azonban a Degrelle-lel rokonszenvező német hatóságok tudomást szereztek hollétéről, szabadon engedték, és visszatért Belgiumba. Kezdetben elzárkózott a megszálló német csapatokkal való együttműködéstől, szemben opportunista politikai ellenfeleivel, akik a háborút megelőzően a „demokratikus" politikai rendszer elkötelezett hívei voltak.

Európában azonban folytatódott a háború, és a kommunizmus fellegvárában, a Szovjetunióban felkészültek arra, hogy bevonuljanak Európába, és megkaparintsák, ami még megmaradt belőle. Miután Hitler tudomást szerzett Sztálin azon tervéről, hogy a szovjet megszállás alatt álló Lengyelországon, majd Németországon keresztül szállja meg Nyugat-Európa középpontját, megelőző csapást mért az oroszokra, és 1941. június 22-én megtámadta a Szovjetuniót.

A II. Világháború legfontosabb és legkevésbé ismert politikai és harcászati tényezője a Waffen-SS (Waffen Schutzstaffel, vagyis fegyveres véderő) volt. Leon Degrelle a Waffen-SS egyik leghíresebb katonája lett. A Waffen-SS az Új Európai Rend ideológiai és katonai elit támadó egysége volt Miután a németek támadást indítottak a nemzetközi kommunizmus bástyája ellen. Európa összes országából fiatalemberek ezrei csatlakoztak ehhez az alakulathoz, miután felismerték, hogy hazájuk sorsa forog kockán.
Ezek a férfiak életüket önszántukból a szovjet elleni harcnak szentelték, $ úgy gondolták, hogy a bolsevizmus fenyegetésének megsemmisítését követően közösen munkálkodnak majd az egységes Európa megteremtésén. Rengeteg önkéntes csatlakozott a Waffen-SS soraihoz. A Waffen-SS kötelékében több mint négyszázezer nem német származású európai férfi harcolt a keleti frontvonalon. A Waffen-SS számos új alakulattal bővült. A német egységek hatszázezer főt számláltak.

Noha erre korábban Napóleon is kísérletet tett, az egymillió fős Waffen-SS volt a történelem legelső páneurópai hadserege. A terv az volt, hogy a háború befejezésével az SS alakulatai fogják biztosítani országaik számára a múlt kicsinyes nacionalizmusától mentes politikai biztonságot. Az SS minden egyes tagja azonos célért küzdött, és ugyanazt a világnézetet képviselte. Mindannyian bajtársak voltak, és sérüléseiket is közösen szenvedték el.

Amikor Hitler csapást mért a Szovjetunióra, Degrelle felajánlotta, hogy vallon önkéntesekből csapatot szervez, s ezzel dicsőséges helyet szerez Hitler új Európájában a francia anyanyelvű belgáknak. Közlegényként csatlakozott a harcokhoz, majd kivételes bátorságának köszönhetően végigjárta a katonai ranglétrát a tizedestől egészen a tábornokig. Összesen hetvenöt közelharcban vett részt, és hét alkalommal sebesült meg. A legmagasabb kitüntetésekben részesült, és ő volt az első nem német származású katona, aki megkapta a vaskereszt tölgyfalevelekkel ékesített lovagkeresztjét. Ezt a kitüntetést

Degrelle-nek személyesen Hitler adta át egy ünnepség során 1944. augusztus 27-én, Berlinben.

Érdemes megjegyezni, hogy amikor Degrelle 1941-ben első ízben utazott a keleti frontra, harmincöt esztendős volt, és még életében nem lőtt puskával. Noha a királyi párthoz köthető kiváló eredményeiért magas rangot ajánlottak fel neki, Degrelle Nagy Péterhez hasonlóan úgy döntött, közlegényként ölti magára a mundért, hogy bajtársai sorsában osztozhasson. Kizárólag képességeinek köszönhetően nevezték ki az általa toborzott Wallonia SS dandár parancsnokává.

Nem csoda, hogy honfitársai bajtársukból lett parancsnokukat viccesen „I. Szerény, Burgundia Hercege" néven emlegették. Az első nyolcszáz vallon önkéntes közül, akik a keleti fronton harcoltak, Degrelle-el együtt mindössze hárman élték túl a háborút. Közel kétezer-ötszáz, a Waffen-SS egyenruháját viselő honfitársa veszítette életét a szovjet elleni harcok során.

Degrelle a következőképpen nyilatkozott az SS-szel kapcsolatban: „A Waffen-SS nélkül a szovjetek 1944-ben egész Európát lerohanták volna. Jóval az amerikai csapatok előtt elérték volna Párizst. A Waffen-SS hősiessége állította meg a szovjet monstrumot Moszkvában, Cserkovban, Cserkasznál és Tarnopolban. A szovjetek több mint egy évet veszítettek. Az SS ellenállása nélkül a szovjetek Eisenhower előtt érkeztek volna Normandiába. Az emberek mély hálával gondoltak azokra az ifjakra, akik életüket áldozták értük. A Waffen-SS-éhez hasonló, önzetlen idealizmusra és hősiességre a középkori vallási lovagrendek óta nem volt példa a történelemben. Az anyagelvűség évszázadában az SS tagjai a spiritualitás ragyogó fénysugaraiként tündököltek a világon. Nincs kétségem a felől, hogy a Waffen-SS-ról Schillerhez hasonlóan valaki epikus költeményeket ír majd a jövőben. Az SS különleges mivolta abban rejlik, hogy tagjai kiválóságukat a legnagyobb viszontagságok közepette is megőrizték."

Degrelle légiója a háborús pokol négy esztendejét követően az utolsók között tért vissza Oroszországból. A kommunizmus egyesült erői és a „demokratikus szövetségesek" elleni titáni küzdelemről híres művet írt, amely Campaign in Russia címmel jelent meg. E könyv hatására nevezték el Degrelle-t a „XX. század Homéroszának".

Miután Degrelle négy éven át harcolt a kommunizmus ellen a keleti fronton, hazatért Brüsszelbe, ahol a belga történelemben példa nélkül álló üdvözlésben részesült. Belgák tízezrei álltak a brüsszeli utcákon, hogy a hazatérő tábornokot ünnepeljék, mindössze két hónappal azt megelőzően, hogy a szövetségesek megszállták Belgiumot.
Degrelle azonban tisztában volt azzal, hogy a kommunizmus egyik legádázabb ellenségeként, aki túlélte a háborút, az életére fognak törni, ő soha nem hajtott volna fejet a hódítók előtt.

Németország összeomlása idején Degrelle a továbbra is német irányítás alatt álló Norvégiába utazott, ahol repülőre szállt, és átrepült Európa azon területei felett, amelyeket a szövetségesek elfoglaltak. Legénységével együtt állandó légvédelmi tűz fenyegette repülőjüket az út során. Amikor a gép üzemanyaga kifogyott kényszerleszállást hajtottak végre a spanyol határnál. Degrelle számos sérülést szenvedett, és több csontja eltört. Felépüléséhez egyévnyi kórházi kezelésre volt szükség, melynek során a begipszelt testrészek miatt mozdulni sem tudott. Rá jellemző módon az SS tábornoka azonnal nekifogott megírni mesterművét (Campaign in Russia), ahogy jobb kezéről eltávolították a gipszet. A könyvet kétszer adták ki francia nyelven.

A háborús állapotok megszűnését követően a szövetségesek megszállással fenyegették Spanyolországot, ha nem adják ki nekik haladéktalanul Degrelle-t és a háborús évek francia miniszterelnökét, Pierre Lavalt, hogy kivégezhessék őket. Franco egyezményt kötött velük: Lavalt kiadta, de Degrelle-t Spanyolországban tartotta, azzal az indoklással, hogy egészségi állapota nem teszi lehetővé a kórházból való elszállítását.
A kórházban eltöltött évet követően Degrelle egy kolostorban kapott menedéket. Belgiumban azonban családtagjait, számos barátját és támogatóját letartóztatták,

s közülük sokakat halálra kínozták az ország „demokratikus felszabadítói". Gyermekeit (hét lányt és egy kisfiút) Európa különböző részein felállított büntetőtáborokba hurcolták, s nevüket megváltoztatták, nehogy a család valaha újra egyesülhessen, és ne szerezhessenek tudomást egymás sorsáról. A belga hatóságok elrendelték, hogy a család tagjai soha, semmilyen módon nem léphetnek kapcsolatba egymással vagy édesapjukkal.
Az új belga kormány három alkalommal ítélte halálra Degrelle-t távollétében. Egy különleges törvényt léptettek életbe, ami a Lex Degrellana nevet viselte. Ez a törvény rendelettel tiltotta meg a Degrelle-röl szóló, vagy az általa írt könyvek szállítását, birtoklását és vásárlását. A Campaign in Russia c. könyvet betiltották Belgiumban.

Degrelle egyedül fogott neki szétesett élete újraépítésének. Az őt soha el nem hagyó energiával és lángoló lélekkel kezdett új életet, és kétkezi munkásként egy építkezésen helyezkedett el. Hasonlóan ahhoz, ahogy a hadseregben közlegényből tábornokká lépett elő, Degrelle idővel saját építőipari vállalatot alapított, és fontos megbízásokat kapott. Vállalata munkájának minősége és hatékonysága olyannyira ismertté vált, hogy az amerikai kormány jelentős védelmi tervek megépítésével bízta meg, beleértve néhány katonai repülőtér megépítését Spanyolországban. Ez idő alatt Degrelle hűséges megbízottjai tűvé tették Európát, hogy elrabolt gyermekeit megtalálják. Idővel minden gyermekét megtalálták és visszajuttatták szerető apjához.

Negyven esztendő alatt Degrelle tizenkét alkalommal fordult a belga kormányhoz azzal a kéréssel, hogy biztosítsák számára a nyilvános tárgyalást és az esküdtszéket. Arra irányuló követeléseit, hogy ügyét törvényes bíróság tárgyalja (ellentétben a nürnbergi inkvizítorok kirakatperével), szégyenteljes és vétkes hallgatás követte. Spanyolországi száműzetése idején számos esetben próbáltak az életére törni. 1961. július 5-én a spanyol rendőrség letartóztatott két személyt, akik egy, a francia határnál fekvő kisvárosból akartak átmenni Spanyolországba a Pireneusokon át. Egy Lincoln Continental márkájú autóban ülve fogták el őket. Az egyik személy, aki a Zuis Alduide Idelon nevet használta, izraeli állampolgár volt, a másik férfi pedig francia útlevéllel rendelkezett, amelyben a Suison Jaké De Mon név szerepelt.

A két férfinál fegyvereket, lőszert, ötszázezer dollár értékű valutát, altatószerekel, egy spanyol villa részletes tervrajzát és egy koporsó formájú ládát találtak. Végül beismerték, hogy az izraeli titkosszolgálatnak dolgozó kommandócsoport tagjai, és Degrelle tábornok elrablása céljából érkeztek az országba. Tervük a következő volt:

A tíz emberből álló csoport néhány tagja helikopteren érkezik Degrelle otthonához, ahol a tábornokot elfogják, elkábítják és Tarragonába szállítják. Az eszméletlen Degrelle-t egy ládába helyezték volna, és az éj leple alatt egy kis csónakon egy francia mediterrán kikötőbe szállították volna. Onnan egy nagy hajó vitte volna tovább Izraelbe. A hajó megérkezése után Degrelle-t kipellengérezték és átadták volna a belga hatóságoknak, vagy egyszerűen megölik.

Az esetet követően a spanyol rendőrségnek hat emberével egyetemben sikerült letartóztatnia a kommandócsoport vezetőjét, egy Rubio de la Goaquína nevű spanyol kommunistát. A rendőrség arról is tudomást szerzett, hogy az emberrablási terv kidolgozásában szovjet ügynökök is részt vettek.

1983-ban a spanyol szocialisták – a nemzetközi zsidó nyomásgyakorló csoportokkal karöltve – hangos kampányba kezdtek azért, hogy Degrelle-t utasítsák ki Spanyolországból, de törekvésük kudarcot vallott. Ez azonban nem vette el ezen zsidó csoportok kedvét attól, hogy egy második támadási hullámot indítsanak Degrelle ellen. Az akció vezetője Marvin Hier rabbi (bírálói csak „Hazudós rabbinak" nevezték) és kollégája, Abraham Cooper rabbi volt. Mindketten a Simon Wiesenthal Központ a Holocaust Tanulmányozásáért elnevezésű, rendkívül nyereséges adománygyűjtő vállalkozás vezetői. A szervezet központja Los Angelesben van, és nevét egy ellentmondásos hírű, önjelölt „nácivadászról" kapta.

Mivel végül kénytelenek voltak elismerni, hogy a hírhedt „náci szökevény", Dr. Josef Mengele valójában meghalt, és nem „Argentínában bujkál" (vagy Bolíviában. Panamában, vagy egyéb hasonló helyeken), Hier és Cooper ügy döntött, Degrelle tábornok ideális jelölt lesz az új „náci fenevad" szerepére, akit adománygyűjtő kampányaik során reklámként használhatnak.

Százezer dollár vérdíjat tűztek ki Degrelle „elfogásáért", de ez már önmagában komikus volt, hiszen Degrelle szabadon élt Spanyolországban, ahol a kávéházak népszerű és ismert vendége volt. Gyakran ebédelt barátai társaságában, közöttük a világ különféle országaiból érkező csodáiéival, akik a nyugalomba vonult katonai vezető és európai államférfi meglátogatása céljából érkeztek az országba.

A Hier-Cooper páros hisztérikusan és hangosan követelte, hogy Degrelle-t állítsák bíróság elé „háborús bűneiért", és ezzel egyidejűleg természetesen arra buzdították támogatóikat, hogy pénzeljék a tábornok ellen folytatott propagandakampányt. Érdekes módon évekkel ezt megelőzően Jean Charlier, az ismert televíziós rendező felkereste a B'nai B'rith Rágalmazásellenes Ligát és Simon Wiesenthalt, hogy információkat kérjen tőlük tervezett műsorához, amely Degrelle „háborús bűneinek" brutalitását és pontos mibenlétét dolgozta volna fel. Charlier mindkét helyről azt a választ kapta, hogy semmilyen bizonyíték nincs Degrelle ellen, és a belga tábornokot egyetlen nemzetközi bíróság sem vádolja háborús bűnökkel. Amikor azonban a Simon Wiesenthal Központ (pénzügyi) érdekei azt diktálták, hogy új „háborús főbűnöst" találjanak, a történet egyszeriben megváltozott.

Degrelle ebben az időben exkluzív interjúban reagált az eseményekre, ami a The Spotlight c. lapban jelent meg 1985. október 28-án. Degrelle a következőket nyilatkozta: „Dr. Abraham Cooper teljes mértékben tisztában van azzal, hogy a legapróbb bizonyítékkal sem rendelkezik ellenem. Ő maga is elismerte, hogy vádjai feltételezéseken alapulnak." Degrelle felhívta a figyelmet Cooper olyan kijelentéseire, mint például. „Nem lepne meg, ha kiderülne, hogy [Degrelle] véres bűncselekményeket követett el."

„El tudják képzelni ezt?" — kérdezte Degrelle. „Az elmúlt negyven év során számtalan vizsgálatot folytattak ellenem, s ezek mindegyike azzal a végeredménnyel zárult hogy semmiféle terhelő bizonyítékot nem találtak. Cooper eltér a hivatalos gyakorlattól, amikor elismeri, hogy nem elítélendő tettek, hanem eszmék, a saját eszméim miatt akar bosszút állni rajtam. Egy olyan ember eszméi miatt akar bosszút állni, aki másként gondolkodik, mint ó, és ebből a célból ez a magas méltóságú zsidó százezer dollár díjazású embervadászatot hirdetett egy másik országban a fenevad elfogásáért.
Dr. Abraham Cooper kijelentette: 'Leon Degrelle bűnös abban, hogy náci eszméket hirdet a világ ifjúságának. Szorosan a nyomában leszünk, és gondoskodunk róla, hogy gaztetteiért megfizessen.'

Jól hallották — tette hozzá Degrelle. Eszmékről beszél. Manapság az ember nem követhet olyan eszméket, amelyeket Abraham rabbi nem hagy jóvá. Ez hallatlan hozzáállás, különösen akkor, ha egy olyan ország polgára tanúsítja, mint az Egyesült Államok, ahol a gondolati szabadság szentségét hirdetik. Van ebben a magánszemélyek által szervezett ember-vadászatban valami szörnyűséges.

Az embervadászoknak igen jelentős pénzösszegek állnak a rendelkezésére. Ezt a hatalmas summát, ami egy modern kori aranyfolyamhoz hasonlatos, eddig a nyárig Josef Mengele elrablásának céljára irányozták elő. Mostanra azonban köztudott, hogy Mengele több mint öt éve halott, miközben Wiesenthal egész végig arról tudósította a világot, hogy Mengele nyomában van, és bármelyik percben elkaphatja. Az üldözés minden lépéséről részletesen beszámolt, leírta a Mengele által hátrahagyott menedékhelyeket, ahonnan mindössze pár perccel Wiesenthal érkezése előtt menekült el. Mint kiderült, ezeken a helyeken Mengele soha életében nem járt."

Degrelle kijelentette, hogy nem fél attól a vérdíjtól, amit a zsidó vezetők a fejére tűztek: "A keleti fronton ennél szörnyűbb dolgokat is láttam. Pontosan

úgy élem a napjaimat, ahogyan eddig, magam megyek el az újságért, és nyugodtan megiszom egy pohárkával a tengerparton. Nem fogom a biztonságommal kapcsolatos aggodalmakkal megmérgezni életem hátralévő napjait. Hiszek a szerencsémben, és hiszek Istenben. Isten majd elrendezi a dollármilliók vadászainak és üldözöttük sorsát. Az ő védelmére és igazságára hagyatkozom."

Noha Degrelle sikeresen meghiúsította a Simon Wiesenthal Központ ellene folytatott kampányát, esküdt ellenségei még egy utolsó kísérletet tettek arra, hogy a tábornokot eltegyék láb alól. A Francia Nemzeti Front által megjelentetett Hebdo c. magazin 1985. december 27-én közzétette, hogy kb. tíz, venezuelai útlevéllel rendelkező, nagy valószínűséggel a Moszadhoz köthető személy érkezett Madridba azzal a céllal, hogy ismét megpróbálják elrabolni Degrelle-t. Tervüket azonban a rendkívül éber spanyol hatóságok ismételten meghiúsították.

Elképzelhető, hogy a fentieken kívül egyéb terveket is szőttek Degrelle ellen, az idős tábornok ennek ellenére szabadon folytatta életét és egyszemélyes keresztes háborúját a történelmi igazságért.

Degrelle tábornok előrehaladott kora ellenére ez idő tájt fogott bele egy nagyszabású vállalkozásba, mii megkoronázhatja termékeny írói munkásságát, s kiválóan illik egy olyan emberhez, akit egykoron „a franciául közzétevő írók világának kiváló alakjaként" jellemeztek. Degrelle élete során több mint negyven könyvet és tanulmányt jelentetett meg, melyek témája a költészettől a gazdaságig, az építészettől a történelemig számos témát érintettek. Új terve azonban igen nagy területet foglalt magába.
A belga államférfi belefogott egy tizennégy kötetes sorozat megírásába, amelynek a Hitler évszázada címet adta. A sorozat témájának középpontjában nyilvánvalóan Adolf Hitler XX. századi szerepe, és az ezen az időszakon túlmutató hatása állt.

Degrelle örömmel ragadta meg a lehetőséget arra, hogy gondolatait végre angol nyelven is szabadon kifejthesse azon olvasók felé, akik minden bizonnyal még soha nem olvashatták a „másik oldal" nézőpontját, különösen nem egy olyan, szívhez szólóan író személy tollából, aki az események szemtanúja volt.

A tábornok fanyar humorral jegyezte meg akkortájt: "Amikor a szövetségesek szemszögéből hallok a háborúról, gyakran eszembe jut annak a riporternek az esete, akit egy tömegverekedés helyszínére küldtek tudósítani. Az illető precízen feljegyzett minden egyes ütést, amit az egyik csoport tagjai mértek a másikra, de a másik csoport ütéseit figyelmen kívül hagyta. Az általa megírt történet hűen tükrözné az egyik oldal támadását, míg a másik oldalt védtelen áldozatként állítaná be. Ezzel azonban elmulasztaná bemutatni a másik oldal igazságát, vagyis hazudna. Hitler egyetlen cselekedetét sem tagadom le, de felhívom a figyelmet arra is, amit a kommunisták és nyugati szövetségeseik tettek, hogy az emberek maguk alkothassanak ítéletet."

Degrelle ígéretet kapott arra, hogy minden szükséges támogatást megkap készülő könyvéhez, s az Institute for Historical Review (IHR) gondozásában hamarosan napvilágot látott az első kötet. Ezt az intézetet Willis Carto alapította 1978-ban, és akkoriban Torrance városában, Kaliforniában volt a központja. Ez az intézet volt a történelmi revizionizmus néven ismert mozgalom előfutára.

Degrelle első kötete — vitathatatlan mestermű — a Hitler: Born at Versailles címet viselte. Az 535 oldalas mű azon a feltevésen alapul, mely szerint „a versailles-i szerződés hívta életre Hitlert", valamint hogy Hitler és Németország története kizárólag a versailles-i szerződés, és Németország — esküdt ellenségei által történt — könyörtelen leigázása vonatkozásában értelmezhető. A kötet áttekintést nyújt a francia-angol cselszövésekről közép-Európa vonatkozásában, Wilson tizennégy pontjának rendszeres elárulásáról, a Wilson küldetését kezdettől fogva kudarcra ítélő titkos egyezményekről, valamint arról, hogy a nagyhatalmak miként osztottak fel egymás között cinikus módon hatalmas területeket, anélkül hogy tekintettel lettek volna szerencsétlen emberek millióinak akaratára. Németország és az Osztrák-Magyar monarchia megcsonkítása több millió németet (és német osztrákot), magyart és egyéb

nemzetiségű embert dobott oda vágómarhaként a velük szemben ellenséges szomszédos országok uralmának.

A hatalmas sikert arató első kötet megjelenése után az olvasók világszerte alig várták, hogy újabb könyveket olvashassanak Degrelle tollából. Az első kötet lefektette az alapokat a sorozat további részeihez. A sorozat tervezett kötetei a következő címekkel jelentek volna meg: Hitler, a demokrata; Hitler és a németek; Hitler és az egyház; Hitler és az Egyesült Államok; Hitler és Sztálin; Hitler és Anglia; Hitler és Franciaország; Hitler és a bankok; Hitler és a kommunisták; Hitler és a zsidók; Hitler, a politikus; Hitler, a katonai stratéga, valamint Hitler és a Harmadik Világ.
A tábornok az új tervek feletti lelkesedésében meglepő odaadással fogott bele az írásba. Degrelle hetvenkilenc esztendősen olyan munkába vágott bele, amelyről még nála jóval fiatalabb emberek sem álmodtak volna. 1993-ra Degrelle hat további kötet megírásával készült el, az IHR pedig a második és a harmadik kötet lefordításán és kiadásán dolgozott, amikor megtörtént a tragédia.

Az IHR-ben belső összeesküvők vették át az irányítást (fegyverrel kezükben), akiknek csalárd tevékenységét a háttérből egy kétes hírű San Franciscoi ingatlanörökös támogatta. Ez a személy nem csupán a New York híres „Our Crowd" zsidó felső tízezréhez tartozó Straus családdal állt szoros kapcsolatban, de emellett tevékenyen részt vett olyan cselekményekben (a Közel-Keleten és Ázsiában), amelyek közvetlenül Izrael titkosszolgálatához, a Moszadhoz, valamint az amerikai CIA velük szövetséges tagjaihoz köthető.

Az IHR elpusztítása mögött álló erők nyilvánvalóan ugyanazok voltak, amelyek oly régóta Degrelle ellen áskálódtak. Egyáltalán nem meglepő tehát, hogy az IHR-ben történt hatalomátvételt követően az intézet élére került érdekcsoport Degrelle tábornok Hitler évszázada c. sorozatát vette célba, azzal a nem titkolt — és sikeres — céllal, hogy a sorozat soha ne jelenhessen meg.

Az IHR merénylői mindent megtettek azért, hogy a tábornok munkáját aláaknázzák. A cselszövők által benyújtott egyik tanúvallomás Degrelle műveit az IHR szégyenének nevezte, azzal az indoklással, hogy „botrányos módon Hitler-párti". Egy másik tanúvallomás szerint Degrelle monumentális műve fehér elefánt, az oldalán jókora horogkereszttel".

A belga tábornok elleni kampány a legenyhébb kifejezéssel élve is bizarr volt, már csak azért is, mert Degrelle Hitler évszázada c. sorozata az IHR egyik legfigyelemreméltóbb kiadványa volt.
Ezen felül pedig az első kötet (Hitler Versailles-ban született) hatalmas profitot hozott az IHR számára, és a soron következő kötetek hasonló népszerűségre számíthattak.
A Degrelle művének megsemmisítésére irányuló aknamunka lerántotta a leplet az IHR-t irányító új csoport terveiről és szándékairól: céljuk a történelmi revizionista mozgalom csírájában való elfojtása volt. Elsődleges célpontjuknak Degrelle örökségét tekintették.
A sors fintora, hogy a távoli Spanyolországban élő Degrelle tábornok mit sem tudott az IHR ármánykodásáról, és munkáját abban a hitben folytatta, hogy az elkészült kéziratok biztos kezekben vannak az IHR-nél, s folynak a kiadás előkészületei. Az ezt követő események normális emberi ésszel szinte felfoghatatlanok. 1994. január 28-án az összeesküvők a következő levelet küldték Degrelle-nek:
Kedves Degrelle tábornok!
Nehéz kötelességünknek teszünk eleget; amikor értesítjük Önt arról hogy egy szerkesztői felülvizsgálat alapján az Ön által eddig elküldött köteteket, amelyek Adolf Hitler életrajzáról szólnak, kiadásra alkalmatlannak minősítettük. A felmerült kifogások között szerepel a történelmi tárgyszerűség alapvető hiánya, számos tárgyi tévedésen túl sok hivatkozás más művekre (némely esetben megfelelően idézett, máskor azonban az idézetek kimaradtak, valamint a gyakori ismétlések.
Az igazgatói tanács és ügyvédünk javaslatára arra kell kémünk Önt, hogy ne folytassa tovább a Hitler-sorozatot.
A levél „őszinte híve" aláírással zárult.

1985-ben a sértő hangvételű levél szerzője Degrelle Campaign in Russia c. művének előszavában a tábornokot „a történelem évszázadai kiváló személyiségének" titulálta, s kijelentette, hogy „Degrelle nem fél kimondani a fájó igazságot, és a keményen megfogalmazott véleményektől sem riad vissza".

Az IHR összeesküvői az elkészült kéziratok birtokában voltak. A „Hitler évszázada" sorozatot sikeresen megsemmisítették. Az ármányos cselszövők nem voltak hajlandók kiadni kezükből az értékes kéziratokat, és ezek a mai napig nem kerültek kiadásra. Nagyon valószínű, hogy a kéziratokat megsemmisítették.

Noha Degrelle már nyolcvanhét éves volt, jó egészségnek örvendett, s szellemi képességeinek teljes mértékben birtokában volt. A rosszindulatú levél és az IHR-ben lezajlott események hosszú életpályájának alkonyán, igen kritikus időpontban érték, és nagyon megviselték. Az esetet követően azonnal lebetegedett, és 1994. április 1-én a halál angyala magával vitte ezt a férfit, aki oly sok alkalommal túljárt a halál eszén. A kommunisták puskagolyói, lángszórói, gránátjai, srapneljei, tankjai, kivégző-osztagai, börtönőrei és kínzói nem vehették el Degrelle életét, az árulás azonban igen.
Degrelle özvegye, Madame Jeanne Degrelle a következőképpen kommentálta az eseményeket egy 1994. június 22-i keltezésű levélben, amit a The Spotlight c. lap közölt:

„Megragadom az alkalmat, hogy tanúskodjak e kétes személyek hazugságaival szemben. Férjem minden történelmi ténnyel kapcsolatban kifejezetten precíz volt, hatalmas forrásanyag, történelmi dokumentumok és iratok álltak a rendelkezésére. Minden munkája, az eddig megjelent műveket és a jövőben kiadásra kerülőket egyaránt beleértve, a legmagasabb tudományos szintet képviseli. A világ számos történésze fejezte ki tiszteletét bámulatos munkássága előtt, amivel a világtörténelem dokumentálásához hozzájárult."

A Degrelle tábornok utolsó hónapjait övező tragikus körülmények, valamint az értékes kéziratok eltűnése — bármennyire szomorú is — a történet részét kell, hogy képezzék, ugyanis kiválóan példázzák, hogy mi mindenre voltak képesek Degrelle ellenségei azért, hogy elhallgattassák a történelem eme zengő hangját.

Az IHR (és végül Degrelle) vesztéhez vezető gyalázatos események ellenére nem veszett el minden. Isten igaz kegye révén Willis Carto és Degrelle felesége megőriztek korábbi vázlatokat Degrelle munkáiból, és Degrelle asszony nagylelkű segítségének, valamint a gondos szerkesztés fáradságos munkájának köszönhetően — ami munkaórák százait vette igénybe, beleértve számos fordító és szerkesztő igyekezetét — a THE BARNES REVIEW (Willis Carto és a hű revizionisták 1994-ben indított új kiadványa, váJaszul az ÍHR elpusztítására) sikeresen új életet adott Degrelle elveszett műveinek, vagy legalábbis ezek jelentős részének.

A fennmaradt anyag — amelyet a THE BARNES REVIEW évek során jelentetett meg - hosszú idő után most először jelenik meg teljes terjedelmében könyv formájában. Ez a könyv a Hitler, a demokrata. Ez a kötet nem csupán bámulatos történelmi mű és valódi hősköltemény, hanem tisztelgés a könyv írója, Leon Degrelle tábornok előtt.

Milyen végszó illene ehhez a bevezetőhöz, ami korántsem mondott el mindent erről a kiváló emberről? Talán idézzük a tábornok saját szavait, amelyeket egy újságírónak mondott, amikor megkérdezte tőle, hogy van-e, amit megbánt a II. Világháború történéseivel kapcsolatban. Degrelle így felelt: "Azt, hogy veszítettünk."

Lábjegyzetek:
1. Alan Cassels: Fascism, New York, Thomas Y. Crowell Co., 1975.245. old.)
2. Ibid. 247. old.

A festmény Hitlert és egyik német juhászkutyáját ábrázolja. Hitlernek élete

során számos németjuhásza volt, többek között Prinz, Muckl, Blonda és Blondi. Ausztriai tartózkodása idején rendkívül rossz anyagi helyzete miatt kénytelen volt megválni Prinz nevű kutyájától, a kutya mégis visszatért hozzá, és hűsége miatt Hitler egész életére megszerette ezt a kutyafajt.

ELSŐ FEJEZET
A HITLER-TALÁNY

1945 óla számtalanszor megkértek arra, hogy ismervén Hitlert, meséljek róla. Ennél nehezebb kérést el sem tudnék képzelni. A 11. Világháborúról, s különösen Adolf Hitlerről közel kétszázezer könyv jelent meg. A kérdés csupán az, hogy van-e közöttük olyan mű, ami hiteles képet fest Hitlerről?

A Die Zeit c. liberális német lap szerint: „Hitler rejtélye túlmutat az emberi felfogóképesség határain."

Salvador Dali, a páratlan művészi géniusz egyik legintenzívebben drámai festményén megkísérelte e rejtély megoldását. Lefelé ívelő hegyvonulatok töltik ki a vászon nagy részét, alig hagyva helyet a ragyogó tengerpartnak, ahol finoman kidolgozott, apró emberalakok láthatók: a haldokló béke utolsó szemtanúi. Egy kiszáradt fa ágairól véres könnyeket hullató telefonkagyló lóg. Itt-ott hasonló jelentéssel bíró esernyők és denevérek láthatók.

Dali a következő szavakkal jellemzi a képet: „Chamberlain esernyője — amit a denevér személyesít meg — gonosz színben tűnik fel a festményen. Amikor ezt a részt festettem, kínzó aggodalom vett rajtam erőt."

Majd bizalmasan így folytatta: „Úgy éreztem, hogy ez a kép mélyen prófétai. Bevallom, hogy még magam sem oldottam meg Hitler talányát. Személye csupán vad képzeletem tárgyaként vonzott engem, valamint azért, mert szemeim előtt olyan emberként jelent meg, aki a változások eredményezésének felfoghatatlan szintű adományával rendelkezik."
Igen tanulságos lecke ez az alázatból azon kritikusok számára, akik a „végleges igazságot" kinyilatkoztató könyvek ezreivel rohantak a nyomdákba 1945 óta. E könyvek döntő többsége gúnyos megvetéssel szólt Hitlerről. Hitler személye oly mértékben elbizonytalanította a gazdag belső életet élő Dalit, hogy még negyven évvel később is aggály és bizonytalanság öntötte el hallucinációszerű festménye jelenlétében.

Rajta kívül ki más próbálta meg valaha tárgyilagoson bemutatni ezt a különleges személyt, akit Dali az emberi történelem legkirobbanóbb figurájaként jellemzett? Az elvakult gyűlöleten és a tudatlanságon alapuló, Hitlerről szóló könyvek igen kevés magyarázattal szolgálnak a történelem leghatalmasabb személyiségéről. Gyakran elgondolkodom azon, hogy ezek a különféle ábrázolások hasonlítanak-e egyáltalán arra a Hitlerre, akit alkalmam volt személyesen ismerni? Hasonlítanak-e arra a Hitlerre, aki mellettem ült, állt, beszélt és hallgatott? Majdnem lehetetlen vállalkozás megértetni azokkal, akiket évtizedeken át fantasztikus mesékkel traktáltak, hogy amit olvastak vagy a televízióban hallottak, egyszerűen nem felel meg a valóságnak.

Az emberek valóságként fogadják el az ezerszer hallott képzelgéseket, annak dacára, hogy soha nem találkoztak Hitlerrel, nem beszélgettek vele, sőt, egy szavát sem hallották személyesen. Hitler nevének puszta említése fintorgó ördögöt, negatív érzelmeik kútfőjét hozza elő az emberekből. Elérték, hogy Hitler megemlítése Pavlov csengőjéhez hasonlatosan elűzi a lényegei és a valóságot. Idővel azonban a történelem nem fog megelégedni a sommás ítéletekkel.

Hitler képe állandóan a szemem előtt lebeg: 1936-ban a béke, 1944-ben a háború embereként láttam őt. Senki nem lehet egy ilyen különleges személy életének szemtanúja anélkül, hogy ez örökre nyomot ne hagyna a lelkében. Egy nap sem múlik el úgy, hogy ne jutna eszembe, és nem egy rég halott emberként gondolok rá, hanem az a kép él bennem, ahogy végigmegy az irodájában, leül a székében és megigazítja a kandallóban izzó fahasábokat.

A legelső szembetűnő dolog Hitlerrel kapcsolatban kis bajusza volt. Számtalanszor javasolták, hogy borotválja le, de mindig ellenkezett, mondván, hogy az emberek így szokták meg a látványát. Hitler nem volt magas növésű, ahogy Napóleon vagy Nagy Sándor sem. Mély, kék szemei voltak, amiket sokat igézőnek találtak, velem ellentétben. Azt az elektromosságot sem éreztem soha, ami állítólag a kezéből áradt. Párszor kezet ráztam vele, és sosem tapasztaltam ilyet.

Arca az adott pillanat szenvedélyes vagy fásult jellege szerint tükrözött érzelmeket vagy közönyt. Néha rendkívül szótlan volt, egy hang sem hagyta el ajkát, szája azonban mozgott, mintha láthatatlan akadályt akarna porrá morzsolni. Hirtelen ismét élénkké vált, és olyan beszédet intézett beszélgetőpartneréhez, mintha kétmillió emberhez szólna a Tempelhof reptéren. Ilyenkor mintha átváltozott volna, még egyébként sápadt bőrszíne is ragyogóvá vált. Ezen alkalmak során Hitler különös módon vonzónak tűnt, mintha varázserő birtokában lenne. Túlságosan ünnepélyesnek tűnő megjegyzései súlyát gyorsan némi humorral enyhítette. A képszerű szavak és a maróan gúnyos megjegyzések mestere volt Egy pillanat alatt olyan szóképet varázsolt elő, ami mosolyra késztette a hallgatóit, vagy éppen váratlan és lefegyverző hasonlattal rukkolt elő. Amikor véleményt formált valamiről, néha nyers, sőt, kérlelhetetlen volt, ugyanakkor mégis meglepően békülékeny, érzékeny és melegséget sugárzó tudott lenni.

1945 után Hitlert az elképzelhető összes kegyetlenséggel megvádolták, de az igazság az, hogy természeténél fogva képtelen volt a kegyetlenségre. Nagyon szerette a gyermekeket. Teljesen természetes és megszokott dolog volt számára, hogy megállította autóját, és elemózsiáját megosztotta az úton elhaladó kerékpáros ifjakkal. Egy alkalommal esőkabátját odaadta egy nincstelennek a szakadó esőben. Éjfélkor rendszerint abbahagyta a munkát, hogy ételt készítsen kutyájának, Blondinak.

Nem szívlelte a macskákat, aminek egyedüli oka az volt, hogy madarakkal táplálkoznak.
Szigorúan vegetáriánus koszton élt, hiszen a húsevés élőlények elpusztításával jár. Arra sem volt hajlandó, hogy akár egy nyulat vagy pisztrángot elfogyasszon, ami azért veszítette életét, hogy másnak eledelként szolgáljon. A tojást viszont elfogyasztotta, mivel amíg a tyúk tojik, addig nem vágják le.

Hitler étkezési szokásai a szüntelen meglepetés forrásai voltak. Vajon hogyan volt képes fenntartani magát napi egy főtt tojáson, néhány paradicsomon, két-három palacsintán és egy tál tésztán egy olyan ember, aki elképesztően szigorú napirend szerint élt? Gyűlések tízezrein tartott beszédeket, amiket követően ömlött róla a víz, s gyakran 1-2 kilót fogyott egy beszéd során. Mindössze 3-4 órát aludt naponta, 1940-1945 között az egész világ sorsát a vállán viselte, és 380 millió európai vezetője volt. Ő mégis képes volt rá.

Vízen kívül mást nem ivott. Nem dohányzott, és nem is viselte el, hogy a környezetében dohányozzanak. Hajnali 1-2 óra körül még javában a kandallója mellett üldögélt, és a fáradtság legapróbb jele nélkül, gyakran szórakoztatóan beszélt. Lehet, hogy hallgatói már nagyon elfáradtak, de Hitler nem.

Gyakran megfáradt öregemberként ábrázolják, ennél azonban semmi nem állhat távolabb a valóságtól. 1944 szeptemberében, amikor a jelentések szerint már elég nehezen volt képes menni, egy hetet töltöttem vele. Szellemi és fizikai energiája változatlanul páratlan volt. Az ellene elkövetett július 20-i merénylet még inkább feltöltötte energiával. Olyan nyugalommal iszogatta teáját főhadiszállásán, mintha a háború előtti magánszállásán lettünk volna a kancellárián, vagy berchtesgadeni lakhelye ablakából élveztük volna a havas táj és a ragyogóan kék ég látványát.

Háta élete vége felé kétségtelenül hajlottá vált, de elméje kristálytiszta maradt. Végrendelete, amelyet 1945. április 30-án hajnali háromkor, halálát megelőzően diktált le megdöbbentő nyugalommal, örök tanúságul szolgál az eljövendő nemzedékek számára. Napóleon pánikba esett, mielőtt Fontainebleu-nél megadta magát. Julius Caesar megrémült merénylői láttán, és tógáját a fejére

terítette, amikor fogadott fia mellbe szúrta. Hitler ugyanúgy költötte el reggelijét, mint élete bármelyik napján, csendben megszorította a közelében lévők kezét, majd úgy vonult a halálba, mintha sétálni indulna.

Mikor láttunk a történelemben ehhez foghatóan acélos önuralmat ilyen súlyos tragédia közepette?

Hitler legfigyelemreméltóbb tulajdonsága az egyszerűség volt. Elméjében a legösszetettebb problémák is pár egyszerű alapelvvé kristályosodtak ki. Tetteit olyan eszmék és döntések vezérelték, amelyeket bárki ember fia megérthetett. Az esseni munkás, a magányos tanyán gazdálkodó paraszt, a Ruhr-vidék munkása és az egyetemi professzor egyaránt könnyedén képes volt gondolatmenetének követésére. Gondolkodásának tiszta jellege minden közlendőjét világossá tette.

Viselkedése és életmódja akkor sem változott meg, amikor Németország vezetője lett. Öltözködése és életvitele mindig szerény és mértékletes maradt. Müncheni éveinek korai szakaszában mindössze pár márkát fordított naponta élelemre. Önmagára soha életében nem költött, s kancellárként eltöltött tizenhárom éve alatt egyszer sem hordott magánál pénztárcát vagy pénzt.

Hitler autodidakta volt, s ezt a tényt sosem rejtette véka alá. Az értelmiségiek önelégült gőgjét, s zseblámpaelemként becsomagolt ragyogó elméleteit időnként ingerelőnek találta. Saját tudását gondosan megválogatott, szüntelen tanulás révén szerezte, és sokkal több ismerettel rendelkezett, mint a diplomájukkal hencegő akadémikusok ezrei.

Nem tudom elképzelni, hogy van olyan ember, aki annyit olvasott volna, mint ő. Naponta minimum egy könyvet a kezébe vett. Először a könyv végét és a tartalomjegyzéket futotta át, hogy felmérje, mekkora érdeklődést tanúsít a könyv iránt. Képes volt az egyes művek lényegét megragadni, s ezt számítógéphez hasonlatos elméjében elraktározni. Saját fülemmel hallottam tökéletes pontossággal beszélni igen bonyolult tudományos könyvekről, akkor is, amikor a háború már javában dúlt.

Mérhetetlen tudásszomjjal rendelkezett. A legkülönbözőbb szerzők írásait olvasta, és nem létezett számára túl bonyolult könyv. Alapos ismeretekkel és megértéssel rendelkezett Buddháról, Jézus Krisztusról, Lutherről. Kálvinról vagy Savonaroláról, az olyan irodalmi óriásokról, mint Dante, Schiller, Shakespeare és Goethe, valamint komoly filozófiai művek szerzőiről, mint Renan és Gobineau, Chamberlain és Sorel.
Filozófiai ismereteit Arisztotelész és Platón tanulmányozásával alapozta meg. Noha Platón ideológiája nem illett bele saját gondolati rendszerébe, Hitler képes volt kivonni belőle azt, amit értékesnek vélt. Vejből idézett egész bekezdéseket Schopenhauertől, s hosszú időn át hordott magánál egy kisméretű Schopenhauer kötetet. Nietzsche műveiből sokat tanult az akarat erejéről.

Tudásszomja olthatatlan volt. Órák százain át tanulmányozta Tacitus és Mommsen műveit, a hadvezér Clausewitz-et, vagy a birodalomépítő Bismarckot. Figyelmét a világtörténelem, a különféle civilizációk története, a Biblia, a Talmud, a tomisztikus filozófia, s Homérosz, Szophoklész, Horatius, Ovidius, Titus Livius és Ciceró remekművei sem kerülték el. Úgy ismerte hitehagyott Julianust, mintha kortársa lett volna.

Tudása a műszaki tudományokra is kiterjedt. Pontosan ismerte a motorok működését, a különféle fegyverek ballisztikája!, s orvosi és biológiai ismereteivel a legkiválóbb orvosokat is lenyűgözte. Hitler tudásának egyetemessége meglepheti, vagy éppen elkedvetlenítheti azokat, akik számára ez ismeretlen volt, ennek ellenére történelmi tény, hogy Hitler a XX. század egyik legműveltebb embere volt. Ezerszer műveltebb volt a közepesen képzett Churchillnél, a felületes történelmi ismeretekkel rendelkező Pierre Lavalnál, vagy Rooseveltnél és Eisenhowernél, akiknek olvasmányait detektívregények alkották.

Hitler kora gyermekkorától fogva különbözött a többi ifjútól. Kivételes belső

erővel rendelkezett, s erős szelleme és ösztönei irányították.

Már tizenegy évesen ügyesen rajzolt. Korai rajzai kivételes határozottságot és élénkséget tükröznek, különös tekintettel Wallenstein portréjára.

Első festményei tizenöt éves korában készültek el, s költőiség és érzékenység jellemzi őket. Egyik legjelentősebb műve, az Utópisztikus erőd szintén hatalmas képzelőerővel megáldott művészt sugall.

Művészi orientációja számos különböző formában nyilvánult meg. Már fiatalon verseket írt. Egy teljes színdarabot diktált le nővérének, Paulának, aki megdöbbenve hallgatta testvére alkotását- Bécsben tizenhat éves korában nekifogott egy opera megírásának. Még a színpadi díszleteket és a jelmezeket is megtervezte, a szereplők pedig természetesen wagneri hősök voltak Hitler nem egyszerű művész, hanem mindenekelőtt kiváló építész volt. Számos munkája építészetileg ugyanolyan értéket képvisel, mint a festészet tekintetében. Puszta emlékezetből képes volt pontos részletességgel lemásolni egy templom hagymakupoláját, vagy a kovácsoltvas tekervényes alakzatait. Hitler kizárólag azért ment Bécsbe a századelőn, hogy régóta dédelgetett álmát valóra váltva építész legyen.

Amikor festményei, vázlatai és rajzai százait látjuk, amelyeket abban az időszakban készített, ami mesterien elkészített háromdimenziós alakzatait leginkább tükrözi, nehezen érthető, hogy vizsgáztatói kétszer egymás után elutasították jelentkezését a főiskolára. Werner Maser, a Hitlerrel semmiféle barátságot nem ápoló német történész a következő szavakkal bírálta Hitler vizsgáztatóit: „Minden munkája kivételes építészeti tehetséget és tudást tükröz. A Harmadik Birodalom megépítője láttán az egykori bécsi képzőművészeti főiskola igencsak szégyenkezhet."

Hitlert lenyűgözte egy bencés kolostor szépsége, ahol ő maga is kórustag volt és ministránsként teljesített szolgálatot, ezért néha arról ábrándozott, hogy bencés szerzetesnek áll. Érdekes, hogy ebben az időszakban minden szentmise idején át kellett haladnia az első horogkereszt alatt, amit életében látott: a kolostor kapuja feletti címeren kőbe vésve.

Hitler apja vámhivatalnokként abban bízott, hogy fia nyomdokaiba lép, és közalkalmazott lesz belőle. Házitanítója arra buzdította, hogy válassza a szerzetesi hivatást. Helyette azonban az ifjú Hitler Bécsbe ment, vagy inkább menekült. Művészi álmait az akadémia középszerű bürokratái elgáncsolták, így a magány és a befelé fordulás időszaka várt rá. Céltalanul bolyongott az osztrák-magyar monarchia fővárosában, s saját sorsa után kutatott.
Hitler élete első harminc esztendejében az 1889. április 20-i dátumot gyakorlatilag senki nem ismerte. Ezen a napon született Braunauban, az Inn-folyó völgyének egyik kisvárosában. Bécsi száműzetése idején gyakran álmodozott szerény otthonáról, s különösen szerető édesanyjáról. Amikor édesanyja megbetegedett, Hitler hazautazott, hogy ápolja. Heteken át gondozta, vezette a háztartást, és szerető fiúként támogatta mindenben. Amikor édesanyja Szenteste elhunyt, szívét mérhetetlen fájdalom öntötte el. Gyásztól sújtottan temettette el a kis falusi temetőben.

Édesanyja orvosa, aki történetesen zsidó volt, a következőket mondta: „Még sosem láttam egyetlen fiút sem ennyire gyászolni az édesanyját."

Hitler a szobájában mindig őrzött egy régi fényképet édesanyjáról. Szeretett édesanyja emléke halála napjáig vele volt. Mielőtt 1945. április 30-án elhagyta volna ezt a világot, édesanyja fényképét helyezte maga elé.

Édesanyjának fiához hasonlóan kék szemei voltak, és az arcuk is hasonlóságot mutatott. Anyai ösztönei azt súgták, hogy fia különbözik a többi gyermektől. Fiát úgy kezelte, mintha valamiképpen megsejtette volna sorsát. Még a halála idején is nyugtalanította a fiát övező titokzatosság.

Édesanyjától eltekintve Hitler ifjúkorát magányos remeteként töltötte. Szíve

leghőbb vágya az volt, hogy elvonuljon a világtól. Igazi remeteként vándorolt, szegényesen táplálkozott, és naphosszat három könyvtárban falta a könyveket. Szűkszavúnak ismerték, és nagyon kevés barátja volt.

Szinte lehetetlen elképzelni egy ehhez hasonló sorsot, amikor egy ember pályafutása ennyire emelkedő ívet ír le. Nagy Sándor egy király fia volt. Napóleon pedig már huszonnégy esztendősen tábornok és Robespierre pártfogoltja volt, s emellett jómódú családból származott. Hitler a bécsi időszak után tizenöt évvel is csupán ismeretlen káplár volt. Kortársai ezreinek volt ezerszer több lehetősége arra, hogy nyomot hagyjon a történelemben.

Hitler ebben az időben még nem foglalkozott erősön a politikával, de anélkül, hogy ezt tudta volna, ez a pálya szólította legerősebben. A politika végső soron egybefonódott a művészetek iránti szenvedélyével. Az emberek, a tömeg volt az agyag, amit a szobrász halhatatlan formába önt. Ez az agyag - a nép - csodás műalkotássá vált számára, akár egy Myron-of-Eleutheare márvány, egy Hans Makart festmény, vagy Wagner Gyűrű-trilógiája.
A zene, a művészet és az építészet iránti szeretete valójában nem vonta el figyelmét Bécs politikai és társadalmi eseményeitől. Hogy saját megélhetését biztosítsa, egyszerű munkásként dolgozott. Csöndes szemlélőként semmi nem kerülte el a figyelmét: világosan átlátta a burzsoázia hiúságát és önzését, a nép erkölcsi és anyagi nyomorát, valamint a munkások százezreinek lelkivilágát, akik haragtól izzó szívvel szaporázták lépteiket Bécs széles sugárútjain.

Megrökönyödve figyelte Bécsben az egyre nagyobb számban megjelenő szakállas, kaftánt viselő zsidók látványát, akikkel Linzben soha nem találkozott.

Ezek az emberek hogyan lehetnének németek? - tette fel magának a kérdést Elolvasta a statisztikákat, melyek azt mutatták, hogy 1860-ban mindössze hatvankilenc zsidó család élt Bécsben, negyven évvel később azonban ez a szám kétszázezerre emelkedett. A zsidók mindenhol jelen voltak. Látta, ahogy kötélhágcsókat eresztenek le az erkélyekről, hogy más zsidók felmászhassanak hozzájuk. Látta, ahogy fokozatosan ellepik az egyetemeket, a jogi és az orvosi pályát, és az írott médiát.

Hitler munkásként a saját szemével látta, hogyan válaszol a többi munkás erre a beáramlásra, amire nem csupán a munkások figyeltek fel. Ausztriában és Magyarországon számos prominens személyiség élt, aki nem rejtette véka alá véleményét azzal kapcsolatban, amit hazájuk idegen inváziójának tekintett. Hitler előszeretettel hallgatta Bécs polgármestere, a kiváló kereszténydemokrata szónok beszédeit.
Hitlert ezen kívül annak a nyolcmillió ausztriai németnek a sorsa is aggasztotta, akiket megfosztottak német nemzetiségüktől. Ferenc József császárt megkeseredett és kicsinyes öregembernek tartotta, aki sem a jelen gondjaival, sem a jövő építésével nem volt képes megbirkózni.

Hitler továbbra is a háttérben maradt, de elméjében összeállt a kép. Először is az osztrákok Németország, a közös haza részét képezik. Másodszor: a zsidók idegenek a németek közösségében. Harmadszor: a hazafiság csak akkor ér valamit, ha azt a társadalom minden osztálya magáévá teszi. A közemberek, akiknek nyomorában és kiszolgáltatottságában Hitler is osztozott, a társadalomnak éppen olyan szerves részét képezték, mint a felsőbb körök milliomosai. Negyedszer: az osztályharc elkerülhetetlenül a munkások és a munkaadók vesztét okozza minden országban. Egyetlen ország sem vészelheti át az osztályharcot. A nemzet javát egyedül a dolgozók és a munkáltatók együttműködése szolgálja. A munkásoknak megbecsüléstől övezve, tisztességesen kell élniük. Az alkotó szellemet soha nem szabad gúzsba kötni.
Amikor Hitler kijelentette, hogy társadalmi és politikai ideológiáját Bécsben alakította ki, igazat mondott. Tíz évvel később bécsi megfigyelései törvényszintre emelkedtek.

Hitler éveken át Bécs zsúfolt városában volt kénytelen a számkivetettek életét élni, ennek dacára nyugodtan és csendesen figyelte a körülötte zajló eseményeket. Ereje bensőjéből fakadt. Soha nem szorult arra, hogy mások

gondolkodjanak helyette. A kivételes emberek mindig magányosnak érzik magukat a hatalmas tömegek közepén. Hitler saját magányosságát kiváló lehetőségnek tekintette arra, hogy elmélkedjen, és ne merüljön alá a tudatlanság tengerében.

Az erős lelkek önmaguknál keretnek menedéket, amikor egy kietlen pusztaságban vándorolnak. Hitler maga is ilyen lélek volt.

Hitler életében a szikrát a szó ereje jelentette. Minden művész, tehetséget mesterfokon gyakorolt kommunikációjába és ékesszólásába sűrítette. Szónoklatai a hallgatóság mellett őt magát is megigézték. Abban találta meg önnön kiteljesedését, ha szavainak varázsa megihlette a tömegek szívét és lelkét. Minden alkalommal szinte újjászületett, amikor élete során megszerzett tudását titokzatos szépséggel adhatta át másoknak. Hitler elbűvölő ékesszólása még hosszú időn át felderítetlen kutatási terep marad a pszichoanalitikusok számára. A megoldás kulcsa szavainak erejében rejlik, aminek híján most nem beszélnénk hitleri korszakról.

Hitt Istenben? Igen, mélyen hitt Istenben, akit Mindenhatónak, minden ismeri és ismeretlen dolog urának nevezett.

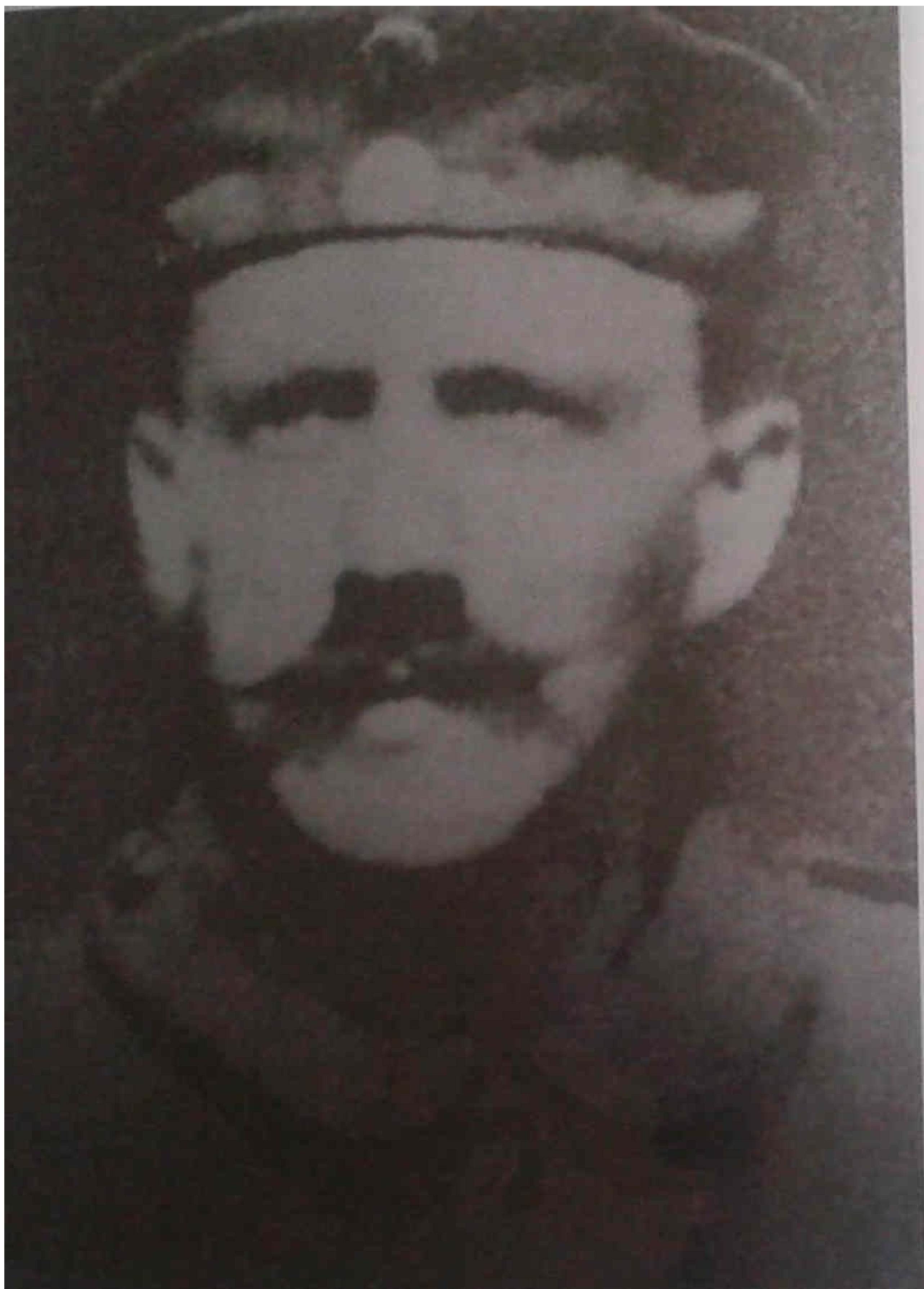
A propagandisták előszeretettel ábrázolják ateistaként, de ez nem igaz. Megvetéssel illette a képmutató és anyagias papságot, de ezzel egyáltalán nem volt egyedül. Hitt az alapelvek és a teológiai dogmák szükségességében, hiszen ezek híján — ahogy gyakran ismételte — a keresztény egyház hatalmas intézménye összedőlne. Ezek a dogmák ellenkeztek intelligenciájával, azonban felismerte, hogy az emberi elme nehezen képes felfogni a teremtéssel kapcsolatos kérdéseket, s annak végtelen kiterjedését és lélegzetelállító szépségét.

A fülemüle dala, valamint a virágok mintája és színe állandóan a teremtés hatalmas kérdéseire emlékeztette. A világon még senki nem beszélt hozzám ilyen ékesszólóan Isten létéről. Ennek az oka nem abban rejlik, hogy keresztény nevelésben részesült (a kereszténység kezdetben inkább elrettentette), hanem elemző elméje révén jutott el Isten fogalmáig. Hitler hite minden előírást és feltételezést túlszárnyalt. Számára Isten mindennek az alapja és elrendelője volt, saját és mások sorsát is beleértve.
Hitlert saját élete nem különösebben foglalkoztatta. Bécsben áporodott, férgekkel teli szállásokon lakott. Ennek ellenére bérelt egy zongorát, ami szobája felét elfoglalta, és saját operáján dolgozott.

Kenyéren, tejen és zöldséglevesen élt. A szegénységet teljes valójában átélte, még kabátja sem volt. A téli napokon havat söpört az utcákon, és hordárként csomagokat cipelt a pályaudvaron. Heteken át egy hajléktalanszállón lakott, de a festést és az olvasást egy percre sem hagyta abba.

Rettentő szegénysége dacára mégis sikerült megőriznie ápolt megjelenését. Bécsi és müncheni szállásadói udvarias, kellemes modorú fiatalemberként emlékeztek rá. Viselkedése kifogástalan volt. Szobájában mindig tisztaság uralkodott, néhány szegényes holmiját rendben tartotta, ruháit pedig gondosan felakasztotta vagy összehajtotta. Vasalt és mosott magára, ami akkoriban igen kevés férfira volt elmondható. Gyakorlatilag semmire nem volt szüksége a létfenntartáshoz. Eladott pár saját festményt, s szerény szükségleteit ezzel fedezte.

Az I. Világháború fordulópontot jelentett az életében. Ezt a sors kezének tekintette.

Adolf Hitler az I. Világháború számos döntő csatájában részt vett. A Somme-i ütközetben egy akna megsebesítette, s ezt követően nevezték ki az ezred főhadiszállásának szárnysegédéévé. A fénykép 1914-ből származik, és bosszú bajusszal ábrázolja Hitlert, amit később felettesei utasítására rövidre

vágatott.

MÁSODIK FEJEZET
HITLER — AZ ISMERETLEN KATONA

1914 augusztusában az ismeretlen művészből ismeretlen katona lett. Még a nevét is helytelenül írták le: a jelentésekben Hietlerként szerepel. Festői tehetségéről vagy a zene iránti szenvedélyéről senki nem tudott. Ami pedig szónoki képességeit illeti, erről talán még neki sem volt fogalma. Harminc évnek kellett eltelnie, hogy képességére hirtelen ráébredjen.

Továbbá Németországban senki nem tudott arról, hogy ez az ismeretlen osztrák katona azért jött Bécsből Münchenbe, hogy szenvedélyes álmát, az egyesült nagy-Németországot valóra váltsa. Münchenben azonban egy Popp nevű szabó, akitől Hitler szobát bérelt, emlékezett arra a feliratra, ami bérlője ágya felett függött a falon:

Szabadon és nyílt szívvel várunk rád.
Reménnyel és tettvággyal teli,
Boldogan várjuk eljöveteledet.
Nagy Német Haza, tisztelgünk előtted

Hitler müncheni tartózkodása idején a Schleisshimer strasse-n lakott, nem messze a 106-os házszámtól, ahol Mayer álnéven egy hozzá hasonlóan könyvimádó férfi élt. Valódi neve Iljics Uljanov volt, amit később Leninre változtatott.

A sors elképesztő iróniája, hogy Hitler és Lenin ugyanazt a szűk utcát rótták nap, mint nap, anélkül, hogy ismerték volna egymást, vagy sejtették volna, hogy ideológiáik egy nap a történelem legnagyobb háborújában csapnak össze egymással.

A 34. szám alatti bérelt szobában Hitler órák százait töltötte festéssel és olvasással. Látogatókat egyáltalán nem fogadott. Akárcsak Bécsben, itt is remeteként élt, s a nyugati civilizáció megmentésén elmélkedett. Lenin ezzel szemben annak elpusztításának terveit szövögette.

1914. augusztus 1-én Hitler könyvek, művészet és magány alkotta élete hirtelen darabjaira hullott. Habozás nélkül lemondott a művészetről és tanulmányairól, s polgári élete minden elemét félrehajította, ahogy egy csodálatos módon meggyógyult nyomorék hajítja el feleslegessé vált mankóit:

„Igazi áldásnak tekintettem, hogy végre Isten előtt bizonyíthattam meggyőződésem igaz mivoltát. Abban is bizonyos voltam, hogy amikor el jó az idő, egy belső hang megmutatja számomra az utat."

Hitler úgy látta, hogy a háború mindent helyre fog hozni. A harcban csak a jellem számít. „A hadseregben nincs különbség egy vezérigazgató és egy kutyafodrász között." Az általa olyannyira megvetett, kicsinyes és kapzsi burzsoázia világa egyszer s mindenkorra véget ér. „Számomra ez a szabadulás pillanata volt. Ma sem szégyellem kimondani: térdre hullva adtam hálát Istennek."

Európaiak ezrei éreztek hasonlóképpen. A franciák így kiáltottak: „Fel Berlinre!", míg a németek a „Fel Párizsra!" jelszót kiabálták. A felkorbácsolt hazafiasság napjaiban a munkások és a parasztok egyaránt pattanásig feszült hangulatban voltak. Hitler számára azonban ez több volt puszta érzelmi kitörésnél. Az a meggyőződés öntötte el lelkét, hogy a németekre és osztrákokra szakított németség a háború révén végre egyesülni fog.
Hitlernek nem is kellett volna bevonulnia katonának. Éveken át tuberkulózis kínozta, és pár hónappal a háborút megelőzően, 1914. február 5-én hadszolgálatra jelentkezett, de kérelmét elutasították: „Front- vagy tartalékos szolgálatra alkalmatlan. Túl gyenge. Elutasítva."

Minden tőle telhetőt megtett e döntés megváltoztatása érdekében. 1914. augusztus 3-án levelet írt a bajor királynak, s arra kérte, hogy önkéntesként történő bevonulását engedélyezze. Imái meghallgatásra találtak, és beléphetett a hadseregbe. A második bajor gyalogosezred hatodik zászlóaljának tagja lett. Bajtársa, Hans Mend később visszaemlékezett rá, hogy amikor Hitler megkapta puskáját, „olyan boldogsággal nézett rá, ahogy egy nő gyönyörködik a gyémántjaiban." Pár órával azt megelőzően, hogy a frontra indult volna, Hitler így kiáltott fel: „Nagyon boldog vagyok!"

Ahogy 1914 októberében a katonai szállítóvonat elhaladt Germánia hatalmas szobra mellett a Rajna völgyében, Hitler és bajtársai a régi, Die Wacht am Rhein c. csatadalt énekelték. Ezen a napon a következő sorokat írta müncheni szállásadójának, Pbpp asszonynak: „Alig bírom visszatartani a lelkesedésemet. Hányszor vágytam arra, hogy erőmet próbára tegyem, s a nemzetbe vetett hitemet bebizonyítsam!" Ez a vágy most teljesülni látszott.

Hitler ennek ellenére csupán egy gyalogos volt a sok ezer katona közöli a vonaton, akik Flanders csatamezejére igyekeztek. Abban az időben a világon senki nem gondolta volna, hogy ez az önkéntes, aki még csak német vagy bajor sem volt, egy nap egész Európa ura lesz Narviktól Majkopig. Hitler azonban soha nem kételkedett abban, hogy a háború sorsdöntő fordulatot hoz életében.

Hitler a legkegyetlenebb hadszíntereken harcolt a háború négy esztendeje alatt: Yser, Ypres, Flanders, Neuve Chapelle, La Bassée, Arras, Artois, Somme, Fromelles, Alsace-Lorraine, Ailette, Montdidier, Soissons, Rheims, Oise, Marne, Champagne, Vosle, Monchy és Bapaume. 1916. október 15-én megsebesült, és két hónapon keresztül kórházban ápolták. Majd visszatért a frontra, és 1918. október 15-ig szolgálat, amikor ismét kórházba került, ez alkalommal gázmérgezés miatt.

A háború idején rendszeresen részesült dicséretben a fronton tanúsított bátorságáért és kifogástalan viselkedéséért. Megkapta a másodosztályú vaskeresztet, a bajor katonai medál harmadik fokozatát és az első osztályú vaskeresztet. Miközben feljebbvalói és bajtársai nagy tisztelettel viseltettek hősiessége és önzetlensége iránt, Hitler egyedüli aggálya az volt, hogy többet is tehetett volna a hazáért.

1918-ra az I. Világháború a végéhez közeledett. A német hadsereg — Lenin és Trockij tevékenysége mellett — tönkretette Oroszországot. 1918 májusában, júniusában és júliusában Erich Ludendorff tábornok, a katonai lángész képes volt seregeit keletről nyugatra átvezényelni, és ismételt csapásokat mérni az angol és francia csapatokra. A francia történész, Raymond Cartier a következőképpen mérte fel a kialakult helyzetet:
„Az orosz front megszűnt létezni. Németország legjobb alakulatai, a neheztüzérség, és a harmincöt év alatti férfiak mind nyugat felé vették az irányt. Németország a háborús helyzet kialakulásának kezdete óta első ízben volt számbeli fölényben: 192 egység állt szemben 174 egységgel a francia-brit fronton. Az angolok vezette Antant az összeomlás szélén állt."

Hitler régi regimentje, a List ezred a kezdetétől a végéig részt vett ebben a végső támadásban. Hitler és bajtársai győzedelmesen haladlak előre, Anizy-nél (Fontenoy, Aisne) átkeltek az Ailette nevű folyón, s végül elérték a Marne folyót, Párizs kapuját. 1918. július 14-e volt, a Bastille Napja. Ezt a nemzeti ünnepet a Grand Orient (ford. megj.: a szabadkőművesek) hadvezérei jelölték ki, hogy a népirtást megünnepeljek, amit egy évszázaddal korábban a francia nép ellen elkövettek Az ünnepségeket azonban rövidre fogták, hiszen mindenkit aggodalommal töltött el a német tüzérség moraja.

Hitler a támadó élcsapatban menetelt. Cartier így ír erről: „Hitler káplár minden valószínűség szerint azon német katonák egyike volt, akik a legközelebb kerültek Párizshoz 1918-ban."

Hitlernek majdnem sikerült végrehajtania a háború legszenzációsabb tettét: Clemenceau, a francia miniszterelnök fogságba ejtését. A Grand Orient pánikba

esett, és a miniszterelnököt a frontra küldte, hogy jelenléte erősítse a katonák morálját, ami akkortájt igen alacsony volt. Miközben Clemenceau arra buzdította katonáit, hogy nyomuljanak előre, megpróbált utat mutatni nekik, de hirtelen német katonák gyűrűjében találta magát. Az utolsó pillanatban sikerült kereket oldania, de csupán perceken múlott, hogy nem esett fogságba. A miniszterelnököt majdnem fogságba ejtő őrjárat katonái között Adolf Hitler káplár is ott volt. A történelem újabb iróniája!

El lehet képzelni Clemenceau-t, ahogy Hitler káplár foglyul ejti és az ezred táborába viszi. A „Győzelem Atyja" helyett, amely elnevezést a Grand Orient eszelte ki számára, csupán közönséges hadifogoly lett volna, akit maga Hitler vetett fogságba.
Hitler hősiességét dokumentumok igazolják, és mind felettesei, mind bajtársai méltányolták. A háború idején tanúsított hősiességét első ízben akkor próbálták kétségbe vonni, amikor a politika színpadára lépett.

Hitler emelkedő népszerűsége láttán a Weimari Köztársaság politikai bértollnokai kétségbeesett kísérletet tettek háborús múltjának kétségbevonására. Az ügy bíróságra került. 1932. március 10-én Hamburgban a Hitlert rágalmazó személyeket — köztük Heinrich Braunét és az Auer Company vállalatot — a bíróság bűnösnek találta, s hazug állításaik visszavonására, valamint kártérítésre ítélte. Az ítélet teljes szövege megtalálható a koblenzi szövetségi levéltárban.

Miután Németország 1945-ben vereséget szenvedett, teljes valójában megmutatkozott a „történelmet a győztesek írják" mondás igazsága, s a politikai indíttatású „történészek" gyakorlatilag azt hordtak össze Hitlerről, amit csak akartak.
A valódi történészeknek több mint fél évszázadba telt, hogy a tisztesség és a történelmi igazság érdekében a tények alapján újra összerakják a részleteket. Vitathatatlan tény, hogy Hitler négy esztendőt töltött a fronton. Több mint negyven csatában harcolt, megsebesült és gázmérgezést kapott, vagyis minden érdemrendjét kiérdemelte, amelyek a következők: II. osztályú vaskereszt (1914. december 2.), Hadi Érdemrend Keresztje (a sebesülteknek kijáró különleges érdemrend), végül pedig az 1. osztályú vaskereszt.

Michael Freiherr von Godin alezredes a következő szavakkal terjesztette fel Hitlert az I. osztályú vaskeresztre: „Hitler mind a lövészárok-háború, mind az ellenség megrohamozása során a higgadtság és a bátorság mintaképe volt. Mindig szívesen jelentkezett, ha üzeneteket kellett továbbítani a legnehezebb és legveszélyesebb helyzetekben."

Idézzük fel Anton Tubeuf ezredes szavait, aki azt a kitüntetést adta át Hitlernek, amit sorkatonák vagy tizedesek csak egészen kivételes esetekben szoktak megkapni:
„Minden lehetséges helyzetben segítőkészséget tanúsított, s mindig önként jelentkezett a legnehezebb, legkockázatosabb és legveszélyesebb feladatokra, hogy életét és testi épségét a Haza érdekében kockára tegye. Emberileg ő állt hozzám a legközelebb az összes katona közül."

Walter Spatny ezredes, a tizenhatodik ezred parancsnoka hasonló véleményen volt: „Hitler lelkesítő példaként szolgált minden bajtársa számára. Lenyűgözte őket páratlan bátorsága és odaadó kötelességtudata, különösen a harcok során. Képzettsége, szerénysége és elismerésre méltó józansága révén bajtársai és feljebbvalói körében egyaránt nagy tiszteletnek örvendett."

1922-ben, amikor Hitler még nem vált ismert személyiséggé, Friedrich Petz tábornok így összegezte a hadvezetőség elismerését a hősies és magányos tizedessel kapcsolatban: „Hitlert mind szellemileg, mind fizikailag a gyorsaság jellemezte, és hatalmas kitartással rendelkezett. Legfigyelemreméltóbb tulajdonsága a bátorság és a merészség volt, s ezek tették képessé arra, hogy bármilyen harci eseménnyel vagy veszélyes helyzettel szembenézzen."

A Hitler háborús múltjával kapcsolatos jelentéseket író katonai vezetőket az

igazság feljegyzésén kívül semmilyen más érdek nem mozgatta. Semmiféle nyomás alatt nem álltak, és személyes hasznuk sem származott e szavak papírra vetéséből. Ez az oka annak, hogy manapság a képzett történészek Hitler háborús múltjának megítélése során állításaikat a hadsereg archívumának gazdag tárházából merített dokumentumokra alapozzák.
Még a Hitlerrel legkevésbé sem rokonszenvező történészek, mint pl. Joachim C. Fest is elismerik: „Hitler bátor és kiváló katona, és remek bajtárs volt." Sebastian Haffner, a Hitlert elvakultan gyűlölő zsidó író is kénytelen volt elismerni: "Hitlert olyan ádáz bátorság jellemezte, ami azóta is példa nélkül áll a történelemben."

Miután a Weimari Köztársaság idején sikertelenül próbálták meg Hitler hírnevét bemocskolni, a későbbiekben még a zsidó és a brit propagandagépezet sem tett kísérletet háborús múltjának besározására. A háború idején tanúsított segítőkészsége közismert tény volt. Egy Karl Haniscb nevű zsidó illető, aki egy ideig Hitlerrel együtt bérelt szobát egy szállóban, kellemes és kedves emberként emlékezett rá, aki szívén viselte társai sorsát

Hanisch később így emlékezett vissza Hitlerre: „Senki nem mert szemtelenkedni vele, pedig soha nem viselkedett felfuvalkodottan vagy arrogánsan, sőt, mindig nagyon segítőkész volt. Ha valakinek szüksége volt ötven hellerre ahhoz, hogy a következő éjszakai lakhatás költségeit ki tudja fizetni, Hitler az utolsó fillérét is gondolkodás nélkül odaadta az illetőnek. Számos alkalommal a saját szememmel láttam, hogy ő maga vállalkozott arra, hogy gyűjtsön a megszorult lakótárs számára, és ő adott bele elsőként."

A fronton soha nem próbált a rivaldafénybe kerülni, és mindenkihez barátságosan viszonyult. Hitlerről számos fénykép készült a fronton, amelyen boldogan falatozik vagy pihen bajtársai társaságában. Egyetlen olyan tulajdonsága volt, ami megkülönböztette társaitól: kivételes udvariassága. A lövészárkokban megszokott káromkodás és trágárság közepette stílusa mindvégig visszafogott és udvarias maradt. Ez a tulajdonsága alaptermészetéhez tartozott, és sem szóban, sem írásban nem használt soha durva kifejezéseket, úgy vélte, hogy a durvaság a kommunikáció vesztét okozza, és a gorombaságot tekintette a lehető legnagyobb sértésnek. Ennek dacára soha nem pirított rá senkire, ha durva, obszcén nyelvezetet használt, legfeljebb szigorú pillantást vetett az illetőre. Soha nem nevetett az obszcén vicceken, és a katonák között teljesen megszokottnak számító bordélyházi tréfálkozásban és a véget nem érő, szexuális témájú beszélgetésekben sem vett részt. Ösztönösen elzárkózott a túlzott bizalmaskodástól, amit sértőnek talált.

Azt gondolhatnánk, hogy Hitler prűdsége miatt a gúnyolódások állandó céltáblája volt a katonák között, ez azonban nem így van. Olyan tisztelettel viszonyultak felé, amit férfiak ritkán adnak meg egymásnak.

A történészek gyakran megjegyzik, hogy Hitler szegénynek született, és szegényen távozott a világból A pénzt szolgának, eszköznek tekintette, aminek célja az emberi szükségletek kielégítése, és soha nem került a pénz hatalmába. Legyen szó akár a bécsi évekről, akár a fronton töltött időszakról nagylelkűsége szinte legendás volt. Mindig késznek bizonyult arra, hogy fejadagja felét odaadja annak a bajtársának, aki éhesebb volt nála. A takaróját is elajándékozta, mert úgy vélte, másoknak nagyobb szüksége lehet rá, pedig valószínűleg ő volt az ezred legszegényebb tagja. Soha nem kapott élelmiszercsomagokat, és csak szegényes fejadagja állt rendelkezésére.

Ahogy mindig szívesen segített nélkülöző embertársain, az állatok és a növények iránt is együttérzést tanúsított. Úgy érezte, hogy ezek a teremtmények is az élet nagy körének szerves részei, amelyek szeretetet és megbecsülést érdemelnek. Gyakran beszélgettünk az emberiség harmóniájának szükségességéről az állatok és a növények világával.

Egy napon Hitler egy terrierre bukkant a lövészárokban, ami egy patkány üldözése közben szaladt át az angol frontvonalról a németek vonalaiba. Magához vette a kutyát, a Fuschl nevet adta neki, és szeretettel gondoskodott róla. Megtanította

neki, hogy parancsszóra elbújjon, és mindig ellátta élelemmel és vízzel. Állandóan együtt voltak, de egy idő után valaki ellopta tőle a kutyáját. Még huszonöt esztendővel később sem volt képes szomorúság nélkül beszélni róla. A kutya elvesztése sokkal nagyobb szenvedést okozott neki, mint a hideg, az éhség és a lövészárkok nyomorúságos életkörülményei. A Hitlert kegyetlen elmebetegként ábrázoló hollywoodi propaganda mindössze háborús célokat szolgál, az igazsághoz azonban semmi köze.

Hitler azon tulajdonsága, hogy önkéntesen jelentkezett a legveszélyesebb küldetésekre, eleinte érthetetlen volt a többiek számára. Túlbuzgónak vélték: „Azért, mert Hitler eszelős, nekünk még nem kell a példáját követni." Gúnyos csodálkozásukat azonban hamarosan tisztelet váltotta fel, és biztosak lettek abban, hogy a sors különleges kegyének védelme alatt áll. A félelem legszörnyűbb pillanataiban, amikor a halál aratott, a többi katona ösztönösen kereste a közelségét, mert tíz alkalommal szökött meg a halál elől elkerülhetetlennek tűnő helyzetekben.

Cartier megemlít egy tényleges esetet: „1917. november 17-én Wytschaete mellett egy angol löveg csapódott be abba a pincébe, ahol Hitler ezredének tagjai szállásolták el magukat, és a robbanás borzalmas vérfürdőt eredményezett. Az összes katona meghalt, megsérült vagy lebénult. A tragédiát egyedül Hitler úszta meg ép bőrrel, ugyanis másodpercekkel a robbanás előtt hagyta el a pincét hogy egy fontos üzenetet továbbítson az ellenséges tűz közepette, küldetéséről sértetlenül tért vissza."

Ezek az események, amelyek során Hitler túljárt a halál eszén, olyan legendává váltak, ami azóta is elképeszti a történészeket. Oly sokszor került ki sértetlenül minden valószínűség szerint végzetes helyzetekből, hogy ezt már nem lehet a véletlen számlájára írni. Keveset tudunk azokról az erőkről, amelyek az erre hivatott személyeket a veszélyektől és a haláltól védelmezik. Ezek az erők kelta és germán őseink szemében tényként voltak ismertek, ahogyan ez manapság Ázsia és az arab világ népeire is elmondható. Végül is a lényeg az, hogy ezek az erők egész életében védelmezték Hitlert.

1939 novemberében Hitler három perccel a tervezettnél korábban fejezte be beszédét. Miután elhagyta a pódiumot, a helyszínen bomba robbant. Mintha titokzatos sugallat hatására cselekedett volna, pont időben hagyta el a pódiumot ahhoz, hogy a robbanás ne szaggassa darabokra.

1944. július 20-án Claus von Stauffenberg aktatáskába rejtett pokolgépét Hitler lábához helyezték főhadiszállásának eligazító szobájába. A Hitler mellett helyet foglaló férfi ezt nem tartotta illendőnek, ezért odébb tette az aktatáskát. Amennyiben ez nem történik meg, a robbanás végzett volna Hitlerrel, így azonban a bomba csupán Hitler ruhájában okozott kárt.

Hitler egy percig sem esett pánikba: „Ez egy angol bomba, mivel a detonációt sárga fény kísérte." Mindezt olyan hétköznapi módon jelentette ki, mintha saját sorsa nem érdemelne említést.

A történészek gyakran utaltak Hitler csodaszámba menő megmeneküléseinek sorozatára az I. Világháború idején. 1916-ban a somme-i csata során több mint egymillió európai katona lelte halálát, többnyire franciák és németek. A List ezred egy Le Barque nevű falu romjai között állomásozott. Kilenc futárból hét vesztette életét. A folyamatos bombázások megsemmisítették a lövészárkokat, a csapatok pedig bombatölcsérekben húzták meg magukat. A hadiszállás egy lerombolt ház pincéjében volt, ahol tíz tiszt és két futár tartózkodott. Hirtelen egy angol bomba csapódott be az épület bejáratánál, és tizenkét emberből tizenegy szörnyethalt. Az egyetlen túlélő Hitler volt.

Hitler egy hasonló esetről maga számolt be a neves angol újságírónak, Andrew Price-nak. „Bajtársaimmal éppen egy lövészárokban fogyasztottuk el fejadagunkat. Hirtelen mintha egy hang utasított volna arra, hogy keljek fel és hagyjam el a lövészárkot. A parancs olyan világos és határozott vok, hogy azonnal engedelmeskedtem, mintha egy katonai feljebbvalóm utasítását követtem volna.

Azonnal talpra álltam, és fém ételhordómmal a kezemben kb. 20 méterrel távolabb mentem a lövészárok mentén, ott nyugodtan leültem és nekiálltam befejezni az étkezést. Abban a pillanatban szörnyű robbanást hallottam onnan, ahol percekkel előbb bajtársaimmal együtt üldögéltem. Egy kósza gránát robbant fel a fejük felett, és mindannyian életüket veszítették."

John Toland szintén elcsodálkozott azon, hogy a sors mennyire védelmezte Hitlert: „A megelőző hónapok során számtalan alkalommal menekült meg a haláltól, mintha szerencsehozó talizmánt viselne, vagy varázsló lett volna."

Hitler titokzatos védettsége még Joachim Festnek is szemet szúrt: „Bátorsága és lelki nyugalma, amivel a leghalálosabb ellenséges tűzzel is dacolt, bajtársai szemében a sebezhetetlenség képességével ruházták fel. Gyakran ismételgették maguk között, hogy amíg Hitler közelében vannak, semmi nem árthat nekik. Úgy tűnik, Hitlerre ez mély benyomást tett, s megerősítette azon hitében, hogy a sors különleges feladatra szemelte ki."
Hitler tizedes rendszeresen ámulatba ejtette bajtársait. Mindig udvarias és segítőkész volt, soha nem esett pánikba, és mindig ott volt, amikor a halál aratott, de csodás módon életben maradt. Amikor volt egy kis ideje, állandóan írt, méghozzá verseket. Noha festményei és rajzai közül közel hétszáz maradt fent a II. Világháború pusztítása után, verseire ugyanez sajnos nem mondható el. 1945-ben legtöbb versének, hegynyi ellopott dokumentummal együtt nyoma veszett, kétezer költeményéből mindössze harminc maradt fent. Közülük néhány a washingtoni Kongresszusi Levéltárba került. Az egyik vers, ami egy lövészárokban született 1915 egyik éjjelén, prófétainak bizonyult:

Keserű éjjeleken gyakran látom
Wotan tölgyét csendes villámokkal övezve,
Melyeket misztikus erők hatnak át.
A hold igéző varázsában rúnákat mutat.
Akik a nap folyamán beszennyeződnek
Megtisztulnak e mágikus formula révén.
A hamisak különválnak az igazaktól
S kardok falanxához érkezem el.

Bajtársainak fogalma sem volt arról, hogy Hitler verseket ír, nem is beszélve e versek mélységéről.
kinek nem beszélt róluk. Amikor Hitler beszélt, a téma általában a kishitűség volt, valamint a zsidók, akik a hátországban kényelmes irodákban ülve sztrájkszervezés és felforgató tevékenység révén szabotálják a háborút. Legszívesebben mindet elbocsátotta volna állásából.

A borzalmas háború idején Hitler a lövészárkokban rajzokkal és karikatúrákkal szórakoztatta bajtársait, amelyeket pillanatok alatt képes volt megrajzolni Minden helyzetnek képes volt meglátni a humoros oldalát, amivel gyakran megnyugtatta zaklatott lelkű bajtársait.

Azokon a napokon, amikor nem volt szolgálatban, vagy éppen csillapodtak a harcok, Hitler a háború pusztításáról és a béke nyugodt napjairól egyaránt festett képeket. A képek közötti kontraszt megdöbbentő: egyes képek leégett fákat, szétszaggatott testeket és tömegsírrá vált lövészárkokat, míg mások búzamezőket, folyókat és Poussin stílusát idéző tanyasi házakat ábrázolnak.

A Hitler életét tanulmányozó történész, Werner Maser így ír:
A horizontálisan ábrázolt épületek színárnyékolásának ragyogó finomsága egészen megdöbbentő. A Haubourdin című, 1916-ban készült vízfestmény elbűvölő: egy német tájképfestő szemével nézve az idegen vidék bensőséges, ismerős, eleven és költői élményt nyújt. Ha ránézünk a képre, úgy érezzük, mintha Nürnberg vagy Rothenburg falai között lennénk. A művészi stílus az életre keltett, mozgó fényen alapul. Az 1917 nyarán készült Ardoye en Flandre című rajz két másik képpel alkot sorozatot, amelyeken nem szerepel dátum, csak a képek címe: Tounes-i menedék és Ház fehér kerítéssel. E művek mindegyike kivételes építészeti ismeretekről és tehetségről tesz tanúbizonyságot.

Anglia egyik legkiválóbb művésze, Edward Gordon Craig sem fukarkodik az elismeréssel: „Hitler vízfestményei, amelyek az I. Világháború idején készültek, valódi értéket képviselő műalkotások." A jelenkor műértői és gyűjtői, akik hatalmas összegekkel licitálnak Hitler műveire, minden bizonnyal megerősítik Craig véleményét.
A fronton harcoló katonákat általában csak azok a képek érdekelték, amelyeket Hitler nekik ajándékozott, hogy családjaiknak elküldjék. Volt azonban egy férfi, aki ellopta Hitler bőrtáskáját, amelyben rajzait, vázlatait és vízfestményeit őrizte. Évekkel később az összes ellopott kép egy müncheni régiségkereskedőnél bukkant fel. Egyik csodálója megvásárolta, és elküldte őket Hitlernek, aki akkor már Németország kancellárja volt.

Hitler bajtársai a frontról leginkább rögtönzött szónoklatai miatt emlékeztek rá. Mindig figyeltek rá, és egy szava sem kerülte el figyelmüket. Ez előre vetítette a jövőt.

HARMADIK FEJEZET
A FRONT LECKÉI

1914-1919 között a front lett Hitler megfigyeléseinek második helyszíne. A bécsi évektől eltérően azonban itt Hitler már nem csupán külső szemlélő volt. Ugyanazok a szabályok vonatkoztak rá, mint a több milliónyi másik katonára. Nem csupán a harcokat, hanem a háborús idők hétköznapjainak minden percét velük élte át. A mindig pedáns és visszafogott Hitlernek alkalmazkodnia kellett ehhez a hatalmas, és rendkívül vegyes embertömeghez. Ezt azonban önként vállalta, és teljes mértékben egynek érezte magát honfitársaival. Ösztönösen érezte, hogy sorsuk összeforr.

Olyan emberek testvéri közösségében élt, akik nehézségekben, szenvedésben, félelemben és a halál állandó közelségének érzésében egyaránt osztoztak. Ezt a testvéri közösséget a háború minden egyes napja csak erősebbé tette, s megteremtette azt a fajta szolidaritást, amit Bécs óta Hitler elsődleges politikai szükségletnek tekintett. Felismerte, hogy a férfiak rendszerint csapatban szeretnek dolgozni, így az osztályharc teljes mértékben ellenkezik az emberi természettel. Saját szemével látta, hogy akik pár hete még marxista „tanítómestereik" hatására egymás ellen acsarkodtak, most egyetértésben tevékenykednek együtt.

Hitler arra a következtetésre jutott, hogy ha a társadalom különféle osztályai ilyen spontán módon össze tudnak tartani, miközben farkasszemet néznek a halállal a fronton, akkor ugyanez az egység minden bizonnyal békeidőben is megvalósulhat a munka és a nemzet megmentése terén.

Azt is megfigyelte, hogy a szellemi és a fizikai munka csak egymással karöltve lehet hatékony. A fizikai munkást az értelem irányítja, a szellemi munkás pedig csak akkor lehet eredményes, ha tényleges fizikai munka áll a háttérben. E hatalmas társadalmi gond megoldását Hitler a fronton ismerte fel. Ez a felismerés egy életre megmaradt benne. Belátta, hogy a nemzet szerves része, s megértette az ebben rejlő hatalmas lehetőségeket.

Ha az emberek képesek egységet alkotni a lövészárkokban, miért kellene egymás ellen fordulniuk a polgári életben? Hitler már tudta a választ erre a kérdésre: a megbontottságot és a viszályt, ami a nemzet többségének kárára válik, a társadalom élősködői mesterségesen idézik elő.

Hitler arra a következtetésre jutott, hogy az összes ún. „társadalmi ellentét" — munkások a munkaadók ellen, nemzedékek egymás ellen és a nemek közötti harc — megvesztegethető és kapzsi manipulátorok műve, akiknek egyedüli célja az emberek rabszolgasorba vetése. Az osztályharc minden formája ellenkezik az alapvető emberi természettel: mind a/ egyén, mind a köz jogait sérti. Egyetlen társadalom sem létezhet tagjainak egysége és együttműködése nélkül. Hitler azon is elgondolkodott, hogy az osztályharc soha nem szolgálta a manipulált felek az egyes konfliktusok során. Mind az ország, mind a nép és az állampolgárok, sőt, még maguk a manipulátorok számára is veszteséget okozott, hiszen mi hasznuk

származna abból, hogy egy romba dőlt társadalom felett uralkodnak?

Hitler hite a népi szuverenitásban, egységben és testvériségben a fronton született meg. Igazi demokrata volt, a szó legtisztább értelmében véve.

Maga mesélte el nekem, hogy többet tanult a fronton, mintha harminc evet töltött volna az egyetem falai között. A front páratlan tudásforrás. Hitler számára az emberek megismerése és megértése minden más tudásod fontosabbnak minősült. Az akadémikus tudás természetes módon kiveti az emberi psziché ismerete által kitaposott ösvényt.
Hitler csak azért nyerhette el az emberek elsöprő erejű támogatását, mert alaposan ismerte az emberi szellem minden elemét, s erre a tudásra a fronton tett szert.

Azon tulajdonságai, amelyekkel bajtársai tiszteletét kiérdemelte, jottányit sem változtak akkor sem, amikor milliós tömegekhez intézett beszédeket: a nép szerves része volt. Soha nem volt szüksége arra, hogy bombasztikus és üres politikai frázisokat pufogtasson. Minden szava pontosan célba talált. Ő valóban az emberek szívéhez szólt.
A fronton szerzett tapasztalatok azt is biztosították Hitlernek, ami a hatalomért folytatott harc és az azt követő, kancellári időszak során legfőbb erősségének bizonyult: a vezetői képességet. Nagy dolgok nem valósulhatnak meg, ha a törekvések élén nem áll egy erős jellem, aki képes gondolkodni, lelkesíteni másokat és felelősséget vállalni. Erős vezetés híján egyetlen lövészárok sem tarthat ki. Szilárd parancsnoki tekintély nélkül a támadó vagy védekező jellegű, hosszú távú tervek elképzelhetetlenek. A parancsnoknak és a parancsoknak engedelmeskedő személyeknek közös erőt kell alkotniuk. A döntések mindig annak a kezében vannak, aki vezetői rangot, és ezzel járó felelősséget kapott, ő határozza meg a tervek megvalósításának időpontját. Tekintély, felelősség és folytonosság. Hitler ezeket a leckéket sajátította el a fronton, s ezek képezték általa megvalósítani szándékozott új társadalmi rend alapjait.

A polgári élet, a közrend, a társadalmi jog és az osztályok egyesítése: ezek mindegyikére ugyanazok a szabályok vonatkoznak. A legkiválóbbak feladata a tervezés, az irányítás és a velük egységben dolgozó nép telkesítése a terv véghezvitelére. Ez olyan szent egység, aminek híján a társadalom nem maradhat fent. Az ilyen alapelvekre épülő társadalom virágozni fog, és túlél minden veszélyt. Ez a kiválóság, nem pedig a középszerűség demokráciája, s egy ilyen rendszerben emberek milliói szentelik önszántukból életüket annak a személynek, aki gondolataikat megtestesíti.
Joachim Fest is megerősíti azokat az ismereteket, amelyeket Hitler a fronton szerzett: a háború elsődleges szerepet töltött be Hitler jellemformáló időszaka során. A háború olyan metafizikai élmény volt számára, amit teljes mértékben elfogadott és a magáévá tett.

Hitler a háború idején á katonai akadémiákon elhangzó előadásoknál ezerszer hatékonyabban megtanulta a harcászat fő szabályait. Látta a félelmet az emberek szemében, és azt is megtanulta, hogyan győzhető le a félelem az akaraterő révén. Ez a bátorság nem fizikai, hanem morális jellegű. A jellem ereje az, ami egy embert értékessé tesz. Számtalanszor alkalma nyílt megtapasztalni a pánik hatásait: a katonákat a tankok puszta árnyéka vagy távoli hangja is rettegéssel töltötte cl, s készek voltak fegyvereiket elhajítani és menekülni.

Hitler e kritikus pillanatokban megfigyelte, hogyan veheti elejét a félelemnek egy valódi vezető. Képes volt percek alatt megértetni a többiekkel, hogy a meggondolatlan visszavonulás — akkor is, ha csak fél kilométerrel hátrálnak meg — a biztos halált jelenti számukra, hiszen ebben az esetben az ellenséges tankok pillanatok alatt utolérik, és védtelen helyzetüket kihasználva megsemmisítik őket.
Hajóval az I. Világháborút követően, 1941 decemberében a német csapatok Moszkva küszöbénél gyorsan visszavonultak volna, amikor a hőmérséklet mínusz 30-40 fokra süllyedt, ahogyan azt néhány megrettent Wehrmacht generális akarta, vajon mit találtak volna 300 km-rel nyugatabbra? Ugyanazt a borzalmas hideget! Emellett a hó és jég közepette minden tüzérségük és tankjuk odaveszett volna, még mielőtt a

tervezett visszavonulási pontot elérik. A visszavonulás gyakran egyenlő az öngyilkossággal.
Hitler az I. Világháború iskolájában tanulta meg, hogy a háború és a politika harcmezején az győz, aki képes kezdeményezni, aki alaposan kidolgozta célját és stratégiáját, és minden apró győzelmi lehetőséget megragad. Ezzel szemben azok, akiket a támadás felkészületlenül, és rendszerint leggyengébb pontján éri, a bátrak könyörületére kell, hogy hagyatkozzanak.

A front iskolájának másik hatalmas felismerése a propaganda erejére vonatkozott. 1914-1918 között a német propaganda tragikusan jelentéktelen volt. A szövetségesek ezzel szemben a propaganda új csodafegyvere mestereinek bizonyultak. Ez talán jobban hozzájárult győzelmükhöz, mint az új tankok és a távoli Amerikából 1918-ban a segítségükre siető, elszánt legények.

A fáradhatatlan németellenes propaganda egy pillanatra sem szünetelt, és szinte apokaliptikus mértékben rosszindulatú volt.

Alig lépték át a németek Belgium határait, azonnal felharsant a hazug hír, hogy a német katonák könyörtelenül levágják a belga gyermekek kezét. Ez a rágalom minden alapot nélkülöz. A háború négy esztendeje során a német katonák egyetlen gyermeket, sem belgát, sem más nemzetiséghez tartozót nem csonkítottak meg. Nem túlzás azt állítani, hogy szinte hihetetlen, hogy ez az aljas hazugság az egész világot bejárta, annak ellenére, hogy semmiféle bizonyítékkal nem támasztották alá.

A háborút követően, amikor Németország legyőzve és meghódolva hevert a porban, a megcsonkított áldozatok színre lépését micsoda felháborodás övezte volna, már ha lettek volna ilyen áldozatok. Egyetlen ilyen gyermek sem került elő, így a britek csendben felhagytak a rémtörténetek szajkózásával, de természetesen elfelejtettek bocsánatot kérni a szörnyű hazugság terjesztéséért.

A „levágott kezek" legendáját, valamint a bajonettel felnyársalt kisbabák, vagy éppen a Vöröskeresztes nővérek sortűzzel történő lemészárlásának hírét négy éven át terjesztették szerte a világon. Az ilyen hazugságok hatékony eszköznek bizonyultak arra, hogy gyűlöletet ébresszenek Németország, és minden iránt, ami német.

A szellemi hadviselés másik formája abból állt, hogy „hazai híreket" dobtak be a lövészárkokba. Ezek a „hírek" arról szóltak, hogy Németországban iszonyatos nyomor tombol, a gyerekeket csomagolópapírba öltöztetik, nincs elég fa, hogy a halottaknak koporsót készítsenek, mindenki éhezik, stb. Az álhírek szajkózása számos kimerült katonára nagy hatást tett. Ez a fajta propaganda-hadviselés akkoriban még újdonságnak számított, és kétségtelenül felkészületlenül érte a németeket.

Hitler elmesélte, mennyire megdöbbent, amikor ezeket a röplapokat olvasta, és állandóan azt kérdezte: „Hol van a mi saját propagandánk, vagy legalábbis az ellenpropaganda?" Témában egyáltalán nem volt hiány. A német légierő is szórhatott volna röplapokat a szövetséges lövészárkokra, amelyek tudatják a katonákkal, hogy öntelt tábornokaik miként áldozták fel több mint egymillió fiatal férfi életét Somme, Artois és Chemin des Dames közelében, csupán azért, hogy meghódítsanak, majd újra elveszítsenek pár száz méternyi területet. Arról is felvilágosíthatták volna őket, hogy bajtársaik holtan fekszenek a lövészárkokban, és a tetemeket patkányok rágják, a szövetséges katonákat leitatják, és úgy küldik a biztos halálba, a politikusok és a tábornokok egymás torkának ugranak a hátországban, és a Kövér Bertha lövegei már Párizs belvárosára hullanak.

Vajon milyen hatása lett volna annak a teljes mértékben igaz hírnek, hogy Oroszország, a szövetségesek fő támogatója erőszakos forradalom agóniájában szenved és Szentpétervár kommunista kézbe került, aminek következtében a keletről visszavezényelt német csapatok a nyugati frontra tartanak, s így a németek létszámfölénybe kerülnek a szövetségesekkel szemben? Rengeteg olyan tény állt rendelkezésre, amely elsöprő erővel hatott volna az ellenséges katonákra,

anélkül, hogy a brit propaganda mintájára hazug állításokat kellett volna felhasználni a cél érdekében.

II. Vilmos Németországa mit sem tudott a propagandáról, ezért a háborút kizárólag puskákkal és ágyúkkal vívta. A háború elvesztésének oka főleg abban rejlett, hogy elmulasztották kihasználni a leghatékonyabb tüzérséget: a propagandát. Ez újabb lecke volt, amit Hitler soha nem felejtett el.

Hitler felháborodásának megnyilvánulásai mindig figyelmes fülekre találtak a lövészárkokban. John Toland így ír erről: „Bajtársait lenyűgözte Hitler ékesszólása, és szavait mindig szívesen hallgatták."
Bajtársai kedvesen Alinak szólították, és többnyire egyetértettek abban, hogy Hitler „mintha egy távoli világban élne, de minden tekintetben jó ember" - ahogy egy katonatársa mondta róla.

Hitler gyakran beszélt a burzsoázia önzőségéről, a birodalmi hatalom anarchiájáról és a bürokraták középszerűségéről. Társai nem felejtették el prófétai szavait, amelyeket egy alkalommal mondott: „Eljön a nap, amikor sokat fogtok hallani rólam. Csak arra várok, hogy eljöjjön az én időm."

Jackl Weiss, Hitler egykori bajtársa egy ízben a következőket mondta nekem: „Azt mondogattuk, hogy az ifjú Hitler egyszer a bajor parlament tagja lesz, de arra egyikünk sem gondolt, hogy egy nap a Birodalom kancellárjává választják."

Parancsnokai véleménye szerint Hitler kiváló katona volt. Ennek fényében felmerül a kérdés, hogy négyévnyi kiemelkedő szolgálat alatt miért nem léptették soha elő tisztté? 1914 decemberében tizedesi rangot kapott, és 1918. november 11-én még mindig tizedesként szolgált. Vajon miért? Hiszen arról az emberről beszélünk, aki a XX. század legkiválóbb katonai lángészének bizonyult, s aki 1939-1942 között csapataival megbódította Európát Oslótól Moszkváig, Amszterdamtól Athénig és Párizstól a Kaukázusig.

Hitler töretlen hősiessége, és a negyven ütközet ellenére, amelyben részt vett, csupán egy maradt a háborúban szolgáló négyszázezer tizedes közül.

A bécsi professzorokhoz hasonlóan, akik távol tartották Hitlert a művészeti főiskolától, katonai feljebbvalói is távol tartották őt a hivatásos tisztek soraiból. A hivatalos indoklás szerint nem rendelkezett vezetői képességekkel.

Egy grafológus megvizsgálta Hitler egyik levelét, amit 1915-ben írt. Csak a levelet adták oda neki, arról fogalma sem volt, hogy a sorokat ki vetette papírra. A grafológus a következő jelentést írta a levélről:
„A levél szerzője kiváló intelligenciával megáldott személy. Figyelemre méltó képessége van a szerzett ismeretek megemésztésére, valamint a különféle helyzetekhez való alkalmazkodásra. Valódi erőt képvisel."

Hitler parancsnoka. Wiedemann hadnagy ezzel szemben azzal utasította el tiszti rangra való felterjesztését, hogy „nincsenek vezetői képességei".

Elképzelhető, hogy — Bécshez hasonlóan — a betokosodott és középszerű bürokraták megérezték a Hitlerben rejlő tehetséget, és pontosan ezért utasították el? A tehetség és az intelligencia mindig is a megalkuvó hivatalnokok rémálma volt. Hány igazi géniuszt szorították már háttérbe ilyen középszert! emberek a történelem során?
Ami Hitlert illeti, nem reagált erre az igazságtalan döntésre. Egyáltalán nem vágyott arra, hogy rangjelző csíkokat gyűjtsön zubbonya ujjára. Szerette veszélyes feladatát, a futárkodást, és lekötötte a szolgálat. Egyébként is, a Németország számára tervezett programja az ilyen kicsinyességet úgyis meg szándékozott szüntetni.

1916 vége felé Hitlert egy srapnel sebesítette meg, és a berlini Beelitz kórházba került. Két esztendővel később, miután gáztámadás érte, és bátorságáért megkapta az első osztályú vaskeresztet, Hitlert akarata ellenére visszaküldték Németországba. E két rövid távollétéről Hitler elborzadva tért vissza a frontra.

1916-1918 között Németországban igen keserves volt az élet. Az ország súlyos élelmiszerhiánnyal küzdött, és mindent jegyre adtak. Összehasonlítva azonban a katonák életével, akik a nap minden percében a halállal néztek farkasszemet, és nyomorúságos fejadagjukat a lövészárkokban elfogott patkányok húsával kellett kiegészíteniük, a hátországban az emberek még mindig élhetőbb körülményeket tapasztaltak. Estére hazamentek és békésen aludtak, senkit nem téptek szét bombák, és szögesdróthoz sem préselték őket az ellenséges tankok, de pontosan ez a viszonylag kiváltságos hátországi élet okozta Németország vesztét.

A marxista pénzemberek hatalmas lehetőséget láttak a háborúban: míg német hazafiak milliói a fronton véreztek, felbérelt agitátoraik közreműködésével a kommunisták nyugodtan átvehetik a hatalmat. Felforgató tevékenységüket eleinte óvatosan végezték, hiszen a német nemzetet hazafias lelkület hatotta át, ezért hamis aggodalmat tanúsítottak a nép nehézségei láttán. Az agitátorokat elküldték a gyárakba, ahol a munkásokat sztrájkra buzdították. Egyszerűen leutánozták azokat a módszereket, amelyek révén Szentpéterváron a kommunisták elpusztították Oroszország haderejét 1917 októberében. A bőkezűen támogatott és széleskörű szabotázs ellenére Németországnak sikerült állnia a sarat, kivéve a fővárost, Berlint, ahol a legtöbb marxista agitátor tevékenykedett. 1918. január 28-án sztrájkok kezdődtek, amelyek egy hétre leállították a hadianyaggyárak működését: négyszázezer munkás sztrájkolt.

A fronton hősiesen harcoló katonák ebben a pillanatban értették meg, hogy szabotőrök támadták őket hátba.

A németországi szabotázsok egybeestek a német katonai győzelmekkel. Oroszország a marxista aknamunkának köszönhetően kiszállt a háborúból. Az orosz hadsereget megsemmisítő kommunisták védtelenül néztek szembe a német csapatokkal. Megadták magukat, és 1918. március 3-án aláírták a Breszt-Litovszki egyezményt. A német győzelem teljesen új világot teremtett keleten. Finnország, a Balti államok, Belorusszia, a Krím félsziget és Ukrajna kormányai barátságosan viszonyultak Németországhoz, és elutasították a kommunizmust. A kelet anyagi forrásai és kiaknázatlan lehetőségei megnyíltak Németország előtt. A nyugati front előnyei eltörpültek a kelethez viszonyítva. Németország jövője az immáron felére csökkent Oroszországgal való diplomáciái kapcsolatok megalapozásának függvénye volt.

Ludendorff tábornok katonák százezreit vezényelte sietősen keletről a nyugati frontra a szövetségesek legyőzése érdekében. Németország soha nem állt közelebb a teljes győzelemhez, mint 1918 tavaszán.

Pontosan ekkor történt, hogy a kommunizmus támogatói rendkívül erős felforgató kampányba kezdtek Németországban. A fásult és nyugtalan lakosság könnyű prédának minősült az olyan hivatásos bomlasztok számára, mint a Liebknechtek, a Luxemburgok és az Eisnerek Mindannyian zsidók voltak, és ugyanez igaz az őket kiképző személyekre és a többi agitátorra New Yorktól egészen Moszkváig. 1918 német társadalmában teljesen újszerű jelenségnek számított az országot belülről elpusztítani kívánó könyörtelen, idegen felforgatók serege, akikkel szemben a jólelkű és naiv németek védtelenek voltak.
Hitler a szervezett zsidóságot már akkor komoly fenyegetésnek tekintette bármely országra nézve, amikor Bécs zsidó inváziójának szemtanúja volt. Miközben egy berlini kórházban feküdt, látta, amint a zsidó agitátorok megpróbálják a lábadozó katonák lelkesedését letörni azzal, hogy tanácsokat adnak nekik, hogyan mentesülhetnének a további frontszolgálat alól. A defetista propaganda sikeresen demoralizálta az újonnan besorozott katonákat.

Hitler azt is észrevette, hogy milyen sok egészséges és fiatal német zsidó üldögélt kényelmesen hivatali tisztségében, messze a háború poklától, miközben mellszélességgel támogatta a zsidó kommunista agitátorokat. Ezt a felháborító tényt Ludendorff is megemlítette: „Elengedhetetlenül fontos, hogy sokkal erősebben foglalkozzunk a fiatal zsidók besorozásával, akik egészen idáig zavartalanul élték életüket a hátországban."
Ludendorff nem tévedett, hiszen arányosan nézve kétszer annyi német

halt meg a fronton, mint ahány zsidó.

Hitlert az is felháborította, hogy a zsidók vagyonokat keresnek a feketepiacon és egyéb vállalkozásokon, amelyek a háború révén szerzett nyereségre épültek. Miközben a fronton patakokban folyt a német vér, a hátországi zsidók egyre gazdagabbak lettek, s közben kommunista terroristáik segítségével az ország elpusztítására törtek. Hitlert ez annyira felháborította, hogy szinte szóhoz sem jutott, mindössze ennyit mondott: „Azon vannak, hogy elveszítsük a háborút, hátba döfik az országot."

Számos német osztotta ezt a véleményt, akik látták, aminek Hitler is szemtanúja volt. Az országon kívül is voltak, akik hasonlóan gondolkodtak, mint például az angol Sir Frederick Maurice tábornok, aki gyakorlatilag ugyanezt a véleményt fejtette ki egy 1918 után íródott Daily News cikkben. Megemlíthetjük Raymond Canier-t a francia történészt is, aki ezzel kapcsolatban azt írta, hogy Hindenburg, Ottó Dibelius (az evangélikus egyház vezetője) és a müncheni Faulhaber bíboros egyaránt úgy gondolják, hogy Németországot hátba döfték. A tőrdöfés, vagy Dolchstoss, ahogy Németországban nevezték, együtt járt azzal is, hogy az angolok és a zsidók Amerikát belesodorták a háborúba. John Toland részletesen leírja Hitler felháborodását és kiáltását az igazságért, s azért, hogy megbosszulják a „patakokban folyó német vért".

1918 első hat hónapjában Németország a belső szabotázs ellenére nagyon közel állt a győzelemhez. Foch marsall, a szövetségesek főparancsnoka 1918. július 5-én elismerte: „Ha Rheims elesik, elveszítjük a háborút." Tény, hogy Rheims volt a szövetségesek utolsó ellenállási pontja. Amikor Németország a győzelem kapujához ért, megtapasztalta a zsidó szabotázs pusztító erejének teljességét, valamint azzal is szembe kellett néznie, hogy egymillió amerikai katona csatlakozott be a háborúba a szövetségesek oldalán. Noha az esélyek megfordultak, a német katonák továbbra is páratlan hősiességgel és kitartással folytatták a harcot, és megálljt parancsoltak a szövetségesek új rohamának. Raymond Cartier őszintén elismerte: „A német front sehol nem tört meg, és a szövetségesek mindenfelé makacs ellenállásba ütköztek. Von Helldorf kapitány, a Spa városában kötött fegyverszünet tolmácsának két napba telt a frontvonalon történő átkelés, mert a német gyalogság egy pillanatra sem hagyott fel a tüzeléssel. A katonák csak akkor fogadták el a tűzszünet tényét, amikor meggyőződtek arról, hogy a fegyverszünet létrejött, de még ezt követően is voltak kétségeik."

Hitler az l. Világháború utolsó heteit nem a lövészárkokban élte át. Egy hónappal előtte, 1918. október 13-án az angolok mustárgázzal töltött bombák ezreit dobták le Hitler ezredére Werwicknél, a flandriai Ypres közelében. Hajnalra közel négyszáz megvakult katona bolyongott felemelt kezekkel, s szemük úgy égett, mintha izzó szenet nyomtak volna bele. Hitler is közöttük volt.

Ezután a pomerániai Pasewalk kórházba szállították, ahol az orvosok vaknak nyilvánították. Noha végül felépült, mégis voltak, akik ezt a tragikus sérülést is fel akarták használni ellene. Egy von Bredow nevű tábornok, akit a Hitler iránti társadalmi és politikai gyűlölet fűtött, félhivatalos orvos, szaknyelven kijelentette, hogy Hitler „vaksági hisztériában szenvedett". Ezt az ostoba állítást később azok a német zsidó „szakértők" is átvették, akiknek a véleménye alapján az amerikai titkosszolgálat a hivatalos álláspontot igyekezett kialakítani. A washingtoni Nemzeti Levéltárban meghalható egy Kroner nevű zsidó doktor „orvosi jelentése", amely a vak Hitler "pszichopátiáját" igazolja, s a következő szavakkal jellemzi: „alacsonyrendű mentális képességekkel bír, örökletes jellemvonások uralják, s legfőképpen az akaratgyengeség jellemzi."

Egy másik zsidó orvos, Rudolph Binion (Brandeis-i Egyetem) sem akart lemaradni a sorban, ezért freudi gondolatmenetei közepette arra jutott, hogy Hitler azért vakult meg a mustárgáztól, mert az a jód szagára emlékeztette, amit haldokló édesanyja szobájában érzett egy negyedszázaddal korábban. Az emlékeiben feltoluló jód hatására elveszítette a józan eszét!

Binion így ír: "A mustárgáz porlasztott folyadék, ami pontosan úgy égeti a bőrt,

akár a jodoform. Elméjében Hitler a mérges gázt összekapcsolta a haldokló édesanyja kezeléséhez használt jodoformmal. Amikor bekerült a pasewalki kórházba, minden bizonnyal félrebeszélt, és később pszichiátriai kezelésre szorult."
Nem meglepő, hogy az Egyesült Államok kormányát ilyen titkosszolgálati információk tömkelegének hallatán a zsidó és brit háborús uszítók könnyűszerrel belesodorták két világháborúba.

A világnak egészen 1973-ig kellett várnia arra, hogy a német történész, Werner Maser Hitler levelei és jegyzetei c. könyvében végre lerántsa a leplet ezekről az abszurd állításokról: "Ezek az állítások minden alapot nélkülöznek. Cáfolhatatlan hitelességű dokumentumok igazolják, hogy Hitler ideiglenes vakságát az ellenséges gáz okozta mérgezés váltotta ki. 1918. november 9-én három fiatal zsidó rontott be a Pasewalk kórházba, és győzedelmesen bejelentették, hogy II. Vilmos Németországa romokban bever. Hitlert fájdalom öntötte el a hír hallatán, és vakon visszabotorkált az ágyába. A takarót a fejéit húzta, és órákon át csendesen zokogott. Országa, Hazája térdre hullva és elpusztítva hevert, talán örökre."

Minden, ami az évek során szívében és gondolataiban felmerült, s ami eddig kizárólag a lövészárkokban rögtönzött beszédeiben jutott kifejezésre, most ismét feltört a lelkében. Úgy érezte, képtelen a további tétlenségre. A küzdelem egyeden lehetséges módon folytatódhat: a lövészárkok helyett az utcákon.

Mindent vagy semmit - fogadta meg. „Eldöntöttem, hogy politikai pályára lépek." Jon Toland a következőket írja: Azon az éjszakán a Pasewalk kórház egyik magányos kórtermében megszületett a XX. század legbámulatosabb hatalma.

NEGYEDIK FEJEZET
AZ ÖSSZEOMLÁS

Talán tényleg Hitlerből lesz egyszer „a XX. század legbámulatosabb hatalma", de akkoriban mégis jelentéktelen személy volt és ezt ő maga is jól tudta. „Senki nem ismerte a nevemet, de így legalább abban a helyzetben voltam, hogy bármiféle hasznos tevékenységet végrehajthattam." „Nem volt még ember, aki ilyen kevés eszközzel, és ilyen jelentéktelen szintről indult volna el" - írja Joachim Fest. Hitler magányosabbnak érezte magát, mint bármikor élete során. Még bécsi tartózkodása éveinél is magányosabb volt, mivel politikai tervei nem álltak készen.

1918. november 21-én a gyógyulás útjára lépett, és lassan visszanyerte látását, ezért elhagyta a kórházat, és a müncheni laktanyák felé vette az irányt. Egyedül, barátok nélkül, vajon milyen esélye volt Németország megmentésére? Ebben az időszakban kétségtelenül semmi, sőt, még német sem volt.

Egyébiránt pedig milyen politikai programmal állhatott volna a németek elé, akiknek egyetlen gondolata a túlélés volt? Sokan éhen haltak, és veteránok milliói lézengtek munka nélkül.

Mondanunk sem kell, hogy az éhség és a munkanélküliség előidézői alaposan kihasználták a helyzetet. 1918. november 10-én Berlinben két különálló köztársaság megalakulását hirdették ki. Az egyiket egy Scheidemann nevű szocialista nagytőkés, a másikat pedig a zsidó kommunista, Karl Liebknecht vezette.

Liebknecht egyben a Spartacus elnevezésű kommunista terrorszervezet támadó egységeinek vezetője volt. Ugyanazon a napon a Spartacus egységei megtámadták a hazatérő veterán tiszteket, sokukat megsebesítették, és leszaggatták kitüntetéseiket és vállpántjaikat. A forradalom győzelmi tort ült.

A császári birodalom addigi tartópillérei, akik még megmenthették volna az országot, pánikszerűen menekültek a Reichstag épületéből. Streseman, a konzervatív elnök rettegve bezárkózott az irodájába. A közgazdász Schacht

meggyőző ereje kellett ahhoz, hogy Streseman végre kijöjjön az irodájából és csatlakozzon a forradalomhoz: „A játszma a baloldalon folyik, ezért nekünk is ezen az oldalon kell játszanunk. Alakítsunk egy baloldali kapitalista pártot." Streseman kapott a javaslaton így Schachttal és több másik opportunista nagytőkéssel egyetemben megalakította a Német Demokrata Pártot (DDP). Ugyanez a Schacht és ugyanez a párt azonnal Hitler oldalára állt, amikor a nemzetiszocialisták 1933-ban hatalomra jutottak.

1918 novemberétől 1919 februárjáig a németek a kommunista banditák terrorja alatt éltek. Hitler tehetetlenül figyelte, ahogy a zsidó kommunista vezér, Eisner gazemberei kifosztják Münchent.

Berlinben a kommunisták mindössze két hónap leforgása alatt több mint tízezer embert mészároltak le. Az egész országban tomboltak a zsidó fanatikusok vezette kommunisták.
A megváltást egy Gustav Noske nevű szocialista favágó hozta el, aki politikai nézetei dacára igaz hazafi volt. Önkéntesekből és veteránokból álló, kisebb csoportot szervezett, felfegyverezte őket azokkal a fegyverekkel, amelyeket éppen talált, és szembeszállt a kommunistákkal Berlin utcáin. A hazafiak ádáz harcot vívtak a létszámfölényben lévő marxista erőkkei. Csodával határos módon visszafoglalták Berlint. Kommunista banditák ezrei hevertek holtan az utcákon, beleértve a híres zsidó vezetőket, Liebknechtet és Luxemburgot.

Noske sajnos nem lehetett ott mindenhol, így a marxista őrjöngés Németország egyéb területein tovább folytatódott. Bréma, Oldenburg, Brunswick és Hamburg városaiban, valamint a Ruhr-vidéken és Szászországban tombolt a terror, ami azonban Münchenben érte el a tetőfokát. Ebben a városban egy elmebeteg, ápolatlan külsejű szakállas marxista, aki bombasztikus szónok volt, magához ragadta a hatalmat, és a pánikszerűen elmenekült bajor király palotájában szállásolta el magát. Kurt Eisner lett Bajorország diktátora, és kiadta a parancsot számos bajor legyilkolására. Dokumentumokat is hamisított, amelyek „bizonyították, hogy Németország felelős az I. Világháború kirobbanásáért", s ezeket elküldte Versailles-ba.

Eisner hadat üzent Württembergnek és Svájcnak. Hónapokon át tartó vérontást követően egy huszonkét esztendős bajor tiszt élete kockáztatása végzett a zsarnokkal. A bajorok hősként ünnepelték, de a béke nem tartott sokáig. Lenin azon nyomban útnak indított három másik zsidó diktátort, hogy Eisner helyébe lépjenek. A nevük Levien, Levine és Axelrod. Ők alkották a Bajor Szovjet Köztársaság triumvirátusát. Lenin és Trockij a következő utasítást adta nekik: „A béreket emeljétek fel a háromszorosára, a munkásokat költöztessétek a gazdagok lakta negyedekbe, és akik nem a munkásosztály tagjai, ne kapjanak több élelmiszerjegyet."

A „munkások" jelen esetben nem becsületes dolgozók voltak, hanem a zsidó komisszárok által toborzott bűnözők. Lewien, Levine és Axelrod döntésén múlt, hogy ki minősül munkásnak, s ki nem. Az általuk „burzsoának" bélyegzett értelmiségi réteget módszeresen irtani kezdték. 1919. április 29-én Westcarp grófnőt, Thurn és Taxis hercegét, valamint húsz másik „osztályellenséget" egy katonai laktanyába hurcolták és agyonlőtték. Lenin terrorszervezetének (Cseka) vezetője, Lacisz a következőket mondta Lewiennek, Levine-nek és Axelrodnak: „A burzsoá osztályt teljes egészében megsemmisítjük. Nincs szükség arra utaló bizonyítékokra, hogy az illető a Szovjetunió ellen tevékenykedik. A gyanúsítottat meg kell kérdezni, hogy milyen társadalmi osztályhoz tartozik, hol lakik, milyen végzettsége van és mi a foglalkozása. Válaszai a sorsát is eldöntik."

Egy kerületi memorandum szerint még a burzsoá gyerekektől is megvonták a tejjegyeket. Miközben a Cseka által nem a munkásosztályhoz tartozó személyeket módszeresen irtották és halálra éheztették, Lewien, Levine és Axelrod fényűzésben és állandó orgiák közepette éltek a müncheni királyi palotában. Andre Brissaud, a francia történész később így írt erről: „Míg a nyomor és az éhezés napról-napra fokozódott, szüntelenül folytak a letartóztatások és a tömeges kivégzések. Ez idő alatt az 'orosz' triumvirátus tagjai a királyi

palotában literszámra vedelték a pezsgőt, és hajnalig tartó orgiákat rendeztek a női foglyokkal". Cartier, a liberális történész így sajnálkozik: „Rendkívül sajnálatos, de egyben tagadhatatlan tény, hogy a Németországot és Bajorországot káoszba taszító személyek túlnyomó részben zsidók voltak."

Egy másik francia történész, Benoist-Méchin további részleteket is papírra vetett:
„A vörös zászlókat lengető csőcselék... a nemzeti érzés utolsó szikráját is megpróbálta eltaposni. Ezek a tömegek azonban egyáltalán nem spontán módon tevékenykedtek: politikai aktivisták és agitátorok serege irányította őket. Kik voltak ezek az agitátorok? Berlinben Liebknecht és Luxemburg; Münchenben Eisner, Lipp, Landauer, Toiler. Lewien, Levine és Axelrod; Magdeburgban Brandeis; Drezdában Lipinsky, Geyer és Fleissner; a Ruhr-vidéken Márkus és Levinsohn; Bremerhavenban és Kjeiben Grünewald és Kohn; Pfalzban Lilienthal és Heine; Lettországban pedig Ulmanis. Ahány név, annyi zsidó

Poroszországot két másik zsidó, Hirsch és Heine irányította. A Reichstagban három zsidó, Gothein, Kohn és Zinsheimer bíróság elé állította Hindenburg marsallt. Wüther Rathenau, aki szintén zsidó volt, Németország külügyminisztere lett. Benoist-Méchin hozzáteszi: „Ezt a listát vég nélkül lehetne folytatni. Ki lehet annyira vak, hogy nem látja: ebben az esetben valódi összeesküvésről van szó?"

Ugyanakkor Magyarországon egy közép-európai zsidó, Kun Béla kihirdette a szovjet köztársaságot, s kormánya miniszterei közül harminckettőből huszonötén voltak zsidók.
Pierre Soisson, egy másik francia történész nem kevésbé szókimondó: „Meg kell jegyezni, hogy a szélsőbaloldali forradalmárok többsége zsidó. Ez — számos egyéb tény mellett — hatalmas súllyal nehezedett a két háború között a németországi zsidó kisebbségre. Sok német számára a zsidók a vörös terrort, a pusztítást és az anarchiát testesítették meg. A judeo-bolsevik kifejezés széles körben elterjedtté vált, és valószínű, hogy ez a fogalomtársítás a Liebknechtek, Zetkinek, Luxemburgok, stb. emlékéből fakad."
Vannak, akik nem szívesen olvassák a fenti tényeket. Számos németben is szégyenérzetet ébreszthetnek, hiszen 1945 óta folyamatosan a zsidók kiirtásával vádolják őket. 1918-1919 borzalmas emlékeinek feltárása nélkül azonban nem tárható fel tárgyilagosan a németországi antiszemitizmus valódi oka.

A zsidókkal szembeni ellenérzések jóval megelőzik a háborút, s egy olyan hagyományra nyúlnak vissza, ami évszázadokon át minden nyugati országban bevettnek számított. Az izraelitaként ismert népcsoportot Granada tanácstestülete már a III. században elítélte. Stresemann diákként a Neo-Germánia Mozgalom szóvivője volt, és a legenyhébb kifejezéssel élve is erősen bírálta a Németországban tapasztalható zsidó befolyást.
Az ifjú zsidók látványa, akik kényelmesen „elbliccelték" a háborút, a «»dó kommunisták által elkövetett, civil lakosok elleni mészárlások, valamint az a tény, hogy a kommunista vezetők szinte kivétel nélkül zsidók voltak, nem járultak hozzá ahhoz, hogy a németek megkedveljék a zsidókat.

Annak ellenére, hogy a németek már a háborút jóval megelőzően sem kedvelték a zsidókat, az "élni és élni hagyni" politikáját követték. A háború után azonban a németek többségét mélyen felháborította amit látott és tapasztalt. Amikor Hitler hivatalosan is elítélte a zsidó-kommunista szabotázst és mészárlást, pusztán a nép felháborodását tolmácsolta. Nem volt olyan német család, amelyet ne érintett volna a zsidók által elkövetett atrocitások valamelyike.

Még a leggyávább weimari politikusok is elítélték és keletről bevándorolt idegen keselyűknek nevezték a zsidókat, akik a térdre hullott Németország testét marcangolták. 1920-ban a szocialista belügyminiszter az alábbi üzenetet kapta a berlini szocialista rendőrparancsnoktól. A jelentés, ami a főváros egyik külvárosi negyedét érinti, Dr. Schacht visszaemlékezéseiben került feljegyzésre:

„Ez a terület a legvisszataszítóbb elemektől hemzseg, akik nem csupán bűnügyi, hanem politikai veszélyt is jelentenek, hiszen Lengyelországból és

Oroszországból magukkal hozták bolsevik eszméiket, amiket gátlástalanul terjesztenek mindenfelé. Ezen kívül egészségügyi kockázatot is jelentenek. A tisztaság fogalmát hírből sem ismerik. Elképesztő mértékben zsúfolt házaik tele vannak szeméttel és rágcsálókkal. Ennek ellenére hatalmas mennyiségű, eladásra szánt csempészett élelmet és édességet halmoztak fel. Végül azt is meg kell jegyeznünk, hogy a lakáshiányban szenvedő, adófizető polgárokat rendkívül felháborítja, hogy befogadjuk ezt az idegen hordát. Semmi okunk arra, hogy előzékenyek legyünk ezekkel az emberekkel szemben, akik tisztességtelenül viselkednek, nem fizetnek adót, minden előírást és törvényt kijátszanak, s minden alkalmat megragadnak arra, hogy német örökségünkben károkat okozzanak, sőt, egyenesen elpusztítsák ezeket."

Ha ma hangoznának el ilyen hivatalos kijelentések, az összes zsidó érdekcsoport támadásba indulna, Dr. Schacht visszaemlékezésében mégis a következő megjegyzést fűzte a jelentéshez: „A keleti zsidók bevándorlása azokban az években jelentős aggodalomra adott okot." Végül a következőket írta: „A zsidókérdés olyan problémát vetett fel, amely később először Németországban, majd az egész világon megjelent: a németországi antiszemitizmus okát."

Ezek a szavak annak a Dr. Schachtnak a tollából származnak, aki Hitler hatalmát megelőzően, annak során és azt követően egyaránt a németországi, angliai és amerikai zsidó mogulok kiszolgálója és bizalmasa volt.

A politikai zűrzavarhoz hasonló mértékű erkölcsi káosz társult. A zsidók a politika mellett a szórakoztatóiparra is rátették a kezüket.

Joachim Fest a következőket írja: „Az 1920-as évek színdarabjainak fő témája, vagyis a hazaárulás, a vérfertőzés, a bűnözés, és ezek provokatív, csábító módon történő bemutatása nagy sikert aratott. Brecht és Weill operájának (Mahoganny) zárójelenetében a színészek plakátokkal a kezükben vonultak be a színpadra. A plakátokon a következő jelmondatok szerepeitek: „Káoszt a városainkban!", „Szabad szexualitást — dicsőség a gyilkosoknak!" vagy „Halhatatlanságot a bűnözőknek!".

A zsidók által irányított sajtó az egekig magasztalta az ilyen darabokat és operákat, amelyek hatására a burzsoázia csendben és félelemben meghúzta magát. Ami a német munkásokat illeti, nekik nem volt elég erejük ahhoz, hogy a fertővel szembeszálljanak.
Maga Hitler a tehetetlen volt a zsidó invázióval szemben. A zűrzavar, az ártatlan és védtelen németek lemészárlása a zsidók vezetésével, az értékek és hagyományok sárba tiprása és Németország szó szoros értelemben vett megsemmisítése: mindez a szemei előtt zajlott.

Mit tehetett volna egy szál magában? Első publikus megnyilvánulása azonban bebizonyította, hogy a polgári életben éppen olyan bátor, mint a fronton. Amikor zsidó komisszárok érkeztek abba a müncheni laktanyába, ahol Hitler is lakott, méghozzá azzal a céllal, hogy a leszerelés alatt álló katonákat kommunista forradalomra buzdítsák, Hitler felpattant egy székre, és így kiáltott bajtársaira: „Mi nem vagyunk forradalmi őrök, akik a zsidó naplopó csőcseléket védelmezik!"

Ezt az esetet követően Hitler minden energiáját és figyelmét Németország zsidók általi megszállása és a versailles-i szerződés kötötte le.

ÖTÖDIK FEJEZET
UZSORÁSOK EGYEZMÉNYE

1919. július 28-án a versailles-i szerződés gyilkos bombaként hullott hatvan millió németre, s célja a németség szétzúzása volt. Stresemann összehasonlítja ezt az eseményt azzal, ahogyan 1871-ben a győztes Németország a legyőzött Franciaországgal bánt: „Noha Németország megnyerte a háborút és Franciaország nagy részét elfoglalta, tudatában volt a két nép közötti megromlott viszony elsimítása szükségességének." Saint Vallier francia diplomata hivatalosan is méltatta a német főparancsnok intézkedéseit. Amikor Gontaut-Biron francia

nagykövet visszatért Berlinbe, a koronaherceg személyesen köszöntötte a következő szavakkal: „A háborúnak szerencsére vége, és most azon kell dolgoznunk, hogy megőrizzük a békét." Thiers francia miniszterelnök is kijelentette, hogy a német hadvezetőség „Franciaország őszinte háláját érdemelte ki." A francia kormány viszonylag szerény összeget fizetett Németországnak, s így a háború valóban véget ért.

A versailles-i szerződés ezzel szemben nem az értelmes győztesek szerződése, hanem a „despoták diktátuma" volt.

Cartier a következőképpen összegzi ezt a kérdést: „Visszatekintve ez az egyezmény az ostobaság és a hibák hatalmas emlékművének tűnik. A szerződés hatalmas, németek lakta területeket ajándékozott a zűrzavaros és brutális Lengyelországnak. Ez a lépés mind földrajzilag, mind politikailag észszerűtlen volt, és létrehozta a danzigi folyosót. Létrejött Csehszlovákia, Románia és a kisebbségektől hemzsegő Jugoszlávia, s később ezek mindegyike a wilsoni elveket megcsúfoló állammá vált. A szerződés hivatalos megbízást adott a szövetséges követelések rögzítésére, ezzel együtt azonban a 231-es cikkely alapján a teljes jóvátétel elvét érvényesítette. Ennek fényében Németország köteles volt teljes felelősséget vállalni a háború kitöréséért. A 228-as cikkely értelmében követelték, hogy Németország szolgáltassa ki az összes háborús bűnöst', a császárt és a német hadsereg összes tábornokát beleértve."

Az egyezményt az akkorra már korántsem egységes szövetségesek alkották meg. A Németország vereségét követően német vagyonban bővelkedő angolokat sokkal inkább Franciaország meggyengítése, mint további kifacsarása érdekelte. Wilson keserűen látta, hogy lefektetett elveit semmibe veszik. Ami a francia kormányt illeti, őket csupán a bosszú foglalkoztatta, hogy igazolhassák, miért küldték fiatal emberek millióit a biztos halálba. Ennek ellenére a legtöbb francia történész élesen elítélte a szerződést, Raymond Brizatot és Pierre Soissont is beleértve. Utóbbi így írt: „A II. Világháború magjait kivétel nélkül a versailles-i szerződés során vetették el."

Miután Franciaország 1870-ben vereséget szenvedett, a francia megbízott. Jules Favre és a német Bismarck nem kevesebb, mint fél éven át tárgyaltak egymással, mielőtt a mindkét fél számára elfogadható egyezmény létre jött. A versailles-i szerződés esetében azonban a németeket 1919 januárjától egészen májusig kizárták minden tárgyalásról.
A szövetségesek egymás torkának estek, miközben a francia politikusok nem kevesebbet követeltek, mint Németország teljes megsemmisítését Stresemann, aki minden észszerű engedményre készen állt, nem rejthette véka alá a szövetségesek képmutatása feletti megdöbbenését: „Az a lény, hogy egy nemzetközi konferencián a németek részvétele nélkül döntenek Németország sorsáról, minden olyan alapelvet sárba tipor, amelyekért ezek az úriemberek állítólag harcba szálltak Németországgal."

A tárgyalásokról kizárt Németországnak el kellett szenvednie Alsace-Lorraine, s e terület minden közjavának és magánvagyonának elvesztését. A Németországtól elszakított Saar-vidéken található szenet tizenöt esztendőn keresztül elvették az országtól. A Rajna vidékét teljesen megszállták. Másfélmillió németet hajtottak lengyel igába, a Szudéta-vidéken pedig hárommillió német került cseh uralom alá. A német vízi utak - a Kieli-csatornát beleértve - a szövetségesek irányítása alá kerültek.

A fentiek ellenére az 1918. november 11-i fegyverszüneti megállapodás alapját az önrendelkezés képezte, s Németország ezen megegyezés tolására egyezett bele a fegyverletételbe. A szerződés teljes mértékben megszegte ezt a komoly megállapodást. Kelet-Poroszországban két népszavazást is tartottak azokon a területeken, amelyekre Lengyelország rá akarta tenni a kezét. A szavazók elsöprő többségé német akart maradni. A szövetségesek ennek ellenére lengyel igába kényszerítették őket. Ezt az égbekiáltó igazságtalanságot azzal tetézték, hogy az érintett személyek német állampolgárságuk elvesztése mellett továbbra is kötelesek voltak a szövetségesek által követelt kártérítést fizetni. A két porosz népszavazás eredménye azonban a szövetségesek fülébe is eljutott, ezért a

szudétanémetek esetében már semmiféle szavazásról nem esett szó, egyszerűen koncként odadobták őket a cseheknek. Felső-Sziléziában tizennyolc hónapnyi lengyel fegyveres beavatkozást és francia nyomásgyakorlást követően végül kiírták a népszavazást, azonban annak ellenére, hogy a szavazók hatvan százaléka Németországhoz kívánt tartozni, a területet lakosaival egyetemben átadták Lengyelországnak.
Ausztria szenvedte el a legégbekiáltóbb sérelmet. Az osztrákok döntő többsége újra Németországhoz akart tartozni. Az újraegyesítést támogató nemzeti választások által támogatott osztrák parlament a Németországgal való egység mellett tette le a voksát. A versailles-i szerződés azonban félresöpörte a nép akaratát, és a hatmillió osztráktól egyszerűen megtagadták a népszavazás jogát.

Cartier feljegyezte, hogy amikor az Osztrák Demokratikus Köztársaság bemutatta az új alkotmány első cikkelyét, amely Ausztriát a Német Köztársaság szerves részének nyilvánította, „a német kormány egyhangúlag arra szavazott, hogy Ausztria a Birodalom része lehessen." A versailles-i szerződés kiagyalói ezt a szavazást semmisnek nyilvánították: az önrendelkezés csak abban az esetben jöhetett szóba, ha a győztesek érdekeit szolgálta.

A Soissons nevű történész megerősíti ezt: „Ausztria németjeit megakadályozták abban, hogy egyesüljenek a Birodalom területén élő testvéreikkel, ugyanakkor közülük három és fél millió embert arra kényszerítettek, hogy a Csehszlovákia elnevezésű tákolmányhoz csatlakozzanak, ahol a kisebbségben élő csehek uralkodtak, így azok a német területek, amelyeket soha nem foglalt el idegen hadsereg, olyan népek között kerültek kiosztásra, akik még csak nem is vettek részt a háborúban, mint például a lengyelek, a dánok, a csehek és a szlovákok. A németek teljes joggal érezték úgy, hogy hazájukat keresztre feszítették."

Versailles több mint tízmillió olyan ember elárverezésének helyszíne lett, akinek esze ágában sem volt hazájától elszakadni. Ezt további egyezmények követték, az első St. Germain-ben 1919. szeptember 10-én, a második pedig Trianonban 1920. június 4-én, amelyek során Magyarországot megcsonkították, és magyarok millióit kényszerítették román uralom alá, valamint kilencmilliónál is több nem szerb nemzetiségű ember került hárommillió szerb irányítása alá. Ezeknek az embereknek a rabszolgákhoz hasonlatosan nem volt beleszólásuk saját sorsuk alakulásába. Nem csupán másfélmillió német, hanem rajtuk kívül milliónyi ukrán, ruszin, fehérorosz, stb. került lengyel iga alá.

Horvátok, szlovákok, szlovénok, albánok, bulgárok és magyarok milliói kerültek régi ellenségeik karmaiba, akik üldözték és legyilkolták őket. Franciaország szabadkőműves kormányának politikája szerint Németországot mesterségesen létrehozott államokkal vették körbe, amelyeket természetesen a Grand Orient tagjai irányítottak. E politika valódi célja Bajorország, Ausztria és Magyarország megsemmisítése volt, amiért a Grand Orient új világrendjével szembe mertek szállni.

A szerződés pénzügyi oldala legalább ennyire borzalmas volt. Az angolok, akik már rengeteg német vagyonhoz és gyarmathoz hozzájutottak, arra bátorították a franciákat, hogy az utolsó fillérig szipolyozzák ki Németországot, s ezzel sikeresen fenntartották a két nép közötti ellenséges hangulatot. Az angolok persze jól tudták, hogy Németországról már lehetetlen több bőrt lehúzni. Lord Maynard Keynes, az angol kormány politikai tanácsosa pontosan kiszámolta, hogy Németország a szövetségesek követeléseinek tizedét is alig képes kifizetni Keynes véleményét gyorsan lehurrogták, és a győztesek továbbra is krőzusi összegeket követeltek Németországtól. Ennek eredményeképpen Németország még inkább romba dőlt

Az igazságtalanság eme emlékművére a szövetségesek azon követelése tette fel a koronát, hogy a németek ismerjék el kizárólagos felelősségüket az I. Világháborúért. A történelem azóta bőséges bizonyítékkal szolgált arra, hogy a szentpétervári pánszlávokat és Franciaország mogorva, apró, ügyvédből lett miniszterelnökét, M. Raymond Poincare-t terheli az elsődleges felelősség a háború kirobbanása miatt.
A szerződés arra utasította Németországot, hogy a felelősségre vonás céljából

több mint hétszáz német tábornokot letartóztasson és átadjon a szövetségeseknek.

A németek a szerződés révén évtizedekre — az egész nemzetet érintő módon — becstelenségre és gazdasági rabszolgaságra ítéltettek. Stresemann később így kesergett: szövetségesek szájából kizárólag hazugságokat hallottunk. Nagyon ostoba dolog volt részünkről, hogy hallgattunk rájuk, és a békekötés feltételeinek rögzítése előtt letettük a fegyvert"

A diktátum az egész nemzetet felháborította, Scheideman szocialista miniszterelnök pedig benyújtotta lemondását, mondván, hogy „a szerződés teljességgel elfogadhatatlan." Egy másik szocialista politikus, Bauer elfoglalta székét, ennek ellenére képtelen volt a szerződést ellenző szövetség összetartására. A centrista Erzberger fejet hajtott a diktátum előtt. Ez tíz hónappal később az életébe került, amikor egy ifjú német hazafi agyonlőtte, hogy „árulásáért megbüntesse".

A weimari kormány azonban a nép haragjától való félelmében nem volt hajlandó a szerződés aláírására, amíg a szövetségesek azzal nem kezdtek fenyegetőzni, hogy hárommillió katonából álló sereggel szállják meg Németországot. Akkorra Németország leszerelt, és ennek következtében biztos vereséget szenvedett volna egy teljesen felfegyverzett sereggel szemben, s a vereséget követően a megmaradt ország újabb megcsonkítása várt volna rá.

A német parlamentet végül szó szerint fegyverrel kényszerítették a szerződés aláírására, ami két órával a szövetségesek tervezett megszálló támadása előtt történt meg. Stresemann, a béke híve beismerte: „Egy kikényszerített aláírás nem tekinthető érvényesnek. Ez a zsarnoki szerződés egy új háború hírnöke."

Az ilyesfajta tiltakozásokat a szövetségesek gyűlölettel fogadták, és semmibe vették. A szövetségesek színe elé rendelt német tiszteket még hónapokkal a szerződés ratifikálását követően is rabszolgaként kezelték, miközben a diktátum végrehajtásával kapcsolatos utasításokkal látták el őket. Ez alól a Grand Orient zsarnokaihoz fűződő baráti viszonyára oly büszke Dr. Schacht sem volt kivétel. Visszaemlékezésében megemlíti, hogy micsoda megvetéssel bántak a németekkel:

„Ipari szakértők küldöttségét vezettem Hágába, hogy a szövetségesek követeléseiről tárgyaljunk, ami a németországi káliumot és egy éb vegyipari termékeket illeti. A fogadtatás a perzsa szatrapákra emlékeztetett, ahogy a legyőzött athéniak alázatos kérésekkel eléjük járuló követeit fogadták. A megbeszéléseket a legalapvetőbb udvariassági normák teljes hiánya jellemezte. A német küldötteknek még ülőhelyet sem biztosítottak, ezért a tárgyalások során állniuk kellett. Nem rejtettem véka alá haragomat a szövetségesek bárdolatlan viselkedése miatt, de kollégáim izgatottan kérlelni kezdtek, hogy ne panaszkodjak a felháborító bánásmód miatt. Én ennek ellenére felhívtam az elnöklő tábornok figyelmét arra, hogy a legócskább szállodákban helyeztek el bennünket, és élelmet is alig kaptunk. Nem hagyhattuk el a szállodát, és a tárgyalások alatt állni kényszerültünk. Megkértem, hogy vessen véget ennek az áldatlan állapotnak. A tábornok hűvösen annyit mondott, hogy ne feledkezem el arról, hogy elveszítettük a háborút. Ezzel az élménnyel tértem vissza Berlinbe, ami nagy mértékben felnyitotta a szememet."

A németeket szinte fojtogatta ez az álságosság és a megaláztatás. Németország bővelkedett értelmiségiekben, üzletemberekben és magasrangú tisztviselőkben, de egyikük sem merte megkérdőjelezni az új status quo-t.

Ekkor lépett színre az ismeretlen és magányos Hitler káplár, hogy Németországot ellenállásra szólítsa fel. A nép meghódítása szinte csodával határos módon ment végbe. Tizennégy hosszú esztendejébe telt, hogy szavazópolgárok millióit nyerje meg ügyének, hiszen a hatalom és bizonyos érdekcsoportok automatikusan ellene fordultak.
Európa másik felén Lenin örömmel figyelte azokat az eseményeket, amelyek egy újabb európai testvérháború jeleit vetítették előre. Ez teljes mértékben beleillett világfelforgató terveibe: „Az uzsorások és hóhérok békéjét kényszerítették rá az elpusztított és megcsonkított Németországra." Lenin

számára azonban ez nem tragédia, hanem kiváló lehetőség volt. Jól tudta, hogy egy európai polgárháborúból egyedül a kommunizmus emelkedhet ki győztesként.

így kezdődött tehát a harc a nagytőke által finanszírozott nemzetközi kommunisták, és az egykori káplár, Hitler között, aki a közemberek támogatásán kívül semmi másra nem számíthatott.

Az 1910-es és 20-as évek végén a németországi kommunisták számos alkalommal kísérelték meg átvenni a hatalmat. Eugene Levine vezetése alatt 1918-1919 között

Bajorországban magukhoz ragadták a hatalmat, és ez a forradalom a későbbi, hasonló felkelések modelljévé vált Németország-szerte. Hitler válaszul leszerelt német katonákból megalakította az SA nevű szervezetet, és leverte a kommunista forradalmakat, amelyeket a Német Köztársaság képtelen volt kordában tartani. A képen Hitler ifjú SA tagok körében látható.

Hatodik fejezet
Hét és fél márka

Hitler az Altes Rosenbad nevű kávéház felé tartott, ami a Herrnstrasse 45. alatt állt. Ez volt a Deutsche Arbeiterpartei (DAP) találkozóhelye. Egy sötét és csöndes termen haladt át, mielőtt a petróleumlámpával halványan megvilágított szobába lépett volna. A helységben hat bizottsági tag tartózkodott, és éppen az előző ülés jegyzőkönyvét olvasták fel. Három levél érkezett a párt címére, amelyeket késedelem nélkül megválaszoltak. Ezt követően a párt pénztárosa közölte az egybegyűltekkel, hogy a párt vagyona hét és fél márka.

Hitlert a bizottság hetedik tagjává választották, és ő lett a párt 508-ik tagja. A párttagsági számokat kegyes túlzással az 500-as számtól kezdték el kiosztani. A nevét ismét elírták, és ez számos dokumentumon így is maradt: Adolphe Hitler. Hitlert nem nyűgözte le az ülés, amire később ezekkel a szavakkal emlékezett vissza: „Nem voltak pontos tervek a párt tevékenységét illetően. Nem voltak brosúrák, de még tagsági könyvek sem álltak rendelkezésre. A valahová tartozás mániájának legbosszantóbb megnyilvánulási formájával néztem szembe".

Ennek ellenére ebből a homályos szobából és a hét és fél márka értékű pártból indult útjára az erő, ami végül új életre kelt, és néhány év leforgása alatt a német nemzet többségét egyesítette.

Ezen a napon (1919. szeptember 16.) Hitler felismerte, hogy életet kell vinnie ebbe a szánalmas pártocskába.

A laktanyából kölcsönkért egy írógépet, és saját kezűleg gépelte le a jövőbeli ülések ütemtervét. Mivel bélyegre nem volt elegendő pénzük, a meghívókat személyesen kézbesítette, sőt, a járókelőknek is adott néhányat. Neve nem szerepelt a meghívón, ugyanis nem akarta tagtársait aggodalomba sodorni, akik már így is túlságosan lelkesnek vélték.

Nem volt könnyű hallgatóságot toborozni. Az első ülésen tizenegy, a másodikon tizenhárom, a harmadikon tizenhét, a negyediken huszonhárom, az ötödiken pedig harmincnégy vendég jelent meg. Hitler azonban normálisnak tekintette a lassú gyarapodást. Számára a valódi demokrácia az emberek személyes meggyőzésén alapult. Ennek ellenére azt is belátta, hogy Németország tragikus helyzete nem teszi lehetővé a késlekedést s üzenetét a lehető legtöbb emberhez kell eljuttatnia. E célból meggyőzte a párt tagjait hogy gyűjtsenek össze annyi pénzt, amiből hirdetési helyet bérelhetnek a Völkischer Beobachter nevű kis példányszámú hazafias lapban. A lapban meghívó jelent meg a párt 1919. október 16-án tartandó gyűlésére a müncheni Hofbraukeller nevű étterembe. Hitler optimista volt, mivel a vendéglátóhelység több mint száz főt tudott fogadni.

A fronton töltött idő óta Hitler jól tudta, hogy kizárólag a propaganda keltheti fel az emberek figyelmét és ragadhatja magával őket. A propaganda alatt Hitler nem a jól ismert, negatív értelemben vett propagandát, hanem annak eredeti jelentését értette, ami szellemi dolgok, vagyis gondolatok és eszmék hirdetésére vonatkozik. Noha a szövetségesek később bemocskolták a propaganda szó jelentését azzal, hogy kizárólag hazugságok terjesztésére használták, Hitler minden esetben az igazság hirdetése eszközének tekintette. Hitler kormányában a legmagasabb pozíciót a propagandaminisztérium töltötte be, amelyet legmegbízhatóbb hadnagya, Dr. Joseph Göbbels vezetett. Hitler a „propaganda" kifejezést ugyanabban az értelemben használta, mint a korai keresztények, akik számára a propaganda nem mást jelentett, mint az evangélium hirdetését.

Hitler tehát jól tudta, hogy a leghatékonyabb propaganda maga az igazság, amit

számtalanszor el kell ismételni, és soha nem alkudhat meg az ellenség hazugságaival. A jó és a gonosz kompromisszumának puszta fogalma is merőben idegen volt számára: az ilyen kompromisszum az általa ösztönösen elutasított, gyáva politikusok sajátos eszköze. Hitler azzal is tisztában volt, hogy a nép undorral tekint ezekre a politikusokra, és régóta vár valakire, akinek végre hihet. A nemzet sosem kötött kompromisszumot az ellenséggel, és Hitlerről is ugyanez mondható el. Számára - és a nép számára - az igazság nem képezhette alku tárgyát, és ezt az elvet tűzön-vízen át képviselte. Mivel Hitler személyiségét a realizmus és az idealizmus ritka kombinációját alkotta, jól tudta, hogy a megfelelő propaganda meggyőző, színes, szilaj, szórakoztató és egyben nevelő jellegű.

Legádázabb ellenségeivel saját térfelükön nézett szembe, háta mögött vörös zászlókat lengető, nemzeti érzelmű híveivel. A vörös színt csodaszépnek és energikusnak tekintette, s úgy vélte, ez a szín nem válhat a marxisták kisajátított jelképévé. Elérte, hogy az utcákat többé már nem a zsidók által pénzelt kommunista hordák uralták. Külön egyenruhát hozott létre a leghazafiasabb érzelmű németek számára, amelyet az egész nép tisztelt, s mozgalmát olyan zászló alatt vezette, ami Németország újjászületését jelképezte. Saját sajtót hozott létre, hogy egy német vezető végre közvetlenül kommunikálhasson a néppel, és ne kelljen az idegen uralom alatt álló sajtóra hagyatkoznia. A propaganda a valódi népi forradalom erőteljes előőrsévé vált.

Noha Hitler kidolgozta pártja programját, a megvalósításhoz szükséges eszközök továbbra sem álltak rendelkezésére. Szemben Leninnel és Trockijjal, akiket a zsidó nagytőkések milliókkal támogattak, Hitler és pártocskája nincstelen volt. Egyedül a képzeletükre és saját munkájukra hagyatkozhattak.

Amikor Hitlerben felmerült a kérdés, hogy vajon miből fogja kifizetni a gyűlés idejére a terembérleti díjat, a fűtést és a brosúrák nyomtatási költségét, rájött, hogy egyedül a pártgyűlések közönségére számíthat. Miért ne fizetnének, hogy Hitler beszédét hallhassák, amikor még a leghitványabb firkászok is fizetést kapnak? Biztos volt abban, hogy jobban fogja szórakoztatni, okítani és lelkesíteni a közönséget, mint akármelyik üresfejű színész. Ha mégsem képes erre — gondolta magában —, akkor többé nincs joga előadást tartani. Hitler tehát a szükség hatására és politikai ösztönei segítségével bevezette a politikai gyűléseken szedett belépődíjat. A jegyek költségéből származó bevétel a pártkasszába folyt be, a párt pedig így kizárólag a gyűlések látogatóinak vált lekötelezettjévé. . 1919. október 16-án több mint száz ember jelent meg a gyűlés helyszínén. Az első előadó Dr. Erich Kuehr volt. A hallgatóság azonban csak akkor élénkült fel igazán, amikor Hitler a színpadra lépett. Hitler teljesen magával ragadta az embereket. Személyesen gyűjtötte össze az adományokat, melyeknek összege háromszáz márkára rúgott. Egy 1919. október 17-i keltezésű müncheni rendőrségi jelentés szerint „Hitler olyan, mint egy boltos, aki éppen házaló ügynökként tevékenykedik." íme, a rendőrségi hírszerzés bravúros munkája!

Hitler így írt a gyűléssel kapcsolatban: „Harminc percen keresztül beszéltem. Amit régebben csupán lehetőségnek tekintettem, úgy tűnt, valósággá válik. Tehetséges szónok voltam." Ez azonban több volt, mint tehetség. A történelem még nem látott olyan személyt, aki ennyire zseniálisan bánt a szavakkal és gesztusokkal, s aki ilyen közvetlenül és melyen tudott volna kommunikálni a hallgatósággal. Fél évszázad telt el halála óta, de azóta sem született hozzá hasonló szónok. Hitler úgy bánt a szavakkal, mint Wagner a muzsikával. Wagner szerencséjére a művészetek között a zene áll az első helyen, mivel minden konvención és határon túl mutat. A beszéd hatalma azonban azokra korlátozódik, akik képesek a szavakat megérteni. Hitler tudatában volt ennek a különbségnek, és mindent megtett azért, hogy a szakadékot áthidalja.

Három hónappal azt követően, hogy Hitler a DAP-hoz csatlakozott, sok minden megváltozott. A párt egy nagyobb szobába költözött a Sternekerbrau sörfőzde alá. Vásároltak egy régi Adler írógépet, egy asztalt, néhány széket és egy szekrényt az iratok tárolására. A szobát már nem petróleumlámpa, hanem elektromos áram világította meg. A havi bérleti díj ötven márka volt, ami hétszerese a párt egykori teljes vagyonának Hitler csatlakozásakor.

1919 decemberére a párt kasszájában háromezer-hatszáz márka volt, ami lehetővé tette az összes számla kifizetését, és még így is maradt hétszáz márka. Mivel mindez Hitlernek volt köszönhető, a párt propaganda-igazgatónak nevezte ki. Hitler most már olyan megbízatással rendelkezett, ami lehetővé tette előrehaladását, és ő nem késlekedett. A pártkasszában maradt hétszáz márkából kibérelte München legnagyobb termét a Hofbrauhaus Festhallban, ami tízszer akkora volt, mint az eddig bármelyik gyűlésterem. Kockáztatott: hogyan tölthetne meg egy ekkora termet? A kommunisták legnagyobb dühére bíborvörös plakátokkal rakatta tele München utcáit, amelyek a gyűlést hirdették. Vörös zászlókkal és hangosbemondókkal felszerelt teherautók járták az utcákat. 1920. február 24-én este több mint kétezer ember gyűlt össze a Hofbrauhausban.

Hitler továbbra sem akarta saját személyét előtérbe helyezni. Az általa írt plakátokon még a neve sem szerepelt. Fő szónokként Johannes Dingfeldert jelölte meg.
Dingfelder hosszú időn át beszélt, anélkül, hogy akár a nagy számban megjelent szocialistákból és kommunistákból túl sok reakciót váltott volna ki.
Hitler volt a második, meg nem hirdetett szónok. A Hofbrauhaus percek alatt megelevenedett, a támogatók tapsoltak, a kommunisták és a szocialisták pedig sértéseket kiabáltak, és söröskorsókat dobáltak Hitler Mi Néhány pofon is elcsattant.
A hallgatóság Hitler beszéde alatt fokozatosan elcsendesedett. A kommunisták, akik kizárólag azzal a szándékkal érkeztek a helyszínre, hogy zavart keltsenek, figyelemmel csüngtek Hitler minden egyes szaván. "Hitler bejelentette a híres Huszonöt Pontot, ami egészen 1945. április 30-ig a nemzeti szocializmus gránitszilárdságú alapköve maradt.

A müncheni Hofbrauhaus, amely a bajor V Vilmos Királyi Söröző részeként került újjáépítésre 1589-ben, a korai Nemzetiszocialista Német Munkáspárt központi találkozóhelye volt. Ezen az 1929-ben készült fényképen Hitler az NSDAP vezetőivel tanácskozik a tragikus gazdasági összeomlással kapcsolatos politikai

stratégiáról.

Ezek a pontok önmagukban, valamint az akkori időszak viszonylatában semmi különlegeset nem foglaltak magukba: a német állampolgárságot kizárólag német származású személyek kaphassák meg — az elképzelés már ötven éve létezett. Halálbüntetést a nyerészkedőknek és az uzsorásoknak — az éhség esztendeiben ez az ötlet igen népszerűnek számított. A zsidótörvények életbeléptetése szintén közkedvelt elképzelés volt akkoriban. A profit megosztása a munkások és a vállalatok között, a nyugdíj és a néphadsereg szintén széles körben támogatott programpontnak számított. A többi politikai párt hasonló programmal állt elő abban az időszakban.

A hallgatóságot maga a szónok ragadta magával. Az egyes pontok elhangzása után a tömeg talpra ugrott és hangosan kiabált. Két és fél óra elteltével Hitler csuromvizes volt, mintha medencébe esett volna. A tömeg hihetetlen lelkesedésbe tört ki. Hitler teljes mértékben megnyerte magának a hallgatóságot. Eckartot, a híres müncheni írót annyira magával ragadta a beszéd, hogy saját kabátját terítette ni Hitlerre, és így szólt a tömeghez: "Ez az ember fogja felszabadítani Németországot". Egy másik lelkes jelenlévő hasonlóan nyilatkozott: "Ha van valaki, aki egyszer képes lesz Németország sorsát megváltoztatni, az Hitler lesz." Ezt az illetőt Julius Streichernek hívták.

Hitler a következő különös megjegyzést tette a beszéd után: „Most farkas született." Attól a naptól kezdve ez a szó mindenhová követte. Összes főhadiszállását vagy farkasfej vagy egyéb, farkast ábrázoló szimbólum díszítette, ami arra utalt, hogy az épületen belül „farkasodú" található.

Az állami sajtó - ahogy az várható volt — pár sorral elintézte ezt a rendkívül fontos találkozót: „A párt programjának Ismertetését követően egy bizonyos Hitler úr helyzetértékelést tartott" — írta a liberális baloldali Münchner Post, majd hozzátette: „Hitler úr úgy beszélt, akár egy komédiás."

A „komédiás*' igen sikeres lehetett, ugyanis abban az évben hallgatóinak harminc százaléka a munkásosztály tagjai közül került ki, akik majdnem kivétel nélkül a szocialista választókerületekből pártoltak át Hitlerhez.

Ami a Huszonöt Pont programját illeti, Hitler ennek nem tulajdonított túl nagy jelentőséget. A pontok némelyike - mint például a nagyáruházak és a termőföld államosítása - hamarosan lekerült a színről. Amikor azonban Hitler hatalomra került, az ezeken a területeken végrehajtott reformok mind a kereskedők, mind a gazdák teljes támogatását élvezték. Azt azonban soha nem engedte, hogy bármelyik pont is megossza a német nemzetet. Noha ezeket a pontokat hivatalosan soha nem módosították, ebből senki nem csinált ügyet: az emberek inkább a vezetővel, mint a pontokkal értettek egyet. Hitler elnyerte a nép bizalmát és odaadását.

A hollywoodi gúnyos ábrázolásokkal ellentétben Hitler higgadtan és racionálisan gondolkodott, s programját teljes mértékben kidolgozta a fejében. 1920-ban azonban még nem jött el az idő arra, hogy programját annak teljességében fejtse ki. Mélyen megvetette a politikusok hangzatos és üres ígéreteit, és programja véget vetett a be nem tartott ígéretek láncolatának. Az ő tervei a társadalmi osztályok tehetségének és energiájának kiaknázásán alapultak, s radikálisan meg kívánta változtatni a német munkások életét, valamint meg akarta háromszorozni az ipari termelést. A gazdák tiszteletreméltó helyet foglaltak volna el a társadalomban. A zsidókat ki akarta zárni a közhivatalokból. A Birodalom területét fel akarta szabadítani, s a tízmillió németet, akik a Versailles-i szerződés következtében idegen uralom alá kényszerültek száműzetésbe, vissza akarta hozni az anyanemzet keblére.

Hitler azonban elég reálisan gondolkodott ahhoz, hogy tudja: az ilyen tervek azonnali nyilvánosságra hozatala, beleértve a hozzájuk kapcsolódó kockázati tényezőket, meggondolatlan és korai lépés lenne. Egyelőre elegendőnek tekintette, hogy Kőtábláit bizonyos megingathatatlan hitbéli elvek alkotják. A lényeges dolgok minden esetben saját elméje és akarata révén nyilvánultak meg a megfelelő időben.

Egyéb, nála sokkalta ismertebb jobboldali politikusokkal ellentétben Hitler pontos célkitűzésekkel rendelkezett. Azt is tudta, hogy képes arra, amire senki más nem lenne képes. Többé már nem „egy bizonyos Hitler úr" volt, ahogy a sajtó eleinte emlegette. Ő volt Hitler, az „élő jelenlét", akit a történelem semmilyen körülmények között nem hagyhatott figyelmen kívül.

HETEDIK FEJEZET
Ein Führer

A Hofbrauhaus sikere vágta el Hitlert a hadsereghez fűző utolsó köteléket. A sereg ágyat, némi ennivalót és havi néhány márkát biztosított számára. Ez volt az egyedüli életforma, amit ismert. 1920. április 20-án azonban búcsút mondott a hadseregnek, és teljesen új életet kezdett.

Leszerelésével a következőket kapta a hadseregtől: egy pár zoknit, egy alsóneműt, egy nadrágot, egy kabátot és egy pár cipőt. Ezen felül ötven-márkányi juttatásban is részesült, ami kétheti élelmét is alig fedezte.

A müncheni Thiersch-strassén kibérelt egy apró, 4x3 méteres, fűtetlen szobát, aminek mindössze egyetlen ablaka volt. Ami a bútorokat illeti, a szobában egy vaságy, két szék és egy kis asztal állt, egy mosakodásra szolgáló lavórral. Hitler éveken át lakott ebben a szobában. Truman Smith kapitány, a berlini amerikai katonai attasé a nagykövet tájékoztatása érdekében meglátogatta Hitlert, és beszélgetett vele. A látogatást követően a következőket írta: „A szoba szegényes, és végtelenül lehangoló. Úgy néz ki, mint egy New York-i nyomornegyed hátsó szobája." Ez a jelentés arra ösztönözte a Külügyminisztériumot, hogy Hitlert pénztelen, ebből következően jelentéktelen csavargónak tekintse, és ne fordítson rá több figyelmet.

Francois-Poncet francia nagykövet jobb megfigyelőnek bizonyult: „Hiba lenne azt gondolni, hogy Hitler elképzelései nem voltak realisztikusak. Hűvösen realista, nagyon számító ember volt. Vasakarata hátterében rendkívüli szellemi erő, kivételes kitartás, a félelem teljes hiánya, a gyors és könyörtelen döntések meghozatalának képessége, átható tekintet és a veszélyeket előre jelző ösztön állt. Úgy tűnt, mintha antennái lennének, s ezek segítségével állna kapcsolatban az emberekkel."

A gyűléseket követően, ahol a hallgatóság lelkesen ünnepelte Hitlert, magányosan és csöndben visszatért fűtetlen szobájába a Thiersschtrasse 41.-be. Az anyagi kényelem soha életében nem volt fontos számára.

A Huszonöt Pont kihirdetését követő hónapok során Hitler negyvenhat gyűlést szervezett meg, és ugyanennyi beszédet tartott. Összesen 62,371 ember fizette ki a belépődíjat azért, hogy őt hallhassa. Ez több, mint ahányan a baloldali pártok gyűlésein összesen megjelentek.

Nem okozott meglepetést, hogy egyik beszédét (1920. augusztus 13.) a zsidókérdés témakörének szentelte. Az előadás plakátjain a következő felirat állt: „Miért vagyunk a zsidók ellen?" Hitler nem Luther erőszakos módján válaszolta meg a fenti kérdést, aki az izraelitákat „pestisnek, veszedelemnek, járványnak és a kereszténység átkának" nevezte. John Toland történész így ír: „Hitler beszéde a propaganda csodája volt. Bebizonyította, hogy a múlt és a jelen eseményeit milyen zseniálisan képes olyan formában ötvözni, ami utálatot és neheztelést vált ki a hallgatók körében. Beszédét folyamatosan nevetés és egyetértő bekiabálások szakították félbe. A hallgatóság összesen tizennyolc alkalommal tört ki éljenzésbe, különösen akkor, amikor a zsidókat nomádoknak nevezte."

Hitler ezen előadása azon ritka beszédei közé tartozik, amelyek teljességükben fennmaradtak az utókor számára. Cartier, akinek birtokában volt az előadás gyorsírással rögzített változata, így ír: „Hitler beszédének témája a munka és a zsidóság volt A kérdést végleges nyersességgel közelítette meg, azonban azt is le kell szögezni, hogy a szöveget olvasva világossá válik, hogy egy valódi előadó, nem pedig egy demagóg műve. Nyilvánvaló, hogy a beszédet gondosan

előkészítette, és nagy valószínűséggel kívülről megtanulta, ami kiváló memóriája számára nem volt nehéz feladat A hallgatóság reakciói igazolták, hogy Hitler jelenléte és szónoki képessége lehelt életet a szavakba: ennek köszönhetően volt képes az emberek figyelmét megragadni, s szenvedélyeiket lángra lobbantani. A közönség az első húsz percben meglehetősen nyugodtan hallgatta a beszédet, de ezt követően a hangos érzelmi megnyilvánulások egyre gyakoribbá és intenzívebbé váltak. Hitler magához ragadta a hallgatók figyelmét. Egy kiváló színészhez méltóan adagolva a szarkazmust és az iróniát, összesen tizenegy alkalommal késztette a jelenlévőket kitörő kacagásra. Dübörgött a tapsvihar, és beszéde végén a közönség állva ünnepelte a szónokot."

Szónoklata végén Hitler nem csupán német hallgatóihoz, hanem a világ más népeihez is szólt: „A világ népei egyesüljenek, és álljanak ellen a zsidóknak. Európa népei, szabadítsátok fel magatokat a zsidó iga alól!"

Ez valódi felhívás volt egy keresztes háborúra, amelynek egyedüli célja a zsidók eltávolítása (Entfernung) volt. Erről a Reichswehrnek írott jelentésében már 1919-ben említést tett. Hitler elgondolása szerint a megoldás abban rejlett, hogy a zsidókat ki kell zárni a hatalomból Németországban, hogy ne dk irányítsák a németek sorsát. Ez egyáltalán nem minősült újszerű elképzelésnek. Az európaiak több mint ezer esztendeje igyekeztek megakadályozni, hogy a zsidók az egyes országokban megkaparintsák a hatalmat. Hitler soha nem tekintette elfogadhatónak, hogy Németországot idegenek uralják, és úgy gondolta, hogy amennyiben a zsidóknak nincs ínyére egy olyan Németország, ami a németeké, nyugodtan távozhatnak. Erről szólt a zsidókérdésről tartott híres 1920. augusztus 13-1 beszéde, és nem másról.

A háborút követő propagandának köszönhetően azonban az Entfernung (eltávolítás) kifejezést szándékosan félrefordították, és a töménytelen mennyiségű németellenes iromány már „megsemmisítésről" vagy „elpusztításról" beszélt. Ezt a félrefordítást első ízben az angol könyvek vezették be a köztudatba, majd ezeket francia, és egyéb nyelvekre is lefordították. A sors iróniája, hogy a propagandaírásokat később németre is lefordították, így a németek egy német szó szándékos félrefordítását olvashatták „megkérdőjelezhetetlen igazságként." A háborút követően a szövetségesek által hozott drákói törvények megtiltották a „náci" írásokból való idézetek közlését, így a félrefordítás helyreigazítása a mai napig várat magára.

A „végső megoldás", amelyet oly gyakran idéznek Hitler 1920-as beszédéből, nem más, mint kacsa, amit a politikai „történészek" tukmáltak rá az emberekre. Hitler mindössze azt szerette volna, ha a zsidók elhagyják Németországot, szemben az adott korszak német állampolgáraival, akik korántsem voltak ennyire visszafogottak.

Hitler visszafogottsága ellentétben áll az akkori időszak népharagjával, és a történelem furcsa fintora, hogy ellenségei pontosan ezt a visszafogottságot használták fel arra, hogy a német nép szemében hiteltelenné tegyék, és elhíreszteljék, hogy ő maga is zsidó.

Ezt az elméletet zsidó és nem zsidó szerzők százai fogadták el és terjesztették könyveikben. 1933. október 14-én a zsidó sajtócézár. Lord Beaverbrook tulajdonában lévő Daily Mirror c. lap közölte egy bizonyos Ayraham Eyliyohn nevű bukaresti zsidó sírkövének fényképét, aki a lap állítása szerint nem más, mint Hitler nagyapja. Ezt az álhírt angol nyelvterületen széles körben terjesztették, és időbe telt, míg Werner Maser (történész) lerántotta róla a leplet: Eyliyohn - születési anyakönyve szerint — mindössze ötéves volt, amikor Hitler apja a világra jött!

A nürnbergi per során a kínzásokkal kicsikart „vallomások" egyike, amely Hans Franktól származott, arról számolt be, hogy Hitler nagy anyját egy zsidó férfi ejtette teherbe. A bámulatos vallomás fültanúja egy Sixtus O'Connor nevű amerikai tiszt volt. Az állítólagos „nagypapa egy Frankeireither nevű grazi zsidó volt.

Ezt az állítást feltehetően egy cikk támasztotta alá, amelyet Hitler egyik távoli rokona írt, és a Paris Soir 1939. augusztus 5-i számában jelent meg. Maser ismét rámutatott, hogy sem a Frankeireither, sem a Frankenberger — ahogy néha említették — név nem szerepel a grazi nyilvántartásokban. Ezen kívül Grazban egyetlen zsidó sem élt a XV. századtól egészen tíz évvel a Hitler nagyanyjának halálát követő időszakig. Maser ezután ellenőrizte a Paris Soir cikkét, és meglepődve látta, hogy a cikkben sem a Frankeireither, sem a Frankenberger név nem kerül említésre. A nürnbergi per újabb „bizonyítékáról" derült ki, hogy kínzással kicsikart vallomásokon és ferdítéseken alapul.

A szövetségesek egy másik fantasztikus mesét is készségesen elhittek. A történet szerint Hitler leromboltatta apja szülőfaluját, az ausztriai Dollersheimet. Ez a vád egy Jetzinger nevű kiugrott paptól származik, aki azt állította, hogy Hitler 1937-ben elrendelte a falu lerombolását, hogy a származásával kapcsolatos kompromittáló feljegyzéseket eltüntesse: „Dollersheim a környező falvakkal együtt teljesen megsemmisült. Az egykor termékeny és virágzó vidék mára kies pusztaság. A halál fel nem robbant bombák képében leselkedik az arra tévedőkre. A falu egykori lakói szétszóródtak az ország különböző részein. Hitler éveken át élvezte diadalát, amiért apja szülőhelyét és nagyanyja sírját felrobbantotta és a földdel tette egyenlővé... Minden jel arra utal, hogy a falura maga Hitler mondta ki a halálos ítéletet, méghozzá azért, mert kérlelhetetlenül gyűlölte apját esetleges zsidó származásáért."

A freudi témának kiválóan alkalmas cikk azonban puszta koholmány. Maser a következőképpen cáfolta meg az alaptalan vádakat: "Jetzinger állításai egyszerűen abszurdak. Az Anschluss után emlékművet emeltek Maria Anna Schicklgruber sírja mellett, amelyen egy kereszt, és a következő szavak álltak: 'Itt nyugszik a Führer nagyanyja. Maria A. Hitler, született Schicklgruber.' Az iskolások és a Hitlerjugend tagjai gyakran meglátogatták ezt a helyet, hogy tiszteletüket lerójják, és
a sír mindig gondozott volt."

Közvetlenül a II. Világháború előtt a Wehrmacht kiképzőállomást létesített ezen a területen. Néhány magányos tanyaház kis mértékben valóban megrongálódott de az egyházi és az állami dokumentumok egyike sem semmisült meg, és a Dollersheim nevű falura ugyanez mondható el Dollersheim környékének teljes megsemmisülésére 1945-1955 között került sor, és a pusztítást a szovjet megszálló erők vitték véghez. Ez a tény az állami történészek számára közismert, de soha nem publikálták. Azok az állítások, amelyek Hitlert öngyűlölő zsidónak, zsidógyűlölő gójnak, vagy éppen dühös és hisztérikus szájhősnek mutatják be, egytől-egyig hamisak.

Werner Maser megdöbbent azon, hogy Hitler milyen precizitással készült fel minden cselekedetére. Az összes írása pontos jegyzetek széles skáláján alapult: "Az a kétszázötven oldalnyi, kézzel írott jegyzet, amellyel Hitler karrierje kezdetén beszédeire felkészült, világosan mutatja, hogy kiváló memóriával rendelkezett, hatalmas mennyiségű forrásanyaggal dolgozott, és már az első sorok leírásánál teljes mértékben tisztában volt a szöveg végkövetkeztetésével. Érvei kifejtéséhez mindössze pár névre, és egy papírra leírt, néhány rövid mondatra vagy pár képre volt szüksége. Amikor ezekre a szavakra pillantott, automatikusan beszélni kezdett, és minden esetben tudta, hogy milyen nevekre, adatokra, tényekre, részletekre, képekre, eszmékre, példákra vagy szófordulatokra hagyatkozzon."

Győzelme azonban nem csupán zseniális szónoki képességeinek, hanem ismereteinek, a mély és alapos előkészületeknek, és kristálytiszta világnézetének volt köszönhető.
Németországban rajta kívül senki más nem rendelkezett ilyen mindent átfogó szellemiséggel, és a gondolatok kifejezésének páratlan képességével.

A weimari köztársaság vezetőségében is akadtak jóindulatú emberek. A világ összes parlamentje tele van szónokokkal, akik közül néhányan képmutatók, pénzéhesek és megvesztegethetők, de vannak közöttük olyanok is, akik valóban a népet képviselik, és ezen felül még éles elmével is rendelkeznek. Akár gyengék,

akár kiválóak, nem szükségszerűen rosszak. A hiba magában a parlamentáris rendszerben rejlik, ami nem más, mint kudarc: a parlamentáris rendszer ötszáz olyan ember demokráciája, akik közül -senki nem tudja adottságait megfelelően kibontakoztatni, vagy éppen kapott hatalmát gyakorolni. Ez a rendszer a háttérben meghúzódó manipulátorok és nagyfőnökök érdekében mindenkit középszerűségre kárhoztat. Ebben az arctalan, személytelen rendszerben senki nem vállal felelősséget tetteiért, és a nép érdekeit folyamatosan sárba tiporják. Ha mégis feltűnik egy olyan személy, aki a leghalványabb mertékben önálló egyéniségnek minősül, magától értetődően szabotáljak az álnok politikusok és eltiporja a „csorda". Stresemann is ilyen személyiség volt. 1923-ban öt alkalommal szenvedett vereséget. Ilyen környezetben teljességgel lehetetlen komoly dolgokat véghezvinni, különösen egy
hanyatlásnak indult országban.

Hitlert soha nem a hibái, hanem erényei miatt gyűlölték. Egyetlen ország sem élheti túl, ha a nemzet középszerű és manipulatív tagjai saját hazájuk ellen fordulnak. A valódi demokrácia az emberek bizalmán alapul, amelyet egy igazi vezetőbe helyeznek, aki soha nem árulná el a nép érdekeit. Csak a nép megingathatatlan támogatását bíró vezető képes maga köré vonzani a nemzet legjavát a haza szolgálatára. A középszerűség demokráciája irtózik a feladatukra alkalmas, szakértő személyektől.

A weimari köztársaság pontosan ilyen demokrácia volt, s ez Németország számára egyenlő volt az öngyilkossággal.

1921 márciusában a weimari politikusok Berlinből Stuttgartba menekültek egy államcsínyt követően, amelyet egy Trebitch Lincoln nevű zsidó pénzelt Az államcsínyben von Luttwitz báró, valamint a Reichswehr vezetője, von Seeckt tábornok is bűnrészességet vállalt. Egy Wolfgang Knapp nevű, félig zsidó származású illető volt a puccs névleges vezetője, az eseményeket azonban valójában Trebitch Lincoln irányította. A kormány egyetlen tagja, akit nem lehetett megfélemlíteni, Noske miniszter volt.

1921. március 12-én Noske szembeszállt von Seeckttel és a tiszti testülettel: „Azok a tisztek, akik készek engem követni, emeljék fel a kezüket." Mindössze két tiszt tette fel a kezét. Von Seeckt így szólt: „A Reichswehr nem támad a Reichswehr ellen."
Hitler maga is Berlinbe utazott, hogy a kialakult helyzetet a saját szemével lássa. Felismerte, hogy néhány zsidó manipulátor az engedelmes birkaként bégető parlamenti tagságot teljes káoszba taszította. Noha a kormány a versailles-i szerződés aláírásával hitelét veszítette, a bürokrácia továbbra is a rendelkezésére állt, s ez lehetővé tette a nemzeti ellenállás elnyomását. Ahhoz azonban a kormánynak nem volt elég mersze, hogy erős Németországot építsen fel. Az állam rendőrsége, különféle szervei és elnyomó törvényei a populizmus és a nacionalizmus elfojtásán munkálkodott. Németország hatvanmillió állampolgárát tehát saját — idegenek irányította — kormánya szorította sarokba, míg Hitler támogatóinak száma mindössze háromezerre rúgott.

Hitlernek tizenkét évnyi — az árral szembeni — küzdelemre volt szüksége a folytonos akadályoztatással szemben, hogy a többi hatvanmillió német támogatását is elérje. Ennek ellenére soha, a leghalványabb kétely sem merült fel benne azt illetően, hogy egy napon eléri célját.

Németország állapota egyre inkább katasztrofálissá vált. Felső-Szilézia tartományát Lengyelország kapta és ezzel a lengyelek a termelt acél és szén nagy részéhez is hozzájutottak. A Rajna vidékén a Grand Orient francia kormánya nyíltan szította a felfordulást és a lázadást Gazdaságilag a német márka lefelé ívelő spirálba került. A németek segélykiáltásait a szövetségesek újabb és újabb követelésekkel fogadták. Ezt Franciaország zsidó pénzügyminisztere, M. Klotz szavai kiválóan illusztrálják: "A németek megfizetnek."

A szövetségesek azt követelték, hogy Németország havonta kétmillió tonnányi szenet adjon át nekik. Hozzátették, hogy amennyiben nem képesek a követelésnek eleget tenni, megszállják Németországot. Ezen felül még ott volt a

szövetségeseknek kifizetendő horribilis összeg: negyvenkét éven át 226 milliárd aranymárka, természetesen kamatokkal együtt. Ezt a csillagászati összeget lehetetlen lett volna valaha is kifizetni. Emellett tizenkét százalékos — a szövetségesek számára közvetlenül kifizetendő — adót vetettek ki minden német exportcikkre, ami a kivérezte-tett Németország számára szintén teljesíthetetlen követelésnek minősült. A német kormány az utolsó fillérét is odaadta a szövetségeseknek, akik azonban nem elégedtek meg ennyivel.

Poincaré, az akkori francia kormányfő úgy fejezte ki elégedetlenségét, hogy minden alkalommal, amikor a kifizetések késtek, vagy alulmúlták a követelt összegeket, szövetséges seregeket küldött Németországba: 1920-ban Frankfurtba és Darmstadtba, 1921-ben Düsseldorfba. 1923 januárja-ban pedig francia és belga seregekkel megszállta a Ruhr-vidéket.

Mindez kapóra jött a kommunistáknak. A szövetségesek behajtó intézkedései rendkívüli mértékben megkönnyítették a dolgukat. Miközben a szövetségesek kifosztották az országot, a német kormány pedig a széthullás szélén állt, a kommunisták felforgató tevékenysége ismét olyan méretű gonddá nőtte ki magát, mint 1918-ban.
Hitler tisztában volt azzal, hogy a küzdelem a Moszkva által támogatott vörös forradalmárok és maroknyi hűséges híve között teljes mértékben egyenlőtlennek tűnik. Ezt nyíltan közölte is az őt követő személyekkel; „Aki a mi oldalunkon harcol, nem számíthat babérokra, s meg kevésbé várhat el anyagi viszonzást, helyette jó eséllyel börtönben fogja végezni"

Sokan még ennél is rosszabbul jártak. Hitler sokéves küzdelme hűséges követőjének életébe került, és 45.000 bajtársa sebesült meg a kommunisták kezétől.

Hitler bátorsága, valamint a hozzá csatlakozó személyek áldozatvállalása nagy hatással volt a német népre. Hitler egyetlen alkalmat sem mulasztott el, hogy a tömegeket emlékeztesse erre: "Ezek a lovagok, grófok és tábornokok a kisujjukat sem mozdítják, de én megteszem, én egyedül meg fogom tenni!" Ez nem üres hencegés volt, pusztán tényközlés, melyet cselekedetei egyre inkább igazoltak.

A polgári pártok tiltakozást szerveztek a szövetségesek irreális követeléseivel (269 milliárd aranymárka) szemben, de amikor meghallották, hogy a kommunisták meg akarják zavarni a demonstrációt, azonnal menekülőre fogták. Ez a nyúlszívűség rendkívüli mértékben felháborította Hitlert, ezért elhatározta, hogy saját kezébe veszi a tiltakozó tüntetés megszervezését. 1921. február 2-át írtuk. Hitler úgy döntött, hogy a gyűlés céljára kibéreli a müncheni Krone Cirkuszt. Vérvörös színű plakátok ezreit nyomtatta ki, hogy borsot törjön a marxisták orra alá, a munkásnegyedeket pedig röplapokkal árasztották el. Lelkes hívei ezúttal is teherautókon, zászlókat lengetve járták a várost. A lobogókon ekkor tűnt fel első ízben a horogkereszt.

Hitler saját maga tervezte a zászlókat — Németország ősi múltjának figyelembevételével. Sok éjszakán át dolgozott a zászló mintáján, s nagy gondot fordított arra, hogy az arányokat milliméterpontossággal kidolgozza. A kereszt ábráját úgy tette még erőteljesebbé, hogy meghajló széleit jobb szögben fordította meg, hogy az életet és az energiát jelképezze. Az elkészült ábrát a német birodalom régi, fekete, fehér és vörös színű zászlajában helyezte el. Húsz évvel később a Hakenkreuz Narviktól Sztálingrádig lobogott a szélben.

1921. február 2-án ezt a zászlót még senki nem ismerte, ennek ellenére a hatóságok kezdettől fogva aggodalommal figyelték, s a bajor belügyminiszter kijelentette, hogy a rendőrséget felhatalmazza arra, hogy a jövőben akár erőszakkal is megakadályozza e jelkép közterületeken való használatát. Tizenkét esztendő múlva ugyanez a miniszter sietve rakta ki erkélyére a korábban törvényen kívül helyezett zászlót.

A Krone Cirkusz a gyűlés estéjére teljesen megtelt. Több mint hétezer ember érkezett a helyszínre, akik belépődíjukkal a párt vagyonát gazdagították. Hitler maga is megdöbbent a tömeg láttán. Két és fél órán át beszélt. „Az első fél

órától kezdve a hallgatóság állandóan tapssal szakított félbe. A második óra elteltével a taps helyét szinte áhítatos csend vette át. Amikor a bestéd utolsó szavat elhangzottak, a hallgatóságot a lelkesedés hulláma sodorta magával, és szívvel-lélekkel, együtt énekelték a Deutschland über alles-t."

Nyolcadik fejezet
Hitler három esélye

Az ún. „politikai szakértők", akik a mai napig képtelenek megérteni a nép és vezére közötti kapcsolat mibenlétét, ahogy manapság, úgy akkoriban is igyekeztek megmagyarázni, ami számukra felfoghatatlan volt. A Haffner nevű zsidó történész Hitler sikereit a hipnózis erejével magyarázta: „Hipnotikus képességekkel bírt, s ez tette lehetővé, hogy koncentrált akaraterejével bármikor és bármilyen körülmények között eluralkodjon a kollektív tudatalattin. A tömegek feletti hipnotikus hatalom volt Hitler legerősebb politikai tőkéje."

Haffner a hipnózis képességén kívül láthatóan nem tulajdonított semmilyen tehetséget Hitlernek, valamint a német népről sem feltételezte, hogy önálló gondolkodással vagy akarattal rendelkezne Az események alakulása azonban arra késztette Haffnert, hogy véleményét átértékelje: „Szónoki képességei mellett volt még valami, ami már 1933 előtt is ámulatba ejtette Hitler figyelmesebb kritikusait: kiváló szervező volt, pontosabban szólva képes volt magával ragadni és befolyásolni azokat, akik a hatalom hatékony eszközeinek minősültek."

A Krone Cirkuszban tartott előadás sikerét követően Hitler havonta négy beszédet tartott. A költségek kifizetése után a pártnak hatvanezer márka tőkéje maradt. Ezen felül a párttagok havi ötven pfennig, vagyis évi hat márka tagdíjat fizettek. Ez több ezer tagra kivetítve jelentős támogatást jelenten a fiatal mozgalom számára.

Hitler sikereinek hatására azonban hamarosan feltámadtak az irigység hullámai. A párt eredeti alapítói úgy érezték, az események túlnőttek rajtuk, és kritikusan figyelték „Hitler könnyelműségét". A Münchenben alkalmazott nagyszabású propaganda megrettentette őket micsoda pénzkidobás! Arról elfeledkeztek, hogy amikor Hitler a párthoz csatlakozott, mindössze hét és fél márka árválkodott a párt kasszájában. Hitler sikerei láttán elszégyellték magukat, és szerették volna valamilyen módon saját középszerűségük szintjére lehúzni. Befolyása csökkentése érdekében azt tervezték, hogy a pártba kisebb, jelentéktelen pártocskákat olvasztanak, be, amelyek hasonlatosak a párt Hitler színrelépései megelőző állapotához. Hitler szemében azonban a gyenge és középszerű pártok beolvasztása semmiféle erőbeli növekedést nem jelentett, és mindig szembehelyezkedett az ilyen elképzelésekkel. Tudta, hogy birtokában van a tömegek lelkesítése adottságának, és képes lesz az embereket valódi erővé kovácsolni. Nem volt ideje arra, hogy szürke, jelentéktelen politikusokkal foglalkozzon. Szilárdan hitt abban, hogy ha a nép egyszer vezetőt választ, joga van elvárni tőle, hogy teljes mértékben vállalja a felelősséget tetteiért, cserében pedig a vezető feltétlen támogatást várhat el a néptől. Ezt az elvet élete végéig képviselte.

Az eredeti DAP jelentéktelen figurái elhatározták, hogy Hitler befolyását megnyirbálják: a középszerűség és a tehetség örök háborújának újabb epizódja vette kezdetét. Hitler hat hétre Berlinbe utazott, hogy előadásokat tartson, és magas szintű tárgyalásokat folytasson Ludendorff tábornokkal, Schröder főadmirálissal, Ernst von Borsig acélipari vezetővel és Reventlow gróffal. A gróf felesége, a francia származású d'Allemont grófnő csupa elismeréssel szólt Hitlerről, s így szólt elegáns szalonja vendégeihez: „Ez a férfi Németország jövőbeli messiása."

Miközben Hitler befolyásos támogatókat nyert meg pártja számára, fülébe jutottak a müncheni összeesküvés hírei. Gyorsan visszatért Münchenbe, hogy a párt bürokratáival szembenézzen. Magyarázat helyett azonban ellenséges hangnemű faggatásban volt része. Milyen kevéssé ismerték ezek az emberek Hitlert: azon nyomban kilépett a pártból.
Az ellene felhozott vádak abszurdak és hamisak voltak. Amellett, hogy a hatalom

megszállottjának kiáltották ki, nőcsábásznak titulálták, aki olyan nőkkel enyeleg, akik drága selyem alsóneműt viselnek és cigarettáznak. Szegény Hitler! Pont egy olyan személyt vádoltak ilyesmivel, aki szerzetesként élt egy fűtetlen szobában.

Mindeközben a párt tagjai nem voltak hajlandók elfogadni lemondását és meghívták, hogy tartson beszédet 1921. július 11-én. Hitler jól tudta, hogy nélküle a párt fabatkát sem ér, így ultimátumot intézett hozzájuk: ha azt kívánják, hogy maradjon, akkor az összes jajveszékelő cselszövő nyújtsa be lemondását. Az örök panaszkodók, a haladás kerékkötői és az irigy, középszerű személyek távozzanak. A párt haladéktalanul nevezze ki őt teljes végrehajtói hatalommal felruházott elnöknek. A kicsinyes ármánykodók megdöbbentek, és hamarjában felismerték, hogy igen szokatlan ellenféllel kerültek szembe. Drexler, a cselszövők egyik fő alakja fejet hajtott Hitler előtt: Elismerjük hatalmas tudását, önzetlen munkáját a párt fejlődéséért, valamint kiváló szónoki képességeit s ezek fényében a bizottság kész arra, hogy teljes végrehajtói hatalommal felruházott elnöknek nevezze ki, amint visszalép a pártba."

Hitler azonban nem fogadta el az ajánlatot, és anélkül, hogy a meghunyászkodott bizottság véleményét kikérte volna. 1921. július 29-én közvetlenül a párt tagságához folyamodott. Hitler a hatalmat az emberektől és nem néhány kicsinyes cselszövőtől akarta megkapni. Amikor a gyűlés helyszínére érkezett, dübörgő taps köszöntötte. Hitler ügyét szavazásra bocsátották: 553 szavazattal, egy ellenében a párt mellette voksolt.
Később, a Krone Cirkuszban tartott nagygyűlés során Hitlert hivatalosan is beiktatták. A szavazás és a népakarat egyhangúan őt választotta a pán élére.. Ezen az éjszakán lett belőle Führer. A mágikus szó életre kelt és útjára indult.

„Számos terv körvonalazódott a fejemben. Napokon át gondolkodtam azon, hogy mitévő legyek, de mindig oda lyukadtam ki, hogy senki nem ismer, ezért nem áll módomban hasznos tetteket véghezvinni." Hitler ezeket a gondolatokat egészen a versailles-i szerződés aláírásának napjáig táplálta. Még száz márka sem volt a zsebében, alig ismert valakit Münchenben, támogatásra nem számíthatott, és két évnek kellett eltelnie, mire egyáltalán a nevét helyesen le tudták írni.

A hivatalos sajtó és a történészek folyton arra hivatkoznak, hogy Hitlernek nem volt valódi programja. Ennél sokkal fontosabb, hogy sziklaszilárd elvekkel rendelkezett. A pártok programjait minden esetben az adott kor szelleméhez kell igazítani, az elvek ezzel szemben mindig megőrzik irányukat és egységüket. Az elveket nélkülöző politikai programok olyanok, mint az agyag szobrász nélkül.

A magányos bécsi évek és az ötvenegy hónapos frontszolgálat során Hitler egy közösség szerves részeként élt, s megérezte a népközösségben rejlő szellemi erőt, akár egy apró csillag egy hatalmas csillagrendszerben. Hitler számára az egyedüli valóságot az őt irányító, magasztos szellemi elvek képviselték. Berlinben elmondta nekem, hogy a nagy emberek olyan szellemiséggel vannak felruházva, amely lehetővé teszi, hogy az emberiséget a középszerűség és a leláncoltság mocsarából kiemeljék.

Anyagi javak híján Hitlernek a hitén és az elvein kívül nem volt semmije. Amivel azonban még ő maga sem volt tisztában akkoriban: rendelkezett a beszéd áldásával. Ez Isten ajándéka volt. A legkiválóbb elmék is gyakran dadogni kezdenek, ha egy-két oldalnyi szöveget nagy nyilvánosság előtt fel kell olvasniuk. Németországban egyáltalán nem voltak jó szónokok. Nyilvános beszédeik során még a weimari politikusok is mesterkéltnek és unottnak tűntek. Hitler ebben az időben a lövészárkokban szónokolt bajtársainak, akik lelkes tekintettel figyelték szavait. Vajon miért itták egy „senki" szavait, miközben a hatalmas és befolyásos politikusok üres szócséplésétől megvetéssel fordultak el az emberek?

1919 elejére a német hadsereg fennmaradt egységei jelentették az ország utolsó véderejét a kommunista lázadásokkal szemben. A leszerelt katonák és tisztek nagy nehézségek árán sikerrel védték meg Berlint és számos más német várost. Akik azonban a kommunisták fogságába estek, nagy árat fizettek hősiességükért: kivégzésük előtt vadállati módon megkínozták őket. A hazafiakat ezen kívül volt

oroszországi hadifoglyok is gyakran megtámadták, akik Németországba történő visszatérésük előtt a marxista komisszárok agymosásának áldozataivá váltak.

A hazafias érzelmű katonák egységekbe szerveződtek, hogy az agymosott németeket visszavezessék a nemzeti tudatosság ösvényére. Kampányba fogtak, melynek célja az volt, hogy minden katonaviselt személy ismét a megfelelő nemzeti és polgári elveket vallja. Ehhez azonban megbízható hazafiakat kellett kiképezniük a nem-hivatásos állomány tagjaiból egy különleges kurzus során, aminek a Müncheni Egyetem adott otthont. Közöttük volt Hitler is, akinek hazafias és antikommunista érzelmeire gyorsan felfigyeltek. Ennek ellenére továbbra is csak egy ismeretlen leszerelt katona volt.
Néhány nappal a tanfolyam elindulását követően Kari Alexander von Müller professzor, aki a háború politikai történetét tanította, így szólt ahhoz a tiszthez, aki besorozott hallgatók kisebb csoportját küldte hozzá: Tudta, hogy egy nagyon tehetséges szónok van a gyakornokok között? Ki lenne az?

Egy bizonyos Hitler a List ezredből — válaszolta von Müller. A professzor teljesen véletlenül fedezte fel Hitler rejtett tehetségét: .Az előadásom után élénk beszélgetés bontakozott ki a hallgatók között. Éppen elhagyni készültem a termet, amikor egy kis csoportba botlottam, akik elállták a kijáratot. Lenyűgözve hallgatták egy különös torokhangon beszélő fiatalember szavait... Meglepődve láttam sápadt arcát, a katonához nem illő fekete hajfürtöt a homlokán, apró kefebajszát, és hatalmas, világoskék szemeit, amelyek félelmetes erősséggel ragyogtak. Figyeltem az őt hallgató személyeket, és az volt a benyomásom, hogy a bennük ébresztett lelkesedés bumerángként tért vissza hozzá, és szenvedélyes hangját még erőteljesebbé tette."

Mayr kapitány nem közönséges tiszt volt, hanem a hadseregparancsnokság propaganda és oktatási részlegének egyik irányítója. Von Müller véleményének meghallgatása után azonnal cselekedett: Hitlert a Regionális Hadseregparancsnokság bizalmas ügynökeként" egy müncheni ezredhez osztotta be.

Hitler ezt a váratlan előléptetést nem eszméinek köszönhette, hanem — Mayr szavaival élve — „annak a csodálatos, tiszta és találó stílusnak, amellyel mondandóját szavakba önti". Mayr Hitlerben bátor és hazafias katonát látott, aki képes visszanyerni azon bajtársai támogatását, akik kommunista fogvatartóik agymosásának áldozataivá váltak. A lechfeldi táborba küldték, ahol számos ilyen katona tartózkodott. Egy hónap leforgása alatt megváltozott a tábor politikai eszmeisége. Bendt hadnagy, Hitler parancsnoka a következő jelentést küldte vissza Münchenbe:

„Gondolatait mindenki számára közérthetően fejti ki, méghozzá világosan érthető és egyszerű módon. Született szónok, aki szenvedélyes lelkesedése révén, valamint azért, mert pontosan úgy viselkedik, mintha a katonák közé tartozna, képes megragadni a figyelmüket, és megnyerni őket saját eszméinek."

Hitler szónoki képességeinek felfedezése tehát csak a szerencsén múlott. Lechfeldi sikereinek köszönhetően neve végre ismertté vált, s jól megérdemelt elismerésben részesült. Többé már nem egy ismeretlen káplán volt a többi 400,000 közül. Feljebbvalója, Mayr kapitány 1919. szeptember 10-én levelet küldött neki, ami a következő, kimondottan ünnepélyes megszólítással kezdődött: „Sehr verehrter Herr Hitler". Azok számára, akik ismerték a német hadsereg szigorú hierarchiáját, az ilyen változás szinte hihetetlennek tűnt.

Hitler lechfeldi sikerének egyik jellege különösképpen megragadta felettesei figyelmét: rávilágított a németországi kommunista forradalom, és a felforgatók vezetőségében megfigyelhető zsidó jelenlét közötti összefüggésekre. A katonai hírszerzés és oktatás vezetője megkérte Hitlert, hogy írjon jelentést a zsidók és a judaizmus befolyásáról.
Hitler jelentése forradalmi volt. Tudatában volt annak, hogy a legtöbb embert fizikailag taszítják a zsidó jellemvonások, de ez ösztönös érzés, míg saját érzései szigorúan elvi alapon álltak. Logikai elemzés révén jutott el arra a következtetésre, hogy a zsidók az elmúlt kétezer év során megőrizték meghatározhatatlan faji közösségüket, ami távol tartotta őket minden

nemzetközösségtől, ahová betették a lábukat. Hitler első politikai írása egy hadijelentés volt:

"Amennyiben igaz, hogy a veszély, amit a judaizmus a német népre nézve jelent, abban az ellenszenvben nyilvánul meg, amit a zsidók a németek nagy részében kiváltanak, akkor ez az ellenszenv nem a judaizmus nemzetünkre gyakorolt ártalmas hatásain, hanem pusztán érzelmeken alapul. Ez komoly hiba lenne. A judaizmus elleni védekezés alapjául érzelmi reakciók helyett a tények ismeretének kell szolgálni. Elsőként le kell szögezni, hogy a judaizmus faji, nem pedig vallási közösség. A zsidók soha nem tekintik magukat zsidó hitű németnek, lengyelnek vagy amerikainak, hanem minden esetben német zsidóként, lengyel zsidóként vagy amerikai zsidóként definiálják magukat. Az egyetlen dolog, amit a zsidók az idegen nemzetektől kölcsönvesznek: a nyelvük. A zsidóknak nem kell a judaizmus hitét képviselni ahhoz, hogy zsidók legyenek. A zsidók évszázadokon keresztül megőrizték faji jellegzetességeiket egy rendkívül korlátozott, vérrokonságon alapuló körben, méghozzá sokkal erősebben, mint az őket befogadó nemzetek számos tagja. Így tehát egy idegen, nem német faj él közöttünk, amely sem hajlandóságot, sem képességet nem mutat arra, hogy faji jegyeit, érzületeit, gondolkodását és viselkedését levetkezze, ennek ellenére ez az idegen faj ugyanolyan jogokkal bír, mint mi magunk."

Hitler jelentését azzal zárta, hogy az érzelmi reakciók pogromokat eredményeznek, ezzel szemben a józan észen alapuló hozzáállás a zsidók élvezte különleges előjogok szisztematikus és törvényes megszüntetését célozza. Más, bevándorolt idegenek nem élveztek ilyen előjogokat, így a zsidóság sem lehet a német nemzeten belül különféle előjogokkal felruházott, idegen faj. A végső cél azonban a zsidók eltávolítása volt a német nemzetből. Az „eltávolítás" kifejezést érdemes megjegyezni, ugyanis Hitler egészen a halála napjáig arról beszélt, hogy a zsidókat „el kell távolítani" a német nemzetből. A „megsemmisítés" egyetlen írásában sem szerepel.

Hitler jelentése kedvező fogadtatásban részesült a müncheni katonai körökben, de az ügy nem jutott ennél tovább.

A II. Világháború tragédiáját a cionizmus-párti körök kisajátították, és úgy állították be, mintha egyedül a zsidóságot sújtotta volna szenvedés. Ezt a történelemhamisítást az anyagi haszonszerzés motiválja. Senki nem tagadja, hogy a zsidóság vezetői által okozott hatalmas tűzvészben számos zsidót ért szenvedés. E szenvedések felnagyítása oly mértékben aránytalan, hogy a propaganda végső soron saját céljaira nézve is káros. A hivatásos történészek napjainkban egyre inkább tényszerűen számolnak be a legsúlyosabb hadi konfliktusról, amit a világ valaha elszenvedett.

Daily Express

JUDEA DECLARES WAR ON GERMANY

Mr. Churchill's Withering Attack On Premier

Officer Describes The Girl

DAYS OF LOVE IN BERLIN

'BROUGHT US NEARER TO WAR'

Mrs. George Lansbury Dead

JEWS OF ALL THE WORLD UNITE

BOYCOTT OF GERMAN GOODS

MASS DEMONSTRATIONS

THE SOVIET AMBASSADOR ENTERTAINS

Canon Shot At Prayer

Ez a híres címlaphír, amely Németország gazdasági bojkottjára szólít fel minden zsidót, 1933-ban jelent meg a Daily Express c. lapban. A Daily Express kommunista szellemiségű lap volt, amely Leon Trockijt - más európai bolsevik vezetőkkel egyetemben - újságíróként és levelezőként foglalkoztatta az oroszországi szovjet forradalmat követően.

Amikor Hitlert 1933-ban megválasztották, a zsidó vezetők szó szerint hadat üzentek Németországnak, így Hitlert egy faji háborúba kényszerítették bele. Fegyverei azonban politikai és társadalmi jellegűek voltak, és ez okozta a világ legnagyobb politikai és társadalmi forradalmát. E forradalom leverése érdekében sodorták bele a szövetséges hatalmakat a Németország elleni fegyveres konfliktusba.

Nem okozott nagy meglepetést, hogy 1919-ben Hitler katonai feljebbvalói érdeklődést tanúsítottak a zsidókérdés problémája iránt, hiszen a Németország elleni kommunista forradalmat a zsidók irányították. Ez a tény szintén hozzájárult ahhoz, hogy a németek többsége ellenszenvvel viseltetett a zsidók iránt. Hitler ezeket az érzelmeket intellektuális szintre emelte. A hazafias érzelmű katonák voltak a legyőzött Németország utolsó tartalékosai, ezért érthető módon érdekeltek voltak abban, hogy Németországot megmentsék a további felfordulástól. E célból a hazafias, valamint a felforgató pártok tevékenységét egyaránt figyelemmel kísérték.

A müncheni katonai titkosszolgálat nagy figyelmet fordított egy apró pártra, amely a Deutsche Arbeiter Partei (DAP) nevet viselte. A pártot egy vasúti lakatos, Anton Drexler alapította. Alapvetően úgy gondolta, hogy Németországot a szocializmus és a nacionalizmus összhangba hozatalával lehel megmenteni. Ez igen eredeti ötletnek számított, hiszen e két eszme egymás halálos ellensége volt.

Bécsben töltött időszaka óta Hitler megtanulta, hogy ezek az ún. ellenségek valójában egymás kiegészítői. Drexler, a lakatos szenvedélyes hazafi volt, akit emellett a társadalmi igazságosság elkötelezett szószólójaként ismertek, s ezt az elvet azokban az időkben „szocializmusnak" nevezték. A hazafias „szocializmus" kétségtelenül a zsidó tőkések és marxista hóhéraik által irányított, torz szocializmus halálos ellensége volt. A nemzeti szocializmus

atyja tehát egy becsületes és hazafias munkás volt aki munkatársaival egyetemben 1919. január 5-én megalapította kis pártját. Ez a szó valódi értelmében vett munkáspárt, nem pedig a nemzetközi nagytőke vagy a zsidó értelmiségiek eszköze volt.

A DAP tagjai időről-időre összegyűltek az Altes Rosenbad nevű söröző első emeleti szobájában, és a találkozókra a müncheni lakosokat is meghívták. Néhányan — puszta kíváncsiságból — el is jöttek.

Mayr kapitány úgy döntött, megfigyelőt küld a DAP következő gyűlésére. Miután von Müller professzor felismerte képességeit, s a lechfeldi táborban sikert aratott, felragyogott Hitler harmadik szerencsecsillaga. Ez alkalommal a gyűlést a Stemecker söröző hátsó termében tartották, vendégszónoknak pedig egy Gottfried Feder nevű közgazdászt hívtak meg. Negyvenötén vettek részt a találkozón, közöttük két boltos, tizenhat iparos, egy művész, egy professzor, és egy bíró lánya. Hitler a vendégszónok beszédét hallgatva ezeket a mondatokat írta noteszébe: "Abszurd és szőrszálhasogató kicsinyesség. Éppen eleget hallgattam már belőle!" Miközben elhagyni készült a termet, egy Baumann nevű professzor lehetőséget kért arra, hogy megcáfolhassa a szónok unalmas beszéde során elhangzottakat A professzor felállt, és tirádákat zengett a bajor szeparatizmusról. Hitler nem állta meg szó nélkül, s noha csupán megfigyelőként vett részt az eseményen, felugrott a pódiumra, és vehemensen megcáfolta a professzor érveit, Ékesszólása és érveinek súlya lenyűgözte a hallgatóságot. Maga Hitler is meglepődött a történteken Ez alkalommal nem katonákhoz, hanem negyvenöt emberhez szólt, akiket — a hadsereggel ellentétben — nem kötöttek általános fegyelmi szabályok.

Azon az estén megtapasztalta szavai erejét. Képes volt az emberek figyelmét magával ragadni, és meggyőzni őket. Nem csupán érvei erejét érezte meg, hanem azt is, hogy a szónok és a hallgatóság között hatalmas energiaáramlás megy végbe. Tanúja volt annak is, ahogy szónoklata erőt adott az őt hallgatóknak, s ez az erő megtöbbszörözve áramlott vissza hozzá.

1919 december 17-én Hitler pusztán szavai révén aratott győzelmet. Hitler felfedezte saját képességeit a jelenlévő negyvenöt ember pedig földöntúli szellemi élményben részesült.

Azon az éjjelen, amikor Hitler visszatért a laktanyába, ékesszólásának váratlan felfedezése felzaklatta, és nem jött álom a szemére. Zsebéből elővette az Anton Drexlertől kapott brosúrát, és hajnalban, miközben mindennapi szokása szerint kenyérmorzsákkal etette az egereket, belekezdett az olvasásba. A szöveg alapvetően saját elméletének kiindulópontját, vagyis az osztályok egyesítését fejtegette. Az iromány stílusa szegényes volt, így a szöveg nem gyakorolt nagy hatást az olvasókra.
Másnapra Hitler el is feledkezett az előző napi gyűlésről, és nem gondolta, hogy ez az esemény további fejleményekhez vezethet. Hallgatósága ezzel szemben még mindig szónoklata hatása alatt állt, és újra hallani akarták.

Azt szerették volna, ha belép a pártba, és meghívták egy bizottsági ülésre. Egy gépész így szólt Drexlerhez: „Ez a férfi tényleg tud beszélni. Minden bizonnyal nagy hasznát vennénk."

Hitler számára azonban ez nem volt ilyen egyszerű. Először is, nem olyan ember volt, akinek bárki a „használ vehetné". Ösztönei mindig azt súgták, hogy vezetésre született. Másrészt a pártot szánalmasan jelentéktelennek tekintette, s az osztályok egymással történő kibékítésétől eltekintve a párt programja — szellemiségét tekintve —petit bourgeois volt. Hitler számára a „terített asztal, mint a boldogság kulcsa" eszmeisége nem tűnt túl épületesnek.

Hitler elmesélte nekem, hogy Drexler fontos eszmét alkotott Németország megmentése érdekében, s ez az eszme Hitler saját elképzelésével is összhangban állt: a nemzet kibékítése a szocializmus szellemiségével. A hazafiasság és a társadalmi igazságosság egyesítése olyan eszme volt, amely Hitler számára a jövőbeli politikai tevékenysége mögötti hajtóerőt képviselte.

Hitler két napon át fontolgatta a döntést. Végül úgy gondolta, hogy noha hallgatóságának száma igen csekély, mégsem lesz egyes egyedül, mint addig. Negyvenöt ember szinte semmi, de mégis negyvenöttel több, mint egy magányos ember. A DAP parányi pártocska volt, mégis létezett, páran ismerték a nevét, és kiindulási pontnak a semminél mindenképpen több volt.

Hitler a következő szavakkal emlékezett vissza erre a sorsdöntő lépésre: „Arra jutottam, hogy meg kell tennem ezt a lépést, ami életem meghatározó döntésének bizonyult Többé már nem volt visszaút."

Egy fiatalasszony elértéktelenedett német papírpénzt éget el egy kemencében a weimari köztársaság idején. Voltak, akik a bankjegyeket tapétának használták, más fotókon pedig gyermekek a weimari korszakban kibocsátott pénzkötegekkel úgy játszottak, mintha fahasábok lennének. Németek milliói éltek otthon nélkül, nincstelenül, de hatalomra kerülése után Adolf Hitler pár év leforgása alatt gyökeresen változtatott a gazdaság tragikus helyzetén.

KILENCEDIK FEJEZET
A PÁRTOK LIKVIDÁLÁSA

Miután a weimari köztársaság képviselői maguk szavazták meg a hatalomról történő lemondást, Hitler barna ingjében határozottan állt velük szemben képviselőházukban, és kíméletlen őszinteséggel fordult hozzájuk: „Uraim, önökön múlik, hogy béke lesz vagy háború." Hogyan is vehették volna fel a harcot akkor, amikor már öt éve felhagytak vele?
Hitler az utolsó ellenszegülő képviselőknek, a szocialistáknak — akik a szavazás idején a parlamenti helyeknek mindössze 17,55 százalékával rendelkeztek — sem engedte, hogy üldözött csoportként mártírszerepben tetszelegjenek.

Mennydörgő hangon így szólt hozzájuk: „Önök üldözésről beszélnek! A mi pártunkban alig van olyan ember, akit önök egyszer sem börtönöztek be, vagy ne esett volna szervezett üldözés áldozatául. Úgy tűnik, teljes mértékben elfeledkeztek azokról az évekről, amikor leszaggatták rólunk az inget, mert önöknek nem tetszett a színe. Az önök általi üldöztetés tett bennünket azzá, amik vagyunk!"

Gúnyos hangon így folytatta: Akkoriban önök állandóan betiltották lapjainkat és gyűléseinket Ez éveken át így folyt, most viszont kijelentik, hogy a kritikát örömmel kell fogadni. Kicsit elkéstek!"

Fordult a kocka.

„Mi, nemzetiszocialisták, mostantól eltökélten azon leszünk, hogy a német munkások útját egyengessük. Mi leszünk a munkások szószólói. Ami önöket illeti, uraim, önökre többé nincs szükség. Ne tévesszenek össze bennünket a burzsoázia világával. Ügy gondolják, csillaguk újra felragyoghat? Nos, uraim, Németország csillaga ragyogni fog, az önöké pedig kihunyóban van. A nép életéből a rothadt, elöregedett és gyenge dolgok eltűnnek, és soha nem térnek vissza." (Fest, idézett mű. I. kötet. 35-37 old.)

Hitler éreztette a bukott szocialistákkal, hogy a jövőben nem óhajt velük foglalkozni: „Mindössze egy dolgot tudok önöknek mondani, nem kellenek a szavazataik! Németországnak szabaddá kell válnia, de nem önök által!"

Hitler mindössze fél év leforgása alatt az összes leszerepelt politikai párt működését beszüntette. Ez nem csupán a nép által már jó ideje elutasított Szocialista Pártra, hanem a többi szervezet manipulatív politikusára is vonatkozott, beleértve az évszázadokkal elmaradt konzervatívokat a rövidlátó nacionalistákat és a hencegő keresztényeket, akik tevékenyen közreműködtek abban, hogy Németország 1919-1933 között a vesztébe rohant.

E pártok kivétel nélkül régen elveszítették kezdeti lendületüket. Ha maradt még néhány taguk, akik 1933 elején, sőt, még Hitler hatalomra kerülte után is rájuk szavaztak, mindössze megszokásból tették. A kezdeti hajtóerő rég elveszett. Ezek a pártok mindent tönkretettek. Nekik köszönhető, hogy Németország összeomlott, hat millió ember volt munka nélkül, sokan éheztek és erkölcsi züllés ütötte fel a fejét. Mit tehettek akkor, amikor egy valóban erős férfi vette át helyüket, háta mögött a nemzet egészével? Joachim Fest szavaival élve olyanok voltak, mintha valaki „pókhálóval akarna sast fogni."

Hitler kész volt arra, hogy bizonyos mértékig tekintettel legyen rájuk, de az tény, hogy nem bánta, ha néhány makacs politikusnak a tyúkszemére kell taposnia.

így szólt a Reichstag képviselőihez: „Önök engem iskolázatlan barbárnak tekintenek. Igazuk van, valóban barbárok vagyunk, és azok is akarunk lenni! Ezt megtisztelő jelzőnek vesszük. Mi vagyunk azok, akik friss vért hoznak a világba." (Fest, idézett mű, I. kötet. 35-37 old.)
Hitler követőinek milliói fedezték fel újra az elmúlt korok primitív, nyers népeinek erejét. Akkoriban az embereknek még volt gerince. Ezt a dionüszoszi erőt képesek voltak teljes mértékben a jövő feladatai számára tartalékolni. Még

ahhoz sem volt szükségük erőre, hogy a politikai pártokat beszüntessék. Egy vállvonás, és a pártok darabokra hulltak.

Az első párt, amely porba hullott, illő módon a Szocialista Párt, vagyis a „szociáldemokraták" voltak.

Bukásuk minden méltóságot nélkülözött.

1933. március 23-án a szocialisták pártja még tanúsított némi bátorságot azzal hogy elutasították Hitler teljhatalmának megszavazását. 1945 után büszkén kérkedtek ezzel, miközben azt elfelejtették megemlíteni, hogy mindössze két hónappal később, 1933. május 7-én, amikor Hitler új szavazást kért a Reichstagtól külpolitikája jóváhagyását vagy elutasítását illetően, a szocialisták igennel szavaztak, ahelyett, hogy a javaslatot elutasították, vagy tartózkodtak volna. Úgy tűnt, mintha beleolvadtak volna Hitler népszerűségi hullámába, különös tekintettel arra, hogy soraikban is számos képviselő messzemenően támogatta Hitler politikáját. Ők éppen úgy igennel szavaztak, mint a Nemzetiszocialista Párt képviselői.

Göring elnöki székéből tekintett le a köpönyegforgatókra, s gúnyos mosollyal így szólt: "A világ most szemtanúja lehet aiiak, hogy amikor saját sorsuk forog kockán, a németek képesek az egyetértésre."

1933-ban a sorsot Hitler testesítette meg.

Ezt követően a szociálisa párttagokban fel sem merült, hogy Hitlerrel szembeszálljanak, hiszen saját vezetőik, akik bosszú időn keresztül szidták és kampányoltak ellene, mögé álltak és mellette szavaztak a Reichstagban.

Ez a nap volt a vörösök bukásának kezdete. Pártvezéreik nyomdokait követve az első politikai pálfordulásra a szocialista választók is Hitlerre szavaztak.
Az évek során a német szociáldemokraták is hátat fordítottak egy kori eszméiknek, vörös kabátjukat kifordították, és Hitler mellé álltak. A nép szemében ez a vég, az elvek feladásának beismerése volt.

Hitler számára gyerekjáték volt a párt megszüntetése, hiszen önkéntes kapitulációját követően az egykori párttagok minden érdeklődésüket elveszítették a mozgalom iránt. 1933. június 22-én, harminc nappal a Reichstagban történt szavazás után a pártot hivatalosan is feloszlatták.

Fest így ír ezzel kapcsolatban: „Az SPD részéről senki nem számított ellenállásra."
Pártjuk nevének kezdőbetűit akár RIP-re (requiescat in pace: nyugodjék békében) is változtathatták volna.

A béke kiteljesedett. Néhány baloldali képviselőtől eltekintve, akik száműzetésbe vonultak és életüket haszontalanul tengették külföldön, az egykori szocialista képviselők minden hónapban szemrebbenés nélkül bezsebelték a Hitler által meghatározott nyugdíjat. Továbbra is előszeretettel masíroztak Berlin utcáin, és néhányan — nagy sikert aratva — csatlakoztak a nácikhoz.

Nostke, a szocialista párt legderekabb harcosa 1918 után, a favágóból lett miniszter 1944-ben, a Harmadik Birodalom bukása idején őszintén elismerte, hogy a német nép többsége továbbra is hű maradt Hitlerhez, méghozzá a társadalmi megújulás miatt, amit a munkásosztály számára valósított meg.

A „vörösök" után a „fehérek" pálfordulása következett. Számos apró párt - az 1932-ben létező két tucat párt közül - önmagát oszlatta fel, anélkül, hogy eltűnésüknek bárki különösebb figyelmet szentelt volna. Ezeket a pártokat kizárólag azzal a céllal alapították, hogy néhány törtető ember bejuthasson a képviselői székbe, és az ezzel járó előnyöket élvezhesse. Amikor azonban a képviselői pozíciók álma szertefoszlott, mi értelme lett volna szavazókat toborozni? Ezek a pártok úgy tűntek el, akár a madarat amelyek magányos helyekre repülnek, amikor a haláluk közeledtét érzik.

Az egykor fontosnak számító jobboldali pártok, amelyek elveszítették szavazóbázisukat, tudatában voltak annak, hogy hiábavalóság lenne energiát vagy pénzt fektetni politikai szervezetek mesterkélt életben tartására, amikor híveik már rég kihátráltak mögülük. Így tehát a jobboldali pártok is - egyik a másik után - önkéntesen feloszlottak.

A „Német Nemzeti Néppárt", amelyet burzsoá hívei elhagytak, volt az első a megszűnő pártok sorában. Pár nappal később, 1933. június 28-án az „Állami Párt" ugyanerre a sorsra jutott. Őket követte július 4-én a „Bajor Néppárt".

A begyöpösödött konzervatívok közül a legnehezebben Hugenbergtől lehetett megszabadulni, aki továbbra is miniszteri tisztséget töltött be, s akit a nácik — meglehetősen tiszteletlenül — a következőképpen emlegettek: „öreg disznó a céklaföldön". Hugenbergnek végül meg kellett válnia a gazdagon termő céklaföldtől, amikor a túlbuzgó hitlerista szerepét játszva a Londoni Konferencián idejekorán és minden észszerűséget nélkülözve követelte, hogy Németország kapja vissza összes gyarmatit, Ukrajnát pedig olvasszák be az újonnan alakult Birodalomba! Hitler szemében ez a lépés teljesen időszerűtlen követelés volt a Birodalom első hónapjaiban, amikor minden erejével arra törekedett, hogy a külföld szimpátiáját elnyerje és a forrongó kedélyeket lecsillapítsa. Diplomáciai baklövését követően Hugenbergnek nem volt más választása, mint lemondani posztjáról. Ennyit arról az emberről, aki 1933. január 30-án megfogadta, hogy ő lesz az, aki Hitlert elnémítja.

Hitler két legyet ütött egy csapásra: a nemzetközi bajkeverőtől való elhatárolódással megnyugtatta azokat a külföldi személyeket, akiket Hugenberg felelőtlen kijelentése nyugtalanított, s egyúttal megszabadult az „öreg disznótól", aki baklövése révén Hindenburg marsall minden bizalmát elveszítette. Az .öreg disznó" alkalmanként továbbra is felmordult, de már senki nem vette komolyan.

A klerikális-burzsoá "Centrum" volt az utolsó politikai őskövület, amitől Hitlernek meg kellett szabadulnia. Miután 1933. március 23-án Hitler teljhatalmára voksoltak, a Centrum — mint ellenzéki párt — minden hitelét elveszítette. Híveinek száma a közöny hatására nagy mértékben megcsappant. Ha maga monsignor Kaas is a Führer pártjára állt a Reichstagban, akkor a tagok miért cselekedtek volna másképpen?

A konkordátummal kapcsolatos diplomáciai tárgyalások a Vatikánnal pozitív végeredményt sugalltak. Hitler e törekvései során többi, a captatio benevolantiae (ford. megj.: a jóindulat elnyerése) jegyében folytatott igyekezeténél is erőteljesebben testesítette meg a fortélyosság és a türelem egységét. Meg kellett valósítania a diplomáciai békét az egyházzal, legalábbis addig, amíg az egyházi vezetők bevonásával Németország katolikus polgárai egységesen lojálissá nem válnak.

Azzal, hogy a Reichstagban Hitlerre szavaztak, monsignor Kaas és jámbor papjai — anélkül, hogy sejtették volna — csapdába estek. 1933. július 4-én kezükben rózsafüzérrel politikailag semlegesnek nyilvánították magukat, s így pártként gyakorlatilag megszűntek létezni.

Az események egyik megfigyelője megjegyezte: „Az ebben az időszakban megszüntetett dolgok valójában már szinte senkit nem érdekeltek".

Joachim Fest így ír a közel két tucat politikai párt megszűnéséről: „A weimari köztársaság gyakorlatilag halott volt, s ezt mindennél jobban példázza az a passzivitás, amellyel a köztársaság felállítását kierőszakoló intézmények az új hatalom előtt meghunyászkodtak." (Hitler, the Führer, 41. old.)

Hitler lepődött meg a legjobban azon, hogy a politikai pártok milyen gyors egymásutánban szűntek meg: alig hitt a szemének.

Miközben az utolsó rögöket dobta az eltávozott pártok sírjára, meg is jegyezte:

„Ilyen szánalmas összeomlásra senki nem számított."

A nép szeretetét a Nemzetiszocialista mozgalom többek között azzal vívta ki, hogy programjának egyik alapköve a német ifjúság, és a német családokban születendő gyermekek számának növelése volt. Családbarát szemlélete és gazdasági

programja - melynek révén a dolgozók számára kevesebb anyagi terhet jelentett a gyermekvállalás - miatt Hitlerért nem csupán a fiatalok, de szüleik is rajongtak.

Tizedik fejezet
KI VET VÉGET A GAZDASÁGI CSŐDNEK?

„Kezünkben a hatalom. Most nekifogunk gigászi munkánknak." Hitler ezekkel a szavakkal üdvözölte 1933. január 30-án a Kancellária ablakai alatt öt teljes órán át éljenző tömeget. Politikai küzdelme tizennégy esztendőn keresztül tartott. Negyvenhárom évesen fizikai és szellemi teljesítőképessége csúcsán volt. Németek millióinak nyerte el egyenként a bizalmát, s ezt a tömeget Németország legerőteljesebb politikai pártjává formálta, olyan párttá, amelyet rohamosztagosok százezreinek bástyája vett körül, akiknek háromnegyed része a munkásosztály tagja volt.

Hitler rendkívül okosan járt el: minden eszköz a rendelkezésére állt, ellenfeleivel mégis egy darabig eljátszadozott, majd egyiket a másik után szerelte le.
Lelkét minden bizonnyal átjárta a győzelem érzete, amikor ott ált az ablaknál, s kezét üdvözlésre emelte az örömittas tömeg felé. Ez azonban kívülről nem látszott rajta, úgy tűnt, mintha egy másik világban járna.

Ez a másik világ igen messze volt az utcán ünneplő tömegtől, attól a világtól, amelyet 65 millió német állampolgár alkotott, akik vagy szerették Hitlert, vagy gyűlölték, de ezen az éjjelen minden német sorsáért felelős lett. Jól tudta — ahogy ezt minden német tudta 1933 januárjának végére —, hogy a vállaira nehezedő felelősség rendkívül súlyos, majdhogynem kétségbeejtő.

Több mint fél évszázad elmúltával az embereknek fogalmuk sincs arról, milyen állapotok uralkodtak akkoriban Németországban. Hajlamosak vagyunk azt képzelni, hogy a németek mindig jól táplált, pufók emberek voltak.

A valóság azonban az, hogy Hitler csontvázzá soványodott német népet kapott örökségül.

A „demokratikus" kormányok jöttek és mentek, gyakran teljes zűrzavar közepette. A nép nyomorának enyhítése helyett csak súlyosbították az eleve katasztrofális állapotokat, hiszen ezek a kormányok egyrészt instabilak voltak, másrészt pedig képtelenek voltak egy adott gazdasági terv megvalósítását egy-két esztendőnél tovább folytatni. Németország zsákutcába került, s a német politikusok a fejüket verték a falba. Néhány esztendő leforgása alatt 224 ezer ember vetett véget önkezével az éleiének, s ez a borzalmas statisztikai adat még szörnyűbb képet fest a Németországban uralkodó állapotokról.

1933 elejére gyakorlatilag az egész nép nyomorban élt. Több mint hat millióan voltak munka nélkül, éhesen, és ezek a szerencsétlenek mindössze havi negyvenkét márka segélyben részesültek. Sokuknak családja is volt, akiket etetniük kellett, így összesen húszmillió német — a lakosság egy harmada — nap, mint nap egy márka négytized részéből vegetált.

A munkanélküli segélyt csupán hat hónapon keresztül folyósították. Ezt követően a szerencsétlenek a szociális hivatalok által kiutalt, filléres „szegénységi segélyben" részesültek.

A segélyek rendkívül alacsony mértéke dacára a német kormány állami és helyi intézményei a csőd szélére jutottak, miközben hat hónapon át igyekeztek megmenteni a hatmillió munkanélkülit a pusztulástól. Csak 1932-ben ezek a segélyek négymillió márkát, a szövetségi kormány és a tartományi államok teljes adóbevételének ötvenhét százalékát emésztették fel. Számos német törvényhatóság egyszerűen csődbe ment.
Azok sem voltak sokkal jobb helyzetben, akinek jutott valamilyen munkalehetőség. A munkások és az alkalmazottak bérének huszonöt százaléka levonásra került. A

dolgozók huszonegy százaléka havonta 100-250 márka között keresett. 1933 januárjában az aktív keresők 69,2 százalékának éves fizetése még az 1200 márkát sem érte el. A korabeli becslések szerint Németországban összesen százezer olyan személy élt, akinek nem voltak anyagi gondjai.

A Hitler hatalomra jutását megelőző három évben a népesség teljes keresete több mint felére csökkent, 23 milliárd márkáról 11 milliárdra.

Az egy főre eső átlagjövedelem 1929-ben 1.187 márkáról 627 márkára csökkent, s ez 1932-re elviselhetetlen állapotokat eredményezett. Hitler hatalomra kerülésének idején a népesség kilencven százaléka nyomorgott.

A munkanélküliség fojtogató hatásai alól senki nem menekülhetett: az értelmiségi osztályt éppen olyan mértékben sújtotta, mint a munkásokat. Az egyetemről kikerülő 135,000 fiatal hatvan százaléka nem kapott munkát. A népességnek mindössze csekély hányada részesült munkanélküli segélyben.

Egy külföldi tudósító, Marcel Laloire így ír New Germany c. könyvében: „A többieket vagy a szüleik tartják el, vagy népszállókon laknak. Napközben Berlin sugárútjain sokan nagy táblákkal a hátukon sétálnak, s a feliratok azt hirdetik, hogy bármilyen munkát elvállalnának."

Munkalehetőség azonban nem volt.

A háziiparban ugyanilyen drasztikus mértékű visszaesés volt tapasztalható, s ez négymillió munkást érintett. Tevékenységük ötvenöt százalékkal esett vissza, eladásaik összege pedig 22 milliárd márkáról 10 milliárdra csökkent. A válság legerősebben az építőipari dolgozókat sújtotta: kilencven százalékuk munkanélküli volt.

A mezőgazdaságban dolgozók is tönkrementek, veszteségeik közel 12 milliárd márkára rúgtak. Sokan kénytelenek voltak otthonaikat és földjeiket elzálogosítani. 1932-ben a kölcsönök kamatai a válság miatt az ország mezőgazdaságból származó jövedelme értékének húsz százalékát tették ki. Amikor a gazdák már képtelenek voltak a kamatok megfizetésére, földjeiktől hivatalos eljárások során fosztották meg őket: 1931-1932 között 17,517 gazdaságot (összesen 462,485 hektárnyi földet) foglaltak le.

A weimari „demokrácia" semmit nem tett az olyan égbekiáltó igazságtalanságok ellen, mint pl. a mezőgazdasági dolgozók millióinak elszegényedése, annak dacára, hogy ők voltak az ország legmegbízhatóbb és legkeményebben dolgozó állampolgárai. Kifosztva, nincstelenül és félrehajítva nem csoda, hogy felfigyeltek Hitler hívó szavára.

A gazdák helyzete 1933. január 30-ára tragikussá vált. A német munkásosztály egyéb rétegeihez hasonlóan őket is elárulták marxista vezetőik, s egyetlen reményük a nyomorúságos bér, a jelentéktelen összegű és bizonytalan segély, vagy az őket emberi méltóságukban megalázó koldulás maradt.

Az egykor világhírű német ipar is a csőd szélén állt, annak ellenére, hogy a pénzmágnások milliókkal tömték a hatalmon lévő pártok kasszáját a választások előtt, hogy a piszkos ügyeikből származó haszonból részt kaphassanak. A szemellenzős konzervatívok és a politikai középen helyet foglaló kereszténydemokraták tizennégy éven át ültek a húsosfazék közelében, pontosan úgy, ahogy kapzsi, baloldali ellenfeleik tették.

Mindennek ára van. A politikában a pénzzel együtt jár a kiszolgáltatottság. A német nagytőke vezetői a régi pártok politikusainak készséges együttműködése és ígérete dacára katasztrófák sorozatát élték át. Az általuk támogatott „tákolmány-kormány", ami a politikai pozícióharcban az igények és kompromisszumok formájában jött létre, teljes mertékben működésképtelennek bizonyult. Egyik hibát a másik után követték el, és soha nem volt elegendő idejük megfelelő rendelkezések meghozatalára, de valójában nem is állt szándékukban igazi hivatásukat betölteni.

A politikai őrlődés környezetében minden gazdasági terv eleve halálra volt ítélve. A fontos dolgok megvalósítása időt igényel. A nagy terveket csak az idő érlelheti meg, és ahhoz is idő kell, hogy megtalálják a megfelelő embereket a tervek véghezvitelére.

A politikai pártok lefizetése sem bizonyult hathatós eszköznek arra, hogy a kormány képes legyen a versailles-i szerződés követeléseinek teljesítésére. Franciaország 1923-ban a Ruhr-vidék megszállásával ügyesen torkon ragadta Németországot, s a weimari kormányt hat hónapon belül szánalmas kapitulációra kényszerítette. Hogyan is lettek volna képesek ellenállásra ezek a széthúzó és egymásra acsarkodó politikai vándormadarak? 1923-ban néhány hónap leforgása alatt hét német kormány jött és ment gyors egymásutánban. Nem volt más választásuk, mint behódolni a szövetségesek megalázó irányításának, valamint a Poincare által finanszírozott szeparatista felforgatóknak.

A külföldön értékesítendő német árucikkekre kivetett tekintélyes adó gyakorlatilag ellehetetlenítette a német kivitelt. Hódítói követelésére Németországnak milliárdokat kellett kifizetnie, s miután az országot kivéreztették, a németek kénytelenek voltak hatalmas kölcsönöket felvenni külföldről, különösen az Egyesült Államoktól.

A teljes eladósodás Németországot a pusztulás szélére kergette, s ez a folyamat 1929-ben borzalmas gazdasági válságban tetőzött.

A tehetős gyárosok hiába tömték a megvesztegethető politikusok zsebeit, maguk is kilátástalan helyzetbe kerültek: üzemeik kongtak az ürességtől egykori munkásaik pedig elgyötört arcú csavargókként éltek a közeli, siralmas állapotú munkásnegyedekben.

Német gyárak ezrei ürültek ki teljesen, akár egy kiszáradt erdő. Rengeteg üzem egyszerűen csődbe ment. Az a néhány, amelyik folytatta a termelést, korlátozottan üzemelt. Németország ipari termelése a felére zuhant az 1920-as hétmilliárd márkányi összeg 1932-re 3,5 millióra csökkent.

Az összeomlás kiváló példája az autóipar. Németország autóipari termelése 1932-ben arányosan az amerikai termelés egy huszada, a franciaországi autógyártásnak pedig egy harmada volt Németországban 682,376 autó közlekedett (száz lakosra egy autó jutott), míg Franciaországban 1.855.174 gépjármű volt forgalomban, annak ellenére, hogy Franciaország népessége húsz millió lakossal kevesebb volt.

Az kivitel tekintetében Németország a fentiekhez hasonló összeomlással került szembe. Az 1931-es 2.827 milliárd márkányi kereskedelmi többlet egy év múlva 667 milliárdra eset, vissza, ami közel hetvenöt százalékos csökkenést jelentett.

A befizetések megszűnése és a veszteséges számlák hatására még a hatalmas Németországi Bank is a széthullás jeleit mutatta. A külföldi kölcsönök visszafizetését sürgető felszólítások eredményeképpen Hitler hatalomra jutásának napján a birodalmi bank mindössze 83 millió márkányi valutával rendelkezett, amiből 64 milliót már másnap különféle kiadásokra irányoztak elő.

A csillagászati összegekre rúgó külföldi hitel, amely meghaladta az ország hároméves teljes exportjának mértékét, súlyos teherként nehezedett minden német hátára. Megoldás gyanánt pedig nem fordulhattak Németország pénzügyi forrásaihoz, hiszen a bankok tevékenysége gyakorlatilag szünetelt. Megoldásként egyedül az adók maradtak.

Sajnos azonban az adókból származó bevétel is rendkívüli mértékben megcsappant. Az 1930-as 9 milliárdos adóbevételből 1931-re már csak 7,8 milliárd, 1932-re pedig 6,65 milliárd maradt, amiből egyedül a munkanélküliség 4 milliárdot emésztett fel.
A milliárdokra rúgó hazai adósság is ijesztő gyorsasággal nőtt. A törvényhatóságokat a több milliónyi nélkülözőnek nyújtandó támogatás kényszere mellett óriási mértékű adósságok terhelték: 1925-ben 6,542 milliárd márkányi

adósságuk volt, ami 1932-re 11,295 milliárdra nőtt. A rövidtávú kölcsönök teljes összege 1,688 milliárd márkára rúgott.

A deficit kifizetése az újonnan bevezetett adók révén hiú ábrándnak bizonyult. Az adók 1925-1931 között már így is negyvenöt százalékkal emelkedtek. 1931-1932 között, Brüning kancellár vezetése alatt az állástalan munkások és iparosok, valamint az üres gyárak Németországát huszonhárom szükségrendelet sújtotta. A többszörös és irreális adóemelés teljesen haszontalannak bizonyult, hiszen a „Nemzetközi Kifizetési Bank" előre látta, sőt, ki is jelentette, hogy a Németországra nehezedő adóteher már oly mértékű, hogy teljes képtelenség lenne tovább növelni.

A gazdasági mérleg egyik serpenyőjében 19 milliárdnyi külföldi hitel, plusz a hasonló összegre rúgó hazai adósság, a másikban pedig a Reichsbank 83 millió márkája külföldi valutában: mintha az átlag német polgár hatezer márkával tartozott volna bankárának, miközben kevesebb, mint 14 márka lapult volna a zsebében tartozása kiegyenlítésére.

A folyamatosan növekvő nyomor és bizonytalanság egyik elkerülhetetlen következménye a születési ráták rohamos hanyatlása volt.

Ha egy család kaszájában mindössze pár fillér lapul, vagy konkrétan semmijük nincs, és tudják, hogy a jövőben meg nagyobb nehézségek várnak rájuk, nem kockáztatják meg, hogy eggyel több éhes szájat kelljen etetniük.

Azokban az időkben a születések száma volt egy ország jólétének fokmérője. A születő gyermek mindig nagy örömforrás, kivéve, ha mindössze pár kenyérmorzsát tehetünk apró kezecskéibe.

1932-ben-Németországban pontosan ez volt a helyzet családok százezreinek esetében.
II. Vilmos idejében a születési ráta 33,4 ezrelék volt. 1921-re ez a szám 25,9-re, 1924-re 15,1-re, 1932-re pedig 14.7-re csökkent.

Ezek az alacsony értékek is kizárólag a vidéki területek magasabb születési arányainak voltak köszönhetők. A Birodalom ötven legnagyobb városában a halálozások száma meghaladta a születésekét: a munkáscsaládok negyvenöt százalékában az 1932-es esztendőt megelőző években egyáltalán nem születtek gyermekek. A születések száma Berlinben volt a legalacsonyabb, ahol a statisztikai adatok szerint az egy családra jutó születések száma még az egyet sem érte el, és ezer lakosra mindössze 9,1 gyermek jutott. A halálozások száma hatvan százalékkal múlta felül a születések számát.

A születési arány drasztikus csökkenésével szöges ellentétben állt a politikusok jólétének növekedése. Ebben a tragikus időszakban Németországban gyakorlatilag a politikusok élete volt az egyetlen virágzó tényező. 1919-1932 között Németországban nem kevesebb, mint huszonhárom kormány váltotta egymást, így átlagban héthavonta volt kormányváltás. Józan ésszel könnyen belátható, hogy a hatalmon lévő politikai bűnbandák állandó cserélődése miatt az egyes kormányok csupán névleges hatalommal rendelkeztek.

Maga a feltételezés is abszurd, hogy egy üzemben hatékony munka folyhat, ha az igazgatói tanács, a vezetés, az üzleti stratégia és a kulcsfontosságú személyek nyolchavonta cserélődnek. Egy ilyen üzem eleve kudarcra van ítélve.

A német Birodalom nem egy 100-200 munkást foglalkoztató üzem volt, hanem egy hatvanötmillió lakosú ország, amelyet porrá zúztak a versailles-i szerződés követelései, az ipar stagnálása, az ijesztő méreteket öltő munkanélküliség és a nép általános, szívszorító nyomora.

A miniszterek százai, akik tizenhárom éven keresztül gyors egymásutánban követték egymást, a kicsinyes parlamenti csatározások, a párthű elkötelezettség és a személyes ambíciók miatt képtelenek voltak bármit is elérni, kivéve az egymással rivalizáló pártok kaotikus rezsimének biztos összeomlását.

Németország helyzetét a húsz regionális állani féktelen versengése tovább súlyosbította. Ezek az államok a kormányzati hatalmat különböző egységek között osztották fel, amelyek gyakran közvetlenül szembefordultak Berlinnel, s így állandó jelleggel szabotálták a központi kormány amúgy is minimális hatalmát.

Az évszázadok során kialakult széthúzás őskövületei foggal-körömmel, irigyen kapaszkodtak előjogaikba. Az 1648-as vesztfáliai béke Németországot több mint harminc parányi államra osztotta, amelyek legtöbbje csupán bábkirályság volt, ahol parókákkal és hajlongásokkal teli udvaraikban bagatell királyok próbálták XIV. Lajost utánozni,

A Német Birodalom még az I. Világháború (1914-1918) kezdetén is négy különálló, szuverén államból állt, s ezek mindegyike saját hadsereggel, zászlóval, nemesi címekkel és színes zománcból készült Nagykereszttel rendelkezett.

A bajorok makacsul ragaszkodtak a tiroli nadrághoz, a söröskorsóhoz és a pipájukhoz. Még háborúzni is készek voltak ezen értékek megőrzése érdekében. A szászok szívesen bajszot akasztottak volna a dölyfös poroszokkal. Mindannyian saját céljaikat tartották szem előtt, a távoli Berlin pedig mindössze púp volt a hátukon.

Ezek a regionális államok saját kormánnyal és tanácselnökkel rendelkeztek. Összesen ötvenkét miniszterük volt, s ehhez adjuk hozzá a Birodalom tizenegy miniszterét, valamint a szabad városok negyvenkét szenátorát (akik szintén tanácselnöki posztot töltöttek be). így Németországnak összesen száztizenkét minisztere volt, akik legjobb esetben is ferde szemmel néztek egymásra.

Ami a Birodalom, a huszonkét állam és a negyvenkét szabad város képviselőit illeti, számuk több ezerre rúgott: a rivális pártok tucatjainak összesen 2-3 ezer képviselője volt.

A Reichstagban a legutolsó választások idején, alig két hónappal Hitler kancellárrá történő választása előtt nem kevesebb, mint harminchét politikai párt versengett egymással. Ezek a pártok összesen hétezer jelöltet állítottak (közülük tizennégyet meghatalmazással), akik megszállottan igyekeztek megkaparintani egy szeletet a parlamenti tortából.

Ez kétségtelenül különös helyzet volt: minél inkább hitelét veszítette a többpárti rendszer, annál több demokrata „versenyző" jelent meg, hogy széles gesztusokkal, lelkesen igyekezzen a képviselői szék kínálta előnyöket meglovagolni.

A megválasztott képviselők minden erejükkel azon voltak, hogy örökre bebetonozzák magukat pozíciójukba, ami magas fizetéssel járt (a Birodalom képviselői egy átlagos munkás fizetésének tízszeresét keresték). Ezen felül biztos mellékjövedelemmel is jutalmazták magukat, ami főleg ajándékok és szívességek formájában nyilvánult meg. Jó példa erre a berlini szociálist* képviselők esete, akik feleségeik számára bizonyos pénzemberektől méregdrága szőrmekabátokat kaptak ajándékba.

A demokráciában a parlamenti mandátumok gyakran rövid időre szólnak, és ez még inkább igaz a miniszteri kinevezésekre. Hatalmas a kísértés arra, hogy az ember addig jusson hozzá egy ilyen zsíros beosztáshoz, amíg lehet.

Akár becsületesek, becstelenek vagy pozícióbitorlók voltak, tény, hogy ez a 112 miniszter, valamint a képviselők ezrei Németországot kormányozhatatlanná tették. Vitathatatlan, hogy 1933 januárjára mindannyian hitelüket veszítették. Az őket követő kormányra egy romokban heverő ország várt.

Fél évszázaddal később, egy olyan korban, amikor megannyi ember él bőségben, nehéz elképzelni, hogy Németország 1933 januárjában a hanyatlás ilyen fokára jutott. Aki azonban veszi a fáradságot, és tanulmányozza a korabeli dokumentumokat, meggyőződhet arról, hogy az ország valóban romokban hevert.

Németország összeomlásának részletes listájában egyetlen kitalált adat sem szerepel. 1933 januárjában Németország kivéreztetve feküdt a porban.

Az előző kancellárok, mint például Brüning, Papen és Schleicher, akik kísérletet tettek Németország talpra állítására, sajnálatos módon kudarcot vallottak Ismét kézbe venni a totális káosz állapotába zuhant Németországot - ehhez vagy egy zseni, vagy ahogy az emberek mondogatták, egy kicsit őrült személy szükségeltetett.

Ugyanebben az időszakban az Egyesült Államokban Franklin Roosevelt elnököt bízták meg az amerikai válság megoldásával, neki azonban bőséges aranytartalék állt rendelkezésére a feladat elvégzéséhez. Hitler, ahogy 1933. január 30-ának estéjén a kancellária ablakában ült csendesen, jól tudta, hogy neki mindössze egy üres kincstár áll rendelkezésére. Senki nem készített számára értékes ajándékokat. Az idős Hindenburgtól mindössze egy elszámolási listát kapott, amelyen az eladósodás ijesztő összegei szerepeltek.

Hitler azonban pontosan ezt akarta: úgy érezte, hogy rendelkezik azzal az akaraterővel, ami egy politikailag, társadalmilag, pénzügyileg és gazdaságilag megújult Németország megteremtéséhez kell. Mindent tekintetben véve a nulláról, sőt, inkább mínuszról indult. Ennek ellenére biztosan tudta, hogy miként teremthet gyorsan a semmiből egy olyan Németországot, ami erősebb lesz, mint valaha.

Rendelkezett valódi támogatással?

Németek milliói továbbra is rossz szemmel néztek rá, és ellenségesek voltak vele szemben. Ezeket az embereket az általuk támogatott politikai pártok rútul cserben hagyták, de ennek ellenére még nem álltak át a nemzetiszocializmus oldalára. 1933. január 30-ának estéjén Hitler mögött mégis ott állt 13 millió szavazó, akik közül egykor sokan szocialisták és kommunisták voltak.

A Hitlert támogatók, és a vele szemben állók nagyjából ugyanannyian voltak, a politikai paletta bal oldalán állók azonban egymással is acsarkodtak, míg Hitler követői erős egységet alkottak. A nemzetiszocialistáknak ezen felül volt egy óriási előnyük: meggyőződésük és vezetőjükbe vetett tántoríthatatlan hitük. Erősen strukturált pártjuk a legfélelmetesebb akadályokkal került szembe, de mindegyiket sikerült legyőznie. Január 30-ának estéjén minden nemzetiszocialistát a győzelem izgalma hatotta át.
Hitler hivatalosan is hatalomra került.

1933. augusztus 29 Berlin. Németország. Adolf Hitler, akii hét hónappal korábban választottak birodalmi kancellárrá, Hindenburg német elnök mellett foglal helyet (Hindenburg nem látható a fényképen) az idős államférfi halála előtt egy

esztendővel. 1933. január 30-tól 1934. augusztus 1-ig ketten vezették az országot, bár ebben az időszakban is Hitler Nemzetiszocialista Német Munkáspártja irányította a parlamentet és Németország politikáját.

Tizenegyedik fejezet
AZ ÁLLAM EGYESÍTÉSE

„Életem legbüszkébb pillanata lesz, ha utolsó napjaimban kijelenthetem, hogy visszanyertem a német munkások bizalmát, és helyreállítottam a munkásosztály becsületét a Birodalomban." Ezek a szavak akkor hangzottak el, amikor Hitlert első ízben választották kancellárrá. Világossá tette, hogy nem csupán munkát akar adni a népnek, hanem arról is gondoskodni fog, hogy a munkások — jogaik mellett — becsületüket is visszakapják a nemzetközösségben.

Németország régóta gonosz mostohaként viseltetett a német munkások irányában. Az osztályharcot nem a marxisták vezették be az országban. Az előkelő társadalmi réteg tagjai, a tőkések azon voltak, hogy a munkásokat uralmuk alá hajtsák. A német munkás páriának érezte magát, és elfordult az őt termelési eszköznek tekintő hazájától.
A kapitalisták szemében a pénz volt az egyetlen eszköz, ami az ország gazdasági virágzását biztosíthatja. Hitler gondolkodásmódja ezzel szöges ellentétben állt: ő a tőkét puszta eszköznek tekintette. Számára a munka volt a lényegi tényező: az emberi erőfeszítést és a becsületet tartotta a társadalom szívének és lelkének.
Hitler célja nem csupán az osztályharc megszüntetése volt. Azt akarta, hogy a termelés, a gazdaság elsődleges tényezője újra az ember legyen, méghozzá az igazság és a jog alapján.

Az aranytól el lehet tekinteni, és ezt Hitler meg is tette. Az aranyat tucatnyi egyéb eszközzel lehet helyettesíteni, amelyek mind az ipari tevékenységet ösztönzik, és Hitler számos ilyen eszközt fedezett fel. A gazdasági struktúra leginkább elengedhetetlen tényezőjének mégis a munkát tekintette.

A munkás csak akkor térhet vissza bizalommal az anyaország keblére, ha érzi, hogy onnantól kezdve figyelemben és egyenlő bánásmódban lesz része, s nem marad továbbra is a társadalom alattvalója. A német munkás túl hosszú időn keresztül töltötte be az alattvaló szerepét a baloldali és jobboldali pártok vezette ún. demokratikus kormányok uralma idején. Ezen pártok egyike sem értette meg, hogy az emberi értékek rangsorában
a munka képezi a lényeget, az anyag — legyen szó acélról vagy aranyról — mindössze eszköz.

Hitler céljai sokkal messzebbre mutatlak annál, hogy a hatmillió munkanélkülinek újra állást biztosítson. Totális forradalmat tűzött ki célul a társadalmi osztályok és ezek harmonikus együttműködése tekintetében.

Hitler kijelentette: „Az emberek nem gazdasági célokból születtek erre a világra, a gazdaság pedig nem pusztán a tőke szolgája. Pont ellenkezőleg: a tőke célja a gazdaság szolgálata, a gazdaság pedig azért van, hogy az embereket szolgálja."
Belátta, hogy a bezárt gyárak ezreinek megnyitása és munkásokkal való feltöltése nem segítene a problémák megoldásában. Ha a régi alapelvek nem változnak, akkor a munkások továbbra is élő, de arctalan, bármikor lecserélhető gépek lesznek.

Arra volt szükség, hogy a munkások, vagyis a nyersanyagot megmunkáló személyek soraiban ismét helyreálljon az erkölcsi egyensúly, s a kapitalizmus hasznos és ellenőrzött formája visszatérjen eredeti funkciójához: eszközként szolgálja a nemzetet. Ez gyakorlatilag az egész világ megváltoztatásával járt, és sok időt igényelt.

Hitler nagyon jól tudta, hogy egy ilyen forradalom nem valósulhat meg addig, amíg a központi és a regionális kormányok az anarchia állapotában vannak, és csupán látszólag működnek, de valójában soha nem érnek el semmit, és gyakran

zűrzavarba süllyednek. Addig sem beszélhetünk társadalmi forradalomról, amíg pártok tucatjai, valamint a legkülönbözőbb nézeteket valló képviselők ezrei akadályozzák egy olyan politikai rendszer működését, amely 1919 óta zűrzavarban hánykolódik.

A társadalmi megújulás elengedhetetlen előfeltétele volt a német intézmények hatékonyságának helyreállítása országszerte. Ahogy az orosz közmondás tartja: „Fejétől bűzlik a hal."

A Hitler színre lépése előtti német politika is a fejétől bűzlött. A Birodalom tucatnyi, egymást követő ingatag és egymással örökké konfrontálódó kormánya végül úgy mondott le, hogy még önmagát sem volt képes megvédeni. Az idős Hindenburg marsall 1931-ben és 1932-ben ezeket a kormányokat önkényesen félig-meddig diktatúrával helyettesítette, de ezek a kormányok maguk sem bíztak abban, hogy bármit is elérhetnek.

Az utolsó kancellárok, Brüning, von Papen és Schleicher tábornok pusztán elnöki intézkedések kibocsátása révén őrizték meg pozíciójukat. Ingatag hatalmukat, amelyet egyedül a német alkotmány 84-ik cikkelyének helytelen alkalmazásnak köszönhettek, folyamatosan a nem várt árulás veszélye fenyegette. Ez 1932-ben be is következett, amikor von Papen a Reichstagban kénytelen volt beletörődni egy rendkívül megalázó, 94%-os szavazati többségbe az ellenzék részéről.

Hitler hatalomra jutása véget vetett az ehhez hasonló politikai szélsőségeknek. Hindenburg azonban ragaszkodott hozzá, hogy az újonnan megválasztott kancellárt úgy vegyék körül a miniszterek, mintha rab lenne saját kormányában. A Führer kénytelen volt négyszer annyi konzervatív minisztert — akik gyakorlatilag ellenzékinek minősültek — kinevezni, mint ahányan saját emberei közül a kormányban ültek. Összesen tehát két nemzetiszocialista miniszterrel indult el a kormányzás.

Hindenburg képviselőinek fő feladata Hitler pórázon tartása volt. A Reichstag első, 1933. májusi ülésén Hitler elszakította ezt a pórázt, méghozzá nem elnöki rendeletek kibocsátásával, ahogy előzőleg a Papen-féle személyek tették. Abszolút parlamentáris többségre tett szert, s ez négy évre teljhatalommal ruházta fel.

Négyévnyi hatalmat kapott arra, hogy terveket készítsen, építsen és döntéseket hozzon. Ez politikai értelemben véve forradalom volt: Hitler első forradalma. Ez a forradalom minden tekintetben véve demokratikus jellegű volt, hasonlóan felemelkedésének minden lépcsőfokához. Kezdeti győzelmét a szavazók támogatták, most pedig valódi, hosszú távú hatalmát az ország képviselőinek háromnegyede szavazta meg a Reichstagban. Ezeket a képviselőket az általános választójog rendszerében választották képviselővé.

Hitler számára ez világos alapelv volt: hatalmat kizárólag a nép önkéntes belegyezésével szabad gyakorolni. Gyakran mondogatta: "Ha valaki csak az államhatalom gyakorlása révén képes hatalmat szerezni a nemzet felett, akkor rendeljen el kijárási tilalmat este kilenc óra után."

Az államfői hatalom a XX. század Európájának egyetlen országában sem alapult a nemzet ilyen lelkes és önkéntes támogatásán. Hitler hatalomra kerülését megelőzően, 1919-1932 között a sajátos demokratikus kormányok kivétel nélkül legfeljebb 51-52 százalékos támogatással jutottak hatalomra, És ez az adat nem mutatja, hogy hányan tartózkodtak a szavazástól.

Hitler gyakran kijelentette: „Nem vagyok diktátor, és soha nem is leszek az. A nemzetiszocializmus szigorúan megköveteli a demokráciát."

A hatalom nem azonos a zsarnoksággal. A zsarnok olyan a nép beleegyezése nélkül, vagy akarata ellenére helyezi magát hatalomba. A demokrácia azonban nem korlátozódik egyetlen adott formulára. A demokrácia alapulhat párthűségen, de parlamentáris jellegű is lehet. Sőt, tekintélyelvű demokrácia is létezik. Az a lényeg, hogy a nép a demokrácia adott formáját áhítsa és önszántából

megválassza.

Hitler kormánya esetében pontosan ez történt. Hatalomra kerülése alapvetően demokratikus volt. Tetszik vagy nem — ez a tény tagadhatatlan: a német nép évről-évre egyre erőteljesebben támogatta Hitlert. Ezt az őt kezdetben lenéző személyek közül az értelmesebbek sem tagadták, az antifasiszta nézeteiről ismert történészt, Joachim Festet is beleértve, akinek három kijelentését érdemes idézni:

"Hitler sohasem pusztán arra vágyott, hogy erőn alapuló rendszert hozzon létre. Aki így gondolja, teljes mértékben félreismeri Hitler természetét és szándékait és csupán egy hatalomehes embert lát maga előtt."
"Hitler nem arra született, hogy zsarnok legyen. Őt küldetésének lelkülete hajtotta előre."
"Ezt a pillanatot megelőzően soha nem érezte ennyire, hogy a néptől függ, és soha nem figyelte ilyen izgatottan az emberek reakcióit" (Joachim Fest: Hitler the Führer, 44. old.)

A félreértések elkerülése végett: a fenti sorok nem Göbbels doktortól hanem Hitler tevékenységének egyik könyörtelen kritikusától származnak.

1933. február 28-ig, kevesebb, mint egy hónappal kancellárrá történő beiktatását követően Hitler a szoros gyeplő ellenére sikeresen megszabadult konzervatív gyámjaitól, akiknek segítségével Hindenburg megpróbálta gúzsba kötni. A Reichstag felgyújtása lehetővé tette, hogy az idős marsall olyan rendeletet bocsásson ki a nép és az állam védelmében", ami jelentősen megnövelte a végrehajtói hatalmat.

Hitler célja azonban nem az volt, hogy egy befolyásolható idős embertől engedményeket kéljen. Teljhatalmat akart, méghozzá úgy, hogy ezt a Reichstag, a legfelsőbb demokratikus intézmény szavazza meg neki Hitler merész tervét legendás ügyességével türelmével és ravaszságával készítette elő.

Fest a következőket írja: "Intelligenciája mindenek előtt biztos ritmusérzékkel bírt s ez döntéshozatalai alkalmával nyilvánult meg a legszembetűnőbben."

Hitler első lépésként mindent megtett azért hogy az idős tábori marsallt a figyelem középpontjába helyezze, mert jól tudta, hogy Hindenburg szívesen réved a múltba. 1933. március 21-én, az új Reichstag megnyitása alkalmával látszólag rendkívüli alázattal ünnepséget szervezett Potsdamban Hindenburg tiszteletére. Ez az ünnepség az elmélyülés, a pátosz és a szépség mesterműve volt, és a hiúság minden igényének teljes mértékben eleget tett.

Hindenburg lemondott régi 1914-1918 között viselt uniformisáról. Hogy élete fénykorának német honfitársaival találkozhasson, Hitler az ország különféle vidékeiről hívott meg háborús veteránokat, hogy az ünnepségen részt vegyenek. Az 1871-es (62 évvel korábbi) háborút III. Napóleon ellen, az 1866-os (67 évvel korábbi) háborút a dánok ellen, sőt még az 1864-cs (69 évvel korábbi) háborút is beleértve, amelyet az Osztrák Birodalom ellen vívtak.

Sajnos az 1813. októberi lipcsei csatában részt vett veteránokat nem találtak, hiába kutatták fel szorgalmasan a Birodalom összes nyugdíjas otthonát. Egy olyan veterán számára, aki 1911-ben szerelt le, minden bizonnyal szívmelengető érzés lett volna bajtársaival találkozni 1864-ből.

Hitler ceremóniamesterként hajtott fejet az idős férfi előtt. Gondoskodott arról, hogy Hindenburg az egykori császár, II. Vilmos számára fenntartott díszpáholyban üljön, ami tizennégy éve üresen állt. Hindenburg marsallbotját felemelve tisztelgett a császár karosszéke előtt, mintha a bajuszos uralkodó még mindig élne.

Az a tisztelet, amivel az ünnepség során körülvették, élete legcsodálatosabb óráival ajándékozta meg Hindenburgot aki egész életében a császár hű alattvalója maradt. Gondolatait teljes mértékben az egykori trónfosztott uralkodó emléke

kötötte le. Másfél évvel később, halálos ágyán azt képzelte, hogy ismét az egykori császárság idejét éli, és Hitlert "felségnek" szólította!

1933. március 21-én Potsdamban az ünnepség során a nyolcvanéves marsall újra átélte a német monarchia dicső napjait. Hitler nyugalmat sugározva vezette le a kriptába, ahol koronákat helyeztek el az egykori császár és Nagy Frigyes sírboltja előtt. Az idős Hindenburg szemét könnyek homályosították el. Hitler volt az első, aki az 1918-as vereség óta ilyen boldogságban részesítette. Hindenburg láthatóan elérzékenyült és úgy támaszkodott Hitler karjaira, mintha a saját fia lenne. A forradalom ifjú kancellárjának sikerült megérintenie az idős férfi szívét.

Másfél hónappal az ünnepséget megelőzően Hindenburg arra utasította Papent, Hugenberget, Neurath-ot és társaikat, hogy egészen addig folytassák Hitler kordában tartását, amíg „ordítozni nem kezd". Ex az időszak véget ért. A legyengült, idős embert már senki nem tudta befolyásolni. Hitler elérte a rokonszenvét, s ehhez egy üres karosszék és egy kripta adta a díszletet.

Azzal hogy az új Reichstagot a történelmi porosz királyi palócában avatta fel Hitler további lépéseket tett a konzervatív monarchisták rokonszenve elnyerése érdekében, hiszen azt sugallta feléjük, hogy nincs teljes ménékben ellenére a restauráció eszméje.

Vajon Hitler istállófiúnak érezte magát, aki a császárt visszasegítené a nyeregbe?
Az új kancellár ideiglenes elővigyázatossága egy pontosan kigondolt terv részét képezte. Hitler a következő szavakkal nyugtatta meg az aggodalmaskodókat; „Semmi szükség arra, hogy létező intézményeket szüntessünk meg addig, amíg nem találunk jobbat a helyükre."

Tudta, hogy egy ideig még szüksége lesz az olyan személyekre, mint von Papen és a többi konzervatív kapitalista. Az ünnepség idején végig Hitler közelében voltak, mialatt végigvezette őket Potsdamban. Az ünneplő várost nem csupán náci lobogók, hanem az ünnep idejére újra felelevenített régi korszak fekete-fehér-vörös zászlói díszítették. Az utcákon rezesbandák hősies indulókat játszottak, s ez büszkeséggel töltötte el az idős veteránok lelkét.

Ezen az ünnepségen a politikai életbe hirtelen berobbant Hitler iránti alig leplezett ellenszenv is enyhült. Hitler sikeresen megszelídítette a konzervatívokat, akik már abban az évben késznek mutatkoztak az együttműködésre.

Hitler figyelme középpontjában azonban a hadsereg állt.

Hitlernek 1933-ban égető szüksége volt egy működőképes hadseregre. A német katonaságnak nem volt ínyére Hitler hatalomra kerülése. A gőgös tábornokok monoklijuk mögül fagyos tekintettel néztek a káplárból lett kancellárra. Úgy érezték, helyettük döntöttek, és valójában nekik kellene rendelkezni a politikai gépezet felügyeletének királyi előjogával.

1933. január 31-én senki nem kérte fel őket arra, hogy véleményt mondjanak Hitlerről, vagy kinevezését ratifikálják. Az idős tábori marsall szigorú hangnemben bocsátotta el von Hammerstein tábornokot, aki azért jött, hogy elé terjessze a tábornoki törzskar elutasító nyilatkozatát. Ezt az esetet követően a tábornok igen rossz szemmel nézett a „betolakodó" Hitlerre.

A gőgös hadvezetők kasztjának államcsínye könnyedén elsöpörte volna Hitlert és partját — valamennyi tervével egyetemben — a politika porondjáról.

Az ellentmondást nem tűrő természettel megáldott katonai vezetőkkel szemben kizárólag különleges fegyverére, az ügyességre hagyatkozhatott.

A potsdami ünnepségen a hadsereg a legkiválóbb tiszteletben részesült. A katonák a királyi palota bejáratának egyik oldalánál tisztelegtek fegyvereikkel, míg az SA emberei velük szemben álltak sorfalat. Együtt álltak díszőrséget a harmónia

állapotát visszanyert Németország tiszteletére.

Ami a tábornokokat illeti, csizmájukban, díszes lószerszámokkal ékesített lovaikon, ragyogóan fényes kitüntetéseikkel, büszkeségtől dagadó mellkassal alkották idős parancsnokuk hősies díszkíséretét, s úgy fordultak az előttük elhaladó marsall felé, akár a szikrázó égitestet követő napraforgók.

Miután tizennégy éven keresztül figyelmen kívül hagyták őket a demokráciában, ismét előléphettek a fénybe és a dicsőségbe. Hitler káplár tehát nagy valószínűséggel nem az a megvetendő személy volt, akinek előzőleg hitték.

A káplár, aki civil ruhában állt vigyázzban, jól tudta, hogy — legalábbis a látszatot illetően — érdemes távolságtartóan viselkednie.

Hitler — fejét tisztelettel lehajtva — megnyerte magának hadserege rokonszenvét.

És a nép?

Hitler és dr. Göbbels egy szempillantás alatt fő fegyverükké tették a rádiót, ahonnan oly sokáig ki voltak tiltva. Ellenfeleik igen alacsony mértékben használták ki a rádió nyújtotta lehetőségek előnyeit Mindössze másfél hónapba lelt, hogy a rádió segítségével a figyelem középpontjába kerüljenek. Hitler minden egyes beszédét példátlanul széles körben sugározták.

Potsdamban a rádió volt az ünnepség „tűzijátéka". Göbbels mindenhová mikrofonokat helyeztetett el: Hindenburg elé és mögé, a királyi sírboltba, a katonai rezesbandák közelébe, sőt még a házak tetejére is, ahol a bemondók munkájukat testi épségük kockáztatásával végezték. Egyikük egy ifjú náci képviselő, név szerint Baldur von Schirach volt, aki 1946-ban a nürnbergi per során a vádlottak padján nézett szembe a bosszúszomjas amerikaiakkal.

Németország teljes lakossága izgatottan hallgatta a többórás ünnepség közvetítését. Németek millióinak nyugodott meg a lelke a régi dalok hallatán, s nagyon örültek, hogy az ünnepélyesen viselkedő, köztiszteletnek örvendő Hindenburg minden mozdulatát élő adásban követhetik. A múlt sötét napjaiban az idős katona a reményt testesítette meg a nép számára. Amikor megöregedett az évezredes Németország jelképévé vált Fest a következőképpen jellemezte az eseményt: "A megbékélés grandiózus ünnepsége."

Számos tisztviselő, hivatalnok és a burzsoázia jogászai, akik rendkívül erős ellenszenvvel viseltettek Hitlerrel szemben, az ünnepség során levetkőzték bizalmatlanságukat." Hitler megtalálta a kulcsot azokhoz az ajtókhoz, amelyek egészen addig zárva álltak előtte.

A berlini sajtó másnap így írt az eseményről: „A tegnap, napon a nemzeti érzületű lelkesedés tomboló viharként söpört végig Németországon."

A potsdami ünnepség hatalmas színpad volt, ahol az előadásban mindenki részt vett. Hitler ellenfeleit és az irányában közömbös személyeket egyaránt beleértve. A német lakosság fülét a rádióra tapasztva vette ki részét az ünnepélyes eseményből. Az emberek eleinte mindössze kíváncsiak voltak a közvetítésre, később azonban mindenkin eluralkodtak az érzelmek.

Joachim Fest a következőképpen ír Hitlerről, a különleges esemény rendezőjéről: ‚A stratéga és a látnok különleges keveréke." Hitler ugyanis marsallokat, tábornokokat és igen magas intelligenciával rendelkező méltóságokat egyaránt saját színpadjára állított, és úgy irányította őket, mintha ólomkatonák lennének. Hitler azonban távolabbra tekintett, sokkal távolabbra ennél az egynapos színházi előadásnál.
Azért, hogy új államának végső formáját megadja, Hitler azt javasolta, hogy a Reichstag hivatalosan is ruházza fel teljhatalommal az elkövetkezendő hét évre. Törvényesen csak abban az esetben kaphatott ilyen mértékű hatalmat, különösen ennyi időre, ha az alkotmányt magát módosítják. Ehhez azonban a parlament kétharmadának támogatására volt szüksége.

Hitler 17,300,000 ezer szavazattal a háta mögött összesen 288 helyet szerzett a parlamentben az 1933. márciusi szavazások idején. A pillanatnyilag vele szövetséges küldöttek, Papen és Hugenburg (akiket azzal bíztak meg, hogy tartsák Hitleren a szemüket), a maguk 4,750,000 ezer szavazatával újabb 52 helyet szereztek meg, ami összesen 340 képviselőt jelentett.

Az ellenzék még az időközben hatálytalanított kommunista szavazatokat leszámítva is 232 főt tett ki: 126 szocialista (szociáldemokrata), 92 centrumpárti (katolikus) és 14 egyéb képviselő.

Egy átlagos szavazás során (ahol a szavazók felének, plusz még egy főnek a szavazata szükséges a döntésképességhez) Hitlernek nem lett volna nehéz dolga. Ahhoz azonban, hogy az alkotmányt módosítsák, s így teljhatalmat kapjon, kétharmados többségre volt szüksége. A kétharmad jelen esetben 376 szavazatot tett ki, pontosan harminchattal többet, mint ahány képviselőre számíthatott.

A javaslat jóváhagyása első pillantásra teljes képtelenségnek tűnt. A Centrum, vagyis az álszent képmutatók nemzeti menedéke tíz éven át hangoztatta Hitlerrel szembeni ellenszenvét. Még arra is hajlandóak voltak, hogy a vallást használják fegyverként, és megtagadták az egyházi temetést azoktól a nemzetiszocialistáktól, akik a kommunista mészárosok áldozatául estek. Hitler, Göring, a Reichstag nemzetiszocialista elnöke segítségével kénytelen volt ezt a szent gyülekezetet "megkeresztelni".

A Centrum elnöke monsignor Kaas, a zömök prelátus volt, akit a lelkipásztori tevékenység helyett mindig sokkal jobban érdekelt a szavazók behálózása és becsapása. Hitler jámboran körbehízelegte, és megcsillogtatta előtte a náci állam és az egyház viszonya normalizálásának ígéretét. Ez az ígéret egyébként valós szándékra épült, és a következő év nyarára meg is valósult. Az elbűvölt prelátus úgy érezte, mintha egy bűnbánó ifjú megkeresztelésére készülne.

A Centrum meghódítása tömjénfüst és gyertyák között zajlott le. A megmaradt néhány független képviselő is beadta a derekát. Amikor eljött a szavazás ideje, Hitler elsöprő többséggel győzedelmeskedett. 441 igen, és 94 nem szavazat mellett a Reichstag teljhatalommal ruházta fel. Hitler alkotmányos szempontból nem csupán kétharmados többséggel nyert, hiszen az országgyűlés 82,44 százaléka támogatta szavazatával. Az így jóváhagyott „Plenáris Hatalom Törvénye" Hitlert az elkövetkező négy évre gyakorlatilag abszolút hatalommal ruházta fel mind a törvényhozás, mind a kormány végrehajtói jogkörét illetően.

A „Nép nyomorának enyhítését szolgáló törvény" öt paragrafusa röviden és lényegre törően fogalmazott:
A törvényeket a Birodalom kormánya lépteti életbe, eltekintve az alkotmányhoz kapcsolódó eljárásoktól.
A Birodalom kormánya által életbe léptetett törvények eltérhetnek az alkotmányban lefektetett szabályoktól, de csak abban az esetben, ha céljuk nem a Reichstag vagy a Reichsrat megváltoztatása. A birodalmi államfő kötelességei nem változtathatók meg.
A Birodalom kormánya által életbe léptetett törvényeket a birodalmi kancellár ratifikálja, a „Hivatalos közlöny" hozza nyilvánosságra, s az ezt követő napon lépnek érvénybe.
A külföldi államokkal kötött szerződéseket nem szükséges a törvényhozó testületnek ratifikálni, hanem a kormány hozza meg a végrehajtásukhoz szükséges szabályokat.

Ez a törvény, amely 1937. április 1-ig hatályos, kihirdetése napján lép érvénybe, s abban az esetben szűnik meg, ha a jelenlegi kormányt egy másik kormány váltja fel.
Berlin, 1933. március 24. Von Hindenburg, Hitler, Frick, von Neurath, Krosigk

1933. március 24-én az alkotmányos végrehajtói hatalommal bíró parlamentáris demokrácia végleg megoldotta a tekintélyelvű állam kérdését. Hátra volt még az államok, vagyis a zűrzavaros állapotban lévő 22 regionális állam, a szabad

városok 52 kormánya, a helyi miniszterek százai, valamint a 22 különálló parlamenti körzetben buzgón tevékenykedő 2,400 képviselő problémájának megoldása. Ezek a képviselők nagyrészt haszontalanok voltak, és az elmúlt tizennégy év során soha nem működtek együtt egymással, kivéve azokat az eseteket, amikor lehetőségük nyílott a berlini központi kormány elgáncsolására.

Elképzelhetetlennek tűnt, hogy egy olyan erőskezű kormány, mint amelyet Hitler létrehozott, képes lesz sikeresen működni több mint kétezer zugpolitikussal, akik egyedül a kormány ócsárlásához értenek, s annak minden lépését megkérdőjelezik.
Németország belefáradt a hatalom szétforgácsolásába, a folyamatos ellentétekbe, a kicsinyes belharcokba, a viszálykodásba és az anarchiába, aminek végső soron mindig a nép fizette meg az árát.

Bénoist-Méchin francia történész így ír ezzel kapcsolatban: „Tény, hogy az egyes államok egyesítése a Birodalommal a német nép egyik leghőbb vágyát váltotta valóra. Elegük volt a tartományi kormányváltások fenyegetéséből. Évszázadokon át arról álmodtak, hogy egy stabil népközösség tagjai lehessenek." (Histoire de l'Armée Allemande, III. kötet, 117 old.)

A feladat nem tűnt nehéznek, hiszen a nép egy emberként követelte a zavaros közigazgatás megszüntetését. Egy ilyen jellegű reform azonban kétségtelenül ezrek hiúságát sértette volna, a helyi érdekekről nem is beszélve.

Egy tanácselnök vagy miniszter nem adja fel egykönnyen pozícióját, hogy ismét egyszerű állampolgár, lobogó frakkszárnyakkal a bíróságra igyekező helyi ügyvéd, vagy hentes legyen, még abban az esetben sem, ha mindössze egy regionális államról van szó. A 2,400 képviselő keserűen gondolt arra, hogy egyszer elveszítheti azt a kényelmes életmódot, amihez hozzászokott, s amit oly nagyon szeretett. Nem szívesen mondtak volna búcsút a hajlongásnak, a pompának, az állami pénzből finanszírozott kirándulásoknak és a diszkréten átnyújtott pénzes borítékoknak!

Kinek ne fancsalodna el az arca egy ilyen keserű pirula lenyelésekor?

Mégis így történt, hiszen Hitler a nemzet érdekét, vagyis az egységes Birodalmat tartotta szem előtt.

Ez természetesen nem jelentette azt, hogy a regionális kormányok megszüntetésével Hitler a Birodalom különféle tartományainak identitását akarta volna megsemmisíteni. Éppen ellenkezőleg: úgy vélte, hogy egy ország működése soha nem alapulhat egyetlen — gyakran mesterségesen létrehozott — főváros monopol helyzetén. Az ország életét a különböző területek virágzó kultúrája és öröksége táplálja és újítja meg.

Hitler szerint e mélységes és eredeti különbségek harmonikus összekapcsolódása alkotja magát a nemzetet. Egy önnön erejéről tudatos államnak az ilyen különbözőségeket táplálni, s nem megsemmisíteni kell.

A politikai hatalom szétforgácsolása azonban nem támogatta, hanem elpusztította a sokszínűséget, hiszen megfosztotta az országot egy hatalmas nemzetközösség összetartó erejétől.

A központi kormánnyal — és gyakran egymással is — rivalizáló huszonkét különálló állam zűrzavarba taszította az országot. Egy nemzetnek egymást ismerő és tisztelő tartományokból kell állni, amelyek gyümölcsöző módon működnek együtt, ahelyett, hogy egy olyan kultúra bástyája mögé bújnának, amit a szélsőséges mértékű provincializmus fojtogat. Kizárólag egy erőskezű hatalom biztosíthatta az egyes régiók virágzását, egyetlen közös kormány szárnyai alatt.

Hitler célja röviden összefoglalva a következő volt: minden egyes régió ossza meg saját eredeti kultúráját az egységes német Birodalommal, s legyen vége a két tucat ál-kormány zűrzavaros működésének.

1871-1933 között Németország különféle vezetői kivétel nélkül beleestek a politikai széthúzás csapdájába. Még egy olyan tehetséges uralkodó, mint Bismarck sem volt képes a huszonkét különálló állam és a negyvenöt szabad város egyesítésének megvalósítására. Ezek az államok és a szabad városok szélkakasként forogtak saját kis tornyaikon.
Miután az egykori birodalom, majd később a weimari köztársaság is kudarcot vallott, vagy éppen nem volt mersze kockáztatni, Hitler néhány hónap leforgása alatt erős és hatékony egységgé kovácsolta a szétforgácsolt és zűrzavaros országot.

Hitler éppen hogy beköltözött a kancellária udvarára néző irodájába, ahol a kertben mókusok ropogtatták a mogyorót a fák ágain, néha pedig még az épületbe is bemerészkedtek, amikor már a kezében volt a Birodalom területeinek egyesítését célzó törvénytervezet.

A sorban az első állam Bajorország volt, ami egészen addig az ellenséges szeparatisták és a konzervatív monarchisták fellegvárának számított.

Amint Hitler tervei nyilvánosságra kerültek, néhány bajor miniszter elhatározta, hogy visszahívja a nyugalomba vonult, rendkívül maradi Rupprecht koronaherceget, aki 1923 novemberében közlegényként vett részt Hitler államcsínyének megakadályozásában.

A kancellár az összeesküvésre hirtelen és elsöprő erővel reagált, s egy éj leforgása alatt az egész bajor kormányt térdre kényszerítette. Reggelre Münchenben von Epp altábornagyot nevezték ki birodalmi megbízottnak.

A többi regionális állam — néhány kivételtől eltekintve — külső beavatkozás nélkül, kártyavárként omlott össze.

Az ország szívében fekvő, s területének egyharmadát elfoglaló Poroszország bizonyult a legkeményebb diónak.

Poroszország a maga különleges kormányával ténylegesen állam volt az államban. Ez a kormány teljes mértékben sakkban tartotta Brüning kancellárt 1931-ben, s Brüning szégyenletes módon leszerepelt a marxistákkal szemben, annak ellenére, hogy pártjukat Hitler jelöltjei lemosták a porondról a porosz választások során.

Von Papen kancellár egy évnyi késlekedést követően belátta, hogy összeütközésbe került Poroszországgal, amely közel olyan erős volt, mint maga a központi kormány.

Amikor Hitlert kancellárrá választották, Hindenburg követelésére kénytelen volt von Papent megbízni a porosz állam irányításával, és Hitlernek csak hatalmas erőfeszítések révén sikerült elérni, hogy Göringet von Papen helyettesének, vagyis belügyminiszternek nevezhesse ki.

Első lépésként a porosz kormány autonómiáját kellett megszüntetni annak érdekében, hogy a központi kormányt ne győzhesse le állandó jelleggel saját fővárosában.

Ez igen kényes probléma volt, különösen annak figyelembe vételével, hogy a junker (ford megj.: porosz nagybirtokos nemes) von Papennek meg kellett maradnia a porosz elnöki székben. Von Papen kiebrudalásával Hitler az idős tábori marsall rokonszenvének elveszítését kockáztatta volna.

Hitler ez alkalommal sokoldalúság és ravaszság tekintetében önmagát is felülmúlta. Egy hónap leforgása alatt hízelgéssel elérte, hogy von Papen hagyja magát pozíciójából kedvesen kitoloncolni. Maga Hitler diktálta le neki azt az 1933. április 7-i keltezésű levelet, amelyben a kancellárhelyettes tudomásul vette, hogy a Birodalom tartományainak egyesítéséről szóló törvény „teljes mértékben legális eszköz, amely hatalmas történelmi jelentőséggel bír majd a Német Birodalom felépítésében".

Von Papen ezen kívül azt is belátta, hogy „a Birodalom és Poroszország közötti ellentétek" megszűntek. Levelében Hitlert Ottó von Bismarck herceghez hasonlította.
Hitler mindent megtett azért, hogy a von Papen büszkeségén esett csorbát kiküszöbölje. Nyilvánosan bejelentette, hogy egymagában soha nem lett volna képes a Birodalom politikai újraegyesítésének véghezvitelére, s ebben a hatalmas feladatban von Papen segítsége nélkülözhetetlen volt. Szemrebbenés nélkül a következőket írta Hindenburg tábori marsallnak: „Azzal, hogy von Papen úr a január 30-át követő, igen nehéz időszakban magára vállalta Poroszország birodalmi biztosi feladatát, nagy mértékben hozzájárult a Birodalom és a regionális államok együttműködéséhez. A birodalmi kabinettel való közös munkája — amelynek mostantól fogva idejét teljes mértékben szentelheti — felmérhetetlen segítséget jelent számomra. Rendkívül hálás vagyok felbecsülhetetlen értékű együttműködéséért."

A képmutatás eme remekművére a marsall hasonló remekművel válaszolt, amelynek címzettje von Papen volt:

Kedves von Papen úr!
Az imént fogadtam el kérelmét arra vonatkozóan, hogy mentsem fél önt porosz birodalmi biztosi posztjából. Megragadom az alkalmat, hogy az egész Birodalom nevében és saját nevemben köszönetet mondjak kiváló szolgálatáért, amellyel hozzájárult a Birodalom és Poroszország közötti ellentétek megszüntetéséhez, valamint a Birodalom és a regionális államok egységes politikai irányvonalának megteremtéséhez. Örömmel vettem tudomásul, hogy ezt követően minden energiáját a Birodalom kormánya szolgálatának szentelheti.
Őszinte bajtársi üdvözlettel: Von Hindenburg Birodalmi elnök

Von Papen ex-kancellár egy nap leforgása alatt minden tényleges hatalmát elveszítette. Egyelőre még Hitler kormányának belső köréhez tartozott, valójában azonban nem volt több csendestársnál, akit a háta mögött megmosolyogtak.

Hitler késedelem nélkül Göringet nevezte ki von Papen helyett a porosz tanácstestület elnökének, ezzel is felgyorsítva a múlt eltemetésének folyamatát.

A temetés folytatódott, és Hitler fogadalmi koronát helyezett el a koporsókra, miközben a fedelet szögelték rájuk.

A folyamatot úgy vezényelte le, akár egy balettelőadást.

Első felvonás: a regionális parlamenti hatalom lassan, de biztosan Hitler bizalmasai kezébe került.
Második felvonás: ezek a bizalmasok bejelentették az „Egyesítés törvényének" elfogadását.
Harmadik felvonás: a regionális parlament kihirdette az időközben feleslegessé vált helyi kormány feloszlatását.
Negyedik felvonás: a politikailag beolvasztott terület irányítására Hitler egy Statthaltert, vagyis birodalmi biztost jelölt ki, akinek feladata „a Kancellár által előírt politikai direktívák megvalósításában való részvétel" volt.

Baden és Szászország hercegségeiben előfordult ugyan néhány szócsata, de ezeknek gyorsan véget vetettek.

Ami a másfélmilliós lélekszámú szabad várost, Hamburgot illeti, ami sokáig a szocialisták erődítményének minősült, a helyi vezetők a forma kedvéért egy darabig morgolódtak, mintha legalábbis saját torkuk elvágására szólították volna fel őket, de néhány órányi tárgyalás elegendő volt az aggodalmak eloszlatásához.

A kör pár hét leforgása alatt bezárult, és a huszonkét regionális állam hamarosan csak az emberek emlékeiben élt tovább.

Hitler már az 1933-as esztendő végére sikerrel alakította át a Birodalom ingatag erejét hatalmas cselekvési eszközzé, amely 1933. március 23-án vált legitimmé a Reichstagban egy elsöprő többségű győzelem révén.

A képviselők többségének támogatása, valamint a „Különleges hatalmi törvény" segítségével Hitler alkotmányos eszközökkel szüntette meg a huszonkét rivális államot, a negyvenöt szabad város konstellációját, valamint a 2.400 területi képviselő posztját, akik leginkább haszontalanságukról voltak híresek.

Göbbels örömmel és némi gúnnyal jegyezte meg: „Sokkal gyorsabban ment, mint remélni mertük volna."

A "Birodalom újjáépítésének törvénye" hat rövid paragrafusban összegezte a változásokat:

A regionális államok képviselői tisztségei megszűnnek,
 (a) A regionális államok szuverén jogai a Birodalom kormányára szállnak át.
 (b) A regionális államok kormányait a birodalmi kormány irányítja
A Statthalter a birodalmi belügyminiszter irányítása alá tartozik. A Birodalom kormánya módosíthatja a regionális államok alkotmányos jogait.
A belügyminiszter bocsátja ki e törvény alkalmazásához szükséges jogi és adminisztratív határozatokat.
Ez a törvény a hivatalos közzététel napján lép életbe. Berlin. 1934. január 30.
Von Hindenburg, Hitler, Frick

Bismarck, a vaskancellár álmodni sem mert volna ilyen típusú egyesítésről egy tekintélyelvű, rendkívül hierarchikus szerveződésű állam keretein belül. Hitler megkísérelte ennek a hatalmas feladatnak a végrehajtását, és sikerrel járt. Németország olyan hatalomra tett szeri, amilyenre még nem volt példa a történelem során, s mindezt demokratikus eszközökkel érte el.

Hitler ezek után nyugodtan kijelenthette: „Hatalmunk többé nem a Birodalom valamelyik területének vagy a nemzet egy adott osztályának, hanem a nép egészének tulajdona".

Az 1945 utáni hivatalos magyarázat szerint a németek nem tudták, mit cselekszenek. A valóság ezzel szemben az, hogy szabad akaratukból hozták meg döntésüket. Nem csüggedtek, hanem lelkesek voltak. Ez történelmi tény.

Joachim Fest is kénytelen volt elismerni: „A németek többsége a monarchia utolsó napjai óta először érezhette, hogy azonosulhat az állammal." (Fest, idézett mű, 76. old.)

Mi történt a politikai pártokkal?

Az újonnan alakult tekintélyelvű kormány bajorok, szászok és poroszok tízmillióit, valamint Hamburg összes lakosát egy olyan egységes Birodalom állampolgárává tette, amelyet egyetlen vezető irányított. A többé-kevésbé szeparatista beállítottságú, apró államok alkotta hegyet is sikerrel eltüntették. Németországban ennek ellenére számos politikai párt maradt. Ezek a pártok jó ideje hitelüket veszítették. A pártok vezetőnek hatalom- és pénzéhsége azonban nem csökkent, így joggal lehetett tartani attól hogy becsvágyuk ismét felébred, és ezek a lelkiismeretlen politikusok újra nekilátnak az állam aláaknázásának.

Szerencsére nem voltak abban a helyzetben, hogy panaszkodni kezdhessenek. Az előző esztendő márciusának 23-án ők maguk is döntő többséggel megszavazták a „Totális hatalom törvényét".

Miután szárnyaikat szegték, minden előjogukat elveszítették. Többé már semmi célt nem szolgáltak: csupán akadályt jelentettek a politikai rendszerben. Haszontalan és felesleges intézmények voltak.

Vajon Hitler miként szabadulhatott meg tőlük?

Tizenkettedik fejezet
A SZAKSZERVEZETEK EGYESÍTÉSE

A politikai pártok, valamint a félig-meddig autonóm városok és államok mellett létezett még egy számottevő hatalom Németországban: a marxista szakszervezetek. Ezek hosszú időn keresztül a Birodalom legfontosabb hatalmi tényezőjét képviselték. Noha elméletileg csupán társadalmi erőt birtokoltak, minden alkalmat megragadtak arra, hogy politikai erőként lépjenek fel, és militáns alakulataikkal, valamint a szociáldemokraták jelentős szavazóbázisával a kommunizmust támogassák.

Tizenöt esztendőn át fanatikus és erőszakosan manipulatív csoportot alkottak, zűrzavart teremtettek az utcákon, és soha nem szűnő követelésekkel léptek fel. A baloldalt milliókkal támogatták, s ezt a pénzt újra és újra a milliónyi szakszervezeti tag zsebéből húzták ki.

A munkások tömegein azonban jóval a különféle pártoktól hemzsegő weimari köztársaság bukása előtt a kiábrándulás hulláma söpört át. Ezek az emberek szó szerint éheztek. A szocialista és kommunista képviselők százai szemlélték tétlenül a kialakult helyzetet, és a legapróbb segítséget sem voltak képesek nyújtani a kétségbeejtő helyzetben lévő proletariátusnak.

Nem is tettek erőfeszítéseket, sőt, még javaslatokkal sem tudtak szolgálni a nép nyomorának enyhítésére. A köz javát szolgáló tetvek sorra csődöt mondtak, az ipar átszervezése elmaradt, a külföldi piacok felkutatása pedig el sem kezdődött.
A Németországot utolsó erőforrásaitól is megfosztó, milliárdokat követelő külföldi államok kiszipolyozó tevékenységével szemben sem mutattak ellenállást. A német szocialisták 1919 júniusában megszavazták a versailles-i szerződés ratifikálását, és ezt követően sem volt merszük hatékonyan szembeszállni ezzel a végtelenül igazságtalan egyezménnyel.

A konzervatív külügyminiszter Gustav Stresemann nagy nehézségek árán kiharcolt néhány változtatást a szerződés szabályait illetően. Stresemann a pártoktól semmiféle támogatást nem kapott, sőt, még akadályozták is a munkáját, de ő gyenge egészsége, és az óriáskígyóként nyakára tekeredő golyva dacára makacsul harcolt tovább a Birodalom felszabadításáért. Ez a haldokló, marxistának egyáltalán nem nevezhető férfi volt az egyetlen, aki megkísérelte kitépni az idegen államok karmait a német nép testéből.

1930-1932 között a német munkások látták, hogy a tragédia fokozódik: a munkanélküliek száma kétmillióról először hárommillióra, majd végül hatmillióra emelkedett. A munkanélküli segélyek mértéke folyamatosan csökkent, néhány esetben pedig megszűnt.
Az egész országban elkeseredés és nyomor uralkodott. Az utcákon csonttá soványodott édesanyák, borzalmas körülmények között élő gyermekek és koldusok ezrei lézengtek.
A munkások megdöbbenve figyelték a baloldali vezetők kudarcait, cselekvésképtelenségét és teljes közönyét. Vajon mi haszna volt ezeknek az üresfejű, kőszívű vezetőknek, akiket a zsebük megtömésén kívül más nem érdekelt.

Jóval 1933. január 30. előtt munkások ezrei csatlakoztak Hitler dinamikus mozgalmához, amely mindig ott volt, ahol a társadalomnak leginkább szüksége volt rá, és soha nem habozott támogatni a burzsoáziát leginkább felháborító sztrájkokat. Hitler, aki előzőleg maga is egyszerű munkásként dolgozott, végleg el akarta törölni a munkanélküliséget. Hitler nem csupán az emberek munkához való jogait kívánta védeni, hanem a munkásokat tiszteletben álló, nagy becsben tartott réteggé akarta tenni, s teljes mértékben be kívánta olvasztani őket a német nemzet eleven közösségébe, amelyben előzőleg kegyetlen osztályharc pusztított.

Hitler csapatai, amelyek 1933 januárjában fényes győzelmet arattak, nagyrészt a proletariátus soraiból kerültek ki. Ezek az emberek „nehéz fiúk", harcosok voltak, akik a társadalomban szinte páriáknak számítottak.

A marxista szakszervezetek taglétszáma drámai csökkenést mutatott: 1932-ben a 13

millió szocialista és kommunista szavazó közül mindössze öt millióan voltak szakszervezeti tagok.

További a csalódottság és a reménytelen helyzet miatt sokan nem is fizették már a tagsági díjat.

A többi nyolcmillió szavazó visszahúzódott csigaházába, vagy beállt az SA soraiba.
A szocialista vezetők elveszítették régi önbizalmukat, és azon kezdtek tűnődni, hogy talán a pártot elhagyó milliók voltak azok, akik világosan látták a helyzetet.

Hamarosan eljött az idő, amikor sejtésük beigazolódott.

Még mielőtt a Reichstagban Hitler számára megszavazták volna a telj-hatalmi törvényt, a Marxista Szakszervezetek Szövetsége fokozatosan átállt a nemzetiszocialisták oldalára.
Joachim Fest történész a következőket írja: „Március 20-án a szövetség elnöksége üzenetében lojalitásáról biztosította Hitlert."

A helyzet még ennél is pozitívabban alakult. A szakszervezetek régóta követelték, hogy május elsejét hivatalosan a munka ünnepének nyilvánítsák, de a weimari köztársaság soha nem tett eleget kérésüknek. Hitler, aki egyetlen kínálkozó alkalmat sem szalasztott el, megragadta a lehetőséget, és nem csupán eleget tett a teljes mértékben jogos kérésnek, hanem május elsejét nemzeti ünneppé nyilvánította.

Ahogy a szocialista párt Hitler elleni szavazataiból (1933. március 23.) alig két hónap leforgása alatt (1933. május 12.) Hitlert támogató szavazatok lettek, ugyanígy a szakszervezeti vezetők is néhány hét alatt 180 fokos fordulatot vettek. Hitler egy szempillantás alatt az egész ország által ünnepelt nappá nyilvánította azt a napot, amiért a szakszervezetek tizenöt éven át könyörögtek eredménytelenül az egymást váltó kormányoknak. Hitler bejelentette, hogy a munka felmagasztalása érdekében ő maga szervezi meg május elsejére a német történelem legnagyobb gyűlését a berlini Tempelhof repülőtérre. A szakszervezeti vezetőket váratlanul érte a bejelentés, de nagyon örültek annak, hogy e döntés lehetőségét kihasználva csatlakozhatnak a nemzetiszocialistákhoz, sőt, aktív részesei lehetnek egy olyan demonstrációnak, amiről egy marxista munkás álmodni sem mert volna. A vezetők baloldali szakszervezeti tagok tömegeit hívták össze, hogy lobogóikkal vonuljanak a helyszínre május elsején, és üdvözöljék Hitlert.

Én magam is részt vettem ezen az emlékezetes eseményen.

Reggel kilenc órakor munkások és fiatalemberek hatalmas oszlopokban menetelve indultak el Berlin nagy sugárútjain a repülőtér felé, ahová Hitler az egész országot összehívta. Nem túlzás azt állítani, hogy Hitler az egész országot odahívta, hiszen a népszerű ünnepséget minden egyes német rádióadó élőben közvetítette.

Délre munkások százezrei — köztük Hitler szimpatizánsai és olyanok is, akik nem az ő oldalán álltak — gyűltek össze a hatalmas, sík területen. A tömeg rendezettsége páratlan volt. A párt asztalok százait állította fel, ahol a hatalmas számban megjelent munkásokat szendviccsel, kolbásszal és sörrel kínálták. Ez a látvány minden újonnan érkező vendég szívét melegséggel töltötte el.

Természetesen mindenki állva figyelte az ünnepséget. A résztvevők 12-14 órát álltak egyhuzamban.

A páratlan szónok háromemeletnyi magas, rengeteg zászló díszítette pódiuma az égbe magasodott, s olyan hatást keltett, mint egy hatalmas hajógyár. Ahogy teltek az órák, fontos személyiségek ezrei ültek le a pódiumhoz, köztük diplomaták és nagy becsben álló külföldi vendéget A nap végére a másfélmillió néző — katonák és civilek vegyesen_a legszéléig megtöltötte a hatalmas, füves

területet. Zúgtak a harsonák. Ez már nem politikai gyűlés volt, hanem fesztivál. A látvány Bruegel Kermesse c. képére emlékeztetett, amelyen a középosztály, a tábornokok és a munkások baráti hangulatban gyűlnek össze ünnepelni, hiszen mindannyian németek, és mindannyian egyenlők.
Leszállt az este, és vele együtt megérkezett Hitler. Szónoki pódiuma egy hatalmas hajó orrára emlékeztetett. A tengernyi embert megvilágító sok száz lámpa fénye kialudt. Hitler egyedül jelent meg a sötétből s ment fel reflektorokkal megvilágított pódiumára.
A sötétben bármelyik csoport könnyűszerrel csaphatott volna lármát vagy szabotálhatta volna más módon a gyűlést. A jelenlévők közel egyharmada mindössze három hónappal az ünnepség előtt még szocialistának vagy kommunistának vallotta magát. A csendet azonban egyetlen ellenséges hang sem törte meg az ünnepség ideje alatt, éppen ellenkezőleg: a tömeg egy emberként éljenzett.

Ezt az ünnepséget joggal nevezhetjük ceremóniának, hiszen szinte mágikus szertartás zajlott le. Hitlernél és Göbbelsnél senki nem szervezeti magasztosabb és szebb ünnepségeket.

Először népszerű dalok csendültek fel, majd Wagner-i énekek ragadták magukkal a résztvevőket. A németek szenvedélyesen szeretik a zenekari muzsikát, és Wagner a német lélek legmélyebb és legtitkosabb zugaiba hatol: a romantika, és az erőteljes, nagyszabású dolgok iránti rajongását célozza meg. Közben a pódium sok száz, fénynyalábokkal megvilágított zászlaja lobogott az éjben.

Ezt követően Hitler a szónoki emelvényre lépett. A hatalmas mező szélén állók számára Hitler arca nem tűnhetett nagyobbnak egy pillangó szárnyánál szavai azonban szétáradtak, és betöltötték a hallgatóság szívét.

Egy latin származású közönségnek minden bizonnyal jobban imponált volna, ha hangja kevésbé nyers, és kifinomultabban fejezi ki magát, a német néplélek számára azonban kétségtelenül hatásos volt.

A németeknek ritkán volt részük abban a szerencsében, hogy a Szó bűvöletébe essenek. Németországban mindig számos nehézkes szónok élt, akik szenvedélyesen szerették az előre megírt beszédeket és jártasak voltak az alkalmazkodó művészetében. Hitler csodálatos tehetségű szónok az évszázad szónoka volt. Mindenekelőtt rendelkezett azzal a tulajdonsággal, ami az átlagemberből hiányzik: olyan erőt sugárzott magából, ami a mai napig felfoghatatlan rejtély. Az orvosok egy nap talán megpróbálják megfejtem ezt a rejtélyt, és közhírré teszik, hogy Hitler egy médium vagy egy mágus különleges képességeivel bírt

Bármilyen típusú hallgatósághoz szólt az emberek úgy érezték, hogy magával ragadó és teljesen átjárta őket A kiáradó erőre a tömeg a következőképpen reagált: visszaküldte a szónoknak az erőt s így a hallgatók és a szónok között milliónyi apró energiaszikra áramlott folyamatosan.

Ezt a jelenséget csak az értheti meg, aki hallotta Hitlert beszélni. Szavai révén hódította meg a tömegeket, s erre egyedül ő volt képes az egész Birodalomban. Beszédei, politikai programja, haragja és iróniája mind benne volt abban a villámcsapásszerű energiahullámban, amelyet kibocsátott magából. Hitler szavainak hatása németek millióinak szívét érintette meg, akik e szavak révén értették meg az igazságot, s akiket a Hitlerben lobogó tűz gyújtott lángra.

Mire az üdvrivalgás lecsendesedett, a Hitlerrel nem különösebben szimpatizáló hallgatók százezrei, akik a Marxista Szakszervezetek Szövetségének felhívására jöttek el az ünnepségre, teljes mértékben átadták magukat az eszmének, hasonlóan az SA tagokhoz, akikkel az elmúlt tíz év során véres csatákat vívtak.

A hatalmas embertömeg visszatért Berlinbe. Másfél millió ember lépdelt hibátlan sorokban, éppen úgy, ahogyan a helyszínre érkeztek. Az autókat és a buszokat egyetlen torlódás sem tartotta fel. Az elégedett, mégis örömteli módon fegyelmezett tömeg önmagában csodaszámba ment. Minden gördülékenyen zajlott.

Soha nem fogom elfelejteni, ahogy ez a csodálatos tömeg visszaáramlott Berlinbe,

a Birodalom fővárosába. Nagyon sokan közülük gyalogoltak. Arcuk megváltozott, mintha teljesen új életet kapott volna. A nem német állampolgárságú vendégek arca Hitler honfitársaihoz hasonlóan megdöbbenést és csodálatot tükrözött.

A francia nagykövet a következőket jegyezte meg: A valóban csodálatos köztéri ünnepség nem csupán a szónoki emelvényen helyet foglaló külföldi díszvendégekre gyakorolt nagy hatást. Ez a mély benyomás a kormány zseniális szervezőtehetségének köszönhető. Az éjszakai egyenruhás felvonulás, a fények játéka, a zászlók és a színes tűzijátékok mind nagy hatással voltak a nézőkre. Nem csak a külföldi vendégek érezték úgy, hogy a Harmadik Birodalmon a megbékélés és az egység szele söpört át.

Hitler kijelentette: "Leghőbb vágyunk, hogy a német nép egységbe forrjon és együttműködjön, s testvérként törekedjen közösen a sikerre, hogy amikor Isten színe elé állunk, azt mondhassuk az Úrnak: Látod. Uram, megváltoztunk. A német népet többé nem a szégyen, az alávalóság, a gyávaság és megosztottság uralja. Nem, Uram! A német nép szelleme, akarata, kitartása és áldozatkészsége olyan erős lett, akár az acél! Uram, hűek maradunk Hozzád! Áldd meg erőfeszítéseinket!" (Francois-Poncét: Souvenirs d'une ambassade á Berlin, 128. old.)

Ki más mondhatott volna el egy ilyen varázslatos fohászt anélkül, hogy magát nevetségessé tette volna?

Soha, egyetlen politikus sem beszélt ilyen nyíltan, ilyen hittel és erővel a munkások jogairól, és senki nem fektette le ilyen világosan saját társadalmi programját, amelyet a köznép javáért tervezett véghezvinni.

Az Union Journal, a baloldali proletariátus lapja már másnap a következő mondattal foglalta össze a gyűlést, ahol a vendégek minimum kétharmada — vagyis egymillió ember — munkás volt: „Ez a május elseje a győzelem napja volt."

Miután Hitler elnyerte a munkásosztály rokonszenvét, mi értelme volt a marxista sejtek ezreinek, amelyek oly sokáig mérgezték a Birodalom életét, egyetlen társadalmi katasztrófát sem akadályoztak meg, valamint nem hoztak létre és nem is építettek semmit?
Hitler számára a dolgok gördülékenyen folytak tovább. Néhány órával a Tempelhof repülőtéren lezajlott fényes győzelmet követően békés eszközökkel átvette az összes szakszervezeti teljes irányítását, beleértve ingatlanaikat, vállalkozásaikat és bankjaikat. A marxista anarchia időszaka véget ért, s a továbbiakban egyetlen szakszervezet testesítette meg a Birodalom összes munkásának közös akaratát.

Hitler kijelentette: „Ez a kormány a nép kormánya." Azon volt, hogy ez minél hamarabb valóra váljon.

Nagyon jól tudta, hogy a győzelem még nem teljes: Moszkva ébersége nem csökken, és fegyvereit sem hajlandó letenni. Ehhez puszta szavaknál többre van szükség, kézzelfogható eredmények kellenek. Csak és kizárólag így nyerhetné meg magának a proletariátus egészét. Tudta, hogy a gyűléseken tapasztalható lelkesedésnél jóval többre van szükség ahhoz, hogy a munkások rokonszenve tartóssá váljon.

Hogyan oldhatta volna meg Hitler azt a problémát, amit eddig sem Németországban, sem külföldön nem voltak képesek megoldani? Hogyan adhatna ismét munkát a hatmillió munkanélkülinek?

Mihez kezdjen a fizetésekkel? A munkaórákkal? A szabadidővel? A lakásproblémával? Hogyan állíthatná vissza végre jogilag és gyakorlatban is a munkások jogait és becsületét?

Hogyan alakulhat át a nép élete anyagilag, morálisan, sőt, spirituális értelemben véve? Hogyan teremthetné meg a múlt előítéleteitől, tunyaságától és igazságtalanságaitól mentes, új társadalmat, ahol a nép gyümölcsöző életet folytathat?

Adolf Hitler már a kezdet kezdetén kijelentette: "A nemzetiszocializmusnak megvan a maga küldetése, és eljön a maga órája. Ez nem egy tiszavirág életű mozgalom, hanem fontos történelmi szakasz"

Most, hogy a valódi hatalom eszköze, vagyis a Németország keretein belül egybeforrt területek tekintélyelvű állama a kezébe került, Hitler azonnal lerázta magáról a régi, tehetetlen politikai pártok befolyását. Összetartó, cselekvő erőt irányított, amely már nem szakadt ezernyi ágra, hanem egyetlen, megállíthatatlan áradatként hömpölygött.

Hitler teljesen biztos volt magában és meggyőződésének erejében. Nem erővel, hanem inkább morálisan akarta egyenként megnyerni minden német szívét, akik az előző évek eseményei miatt még mindig ellenséges szemmel tekintettek rá, vagy egyenesen gyűlölték.
Éveken át rakta le gondosan hódítása útjának alapköveit. Az állam átalakításának minden egyes részletét gondosan megtervezte, nem csupán a különféle irányítási intézmények egyesítésével kapcsolatban, hanem az általa kidolgozott szociális program minden egyes pontjának megvalósítási szintjeit illetően is.

Még a legmakacsabb embereket is képes volt rávenni arra, hogy együttműködjenek vele. Jóval korábban egy alkalommal kijelentette: „Eljön az óra, amikor az a 15 millió ember, aki jelenleg gyűlöl bennünket, mögénk áll, és velünk együtt ünnepli a közösen létrehozott megújulást"

A „megtértek" serege egyre gyarapodott.

Ezt a tényt Joachim Fest történész is kénytelen volt mellébeszélés nélkül elismerni: .Hitler gyorsan magáévá tette egy olyan államférfi legitim karakterjegyeit, aki tiszteletet vált ki az emberekből, és sokkal többre érdemes annál, mint hogy gúnyosan demagógnak kiáltsák ki. Egyre kevesebben voltak, akik ellen tudtak állni annak a járványként terjedő szándéknak, hogy mellé álljanak." (Idézett mű, 42. old.) Micsoda történelmi elismerés!

Még egy olyan baloldali író is, mint Kurt Tucholsky, megérezte, hogy ez a hullám mindenen átzúdul, s ezt a következő szavakkal vette tudomásul: „Senki nem parancsolhat megálljt az óceánnak."

A helyzet ettől függetlenül azonban részben még mindig nem volt teljesen pozitív.
Hitler eddig elsődlegesen az akadályok félresöprésével volt elfoglalva. Most jött el az építés pozitív időszakának ideje.

Ezt a Reichstagban is megerősítette: „Mától fogva mi, nemzetiszocialisták megnyitjuk az utat a munkások számára, hogy mindenhez hozzájuthassanak, amire szükségük van."
Vajon Hitlerre is az a sors várt — hasonlóan azokhoz, akik előtte kudarcot vallottak, vagy a jövőben kudarcot fognak vallani —, hogy beletörik a bicskája e gigászi feladat megvalósításába?

A munkanélküliség tragédiája volt az ország legsúlyosabb problémája. Ez az akadály Sziszifusz újkori sziklájaként torlaszolta el a proletariátus útját. Vajon képes lesz Hitler szembenézni ezzel a kínzó problémával, amelyen a német nép jövője múlik? Mindenekelőtt pedig, vajon képes lesz megoldani a problémát?

Tizenharmadik fejezet
HOL VANNAK A MILLIÁRDOK?

Hitler 1933. január 30-ának éjjelén a kancellária ablakában állt csendesen és gondolataiba mélyedve, miközben a tömeg ünneplését fogadta. Lelkét aggodalom töltötte el, méghozzá nem minden alap nélkül. Dr. Schacht így írt erről: „Az volt a benyomásom, hogy ez a férfi szinte összeroskad a magára vállalt felelősség súlya alatt... Az a mélységes érzelmi felindulás, amelynek szemtanúja

voltam, nem lehetett puszta színjáték: valódi érzelmeket árult el." (Hjalmar Schacht: Mémoires d'un magicien, II. kötet, 52, old.)

Hitler azonban olyan ember volt, aki képes érzelmein felülemelkedni, és maga mögött hagyni őket. A német forradalom céltudatos és vas-akaratú vezetője a tömeges méreteket öltő munkanélküliség, az általános nyomor és a majdnem teljesen lebénult ipar rémeivel nézett farkasszemet, amelyeket eddig még egyetlen pártpolitikus sem volt képes a leghalványabb mértékben sem enyhíteni, s amelyek egyre félelmetesebbé váltak.
Hitler a teljhatalom elnyerését követően azonnal munkához látott, és nekifogott régóta érlelt és lefektetett tervei végrehajtásának.

Hitler a XX- század Európájának többi felelős — vagy éppen felelőtlen — politikusával ellentétben nem úgy vélte, hogy hazája gazdasági jólétét azzal teremtheti meg, ha feléli az ország tartalékait, és tétlenül figyeli, ahogy a nemzet ipara lassan az enyészeté lesz, miközben a szűk utcákon munkanélküliek milliói nyüzsögnek.
A demokráciák tevékeny politikusai számára mindig is egyetlen megoldás létezett: a kiadások drasztikus csökkentése, s ez nem csak az állami költségvetésre, hanem az egyéni beruházások támogatására is vonatkozott. Arra buzdították a népet, hogy szorítsa meg a nadrágszíjat, és jól gondolja meg minden fillér elköltését.

A Hitler hatalomra jutását megelőző időszak Németországában is ez történt. A fizetések 25 százalékkal csökkentek, a munkanélküli segély időtartamát fél évre szorították le, az egyéni beruházások teljes összege pedig öthatodával lett kevesebb.

Az ország életszínvonala kártyavárként omlott össze. A hat hónapig kiutalt munkanélküli segély lejárta után az embereknek semmi esélyük nem volt arra, hogy állást találjanak, a munkanélküliek száma pedig egyre növekedett.

A lakosság egyre kevesebbet vásárolt, aminek egyenes következményeként a fogyasztási cikkekre szakosodott iparágak megrendelések hiányában sorra csődbe mentek, így újabb és újabb ezrek kerültek utcára. 1932-ben a német ipari termelés a felére csökkent.

Az egyéni beruházások is elkeserítő mértékben csökkentek: az átlagos hárommilliárd helyett mindössze évi ötszázmillió márkát lettek ki. Az iparban semmiféle megújulás nem volt tapasztalható, s a munkahelyek modernizálására sem volt remény.

A kormány kasszája kongott az ürességtől. A kincstári nyugták összege ti/milliárd márkára csökkent, miközben a csekély, rövid időre szóló munkanélküli segély önmagában felemésztette a teljes államvagyon kétharmadát. A helyzet egyre rosszabbra fordult, és lehetséges megoldás sem merülhetett fel addig, amíg a kormány makacsul kitartott kivárásra alapuló, gyáva politikája mellett.

Nem arra volt szükség, hogy az állam a végtelenségig várja, hogy a rendkívül sok probléma akadályozta üzleti megújulás révén a kincstári nyugták értéknövekedése visszahelyezze a gazdaságot a rendes kerékvágásba. Bátor cselekvésre épülő megújulásra volt szükség, amihez képzelőerőn és döntéseken alapuló befektetések kellettek. Hitler ezt már régen megértette.

A munkanélküliség leküzdéséhez és felszámolásához az ipar rendelkezésére kell bocsátani azokat az anyagi forrásokat, amelyek révén megújulhat, s lehetővé válik milliónyi új munkahely megteremtése.

A fogyasztás megszokott mértékének helyreállítása — nem is beszélve annak növekedéséről — nem valósulhat meg addig, amíg a nép gyakorlatilag éhezik, így a vásárlás csupán az emberek álmaiban létezik. Éppen ellenkezőleg: a cél a termelés és a kereskedelem előmozdítása, hiszen ha a hatmillió munkanélküli ismét állást talál — legyen szó gyári, hivatali vagy banki munkáról —, az ország hatmillió új vásárlóval gazdagodik.
A gazdasági válságon kizárólag az ipar modernizálása és az új termékek

előállítása révén lehetett túllépni.

Németország például nem rendelkezett gázolajjal, ezért szükséges volt a szintetikus gázolaj termelését a maximumra fokozni. Az ehhez szükséges technikai feltételek adottak voltak, már csak a termelés lehető legnagyobb mértékben történő elindítására volt szükség.

A gumira ugyanez vonatkozott. A buna (polimerizált butadin) kiválóan helyettesítette a gumit, a gyártási tervek azonban még mindig a szekrények polcain porosodtak.

Száz új termékből jó, ha egy eljutott a gyártás szintjére. Ezen felül az is tény, hogy az újfajta munkaterületek és az ipari tevékenység minden áron történő előmozdításához hatalmas közérdekű projektekre van szükség.

A németországi utak közepes állapota indokolta a mihamarabbi fejlesztést, de még ennél is fontosabb volt, hogy a Birodalom területét több millió kilométernyi autópálya hálózza be. Az autópályák befektetési költsége megtérül, és automatikusan magával hozza az árukereskedelem fejlődését. Az autópályák építése ezen kívül az eddig elszigetelt területeken élő németek közötti kommunikációt is elősegítette volna.

Az autópályák megépülése az autóforgalom növekedésével jár együtt. Németország gépkocsi termelése mélyen alulmúlta a többi országét. Franciaország autótermelése például ötszöröse volt a németországinak!

Miközben egy évtizeddel 1933 előtt landsbergi cellájában raboskodott, Hitler már megtervezte az autópályák hatalmas rendszerét. Ezen kívül saját maga tervezett egy kisebb gépkocsit, amivel a németek az új autópályákon közlekedhetnek. Ezt az autót „Volkswagennek" nevezte el. Még a külalakját is gondosan megtervezte: „Ennek az új gépkocsinak cserebogárformája lesz. Az aerodinamikus vonalakat legjobban a természetből leshetjük el."

A gépkocsi egészen 1933-ig a gazdagok előjogának számított. A középosztály nem engedhette meg magának, hogy autót tartson, a munkásokról nem is beszélve. A „Volkswagen" ára a tervek szerint a korábbi évek gépkocsijainak mindössze egytizede lesz, így mind munkára, mind kikapcsolódásra kiválóan alkalmas. Az emberek kiautózhatnak a szabadba, a természetbe, friss levegőt szívhatnak, és az új autópályáknak köszönhetően felfedezhetik csodálatos országukat, ami a német munkás számára eddig gyakorlatilag ismeretlen volt.

Hitler terve kezdettől fogva az volt, hogy az új és gazdaságos népautót milliós nagyságrendben fogják előállítani. Ez új iparágat hoz majd létre, ami a gazdasági élet egyik legerőteljesebb elemét fogja képezni, és rengeteg embernek biztosít munkát az új Birodalomban.

Fogsága idején Hitler saját kezűleg készítette el népszerű lakóépületek és grandiózus középületek terveit.

A mai napig fennmaradtak különféle vázlatok, amelyek munkások számára épült kertes házak (ilyenekből sok százezret akart építtetni) tervei mellett egy hatalmas, fedett berlini stadion építési tervét is ábrázolják.

Az egyik tervrajz egy világraszóló kongresszusi termet ábrázol, amely a nemzetiszocialista forradalom nagyságát volt hivatott jelképezni.

Werner Maser egyik könyvében így ír „A monumentális dóm díszítette épület, melynek terveit az idő alatt készítette el, amikor a Mein Kampf-ot írta, fesztávja 46 méter. 220 méter magas, átmérője 250 méter, és 150-190 ezer embert képes befogadni. A tervezett épület belterülete a római Szent Péter bazilika tizenhétszerese volt."
Albert Speer birodalmi miniszter és építész kihangsúlyozta: JEz az építmény nem pusztán megvalósíthatatlan álomkép volt."

Hitler képzeletében tehát hosszú időn keresztül számos terv élt, s ezeket a terveket idővel meg is szerette volna valósítani.

Hitler nem akart improvizálni: rengeteg kiváló vállalkozó, vezető és technikus állt rendelkezésére.

Werner Maser történész, aki meglehetősen kevéssé rokonszenvezett Hitlerrel — hasonlóan többi kollégájához —, különben könyveit egyetlen kiadó sem adta volna ki, elismerte:
„Politikai karrierje első percétől fogva [Hitler] nagy gondot fordított arra, hogy módszeresen előteremtse azt ami tervei véghezviteléhez szükségeltetik."
Maser hozzáteszi: „Hitler kivételes intelligenciával bút a technika terén."
Műszaki tudását úgy szerezte, hogy ifjúkora óta órák ezrein át tanulmányozta a témába vágó irodalmat.

Dr. Hjalmar Schacht így ír ezzel kapcsolatban: „Hitler számtalan könyvet olvasott el. Hatalmas mennyiségű tudásra tett szert, s e tudását beszédei során kiválóan hasznosította. Bizonyos tekintetben lángelmével megáldott ember volt. Olyan ötletei voltak, amik az átlagember fejében fel sem merülnének, s ezek az elképzelések - néha megdöbbentő egyszerűséggel vagy brutalitással - óriási problémák megszűnését eredményezték."

Ezt a nürnbergi per során az egykori miniszter Albert Speer is megerősítette:
„Hitler diktatúrája volt az első politikai rendszer, amely az összes lehetséges technikai eszközt hibátlan módon használta fel az emberek feletti uralom elnyerése érdekében."

A feladat azonban továbbra is az volt, hogy a sors által kijelölt hatalmas társadalmi-gazdasági forradalom elindításához szükséges, sokmilliónyi márkát előteremtsék, hogy Németország ipara és kereskedelme ismét az első helyre kerüljön Európában, s ami a legfontosabb: a közeli jövőben végleg megszűnjön a munkanélküliség.

Honnan tudta volna előteremteni a feladathoz elengedhetetlenül szükséges pénzösszeget?
Ha sikerül is hozzájutni a szükséges anyag, háttérhez, hogyan és hova fektessek be a pénzt, hogy a befektetés garantáltan 100%-os hatékonysággal működjön?

Hitler gazdasági értelemben véve egyáltalán nem volt diktátor, sokkal inkább a gazdaság élénkítését tűzte ki célul. Kormánya fennhatóságát a gazdaságnak kizárólag azokra a területeire korlátozta, amelyekre a magánvállalkozások hatásköre és kapacitása nem terjedt ki.

Hitler mélyen hitt az egyéni képzelőerő dinamikájában, a teremtő szellemben, valamint abban, hogy minden felsőbbrendű lény kötelessége a felelősségvállalás.

Azt is jól tudta, hogy a profit a gazdaság legerősebb motiváló tényezője. Egy szorgalmas ember csak akkor vállal kockázatot, ha látja, hogy erőfeszítései a jövőben gyümölcsöt fognak hozni. Ezt az elvet a kommunizmus gazdasági csődje kiválóan igazolta. A személyes ösztönző erő hiányában a szovjet ipar állandóan 20-30 évvel kullogott versenytársai mögött. A szovjet értelmiségieket minden oldalról tervek, eszmék és különféle tervek fojtogatták, jutalomban azonban soha nem reménykedhettek, így egy idő után nem is törekedtek arra, hogy új dolgokat hozzanak létre. Az értelmiség megrekedt az iparosok szintjén.

A Szovjetunióban még az élmunkások is kiábrándultak és elkeseredettek voltak, hiszen robotként bántak velük, és semmi esélyük nem volt anyagi helyzetük jobbá tételére, még akkor sem, ha kiváló felfedezésekkel és újításokkal álltak elő. Az állam monopóliuma minden kezdeményezés halálát, s így a fejlődés megrekedését jelenti.

Csodálatos lenne, ha az emberek munkájuk hasznát nagylelkű módon beadnák a közösbe! A világ azonban nem így működik. Az emberek arra vágynak, hogy munkájuk gyümölcsöt hozzon, s hogy teremtő erejű képzeletükért és kitartó

kutatómunkájukért jutalomban részesüljenek.

A szovjet kommunizmus nem vette figyelembe ezt a bizonyított pszichológiai tényezőt, így egészen végnapjaiig, az 1990-es évek végéig képtelen volt kitörni a középszerűség korlátai közül, annak ellenére, hogy hihetetlen mennyiségű munkaerő, anyagi forrás és nyersanyagkészlet állt rendelkezésére. Ezek fényében a Szovjetuniónak a világgazdaság élén kellett volna járnia. Hitler soha nem osztotta azt az elméletet, hogy a munka állami irányítás alá kerüljön. Ő mindig is a kiválóságban hitt.

Gyakran mondogatta: „Egyetlen zseniális ötlet sokkal többet ér, mint egy egész emberöltőnyi lelkiismeretes irodai munka."

A politikai vagy a szellemi elithez hasonlóan ipari elit is létezik. A kiváló képességekkel megáldott gyárost nem szabad korlátok közé szorítani, s adóhivatalnokokat uszítani rá, mintha közönséges bűnöző volna. Az ilyen személyeket meg kell jutalmazni. A gazdasági fejlődés szempontjából életbevágóan fontos, hogy az ilyen szakembereket mind erkölcsileg, mind anyagilag a lehető legnagyobb mértékben ösztönözzék.

Hitler egyik leggyümölcsözőbb kezdeményezése 1933 után a magánipar támogatása volt. Mindig szemmel tartotta ezen iparág vezetőit, és ha alkalmatlannak bizonyultak feladatuk végzésére, eltávolította őket pozíciójukból, néha egyszerre többet is. A munkájukat kiválóan végző személyeket azonban folyamatosan támogatta, még azokban az esetekben is, ha az illetők politikai nézete nem egyezett az övével.

Határozottan kijelentette: „Soha nem fordulhat elő, hogy egy gyártulajdonost vagy igazgatót azzal az ürüggyel távolítanak el állásából, hogy az illető nem híve a nemzetiszocializmusnak."

Hitler közigazgatási és ipari szinten ugyanezt az elvet, ugyanezt a gyakorlatiasságot képviselte.

Munkatársaitól első sorban hatékonyságot és hozzáértést várt el. A Harmadik Birodalom tisztviselőinek zöme — nyolcvan százaléka — soha nem volt tagja a Nemzetiszocialista Pártnak. Miniszterei közül jó néhányan soha nem voltak nácik. Példaként említhetjük Constantin von Neurath bárót és Johann Ludwig von Krosigkot, vagy a Birodalom prágai, bécsi és ankarai diplomatáit. Nem voltak nácik, szakmájukhoz azonban kiválóan értettek.
Hitler mindig figyelmet fordított az olyan személyekre, mint Franz von Papen, aki nagyon intelligens, de nagyon ravasz is volt egyben. Hitler felhasználta tehetségét, és még tiszteletét is kész volt kifejezni előtte.

Akkor sem tétovázott, amikor elődei által kiválasztott, nagy szakértelemmel rendelkező személyeket juttatott be a kancellári hivatalba, mint például Hans Ottó Meissner külügyminisztert, aki az összes előző kancellárt kiszolgálta, és az utolsó pillanatig mindent megtett azért, hogy a Führer hatalomra kerülését megtorpedózza.

Meissner kiválóan értette a dolgát. Hitler bölcsen úgy döntött, Meissner megtarthatja régi beosztását, mintha a régi, hősies időkből származó társa lenne. Meissner a maga merev és hivatalos módján tizenkét éven át szolgálta hűségesen vezérét, és kiváló főudvarmester volt, aki ügyesen távolította el a töviseket azokból a rózsákból, amelyeket Hitler a kezébe akart venni.

A tehetség kiaknázásának legfigyelemreméltóbb példája Dr. Hjalmar Schacht, aki 1933-ban a Birodalom legeszesebb és leghozzáértőbb bankára volt.

Támogatta Hitlert? A legkevésbé sem! Saját magán kívül soha senkit nem támogatott. Szakmájában azonban kétségtelenül ő volt a legjobb. A Birodalom gazdasági fellendüléséhez keresve sem találhattak volna jobb szakembert.

Tíz évvel korábban, 1923 végén Schacht a „Rentenmark" bevezetésével mentette meg

a weimari köztársaságot a gazdasági csődtől. Képzett és találékony szakember volt, ezért Hitler legmerészebb terveit is világosan átlátta, s képes volt segíteni neki e tervek kivitelezésében.

Személyes ambíciói az egekig szárnyaltak: ez újabb okot adott Hitlernek arra, hogy minden lehetőséget megadjon neki a felemelkedésre. Hitler késedelem nélkül a Reichsbank vezetőjévé, majd a gazdasági ügyekkel megbízott miniszterré nevezte ki. A kormány tagja lett, s ennek felettébb örült!

Veszélyes lépés volt? Természetesen igen! Nem is beszélve arról, hogy Schacht megrögzött kapitalista volt, s szoros szálak fűztek magas szintű külföldi banki érdekeltségekhez, különös tekintettel London és New York zsidó bankáraira. Schachtnak fogalma sem volt az olyan személyek forradalmi eszméiről, mint Hitler, aki a munka — vagyis a nemzet életének igazi mozgatórugója — előkelő társadalmi szerepét hangsúlyozta.

Hitler soha nem engedte volna, hogy Schacht politikai ügyekbe is beleavatkozzon. Arra kérte, hogy gondoljon ki új módszereket a céljai eléréséhez szükséges pénzösszeg előteremtésére. Ez fontos és bizalmi pozíció volt, de Schacht hatásköre itt véget is ért. Együttműködésük soha nem mutatott túl ezen a szinten. A közös munka akkor ért véget, amikor a furfangos Dr. Schacht pénzügyi formulái kiszolgálták az idejüket.

Elbocsátását követően Schacht szívében keserű gyűlölet ébredt. Öt éven át azonban Hitler rajta tartotta a szemét, és tehetségét felhasználta.

Hitler célja az volt, hogy a lehető leghamarabb márkák milliárdján teremtse elő, így a Reichsbank elnökét. Dr. Hans Luthert 1933 februárjának elején irodájába hívatta. Dr. Luthert az előző kormány nevezte ki pozíciójába. Luther régimódi szemléletéhez híven rendkívül óvatos volt az állam pénzügyeit illetően. Megfontoltságát csak fokozta az a szomorú tény, hogy az állami kincstár kongott az ürességtől. Borotvaélesre vasalt,
levehető gallérja jól illett kivételesen merev elveihez. Luther a könyvelők régimódi típusát képviselte, akik csak akkor költenek el négy fillért, ha van négy fillérjük.

Hitler tudatában volt annak, hogy ez az értékes szakember nem igazán örül annak, hogy egy elszegényedett bank elnöki posztját tölti be. Nem azért hívatta magához, hogy az állami kincstár kiürítésére szólítsa fel, hanem hogy új módszerekkel rukkoljon elő, amelyek révén a német gazdaság ismét talpra állhat és megszűnhet a munkanélküliség.

Ehhez kivételes találékonyságra és képzelőerőre volt szükség, Luther agya azonban nem új ötletek vulkánja, hanem precíz számológép volt.

Hitler a következő kérdést intézte hozzá: „Mennyi pénzt tudna biztosítani számomra az új munkahelyek megteremtéséhez?"

Luther nem hamarkodta el a választ. Fejében beindult a számológép. Amikor elvégezte a szükséges számításokat, úgy válaszolt, mintha egy pénzügyi konzorcium igazgatójához beszélne: „Százötven milliót."

Szép összeg, mégis jól mutatta, hogy Hitler elődei és kollégáik mennyire híján voltak a Birodalom megmentését célzó elképzeléseknek, s az ehhez szükséges anyagi eszközöknek. Százötvenmilliót ajánlott, amikor a német kormány csupán a munkanélküli segélyek feneketlen zsákjába háromhavonta egymilliárd márkát zúdított bele!

Százötvenmillió márkával egy héten át sem tudták volna fedezni az öt, hat vagy hét millió munkanélküli napi 3-4 márkás segélyét. A munkanélküliek pontos számát senki nem ismerte, hiszen közülük rengetegen nem is részesültek segélyben.

Mindez azt sugallta, hogy ez az értékes szakember még soha nem szembesült a fenti kérdéssel. Hitlert megelőzően a Birodalom egyetlen vezetője sem fordított

figyelmet annak kigondolására, hogy miként teremtheti elő azt az összeget, ami elengedhetetlenül szükséges egy olyan gazdasági terv megvalósításához, arai Németországot újra talpra állítja.

Dr. Luther Hitler tervei szempontjából teljesen hasznavehetetlennek bizonyult, ezért a következő választása Schachtra, a vén rókára esett, aki mindig tele volt uj ötletekkel, és Hitler támogatni akarta ötletei megvalósításában.

— Schacht úr, egy dologban minden kétséget kizáróan egyetértünk: a kormány feladatai közül egyik sem olyan fontos, mint a munkanélküliség leküzdése. Ehhez rengeteg pénzre lesz szükség. Lát bármilyen lehetőséget arra, hogy a Reichsbankon kívül más pénzforrást találjunk? Egy perc múlva hozzátette:
- Mennyi pénzre lenne szükség? Van valami ötlete?
Hitler Schacht ambícióira apellálva, mosolyogva tette hozzá:
- Hajlandó lenne ismét elfogadni a Reichsbank vezetői posztját?
Schacht válaszával azt akarta sugallni, hogy nem venné a lelkére, ha a pozíció elfogadásával megbántaná Dr. Luthert. Hitler belement a játékba, és biztosította arról, hogy új állást fog találni Dr. Luther számára.
Schacht felkapta a fejét, és szokásos lecsatolható gallérját viselve kihúzta magát. Nagy, kerek szemeivel Hitlerre nézett:
- Ebben az esetben kész vagyok ismét elvállalni a Reichsbank elnöki tisztségét.

Schacht álma valóra vált! 1924-ben ő volt a Reichsbank elnöke, de elbocsátották, most azonban emelt fővel térhetett vissza egykori pozíciójába. Úgy érezte, ezzel kiköszörülte a becsületén esett csorbát. A Hitler által felvázolt problémára való megoldás pedig még abban a hónapban megszületett találékony elméjében.

Schacht később a következő magyarázatot fűzte az akkori eseményekhez: „Szükség volt egy olyan módszerre, aminek révén elkerülhető a Reichsbank befektetési tőkéjének mértéktelen inflálódása, s ezzel párhuzamosan a pénzforgás is jelentős mértékben növelhető. Meg kellett találnom a módot arra, hogy az emberek zsebében és a bankokban heverő passzív pénzösszegek ismét mozgásba lendüljenek, méghozzá rövid távon, az értékcsökkenés kockázata nélkül. A megoldást a Mefo kötvények jelentették." (Schacht, idézett mű, 69 old.)

Mit is jelentett a „Mefo"? A Mefo, a Metallforschungs A.G. (Fémkutatási vállalat) rövidítése. Ez igen különleges vállalkozás volt, főleg annak fényében, hogy a milliárdokat mozgásba lendíteni kívánó vállalat mindössze egymillió márka alaptőkével rendelkezett.

Hitler azonban megtalálta a módot arra, hogy a vállalkozást Németország négy legnagyobb trösztje támogassa és biztosítsa: a Krupp, a Siemens, a Rheinstahl és a Gutehoffnungshütte.

A Birodalom tőkegaranciát vállalt az összes jövőbeli pénzbefektetésre, s így a pénzügyi garancia teljessé vált.

Az ismét beinduló régi és új vállalkozások, amelyek kormánymegbízatásokat kaptak, a szükséges pénzösszegekre váltókat állítottak ki a Mefo nevében. Ezeket a váltókat a Reichsbank igény esetén azonnal készpénzre váltotta. A terv sikere azonban teljes mértékben a Mefo kötvények sikerén múlott. A ravasz Schacht előre gondolkodott. Mivel a Mefo kötvények rövid távú befektetések voltak, amelyeket bármikor készpénzre lehetett váltani, megvásárlásuk gyakorlatilag semmiféle kockázattal nem járt. A kötvények négyszázalékos kamatot hoztak, ami azokban az időkben elfogadhatónak számított, míg a matrac alá rejtett bankók semmiféle hasznot nem hoztak. Az emberek összeszedték a pénzüket, és nagy mennyiségben álltak neki kötvényeket vásárolni.

Míg a Reichsbank mindössze 150 millió márkát volt képes biztosítani Hitler harcához a munkanélküliség ellen, a német lakosság négy év alatt 12 milliárd márkát fektetett Mefo kötvényekbe.

Ez a hatalmas tartalékalap volt az, ami a tervek megvalósítását lehetővé tette.

Hitler és Schacht képzelőerejének, találékonyságának és előrelátásának ötvözete meghozta gyümölcsét, méghozzá milliárdok formájában, és győzelmet aratott a bankárok régimódi, tunya és gyáva hozzáállásán.

Schacht már a kezdet kezdetén egymilliárd márka hitelt bocsátott a Birodalom rendelkezésére.

Egy idő múlva újabb hatszázmillió márka hitelt adott a Birodalomnak azért, hogy Hitler autópálya-építési tervei megvalósulhassanak. Ez a projekt már elindulása pillanatában százezer munkanélkülinek biztosított állást, és ezt követően — közvetlen vagy közvetett módon — félmillió németnek adott munkát.

A költségek óriásiak voltak, de azon nyomban meg is térültek a feleslegessé vált munkanélküli segélyek megszűnése és a járulékos adók révén, amelyeket a nép anyagi helyzetének növekedése eredményezett, hiszen a munkához jutott emberek egyre többet vásároltak. A Mefo kötvényeknek köszönhetően, amelyek ismét mozgásba lendítették a magángazdaságot, s kockázatvállalásra és növekedésre sarkallták az egyéni vállalkozásokat, Németországban pár hónap leforgása alatt munkanélküliek
tömegei álltak ismét munkába.

Milyen szerepet játszott Schacht az események hirtelen és példátlan szintű megváltozásában?

Schacht erre a nürnbergi per során válaszolt, amikor megróttak azért, hogy pénzügyi tevékenysége révén lehetővé tette a Birodalom újjászületését.

"Nem hiszem, hogy Hitler rászorult volna arra, hogy a segítségemért könyörögjön. Ha én nem segítettem volna neki, minden bizonnyal talált volna egyéb módszereket és eszközöket. Nem olyan ember volt, aki céljairól lemond. Ügyész úr, ön könnyen vádol engem azzal, hogy tétlenül figyeltem Hitler tevékenységét. Ne feledje el azonban, hogy az egész munkásosztály az életét adta volna Hitlerért!"

Még a marxisták sem késlekedtek annak felismerésével, hogy Hitler olyan dologból kovácsolt sikert, aminek felvállalásához nekik soha nem volt elég erejük.
Ezt nyilvánosan is közölték, méghozzá 1934 júniusában a Zeitschrift für Sozialismus c. lapban, a német szociáldemokraták újságjában, akik tehetetlenségükért kényszerültek száműzetésbe:

"A munkanélküliség sújtotta proletariátus, a bizonytalan jövő előtt álló diplomás fiatalemberek, a csődbe jutott kereskedők és iparosok alkotta középosztály, és a mezőgazdasági termékek árának állandó csökkenésének fenyegetésében élő földművesek kétségbeesett helyzetét tekintve mindannyian kudarcot vallottunk. Nem voltunk képesek megoldásokat kínálni a népnek, csupán üres beszédeket tartottunk a szocializmus dicsőségéről."

Hitler azonban egy napot sem várt azzal, hogy beszédeit tettekre váltsa.
Most, hogy kitartása és találékonysága révén márkák milliárdjai álltak rendelkezésére, vajon hogyan akarta sikerre vinni gazdasági és társadalmi megújulást célzó programját egy tönkretett országban?

Hitler bemutatja a Volkswagent, vagyis a „népautót", amelyet saját maga tervezett 1932-ben. Hitler egyik elsődleges célja a német munkás életminőségének javítása volt. E program fontos részét képezte egy olyan gépjármű gyártása, amelyet gyakorlatilag minden német polgár megengedhetett magának. Hitler az amerikai Henry Ford hasonló célú küldetéséből merített ösztönzést munkájához.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET
HITLER TÁRSADALMI FORRADALMA

1945 óta senki nem beszél azokról a hatalmas eredményekről, amelyeket Hitler Németország társadalmi életében a hatmillió munkanélküli újbóli munkába állításával ért el. A háború vége óta ezzel a rendkívül érdekes jelenséggel kapcsolatban egyetlen komoly tanulmány sem született. Hatmillió munkanélküli visszahelyezése egy ország gazdasági életébe több mint egyszerű korabeli esemény. A „demokratikus" történészek ennek ellenére pár sornál többet nem szentelnek e páratlan eredménynek.

Gyakorlatilag azokról a reformokról sem esik szó, amelyek gyökeresen megváltoztatták a német munkások életét. Az egykor sötét barlangokra emlékeztető gyárakból tágas és egészséges körülményeket biztosító munkahelyek lettek, sok természetes fénnyel, kertekkel és sportpályákkal. Munkásoknak szánt házak százezreit építették fel, évente több hét fizetett szabadságot, valamint belföldi és külföldi vakációkat biztosítottak a dolgozóknak. Az új népautó fenntartási költsége még a napi egy márkát sem érte el. A fiatalabb munkások számára testi, szellemi és szakmai képzést nyújtottak, és a biztosítási és nyugdíjrendszer az akkori Európában a legmodernebbnek és a legteljesebb körűnek számított.

Ezt a témát illik a lehető leggyorsabban eltussolni, hiszen kényelmetlen kérdéseket feszeget. Még az is előfordulhat, hogy az olvasó arra a következtetésre jut, hogy talán Hitler volt a XX. század legnagyobb társadalmi reformere. Ez pedig tűrhetetlen lenne!
Ennek ellenére a társadalmi reformok Adolf Hitler tevékenységének rendkívül fontos és lényegi részét képezik. Mivel azonban e tények elismerése révén tisztelet ébredne bennünk Hitler iránt, óvatossá válunk, csendben maradunk és igyekszünk elfelejteni, amit olvastunk.

Amikor Hitler személye szóba kerül, a történészek a dolgokat kizárólag feketében vagy fehérben hajlandók látni. Képmutató módon csak azokat a tényeket veszik figyelembe, amelyek régóta félrevezetett olvasóik számára nem kínosak.

Hitler a következő reformokat hajtotta végre: hatmillió, éveken át nyomorban tengődő munkanélkülinek biztosított állást és megélhetést.

Gyakorlatilag teljes mértékben újjáépítette az ipart, és az új munkarendszert szinte a semmiből hozta létre. Megálmodott és megszervezett egy országos szervezetet, amely a 17 millió (pár évvel később már 20 millió) aktív dolgozó védelmét és boldogulását biztosította. Hatalmánál fogva teljesen újjászervezte a bíróságokat, amelyek a társadalom minden tagjának jogaiért és kötelességeiért feleltek. Ezekből a reformokból épült fel Hitler hatalmas tervének végrehajtása.

A reformokat Hitler jó előre kigondolta és előkészítette. Ezek nélkül az újítások nélkül az ország minden kétséget kizáróan anarchiába süllyedt volna. A reformok mindenre kiterjedtek, az ipari megújhodástól kezdve egészen az autópálya szélén álló fogadók megépítéséig.

A francia forradalmat követően évekbe telt egy stabil társadalmi rendszer létrehozása. A szovjeteknek még ennél is több időre volt szükségük. Az 1917 -es kommunista forradalom után még öt évvel is oroszok százezrei nyomorogtak és haltak éhen. Németországban ezzel szemben pár hónap alatt beindult a hatalmas gépezet: párhuzamosan folyt a szervezés és a megvalósítás.

Egy — az egész világon páratlan — autópályarendszer megépítése rendszerint évekre leköti egy kormány minden erejét. A Németországnak új létszemléletet nyújtó autópálya terveinek készítése során figyelembe kellett venni a lakosság és a gazdaság szükségleteit.

Hitler — jó szokásához híven — nagyon előrelátó volt. A betonból készült autópálya szélességét 24 méterre tervezték, és több száz hidat is készültek

építeni. A modern munka és a természet harmóniájának megteremtése céljából nagy mennyiségű megmunkálatlan követ használtak fel az építkezésekhez.

A művészileg megépített görbe vonalak úgy közeledtek egymáshoz, majd távolodtak el, mintha élnének és mozognának. Az utak mentén benzinkutak és fogadók álltak, amelyek az adott terület jellegzetes stílusát tükrözték.

Az eredeti tervek hétezer kilométernyi autópálya megépítését irányozták elő. Később azonban, amikor Ausztria újra egyesült Németországgal, az utakat tízezer, majd tizenegyezer kilométerre bővítették ki.

A II. Világháború véget vetett a Birodalom hatalmas modernizációs törekvéseinek, de amit addig felépítettek, egy vezető és egy korszak örök, halhatatlan mementója marad.

A pénzügyi tervek a műszaki-tervekhez hasonlatosan merészek voltak. Az autópályákat végül díjmentessé tették, ami egy bankár számára érthetetlen lépésnek tűnik, de a döntés helyessége hamarosan beigazolódott: az emberek rengeteg időt és pénzt takarítottak meg - az autópályák használati díját is beleértve —, így sokkal többet utaztak, aminek következtében a befolyt adók összege is emelkedett, különös tekintettel a benzin árából származó állami bevételre.

Németország egyedi eszközt teremtett magának a gazdasági fellendüléshez. A közlekedés és a teherszállítás lehetőségei rendkívüli ménékben javultak. Az autópályák szomszédságában új üzemek százai nyíltak. A másodlagos utakon megszűntek a forgalmi torlódások. Jelentősen könnyebbé vált az utazás és a kommunikáció a turisták százezrei, valamint az új üzleti lehetőségek után kutató termelők és vásárlók számára.

Még a munkaköltségekkel kapcsolatos kiadások terén is nagyon érdekes ellensúlyozás volt megfigyelhető. Az új munkahelyek megteremtése révén szükségtelenné vált a munkanélküli segély, ami addig a fizetések teljes összegének huszonöt százalékát emésztette fel. Az első lépésben százezer, később százötvenezer munkás, akik az épülő autópályákon dolgoztak, kapták meg a fennmaradó hetvenöt százalékot, amit el is költöttek, s ez további adóbevételt biztosított az állam számára.

Elképzelni is nehéz, micsoda problémát jelenthetett a több százezer munkás szállítása, gyakran lakatlan területeken és mocsárvidékeken keresztül az Alpok csúcsainak árnyékában.

Nem könnyű feladat megszervezni, hogy százötvenezer férfi elhagyja otthonát, és hosszú időn át lakatlan területeken táborozzon. Ezen kívül az is fontos szempont volt, hogy élhető körülményeket biztosítsanak azoknak a munkásoknak, akik vállalták, hogy a munka elvégzésének idejére távol maradnak otthonuktól.

Franciaországban például nem fordulhatott volna elő, hogy egy munkanélküli személy húsz kilométerrel távolabb költözzön azért, hogy új állásra leljen. A franciák a világ minden kincséért sem mondanának le szülőfalujukról, kertjükről és a sarki kávézóról.

A németek hagyományosan szorgalmas, dolgos emberek. 1933-ra már nagyon nehezen viselték, hogy haszontalannak érzik magukat. Betonkeverés vagy csákányozás, nem számít: a lényeg, hogy a munka révén visszakapják méltóságukat.

Egyetlen munkás sem panaszkodott a kényelmetlen körülmények, a honvágy vagy a hosszú utazások miatt. Az a szándék, hogy ismét hasznos életet élhessenek, minden másodlagos szemponton felülemelkedett

A cél mégis az volt, hogy a munkások lelkesek maradjanak, és ne érezzék magukat elszigetelten élő munkaeszköznek.

Késedelem nélkül megtettek mindent azért, hogy az építkezéseken dolgozó

munkásokat anyagi javakkal, szórakozási lehetőségekkel és útmutatásokkal lássák el. Ehhez hasonló még egyetlen útépítés esetében sem fordult elő a világtörténelemben. A munkások ismét úgy érezték hogy szükségletekkel rendelkező emberi lényekként bánnak velük, és testi szükségleteiken felül még a lelkükkel és a szellemükkel is törődtek.

Módszeresen meg kellett szervezni a munkások tömegeinek utaztatását és elszállásolását. Az építkezéseken mozgatható táborokat, ellátási központokat és pihenőépületeket állítottak fel. A folyamatosan úton lévő munkásokat szórakozási lehetőségekkel látták el, s ezen felül még kulturális eseményeket is szerveztek nekik. Tizennégy filmes csoport utazott velük egyik építési területről a másikra. A munkát megbecsülték és ünnepelték.

Ez a Harmadik Birodalom fennállásának idején mindig így volt. A munkások vagy földművesek által szervezett népszerű ünnepségek pompásak és ízlésesek voltak. Ezt még a legkonokabb külföldi megfigyelők sem mulasztották el elismerni.

Hitler kisvártatva megnyitotta az autópálya (Autobahn) első szakaszát, ami Frankfurt-am-Main és Darmstadt között húzódott. A megnyitó ünnepségre saját kocsiján vitte magával a tervek megvalósításához szükséges milliárdok előteremtőjét, Dr. Schachtot, aki szinte ragyogott a boldogságtól és a büszkeségtől.

A hivatalos menet élvonalában három autó haladt egymás mellett, ezeket pedig hat gépjármű követte, így az autópálya egy időre egyirányú úttá változott.
Milyen nagy előrelépés volt ez a nem túl távoli múlthoz képest, amikor a németek földutakon közlekedtek, és nem hogy autóra, de még kerékpárra sem telt mindenkinek.
Az alacsony áron megvásárolható otthonok ezreinek megépítéséhez szintén hatalmas tömegeket kellett mozgósítani.

Hitler szép, kényelmes és nagy mennyiségben készülő házakat szeretett volna építtetni a német munkások számára. Látta, hogy honfitársai az előző kormányok idején milyen nyomorúságos odúkban éltek, és ezen mindenképpen változtatni kívánt: A munkások lakta városok szélén álló barakkok látványa borzalommal töltötte el. Az általa tervezett lakóépületek nagy része egyszintes, különálló ház volt, kis kerttel, ahol a gyermekek játszhattak, a háziasszonyok összeszedhettek egy kis salátát, a férfiak pedig békésen olvasgathatták az újságot a napi munka befejeztével. Ezek az elbűvölő Családi házak az egyes régiókra jellemző építészeti stílusban épültek.

Amikor csak nagyobb tömbházak építésére adódott lehetőség. Hitler akkor is gondoskodott arról, hogy a lakások tágasak legyenek, és hatalmas parkok vegyék körül őket, ahol a gyerekek veszélytelenül játszhattak.

A lakóépületeket a higiénia magas szintje jellemezte, ellentétben a korábbi időszak nyomorúságos munkásnegyedeivel.

A friss házasok számára, akik saját öröklakásban szerettek volna letelepedni, tíz év alatt visszafizethető hitelt biztosítottak. Minden egyes gyermek születésekor a fennmaradó hitel negyedrészét elengedték. Ha egy család a megszokott ütemben, két és fél évente világra hozott egy gyermeket, felvett hitelük törlesztésre került.

Egy nap kifejeztem Hitlernek csodálatomat ezzel kapcsolatban.
— De akkor az állam soha nem kapja vissza az általa biztosított hitel teljes összegét?
Hitler mosolyogva felelt:
— Miért ne? Tíz év leforgása alatt egy négygyermekes család a különféle árucikkek megvásárlása révén sokkal több adóbevételt hoz az országnak, mint a kapott hitel összege.

Az adók minden évben Hitler társadalmi programja költségeinek növekedésével egyenes arányban emelkedtek. Az adóbevétel néhány év alatt a háromszorosára

nőtt.

Hitler Németországában a gazdasági válság ismeretlen fogalom volt. A gazdaság ösztönzése érdekében szükség volt arra, hogy a kormány bátran vállaljon olyan befektetéseket, amelyekhez még nem állt rendelkezésre a szükséges fedezet. Ez a megoldás sokkal észszerűbb annál, mint amikor egy kormány tétlenül és ötletek nélkül várja, hogy a gazdaság önmagától megújuljon, és csak ezt követően mer befektetni.

A jelen kor világa azért haldoklik gazdaságilag, mert az emberek a gyáva habozás rabjai. A gyarapodáshoz először befektetésekre van szükség, ez fordítva soha nem működhet.

Hitler óta talán egy olyan államférfi volt, aki megértette ezt az elvet: Ronald Reagan. Amikor elnökké választották, világosan látta, hogy miként tehetné Amerika gazdaságát ismét virágzóvá azáltal, hogy hitelekkel és drasztikus adócsökkentésekkel ösztönzi a gazdaságot. Nem követte el azt a hibát, hogy karba tett kézzel várja, hogy a gazdaság önmagától életre keljen.

Egy találékony elme a világ összes aranyánál többet ér. A jólét egy okos elme irányítása réven önmagától megnyilvánul.

Az 1933-as év vége előtt Hitler sikeresen felépíttetett 202,119 lakóépületet. Négy év leforgása alatt közel másfélmillió új otthont építtetett a német népnek!

A munkásokat többé nem zsákmányolták ki az építkezéseken, mint egykor az építőipar hiénái. Egy munkás havi lakbére nem haladhatta meg a 26 márkát, ami akkoriban az átlag havi fizetés 1/8-adát tette ki. A magasabb fizetéssel rendelkezők havi lakbére sem léphette túl a 45 márkát.

Hasonlóan hatékony társadalmi mércéket alkalmaztak a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkező gazdák esetében. Csupán 1933-ban 17,611 új gazdaság épült, ahol a házhoz ezer négyzetméternyi terület tartozott. Három év leforgása alatt Hitler 91 ezer gazdaságot építtetett. A házak bérleti díja nem haladhatta meg a gazda jövedelmének szerény hányadát.

A bárki számára elérhető áron kiosztásra került földek és házak csupán egyik fázisát alkották annak a forradalomnak, ami a közeljövőben a Birodalom teljes vidéki lakosságának életét átalakította.

Ezek a jelentős lépések gyorsan visszaadták a munkások százezreinek megélhetését és önbecsülését, s ezen kívül újra megindították a gazdasági versenyt. A másodlagos utak javítása újabb százezer munkásnak adott megélhetést. Sokan csatornáknál, gátaknál, szennyvízelvezetőnél és öntözőcsatornáknál kaptak munkát, így a Birodalom legkopárabb területei közül több ismét termővé vált.

Az ipar újra munkásokat kezdett foglalkoztatni. A Krupp, az I.G. Farben és a nagy autógyárak rengeteg embert alkalmaztak. Ahogy a lakosság életszínvonala növekedett, 1933-ban nyolcvanezerrel több gépjármű került eladásra. Az autóiparban foglalkoztatottak száma a duplájára nőtt. Németország termelése teljes gőzzel működött, a magániparral az élen.

Az új kormány minden lehetséges segítséget megadott a magánvállalkozásoknak, hiszen ezek új munkahelyeket biztosítottak a lakosság számára. Hitler késlekedés nélkül ötszázmillió márkányi tartalékalapot bocsátott a magánvállalkozások rendelkezésére, és gondoskodott arról, hogy a tehetségtelen és döntésképtelen vezetőket haladéktalanul eltávolítsák beosztásukból.

A legjobb termelési mutatókkal rendelkező vállalkozásoknak adott kezdeti támogatás semmi szín alatt nem tekinthető elveszett összegnek. A kezdeti támogatás kiegészítéseként újabb kétmilliárd márka kölcsönt folyósítottak a leghatékonyabban működő üzemek vezetőinek. Az összegnek csaknem a fele az újonnan alkalmazott munkások fizetését tette ki, így a kormány megszabadult a háromszázmillió márkányi munkanélküli segély kifizetésének terhétől. Ehhez

hozzászámolhatjuk az üzleti élet fellendülése, a jövedelmek és a széles körben gyártott új termékek eredményeképpen befolyt adóbevételt, s így világossá válik, hogy az állam minden befektetett márkát, sőt, annál többet is visszakapott.

Hitler gazdasági politikája ezeken a számításokon alapult. Hatalmas összegeket fektetett be közérdekű tervek megvalósításába, ösztönözte az ipar megújhodását és modernizálását, a befektetett milliárdokat pedig az állam a megnövekedett adóbevétel révén kapta vissza.

A gazdaság talpra állításának e formuláját Hitler gondolta ki, s Németország rövid idő alatt saját szemével láthatta az eredményeket.

Hitler céljai azonban nem korlátozódtak ezekre a rendkívül fontos gazdasági reformokra.
Miközben azon fáradozott, hogy minden német ismét munkához jusson, fő célkitűzése az volt, hogy a munkások a jövőben elég erős szervezettségbe tömörüljenek, s képesek legyenek ellenállni a gyakran telhetetlenné váló kapitalizmus nyomásának. A kapitalista rendszer korábban nem sok figyelmet fordított a munkásosztályra.

Mindenkinek el kellett fogadnia Hitler közösségi szemléletét: a leghatalmasabb vezető és a legalacsonyabb rendű munkás egyaránt egy bonthatatlan egység részét képezi. Kizárólag hűségen és igazságon alapuló együttműködésük biztosíthatja az egyes társadalmi rétegek jólétét.

A marxizmus kudarcot vallott, mert egymás ellen fordította a társadalmi osztályokat, és a német gazdaságot az összeomlás szélére sodorta. A munkások végre megértették ezt, és tömegesen hagyták el a demagóg szakszervezeteket. Felismerték, hogy ezek a szervezetek csupán az állandó konfliktuskeltéshez értenek, s az üzemek tönkretételével magát a munkásosztályt is tönkretették.

1932 végére a hitelüket vesztett szakszervezetek fuldokoltak az adósságban: hárommilliárd márkányi adósságot halmoztak fel 10%-os kamatra. Ezt képtelenek lettek volna valaha is visszafizetni. Ennek ellenére néhány marxista vezető a süllyedő hajóról való menekülés közben szenzációs méretű sikkasztáshoz folyamodott: néhány hónap alatt hatszázezer márkának kelt lába.

A marxizmus vezetői társadalmilag, pénzügyileg és erkölcsileg egyaránt kudarcot vallottak és leszerepeltek.

Minden tettnek megvan a felelőse. Egy üzem esetében az üzemvezető felelős a gyár ügyeiért. Optimális esetben, ő ösztönzi a gördülékeny és hatékony munkavégzést, de ez csak akkor igaz, ha érti a dolgát és a társadalmi igazságosság elvét követi. Hitler új Németországában csak az ilyen típusú vezetők tarthatták meg állásukat, a többieknek egyszerűen felmondtak.

A munkásokat több oldalról bebiztosították a hivatali tekintéllyel való visszaélés ellen. E garanciák célja az volt, hogy a munkások jogait mindenki tiszteletben tartsa, és értékes kollégaként, ne pedig munkagépekként kezeljék őket. Minden gyártulajdonos — a munkásszervezet küldötteivel együttműködve — köteles volt egyenruhát biztosítani a dolgozóknak. Ezeket az egyenruhákat nem felső döntés alapján, hanem az egyes gyáraknak és a munkakörülményeknek megfelelően tervezték meg és készítették el. A munkahelyi szabályzat magában foglalta „a munkaidő hosszát, a bérfizetés idejét és módját, valamint a biztonsági előírásokat, s ezt a szabályzatot az üzem több pontján ki kellett függeszteni", hogy se a munkások érdekei ne sérüljenek, se a munkaadó által előírt kötelességek terén ne történjen mulasztás.

E szabályok az egyes munkahelyeken különbözőek voltak, s ez egészséges versenyt volt hivatott létrehozni. Minden üzemcsoport azon volt, hogy az igazságosság és a hatékonyság területén az első helyre kerüljön.

A német munkások javát szolgáló reformok közül az első a fizetett vakáció bevezetése volt.

A Francia Népfront 1936-ban hatalmas csinnadrattával tette közhírré a fizetett szabadság bevezetését, miközben fukar módon évente mindössze egy hetet engedélyeztek a munkásoknak. Hitler ennek két-háromszorosát biztosította a német dolgozóknak, rögtön azt követően, hogy 1933-ban hatalomra került.

Minden gyári munkásnak törvény biztosította joga volt a fizetett szabadsághoz. Németországban ezt megelőzően a fizetett szabadság nem haladta meg a 4-5 napot, és a fiatal munkások közel felének egyáltalán nem járt szabadság. Hitler ezzel szemben előnyben részesítette a fiatal munkásokat, és a szabadságokat nem hasra ütéssel állapították meg: minél fiatalabb volt az adott dolgozó, annál több szabadnap járt neki. Ez emberséges döntés volt, hiszen egy fiatalnak sok pihenésre és friss levegőre van szüksége ahhoz, hogy érett, erős férfivá serdüljön. A fiatalabb munkások évi 18 nap fizetett szabadságban részesültek.

Lehet hogy fél évszázaddal Hitler után a szabadnapok száma már magasabb, de ezek az adatok akkoriban, 1933-ban messze felülmúlták az európai normákat.

Az alapszabadság tizenkét napot tett ki. Huszonöt éves kor felett tizennyolc szabadnap járt. Ha valaki tíz évet töltött el egy cégnél, huszonegy nap szabadságot kapott évente, háromszor annyit, mint amennyit a francia szocialisták engedélyeztek kegyesen dolgozóiknak 1936-ban.

Ami a túlórákat illeti, ezeket nem a szokásos órabérrel számolták el, ellentétben az Európában bevett gyakorlattal. A napi munkaidőt kicsit kevesebb, mint nyolc órában állapították meg, így a 40 órás munkahetet Adolf Hitler vezette be Európában. A munkaidőn túl ledolgozott órákért jelentősen magasabb bért fizettek a munkásoknak.

A másik újítás a munkaszünetek meghosszabbításához kapcsolódott. Minden nap kétórányi munkaszünetet rendeltek el, hogy a dolgozók pihenhessenek azokban a parkokban és sportpályákon, amelyeket minden nagyobb üzemnek kötelessége volt alkalmazottai számára biztosítani.

Egy munkás elbocsátása többé nem csupán a munkaadó döntésén múlott.

Abban a korban a biztos álláshoz való jog ismeretlen fogalom volt.

Hitler gondoskodott arról, hogy ezek a jogok precízen megfogalmazásra kerüljenek. A munkaadónak négy héttel korábban be kellett jelenteni, ha egy dolgozót el akart bocsátani. A munkásnak két hónap állt rendelkezésére tiltakozni a döntés ellen. Az elbocsátást a "Munkabecsületi Bíróságnak" joga volt érvényteleníteni.

Ez a bíróság a német munkások jogait védő három intézmény egyike volt: az első a Bizalmi Tanács, a második a Munkabizottság, a harmadik pedig a Társadalmi Becsület Bírósága.

A Bizalmi Tanács feladata az volt, hogy a vezetők és a dolgozók közötti valódi közösségi szellem kialakulását felügyelje.

A törvény így fogalmazott ezzel kapcsolatban: bármely üzleti vállalkozás esetében a vállalatvezető, az alkalmazónak és a munkások, valamint a vállalat személyzete egymással együttműködve tevékenykedjen a vállalat célkitűzéseinek megvalósításáért és a nemzet javáért."

Többé nem voltak kiszolgáltatva egymásnak: a dolgozó nem eshetett áldozatul a munkaadó önkényességének, és a munkáltatónak sem kellett politikai indíttatású sztrájkok fenyegetésétől rettegnie

A törvény 35-ik cikkelye kimondta: „A vállalati közösség minden tagja felelősséget vállal saját munkájáért."

A vállalatok élén ettől kezdve élő emberek, és nem teljhatalmú pénzeszsákok

üllek.
„Amennyiben a közösség érdeke úgy kívánja, a feladata végzésére alkalmatlan, megbízhatatlan munkáltatót el kell távolítani pozíciójából"

A munkáltatók többé nem voltak megközelíthetetlen, korlátlan hatalommal bíró személyek, akik saját kényük-kedvük szerint döntik el, kit alkalmaznak, és kit bocsátanak el. A munkahelyi szabályok a vezetőkre is érvényesek voltak, s ezeket tiszteletben kellett tartaniuk, ugyanúgy, mint a munkásoknak. A törvény csak abban az esetben hatalmazta fel a munkaadót a neki járó jogokkal, ha erre érdemesnek bizonyult.

A húsz főnél nagyobb létszámú vállalkozások kötelesek voltak felállítani saját „Bizalmi Tanácsukat". A tanács tagjainak száma kettőtől tízig terjedt, és a tagokat a cégvezető választotta ki az alkalmazottak közül.

A fenti törvény hatálybalépési rendelete 1934. március 10-én a következőket jelentette ki: "A vállalat alkalmazottai titkos szavazáson döntenek a tagok listáját illetően. Minden fizetett alkalmazott, a 21 évnél idősebb gyakornokokat is beleértve, részt vesz a szavazásban. A szavazás úgy megy végbe, hogy a szavazók a jelöltek neve mellé írt számmal jelzik támogatásukat vagy ellenvéleményüket."

Az előző kormány üzleti tanácsaival ellentétben a Bizalmi Tanács nem egy adott osztály puszta eszköze, hanem az osztályok együttműködésének jelképe volt, amelyben az alkalmazottak küldöttei mellett a cégvezetés is részt vállalt.

A munkások és a munkáltatók többé nem cselekedhettek egymástól függetlenül. Noha régebben ellenfélnek tekintették egymást, most kénytelenek voltak érdekeiket összehangolva együttműködni a munkakörülményeket meghatározó munkahelyi szabályzat kialakításában.

„A Tanácsnak kötelessége a vállalaton belüli kölcsönös bizalom kialakítása. Minden segítséget meg kel adnia ahhoz, hogy a vállalat munkája eredményes legyen, és biztosítania kell a megfelelő munkakörülményeket, különös tekintettel azokra a tényezőkre, amelyek megerősítik a szolidaritás érzését az alkalmazottak, valamint a vállalat és a dolgozók között. A Tanács mindent megtesz a vállalati dolgozók munkakörülményeinek javítása érdekében. Az esetlegesen felmerülő vitákban a Tanács hoz döntést, mielőtt a munkahelyi szabályzat megsértése miatt bárkire bírságot rónának ki." (Marcel Laloire, idézett mű, 48. old.)

Mielőtt a Munkatanács tevékenykedni kezdeti volna, a tagok esküt tettek munkatársaik előtt arra, hogy „tevékenységük kizárólag a vállalat és minden német állampolgár javát fogja szolgálni, s a személyes érdekeket félretéve fognak együttműködni, viselkedésükkel és életmódjukkal pedig a vállalat hírnevét öregbítik" (10. cikkely, 1. paragrafus)

Minden esztendő április 30-án, a munka nemzeti ünnepének előestéjén a tanács befejezte munkáját és tagsága megújult, hogy elkerülhető legyen a begyöpösödöttség, és egyetlen tanácstag se gondolja felfuvalkodott módon azt, hogy személye bírálhatatlan.

A vállalat döntésén múlt, hogy fizet-e a tanácstagok munkájáért, mintha ők is az üzemben dolgoznának. Felvállalva minden költséget, ami a Tanáccsal kapcsolatos feladatok teljesítéséből ered."

Az új német társadalmi rendszer megfelelő fejlődését biztosító másik intézmény a „Munkabizottság" volt.

Fő feladatuk az egyeztetés és a döntéshozatal volt. Amikor a fogaskerekek csikorogtak, ők olajozták meg ezeket, hogy a munka gördülékenyen folyhasson tovább. Ők gondoskodtak arról, hogy a Bizalmi Tanács harmonikusan működjön, és biztosítsa, hogy az adott cég szabályzatát az utolsó betűig betartják.

A Bizottság a Birodalom területét 13 nagy kerületre osztotta, s a tagok minden kerületben jelen voltak.

Egyeztetőként sem a cégtulajdonosoknak, sem a dolgozóknak nem voltak alárendelve, teljes mértékben függetlenek voltak. A tagokat az állam nevezte ki, így a Bizottság a cég összes alkalmazottjának érdekei mellett a társadalom érdekeit is képviselte.
Annak érdekében, hogy soha ne hozhassanak megalapozatlan vagy önkényes döntéseket, az egyes területek jellemző gazdasági ágának különféle területeinek képviselőiből álló, 18 tagú „Szakértői Egyeztető Tanáccsal" együttműködésben dolgoztak.

Hogy döntéseik tárgyilagosságát további eszközökkel biztosítsák, a Bizalmi Tanácsot és a 13 bizottsági tagot egy harmadik intézmény is felügyelte: a Társadalmi Becsület Bírósága.

1933 után tehát a német munkásnak olyan jogrendszer állt rendelkezésére, amelyet kifejezetten az ő érdekeit figyelembe véve dolgoztak ki, s amely „döntést hoz a vállalati közösség társadalmi kötelezettségeinek súlyos megszegése esetén."

A „társadalmi becsület megszegése" olyan esetekben merült fel, amikor a munkaadó - hatalmával visszaélve - rosszindulatúan viselkedett alkalmazottaival, vagy beosztottai becsületét megsértette. Más esetekben az alkalmazottak kártékony agitációval fenyegették a vállalat harmonikus működését, esetleg a Tanács tagjai bizalmas információkat szivárogtattak ki a cégről. (Marcel Laloire, idézett mű, 52. old.)

A tizenhárom bizottsági tag mintájára tizenhárom bíróság alakult.

Az elnöklő bíró soha nem lehetett elvakult személy. Olyan hivatásos bíró volt, aki minden ellentéten felül tudott emelkedni.

Az eljárásból az érintett cég sem maradt ki: a bíró munkáját két bíró-segéd támogatta, az egyik a cég vezetését képviselte, a másik a Bizalmi Tanács tagja volt.
Ez a bíróság a többi bírósághoz hasonlóan rendelkezett a döntések érvényesítésének jogával. Kevésbé fontos esetekben előfordult, hogy az ítélet csupán megrovás volt, de a bírság összege indokolt esetben akár tízezer márkáig is terjedhetett.

A körülményeknek megfelelően különleges szankciókat is alkalmaztak: az illető más beosztásba került, a kötelességét nem megfelelően végző cégvezetőt vagy képviselőjét pedig elbocsátották. Amennyiben a bíróság döntése ellen fellebbeztek, az ügy a berlini Legfelsőbb Bíróságra került. Ez volt a munkások és munkaadók negyedik védelmi bástyája.
A munkások tudták, hogy többé már senki nem ‚zsákmányolhatja ki fizikai erejüket rosszhiszemű vagy becsületsértő módon". A dolgozók bizonyos kötelezettségekkel tartoztak a vállalat felé, de ezek a kötelezettségek a főigazgatótól kezdve egészen a küldöncig minden egyes alkalmazottra vonatkoztak.

A német munkások végre törvénybe foglalt jogokat kaptak, amelyeket a Munkaügyi Bizottság felügyelt és a Becsület Bírósága juttatott érvényre.

Noha ezeket a törvényeket az igazság és a mérsékeltség jegyében alkalmazták, mégis forradalmi újításnak számítottak.

Noha még csak az 1933-as év végét írták, a törvények hatásai máris érezhetőek voltak.
A kisebb és nagyobb gyárak és üzletek a tisztaság és a higiénia legszigorúbb alapelveit tükrözték Az egykor düledező üzemcsarnokokat fény árasztotta el, sportpályákat építettek, pihenőhelyeket hoztak létre, ahol a munkások a munkaszünet idején kedvükre lazíthattak és beszélgethettek, valamint kávézókat és szép, tiszta öltözőket biztosítottak a dolgozók számára.

Idővel — vagyis három év leforgása alatt — ezek az eredmények soha nem látott méreteket öltöttek: több mint kétezer üzemet újítottak fel, huszonháromezer munkahelyet modernizáltak, nyolcszáz épületet hoztak létre tárgyalások céljára, valamin! ezerkétszáz sportpálya, tizenháromezer mosdó és tizenhétezer kávézó épült.

a felújításokat és az építkezéseket folyamatosan nyolcszáz ágazati felügyelő és 17,300 helyi felügyelő ellenőrizte.

A nagyobb ipari létesítmények ezen felül kötelesek voltak külön területet biztosítani a sportpályák, sőt, az uszodák számára.

Németország hatalmas előrehaladást mutatott a múlt nyomorúságos mosdókagylóihoz képest, amikben a hullafáradt, koruknál sokkal idősebbnek tűnő munkások csak az arcukat tudták megmosni, mielőtt a munkaszünet idejére a koszos udvarokon gyülekeztek.

A munkásosztály természetes fejlődése érdekében nyolcezer testedzési kurzust szerveztek a fiatalabb munkások számára. A műszaki képzésre ugyanilyen hangsúlyt fektettek: szakiskolákat és szakképzéseket indítottak, s rendszeres szakvizsgákat és versenyeket tartottak, ahol a legjobbak magas jutalomban részesültek.

Az ifjak és az idősek pihenése céljából Hitler hatalmas nyaralási szervezet megalapítását rendelte el. Munkások százezrei pihenhettek szárazföldön és tengeren egyaránt. Lenyűgöző utazóhajókat építettek, és a vakációzókat külön vonatok szállították a hegyekbe és a tengerpartra. A számtalan turistát szállító belföldi vonatok néhány év alatt akkora távolságot tettek meg, mintha ötvennégyszer körbejárták volna a világot!

A népszerű kirándulások költségei szinte jelentéktelenek voltak, hala a Reichsbank által jóváhagyott, drasztikusan csökkentett áraknak.

Volt olyan tényező, amire a reformok nem terjedtek ki? Elképzelhető, hogy egyes reformok hibásak voltak? Lehetséges. Mit számít azonban egy hiba a számtalan kiváló eredményhez képest? Talán a munkásosztály átalakulása tekintélyelvűségről tanúskodott?
Ez pontosan így van. Az embereknek azonban halálosan elegük volt az anarchiából Cseppet sem zavarta őket az irányítás. A nép mindig is arra vágyott, hogy egy erős vezető álljon az élére.

Az viszont tény, hogy noha 1933-ban a munkásosztály kétharmada nem volt náci, a munkások szemléletmódja gyökeresen megváltozott.

Marcel Laloire belga író megjegyezte: „Amikor a német városok munkáskerületeiben járunk, meglátogatjuk az üzemeket és az építkezéseket, ámulattal látjuk, mennyi munkás viseli Hitler jelvényét, és milyen sok - vörös alapon horogkereszttel díszített - zászló lobog a legsűrűbben lakott kerületekben."

A „Munkafrontot", amelybe Hitler utasítására a Birodalom összes munkása és munkaadója belépett, szinte kivétel nélkül mindenhol örömmel fogadták.

A „Nemzeti Munkaszolgálat" ifjainak acél ásói szikrázóan ragyogtak az utak mentén.
A Nemzeti Munkaszolgálatot Hitler gyakorlatilag a semmiből hozta létre, hogy pár hónapra a milliomosok gyermekei és a legszegényebb családok sarjai teljesen egyenlőként, ugyanazt az egyenruhát viselve dolgozhassanak közösen.

Mindannyian ugyanazt a munkát végezték, és ugyanazok a szabályok vonatkoztak rájuk. A pihenésben ugyanúgy osztoztak, mint a testi és erkölcsi fejlődésben.

Az építkezéseken és a közös lakóépületekben összetartozásuk tudatára ébredtek, megismerték egymást, és ez elmosta az osztálykülönbségekkel kapcsolatos régi előítéleteket.

Életüket a Nemzeti Munkaszolgálatban eltöltött közös időszakot követően bajtársakként folytatták tovább. A munkáscsaládok gyermekei ráébredtek arra, hogy a gazdagok gyermekei egyáltalán nem szörnyetegek, a gazdagabb háttérrel rendelkező ifjak pedig megértették, hogy a munkások gyermekei ugyanolyan önbecsüléssel rendelkeznek, mint azok, akik anyagilag szerencsésebb családba születtek.

A társadalmi osztályok közötti gyűlölet lassan eltűnt az országból, és társadalmilag egységes nép született.

Hitler megtehette, hogy személyesen ment el az üzemekbe — amit előzőleg az ún. jobboldal egyik képviselője sem mert megtenni —, és odaállt a több ezernyi munkás elé. A Siemens művek esetében munkások tízezreihez beszélt.

„A von Papenhez hasonló úriemberekkel ellentétben fiatalon én magam is munkásként dolgoztam. Szívem legmélyén a mai napig munkás maradtam."

Hatalmának tizenkét esztendeje során egyetlen incidens sem történt üzemlátogatásai alatt. Amikor Hitler a nép közé ment, otthon érezte magát, és úgy fogadták, mint családjuk sikeres sarját.

TIZENÖTÖDIK FEJEZET
A SZÍVEK MEGHÓDÍTÁSA

A politikai sikerhez nem elegendő néhány ezer katonai csizmát és sisakot viselő SA tag fanatikus odaadására hagyatkozni, akik péppé verik a marxistákat, ha azok bajkeverési szándékkal feltűnnek a színen. A félelem, az erő vagy a fegyelem nem elegendő a politikai sikerhez. Egy katona képes utasításokat adni, ordítani, és ezzel mindenki figyelmét magára vonja. A politikusnak azonban el kell bűvölni és magával kell ragadni az embereket.

Milyen tulajdonságai révén bűvölte el Hitler a népet?

Személyiségében első látásra semmi különös nem volt. Szerényen öltözködött: viseltes kék kabátján átütött az izzadság. Ezen kívül volt egy filléres inge, egy pár szépnek nem nevezhető barna cipője, egy gyűrött, gabardinból készült esőkabátja, és egy régi szürke kalapja.

Egy padlásszobában lakott, ami ugyan ragyogott a tisztaságtól, mégis padlásszoba volt.
Hitler mindig nagy gondot fordított a személyes higiéniára, arca soha nem volt borostás. Viseltes nadrágját gondosan kivasalta. A szomszédságában élők kedvelték, néha előfordult, hogy a kereskedőasszonyok tojással ajándékozták meg. Mások együtt üldögéltek vele valamelyik szerény kávéházban. Egyszerű ember volt, és mindig is az maradt.

Mi a helyzet a többiekkel? A gazdagokkal? A csavaros eszű értelmiségiekkel? Nos, ez volt az igazi meglepetés: Hitlernek mindössze pár gyűlést kellett tartania, és München legelőkelőbb szalonjainak kedvencévé vált.
Ez vajon annak köszönhető, hogy különleges jelenségnek tekintették? Vagy annak, hogy hangja egy budoárban ugyanúgy dübörgött, mintha a Krone Cirkusz hétezer fős hallgatóságához beszélne? Esetleg annak, hogy a divatot követő hölgyek szerették szalonjaikat eredeti figurákkal ékesíteni? Nem, ezek egyike sem igaz!

Meg kell barátkoznunk azzal a gondolattal, hogy Hitlert a magasabb társadalmi körökben nem modortalan vademberként vagy különcként fogadták. Sikere abban rejlett, hogy képes volt elbűvölni az embereket.

A közemberek mellett a társadalmi elit különféle tagjait is gyorsan képes volt lenyűgözni, kora legprominensebb társasági hölgyeit is beleértve.

A2 arisztokraták társasága cseppet sem feszélyezte, feltéve hogy ezek a személyek az igazi elithez tartoztak, akik képességeik révén emelkedtek fel a

társadalmi ranglétrán. A későbbiekben szívesen találkozott ipar mágnásokkal, mivel nagyra becsülte a képzelőerővel és jellemmel megáldott embereket, akik szenvedélyesen szeretnek alkotni, s akik hatalmas terveiket meg is valósítják.

Hitler ki nem állhatta, ha a tehetséges embereket le akarják húzni a hamis egyenlőség zászlaja alatt megbúvó középszerűség szintjére Egyenlőség nem létezik. Nincs két egyforma ló, és nincs két egyforma hüvelykujj. Függetlenül attól, hogy milyen háttérrel rendelkezik, minden értékes embernek meg kell adni a lehetőséget arra, hogy bizonyítson. Aki képes túllépni a hétköznapiság és a kényelemszeretet szintjén, méltó a tiszteletre. Hitler számára az emberi értékek tekintetében vett egyenlőtlenség alaptörvénynek számított. Szemlélete szerint egy nagyiparos pontosan annyi tiszteletet érdemel, mint egy ügyes kezű szerelő, és ez fordítva is igaz.

Hitler nem kedvelte a „jómódú" réteg gyerekesen duzzogó, elégedetlenkedő hozzáállását. A társadalmi élet legsúlyosabb rákfenéje, amikor az emberek irigykednek azokra, akiknek sikerült előre jutni, ahelyett, hogy szívből gratulálnának nekik. Hitler tudatában volt a benne rejlő géniusznak. Ennek ellenére minden keserűség nélkül, kíváncsian figyelte azokat, akik nála sokkal magasabbra emelkedtek a társadalmi ranglétrán.

Döbbenetes személyiség volt.

Pusztán fizikai vonzerőt sugárzott volna, akár egy sanzonénekes?

Nem egészen így van. Küllemét tekintve sem jóképűnek, sem csúnyának nem volt nevezhető.
Mélykék szemei gyakran és váratlanul szikrákat szórtak. Kezeire is sokan felfigyeltek, hiszen szinte táncot jártak, miközben beszélt. Fizikai megjelenésében ettől eltekintve semmi különleges nem volt. Átlagos magassággal rendelkezett, testtartása pedig nem volt könnyednek nevezhető. Még a bajusza sem volt figyelemre méltó.

A fentiek fényében vajon milyen tekintetben volt vonzó személyiség?

Először is előzékeny modora miatt kedvelték. Magatartása teljes mértékben „bécsi" volt. Édesanyja vonzó küllemű asszony volt. Hitler elbűvölően és érzékenyen bánt a szavakkal és szóképekkel. Különleges tehetséggel csókolt kezet a hölgyeknek, miközben fejét lehajtotta, majd kiegyenesedett, és váratlanul mélyen belepillantott a szemükbe.

A violakék szemek csupán Hitler számos arca közül az egyiket tükrözték A nők ritkán ismerhették meg további vonásait, többnyire a rendkívül kedves, de visszahúzódó Hitlerrel találkoztak. Barátságos kisugárzásával, tavaszi virágokat idéző mosolyával és csodás szemeivel első pillantásra levette őket a lábukról.

Egyedül ez a személyes varázs adhat magyarázatot arra, hogy előkelő, intelligens, csinos és magas társadalmi osztályokba tartozó nők miért figyeltek fel Hitlerre már az első találkozás során, miért kedvelték meg és - nyíltan vagy titokban - miért szerettek bele.

Ebben az esetben nem a nők egyeden típusáról, hanem egymástól teljesen különböző személyiségekről beszélünk.

Ez a férfi, akit ócsárlói szűklátókörű nacionalistának tartottat aki megvet és lenéz mindent, ami nem német, olyan embereket választott legfontosabb munkatársamat akik vagy idegen országokból érkeztek, vagy legalábbis erős kötődésük volt más országokhoz.

Rudolf Hess, Hitler jobb keze Egyiptomban született és angol iskolákban tanult. Himmler dédapja egy Passaquay nevű francia férfi volt, aki a de la Roche nevű faluban született. Baldur von Schirach félig amerikai volt, és otthonában mindenki angolul beszélt Göring egy svéd nővel kötött házasságot. Göbbels hitvese pedig négy évig élt egy belga családnál. Rosenberg a Balti-régióból

származott, Darré pedig argentin volt.

Nem igaz az az állítás, hogy Hitler csak a német eredetű dolgok iránt mutatott nyitottságot Fontos céljai egyike az volt hogy országát más nyelvekből származó kifejezésekkel gazdagítsa. Noha szenvedélyesen szerette a német muzsikát mégis a Harvard Egyetem futballcsapatának dalait használta fel alapul az SA indulóihoz! Néhány német indulót túl ünnepélyesnek talált így az amerikai ritmushoz igazította őket így lett a Harvard „Küzdj! Küzdj! Küzdj!" dalából „Sieg! Sieg! Heil! Sieg Heil".

A próbák során Hitler egy zenekarvezetőhöz hasonlóan figyelt a megfelelő ütemre, s néha így kiáltott fel. "Ez az, csodálatos!".

A fentiek fényében nevetségessé válik az a kijelentés, mely szerint Hitler fanatikusan elutasította volna az idegen eredetű dolgokat.

A külföldről érkezett nők is gyorsan Hitler köré csődültek. Elsa, a Bruckman nevű szerkesztő felesége magyar származású volt, s Cantacuzene hercegnőként látta meg a napvilágot. Helene Hanfstaengl szoborszerű New York-i nő volt, akiért Hitler őszintén rajongott. Gertrude von Seidlitz gazdag finn földbirtokos volt. D'Allemont grófnő, aki miután 1921-ben Berlinben megismerte Hitlert, megjövendölte, hogy ő lesz „Németország megváltója", francia származású volt. William Dodd amerikai nagykövet Martha nevezetű lánya rajongott Hitlerért noha hozzá kell tennünk, hogy rajongása viszonzatlan maradt.

Lord Redesdale nővére, a csodaszép Unity Mitford, aki Hitler iránti szerelmétől indíttatva a II. Világháború első napjának reggelén főbe lőtte magát. Angliából származott. Hitler olyan tisztelettel adózott iránta, mintha valkűr lett volna. Hitler vonzereje a német nőkre ugyanilyen mértékben hatott. Példaként említhetjük Stephanie von Hohenlohe hercegnőt, vagy Cosimát, Wagner sógorát, aki szinte imádattal rajongott Hitlerért.

Hitler megfontoltan viselkedett velük, de még visszafogottsága sem akadályozhatott meg néhány tragédiát, hiszen nem egy esetben előfordult, hogy bizonyos nők miatta követtek el öngyilkosságot

Hitler egyik pilótája, Hans Bauer tábornok a szovjet hadifogságból való visszatérésekor élcelődve idézte fel Hitler női csodálóinak buzgalmát. Hitler egy alkalommal így szólt hozzá:"Államférfiként elővigyázatosnak kell lennem. Senki nem foglalkozik azzal, ha egy átlagember vét az elfogadott viselkedési normák ellen, amennyiben azonban én tennék így, hamarosan száműzetésbe kellene vonulnom. A nők képtelenek a titoktartásra."

Bauer hozzátette: „Nem volt ritka, hogy asszonyokkal és lányokkal beszélgettem Hitlerről. Elragadtatásuk, fanatizmusuk és hisztériájuk megdöbbentő volt. Azon a bizonyos estén a szomszédommal való beszélgetés Hitlerre terelődött. A hölgy elismerte, hogy szerelmes Hitlerbe, és attól tart, hogy soha nem talál majd férjet, hiszen mindenkit hozzá hasonlít, így senki nem lesz számára elég jó. Nem tudtam megállni, hogy ne áruljam el neki, amit Hitler a nők titoktartási képességeiről mondott A hölgy meredt szemekkel nézett rám, és megkért, mondjam meg Hitlernek, hogy inkább vágná ki a nyelvét, mintsem hogy elárulja, ha valami történne közöttük".

Ha Hitler nem viselkedett volna szándékosan tartózkodóan, nők tucatjait csábíthatta volna el heti rendszerességgel. Hitler azonban mindig résen volt, és közeledésüket elhárította.

1945 után néhányan azzal az elmélettel álltak elő, hogy Hitler azért nem merült el a testi örömökben, mert impotens volt. Micsoda abszurd hazugság, akár a többi, sok ezer kitaláció! Az emberek azonban kedvelik a sikamlós és pikáns történeteket, a szenzációs „leleplezéseket". Negyedszázaddal később Werner Maser történésznek kellett véget vetni ennek az ostoba pletykaáradatnak:

"A gyakran hallott feltételezés, mely szerint Hitler fizikailag képtelen volt

kielégíteni a nőket, a képzelet szüleménye, Hitler szexuális élete minden kétséget kizáróan normális volt"

Sokan gondolkodás nélkül elhitték azt a szovjet jelentést, amely Hitler holttestének vizsgálatáról szólt. E jelentés szerint a Führernek mindössze egy heréje volt!
Ne feledjük, hogy a kancellária bunkere melletti sírban 1945. április 30-án 200 liter benzin felhasználásával szénné égetett holttestről beszélünk. Ennek fényében nehéz elképzelni, hogy Sztálinnak miként sikerült hozzájutnia ehhez az intim testrészhez háborús emléktárgygyűjteménye számára. Kicsit később már változott a hivatalos álláspont ugyanis kénytelen voltak elismerni, hogy a Hitler holttesteként bemutatott hulla egy pár foltozott zoknit viselt. Ez a pár zokni csodával határos módon sértetlenül átvészelte a két órán keresztül lobogó, kétszáz liternyi benzin táplálta lángokat.

Werner Maser a következő konklúziót vonta le: „Az igazság az, hogy Hitler egyetlen nőhöz, férfihez, baráthoz, rokonhoz vagy társadalmi csoporthoz sem érezte magát közel. Nagyon jól megvolt egyedül."

Az a tény, hogy Hitler nem reagált közeledésükre, tovább fokozta a nők iránta érzett rajongását. Az intelligensebbek rajongásukat idővel tiszteletté és megbecsüléssé alakították át. Voltak, akik fogadott gyermekükként tekintettek rá. Egy másik asszony, Helene Berstein, aki eleinte beérte azzal, hogy férje egyik kalapját Hitlernek ajándékozta saját elnyűtt kalapja helyett, Hitler küzdelmének egyik különösen nehéz időszakában kiürítette ékszerdobozát s gyémántokat, zafírokat, rubintokat és smaragdokat, valamint egy szoliter és egy platina nyakéket ajándékozott neki. Ezek a csodás, önzetlen ajándékok a nehéz időkben hatvanezer svájci franknál is többet jelentettek Hitlernek.

Gertrude von Seidlitz, aki számos finnországi papírgyár tulajdonosa volt, vagyona felét Hitler rendelkezésére bocsátotta. Egy másik asszony hatalmas örökségének felét adományozta neki. Még egy rossz hírű házakat üzemeltető madám is beállt az adakozók sorába: bevétele nagy részét rendszeresen a mozgalomnak adta!

Hitler soha nem kért senkitől semmit Esze ágában sem volt lelkes adományozók nagylelkű támogatására hagyatkozni. Az NSDAP vagyonának tetemes része a tagok tízezreitől származott.

A mozgalom korai éveiben a müncheni gyártulajdonos, Hermán Aust, valamint a vonatok gyártásával foglalkozó Ernst von Borstig alkalmanként nagyobb pénzügyi támogatással segítette Hitlert.

Abban az időben a támogatások nem is annyira Hitlernek, hanem Erich Ludendorff tábornoknak szóltak. Fritz Thyssen nagyiparos százezer márkát adott a tábornoknak, s arra kérte, juttassa el Hitlernek. A mozgalmat azonban e három nagytőkéstől eltekintve senki más nem szponzorálta.

Hitler ebben a tekintetben nem ismert kompromisszumot. Ha valaki önszántából pénzt adott neki, elfogadta. Azt azonban soha nem tűrte hogy megpróbálják megvásárolni. Soha nem hálálkodott senkinek és elkötelezni sem volt hajlandó magát:

„Ha valaki egymillió márkát tesz le elém az asztalra, habozás nélkül elfogadom, kivéve, ha az adományhoz bármiféle kérés vagy feltétel társul."

Franz Ritter von Epp tábornok a hadsereg titkos tartalékalapjából hatvanezer márkát küldött a Ludendorff-Röhm csapatnak.

Raymond Cartier történész így kommentálja ezt az esetet: „Ez a pénzügyi támogatás nem múlta felül az egyéni adományok mértékét."

A mozgalom ezernyi követőjétől származó márkák százezreinek — nem sokkal később már millióinak — tengerébe csupán ritkán folytak bele újabb patakok, s ezek is

Hitler beszédeinek voltak köszönhetők, aki fáradhatatlanul utazott egyik előadásról a másikra. A mozgalom minden ilyen alkalommal márkák ezreivel gazdagodott.

Noha első lépésben a férfiakkal kapcsolatosan csalhatatlan ösztönökkel rendelkező nők kedvelték meg Hitlert, a kiváló jellemmel rendelkező férfiak is gyorsan követték példájukat, annak ellenére, hogy titokban irritálta őket Hitler népszerűsége a hölgyek körében.

Hitler kivételes tulajdonságokkal megáldott ember volt: ezt senki nem vonta kétségbe. Végtelenül kulturált volt, és memóriája hatalmas könyvtárhoz hasonlított. Lehetetlen vállalkozás lett volna nála többet olvasni. Intellektuális szemlélete olyan volt, mint a Mount Blanc tetejéről letekintő hegymászóé.

Aki először látta menetelő csapatait, ahogy München utcáin vonultak, s teli torokból kiabálták jelszavaikat, azt gondolhatta volna, hogy vezetőjük egy faragatlan zsoldos. Hitler azonban kifinomult művész volt, aki berobbant a társadalomba, és hamar kiderült róla, hogy kellemes és szellemes ember aki órákon át képes Vermeerről, Delftről vagy Boticelliről beszélni.

A zenét szenvedélyesen szerette, s élt-halt Wagner muzsikájáért.

Karrierje korai időszakában egyetlen luxust engedett meg magának: egy régi, használt zongorát vásárolt, ami gyakran majdnem szétesett, ha lelkesebben játszottak rajta.

Zongoráját a szűk helynek köszönhetően kis remetelakának előszobájában helyezte el. Ha nagyon elfáradt, optimizmusát egy Bach fúgával nyerte vissza, vagy megkérte barátait, hogy Mozart, Chopin vagy Beethoven valamelyik művét, a Trisztán és Izoldából a Szerelem halála c. részt, vagy éppen Richárd Strausst játsszanak neki. A virágokat is nagyon szerette.

Amikor társaságban volt, soha nem igyekezett rivaldafénybe kerülni. Nem követett minden akkori szokást. Nem csinált úgy, mintha hozzá lenne szokva a finom ételekhez, inkább odahajolt a háziasszonyhoz, és udvariasan megkérdezte: „Lenne kedves megmondani, hogy ezt az ételt hogyan kell elfogyasztani?"

Előfordult, hogy rászedték, de ennek ellenére mentes volt minden mesterkéltségtől.
Érzései kifinomultságáról szinte lehetetlen beszélni, főleg annak fényében, hogy Hitlert magasztalni szigorúan tilos.

Érzéseit legjobban versei tükrözik, de ezeket manapság rendkívül nehéz fellelni, mivel legtöbbjüket 1945-ben az Egyesült Államokba vitték. Versei természetesen nem érik el Schiller lírai költészetének színvonalát, de ösztönző erejük óriási érzékenységről tesz tanúbizonyságot. E versek egyike, amelyre a washingtoni nemzeti levéltárban bukkantak rá, a cinikusok számára középszerűnek tűnhet, ennek ellenére megindító, hiszen elhunyt édesanyjáról szól:

Amikor édesanyád idős lett,
S te is felnőttél,
Ami egykor könnyűnek tűnt,
teherré válik.
Ha szerető tekintete elhalványul
Lábai elfáradnak
S már nem bírják el testét
Akkor nyújts neki támaszt karjaiddal.
S boldogan légy mindig mellette.
Eljön az óra, amikor záporozó könnyekkel
Kíséred majd utolsó útjára!

Ha kérdez, válaszolj neki,
S ha újra kérdez, ne habozz felelni.

Valahányszor kérdez, válaszolj türelmesen,
Kedvesen és gyengéden.
Ha szavaid már nem érti,
Örömmel magyarázd el neki újra.
Eljön az óra, a keserű óra.
Amikor szája nem kérdez többet!

Hitler édesanyja iránti szeretetét tükröző, megindító költeményét abban az időszakban vetette papírra, amikor éppen a fennmaradásért küzdött.

Nem sokkal később a legkülönfélébb személyek keresték fel Hitlert Többek között egyetemi professzorok, iparmágnások, írók, az I. Világháború legendás hősei, mint pl. Alfréd von Tirpitz admirális, valamint olyan politikai vezetők, mint von Bissing gróf.
Az idős angol publicista, Houston Stewart Chamberlain — miután találkozott és beszélt Hitlerrel — a következő prófétai kijelentést tette:

„Nagy feladatok várnak önre. Hitem és bizalmam a német népben egy percre sem ingott meg, noha megvallom, hogy elvárásaimban némiképp csalódtam. Ön most egy pillanat alatt megváltoztatta a véleményemet. Németország életképességének legékesebb bizonyítéka, hogy ebben a rendkívül nehéz időszakban egy olyan személynek adott életet, mint ön. Ugyanez mondható el az önből áradó erőről. Ez a két tényező összefügg. Isten óvja önt!"

Werner Maser is kénytelen volt elismerni: „Tény, hogy az értelmiségi réteg Hitler oldalára állt. A hitleri eszme rájuk is nagy hatást gyakorolt."

A híres német író, Rudolf Jung már 1920-ban kijelentette: „Hitler egy nap a német nép legkiválóbb alakja lesz."

Hitler ennek ellenére sosem volt elragadtatva az értelmiségiektől, akiknek önteltségét gyakran irritálónak találta. Az önmagukat nagyképűen értelmiséginek titulálό személyek között számos olyan ember található, aki csupán színleli az intelligenciát. Diplomájukat gondosan kirakják szobájuk falára, s úgy díszeleg ott, aranyozott keretben, mint a hentesbolt falán az árlista. Na és? Mit tudnak valójában? Milyen szemlélettel rendelkeznek a világról és az emberiségről?

Színjátszásuk gyakran saját középszerűségükkel arányos. Megvetéssel tekintenek azokra, akik nem rendelkeznek diplomával, amiről azt képzelik, hogy örök felsőbbrendűséget biztosít számukra.

Hitler lángelmével rendelkezett, az átlagos „értelmiségi" számára azonban a lángelme fogalma ismeretlen. Számára a tudást a diploma testesíti meg. A géniuszról fogalma sincs, ezért kényelmetlen érzésekkel tölti el, ha ilyen személlyel találkozik. A géniusz fogalma számára a tudományos-fantasztikus kategóriába sorolható, és nem hisz annak létében. Az átlagos értelmiségi hétköznapi ember. Hitler milyen tekintetben lépte túl a hétköznapiság fogalmát?

Ó maga soha nem törte ezen a fejét. Jól tudta, hogy a tevét nem lehet áthajtani a tű fokán.

Ezen kívül nem is bízott igazán az értelmiségiekben.

Ezek az „élő számológépek" gyakran törekvő és törtető emberek voltak. A munkások szíve nyílt, őszinték és nem kategorizálnak. Egy huszadrangú ügyvéd a következőképpen gondolkodna: „Amennyiben csatlakozom a mozgalomhoz, vajon Hitler biztosítja nekem az előrehaladás lehetőségét? Vajon lehet belőlem területi képviselő, vagy akár a Reichstag tagja?"

Hitler nagyon jól átlátott ezeken az alantas szándékokon, olyannyira, hogy elrendelte: a párt összes szervezetében numerus clausus lép érvénybe az értelmiségiek számát illetően. A tagok minimum kétharmadának a középosztályból származó személyekből kell állnia, vagyis azokból a kisemberekből, akik a nemzet gerincét alkotják, valamint a munkásosztályból, ami az ország szívét és lelkét

testesíti meg.

Az asszonyok esetében más alapelvek érvényesültek.

A nők a politikában ösztönösen és lelkesen tevékenykednek, és emellett állhatatosak is. Örömmel látta, amikor gyűlésein nők ezrei vettek részt. Nevetve mondogatta, hogy a gyűlések végeztével a férfiak a közeli kávézókba igyekeznek, és hamar elhalványul bennük a beszéd hatása, ha azonban asszonyaik is jelen vannak, és férjüket azonnal hazaviszik, akkor a gyűlés otthon folytatódik. A beszédek hatása nem száll el, hanem örökre beléjük vésődik!

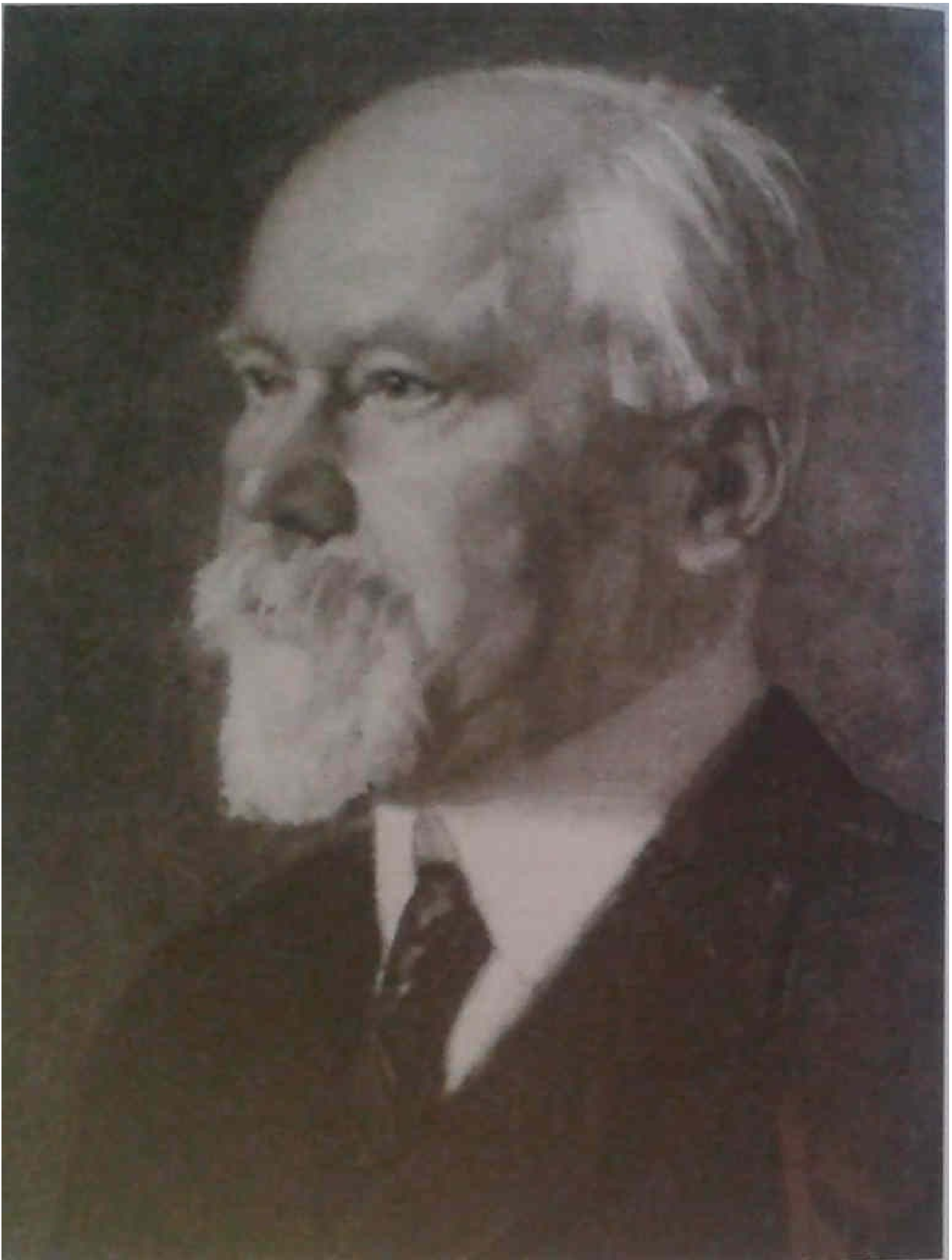
Hitler számára tehát a nők nem csupán a báj, a csoda, az istenek adta szépség megtestesítői voltak, hanem a nemzetiszocializmus alapját képezték a családi életen belül.

Az anyák nevelik hűségre és hitre a gyermekeket, lányaik pedig e hűség és hit továbbvivői. Az általuk megtapasztalt világosság revén ragyogva sugározzák ki magukból az eszmét, s ez a leghatékonyabb propaganda.

A nők korábban kiszorultak a politikai életből, de Hitler hatalomra kerülése után gyorsan a nemzetiszocializmus alapköveivé váltak, s egy csipetnyi romantikát hoztak az eszmébe, ami olyannyira fontos az érzékeny lelkű németség számára. A nők által kisugárzott, szétáradó erő sokkal titokzatosabb, kifinomultabb és tartósabb, mint amit bármely férfi adni képes.

1921 Németországában igen újszerű dolognak számított a női géniusz felismerése.

Évről-évre nők milliói gyűltek össze Hitler mögött, magukkal hozva szenvedélyüket, tehetségüket, és elbűvölő, másokra is hatást gyakorló dinamizmusukat. Ők képviselték első ízben a modern politikai életben a feminin sokkoló erőhatást. Hitler azzal, hogy egyetlen igaz szerelmét Németországot eljegyezte, az összes német nő hitvesévé vált.

Raymond Poincaré, háborús uszító, németgyűlölő francia politikus. Dühében, amiért Németország nem volt képes fizetni a szövetségesek által követelt, csillagászati összegekre rúgó „jóvátételt" az I. Világháború során tanúsított támadó jellegű hadműveleteiért, a Rajna-vidék megszállására utasította a francia hadsereget. A katonák az ősi német terület gyárait és gyakorlatilag minden

vagyonát elfoglalták. A megszállás egészen addig tartott, amíg Hitler hatalomra nem került, és 1935-ben ki nem űzte a megszálló csapatokat az országból.

Tizenhatodik fejezet
A RUHR-VIDÉK OSZLOPAI

Bármilyen valószerűtlenül hangzik, Poincaré elnök 1923. január 11-én egy távíróoszlopon lovagolva akart bevonulni a Ruhr-vidékre. Hallgassuk meg, hogyan kommentálta a francia újságíró Cartier a könyvelőből lett házsártos elnök parádéját:

„1922-ben Németország a követelt mennyiségnél százezerrel kevesebb távíróoszlopot szállított a szövetségeseknek. Ezt az elmaradást 1923. január 9-én a Jóvátételi Bizottság is megerősítette és Raymond Poincaré tudomására hozta. A bizottság kijelentette, hogy a megkárosult országoknak joguk van Németországot olyan szankcióval büntetni, amit jónak látnak."

A távíróoszlopok szállításában történt elmaradás természetesen csupán ürügy volt. Sokkal inkább hihető, hogy a valódi ok a közlekedési nehézségek okozta elmaradás volt, aminek következtében egymillió tonnányi szén nem érkezett meg Németországból. A Ruhr-vidék megszállása a francia nacionalisták leghőbb álma volt. Az előkészületek már 1921-ben megtörténtek, amikor Düsseldorf, Duisburg és Ruhrort megszállás alá került. A megszálló csapatok szabad szemmel láthatták a híres iparvidék medencéjének füstjét és vörös fényeit. Ez a terület volt a német áramellátás szíve, aminek elfoglalása döntő csapást mért volna az országra. A franciák egyenesen a bányák aknatornyaitól szállították el a szenet. Azzal, hogy Németország gazdaságának központját támadták meg, olyan zavart keltettek, ami az 1919-es tárgyalások résztvevői között kialakult egységet is megbontotta.

Poincaré már 1922 július 26-án beszélt terveiről a sajtónak: „A versailles-i szerződés megőrzésének egyedüli módja, hogy egyszerűen nem hagyjuk, hogy legyőzött ellenségeink képesek legyenek teljesíteni a szerződésben vállalt kötelezettségeiket." A megszállás terve tehát régen készen állt.

A franciák által a történelem másik hatalmas alakjának tekintett Jacques Benoist-Méchin nem kevésbé nyíltan fogalmaz: Németországnak 1922 vége előtt kétszázezer köbméternyi távíróoszlopot kellett szállítania Franciaországnak. December 15-ig mindössze hatvanötezer köbméter érkezett meg. A Ruhr-vidék elfoglalása — mint végső megoldás — gyakorlatilag százharmincötezer köbméternyi távíróoszlopon múlt.

Németország a jóvátételek terhe alatt nyögve nem volt képes többet teljesíteni. Azért küldtek kevesebb oszlopot, mert egyszerűen nem tudtak több fát kivágni. A németek tudták, hogy Franciaország egy percig sem fog tétovázni a támadással, így nyilvánvalóan nem kockáztatták volna meg hazájuk megszállását néhány nyomorult távíróoszlop-szállítmány miatt.

Gustav Stresemann a következő szavakkal próbálta védelmébe venni hazáját: „Németország a szerződésben foglalt követelések teljesítését illetően messze túllépte az elviselhetőség határait."

A távíróoszlopok - amelyeknek pénzügyi jelentősége szinte jelentéktelen volt - ürügyet szolgáltattak a külföldi invázióra.

Sir John Bradbury angol követ az angolokra jellemző hűvös iróniával jelentette ki: „A trójai háború óta a fa még nem játszott ilyen végzetes szerepet a történelemben." A franciák trójai falova azonban nem görög katonákkal, hanem dinamittal volt tele.
1918. november 1 l-e, vagyis a fegyverletétel óta Poincaré csak az alkalomra várt, hogy a francia seregeket a Rajnán túlra vezényelje.

Párizs hatalmát Elzász-Lotaringiáig, az ősi német földig terjesztette ki, ami XIV Lajos lovassági rohamai, valamint a francia forradalom sans-culotte-jainak

inváziója következtében némileg elfranciásodott.

Tizenöt éven át erőszakkal bitorolta a Saar-vidék politikai, katonai és gazdasági irányítását.

A francia seregeket arra utasította, hogy a Rajna-vidékén verjenek tábort, sőt, hatalmas hídfőállásokat is létesített a Rajna jobb oldali partjánál.

A keleti területeken azzal tiporta sárba „a nép önrendelkezési jogát", hogy támogatta két lelkes csatlósát, a mesterségesen létrehozott Lengyelországot, ahol a népesség felét ukránok, ruszinok, fehéroroszok, zsidók és németek alkották, valamint Csehszlovákiát, ahol a lakosság ötven százalékát kitevő csehek uralkodtak a népesség másik felén.

Ennek következtében Franciaország. Németország nyugati részének markotányosnője Lengyelország és Csehszlovákia segítségével keletről is bekerítette Németországot. Az új lengyel, jobban mondva francia-lengyel határ csupán egy órányi távolságra volt Berlintől.

Poincaré azonban még mindig nem volt elégedett, mivel feltett szándéka volt, hogy Németországot megcsonkítja. Richelieu bíboros molyrágta talárját öltötte magára. Természetesen nem volt lehetősége arra, hogy Németországot a dicsőséges vesztfáliai béke időszakához hasonlatosan háromszáz fejedelemségre szabdalja szét, azt azonban szilárdan eltökélte, hogy pár rivális államra osztja fel az országot: a déli országrészt egy bajor államra, a Franciaország és a Rajna között elterülő területet pedig egy látszólag független Rajna-vidékre.

A világháborút követő időszak gyakorlatilag a bajor szeparatizmust erősítő, valamint a Rajna és Pfalz vidékén a Birodalomtól különálló köztársaságok létrehozását célzó aljas intrikák és manipulációk sorozata volt.

Charles Mangin tábornok machiavellisztikus szakértőnek bizonyult a különféle forrongások szításában.

Egyedül a Rajnánál állomásozó amerikai csapatok parancsnokának figyelmeztetései hallatán feldühödött Wilson ellentmondást nem tűrő viszontválaszának köszönhető, hogy Poincaré egy időre lemondott a kis köztársaságok létrehozásának tervéről.

Szándékáról azonban soha nem tett le, mindössze a megfelelő pillanatra várt.

Poincaré elsődleges célpontja a Ruhr-vidék volt, hiszen ez a terület látta el Németországot az acél nyolcvanöt, és a szén nyolcvan százalékával, miután az országot nemrégiben megfosztották Felső-Szilézia bányáitól és kohászati iparától.

Jól tudta, hogy a Ruhr-vidék elfoglalásával, és így az ország acél és széntermelésének megkaparintásával egyszer s mindenkorra tönkreteheti a Birodalmat.

A végzetes csapás már korábban, 1921. március 7-én majdnem sikerrel járt.

Az alkalmat azok a terroristák szolgáltatták, akik utasításaikat egyenesen Moszkvából kapták rádión keresztül. A német kommunisták éppen egy újabb lázadást szítottak a Ruhr-vidéken, és rémes atrocitásokat követtek el a lakosság ellen. Joachim Fest a következő szavakkal idézi fel a történteket:

Németország középső területein és a Ruhr-medencében megkaparintották a hatalmat. Jelszavuk, a „Fegyvert a proletárok kezébe!" fogékony hallgatóságra talált. Nagyon gyorsan, egy alaposan kidolgozott tervet sugalló, gyakorlatilag akadálymentes mozgósítást követően rengeteg katona tömörült különálló harci alakulatokba. A Rajna és a Ruhr közötti területen ötvenezer főt számláló „Vörös Hadsereget" állítottak fel.
Ez a sereg pár nap leforgása alatt majdnem teljesen elfoglalta az egész ipari medencét. A Reichswehr és a rendőrség kisszámú alakulatait, amelyek megpróbáltak

szembeszállni velük, megsemmisítettek. Egyes területeken komoly összecsapások voltak. Az egész vidéket gyilkos merényletek, fosztogatások és gyújtogatások tartották rettegésben.

A terrornak egyedül azzal vethettek volna véget, ha a Birodalom maroknyi serege nem csak a Rajna jobb partjánál fekvő, a szövetségesek által elfoglalt területen mozgósítja erőit, hanem a Rajna másik oldali lévő — a versailles-i szerződés során demilitarizált — vidéken keresztül is küld néhány egységet a harcok helyszínére. A németek elkeseredetten kérték, hogy a másik útvonalat is igénybe vehessek. Hiába kérték újra és újra, választ nem kaptak. Végül már nem nézhették tovább tétlenül, ahogy honfitársaikat lemészárolják, és a megmaradt német hadsereg pár, gyakorlatilag fegyvertelen egységét a területre vezényelték. Dávid Lloyd George angol miniszterelnök nem emelt kifogást a döntés ellen, de a franciák annál inkább! A francia seregek késedelem nélkül lerohanták Darmstadtot és Frankfurtot. Ezzel büntették meg a németeket azért, mert helyre akarták állítani a közbiztonságot.

1921. március 7-én Poincaré az invázió új változatával lepte meg a németeket. Negyvenezer bajor veterán, mindannyian az „Acélsisak" elnevezésű szervezet tagjai szokásos bajtársi gyűlésüket tartották Münchenben, ami ellen a berlini kormánynak soha nem volt kifogása. A franciák azonban másképpen gondolták, és az invázió második hullámaként seregeik elfoglalták Düsseldorf, Ruhrort, valamint Duisburg városát, és a környező kikötőket.

A megszállás harmadik fázisát 1922. január 9-re tervezték, az invázió ez alkalommal azonban nem csupán néhány nagyvárost érintett volna, hanem az egész Ruhr-vidéket, vagyis Németország iparának nyolcvan százalékát.

Miután Poincaré hivatalosan is bejelentette a megszállás harmadik fázisát, a párizsi amerikai nagykövet - akinek Child volt a neve - oly mértékben felháborodott, hogy a következőket javasolta Evans Hughes külügyminiszternek: „A francia kormány megkerülésével azonnal és direkt módon forduljon a közvéleményhez."

Az angolok még ennél is határozottabban ellenezték Poincaré kalóztámadásának tervét.

Cartier francia történész megjegyzi: „A királyi korona jogi tanácsadóival történt tanácskozást követően Lord Curzon Nagy-Britannia külügyminisztere 55 oldalas jelentésben tette közzé, hogy ez a lépés egyszerűen sérti a versailles-i szerződés feltételeit, hiszen a Ruhr-vidék megszállása békeidőben elkövetett agresszív támadásnak, valamit a versailles-i szerződés megszegésének minősül.

Néhányan nem átallják kijelenteni, hogy Hitler volt az, aki 1935-ben a Rajna vidékének elfoglalásával a versailles-i szerződést megszegte. Ezzel szemben az angolok is azon az állásponton voltak, hogy Poincaré már tizenöt évvel korábban, 1922 január 11-én sárba tiporta az egyezményt, azon a napon, amikor francia seregek egy belga osztag kíséretében elárasztották a Ruhr-vidéket, Nyugat-Európa legnagyobb ipari központját.

Az angolok és az amerikaiak világosan kifejezték nemtetszésüket, de Franciaországban is akadtak olyan neves személyiségek, akik egyáltalán nem értettek egyet a köztársasági elnök döntésével. Foch marsall — bármennyire is vágyott a Ruhr-vidék elfoglalására — Poincaré döntését „aláválló lépésnek" nevezte. Edouard Herriot, akiből később miniszterelnök lett, nem hozta nyilvánosságra véleményét, de halkan azt mormolta magában: "Személyes véleményem szerint a Ruhr-vidék megszállása törvénytelen lépés, de a franciák szempontjait is figyelembe kell vennem." Ami Clemenceau-t, az öreg "tigrist" illeti, aki világéletében utálta a németeket, ő nyíltan ellenezte a megszállást. Véleményét az idő gyorsan igazolta.

Stresemann szavaival élve „ez a fegyveres támadás, a német nép, a német föld és a német gazdaság ellen elkövetett gyalázatos tett" súlyosan megsértette és elevenen nyúzta meg Németországot.

Ahogy a francia bajonettek 1922. január 18-án megvillantak Essen utcáin, elkezdődött a vidék teljes kisemmizése. A franciák gyakorlatilag mindenre rátették a kezüket, beleértve a vámot, az adókat, a szenet, az erdőket és a termelési jogokat.

Poincaré nyolc nappal később szilárdan eltökélte, hogy Németországot térdre kényszeríti a fagyos januári hidegben. Az összes üzemet bezáratta, emberek millióit juttatta utcára, és megtiltotta, hogy a Ruhr-vidékről szenet szállítsanak Németország azon területeire, amelyek nem álltak szövetséges megszállás alatt.

A megszállt terület francia „gauleitere", M. Paul Tirard nyugodtan jelentette ki: „így a Rajna és a Ruhr vidékét teljes mértékben elszigeteljük Németország többi részétől."
Poincaré pontosan ezt akarta: Németország nyugati részét darabokra szabdalni, a keleti országrészt pedig gazdasági romlásba taszítani.

A Ruhr-vidék munkásai igaz hazafiakhoz méltóan fogadták a megszálló seregeket: a Die Wacht am Rhein c. dalt énekelték, ami a Birodalom második nemzeti himnuszának számított A megszállók válasza: tömeges letartóztatások, hatalmas bírságok, különféle megaláztatások és végül a sortűz.

Igen, sortűz! A Krupp dolgozói — és nem a nagytőkések — magukra vállalták a feladatot, hogy üzemeikben a szabadságért tüntessenek. A francia csapatok gondolkodás nélkül tüzet nyitottak rájuk. Az eredmény: tizenhármán meghaltak, és harmincan súlyosan megsebesültek.

Az áldozatok temetésén ötszázezer munkás gyűlt össze, akik lehajtott fejjel, csendben fejezték ki részvétüket. Ez sem maradhatott újabb szankciók nélkül. A francia hadbíróságok heteken át teljes gőzzel dolgoztak, természetesen nem a védtelen tömegbe lövető katonák elítélésén, hanem a Krupp vállalat tulajdonosa és igazgatói megbüntetésén, akiket 15-20 évnyi börtönbüntetésre ítéltek!

A habot a tortán a kiutasítások szolgáltatták: 140 ezer németet száműztek a Ruhr-vidékről.

Hogyan reagált az eseményekre Hitler, a kiváló nacionalista?

Tizenhetedik fejezet
HITLER NYOMATÉKOSAN NEMET MOND

A Birodalom kormánya minden állampolgárt felszólított arra, hogy „passzív ellenállással tiltakozzon a megszállás ellen. Az elvárásokkal szemben Hitler kereken visszautasította ezt a megoldást Nagyon jól tudta, hogy döntése felháborodást fog eredményezni, de nem törődött vele. Meghozta döntését: nem!

Miért döntött így? Jól tudta, hogy a Birodalom kormánya ingatag, hiszen parlamentáris kormányként minden olyan csapda célpontjává válik, amelyet a miniszteri tisztséggel nem rendelkező személyek állítottak (Weimar óta, vagyis félévente már nyolc kormány váltotta egymást). Ez az ingatag kormány nem képes arra, hogy az ellenállás élére állva győzelmet arasson. A kormány ehhez túl gyáva volt, így biztos összeomlás várt rá.
Hitler úgy vélte, hogy az invázió megállításához az Oroszországban alkalmazott módszerre van szükség: csupán felperzselt földet szabad maguk után hagyni, hogy a franciák üres kézzel, a hadműveletek hatalmas költségeitől kimerülve a berezinai csatához hasonlatos módon valljanak kudarcot.

A következő szavakkal fordult a berlini törpe-ellenállókhoz. „Mekkora jelentőséggel bír, ha néhány üzem megsemmisül? A vasolvasztókat és a hidakat fel lehet robbantani így legalább a francia seregek nem tudnak továbbhaladni és pokoli rombolásukat folytatni".

Hitler a legkevésbé sem félt attól, hogy a cél érdekében pusztításra

kényszerüljön: „Amikor a német nép ismét talpra áll és felveszi a harcot, az összes többi nép követi példáját."

Nem ugyanez történt 1945-ben, annak dacára, hogy a II. Világháború porig rombolta Németországot?

Továbbá Hitler azt sem akarta, hogy mozgalmát beszennyezze azzal, hogy részt vesz a tehetetlen pártok demonstrációin. Jól tudta, hogy ezek a pártok a harc kellős közepén hátrálnak majd meg, ahogyan a Versailles-i szerződés aláírásával kapcsolatos döntéshozatal idején tettek.

A megszállókkal szembeni ellenállást a passzív rezisztenciára korlátozni szinte biztos kudarcot jelentett különösen 1923 borzalmas telén, amikor a németek többsége munka nélkül, éhesen tengődött s gazdaságilag, szociális értelemben véve és politikailag ki volt szolgáltba felfegyverzett, német földön táborozó könyörtelen ellenségnek.

Wilhelm von Seeckt miniszter szavait idézve: „A Berlin felé vezető út vérfolyamon vezet keresztül." Ezek azonban üres szavak. A gyakorlati nem létező német hadsereg még egy napig sem lett volna képes ellenállni a franca seregek és tankok támadásának. Poincaré terveit kizárólag az átfogó, folytonos és kérlelhetetlen szabotázs hiúsíthatta volna meg

Berlin demokrata kormánya szokás szerint a felelősségvállalás puszta gondolatától is reszketett, és soha nem lett volna hajlandó a passzív ellenállás helyett aktívan szembeszállni a megszállókkal. A passzív ellenállás viszont eleve veszett ügy volt.

Hitler a legkevésbé sem bízott a Birodalom államfőjében, a nagytőkés Cunóban. Az idő őt igazolta, ugyanis Cuno augusztusban meghátrált és lemondott, így a Ruhr-vidék megmentése érdekében folytatott küzdelme meghiúsult

Ha Hitler valaha is a nevét adta volna a gyenge és korrupt politikusok ténykedéséhez, azzal csupán az ő malmukra hajtotta volna a vizet.

„A pártok közötti értelmetlen együttműködés mozgalmunk halálát okozná. Ha felsorakoznánk melléjük, különösen a marxisták mellé, azzal pártunk a névtelenség homályába süllyedne."

Hitler a politikusokat ugyanúgy ellenségének tekintette, mint a megszállókat, mivel gyávaságuk és tehetetlenségük vezetett a Ruhr-vidék gyalázatos elfoglalásához. Nem barátkozni akart velük, hanem támadást akart intézni ellenük, éppúgy, mint a megszálló seregek ellen. Sőt, a politikusokat tartotta az elsődleges ellenfélnek.

Hitler így szólt népéhez: „Németország megújhodása és a jogainkért folytatott harc e gyülevész elemek félreállítását követően kezdődhet el."
Hitler tehát szembeszegült a közvéleménnyel, s ez egy bizonyos mértékű önuralmat és az átlagosnál élesebb előrelátást követelt.

A német történész Fest így ír ezzel kapcsolatban: „Hitler kiváló logikai érzékkel az ellenséges vélemények, valamint Ludendorff hatalma dacára nem tágított azon nézetétől, hogy első lépésként a belső ellenséggel kell leszámolni."

Az aktív ellenállást mindig a belső megtisztulás előzi meg.

Hitler első - helyi korlátokon túlmutató - politikai döntése az álságos szövetkezés elutasítása volt, ami Kahrtól kezdve egészen Papenig a legtöbb politikust jellemezte. Amikor választásra kényszerült, bebizonyosodott, hogy ízig-vérig forradalmárként viselkedett.

Amikor harcra került a sor Hitler szívvel-lélekkel harcolt. Fest szavait idézve:

„Nem fér kétség ahhoz, hogy Hitlert a többi párthoz hasonlóan az a cél motiválta, hogy hazáját védelmezze. A fenti érvek mellett azt is le kell szögezni, hogy nem magát z ellenállást, hanem a félvállról vett ellenállást utasította el.

Rendes körülmények között egy ilyen elutasító, és egyben maximalista szemlélet nyílt felvállalása azzal a kockázattal járt volna, hogy Hitler hitelét veszíti.

Daniel von Hainhausen államtitkár önelégülten jelentette ki Wilhelm Cuno kancellárnak: „Egyre többen vannak, akik Hitler nevének említésére csupán megvonják a vállukat." Cuno úr azonban nem sokáig vonogatta a vállát. Közvetlenül azután, hogy a franciák beköltöztek laktanyáikba Essennél, Hitler hatalmas tömeg előtt tartott beszédet a híres Bürgerbrauhaus-ban, ahol oly sokszor aratott osztatlan sikert a hallgatóság körében.

Nem válogatta meg szavait: "Az első számú ellenség a weimari rezsim. Ne dőljünk be a hangzatos jelszavaknak, amelyek összefogásra szólítanak fel. Ennek az ún. összefogásnak az lenne az eredménye, hogy mindannyian kudarcot vallanánk, és kompromittáló helyzetbe kerülnénk. A nyugati és a keleti fronton elesett hárommillió bajtársunk soha nem bocsátaná meg nekünk, ha kezet ráznánk 1918 novemberének szabotőreivel. A holnapi napra gyászmegemlékezést szerveztek. Az NSDAP azonban nem vesz részt ezen az álhazafias demonstráción."

Ezek a mondatok bombaként robbantak az előadóteremben. Hitler rettenthetetlen volt. Két héttel az invázió után nemzeti kongresszust hívott össze Münchenben január 17-re. Bejelentette, hogy ezen a napon tizenkét nagygyűlést fog tartani a bajor főváros különböző kerületeiben.

Amennyiben a weimari rezsim valóban azt gondolta volna, hogy Hitler valóban tévedett, amikor elutasította a kormány törpe-ellenállási felhívását, hagyniuk kellett volna, hogy lejárassa magát és hitelét veszítse. Ezzel az egész ország előtt bizonyítást nyert volna, hogy a nép nem áll mellette.

Ennek azonban az ellenkezője történt. A bajor kormány - Berlinnel összhangban - minden pszichológiai és politikai éleslátást nélkülözve a lehető legnagyobb hibát követte el: egyszerűen betiltották Hitler tervezett nagygyűléseit a felvonulásokat és a nemzetiszocialista jelképek viselését.

Szerencsére Hitlernek tekintélyes szövetségesei voltak a hadsereg soraiban, akik nyomást gyakoroltak a bajor kormányra. Ahogyan az egy demokratikus országban illik, a problémát úgy oldották meg, hogy tizenkét gyűlés helyett csak hatot engedélyeztek.

Hitler azonnal megragadta a lehetőséget, a fennmaradó hat gyűlést pedig 1922. január 27-én pótolta be, amikor tizenkét gyűlési tartott de akkor már senkitől nem kért engedélyt.

Joachim Fest így ír az eseményről:
A nácik kongresszusa teljes győzelemmel zárult. A Krone cirkusz zsúfolásig megtelt, és első ízben hangzott el Dietrich Eckart jelszava, a Deutschland Erwache! (Ébredj. Németország!). A Hitler által a római sasok mintájára tervezett 600 vadonatúj zászlóval felvonuló csapatok a hivatalos tiltás ellenére a Marsplatzon gyülekeztek. A teherautókból szólt a zene, zászlók lobogtak, az SA seregek pedig München központján átkelve haladtak az Isar másik partján található Kindlkeller felé. Közeledtükre az útblokádokat mindenhol feloldották. A bajor kormány szomorúan konstatálta, hogy még a saját rendőrségében sem bízhat meg teljes mértékben.

Az előzetes jóslásokkal ellentétben Hitler azon a napon teljes győzelmet aratott. Még saját szövetségesei is kicsit nyugtalanok voltak. Röhm így sóhajtott fel: „Hitler kiállt a rivaldafénybe. Ezzel hatalmas presztízsveszteséget kockáztat."

A német nép azonban megértette Hitlert, s ennek ékes bizonyítékát szolgáltatta.

A kormányban ülő ellenfelei hitelüket veszítették, tiltásaiknak pedig mindenki fittyet hányt.

Hitler a lehetetlenek embere volt: „Aki a lehetetlent célozza, mindig sikert arat. A valószínűtlen a legbiztosabb dolog a világon." Majd hozzátette: „Aki elveszíti akaraterejét, mindent elveszít. Az élet folytonos küzdelem." Olyan helyzetekben, amikor bárki más veszített volna, Hitler győzelmet aratott. Az események hónapról-hónapra őt igazolták.

A Ruhr-vidék megszállói megrettentek a Hitler által meghirdetett aktív ellenállás láttán: csupán márciusban nyolcvanhat támadást indítottak ellenük. A düreni vasúti hidat felrobbantották. A következő robbantás a duisburgi hídon történt, ahol a megszálló seregek tizenkét katonája életét vesztette, húszan pedig megsebesültek.
Tirard francia kormányzó így írt a kialakult helyzetről: „Embereink példátlan nehézségekkel kerültek szembe."

Mivel a német munkások a megszálló erők minden parancsát határozottan visszautasították, a szövetségesek tizenkétezer francia és belga vasúti alkalmazottat szállítottak a Ruhr-vidékre. A tizenkétezer külföldi vasúti munkás szállította a szenet a szövetségeseknek, de ez esetben arról a szénről volt szó, ami az aknatornyoknál hevert, hiszen a megszállás óta leállt a szénbányászat. A bányák működése gyakorlatilag szünetelt. A megszállok csak a régi készleteket tudták elrabolni, ezek azonban néhány hónap leforgása alatt kimerültek.

A németek szén nélkül maradtak, de hozzájuk hasonlóan a franciák is. A Lotaringia vidékén fekvő iparterület üzemeit a német szén híján kénytelenek voltak bezárni.

A kialakult körülmények a megszálló seregeket illetően is hasonló eredménnyel jártak: vérontással. 1923. május 26-án a német szabadcsapatok egyik szabotőrével, Albert Leo Schlageterrel egy francia lövészosztag végzett. Háború volt, és a háborús időknek sajátos törvényei vannak. Ebben a vérfürdőben azonban az áldozatból nemzeti hős lett.
A tömegek érzelmeiket követik. Elkeseredettségükben világosan átlátták a kormány által hirdetett lagymatag ellenállás haszontalan mivoltát, ezért beálltak a „Kérlelhetetlen Hitlert" követők soraiba. Harmincezer új tag csatlakozott az NSDAP-hoz, és a jelentkezők olyan sokan voltak, hogy a nap bizonyos óráiban kénytelenek voltak bezárni a párt müncheni toborzóirodáit.

Hitler elhallgattatásához egy különösen aljas rágalomra volt szükség, ami nem is váratott sokat magára. Egyik reggel a Münich Post c. lap a következő szalagcímmel jelent meg: "Hitler a franciák Fizetett ügynöke!" Mivel Hitler kezdettől fogva a passzív rezisztenciával szemben foglalt állást, voltak olyanok, akik számára a vád valószerűnek tűnt.

Hitler ismét a kudarc szélére került. A rágalom túl nagy körben terjedt el. Azon az estén megkérte egyik barátját, hogy szerény kuckójában a Mesterdalnokokból játsszon neki, s a kiváló wagneri hangszerelés nyugalmat öntsön lelkébe.

A vádnak természetesen nem volt semmi alapja. Hitler tíz pert indított a rágalmazók ellen, és mindet megnyerte. A rágalmazókat elítélték, kivéve azokat, akik ráébredtek, hogy nincs esélyük a sikerre, és hamis vádjukat nyilvánosan visszavonták.

Manapság a Hitlerről szóló írások hemzsegnek az olyan eszelős agy-szüleményektől, mint pl. Hitler zsidó nagymamája, vagy fél heréje. A franciakkal való összejátszás vádja azonban különösen aljas rágalom volt.

A legképtelenebb vád szerint Hitler hatalmas összegeket zsebelt be a franciáktól. Nem aprópénzt, dehogy! A rágalmazók szerint nyolcvankétezer aranyfrank ütötte a markát, ami akkoriban márkára átváltva tíz teherautónyi papírpénzt jelentett.

A franciak Bajorországban és Németország egyéb területein fáradhatatlanul munkálkodtak a német egység megbontásán. Annak ellenére, hogy ezt maga a weimari alkotmány is tiltotta, a teljhatalommal felruházott miniszter, M. Emilé Dard vezetésével követséget hoztak létre Münchenben. A háttérben egy bizonyos Richert őrnagy, a francia titkosszolgálat magas rangú ügynöke állt, aki Poincaré teljes bizalmát élvezte.

Ezek a különleges ügynökök első lépésként Rupprecht herceg bizalmába férkőztek. A herceg nem volt rosszindulatú ember, fő célja azonban az volt, hogy visszatérhessen abba a palotába, ahonnan családjával együtt az Eisner vezette marxista forradalom estéjén, 1918. november 9-én menekülni kényszerült.

Az említett herceg nem akart karddal a kezében hősi halált halni irodája küszöbén. Nem tudott ellenállni a francia szirének bódító dalának, akik elmagyarázták neki, hogy kizárólag a Birodalomtól elválasztott, „a franciák védőszárnyai alatt álló" Bajorország biztosíthatja számára, hogy magas szárú csizmáját és tollakkal ékesített sisakját újra viselhesse.

A java azonban még hátra van. A hercegek ugyanis imádják a játékokat. Hamarosan fény derült egy összeesküvésre, amelyet a francia Richert őrnagy tervelt ki. Célja nem kevesebb volt, mint meggyilkolni azokat, akik akadályt jelentenek a párizsi szervezésű szeparatista mozgalom sikerével szemben.

A tervet Richert utasításai alapján dolgozták ki. Aranyfrankokkal vesztegettek meg olyan müncheni előkelőségeket, mint egy Fuchs nevű elismert professzor, Machhaus, az ünnepelt zenekarvezető, és egy Kühles nevű jogtanácsos.

Ezek a személyek minden kétséget kizáróan bűnösök voltak, s ezt az is igazolta, hogy amikor 1922 márciusában a puccs vezetőit letartóztatták, ketten közülük cellájukban öngyilkosságot követtek el.

Fuchs professzor töredelmesen bevallott mindent. Raymond Cartier francia történész így írt az esetről:

Richert Stuttgartban, Wiesbadenben, Reichenhallban és Münchenben találkozott Fuchs-szal és Machhaus-zal, és minden alkalommal nagy pénzösszegek cseréltek gazdát márkában, frankban vagy dollárban. Legutolsó találkozásukra február 15-21. között került sor Machhaus müncheni otthonában, a Leopoldstrasse 106. alatt, valamint egy bizonyos
Guttermann nevű illető romenthali tanyáján.

Richert türelmetlen volt: „A franciák természetesen a Rajna bal partján maradnak, de ha önök gyorsan cselekszenek, Franciaország minden vágyukat teljesíteni fogja. Tervünkről
mindössze öten tudnak, köztük van azonban Raymond Poincaré miniszterelnök is, a másik négy illető pedig Franciaország legfontosabb személyiségei közül való. A Ruhr-vidé-
ken történő franca hadműveletek soha vissza nem térő alkalmat kínálnak önöknek. Ezen felül a francia seregek készen állnak a Majna vonalának elfoglalására, hogy védelmezzék önöket, amennyiben Berlin önök ellen fordul. De cselekedjenek, ne várjanak tovább!"

Cartier hozzátette: „Richert többek között azt követelte tőlük, hogy szeparatista puccsot kövessenek el. A tervek szerint száz ember esett volna a merényletek áldozatául."

Kühles jogtanácsost húsz év börtönbüntetésre ítélték. A valódi bűnös Richert őrnagy, Poincaré mindenese volt. A legapróbb lelkiismeret-furdalás nélkül tervelte ki száz ember meggyilkolását, mégsem részesült felelősségre vonásban. Poincaré nagyhatalmú személyként úgy oldotta meg a problémát, hogy ügynökét egy francia kisvárosba szállíttatta.

Az a vád, mely szerint Hitler francia ügynök lett volna, darabjaira hullt. A rágalom valójában visszafelé sült el, hiszen Poincaré újabb áruló terve

napvilágra került.
A lobbanékony természetű Poincaré tovább folytatta romboló tevékenységét a Ruhr-vidéken.
A Birodalom leggazdagabb területe olyanná vált, akár egy temető. A megszállt Németország népe pedig alapvető létszükségleteitől megfosztva teljes apátiába süllyedt.
Mindez örömmel és elégedettséggel töltötte el Poincaré-t, annak ellenére, hogy a Ruhr-vidék megkaparintását célzó tervei katasztrofális eredménnyel jártak.

Németország egyre mélyebbre süllyedt, és Poincaré számára ez volt a lényeg. A világ minden kincséért sem lazított volna a Németország nyakára hurkolt kötél szorításán.
Németország hiába várja, hogy meginogjunk — jelentette ki Dunkirknél 1923. április 15-én.

Poincaré vesztét saját nagyképűsége okozta.

Pár hónappal később tervei a Birodalom területén belül fordultak ellene. Miután a németeket tűréshatáruk legvégső pontjára taszította, ők tömegesen sorakoztak fel Hitler mellé.

Stresemann a következő epés megjegyzést fűzte az eseményekhez: „Ha jól emlékszem, kijelentettem, hogy Poincaré úr minden egyes vasárnapi beszéde százezer új szavazatot jelentett a nacionalistáknak. Tévedtem, de csak annyiban, hogy az új szavazók száma ennél sokkal magasabb volt."

Cartier így vélekedett Poincaré-ről: „Megérdemli hogy bekerüljön a történelemkönyvekbe, méghozzá a Hitler előretörését leginkább elősegítő személyként."

Ehhez semmi kétség nem férhet.

Hála neki, a Nemzetiszocialista Párt taglétszáma pár hónap alatt a duplájára nőtt.
1923. szeptember elsején százezer német gyúlt össze Nürnbergben. Nem százezer hitleristáról, hanem százezer német hazafiról beszélünk, akik nem sokkal később Hitler követői lettek. Hitler a „Németség Napján" hal nagygyűlésen tartott beszédet.
A nürnbergi rendőrség hosszú jelentést írt ezekről a nagygyűlésekről. A rendőrség megfigyelői a következő szavakkal jellemezték a Hitlert üdvözlő tömeget és a díszvendégeket:

Emberek százai üdvözölték őket, kezükben zsebkendőket lengetve. Minden irányból koszorúk és virágok záporoztak feléjük. Az esemény olyan volt, mint sok ezernyi elkeseredett, megalázott és elgyötört ember örömkiáltása, akik előtt rabszolgasorsuk és nyomoruk kellős közepén a remény sugara csillan fel. A férfiak és az asszonyok közül sokan sírva fakadtak. A SA erőt sugárzó menetoszlopai üdvrivalgás közepette vonultak fel. A gyűlés végén a „Németség Napjára" összesereglett dél-németországi nemzeti pártok elhatározták, hogy közös harci frontot alkotnak. Így született meg a Deutscher Kampfbund (Német Harci Szövetség).

Ki lett volna méltóbb a szövetség vezetői tisztségére, mint a tömegeket mesteri módon befolyásoló, legkiválóbb szervezeti vezető, aki egyben a legelszántabb harcos is volt?

Így is történt. Poincaré vakságának hála, három héttel később Hitler lett a szövetség egyedüli vezetője.

Tizennyolcadik fejezet
Katonai egységesítés

Berlini nagykövetük meggondolatlan üzenetei alapján a francia kormány 1934. április 17-én megszakította a leszerelési tárgyalásokat, nem törődve azzal, hogy

e lépésével szembeszegül az angolokkal. A franciák egyrészt abban a sok tízmilliárdnyi frankban bíztak, amelyet nemzeti haderejük felfegyverzésére fordítónak, elsődlegesen pedig a Maginot elnevezésű védelmi vonalban, amely Belgium határáig és az Ardenneki erdős területig húzódott.

A francia vezérkari főnök fensőbbséges magabiztossággal jelentette ki: „Majd meglátjuk, mennyi idő alatt lesz képes Németország behozni azt a húszmilliárdot, amit mi fegyverkezésre fordítottunk." (J.B. Duroselle, 166. old.)

Gaston Doumergue francia elnök teljesen biztos volt abban, hogy Hitlert hamarosan megbuktatják vagy meggyilkolják. 1934-ben a német hadsereg mind létszámát, mind felszereltségét tekintve abszolút mértékben alulmúlta a francia seregeket. Doumergue elégedetten dörzsölte a tenyerét.

Bismarck idős kortársának azonban halvány elképzelése sem volt arról, hogy mi folyik valójában a Harmadik Birodalomban, ahol az ország területén már minden készen állt a hadsereg gyors modernizálásához: prototípusok, gyártási tervek és az erre szakosodott műhelyek. Hitler azonban akkoriban még a tervek stádiumánál tartott. A hadsereg egyelőre kartonpapírból készült műtankokkal gyakorlatozott. A német égbolton repülőgépek helyett fecskék repkedtek.

1934-ben a párizsi kormány abban a meggyőződésben élt, hogy a Birodalom ellen folytatott háború nem sokkal kockázatosabb egy katonai parádénál. Úgy képzelték, hogy a tankok a_franciák által megszállt Ruhr-vidékről ellenállás nélkül fognak Berlinig vonulni. Ez abban az időben tényleg nem volt teljesen elképzelhetetlen.

Az ország újrafelfegyverzése során Hitler tudta, hogy nagy kockázatot vállal. Amit felépített, egy hét alatt lerombolhatják, és seregei nem lennének képesek győzelmet aratni az ellenség felett.

Egy műszakilag első osztályú, teljesen modern hadsereg létrehozása hosszú távú, mégis elsődleges feladat volt. Hitler tudta, hogy amíg Németország nem rendelkezik ilyen haderővel, addig ki van szolgáltatva az ellenséges franciáknak.

A feladat nem volt egyszerű, hiszen nem csupán műszaki, hanem társadalmi és politikai vonzatai is voltak. 1933-ban a német hadsereg nagyon különbözött attól a társadalomtól, amit Hitler meg akart teremteni. Olyan társadalmat készült megvalósítani, amelyben a felemelkedés mindenki számára nyitva áll, aki saját területén a legkiválóbbnak bizonyul.

A Reichswehr — az ezer főt számláló német hadsereg (így határozták meg a versailles-i szerződésben) — majdnem kizárólag egy nemesekből és földesurakból álló, szűk elit vezetése alatt állt. Zsidó tiszteket például soha nem tűrtek meg soraikban. Az I. Világháborút követően a több ezer hivatásos tiszt között mindössze heten voltak zsidók. A német katonaságban az "antiszemitizmus" már jóval Hitler színre lépése előtt dívott.
A tiszti réteg mindig felsőbbrendűnek tekintette magát a politikai pártoknál, sőt, még a kormányoknál is, és távol tartotta magát tőlük. Ők maguk voltak a Birodalom. Ők voltak az ország lelkiismerete. A politikusok csupán parancsokat teljesítettek. A tisztek nem kedvelték őket, és nem is bíztak bennük. Olyan államrendszert szerettek volna, amelyben katonai diktatúra uralkodik, s ők a színfalak mögül irányíthatják az eseményeket.

Hiába állt hárommillió katona a háta mögött, mégsem kedvelték Hitlert. Ugyanilyen ferde szemmel néztek a politikai irányultságú seregre, az SA-ra, amit a valódi hadsereg sértő utánzatának tekintettek.

Hitler számára azonban az SA és a Reichswehr egymást kiegészítő szervezeteknek minősültek. Az egyik politikai, míg a másik katonai céllal jött létre és működött. Az SA nélkül Hitler nem lett volna képes kitörni abból a skatulyából, amelybe a régi rendszer próbálta belekényszeríteni. A Reichswehr híján a Birodalom határai védtelenek lettek volna. Németország számára mind az SA, mind a Reichswehr nélkülözhetetlennek számított. Ettől függetlenül azonban

kölcsönösen utálták egymást. 1934-re Hitler számára a legégetőbb probléma az volt, hogy miként érheti el az érzékeny tiszti korok — ha nem is baráti — legalább semleges viszonyulását.

Hitler megoldotta a munkanélküliség problémáját: az egész a fantázia, az akarat és az anyagi erőforrások kérdése volt. Biztos volt abban, hogy e téren sikert aratott. Más részről azonban még hátra volt a hadsereg megszelidítése.

Hitler nem várt az ilyen irányú törekvésekkel addig, amíg kancellárrá választották Már 1929. március 15-én egy tömeggyűlés során részletesen elmagyarázta hogy mit tekint a hadsereg "elsődleges kötelességének", s hozzátette: „A Reichswehrben minden parancsnoki ranggal rendelkező katona emlékszik arra, amit Lenin a cárhoz hű, magas beosztású tisztekkel művelt. Mielőtt meggyilkolták őket, húscafatokat téptek ki a lábaikból a tisztek nadrágját díszítő bíborszínű sáv mintájára. Azt sem felejtette el senki, amit német tisztek százaival műveltek 1918 novemberében, amikor a Karl Liebknechthez és Rosa Luxemburghoz hasonló kommunisták uralták Berlin utcáit."

A gyűlésen Hitler figyelmeztette a hadsereg vezetőit arra, hogy mi vár rájuk, ha a kommunisták hatalomra kerülnek: „Önökből a kommunista hatalomátvételt követően a rezsim politikai komisszárjai lesznek, és vagy csendben maradnak, vagy vadászni fognak önökre, és az sem kizárt, hogy sortűz által lelik halálukat." A Hitler uralmát megelőző Németországban a kommunisták száma elérte a hatmilliót, és szavazatok tekintetében nem sokkal maradtak le Hitler pártja mögött.

1930. szeptember 23-án Hitler másodízben fordult a hadsereghez, pódiuma pedig a lipcsei legfelsőbb bíróság volt, ahol tanúként jelent meg egy perben, amelynek során három fiatal tisztet nemzetiszocialista propaganda terjesztésével vádoltak.

Hitler először világosan emlékeztette a bíróságot arra a kifejezetten politikai szerepre, amelyet védelmi milíciájának szánt: „A rohamosztagok (SA) szervezésének egyedüli oka a pártpropaganda védelmezése volt." Ezután a köztársaság legmagasabb méltóságú elöljárói feje felett elbeszélve, szavait közvetlenül a hadsereghez címezte:

„Elég sokáig voltam katona ahhoz, hogy tudjam: egy politikai szervezet képtelen felvenni a harcot a hadsereg fegyelmezett erőivel szemben. Mindig világosan és nyíltan kijelentettem, hogy merő ostobaság volna részünkről azzal próbálkozni, hogy átvegyük a hadsereg szerepét. Közülünk senki nem dédelget ilyen terveket. Egyedüli óhajom, hogy a német államot és a német népet új szellemiség hassa át. Ha hatalomra kerülünk, gondoskodunk arról, hogy a jelenleg. Reichswehrből hatalmas német néphadsereg váljon." (Andre Brissaud: Hitler et son temps, 103. old.)

A tisztek, különösen a fiatalok, akiket már magával ragadott Hitler társadalmi eszméje, oly mértékben szavai hatása alá kerültek, hogy a tömeg a helyszín magasztos atmoszférája ellenére hangos üdvrivalgásban tort ki, aminek hatására a Buddhához hasonló egykedvűséggel üldögélő bírók teljesen elképedtek.

Az események érdekes fordulatot vettek. Noha Hitler 1932. április 10-én közel 13 és fél millió szavazatot kapott (ez a szavazatok 36.8 százaléka), Wilhelm Gröner tábornok, a Reichswehr kormányhű minisztere négy nappal később betiltotta, s ezzel a lépéssel törvényen kívül helyezte az SA-t. Utódja és egyben riválisa, Kurt von Schleicher ezredes ezzel szemben ambícióktól fűtve kereste a kapcsolatot Hitlerrel, abban a hiú reményben, hogy jóakaratát elnyerheti. Június 6-án feloldotta az elődje által hozott tiltó rendeletet.

1933. január 30-án, tíz évnyi, a demokratikus választási elvekkel teljes mértékben összhangban álló politikai küzdelmet követően Hitlert, a Birodalom legerősebb politikai pártjának vezetőjét Hindenburg - némi vonakodás után - kancellárrá nevezte ki.
Alig három nappal később Hitler Tiergarten-i lakásában kereste fel a hadsereg

főparancsnokságának (Heeresleitung) vezetőjét, von Hammerstein tábornokot. Hammerstein egy héttel ezt megelőzően azzal a szándékkal látogatta meg Hindenburgot, hogy Hitler kancellárrá történő kinevezését megakadályozza.

A Führer kérésére Hammerstein magához hívatta a Reichswehr vezérkarát, a főparancsnokokat és a főbb katonai területek vezetőit. Az étkezés utáni desszertet Hitler kétórás ékesszóló beszéde szolgáltatta.

A történész Brissaud így ír: „Hitler fantasztikusan értett a cselszövéshez, amit intelligensen, türelemmel és fortéllyal alkalmazott." (Brissaud, idézett mű, 109. old.) A kancellárnak sikerült meggyőzni előkelő hallgatóságát, mégpedig azzal, hogy szándékairól és céljairól teljes őszinteséggel beszélt:

„Célunk az, hogy Németország visszanyelje politikai hatalmát Európában. Ennek érdekében a legfontosabb teendőnk az erős Reichswehr megteremtése, valamint a hadkötelesség visszaállítása." Ami az SA-t politikai küzdelmének élvonalát illeti, ezt a szervezetet a hadseregtől teljes mértékben el akarta különíteni: „Az országon belül folytatott
küzdelem nem a hadsereg feladata."

Egy másik alapvető szempontot is megemlített: „Nem áll szándékunkban a hadsereg és az SA egyesítése." Valójában ez volt a katona, elit legnagyobb félelme, de Hitler eloszlatta aggályokat. Ami az általa felépíteni szándékozott erős, tekintélyelvű államot illeti, ez a cél osztatlan sikert aratott a fegyelmet és erélyt mindennél nagyobbra értékelő, magas rangú katonák körében.

A hadsereg létszámbéli növekedésének terve még inkább elbűvölte őket. Minél több osztag áll rendelkezésre, annál több katonát léptetnek elő. A kapitányokból ezredesek, az ezredesekből pedig tábornokok, vagy akár marsallok lesznek! Az ezüst és arany paszományok gondolata rendkívül vonzó perspektívát jelentett számukra. Hammerstein szavait idézve: Miután végighallgattuk, teljes bizalom ébredt bennünk a Birodalom új kancellárja iránt, hiszen érdekeink és küldetésünk egy és ugyanaz "

1933 márciusától fogva a történelmi fekete-fehér-vörös kokárda Hitler utasítására ismét használatba került. A marxisták által létrehozott Titkos Ügynökök Tanácsának laktanyáit lerombolták. Az új Reichstag első ülésének nyitóünnepsége, amelyre Hindenburg vezetésével 1933 március 21-én került sor a potsdami palotában, örömmel és büszkeséggel töltötte el a tábornokok szívét Az 1919-es megaláztatások óta először részesültek nyilvánosan ilyen megbecsülésben.

Hitler késedelem nélkül felemelte a katonai költségvetés összegét. Ez lehetővé tette, hogy a régi hadsereg a megfelelő időben átalakulhasson és megújulhasson, s tizenkét éves bénultsága után agilis, rövid szolgálati időre épülő milíciájává váljon. Az új kinevezések tekintetében nagy gondossággal jártak el. Hitler olyan tábornokokat is kulcsfontosságú pozícióba emelt, akik egyáltalán nem szimpatizáltak a nemzetiszocializmussal, mint pl. Ludwig Beck és Friedrich Fromm.

A hadvezetés azonban nem reagált különösebben lelkesen. A tábornokok elfogadták ugyan a káplárból lett kancellárt, de nem azért, hogy hűségesen szolgálják, hanem hogy hasznát vegyék. A magas rangú tisztek hozzászoktak ahhoz, hogy mélyen megvetnek minden kormányt, s úgy vélték, a valódi irányításnak az ő kezükben a helye. Ezek a tisztek a nemzetiszocialista kormányra is hídként tekintettek, ami csupán arra szolgál, hogy az első adandó alkalommal átkeljenek rajta.

André Brissaud így ír ezzel kapcsolatban: „Hitler személyében elsősorban kiváló eszközt láttak arra, hogy a republikánus rezsimet katonai junta, vagy visszaállított királyság váltsa fel" Még maga Werner von Blomberg tábornok is, aki Hitler kormányának tagja volt, „jó szándékú semlegességet" emlegetett Hitlerrel kapcsolatban.

Blomberg a következő szavakkal fordult tiszttársaihoz: Távolságtartóan kell viselkednünk, hiszen státuszunknál fogva a nemzet elsődleges hatalmát

képviseljük. Zászlónk fekete-fehér-vörös, nem pedig horogkereszttel díszített. Katonai üdvözléshez nem a hitleristák karlendítését használjuk. A Horst Wessel dal pedig egy párt indulója, és semmi közünk hozzá.

A fenti szavak igen érdekesek annak tükrében, hogy Blomberget - Reichenau mellett — azért választották ki a tábornokok közül, mert úgy tűnt, ők állnak legközelebb a nemzetiszocialista szellemiséghez.

A Hitler elé tornyosuló nehézségek azonban korántsem értek véget. A tábornokok szemét Hitler megnyugtató beszédei ellenére továbbra is szúrta az SA, amiben rivális hadsereget láttak. 1932-ben az SA már ötszázezer tagot számlált. 1933-ra már három millióan voltak, vagyis harmincszor annyian, mint a Reichswehr katonái! Hitler szemében az SA kemény legényei pusztán politikai-harci alakulatot alkottak, azonban a rangokban, a zászlóaljakba való szerveződésben, a regimentekben és az osztagokban egyaránt a hadsereg mintáját követték. Még a katonai kerületeket illetően is az állami hadsereget mintázták. Hitler számára a hadsereg a nemzet és az országhatárok védelmére szolgált, az SA működése viszont szigorúan polgári és politikai célokra korlátozódott.

A toborzás is teljesen másféleképpen zajlott: az SA kemény legényekből, harcosokból állt, akik közül a legtöbben soha nem szolgáltak a hadseregben. Vezetőik zöme jól megtermett, lelkes fiatalember volt. Néhányan közülük az I. Világháború során hadnagyként vagy kapitányként szolgált a fronton, de legtöbben 1933-ban még mindössze harmincévesek, vagy annál is fiatalabbak voltak, tehát még ha akartak, akkor sem vehettek volna részt a háborúban. Az SA vezetői azonban fiatal koruk ellenére is boldogan végezték munkájukat megbecsült tisztekként.

A Reichswehr tábornokai ezzel szemben kiváló stratégiai és hadászati képzésben részesültek neves katonai akadémiákon, és díszes vállapjaikat 20-30 évnyi katonai szolgálat során nyerték el. Nem volt ínyükre az a gondolat hogy azonos szinten állónak tekintsék magukat az SA zöldfülű tábornokaival. A magas katonai rangot betöltő újoncok közül nem egy pár évvel korábban még utazó ügynökként vagy portásként dolgozott. A nemzeten belüli ellentétes erők két különálló világot képeztek, amelyek úgy különböztek egymástól, mint az oroszlán a majomtól.

TIZENKILENCEDIK FEJEZET
Területi egyesítés

1937-ben még egy utolsó próbálkozás történt arra, hogy Ausztriát a szövetségesek mellé állítsák. Ez a terv a rosszhírű Engelbert Dolfuss utódja, Kurt von Schuschnigg kancellár párizsi látogatása során dőlt dugába. A többnyire szabadkőművesekből álló francia szocialisták halálos ellenségüknek tekintették az osztrák miniszterelnököt, akit keresztényként és antimarxistaként automatikusan „fasisztának" bélyegeztek. A szocialistáktól való félelmében a francia kormány nem merte a párizsi pályaudvaron fogadni katolikus vendégét, ezért szinte titokban egy kisebb pályaudvaron (Reuilly) szállították le a vonatról.

Az osztrák politikus szerényen és jámboran viselkedett, hangja pedig igen bátortalan volt. Fekete ruhát viselt. A képviselőházban gúnyosan azt mondták róla, hogy inkább hasonlít szerzeteshez, mint miniszterelnökhöz, akiben az udvariasság érzékenységgel ötvözödik.

Legalább azt megengedhették volna, hogy az osztrák kancellár vasárnap részt vehessen a Notre Dame-i misén. A mise azonban elmaradt, és az osztrák államfőt az érsek magánkápolnájába irányították! Bárhová ment, útját állták.

Herriot, a mókás kedvű miniszter pipáját megtömve a következőket mondta: „Schuschnigg egy felhajtható ülésen helyet foglaló tanácselnök benyomását kelti."

A franciák tehát ahelyett, hogy a saját oldalukra állították volna, szinte Németország karjaiba lökték, ahová számos osztrák — marxisták és burzsoá

nacionalisták egyaránt — már régóta vágyott.

A szerencsétlen Schuschniggot a sajtó mindenhol bántó közönnyel fogadta.

Ezen a diplomáciai testület is felháborodott: Hogyan képzeli a Quai d'Orsay, hogy megállíthatja Ausztria annektálását, amikor még arra sem képes, hogy két vasúti peront megfelelőenőrizzen?" (Tabouis, 234. old.)

A kisebb pályaudvarra titokban történő átszállítás mélyen megsértette az osztrák politikust. Pierre Flandin francia miniszter távozásakor barátinak szánt hangon a következő kérdést tette fel neki: „Sikerült megtekintenie Párizsban mindent, amit látni szándékozott?"
A zsakettet viselő kancellár csípősen válaszolt: „Igen, de örültem volna, ha egy valódi pályaudvart is láthatok!"

Noha Ausztria 1919-ben kétfelé szakadt, és nem volt képes Berlin és Párizs között választani, ezekben a napokban Franciaország örökre elveszítette annak esélyét, hogy Ausztriát saját ügyének megnyerje.

Ennek hatására — a lengyelek példáját követve — a románok sem vágytak tovább arra, hogy a franciák meggyőzzék őket.

Románia jól tudta, hogy ha a franciák kérésének engedve beleegyezik abba, hogy a szovjet csapatok átvonuljanak az országon és hátba támadják Németországot, Moszkva soha többé nem fogja elhagyni a Duna és a Kárpátok közötti területet.

Franciaország számára egyetlen lehetőség maradt: egy időre felhagy annak gondolatával, hogy a szovjet csapatoknak utat biztosítson. 1939-ben mindamellett kárpótolta a szovjeteket, amikor felkínálta nekik azt az útvonalat, amit a lengyelektől és a románoktól nem kaptak meg.

Kelet-Európa nemzetei azonban hetvenkedésük ellenére nem sokáig tudtak ellenállni a franciák nyomásának 1934-1935 között, hiszen anyagilag és gazdaságilag függtek tőlük. Kölcsönökben és gazdasági támogatásban részesültek Franciaországtól, valamint fegyverekkel is a franciák látták el őket, így nem volt más választásuk, mint behódolni előttük. Mindeközben persze alattomosan mindig készen álltak arra, hogy kenyéradó gazdájukat elárulják, vagy köpönyeget fordítsanak.

A franciák számára nagyon fontos volt a második front megerősítése Németország mögött. Csak akkor tudták volna bekeríteni és csapdába ejteni az újjáéledő Németországot, ha a keleti oldalon is megvetik a lábukat.

Pierre Renouvin így ír ezzel kapcsolatban: „Kétségtelenül nagyon fontos volt, hogy a kölcsönös szövetség rendszere hatékonyan és gyorsan működjön." (Les crises du XXe Siécle, II. kötet, 34. old.)

Párizs addig növelte a nyomást és a kényszert csatlósállamai irányában, amíg azok bizonyos mértékű újrafegyverkezést nem hajtottak végre. Ennek hatékonysága persze kétséges maradt, de a franciák abban reménykedtek, hogy ezzel megijeszthetik és izolálhatják a németeket.

1934-ben senki nem tulajdonított túl nagy fontosságot a leszereléssel vagy az újrafegyverkezéssel (a döntés a szövetségesek kezében volt) kapcsolatos „német követeléseknek", hiszen Németország az emberanyagot, a fegyvereket, az erődítményeket és a kelet-európai szövetségeseket illetően a franciák birtokában levő haderőnek mindössze egyötödével rendelkezett.

A szövetségesek leginkább vonakodó tagja, Lengyelország kénytelen volt rendeletben szabályozni seregei megerősítését, ellenkező esetben elveszítette volna a franciáktól kapott utánpótlási forrásokat. Lengyelországban 17-65 éves korig hadkötelezettséget vezettek be, beleértve mind az aktív, mind a tartalékos szolgálatot. A „felkészítő katonai képzésen az asszonyoknak is részt kellett venniük.

1935. január 1-én a csehek még ennél is drasztikusabb intézkedést vezettek be: a nyugati világban első ízben náluk tettek kötelezővé a kétéves katonai szolgálatot.
Így a csehek 1934 végére erősebb hadsereggel rendelkeztek a németeknél: hét alakulatukban összesen 202,000 ember szolgált. Ezek az alakulatok különféle egységekből álltak, többek között hegyi gyalogságból, lovasságból és motorizált egységekből. Ezzel szemben a német határon a Wehrmacht egyetlen katonája sem állt őrt.

Románia kiegészítő repülőszázadokkal járult hozzá hadereje fejlesztéséhez, de ezt a légierőt természetesen nem a bukaresti adófizetők pénzéből finanszírozták!

Ami a franciákat illeti, 1935-ben rekordmennyiségű pénzt költöttek honvédelmi célokra: a katonai költségvetés több mint tízmilliárd frankra rúgott.

A hiszékeny állampolgárokat azzal a következő magyarázattal nyugtatták meg: a hatalmas katonai kiadásokat az indokolja, hogy a németek ugyanennyit, vagy még többet fordítanak hadi célokra. Ez természetesen nem volt igaz. A korabeli hivatalos statisztikák márka, frank vagy rubel-pontossággal tanúskodnak a katonai célokra fordított összegekről. Franciaország kétszer annyi pénzt fordított katonai célokra, mint a németek, annak ellenére, hogy Németországnak sokkal nagyobb volt a lélekszáma, és a nulláról kellett újrakezdenie a hadsereg felépítését. Németország a nemzeti jövedelemnek mindössze 3,5Tc-át fordította honvédelemre, míg a franciák nemzeti jövedelmük 8%-át, a szovjetek pedig 9%-át szentelték háborús célokra!

Ezek az adatok nem csupán az 1933-as esztendőre, hanem 1934-re is vonatkoznak. A francia lakosságot szándékosan hamis információkkal csapták be. A háború óta már ötven év telt el, mégis alig van olyan francia, aki ne abban a hitben élne, hogy Hitler csillagászati összegeket költött az újrafegyverkezésre.

A statisztikai adatok azonban világosan cáfolják ezt az otromba hazugságot. 1934-ben például a franciák és csatlósaik 1,450 harci repülővel rendelkeztek, míg a németek birtokában egyetlen katonai repülő gép sem volt. Ami a nehéztüzérséget illeti: Németország egyetlen nehéz gépfegyverrel sem rendelkezett. Míg a franciáknál százszámra álltak a tankok, a Rajna másik oldalán még egy szál tank sem árválkodott. A XX század Kínai Nagy Falának nevezett Maginot-vonal több száz felfegyverzett bástyájával Franciaország Európa első számú katonai nagyhatalmának minősült. Németország nyugati határain ezzel szemben egyetlen erődöcske sem volt.

A meglehetősen fanatikus angolok, akik légierejüket 820 új repülő elkészítésével duplázták meg, Napóleont idéző kijelentésekre ragadtatták el magukat. 1934. július 31-én Stanley Baldwin miniszterelnök, az elmaradhatatlan esernyőt kezében tartó, keménygalléros, komor burzsoá kiáltványt lett közzé, ami a Grandé Armée közlönyében is helyet kapott: „Az angol határok többé már nem Dovernél, hanem a Rajnánál húzódnak!"

Baldwin úgy intézett kihívást a kartonpapírból összetákolt német műtankok ellen, mintha a szélsőséges francia forradalmárok, a sans-coulotte-ok lelkülete hatná át, akik 1792. szeptember 20-án Valmy közelében megrohamozták a poroszokat.

Az embernek önkéntelenül Poincaré 1923-as Ruhr-vidéki megszállása jut az eszébe! Roosevelt sem maradt le a sorban, ő is valamiféle amerikai Bonapartének képzelte magát. Első sorban azonban a japánok szúrták a szemét. A japánok elfoglaltak egy területet Ázsia peremvidékén. Messze nem voltak olyan mohók, mint az oroszok, akik Port Arthurtól és Darientől egészen Vlagyivosztok külvárosaiig terjesztették ki uralmukat, anélkül, hogy erre bárki felkapta volna a fejét.

Amikor az amerikaiak elvették az indiánok földjét, a cowboyokat keresztes lovagként ünnepelték, és az amerikai filmek egy évszázadon át dicsőítették ezt a korszakot.

Az angolok ugyanilyen nyugodt lelkiismerettel kötözték a makacs szipojokat ágyúik elé, amikor „életterüket" (Lebensraum) az indiai gyarmatbirodalomban igyekeztek biztosítani. A franciák ágyútűzzel foglalták el Algériát, Madagaszkárt és Tonkint.

Ezekben az esetekben természetesen dicső háborúkat, csodálatos birodalmak felépítését, jóindulatot és felvilágosító munkát szokás emlegetni. A franca birodalom ötvenszer akkorára (2.5 millió négyzetkilométer)duzzadt, mint maga az anyaország. A brit birodalom területe (35 millió négyzetkilométer) Nagy-Britannia területének (239.000 négyzetkilométer) százötvenszeresét tette ki. A holland birodalom területe majdnem
kétmillió négyzetkilométert tett ki, szemben Hollandia mindössze 33 ezer négyzetkilométerre rúgó területével.

Még az apró Belgium is hatalmas, majdnem 2,5 millió négyzetkilométeres birodalmat hozott létre Afrika szívében, holott akkoriban egy repülőgépnek egy óra sem kellett ahhoz, hogy átrepüljön az ország felett. A modern repülőgépeknek ez mindössze hat percet vesz igénybe. Ennek a birodalomnak a létrehozását Ruanda és Burundi fegyveres megszállása tette lehetővé az I. Világháború idején. Így minden belga állampolgárra több mint harminchektárnyi terület jutott!

A Zaire-folyó partján élő leigázott néger gyerekek flamandul tanultak, a madagaszkáriak és a kanakok értesültek arról, hogy apáik nagybajuszú gallok voltak, a teheneik mellett guggoló, éhező hinduk pedig megtudták, hogy szeretett édesanyjuk nem más, mint Viktória királynő, akinek bronzszobra Kalkutta hatalmas terén díszelgett.

A fekete vagy sárga bennszülötteket az egy Isten, egy Krisztus, egy Szűzanya és az apostolok imádatára kötelezték, akik mindannyian fehér-bőrűek voltak. Algírtól Hanoi-ig roppant méretű, gótikus stílusban épült katedrálisokat emeltek, ahová a gyarmatosítók távozása után egyetlen bennszülött sem tette be többé a lábát.

Kínából a porcelánt, Afrikából a fából készült maszkokat és a faragott elefántcsontot, Egyiptomból a szarkofágokat, Perzsiából a festményeket és a szőnyegeket, Tonkinból pedig a bronzszobrokat rabolták el. A jövőbeli miniszter, André Malraux három hónapig raboskodott Indokínában egy ilyen rablás kapcsán. A vád természetesen nem az volt, hogy műkincseket lopott a bennszülött alattvalóktól, hanem hogy nem adta át őket a párizsi múzeumoknak! A párizsi, londoni, amszterdami vagy a belga tervureni múzeumban húsz különféle nép műemlékei lelhetők fel, bár ezek gyakran a pincében hevernek össze-vissza

Így civilizálták a nyugati hatalmak a leigázott népeket. Csodálatos!

A sziklás vidékeken élő, kis japán vadembereknek azonban semmi joguk nem volt ahhoz, hogy piszkos sárga lábaikat betegyék Mandzsúria egyik zűrzavaros területére. Hogy képzelték, hogy utánozhatják az európaiakat, akik már jó ideje partra szálltak Kínában? Bűnös tettüket az egész európai világ elítélte.

A zsákmányra éhes japánok megfékezésére semmilyen lépési nem tekintettek eltúlzottnak: sem a Nemzetek Ligája elítélő nyilatkozatán sem az Emberi Jogok Ligájából való kizáratást, de még az Üdvhadsereg könnyeit sem.

A civilizált világ számára kétféle náci létezett: a fehér és a sárga, vagyis Hitler hívei és a japán császár alattvalói. Nagyon hasonlítottak egymásra, hiszen mindannyian emberevő szörnyetegek voltak.

Hamarosan eljött az idő, amikor Roosevelt megmutatta, hogy valóban nem tesz különbséget közöttük: Hirosimát és Nagaszakit atombombával semmisítette meg, cinikus barátjának, Sztálinnak pedig sok tízezernyi tankot és repülőt ajándékozott Európa japánjai, vagyis a németek elpusztítása céljára.

Roosevelt döntését mellyel a fegyverkezést fokozta, az a szándék is erősítette, hogy a Csendes-óceán amerikai fennhatóság alá kerüljön, s egyfajta jenki

Földközi-tengerként funkcionáljon.

Miután a japánok a megszállt zónában egy helyi előkelőség, Puyi herceg vezetésével Mancsukuo néven külön államot hoztak létre, Roosevelt kijelentette: .Az amerikai flotta haderejét a végső korlátokig be fogja vetni."

Még hogy japán uralom! Micsoda borzalom!

Vajon a tuniszi bej mennyiben különbözött Puyi hercegtől? Vagy a dróton rángatott báb, a marokkói szultán? Ezeket a bábkormányfőket idővel vagy megbuktatták, vagy deportálták. Ki volt az úr Tonkinban? Madagaszkárban? Rodéziában? Bengálban? Mit gondoljunk az angolok előtt alázatosan hajbókoló indái maharadzsákról? Vagy Fuadról, aki alázatosan viselte fezét a Nílus mellett?

Ennek dacára a nyugati hatalmak nem tűrhették, hogy Észak-Ázsia egyik területén a felkelő nappal díszített japán zászló lengedezzen.

1934-ig a gyarmatosítás akadálytalanul működött. Amikor azonban az angolok, a hollandok, a belgák és az oroszok bőségesen jóllaktak, és egy másik ország is követni merészelte példájukat, felháborodás tört ki.

A túlnépesedett Németország terjeszkedésének puszta gondolatától is irtóztak. Az pedig, hogy a japánok megpróbálkoztak ezzel Mandzsúriában, példás büntetést követelt, ami nem is váratott sokat magára. A japánok két atombomba formájában kapták meg-büntetésükét 1945-ben.

Roosevelt mankóit félrehajítva felszállt a magas lóra, és azon nyomban 360,000 tonnányi hadihajó elkészítését rendelte el. 2,320 harci repülőgépet készültek építeni az Egyesült Államokban!

1934 augusztus 24-én, egy hónappal Roosevelt tüzes beszéde után Mussolini a következőket jegyezte meg: "A háború gondolata testet ölteni látszik."

A szovjetek a többiek példáját követve, még náluk is nagyobb lelkesedéssel fogtak neki a háborús előkészületeknek.

1934-ben hadseregük létszámát váratlanul majdnem duplájára emelték, így közel egymillió katona állt rendelkezésükre. Tízszer annyi katonájuk volt, mint az akkori német hadseregnek. Még abban az évben több ezer tank, ejtőernyős osztag és hatalmas légierő állt a szovjet háborús gépezet rendelkezésére.

Mihail Tuhacsevszkij hadügyminiszter-helyettes a pán-orosz szovjetek Hetedik Kongresszusán, 1935. január elsején kijelentette: a világon egyedülálló módon és mértékben fogják felhasználni a modern technikai eszközöket.

A háborús járvány egyik országot sem kímélte. Még a svájciak is elhatározták, hogy kiterjesztik a katonai szolgálat idejét. Noha évszázadokon át csupán ártalmatlan bárdokat készítettek a bajuszos vatikáni őrök számára, a kormány egymilliárd francia frankra rúgó katonai költségvetést szavazott meg.

Miután Hitler 1934. augusztus 19-én fényes győzelmet aratott a népszavazás során, az I. Világháború szövetséges erői elhatározták, hogy mezítláb kanosszát járatnak vele, ahogyan azt VII. Gergely pápa tette IV. Henrik német császárral.

1934 augusztusában egyesek úgy érezhették, mintha visszamentek volna az időben, egészen 1347 augusztusáig, amikor Calais polgárai egy szál ingben, kötéllel a nyakukban járultak III. Edward angol király elé, hogy bocsánatát kérjék.

A Frankfurt-am-Main, Darmstadt és Mannheim közötti birodalmi autópályaszakasz építése. A munkálatok 1933. szeptember 23-án kezdődtek el. Ez a szakasz annak az autópálya-hálózatnak a részét képezte, amelyet Hitler és nemzetiszocialista kormánya építtetett fel. Ezek a közérdekű beruházások rengeteg munkást foglalkoztattak, akik a kapitalista weimari köztársaság idején munka nélkül tengődtek. Az autópályák egyben a német gazdaságot is erősítették, hiszen olyan infrastruktúrát biztosítottak, ami lehetővé tette a német üzleti élet terjeszkedését. Ez a program az amerikai elnök, Franklin Roosevelt számára is

követendő példaként szolgált.

Huszadik fejezet
NÉPSZAVAZÁS A SAAR-VIDÉKEN

Adolf Hitler szilárdan kitartott 1934. április 16-án Anthony Eden brit miniszternek tett javaslatai mellett. Noha az egész világ vadul fegyverkezett, Hitler nem akart mást, mint szerény méretű hadsereget adni hazájának. Másfél évvel hatalomra kerülése után céljai egyáltalán nem a háborút szolgálták: mindenek előtt a Birodalom gazdaságát kívánta helyreállítani. 1934 végére az 1933. januári hatmillió munkanélküliből már négy millióan aktívan dolgoztak. Az egész Birodalom területén mindössze 1,781,000 munkanélküli élt. Ezek az emberek még arra vártak, hogy a gazdaság befogadja őket. Csodaszámba ment, hogy kevesebb, mint két év leforgása alatt a munkanélküliek száma egyharmadára csökkent.

A Sorbonne történész professzora. Pierre Renouvin is elismerte ezt a példaértékű eredményt: „A gazdasági megújulás az árak érezhető növekedése nélkül megy végbe, annak ellenére, hogy a font árfolyama csökken, és a valós jövedelmek mértéke sem változik." (Les Crises du XXe Siécle, II. kötet, 37. old.)

A mezők és a hegyek közölt megjelentek az autópályák első sávjai. Kétezer gyárat renováltak, a munkásoknak pedig szabadidőt és nyaralást biztosítottak. Több mint százezer új ház gondoskodott a munkások lakhatásáról, akik ismét a társadalmi igazságosság és méltóság jól megérdemelt pozíciójába kerültek.

A professzor komoran ugyan, de mégis egyetértett: „Egészében véve vitathatatlan a gazdasági fellendülés ténye."

Az emberek nem voltak többé a pénz rabszolgái. Az a pénz, ami lehetővé tette, hogy Hitler Európa leghatalmasabb gazdasági megújhodását véghezvigye, nem a bankoktól, és nem is a nagytőkésektől származott. Nem igazságtalanul magas, éves rendszerességgel emelt adók révén jutottak hozzá. A gazdaságba és a Birodalom újjáépítésébe befektetett milliárdokat maga a német nép adta össze azzal, hogy szabad akaratából rövid lejáratú kötvényeket vásárolt, amelyek szép kamatot hoztak. Így kerülhették el, hogy a vérszívó külföldi államok teljesen eladósítsák az országot.

A német nép saját akaratából biztosította Hitler számára a szükséges 12 milliárd márkát azt a hatalmas tartalékalapot, ami még Franciaország hadi költségvetését is felülmúlta, pedig ez a költségvetés akkoriban az egész világon a legmagasabb volt.

A munka többé nem a pénz zsarnok hatalmának alárendeltje hanem ismét hatékony, teremtő, tiszteletreméltó erővé vált. Ez volt Hitler valódi forradalma: a megmunkált anyag saját alkotóit magasztalta. A munka — legyen szó fizikai vagy szellemi munkáról — alkotta a nemzetközösség nagyságát és becsületét.

Hitler természetesen népe összegyűjtéséről és terjeszkedéséről sem feledkezett meg.
Nem üres beszédek által akarta a keleti területeket meghódítani hanem egy új, ultramodern és kizárólag egy irányba, mégpedig Kelet felé terjeszkedni kívánó hadsereg
létrehozásával. A felszabadított és megújult keleti területek nem kockázatot, hanem éppen ellenkezőleg: áthatolhatatlan védelmet biztosítottak volna Nyugat-Európa számára.

1934 végén azonban ezek a tervek Hitler számára még igen távolinak tűntek. A Birodalom fegyveres ereje arányait tekintve továbbra is jelentéktelennek számított. A szomszédos Csehszlovákia például — annak ellenére, hogy lakossága a Birodalom lélekszámának mindössze egy hatodát tette ki — több mint kétszer akkora sereggel rendelkezett, mint Németország.

Ha Hitler ellenfelei ahelyett, hogy éktelen lármát csapva őrölt fegyverkezésbe

fognak, egyszerűen egyesítették volna rendelkezésre álló haderejüket, pár hét leforgása alatt megdönthették volna Hitler hatalmát Noha a nép oly tömegekben állt mögötte, amit egyetlen másik ország vezetője sem mondhatott el magáról, csupán néhány, szegényesen felfegyverzett katonája volt arra, hogy a kétéves erőfeszítései nyomán megnyilvánult nemzeti és társadalmi eredményeket védelmezze.

Winston Churchill, a fő háborús uszító őszintén elismerte: „Visszatekintve elcsodálkozom azon, hogy milyen sok idő állt rendelkezésünkre." (Winston Churchill, L'Orage Approche, 117. old.)

Ha az állig felfegyverzett franciáknak lett volna elég merszük, bajonettjeik végére szegezték volna fő ellenségüket, a németeket. A franciák azonban csak egy helyben szökdécseltek. Vagy támadniuk kellett volna, vagy pedig abbahagyni a sivalkodást és az ellenkezést, és az érdekek mérlegelése és összhangba hozatala alapján tárgyalásokba kezdeni.

Néha akadtak olyan angolok, akik megőrizték józanságukat, és kérdéseket tettek fel magukban.

Sir Eric Phipps, berlini brit nagykövet a következőket írta: "Nem engedhetjük meg magunknak, hogy ne vegyünk tudomást Hitlerről, és személyét elintézzük azzal, hogy ő a Mein Kampf szerzője. Nem lenne észszerű lépés körös nevezőre jutni ezzel az emberrel, akit ilyen félelmetes dinamizmussal áldott meg a sors? Ha szavát adja valamire, azt az egész német nép követni fogja, Hitler aláírása erősebb, mint bármelyik valaha élt német vezetőé." (Fest, idézett mű. II kötet. 130. old.)

Ahelyett, hogy a németekkel szembeszállnak, az angolok és a franciák a németekkel karöltve az egész világon páratlan csapatot alkothattak volna: egymást gazdaságilag támogatva, tehetségüknek és szükségleteiknek megfelelő tevékenységi kört választva működhettek volna együtt a tengerentúlon, vagy Kelet-Európának a kommunista zsarnokságtól megszabadított területein.

Hitler gyakran mondogatta. „Mindenkinek közös érdeke, hogy a jelenlegi problémákat észszerű és békés eszközökkel oldjuk meg."

Az utolsó lehetőséget az 1935-ös Saar-vidéki népszavazás volt hivatott biztosítani.
Ezt az ősi német területet 1918 óta a franciák tartották megszállás alatt A lakosságot a versailles-i szerződésben foglaltak értelmében felszólították arra, hogy népszavazás útján döntsön saját sorsáról.

Némi jóindulattal a népszavazás elkerülhető lett volna, s helyette békés megegyezés születhetett volna, amely a két országot újabb konfliktusok helyett közelebb hozta volna egymáshoz. Hitler tárgyalni akart, s ebbéli szándékát már hónapokkal korábban tudatta a franciákkal.

Párizs inkább a választásokat részesítette előnyben, mivel meg volt győződve arról, hogy német riválisa megalázó vereséget fog szenvedni. Így tehát a németek és a franciák egy választás során kerültek szembe egymással a Saar-vidék lakosságának színe előtt.
Micsoda hiábavaló párviadal! A népszavazás csupán újabb lépést jelentett a jövőbeli európai polgárháború kirobbanása felé.

Hitler világosan közölte álláspontját: „Más népekhez hasonlóan mi is úgy érezzük, hogy történelmi fordulóponthoz érkeztünk. A tegnap legyőzöttjei és győztesei egyaránt biztosak abban, hogy valamit nagyon elrontottak, és hogy az emberek sutba dobták józan eszüket. Az összes nép határozottan érzi, hogy kontinensünkön új rendet kell létrehozni Ezen a kontinensen az egyes népek túlzsúfoltan élnek egy számukra igen szűk területen." (Fest: Hitler, II. kötet, 132. old.)

A versailles-i szerződés „zsoltára" versikéinek folytonos ismételgetése, és a

szerződésben foglaltak betűről-betűre való betartására vonatkozó követelések semmit nem oldanak meg. Hitler előre megjósolta: „Tévednek, akik úgy vélik, hogy a versailles-i szerződésben foglaltak utat nyithatnak az új rend felé. A szerződés nem képezheti az új rend alapját, sőt, éppen ellenkezőleg: az új rend halálát jelenti." (idézett mű)

A versailles-i szerződés nevében elkövetett egyik utolsó visszaélés - a Saar-vidéknek a franciák érdekeit szolgáló, tizenöt éven át tartó megszállása és kifosztása — a végéhez közeledett.

A Nemzetek Ligája és az egykori szövetségesek által szervezett és felügyelt népszavazás célja az volt, hogy kiderüljön: vajon a Saar-vidék lakosai továbbra is francia fennhatóság alá kívánnak tartozni, vagy inkább változtatnának ezen a helyzeten, esetleg végleg eltörölnék ezt az állapotot.

1919-ben a győztes Franciaország arra törekedett, hogy a Saar-vidéket — a Rajnától nyugatra fekvő német területekkel egyetemben — kisajátítsa.

A francia politikusok kitartóak voltak, s éles fogakkal és ékesszólással rendelkeztek. A Saar-vidékre azért fájt annyira a foguk, mert gazdaságilag tökéletesen kiegészítette Elzász-Lotaringia területét, amelyet 1918 novemberében hajtottak ismét uralmuk alá.

A megelőző két évszázad során a franciák az Elbánál, a Visztulánál, Moszkvánál, a Dunánál, a Teverénél, a Tajónál és Guadalquivirnél itatták lovaikat. Még a Nílus partjánál is táboroztak. Napóleon csak azért nem jutott el egészen a Gangeszig, mert néhány bosszantó akadályba ütközött hódító útja során.

A franciák úgy vonultak át a Saar-vidéken, mint a többi meghódított területen. Ilyen számos alkalommal történt, de ezek a hódítások igen tiszavirág életűek voltak. Például a császár uralkodása alatt. A francia forradalom idején. Néha még királyaik vezetése alatt is. Saarlouis városát XIV. Lajos alapította egy olyan területen, ami megkérdőjelezhetetlenül Németországhoz tartozott. Ezt a várost később Sebastian Le Prestre de Vaban (1633-1707) építette ki és erősítette meg.

A franciák büszkén mesélték, hogy a Napkirály hatalmas portréja még a Saarbrückeni városházán is megtalálható. Ez valóban így van. Egy rég elfelejtett pince mélyén találták, meg, porosan és pókhálókkal borítva.

Georges Clemenceau, a „Győzelem Atyja" hatalmas, lelógó szemöldökeivel és féloldalas fejfedőjével vehemensen bizonygatta a versailles-i szerződést előkészítő bizottságnak, hogy a Saar-vidék a régi Franciaország szerves, élő része:

"A Saar-vidék lakosainak túlnyomó többsége francia származású. Akik nem, azok is franciák a szívükben." André Tardieu küldött, akiből később miniszterelnök lett, még ennél is tovább ment, és a következő számadattal állt elő: a Saar-vidéken százötvenezer választópolgár várja remegő izgalommal, hogy részt vehessen az őket felszabadító szavazásban! André Tardieu kijelentette: „Saarbrücken minden kétséget kizáróan francia képviselőt fog választani!"

A brit Lloyd George azonban nem volt meggyőződve ezen kijelentések igazáról. Sokkal észszerűbbnek tartotta volna, ha várnak még néhány évet, és nem sürgetik a szavazást. Egy bizonyos idő elteltével felajánlhatták volna a döntést a helyi szavazópolgároknak.
Tapintatosan megkérdezte a dühös bikaként a földet kaparó Clemenceau-t, miért ilyen sietős a népszavazás kiírása: „Ön annyira biztos a Saar-vidék lakosainak szimpátiájában, mit veszíthet azzal, ha vár egy kicsit? Az idő múlásával egyre inkább Franciaország pártjára állnak, különösen akkor, ha nem éreznek erre irányuló kényszert."

A kivárás taktikája révén Franciaország seregeivel az egész területet el tudta foglalni, és kezét rátette a vidék széntermelésére. A területnek több mint

hetven százalékán voltak szénbányák, kokszüzemek és elektromos erőművek. A vidék híres volt mesés széntermeléséről: húszmillió tonna szenet termeltek, s ez a mennyiség egész Elzász-Lotaringiát ellátta.

Clemenceau tovább morgolódott, ezért megígérték neki, hogy a bányák a választások kimenetelétől függetlenül francia tulajdonban maradnak. Zsarolásra alapuló taktikája tehát sikeres volt. Túl sokat követelt, és sokat kapott. Időközben pedig valósággal tábort vert a Saar-vidéken, ahol szabadon kezébe vehette a politikai irányítást.

A versailles-i alku feltételei a következők voltak: Franciaország elfoglalja a Saar-vidék egészét, és kényére-kedvére kizsákmányolja a vidék erőforrásait. Tizenöt éve volt arra, hogy előkészítse a népszavazást, anélkül, hogy a német államnak ezzel kapcsolatban bármiféle beleszólási vagy felügyeleti joga lett volna.

A franciák nem sokat teketóriáztak a megszállással. Azt a sok ezernyi német tisztet, aki ténylegesen képes lett volna bizonyos hatást gyakorolni a lakosság nemzeti érzületére, egyszerien kiebrudalták a területről. Minden a franciák tulajdonában volt, és a katonai, társadalmi és pénzügyi nyomást egyaránt szabadon alkalmazhattak.

Míg Németország többi része hatalmas válságban volt, és milliók tengődtek munka nélkül, a Saar gazdag szénbányáinak francia vezetése európai viszonylatban a legmagasabb bért fizette bányászainak- (J. B. Duroselle, Historie diplomatique, 175. old.) A franciák úgy vélték, hogy a Saar-vidék munkásai — ha másért nem — állásuk megőrzése érdekében azt a rendszert részesítik előnyben, ami kenyérkeresetüket biztosítja.

Minden jel arra utalt, hogy a népszavazás a franciák győzelmével zárul, hiszen a franciák uralma gazdasági előnyökkel járt, legalábbis a válság sújtotta Birodalom gazdasági helyzetéhez képest, nem is beszélve a vámmentes nyugati kereskedelemről.
A francia propagandagépezet napi szinten harsogta az emberek fülébe annak veszélyeit, ha mégis másképp döntenek: rémes zsarnokság hatalma alá fognak kerülni! Hitler az embereket koncentrációs táborokba fogja záratni! Az izraeliták elveszítik ingóságaikat, és elválasztják őket egymástól!

Benoist-Méchin történész így emlékszik vissza az eseményekre:
Az egész területet francia tisztviselők irányították. A vámkötelességet eltörölték a Franciaországgal határos területen, így a vidék összes vagyona Lotaringiába vándorolt, s ez igen nagy mértékben fellendítette a francia ipart.

A francia propaganda végre szabad kezet kapott. A párizsi és a külföldi lapok napi rendszerességgel világosították fel az embereket a hitleri rezsim baljóslatú múltjáról. Semmi nem maradt rejtve, mindenre fény derült: a zsidók üldözésére, a koncentrációs táborokra, az SA lázadására, valamint a szabad véleménynyilvánítás béklyóba verésére. A Harmadik Birodalom vezetőjét nyíltan vádolták azzal, hogy elhallgattatta az ellenzéket, meghamisította a népszavazások eredményeit és terrorállamot vezetett be az országban. (Benoist-Méchin: Historie de l'Armée Allemande, 256 old.)

Nagyon nagy tét forog kockán, és Franciaország — ezt jól tudván — mindent megtesz azért, hogy ütőkártyáit kijátssza. A németpárti mozgalmakat feloszlatták, az antifasiszta emigránsok pedig nem csupán Saarbrücken területén, hanem a legkisebb falvakban is gyűléseket tartanak, és elmagyarázzák az embereknek, milyen sors vár rájuk, amennyiben Berlinre voksolnak, (idézett mű)

Franciaország nyilvánvalóan a dupla vagy semmi elve alapján játszott. Amennyiben Franciaország győz a népszavazáson, azzal az ország nem csupán kétségtelen gazdasági előnyökre tesz szert: az erkölcsi győzelem még ennél is nagyobb lesz. Nem csupán Clemenceau kijelentése, igazolódnak be, de a szavazás azt is kiválóan demonstrálja majd, hogy a demokratikus Franciaország nagyobb vonzóerőt gyakorol az emberekre, mint Hitler totalitárius rendszere.

A franciák előtt kiváló lehetőség nyílt arra, hogy bebizonyítsak az egész világ előtt, hogy Hitlert még saját népe is gyűlöli.

Okfejtését Benoist-Méchin a következő gondolattal zárja: "E terület népe nem áll az uralmuk alatt. Itt az információ csupán a rádió útján jut el az emberekhez, s mi ezt a népet szólítjuk fel arra, hogy döntse el: szabad akar lenni, s Franciaországhoz csatlakozni, vagy inkább visszatér a Birodalom keblére. Nyilvánvaló, hogy a nép döntése ítélettel lesz egyenértékű, s ebben az esetben nem Németország, hanem a hitleri rezsim tétetik próbára." (idézett mű)

A párviadal levezénylése annál is könnyebb volt, hiszen a Saar-vidék nemzetiszocialistái, akiket szigorú megfigyelés alatt tartottak, képtelenek voltak hatékony propagandát kifejteni. Hitler hatalomra jutását megelőzően, az 1932. március 13-án tartott területi választásokon a harminc mandátumból mindössze kettőt sikerült megszerezniük.

Ami pedig Hitlert illeti, milyen nézőpontot képviselt a Saar-vidék ügyében? A közhiedelemmel ellentétben szándékai a legkevésbé sem voltak harciasak: a megbékélést tűzte ki célul. Hitler szerint a Saar-vidék ügye volt az a tényező, ami Németország és Franciaország egymás ellen fordulása helyett lehetőséget kínált a két ország közötti feszültségek békés rendezésére.

Elegendő kitartással és a győzelembe vetett hitben való bizonyossággal mindkét országnak lehetősége volt maximális erőfeszítéseket tenni a siker érdekében. A kérdés azonban az, hogy melyik ország volt biztos a győzelemben? És mi értelme lett volna a győzelemnek, ha ez a vesztes felet csak még inkább haragra gerjeszti?

A népszavazás veszélyes konfrontációkat és érzékeny pontok durva megsértését eredményezte volna. Ezerszer hasznosabb lett volna, ha megtalálják a módját annak, hogy a franciák abban az esetben is megőrizhessék gazdasági érdekeltségeiket a Saar-vidéken, ha magát a területet el is veszítik.

Hitler már 1933-ban tárgyalásokat kezdeményezett a Saar-vidék ügyében, s e tárgyalások célja a békés megegyezés lett volna.

A Sorbonne professzora. J.B. Duroselle szó szerint a következőket írta: „Hitler hiába kérte a franciákat arra, mondjanak le a népszavazásról (1933 novemberében)." (idézett mű, 176. old.)

Miután a Saar-vidék lakossága 1935-ben megszavazta a versailles-i szerződés elutasítását, s felszabadult Franciaország és Anglia uralma alól, a német csapatok - a képen látható SA egységgel közösen - bevonultak a fővárosba, Saarbrückenbe, és a Saar-vidék újra Németország része lett.

Huszonegyedik fejezet
A SAAR-VIDÉKEN MEGSZAVAZZÁK A NÉMETORSZÁGHOZ VALÓ CSATLAKOZÁST

1934-et írtunk, és közeledett a Saar-vidéki népszavazás kitűzött időpontja. Hitler ismét javaslattal fordult a franciák felé, és meghívót küldött a francia nagykövetnek. André Francois-Poncet-nek, akinek alattomos manővereitől tartott ugyan, mégis tisztelte intelligenciája és diplomáciai érzéke miatt. Mindkét fél számára előnyös megegyezéssel szerette volna elkerülni a konfliktus minden formáját.

Hitler teljesen biztos volt győzelmében, és az események őt igazolták, mindamellett a konfliktusok elkerülése érdekében kész volt arra, hogy a franciák még a Saar-vidék katonai és politikai megszállásának befejeztével is megtarthassak a terület feletti uralom időszakában szerzett anyagi forrásaikat

Hitler ajánlata a napnál is világosabb volt: a Saar-vidék ismét Németország része lesz, de egy gazdasági egyezmény lehetővé fogja tenni, hogy a francia ipar ugyanazokkal a kedvező feltételekkel használja a vidék erőforrásait, mint a

megszállás időszakában. (Benoist-Méchin, idézett mű, 257. old.)

A javaslatot alaposan meg kellett volna fontolniuk, így elkerülhető lett volna, hogy Franciaország mindent kockára tesz. A Hitler által javasolt gazdasági egyezmény jelentős anyagi profitot hozott volna a franciáknak. A veszteség igen nagy csalódást jelentett volna a franciák számára.

Hitler jóindulatú gesztusa azonban visszafelé sült el: a franciák még inkább hajthatatlanná váltak. A francia kormány Hitler nagyvonalúságát a gyengeség jeleként értelmezte, és úgy vélte, attól tart, hogy veszíteni fog a szavazáson.

A párizsi politikusok a következőképpen gondolkodtak: „Hitler lemondana a népszavazásról győzelme biztos tudatában? Biztosan nem, tehát most semmiképpen nem szabad engedményeket tennünk neki.' (Benoist-Méchin, idézett mű. 257. old.)

Negyven nappal a Nemzetek Ligája által kiírt népszavazás előtt Hitler még egyszer írásba foglalta, hogy amennyiben a franciák a népszavazáson veszítenének, kész 4 millió frankot fizetni Franciaországnak kárpótlásként azokért a gazdasági előnyökért, amelyek a Saar-vidék feletti uralom elveszítésével megszűnnének.

A franciák azonban túlságosan magabiztosak voltak. Abban legalább is megingathatatlanul bíztak, hogy még ha a lakosság nem is teszi le a voksát arra, hogy franciává váljon, a legrosszabb esetben is olyan status quo-ra szavaznak, ami megegyezik a terület marxistáinak elképzeléseivel Ez a burkolt függőségi viszony pedig nem csupán fenntartja, hanem egyben biztosítja a franciák számára oly mértékben csábító múlt folytonosságát. Párizs ennek biztos tudatában elutasított minden egyezményt, és követelte a szavazás megtartását.

A franciák pozíciójuk akár erőszakkal történő megőrzése, valamint a németpárti szavazók elrettentése érdekében jelentős csapatokat vontak össze a francia-német határnál. Benoist-Méchin szavait idézve: „A helyzet pontosan olyan feszült, mint a Ruhr-vidék elfoglalásának előestéjén." (idézett mű)

Hitler ellenintézkedései során gyökeresen különböző taktikát alkalmazott. A Saar-vidék és Németország közötti határ negyven kilométeres vonzáskörzetében megtiltotta az SA és az SS nyilvános szerepelését. A nemzetiszocialisták a Birodalom e hatalmas területén még pártegyenruhájukat sem viselhették.

Ami Hitlert illeti, a megszálló hatalmak megtiltották, hogy beszédeket tartson az érintett területen. A Birodalom kancellárja nem léphetett be országa egy adott vidékére.
Hitler azonban nem tiltakozott. A választási kampány idején egyetlenegy alkalommal sem találkozott 812,000 honfitársával a Saar-vidéken. Ezzel óriási előnyt biztosított ellenfeleinek, hiszen mindenki tudta, hogy szavainak szinte lehetetlen ellenállni.
A megszállók intézkedésüket azzal magyarázták, hogy így a szavazók nem lesznek kitéve annak a veszélynek, hogy valaki eltéríti őket a Franciaország és a status quo számára kedvező döntéstől.

A németpárti szavazatok megakadályozását szolgáló intézkedéseket semmilyen szinten nem korlátozták, a szélsőbaloldal menekültjei pedig szabad kezet kaptak.

A francia szocialisták párizsi vezetője, a zsidó származású Leon Blum eszelősen visszhangozta a szélsőbal jelmondatát: „A munkásosztály ellenáll a hitleri erőszaknak!" (Churchill: L'Orage approche 131 old.)

A francia hatóságok öt alkalommal adtak parancsot a fegyveres erőknek arra, hogy a Birodalommal való egyesülést pártoló demonstrációkat feloszlassák.

Benoist-Méchin így kommentálja az eseményeket: "a Saar-vidék valódi puskaporos hordóvá vált, csak egy szikra kellett ahhoz, hogy fölrobbanjon."

A katonai megszállás multinacionális invázióba csapott át. A francia csapatokhoz

angol és olasz egységek csatlakoztak. A vidék utcáin szoknyát viselő skót katonák meneteltek a dudák ütemére, a bőségesen felfegyverzett franca egységek tankokkal vonultak fel, a kreolbőrű olasz katonák pedig pazar dísztollakat viselve parádéztak. Furcsa volt ez a „demokratikus" népszavazás, amelyet puskák és ágyúk felügyelete alatt rendeztek.

A polgári és a katonai hatalom egyaránt a külföldiek kezében volt. Az idegen kormányt egy francia vezette. A párizsi németellenes sajtó legügyesebb tollforgató, utaztak a helyszínre, és nem egyszer szocialista gyűléseken vettek részt.

A L'Oeuvre tudósítója így emlékszik vissza az eseményekre. "Az est leszálltával magam is elkísértem ezeket a bátor férfiakat a környező kisebb falvakba, ahol szerény pódiumukon a Front de la Liberte jelképe, valamint a fehér nyilakkal díszített vörös zászló közvetlenül a Saar zászlaja mellett lobogott. Néhány gyűlésen örömkiáltások fogadtak, s gyenge németséggel előadott bátorító mondataimra válaszként a közönség német akcentussal a Marseillaise éneklésébe fogott.' (G. Tabouis, idézett mű, 225. old.)
Érdemes elképzelni a látványt!

A Hitler-ellenes köpönyegforgatók és a párizsi bértollnokok támogatásának hatására Saarbrücken marxistái biztosak voltak a sikerben:
Max Braun szocialista vezető így nyilatkozott a francia sajtónak: ‚A szavazatoknak minimum negyven százalékára számítunk. A Saar-vidék egy része bizonyosan megőrzi függetlenségét, és ez borzalmas csapást mér majd Hitlerre!"
A kommunista Fritz Pfordt szavait idézve: "A német front barátai állandóan letépkedik a plakátjainkat, de higgyék el nekem, hogy szilárd és komoly erők állnak rendelkezésünkre." (G. Tabouis, 227. old.)

Hivatásukkal együtt járó kíváncsiságuktól vezérelve a rettenthetetlen francia zsurnaliszták szerették volna saját szemükkel látni a hitleri Németország partizánjait, akik természetesen egy eleve veszett ügyért harcolnak.

Noha a tömeg udvariasan fogadta a külföldi újságírókat, a nem marxista szónokok színre lépésekor őszinte megdöbbenésben volt részünk.

Egy apró városkában jártunk, ahol egy épület homlokzatát számtalan reflektor világította meg. A fehér oszlopokon hosszú babérfüzéreket és számtalan náci zászlót pillantottunk meg. Beléptünk az épületbe ahol rögtönzött, mégis pompás díszletek fogadtak bennünket. A terem a hatalmasnak tűnt, sötét volt. A reflektorok megvilágították a jókora színpadot, amit a Führer óriási arcképe és a német sas díszített.

A szónokok pimasz módon kifejezésre juttatták, hogy biztosak a győzelemben.

Úgy tűnt, mintha e kijelentések után a sötét teremben alig látható közönség megmozdulna. A láthatatlan emberi lényeket roppant buzgalom öntötte el. A hazafias dalokat felváltják a „Heil Hitler!" kiáltások Összetörtnek érzem magam... A hazafelé vezető úton a buszon német kollégáim gúnyosan megkérdezték:
- Eh bien, Madame Tabouis, ezek után is azt fogja majd írni a lapokban, hogy a Front de la Liberté a szavazatok negyven százalékára számíthat, ahogy ma reggel tette?
— Miért is ne? — válaszoltam szárazon.
Ilyen keserűen nyilatkozott a párizsi baloldali sajtó különleges tudósítója. Az nevet, aki utoljára nevet — gondolhatta magában. Elérkezett hát a nagy nap! Vasárnap volt, 1935. január 13-a.

A franciák buzgóságukban helyi lakosok helyett idegeneket állítottak az összes szavazóbizottság élére. A szavazás nem helybéli lakosok felügyelete alatt zajlott.
A francia újságírók utcáról-utcára, szavazóhelyről-szavazóhelyre rohantak.
Már kezdettől fogva megdöbbentő csalódásokban volt részük. A propaganda, amit folytattak, igen elavult és erőtlen volt:

Egy ló vontatta járművel találkozunk az úton, egy régi, 1900-as kocsival, amely elé két ló volt fogva. A bakon egy fekete cilinderes kocsis ült, és méltóságteljes módon irányította a lovakat. Elmondta nekünk, hogy járműve a Saar-vidék egyik uradalmi bányájának fogata, és egy szavazót szállít. Úgy vélem, a látvány teljes mértékben megtestesítette a lagymatag és ódivatú francia propagandát, (idézett mű)

Noha ez a sajnálatos nemtörődömség csökkentheti a siker esélyeit, ettől függetlenül azonban a sikerben egyetlen francia sem kételkedett. A szavazatokat másnap számolták össze. Az istenekre, micsoda katasztrófa!

Merész újságírónk így folytatja beszámolóját:
Amikor a Német Front hivatalos jelentései reggel kilenckor kezdenek beérkezni, a város ablakaiban már egyre több náci zászló tűnik fel. Délután négyre egyértelművé válik, hogy a Német Front a szavazatok kilencven százalékát kapta meg. A Front de la Liberté mindössze kilenc százalékot kapott, Franciaország a szavazatok egy százalékát sem nyerte el!

A templomok harangjai zúgni kezdenek, és a várost zászlók ezrei árasztják el. Az utcákon a hitleristák dalai zendülnek fel, a nácik pedig fekete szegélyű képeslapokat osztogatnak a következő felirattal: "Status Quo úr halott - Max Braun és Fritz Pfordt úr gyászoló családja"

Az utcákon szinte ördögi vidámság keríti hatalmába a járókelőket. A fáklyás felvonulók tűzfolyóként masíroznak a sípok, dobok és a nemzeti énekek dallamára. Olyan benyomást keltenek, mintha az egész Saar-vidéket az elragadtatás hullámai árasztották volna el, és a tömegek Istenként tisztelnék Hitlert." (idézett mű)

Braun hívei (szocialisták) és Pfordt követői (kommunisták) a községházán veszik át hivatalos papírjaikat, mielőtt sietősen visszaindulnának Franciaországba.
A francia újságíró így ír erről:

Meghatottan igyekszem a helyszínre, ahol gratulálok bátorságukhoz. A legyőzöttek tragikus találkozója ez...
A franciáknak egyértelműen nincs mondanivalójuk. A poggyászomat senki nem akarja elvinni az állomásra, míg végül egy külföldi újságíró siet a segítségemre. Az elragadtatott tömegtől körülvéve érkezünk meg az állomásra. A vonat lassan indul el Franciaország felé, és még hosszú ideig halljuk 'A Saar-vidék német!' és a 'Heil Hitler' kiáltásokat, (idézett mű) A magát nagyon jól értesültnek reklámozó francia sajtó, valamint a döntéseikben oly biztos francia politikusok a csúfos bukást követően vajon logikus következtetéseket vontak le az eseményekből?

A népszavazás sokkoló erejű leckét adott nekik: a politikában semmi értelme hazugságokkal etetni a népet, mert hamar gyomorrontást kap tőle.
1935. január 13-ig a hitleri Németország minden egyes népszavazása után felharsantak a dühödt kiáltások: „Csalás! Az eredményeket meghamisították!"

Most azonban a választási eredmények mindenki előtt világosak voltak, és kétség sem férhetett hozzájuk. Mindenki elismerte, hogy a szavazás egy olyan területen zajlott, amelyet külföldiek irányítottak. A vidék kormánya külföldi uralom alatt állt. A külföldi hatalmaknak elég pénzük volt ahhoz, hogy sakkban tartsák a vidék munkásait, vagyis a lakosság nyolcvan százalékát, akiknek megélhetése az uradalmi bányákban kapott fizetésen múlott. Az utcákon idegen katonai alakulatok és tankok cirkáltak.

Hitler, Németország kancellárja egyszer sem léphetett be ebbe a német tartományba, tehát senki nem állíthatta, hogy a szavazók közül akár egyet is Hitler karizmája bűvölt el. Még a szavazófülkéket is külföldiek felügyelték és irányították.

Hitlernek semmi esélye nem volt arra, hogy a választópolgárokra nyomást gyakoroljon.

Akkor vajon mi történhetett? A Saar-vidék francia uralom alatt álló német

polgárai, akiknek földjét francia, angol és olasz seregek foglalták el, s akiket a választás napján külföldi szavazó biztosok figyeltek árgus szemekkel, pontosan úgy szavaztak, mint Németországban élő honfitársaik. Az eredmények mindenhol ugyanazok voltak: kilencven százalék!

A szavazókat pedig minden tényező tétovázásra kellett volna, hogy sarkallja, hiszen anyagi boldogulások a külföldiektől függött. Félhettek volna attól, hogy egy olyan Birodalomhoz csatlakoznak, amely éppen akkor kezdett felállni romjaiból. Attól is tarthattak volna, hogy Nagy-Németországhoz csatlakozva újabb nemzetközi konfliktusok részeseivé válnak. Ráadásul egy olyan országhoz csatlakoztak, ahol a szörnyetegként lefestett Hitler kezében volt a hatalom. Szavazatukkal mégis önszántukból a szörnyeteg karjaiba lökték magukat!

Kibúvókról szó sem lehetett: Hitler nem csupán a szavazatok kilencven százalékát kapta meg, de ellenfelei minden képzeletet felülmúló vereséget szenvedtek.
Egy szinte csak munkások lakta területen, ahol a szocialisták és a kommunisták rendszerint a szavazatok abszolút többségét mondhatják magukénak, a marxista ellenzék mindössze 8,8 %-ot ért el, annak ellenére, hogy mindössze egy lagymatag „status quo-t" javasoltak. Még a szavazók egytizedének támogatását sem sikerült elnyerniük. Ez nem egyszerű kudarc volt: Hitler kiseprűzte őket arról a területről.

Ami a franciákat illeti, vereségük minden képzeletet felülmúlt. Azt állították, hogy a vidék lakosai közül legalább ötvenezren lelkes franciának vallják magukat, és a választások során minden kétséget kizáróan francia képviselőt választanak. És most — tizenöt évnyi propaganda után — milyen eredmény született? 860,000 lakosból mindössze 2,124-en szavaztak a Franciaországgal történő egyesülésre.

Benoist-Méchin a következő szavakkal ír erről: „Párizsban, ahol mindenki biztos volt a sikerben, a szavazási eredmények borzalmas csalódást okoztak. Hová lett az a 150,000 francia, akiről Clemenceau beszélt?" (idézett mű, ÍIÍ. kötet, 258. old.)

„Vissza az anyaországhoz!" - hirdeti a fenti plakát, amelyet a

nemzetiszocialisták közvetlenül a népszavazást megelőzően osztogattak, amelynek során a lakosság 91^,-a voksolt a Németországhoz való csatlakozásra. A szavazóknak mindössze fél százaléka szeretett volna Franciaországhoz tartozni, míg kilenc százalékuk a Nemzetek Ligájának fennhatósága alatt álló, brit-francia vezetésű autonóm területre adta le voksát.

Ennél teljesebb kudarcot el sem lehetett volna képzelni. Annak ellenére, hogy minden lehetséges eszközt bevetettek ellene, ez az ebadta Hitler mégis 220-szor annyi szavazatot kapott, mint a franciák! „Berlinben a szavazások eredménye leírhatatlan lelkesedést eredményezett. A tömeg órákon át vonult a kancellária erkélye előtt, és a Führert éljenezte." (idézett mű)

Akár tetszik, akár nem: a német nép Hitlert támogatta, függetlenül attól, hogy a Birodalom független, vagy idegen uralom alatt álló területén élt. A világsajtóban beharangozott hírekkel ellentétben a korábbi németországi szavazások éppen olyan hitelesek voltak, mint a franciának tekintett Saar-vidéken történt szavazás, és az eredmény is ugyanazt a népakaratot tükrözte.

A hivatalos történészeknek alapvető erkölcsi kötelességük lett volna becsülettel elismerni és feljegyezni az eseményeket. Ők azonban jó szokásukhoz híven a tényszerűség leple alatt lázasan igyekeztek eltüntetni a tényeket.

Ebben nincs semmi meglepő. Hitler több mint négymillió munkanélkülinek adott újra munkát. Ezt az Európában különleges és páratlan eredményt síri csend övezte, hiszen e tény puszta említése is kínos lett volna.

A Saar-vidéki eseményeket ugyanez a hallgatás kísérte. Egyedül Churchill volt az, aki félig-meddig korrekt módon beszélt a népszavazásról A népszavazás, ami 1935. január 13-án nemzetközi megfigyelők (egy angol csoportot is beleértve) felügyelete alatt zajlott azon az apró területen, amely Danziggal együtt a Nemzetek Ligájának fennhatósága alatt állt. 90,03%-os szavazati aránnyal a Németországhoz való visszatérést támogatta. A nemzetiszocializmus erkölcsi győzelme, ami nyilvánvalóan egy természetes és elkerülhetetlen folyamat eredménye. Hitler presztízsét növeli. Hála ennek a pártatlan kísérletnek, amit a népszavazás jelentett, Hitler uralma a német népakarat kifejeződéseként vonulhat be a történelembe. (Churchill: L Orage approche, 109. old.)

A francia sajtó nagy gondot fordított arra, hogy még véletlenül se tegyen említést a Birodalmon belüli, valamint a Birodalmon kívül tartott népszavazások teljes mértékben megegyező eredményeiről. A Saar-vidéki népszavazás és annak számukra megalázó eredménye gyorsan eltűnt a címlapokról, mintha meg sem történt volna.

Thillier francia történész mindössze egy oldal negyedrészét szentelte a témának, Brissaud nevű kollégája kétharmad oldalt, Renouvin, a Sorbonne professzora egy oldalt, kollégája, J.B. Duroselle pedig 871 oldalas könyvéből mindössze két és fél oldalt.
Benoist-Méchin francia történész volt az egyetlen, aki a History of the German Army c. könyvében rövid, de objektív és őszinte kommentárt fűzött az eseményekhez:

A nemzetközi felügyelet alatt lezajlott népszavazás eredményei megegyeznek azoknak a szavazásoknak az eredményeivel, amelyeket korábban Németország területén tartottak. Ez kétségtelenül igazolja, hogy a szavazások eredményeit egyetlen esetben sem hamisították meg. Ezen felül pedig a Saar-vidék visszatérése Németországhoz jelentős tényező. A Birodalom vonzereje erősebbnek bizonyult az ellenséges propagandánál. Abban a pillanatban, amikor a győztesek döntése alapján a Birodalomtól elszakított német lakosság szabadon kinyilváníthatta akaratát, boldogan tért vissza eredeti hazájához. E-ft a tanulságot Berlin soha nem felejti el. (idézett mű, III. kötet, 258. old.) Erről a tanulságról azonban mindenki más elfeledkezett! 1935-ben az újságokat bújó olvasók csak arról értesültek, amit a sajtó — gyakran bértollnoki szerepet betöltő — képviselői tudatni akartak velük. A tényeket politikai érdekek szerint torzították el, tartották vissza vagy fújták fel Ez csak egy kiragadott példa

arra a szisztematikus hamisításhullámra, ami a II. Világháborút megelőzően szinte törvénynek számított.

Hitler a népszavazás estéjén a német néppel együtt lelkesen ünnepelhetett volna. Ő azonban úgy válaszolt az eseményekre, mint egy olyan államférfi, aki túllát saját elégedettsége korlátain. A győzelmet követően megengedhetett magának egy nagylelkű gesztust, és így is tett, késedelem nélkül bejelentette, hogy mindig tiszteletben fogja tartani a franciák érdekeit a Saar-vidéken, és semmilyen szempontból nem kívánja Franciaországot meggyengíteni, különösen nem a francia határok sértetlenségét illetően.
Szavát adta, hogy lemond minden követelésről a szent és sérthetetlen Elzász-Lotaringiával kapcsolatban, mely terület 1919-ig, a versailles-i szerződés megkötéséig Németországhoz tartozott. Ez a terület két évtizeden át állandó feszültségforrás volt Franciaország és Németország között

Renouvin, a Sorbonne professzora a hivatalos rendszerhez fűződő szoros kötelékei ellenére könyvében mégis megjelentette Hitler — a népszavazást követően tett — ajánlatának szövegét: „Kedvező jelnek tekintjük, hogy a népszavazás kellemetlen incidensek nélkül zajlott le. A két nép közötti megbékélés jegyében meghatározó szerepű lépésre szántuk el magunkat. Mostantól fogva Németország nem támaszt további területi követeléseket Franciaországgal szemben." (Renouvin: Les crises du Vingtiéme siécle, II. kötet, 67. old.)

Hitler 1935. március elsején tiszteletteljesen megismételte ajánlatát.
Ehhez hasonló ajánlatot tett Olaszországnak évekkel korábban Trentino ügyében, s a megállapodást mindkét fél tiszteletben tartotta.

Ugyanilyen jóindulattal nyújtott békejobbot a franciáknak. Ez a gesztus sokba került neki, hiszen Elzász-Lotaringia nagyon kedves volt a németek szívének. Hitler azonban realista volt. Terjeszkedési tervei kizárólag Kelet felé irányultak. Kész volt keserű szívvel lemondani a Birodalomtól nyugatra fekvő német területről hogy egy napon 500,000-1,000,000 négyzetkilométernyi területre tehessen szert hasonlóan ahhoz, amikor a Brenner-hágótól délre található német vidékről mondott le az olaszok kedvéért.

Adolf Hitler 1935-ben újjászervezte a német haditengerészetet (Kriegsmarine). Ez

a lépés Németország újrafegyverkezésének fontos részét képezte. Hitler úgy tervezte, hogy a haditengerészet gerincét négy repülőgép-szállító anyahajó fogja alkotni, de ezeket a terveket félre kellett tennie a háború kitörése miatt A képen Hitler a német haditengerészet tüzérségi bemutatóján vesz részt (Kiel, 1935).

Huszonkettedik fejezet
AZ ANGOL-NÉMET HADITENGERÉSZETI EGYEZMÉNY

Hitler a következő szavakkal fordult a Reichstag ötszáz képviselőjéhez: "Németország ünnepélyesen lemond minden területi igényéről Elzász-Lotaringiával kapcsolatban. A Saar-vidék visszatérését követően a francia-német határ véglegesnek tekinthető." Ezt a beszédet a Sorbonne professzora, Jean-Baptiste Duroselle sem tudta teljes mértékben elhallgatni. Érdemes elolvasni azt a pár tanulságos sort, ami Histoire Diplomatique c. könyvében található:

Reméljük, hogy a Saar-vidék visszatérése a Birodalomba egyszer s mindenkorra helyrehozza a francia-német kapcsolatokat. Ahogy mi békét akarunk, biztosak vagyunk benne, hogy ez a nagyszerű szomszédos nép is ugyanezt a célt tűzte ki maga elé. Bízunk abban, hogy közös erővel fogunk törekedni a békére, s erőfeszítésünk egész Európa biztonságát fogja szolgálni. (Histoire Diplomatique de 1919 a nos joun, 179. old.)

Úgy tűnt azonban, hogy Párizsban a fülük botját sem mozgatják e történelmi jelentőségű ajánlatra.

Franciaország a választások utáni vereségét követően Hitler megbékélést célzó szavai ellenére is dölyfösen hallgatott.

Benoist-Méchin: „Franciaország nem hajlandó az ajánlat alapján ismét tárgyalásokba kezdeni. Hű marad a status quo-hoz és a kollektív biztonság elvéhez, s nem ismeri fel — Lord Tyrell szavaival élve —, hogy a múlt árnyékát gyászolja." (idézett mű, 111. kötet. 262. old.)

Franciaország a népszavazást követő napon néhány ezer marxistával és izraelitával lett gazdagabb, akik sietve hagyták el a Saar-vidéket A franciák nem különösebben örültek nekik, nyűgnek tekintenék őket és szemernyit sem bíztak bennük. Maguk a menekültek is megdöbbentek és haragra gerjedtek a hűvös fogadtatás láttán. Közülük'sokan 1940 májusában azokban a szigorú koncentrációs táborokban találták magukat ahová a Németországból tízezrével menekült férfiakat nőket és gyerekeket zárták és különítették el. Ezekről a koncentrációs táborokról a későbbiekben igen kevés szó esett.

A francia kormány hivatalos válasza Hitler ajánlatára szenzációs események formájában öltött testet. 1935 március elsején Pierre Etienne Flandin egykori miniszterelnök felszólította a francia képviselői kamarát egy olyan törvény beiktatására, ami a kötelező katonai szolgálat idejét két évre emeli. Ezt az indítványt a francia képviselőház 1935. március 16-án többségi szavazattal el is fogadta.

Ezt a sértő gesztust Hitler nem nézhette tétlenül. Miután békés javaslatát ilyen faragatlan módon utasították vissza, kénytelen volt felvenni a kesztyűt. Ugyanazon a napon, március 16-án a Birodalom miniszteri tanácsa Hitler utasítására jóváhagyta a Reichswehr újjáépítésére vonatkozó törvényt.

Hitler számos, megbékélést célzó javaslata teljes mértékben süket fülekre talált. Az angolok, a franciák, a lengyelek és a csehek lázasan fegyverkeztek. Vajon ki ellen? A válasz kézenfekvő: Németország ellen.

Az elkerülhetetlen német válaszreakció a valódi német hadsereg újjáépítése volt. A német haderő többé már nem a versailles-i szerződésben meghatározott nyomorúságos százezer főből fog állni, hanem hamarosan másfél millió katona áll majd készen a haza védelmére.

A törvény maga igen tömören fogalmazott, és mindössze három paragrafusból állt:
cikkely: A Wehrmachtban való szolgálat a kötelező katonai szolgálat alapján történik.
A német hadsereg békeidőben 12 alakulatból és 36 hadosztályból áll.
A birodalmi hadügyminiszter a közeljövőben benyújtja a parlamentnek a kötelező katonai szolgálatot szabályozó kiegészítő törvényrendeletet. (Reichsgesetzblatt [Official Journal], 1935.1. kötet, 375. old.)

A versailles-i szerződés, amelyet aláírói oly sokszor szegtek meg ez idáig, darabjaira hullt. Hitler jól tudta, hogy döntése hatalmas felháborodási hullámot indít el.

Ő azonban nem volt híján az éleslátásnak. Tudta, hogy ellenfelei reakcióinak élét csak úgy tudja tompítani, ha megosztást szít közöttük. Az angoloknak voltak olyan érdekeltségeik, amelyek egyes esetekben nem egyeztek a francia érdekekkel. Jó példa erre a tenger.

Ha már ellenfelei rákényszerítették erre, miért ne használta volna ki az ellentétes érdekeltségeket?

Biztos volt abban, hogy a híresen önző angolok nem fognak visszautasítani egy olyan lehetőséget, amellyel garantálja számukra a tengerek feletti hatalmat. A történelem folyamán az angolok számára ez mindig elsődleges cél volt.
Hitler a legnagyobb titokban tette próbára őket.

A Hitler által javasolt találkozásokat Londonban tartották, méghozzá a franciák tudta nélkül. A franciák egészen 1935. június 18-ig nem is szereztek tudomást a tárgyalások végkimeneteléről. Ez a dátum szimbolikus értékkel bír, hiszen 1815-ben az angolok és a poroszok pontosan ezen a napon arattak karöltve győzelmet Napóleon seregei felett Waterloo-nál.

Az évforduló napján a németek és az angolok a franciák háta mögött aláírtak egy haditengerészeti megállapodást.

1936-ban az angolok jó része egyáltalán nem volt németellenes. Az angolok különben sem szerettek állást foglalni más népek ellen, ők inkább angolpártiak voltak. Külpolitikájuk évszázadokon keresztül erre az alapelvre épült. Európában egészen nyugodtan lehettek németpártiak vagy németellenesek, franciapártiak vagy franciaellenesek. Egy európai ország megerősödik? Ellene fordulnak! Egy másik ország meggyengül? Mellé állnak!

Hogy senki ne szoríthassa háttérbe az angol birodalmat, számukra a legideálisabb helyzet az volt, ha Európát olyan országok alkotják, amelyek hatalmi szempontból kiegyensúlyozzák egymást. Amíg az európai országok nem kovácsolódnak szövetségbe, addig Anglia biztonságban érezheti magát, nem kell fenyegetéstől tartania.

Churchill, aki félig amerikai származása ellenére megtestesítette a brit bulldog őstípusát, határozottan kijelentette: „Anglia politikája négyszáz éven át arra épült, hogy mindig a legerősebb európai hatalommal szálltunk szembe... Nem számított, melyik országról van szó, nekünk elég volt látni, hogy egy ország uralomra tör... Éppen ezért nem kell tartanunk attól, hogy a franciák vagy a németek iránti elfogultsággal vádolnak bennünket. Amennyiben a körülmények változnak, a németek pártját kell fognunk a franciákkal szemben... Jelenleg a kérdés az, hogy vajon melyik a legerősebb hatalom Európában?" (Jacques Chastenet: Winston Churchill et l'Angeleterre du XXéme siécle, 296. old.)

Jeanne d'Arc és II. Fülöp óta az összes angol pajzsként tartotta maga elé ezt az alapelvet: aki ezt nem hallja, süket, aki nem látja, vak.

Az 1935-ös esztendő első hónapjaiban Németország még csak a felemelkedés kezdeti szakaszában volt. Közel sem volt olyan erős, mint Franciaország, s a franciák Ruhr-vidéki hódítási kísérletét követően az angolok egy lehetséges európai hegemóniától tartottak.

1935-ben minden józanul gondolkodó angol számára kézenfekvőnek tűnt, hogy Angliának ideiglenesen a németeket kell támogatni, hogy ezzel a franciák európai terjeszkedését ellensúlyozzák és korlátozzák.

Egy francia akadémikus így ír ezzel kapcsolatban: „Azt szeretnék, ha a jogosnak látszó követeléseknek — itt főleg a danzigi folyosóra gondolnak — azonnal eleget tennénk, s nem várnánk meg, amíg e követeléseknek erőszakkal szereznek érvényt... A győztesek leszerelését megelőzően eleget kell tenni a legyőzöttek jogos igényeinek... Rendkívül hasznos lépés lenne a versailles-i szerződésben lefektetett területi rendezés részleges revíziója. Ezt azonban higgadtan, nyugodt körülmények között kell véghezvinni, addig, amíg a győztesek még katonai fölényben vannak." (Jacques Chastenet, idézett mű, 261. old.)

Churchill alapjában véve soha nem volt Hitler ellensége. Ha Hitler történetesen nem németnek, hanem angolnak születik, Churchill rajongott volna érte. Egyedüli „hibája" az volt, hogy nem Angliában látta meg a napvilágot. Hitler azonban németnek született, és kancelláriája székhelyéül nem Londont, hanem Berlint választotta, csak idő kérdése volt, hogy mikor válik elpusztítandó ellenséggé. Mussolini esetében ugyanez volt a helyzet.

Churchill csodálta, és egyben irigyelte az olaszokat, amiért ilyen ducé-jük van. Mussolini azonban azzal, hogy nem angolnak született, akarata ellenére is szálkát jelentett a brit felsőbbrendűség szemében. Egy párizsi, római vagy berlini jelentéktelen kormányfő kiválóan szolgálta volna a londoni érdekeket. A géniusz olyan személy, akinek puszta léte — amennyiben nem angol illetőről van szó — minden öntudatos angol állampolgárban visszatetszést kelt.

Az angolok érvelése — mint mindig — az éppen aktuális érdekeken alapult. 1918 után érdemesnek látták a meggyengült Németországot támogatni, még akkor is, ha ez pillanatnyilag irritálta a franciákat. Sokkal okosabb, és főleg hasznosabb lépés volt „a legyőzöttek jogos követeléseinek eleget tenni" mint megvárni, amíg ezek a legyőzöttek erővel veszik el, ami nekik jár, s így anyagi veszteségeket szenvedni.

Amikor Churchill első ízben foglalt állást a Hitlert kiengesztelő tervekkel szemben, az angol közvélemény sokkal kevésbé volt felkészülve erre, mint Churchill a nép nyugalmának, és különösen testi épségének kockáztatására azzal, hogy hozzájárul bizonyos ősi európai nézeteltérések felszínre kerüléséhez.

Az egyik próbatétel igen jelentőségteljesnek tekinthető.
Kelet-Fulham időközi választásai idején a leszerelés és az újraéledő harci kedv támogatói fej-fej mellett álltak. A Munkáspárt akkori vezetője, George Landsbury kijelentette: „Minden országnak olyan szintre kell csökkentenie saját haderejét, mint amilyennel Németország rendelkezik, hogy következő lépésként megvalósulhasson a teljes leszerelés"

A konzervatív jelölt, aki ezen a választáson "mini-Churchillként" akart érvényesülni, totális kudarcot szenvedett: tízezer szavazatot veszített el, míg a béke- és leszereléspárti jelölt kilencezer új szavazattal lett gazdagabb. Maga Churchill is elismerte: "A béke iránti szenvedélyes vágy az angol nép hatalmas tömegeit mozgatta meg."

A liberálisok vezetője. Sir Archibald Saint Clair még ennél is tovább ment: „Elengedhetetlenül fontos, hogy egy új gazdasági konferenciát szervezzünk, ahol Németország nem csupán résztvevőként lesz jelen a nemzetek politikai hangversenyén, hanem szövetségesekként működhetünk együtt a jövőben."

1935. március 16-án, miután Párizs kereken elutasította Hitler megbékélési szándékú javaslatait, s a franciák úgy döntöttek, két évre emelik a kötelező katonai szolgálat idejét, Hitler úgy érezte, kénytelen folytatni az újrafegyverkezést, noha ezt továbbra is korlátozott mértékben tette. Pontosan ekkor szólították fel az angol népet arra, hogy nyilvánítson véleményt a fegyverkezés növelése, vagy a jelenlegi haderő fenntartása létjogosultságával

kapcsolatban.

Churchillt, aki az elmúlt esztendő során jogot formált arra, hogy egész Anglia nevében követelje a haderő növelését, felzaklatták a kelet-fulhami választások eredményei. A The Gathering Siomi c. könyvében savanyúan ír arról, mennyire fontos, hogy az időközi választások eredményei láttán sokkal szélesebb körben kérjék ki az angol nemzet véleményét.

1935 első hónapjaiban népszavazást szerveztek a kollektív biztonságot, valamint a Nemzetek Ligájának nyújtandó támogatást illetően A tervet a Nemzetek Ligájának Szövetsége hagyta jóvá, azonban egy független szervezet szponzorálta, amely a Munkáspárt és a Liberális Part
támogatását élvezte.

Ez a „békenépszavazás" a következő kérdést tette fel a briteknek: „Egyetért egy nemzetközi egyezmény értelmében történő általános haderőcsökkentéssel? Egyetért egy nemzetközi egyezmény értelmében történő leszereléssel, ami a nemzeti hadseregek és tengeri flották megszűnését eredményezi?"

Churchill fájdalmas meglepődéssel teszi hozzá: Június 27-én bejelentették, hogy több mint 11 millióan adtak igenlő választ a kérdésre. (Churchill: L'Orage approche, 112. old.)

Tizenegy millió! Megdöbbentő adat! Az igazi Anglia nem akart konfliktusba kerülni a németekkel a fegyverkezés miatt.
Churchill nem átallotta — a közvéleménnyel szembeszegülve — kijelenteni az angol alsóház egyik ülésén: „Közeledik a perc, amikor már nem lesz értelme a közvélemény egyes hangjait jobb belátásra bírni."

Ezt követően úgy próbálta „jobb belátásra bírni" a közvéleményt, hogy módszeres agitációba kezdett, és képzelt veszélyekkel riogatta a népet, aminek eredményeként biztos lehetett abban, hogy az angolokat teljesen összezavarja.

Vajon ki akarta 1935-ben megtámadni Angliát? Sem a németek, sem a franciák, sem más népek nem gondoltak volna arra — még álmukban sem —, hogy Londonba vonuljanak és kiszedjék az angolok zsebéből az utolsó fillérüket!

Churchill mégis így nyilatkozott: „Gazdag és könnyű prédák vagyunk, nincs még egy ilyen sebezhető ország, és nincs még egy ország, amely a fosztogató seregek szemében ennyire csábító lenne... Hatalmas világvárosunk a világ legvonzóbb célpontja, akár egy kövér és értékes fejőstehén. A ragadozók szemében csalik vagyunk, és könnyen találhatjuk magunkat példátlanul nehéz helyzetben." (idézett mű, 116. old.)

Igen képletes szavak ezek, amelyek Angliát „kövér és értékes fejőstehénként" ábrázolják, amelynek tőgyére „ragadozók" lesnek. Churchill öt éven keresztül szárnyaló képzelettel talált ki újabbnál újabb fenevadakat — természetesen mindannyian hitleristákat — akik honfitársai duzzadó tőgyére pályáznak.

Ezek a költői túlzások azonban tragikus eredménnyel jártak. Az angolok és a franciák sajnálatos módon elhitték a meséket. Valójában a háború volt az egyedüli veszélyes ragadozó. Churchill 1934-1939 között minden tőle telhetőt megtett, hogy ezt a ragadozót ketrecéből kiengedje.

Ehhez azonban idő kellett.
1935 tavaszán az angolok még nem estek bele az előkészített csapdába. Számos angol a béke megőrzését tűzte ki közös céljául. Hitler — felismerve ezt — jól ismert ügyességével nem mulasztott el baráti kezet nyújtani azoknak az angoloknak, akik a háborús őrületnek ellenálltak.

Nem örült annak, hogy egyetlen ország sem volt hajlandó a leszerelésre, még egy árva kézigránát erejéig sem. Hitler kancellárrá történő választását megelőzően a francia miniszterelnök, Joseph Paul-Boncour kénytelen volt elismerni, hogy ha a többi ország továbbra is ilyen makacsul elutasítja a leszerelést, akkor

Németország egy idő után elkerülhetetlenül elszakítja a gyeplőt:
Nem kell prófétának lenni annak felméréséhez, hogy a leszerelési tárgyalások végső kudarca, vagy a soha véget nem érő halogatás esetén az egyéb korlátozásoktól mentesült Németország nem lesz hajlandó elfogadni hogy a szerződés értelmében ő az egyetlen ország, amelyet hadi korlátozások sújtanak, annak ellenére, hogy maga a szerződés a többi országra nézve is előírta a fegyverzetcsökkentést. (a párizsi Le Journal c. lap 1930. április 26-i számából)

A genfi küldöttek nyolcévnyi képmutató köpönyegforgatását követően Hitler ténylegesen kénytelen volt a francia parlament 1935-ös döntésére, ami a katonai szolgálat idejét két évre emelte, egy új német hadsereg létrehozásával válaszolni. Az új haderőt azonban 36 hadosztályra korlátozta, tehát még így is csupán feleannyi haderővel bírt, mint legveszélyesebb ellensége és szomszédja, a Szovjetunió.

Egy hónappal később, 1935. április 15-én Hitler tovább, gondolkodnivalóval látta el a Churchillhez hasonló sovinisztákat: bejelentette, hogy katonai programjában néhány tengerjáró hajó és húsz tengeralattjáró megépítése is helyet kap.

Ami a légierőt illeti, Németország még mindig a jövőbeli harc, repülők első modelljein dolgozott.

Hitler továbbra is fenntartotta régebbi ajánlatát, mely szerint Németország készségesen részt vesz minden leszerelési tárgyaláson, azzal a feltétellel, hogy a Birodalom egyenlő bánásmódban részesül a több, országgal. Ezt a feltételt a nemrégiben lezajlott angol népszavazás is teljes mértékben támogatta.

1935. május 21-én a német kancellár a Reichstag előtt világosan és határozottan, pontokba szedve fejtette ki javaslatai lényegét „Miután a többi állam elzárkózott a leszerelési javaslatok elől, a német kormány nem tekinti többé érvényesnek annak a szerződésnek a paragrafusait, amely a német nép számára diszkriminatív utasításokat írt elő. A német kormány ünnepélyesen kijelenti, hogy tiszteletben fogja tartani a szerződés azon amelyek a nemzetek egymás mellett élésével kapcsolatosak."
német szöveget Benoist-Méchin idézi műve 260. oldalán)

Hitler előre elkötelezte magát arra, hogy „minden egyezményt tiszteletben tartson, amelyet a felek szabad akaratukból írtak alá" és "aláveti magát a locarnói paktumot kiegészítő légi egyezménynek."
.
A vállalt kötelezettségeket nyíltan deklarálták:
A német kormány bármikor készen áll békeszerződést kötni az összes szomszédos állammal.
A német kormány minden esetben kész arra, hogy a többi országgal azonos mértékben korlátozza haderejét.
A német kormány kész aktívan részt venni minden olyan törekvésben, melynek célja a haderő korlátozása. Erre a leghatékonyabb megoldások azt tekintjük, ha visszatérünk a Vöröskereszt genfi egyezményének alapelveihez.
A német kormány kész jóváhagyni minden olyan korlátozást, amelynek célja a nehézfegyverzet (a nehéztüzérség és a tankok) leszerelése.
Hogy a franciákban szemernyi kétség se maradjon, Hitler még abba is beleegyezett hogy a Maginot-vonal a helyén maradjon, s így Franciaország védelmi monopóliumra tegyen szert Nyugat felé:
Franciaország olyan hatalmas védelmi erődítményekkel erősítette meg határait amelyek révén az ország teljes biztonságot élvez. (idézett mű)

Huszonharmadik fejezet
EGY HATALMAS LEHETŐSÉG ELSZALASZTÁSA

A Hitler által 1935. május 21-én a Reichstag elé terjesztett rendelkezések közül a legnagyobb meglepetést kétségkívül az okozta, hogy hivatalos ajánlatot tett arra vonatkozóan, hogy a jövőbeli német flotta nem fogja meghaladni a brit flotta tonnatartalmának 35 százalékát.

A német kormány elismeri a brit birodalom tengeri hatalmi túlerejének fontos szerepét és jogosultságát.

A német kormány minden tőle telhetőt megtesz azért, hogy fenntartsa kapcsolatait az Egyesült Királysággal, s örökre elejét vegye annak, hogy az 1914-1918-as eseményekhez hasonlatos konfliktus törjön ki a két nép között, amelyre még nem volt példa a történelem során, (idézett mű)

A franciák — rugalmatlan és szembeszegülő politikájukhoz híven — azonnal kategorikus „nemmel" reagáltak.

Az angolok esetében azonban az Őfelsége flottájának felajánlott 65 százalékos előny nagy hatást tett az emberekre. 1935. május 22-i számában a higgadt hangvételű Times is dagályos vezércikkel reagált az eseményekre;

„Egyetlen elfogulatlan személy sem vonhatja kétségbe azt a tényt, hogy Hitler 13 pontos javaslata a két ország közötti kapcsolatok végleges rendezésének alapját képezheti."
Angol kormánykörökben senkit nem ért meglepetés. A brit parlamenti minisztereket a németek már hónapokkal előbb bizalmasan informálták Hitler határozatáról. Hitler — ösztönösen megérezve a nemzetközi szintű akadályokat — megpróbálta megváltoztatni a britek ellenséges hozzáállását azoknak a tengeri jogoknak a biztosításával, amelyeket U. Vilmos 1914-ben megtagadott tőlük.

Hitlernek már a kezdet kezdetén átfogó tervei voltak: igazi német népközösséget szándékozott felépítem. Úgy vélte, hogy a két — ugyanabból a fajból származó — népnek megvan a maga terjeszkedési dimenziója: az angoloknak a tengereken, a Birodalomnak a szárazföldön.

Ez az elképzelés nem felelt meg teljesen a klasszikus angol polgárok ízlésének, hiszen nem vette figyelembe a monopóliumra való régi vágyukat, valamint az Európa megerősödésétől való félelmüket. Hitler azonban aki ízig-vérig forradalmár volt, még a nemzetközi politika vonatkozásában is véget akart vetni az ilyen begyöpösödött elzárkózásnak. Ehhez minden lehetséges engedményre kész volt, s azt akarta, hogy a két — egyaránt vállalkozó szellemű — nép igazságosan ossza ki egymás között a szerepeket, s ismerje fel, hogy valójában csak idejétmúlt előítéletek és az önzés választja el őket egymástól.

Hitler élete során rendületlenül törekedett a nyugati világ eme új képének megvalósítására.

1940 májusában Dunkirknél alkalma lett volna könnyűszerrel megsemmisíteni Anglia haderejét. Ez a veszteség jó eséllyel megfosztotta volna Churchillt az általa hón áhított háború folytatásának lehetőségétől.

Hitler azonban 1940 májusában sokkal távolabbi célok felé tekintett: az elengedhetetlen megbékélés felé, aminek az esélyét nem akarta kockáztatni azzal, hogy megalázó vereséget mér a britekre.

Egy esztendővel később, 1941 májusában a megbékélés utolsó kísérleteként feláldozta leghűségesebb hadnagyát, a Levegő Királyát, Rudolf Hesst.

Még halálának előestéjén, 1945 áprilisában is említést tett erről a hatalmas, elszalasztott lehetőségről, ami megmenthette volna a fehér világot.

Az angolok legalább annyira vesztesként kerültek ki a II. Világháborúból, mint Hitler. Hamarosan szembesülniük kellett azzal, hogy birodalmuk a mélybe süllyed, s büszke szárnytollaikat elveszítik. Soha többé nem parádézhatnak oly peckesen, mint hatalmas elődeik — Nelson, Wellington és a brit birodalmi zsidó, Benjámin Disraeli — évszázadaiban.

Szűkös szigetük korlátai között élik életüket, országukat munkanélküliség sújtja, s hanyatló gazdaságuk hamarosan Olaszországot is alulmúlja.

Annak ellenére, hogy Németországot területének kétharmadától fosztották meg, sokkal gyorsabban talpra állt a katasztrófát követően, mint Anglia. 1990-ben, az évszázad második Anschlussának idején a szovjet megszállás alatt álló Kelet-Németország végre visszatért a Birodalomhoz. Ez volt a német feltámadás első lépése.

Hitler nem akarta megvárni, amíg a Saar-vidéki népszavazás elsöprő német győzelme nemzetközi aggodalmat vált ki, ezért már az előző év (1934) októberében kivetette hálóját a Temze vizében.

Joachim von Ribbentrop személyében rendkívül diszkrét módon nem hivatalos követet küldött Londonba, méghozzá azzal a céllal, hogy megalapozza a két ország közötti kapcsolatokat, és ódon hangulatú irodájukban vonzó javaslatokat tegyen Anthony Eden királyi pecsétőrnek és Sir John Simon külügyminiszternek

Az ajánlatok kétségkívül felkeltették a britek érdeklődését
1935. január 25-én Nagy-Britannia két nem hivatalos követe érkezett „fű alatt" Berlinbe: Lord Allen of Hurtwood és Lord Lothian Az előbbi Lloyd George, az 1918-as angol győztes korábbi titkára volt.

Ez alkalommal Hitler nyilvánvalóan a győztesek pozíciójából tárgyalt az angolokkal, hiszen nemrégiben nyerte meg a népszavazást. Angol módra fair play-t játszott: Hitler nyert, és London kész volt elismerni győzelmét.

Hitler udvariasan fogadta „privát" vendégeit. Haditengerészeti ajánlatát most első ízben módosította 35%-ra, s ezt az ajánlatot csábító ételként tálalta vendégeinek.

Kertelés nélkül kijelentette, hogy kész elismerni az angolok felsőbbrendűségét a tengereken, s ezt hajlandó volt írásba is adni.

A diplomácia világában semmit nem adnak ingyen. Négy hónappal később, amikor a kezdeti alkudozást jogilag is szentesítő egyezményt aláírták, az angolok nem érezhették úgy, hogy tőrbe csalták őket. Az első találkozó során, amire 1935. január 25-én került sor, Hitler világosan a két küldött értésére adta, hogy milyen megállapodást óhajt: ajánlatáért cserébe Németország nemzeti hagyományait követve, valamint a többi országgal szembeni megalázó helyzet elkerülése végett erősíteni fogja szárazföldi haderejét.

A hal még nem kapott rá a csalira, de a horog már a vízben volt.
Vajon ki ellen akarta használni Hitler ezt a tervet? Talán a franciák ellen? Hitler számtalanszor kijelentette, hogy esze ágában sincs megtámadni Franciaországot.
Akkor talán az angolok ellen szőtt volna ármányt? Ez esetben azonban nem lett volna olyan elővigyázatlan, hogy beleegyezésüket kéri a német haderő növeléséhez.
Ami a nyugati világot illeti, Hitler boldogan beleegyezett volna a teljes leszerelésbe. Úgy vélte, hogy az egyedüli veszély, amivel szembe kell nézni, keletről érkezik. Ebben azonban hatalmasat tévedett.

Hitler a két angol küldöttnek nyíltan feltárta az érme két oldalát: a 35%-ért cserébe szabad kezet akar keleten.

Az angolok így már 1935 januárjában tisztában voltak az alku két oldalával.

Az angolok hozzáállása szokás szerint kifinomult és rafinált volt. Számukra nem léteztek barátok vagy szövetségesek, az egyedüli érdek, amit szem előtt tartottak, a londoni bankárok szigorú törvényeinek képviselete volt.

Churchill ezt felettébb haragosan el is ismerte: "Tárgyalások kezdődtek az angol és a német tengernagyi hivatalok között a két ország flottáinak arányait illetően. Őfelsége kormánya nem egyeztetett francia szövetségesünkkel ezekkel a tárgyalásokkal kapcsolatban, sőt, a Nemzetek Ligáját sem értesítette. Miközben kormányunk a Nemzetek Ligájához, vagy szövetségeseihez fordult támogatásért,

mivel Hitler megszegte a szerződésben foglaltakat, a szerződés haditengerészeti cikkelyeit magántárgyalások révén akarta semmissé tenni." (Churchill: The Gathering Storm, 137. old.)

Hozzá kell tennünk, hogy ez az elgondolás egyáltalán nem új keletű: nyugaton az angol hajók az urak, Hitler pedig cserében mozgásteret kap keleten. Hitler a Mein Kampf-ban már tíz évvel korábban részletesen írt erről.

Miután küldöttei révén részletesen értesült a fejleményekről, az angol külügyminiszter úgy döntött, 1935. március 7-én személyesen utazik Berlinbe. Úgy tervezte, hogy a megfélemlítés taktikáját fogja alkalmazni.
Utazása előestéjén kiadott egy „Fehér Papír" nevű közleményt Londonban, ami elítéli a német hadsereg újraépítésének első kísérleteit, s egyúttal bejelenti a brit légierő fejlesztésének felgyorsítását.

Hitler felbőszült: még hogy meg akarják félemlíteni! Azon nyomban lemondta a másnapra, március 7-re tervezett találkozót.
Azt követően, hogy Sir John Simon találkozásuk előestéjén ilyen inkorrekten viselkedett, Hitler felgyorsította az eseményeket, és eléje vágott az angoloknak: hivatalosan bejelentette, hogy a brit légierő bővítésének fényében ő is hasonlóképpen fog cselekedni. Mindezt abban az időszakban jelentette ki, amikor a német légierő még nem is létezett! Kutyaharapást a szőrivel!

A franciák az angolok nyomdokait követve egy héttel később, 1935. március 16-án hivatalosan bevezették a kétesztendős katonai szolgálatot.
Hitler második viszontválasza: ugyanezen a napon három katonai alakulat felállítását rendelte cl, de a német haderő még így is jóval alulmúlta a többi országét. Ez így is maradt, sőt, csekély mértékben ugyan, de a német haderő még 1940-ben is alulmúlta az ellenséges országok katonai erejét.

A számbeli hátrányt technikai előnnyel igyekezett kompenzálni. A hadviselés új módszerét vezette be, amiről a régimódi tábornokok álmodni sem mertek volna, sőt, még akkor sem értették meg, amikor a bizonyító erejű tényekkel szembesültek.

Sir Eric Phipps angol nagykövet és Sir John Simon külügyminiszter találkozója Konstantin Freiherr von Neurath birodalmi külügyminiszterrel és Adolf Hitler birodalmi kancellárral. Phipps radikális németellenes aktivista volt, akivel a német kormány nem egyszer visszautasította a diplomáciái találkozást. Simon „nemzeti liberálisnak" vallotta magát az angol parlamentben, és fontos szerepet játszott Sir Oswald Mosley Brit Fasiszta Unió nevű mozgalmának elhallgattatásában. Németországi jelenlétüket előre kiszámított sértésnek szánták Hitler felé.

Hitler nem is próbálta dupla viszontválasza erejét kisebbíteni. 1935. március 17-én Berlin utcái hatalmas katonai parádétól dübörögtek. A parádét a „Hőseink Emlékezete Napjának" nevezték. Hitler meg az idős von Mackensen marsallt is mozgósította, aki újra magára öltötte molyrágta huszáregyenruháját. A marsall Hitler és az 1914-1919 közötti csaták túlélő tábornokainak kíséretében vonult végig az Unter den Linden sugárúton, amit az egykori vesztesek dicsőséges zászlói díszítettek. A menet a hatalmas tömeg éljenzése közepette vonult végig a városon. A nép s régmúlt korok soha ki nem aludt fáklyájával ajándékozta meg a birodalom új hadseregét.

Mit tettek a britek Hitler majdnem azonnali visszavágását követően? Úgy döntöttek, mégis ellátogatnak Berlinbe. Realistának lenni azt jelenti, hogy elfogadjuk a tényeket. Azzal, hogy Berlinbe utaztak, előzetesen jóváhagyták a birodalmi kancellár döntéseit. Eden és Simon még abban a hónapban megérkezett a német fővárosba.
Hitler eltökélten, mégis barátságosan fogadta őket Mondandójukat türelmesen és rendkívül udvariasan hallgatta végig.

Eden arra számított, hogy egy Pápua Új-guineai bennszülött fogadja majd a

kancellárián, aki csontdíszt visel az orrában, kezében pedig kőbaltát lóbál.
Eden azonban meglepődött, sőt, Hitler személye elbűvölte, s ezt nem is rejtette véka alá.
Az igazi meglepetés azonban másnap várt az angol miniszterekre, amikor magára a tárgyalásra került sor Hitler irodájában.
Amikor Simon Németország légierejének növelésével kapcsolatban kérdezte Hitlert, a válasz megdöbbentette: „Németország légiereje már utolérte Angliáét."
Ez nem volt igaz: Hitler blöffölt. Nagyon jól értett a hadviselés művészetéhez.

Joachim Fest így kommentálja a történteket:
Hitler kijelentése módfelett elképesztette az angolokat A tárgyalás egyik résztvevőjének elbeszélése alapján Hitler kijelentését hosszú pillanatokig tartó síri csend követte. Az angolok arckifejezése kételyt, megdöbbenést és megrökönyödést tükrözött. Érezték, hogy döntő fontosságú pillanathoz érkeztek. Most már megértették, hogy Hitler miért napolta el a tárgyalás időpontját addig, amíg a légi újrafegyverkezést és a kötelező katonai szolgálat bevezetését hivatalosan is bejelentették: mivel fegyverzetének ereje nem volt elegendő ahhoz, hogy az angolokat megnyerje magának, csak fenyegetés és nyomásgyakorlás révén tudott javaslatainak valódi nyomatékot adni. A fegyverek veszik rá az embereket arra, hogy leüljenek tárgyalni. (Hitler, II. kötet, 138 old.)

Az angol miniszterek úgy gondolták, hogy ha valóban így áll a helyzet, akkor most végképp itt az ideje leülni tárgyalni. Ha továbbra is tétováznak, a helyzet csak rosszabbodni fog.
Az oly erősnek és eltökéltnek látszó Hitler valóban beleegyezett volna abba, hogy hadiflottája örökre alulmúlja Angliáét? Az egyéb katonai kérdések ennél sokkal kevésbé voltak fontosak! A flotta alkotta az angol haderő gerincét. Érdemesnek tűnt ezt a témát hideg fejjel kezelni, hiszen a megegyezés még mindig lehetségesnek tűnt.

Hitler szavai nagy hatást gyakoroltak a két angol miniszterre, akik ennek ellenére megőrizték hideg realizmusukat, és pár perc gondolkodás után arra jutottak, hogy ez a megegyezés nagyban szolgálná hazájuk érdekeit.

Maga Churchill is elismerte: "A megegyezés alapvető része az az ígéret, mely szerint Németország nem növeli flottáját nagyobbra, mint angol flotta egyharmada. Ez az ígéret elbűvölte az admirálisokat, akik visszatértek a Nagy Háború előtti időkbe, amikor még a 6-10 százalékos aránnyal is elégedettek lettek volna."
Hitler. Eden és Simon megegyeztek abban, hogy a következő tárgyalásra Londonban kerül sor, ahol kidolgozzák az egyezmény pontos szövegét. Abban állapodtak meg, hogy Hitler júniusban Ribbentrop külügyminisztert küldi Londonba. A tárgyalás résztvevői gratulállak egymásnak.

Különleges esemény történt: a brit miniszterek látogatásának végén Hitler az angol királynő nevében meghívást kapott a berlini brit nagykövetségre, ahová el is ment, méghozzá népes kísérettel. Göring, Göbbels és Ribbentrop társaságában. Milyen fogadtatásban részesültek? A brit nagykövet. Sir Eric Phipps sorba állította gyermekeit a hatalmas szalonban. Amikor Hitler belépett, a gyerekek kis kezeiket felemelve karlendítéssel üdvözölték a német vezért.

Újra és újra el kell olvasni a történészek feljegyzéseit, hogy az ember elhiggye: valóban így történt. Még Fest is ámulattal számol be a történtekről: „Hitler Göring, Göbbels, Ribbentrop és a német parlament néhány tagja kíséretében érkezett a követségre. A nagykövet, Sir Eric Phipps összehívta gyermekeit a hatalmas szalonba, ahol a gyermekek kis kezeiket karlendítésre emelve, bátortalan Heil! kiáltással üdvözölték a vendégeket."

A londoni színház készen állt az utolsó felvonásra.
Az angolok, régi futballnemzetként úgy vélték, hogy hazai pályán előnyt fognak élvezni a visszavágó során.
Biztosak voltak abban, hogy képesek lesznek további engedményeket kicsikarni a németekből. Hitler átlátott a terveiken, ezért pontosan elmondta Ribbentropnak a német feltételeket.

„Mondja meg az angoloknak, hogy ajánlatom, melynek értelmében a német flotta soha nem fogja meghaladni az angol flotta teljes súlyának 35%-át, egyedi és megmásíthatatlan, amelyet nem fogok még egyszer előterjeszteni. Javaslatom nem képezi alku tárgyát. Amennyiben az angolok úgy képzelik, hogy az ajánlatomat sokéves halogatás után 33%-ra, vagy akár 25%-ra fogom csökkenteni, nagyon tévednek. A 35% nem a végső cél, pusztán tárgyalások alapfeltétele. (Benoist-Méchin, idézett mű, III. kötet, 263 old.)

Ribbentrop híres volt ellentmondást nem tűrő természetéről. A Downing Street-i külügyminiszteri hivatal politikusai arra számítottak, hogy a szokásos udvariassági formulákat követően ügyes mellébeszélésük révén még lejjebb faraghatnak a Berlin által felajánlott 35-65 százalékos arányon.

Mintha villám csapott volna a tárgyalóterembe, amikor Ribbentrop szinte még le sem ült, máris kihúzta magát, és a mézesmázos udvariaskodásra tett kísérleteket megelőzve kijelentette: „Ami a feltételeinket illeti, vagy elfogadják őket, vagy nem. Amennyiben Őfelsége kormánya nem hajlik ajánlataink elfogadására, teljesen felesleges folytatni a tárgyalásokat. Ezt az alapvető feltételt tisztáznunk kell, mielőtt tovább folytatnánk a megbeszélést." (idézett mű)

Simon külügyminisztert az sem lephette volna meg jobban, ha a hatalmas velencei csillár a fejére pottyan.
Felháborodva ugrott fel székéből: „Ez megengedhetetlen! Nem képzeli, hogy feltételeket szab nekünk, mielőtt elkezdenénk a tárgyalást!"
Ilyen incidens még soha nem kavarta fel az angol külügyminisztérium nyugalmát. Ez a hivatal a jó modor, a cizellált javaslatok és a kifinomult képmutatás szentélyének minősült. Sir John Simon viselkedése fagyossá és ellenségessé vált. Anélkül, hogy egy pillantást vetett volna Ribbentropra, elhagyta a termet. Ribbentropot ezt követően egy teremszolga kísérte le a lépcsőn.

HUSZONNEGYEDIK FEJEZET
ANGLIA A HÁBORÚT VÁLASZTJA

Hitler Ribbentropnak mondott néhány szavával véget vetett a hónapok óta zajló tárgyalásoknak. Mindez azt követően történt, hogy számos nagyköveti jelentés született, és Hitler tíz éven át magyarázta, hogy politikai terveiben első helyen szerepel az angol-német szövetség létrehozása, s e célból a számára legveszélyesebb engedményekre is hajlandó. Ribbentrop nyers követelésének egyedüli célja az angolok összezavarása volt, hogy a váratlan és vakmerő bejelentést követő ijedtség elvegye a kedvüket a szerződés megváltoztatásának szándékától.

A politika meglepetésekkel teli ládikó. Fontos, hogy meglepjük az ellenfelet, akárcsak háború idején, és ez a meglepetés egy váratlan támadás, vagy akár egy ravasz trükk formájában is megnyilvánulhat. Ez a hadviselés ABC-je, és Hitler nagyon jól ismerte a hadviselés alapjait.

Mi a helyzet az angol flottával? A britek meggyőzéséhez — amennyiben az angolok agyafúrtabbak és keményebbek lettek volna — Hitlernek újabb 10%-os engedményt kellett volna tennie a kudarc elkerülése érdekében.
Ezt az is bizonyítja, hogy Hitler még az általa oly akaratosan követelt flottamennyiséget sem használta ki teljes mértékben.
Kevesebb hajót építtetett, mint amennyit a szerződés jóváhagyott, tengeralattjáróból pedig az engedélyezett mennyiség fele sem készült el.

Churchill később meglepődve jegyezte fel:
Németország öt hadihajó, két repülőgép szállító anyahajó, huszonegy cirkáló és hatvannégy torpedóromboló megépítésére kapott engedélyt. Ezek közül a háború kezdetére mindössze két hadihajó, tizenegy cirkáló és huszonöt torpedóromboló készült el teljesen, vagy majdnem teljesen. Repülőgép szállító anyahajót egyáltalán nem építettek. Ez a mennyiség még a negyedét sem tette ki annak, amit oly előzékenyen engedélyeztünk számukra. (Churchill: The Gathering Storm 138. old.)

Majd hozzátette: „Az angolok [sic - talán a németekre gondol?] 1939- 1940 között sokkal előnyösebb helyzetbe kerülhettek volna a Nagy-Britannia elleni háborút illetően: (idézett mű)
Az előre kiszámított nyersesség elsődleges célja az volt, hogy Hitler megmutassa a briteknek: véget ért az idő, amikor Németországnak kényük-kedvük szerint diktálhatták a feltételeket.
Hitler mindig jó előre tervezett. Nem hitt a tengeri szörnyek, a hadihajók hatékonyságában, hiszen ezeket egy torpedó percek alatt az óceán fenekére süllyeszthette.

Egyetlen torpedóromboló megépítése több acélt és munkaerőt igényel, mint száz tanké. Hitler sokkal fontosabbnak tekintette tíz páncélozott hadosztály felállítását tíz cirkáló megépítésénél. Annyi hadihajóra volt szüksége, amennyi a Szovjetunióval való konfliktus esetén képes a Balti-tenger védelmére.

Az angolok tehát egy jelentéktelen ügy miatt estek pánikba. Ribbentrop vakmerő húzása sikert aratott. Noha úgy tűnt, a megállapodás lehetősége végleg elveszett, másnap a német külügyminisztert szívélyesen meghívták a brit külügyminisztériumba.

Benoist-Méchin enyhe élccel ír az eseményről:
Másnap a tárgyalások folytatására kérték Ribbentropot. Ez alkalommal a megbeszélésre nem a külügyminisztériumban, hanem a tengernagyi hivatal tanácstermében került sor, ahol a díszek a brit tengeri egyeduralom három évszázadának emlékeit idézték. A szoba egyik végét XVIII. századi faburkolat díszítette. A falon egy szélkakashoz erősített iránytű volt, amit a vitorlások korában a tengeri csatákra való felkészüléshez használtak. Egy tölgyfából készült táblán rovátka jelezte Nelson admirális testmagasságát. Úgy tűnt, Abukir és Trafalgar óta ez a terem semmit nem változott.

Az angolok kivételes udvariassággal fogadták. A brit delegációt a következő személyek alkották: Sir Róbert Craigie, Little admirális és Dankwerts kapitány. Németországot Ribbentrop, Schuster admirális, Kiderlen hadnagy, Wörmann külképviseleti tanácsos, Wasmer kapitány, a londoni haditengerészeti attasé és Erich Kordt követségi tanácsos képviselte.

A megbeszélés kezdetén Sir Róbert Craigie külügyminiszter-helyettes rövid közleményt olvasott fel, ami nagy mértékben meglepte a Birodalom küldötteit: az angolok vonakodás nélkül elfogadták a németek feltételeit. (Benoist-Méchin, idézett mű, 264-266 old.)
Churchill előszeretettel mondogatta, hogy az angol flotta mindig első osztályon utazik. A kevésbé felfuvalkodott Hitler csupán csónakázni vitte el őket.

Ahogy az előrelátható volt, a franciák - Duroselle szavaival élve - igen felháborodtak, amikor tudomást szereztek az angol-német haditengerészet egyezményről, amit a hátuk mögött kötöttek

Nem csupán a szerződés aláírásának dátumát választották meg célzatosan (július 18 - Waterloo keserű emléke), de az angol-német egyezmény lehetetlenné tette, hogy Németországot valaha is a versailles-i szerződés megszegésével vádolják, hiszen Nagy-Britannia az egyezmény aláírásával maga szegte meg a szerződést: a versailles-i szerződés tiltó rendelkezése ellenére engedélyezte, hogy Németország hadiflottát állítson fel.

Párizs csapdába esett: nemzetközi politikája tizenöt éven át Németország láncra verésén alapult, méghozzá a versailles-i szerződés segítségével, de az angolok most eltépték ezeket a láncokat. Benoist-Méchin a következő megjegyzést fűzi a történtekhez: A haditengerészeti paktum aláírása igen szélsőséges reakciókat váltott ki Párizsban. A francia kormány egyenesen kijelentette, hogy a britek döntését erkölcsileg elfogadhatatlannak, jogilag pedig tarthatatlannak tekinti. Senki nem hibáztathatta Németországot a szerződés megszegése miatt, hiszen maguk az angolok szegték meg a még megmaradt paragrafusokat. Nem kizárt, hogy az angolokat szövetségeseik elárulásával fogják vádolni, (idézett mű)

Pierre Laval azonnali magyarázatot követelt az angol követtől: „Én magam nem vagyok úriember, mégsem viselkedtem volna úgy, ahogy önök."

Henri Béraud, az ország első újságírója odáig merészkedett, hogy a Gringoire c. lap (Franciaország legismertebb hetilapja) főoldalára a következő szalagcímet írta: „Újra és újra kijelentem, hogy Angliát rabszolgasorba kell süllyeszteni!"
Ezek a sértő megnyilvánulások azonban nem különösebben gyakoroltak hatást az angolokra. Lord Londonderry 1935. június 22-én a Lordok Házában egyszerűen vállat vont, és így szólt: „Gyakorlatias nép vagyunk és megszoktuk már, hogy szembenézzünk a valósággal."
Hitler eközben halkan így sóhajtott fel Berlinben: „Ez életem legcsodálatosabb napja." ,
Teljes győzelmet aratott: azzal az országgal zúzatta szet a Versailles-. szerződést, ami a szerződés egyik fő megalkotója volt
Benoist-Méchin megjegyzi: „Első ízben fordult elő, hogy a versailles-i szerződést aláíró felek egyike elfogadta a Birodalom terveit a leszereléssel kapcsolatban".

Pierre Renouvin, a Sorbonne professzora így ír erről: „A versailles-i szerződés haditengerészeti paragrafusainak revíziója, ami a francia kormánnyal való egyeztetés nélkül zajlott le, olyan precedenst terem-tett, aminek révén a német kormány a jövőben képes lesz kibújni az egyéb katonai szabályozó rendeletek alól." (Les Crises du XXe siécle. II. kötet, 92 old.)

Ezen felül Hitler elérte, hogy a számára évek óta veszélyt rejtő angol-francia szövetség megingott: ez is pontosan beleillett számításaiba.

Még Mussolini is, aki mindig a szövetségesek pártját fogta, és akkoriban még irtózott mindentől, ami német, megdöbbent és haragra gerjedt a kettős játszma láttán. Az egyezmény őt ugyanúgy váratlanul érte, mint a franciákat, és hozzájuk hasonlóan ő is sértőnek érezte az eljárást.

Az angol-francia kapcsolatok megromlottak. A németellenes gépezet egyik fogaskereke eltört.

Joachim Fest történész kiábrándultan a következőket írta:
Tisztelettel vegyes felháborodással ugyan, mégis tudomásul kell venni, hogy Hitlernek sikerült ellenfelei egyesült arcvonalát megtörni, és őket egymás ellen fordítani. Kétségtelenül megdöbbentő tehetséggel ébresztett kételyt (a vesztesek után) a győztesekben azzal a békeszerződéssel kapcsolatban, amelyet tizenöt esztendővel korábban ők maguk hirdettek ki." (Fest, idézett mű, II. kötet. 236. old.)

Hitler két hónap leforgása alatt a hatalmába kerítette Versailles-t. A franciák Németország elnyomása céljából állandó készenlétben tartották fegyverarzenáljukat.

Egyik kedvenc fegyverük 1918 óta a „Kisantant" vonala volt, amelyet Európa dél-keleti részén emeltek, s ami állandó nézeteltérések forrásának bizonyult.
1935-ben e védelmi vonal számos helyen repedezni kezdett. Barthou francia miniszter csalódottan tért haza Varsót, Bukarestet és Belgrádot érinti) körútjáról. Egyedül Belgrád nem mondott le — egyelőre — a Francia Köztársasággal való szövetségről.
Ezek a követelőző kelet-európai mini-szövetségesek, akiket Franciaország éveken át tömött pénzzel és fegyverekkel, láthatóan nem igazán lelkesedtek azért, hogy tartalékos katonák szerepet töltsék be.

A másik felmerülő lehetőség sokkal fontosabbnak tűnt, és még a történelmi hagyományokat is hűen követte: Oroszország.
1914-ben az oroszok húzták ki a csávából a háborús uszítás mesterét, Raymond Poincaré-t: 1914 augusztusának utolsó napjaiban az oroszok
tartották vissza a császári alakulatokat az orosz határnál, és ők végeztek a vezérkar fejével, Moltkéval.

Moltke szükségesnek látta, hogy amilyen gyorsan csak lehet, visszavonja a Párizs fele közeledő két német hadosztályt. A visszavonulás tejesen felesleges volt. A katonák még javában a vonaton várták az indulást, mulatt Hindenburg és Ludendorff szétzúzták az oroszokat. Ez az orosz defenzíva mégis megmentette Franciaországot. Moltke két hadosztálya majdnem biztos, hogy győzelmet aratott volna Joffre tábornok seregei felett.

Hála a kétszázezer odaveszett, megfulladt vagy Tannenbergnél fogságba esett orosz katonának, valamint a Párizs széléről elhamarkodottan visszafordított két hadosztálynak. 1914 szeptemberének elején Franciaország Marne közelében az utolsó pillanatban képes volt megállítani a német hadigépezetet.

Oroszország 1935-re rengeteget változott 1917 óta. Hatalmas méretét és tömérdek lakosát tekintve azonban ugyanaz maradt.

A cár uralmát felváltó szovjethatalom kimondhatatlan szörnyűségeket követett el, s a rendszer ellen lázadókat milliószámra mészárolta le. Ennek fényében a franciáknak igen sok félnivalójuk volt a szovjetektől, nem is beszélve arról, hogy az oroszok 15 milliárd aranyfrankkal rövidítették meg Franciaországot, amit a franciák az 1917-es bolsevik forradalmat megelőzően helyeztek letétbe Oroszországban.

Winston Churchill, aki azon kevés angolok egyike volt, akik már 1935-ben Németország szétzúzására buzdították a franciákat, egy alkalommal nyíltan beszélt arról az undorról, amit a szovjetek ébresztettek benne: történelem összes zsarnoksága közül a bolsevizmus a legszörnyűségesebb, legpusztítóbb és legaljasabb."
Szokásos határozottságával pontosan jellemezte a bolsevizmus nevű pestist: „A bolsevizmus nem politikai eszme, amit valaki valamikor megteremtett, hanem egy ragály." (Jacques Chastenet: Winston Churchill, 203. old.)
Szavait tettekre is szándékozott váltani.

Lloyd George így ír: „Winston Churchill megszokott erőszakosságával az elsők között volt, akik háborúba akartak indulni a bolsevikok ellen (idézett mű, 205. old.)

A háború gondolata mindig lelkesedéssel töltötte el ezt a harsány harcost. Bárhol tört ki háború, ő azonnal odasietett. Amikor a háborúk nem törtek ki elég gyorsan, Churchill háborúra buzdította az embereket, sőt háborút provokált. 1939-ban is ez történt.
Számtalanszor nyílt alkalma észrevenni, hogy a háború iránti szenvedélye nem igazán volt ínyére az angoloknak. Tökéletesen tisztában volt azzal, hogy 1935-ben Angliában a lehető legnépszerűtlenebb dolognak a háborúra való uszítás volt. Akkortájt az összes háborúpárti kormányra kudarc várt.

Baldwin miniszterelnök őszintén elismerte: „Tételezzük fel, hogy az angol nép elé állva kijelentem, hogy Németország ismét fegyverkezni kezdett, és nekünk is ugyanezt kell tennünk. Önök szerint ez a békés demokrata nép azon nyomban lelkesen rohanna, hogy hadba szálljon? Meglátásom szerint ez lenne a választás elveszítésének legbiztosabb módja."

Churchill ezt ugyanolyan jól tudta, mint Baldwin. Számára azonban a közvélemény nem olyan erőt képviselt, amit érdemes tiszteletben tartani, inkább manipulálható és kihasználható eszközként tekintett rá.

Amennyiben Anglia egy nap arra ébred, hogy nyakán a háború, az legyen az ország gondja. Churchill dolga az volt, hogy az esetleges háború kínálta lehetőségeket azon nyomban faltörő kosként használja.

A Németországgal való harc azóta vált Churchill rögeszméjévé, hogy Hitler tizenöt évnyi gerinctelen kormányzás után végre mozgásba lendítette az országot. Churchill szemében az, hogy Hitler európai hatalommá formálta Németországot, olyan vétségnek számított, ami rendkívüli mértékben sértette az évszázados brit stratégiát.

Churchill így szólt a külügyminisztériumban dolgozó munkatársaihoz az angol alsóház egyik ülésén: „Úgy tűnik, hogy nemzetbiztonságunk azon múlik, mennyire leszünk képesek koalíciót alkotni a német uralmi törekvések megfékezése, vagy ha kell, legyőzése érdekében."

Ennek fényében az angolok még az ellenségeiknek is szívesen kezet nyújtottak, feltéve, ha azok ragaszkodnak ahhoz a régi teóriához, mely szerint a versenyképes nyugati államoknak nem szabad engedni, hogy megerősödjenek. Még a borzalmas szovjetek vértől csöpögő kezét is hajlandók voltak elfogadni, annak ellenére, hogy előzőleg kemény bírálatokkal illették őket.

Churchill így kiáltott fel: „Előbb kötnék szövetséget az ördöggel, mintsem hagyjam, hogy Európában egy nagyhatalom ragadja magához az irányítást."

Ha Németország „sarokba szorításához" az ördöggel kell cimborálni, akkor legyen így, éljen a vasvillás ördög!

Vajon a franciák miért bizonyultak pápistábbnak ennél az idős anglikán férfinál? Párizs már a Saar-vidéki népszavazást megelőzően igyekezte elnyerni az „erényességükről híres" szovjetek kegyeit.

Ez a folyamat nem volt új keletű. A franciák már 1934-ben mindent megtettek azért, hogy elnyerjék az oroszok barátságát, pedig akkoriban Hitler meg egyetlen rémtettet sem követett el, kivéve talán azt, hogy munkát adott hárommillió munkanélkülinek, és hadserege is legfeljebb felvonulásokra volt alkalmas.

A franciák első lépései az oroszok felé minden romantikát nélkülöztek. Doumergue-t nem a vodka vagy az orosz balett érdekelte. Párizsnak az volt a fontos, hogy egy hatalmas, átfogó offenzíva révén bekerítse a Harmadik Birodalmat, és elnyerje az új szovjet hadsereg támogatását, ami 1933 elején már nyolcszázezer főt számlált, és ugyanebben az évben négyszázezer új katonával gazdagodott. A szovjet haderő a versailles-i szerződésben meghatározott német hadsereg méretének pontosan a tizenháromszorosa volt.
Párizs a szovjet légierő támogatását is szívesen igénybe vette volna. A francia sajtó akkoriban így írt ezzel kapcsolatban: „Az oroszoknak jelentős légierő áll a rendelkezésére, míg a németeknek gyakorlatilag nincs légierejük."

A szovjetek hadi költségvetése több mint a duplájára nőtt: míg 1933-ban 6.5 milliárd rubelt fordítottak fegyverkezésre, 1934-re ez az összeg már 14.8 milliárdra rúgott.
Az idős francia nagykövet, Jules Cambon ridegen jelentette ki: „A diplomácia mindenek előtt földrajzi kérdés, amely örök törvényeken alapul. Amennyiben Franciaország hadat akar viselni a hatalmas Németország ellen, akkor a Kelettel való szövetség elengedhetetlen."

Ha Cambon irányította volna a kormány külpolitikáját akkor — ahogy ezt nyíltan ki is jelentette — késlekedés nélkül szövetséget ajánlott volna az oroszoknak: „Ha a kezemben volna a hatalom, minden eszközt felhasználnék a francia-szovjet kapcsolatok javítása érdekében. Franciaország csak Oroszország segítségével képes ellenállni a németekkel szemben." Cambon végkövetkeztetése is igen radikális volt: „Csak egy dolog számít: sikeresen meg kell állítanunk a pán-germanizmus térnyerését. Ezen kívül semmi más nem számít."

Egy olyan, „reakciós" szelleműnek ismert lapban, mint a L'Écho de Paris, még ennél konkrétabban kifejtett vélemény is megjelent: jelen korban ostobaság lenne rossz viszonyba kerülni a Szovjetunióval.

Édouard Herriot, akit szívélyes diplomataként ismertek, s külsőleg a Michelin autógumi reklámfigurájára emlékeztetett, a Kremlbe utazott, hogy az oroszoknak hajbókoljon.
Herriot veterán politikus volt, aki már a miniszterelnöki széket is megjárta. A franciák nem spóroltak a költségeken. Herriot hétköznapi külsejű, nagydarab férfi volt, és rendszerint vasalatlan nadrágot viselt. Moszkvában azonban az eleganciának nem sok jelentősége volt. Herriot úgy öltözött, akár egy muzsik, de

Oroszországban ezzel egyáltalán nem rítt ki a tömegből. Egy elegánsan öltözött diplomatára jó eséllyel ferde szemmel tekintettek volna Moszkvában. Herriot esetében azonban kizárható volt, hogy öltözködése feltűnést keltene.

Moszkva akkoriban már szomorú, baljós hangulatú hely volt. A hulla-fáradt oroszok végtelen sorokban álltak a boltok előtt, hogy élelmiszerjegyekhez jussanak, amiken rozskenyeret és sárga karórépát (rutabaga) vásárolhatlak. Az utcákon sem taxikat, sem boldog szerelmespárokat nem lehetett látni, viszont a hangosbemondókból véget nem érő kommunista propaganda harsogott.

Herriot hat képviselő és szenátor társaságában utazott Moszkvába. Egy mondatot — „Te vagy az én kincsem!" — előre megtanultak oroszul. Biztosak voltak abban, hogy az orosz balerinák szinte elszédülnek majd, amikor a francia adoniszok ezeket a szavakat suttogják a fülükbe. Az őszülő diplomatákat azonban kellemetlen csalódás érte: a szovjet „kincsecskék" igen prűdnek bizonyultak, és mereven elutasították a franciák közeledését.

Egy fiatal szovjet „népbiztos" így szólt hozzájuk: „Milyen különleges lehet az önök országa! Önöknél az idősek élete sokkal szórakoztatóbb, mint a fiataloké."
A Kreml nyers janicsárjai szívélyesebben bántak a franciákkal. Sztálin természetesen nem jelent meg a találkozón. Becses személyét nehézkes és megfontolt méltóságok képviselték, akik nem fecsérelték hiábavalóságokra az időt. Számukra a tárgyalás a szövetségkötést, nem pedig a párizsi szokások szerint kivitelezett cirkalmas szószaporítást jelentette.

Makszim Makszimovics Wallach, más néven Litvinov, a magas beosztású zsidó külügyminiszter, aki értelemszerűen odaadó szövetségesként üdvözölte a franciákat, nyíltan kijelentette: „Új politikai és katonai szövetség híján nem valósulhat meg a két ország baráti viszonya."

Felmentő seregként a franciák egy újabb baloldali sztárt, a szélsőséges nézeteiről ismert Pierre Cot légügyi minisztert küldték Moszkvába.

Moszkvában ezt a posztot a szovjet stratéga, Tuhacsevszkij marsall töltötte be, aki a cári időkben ifjú tisztként szolgált a hadseregben. Néhány hónapig hadifogságban volt a németországi Ingolstadtban, ahol ismeretséget kötött egy magas, nyakigláb francia tiszttel, aki később közismert személyiséggé vált. A neve de Gaulle volt. A hadifogság idején de Gaulle elárult egyet s mást az oroszoknak a francia hadsereget illetően

Tuhacsevszkij ugyanolyan hajthatatlannak mutatkozott, mint Litvinov. A következő szavakkal fordult a francia politikushoz: „Azt akarjuk, hogy Franciaország komolyabb, és lényegesen szorosabb katonai szövetséget kössön velünk, mint amit egykor a cári Oroszországgal kötött."
A francia rábólintott, hiszen az őt kísérő politikusokhoz hasonlóan őt is elbűvölte, amit Moszkvában látott.

Párizsba történő visszatérése után így szólt a légügyi minisztérium vezetőjéhez: „A szovjet hadirepülőgép-ipar és a nehézipar kétségtelenül sokkal fejlettebb szinten áll, mint vártuk." Az oroszok jó szolgálatot tehetnek Hitler ellen, tehát érdemes őket a mi oldalunkra állítani! Cot a spártai körülmények ellenére határozottan optimista benyomásokkal tért haza Moszkvából.

Csehszlovákia, a franciák egyetlen biztos kelet-európai szövetségese jó példával járt elöl, és 1934. július 2-án hivatalosan is elismerte a szovjet államot.
A franciák még ennél is tovább mentek: mindent elkövettek azért, hogy a Szovjetunió csatlakozhasson a Nemzetek Ligájához, arai mindvégig visszautasította csatlakozási kérelmüket. Lenin egyébként a Nemzetek Ligáját „banditák szövetségének" titulálta.

Pierre Laval francia baloldali, szocialista és nacionalista politikus. A nemzetiszocialista Németország elleni háborús törekvések kudarcát követően, a Harmadik Köztársaság bukása után kétszer is a Vichy kormány tagja volt. Noha Laval vonakodott elfogadni ezt a tisztséget, s fő céljának az tartotta, hogy képes legyen távol tartani Franciaországot a háborútól, a zsidó és kommunista

aktivisták mérhetetlen gyűlöletének esett áldozatául. 1945-ben, a szövetséges megszállás idején végezték ki.

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET
FRANCIAORSZÁG A TŰZZEL JÁTSZIK

1935-ben a Nemzetek Ligájának svájci küldöttje, Giuseppe Motta hiába próbált mindent elkövetni azért, hogy a franciák által javasolt bolsevik állam ne kerülhessen be a méltóságteljes szövetség tagjai közé így érvelt: „Vajon egy terjeszkedésre alapuló politikát követő, harcos kommunista állam eleget tesz a felvételi követelményeknek? Úgy vélem, hogy nem. A kommunizmus az élet minden területén — vallású morális, társadalmi, politikai és gazdasági értelemben véve — a legradikálisabban tagadja azokat az eszméket, amelyekre a nyugati világ és életmód épül. A Nemzetek Ligája hatalmas kockázatot vállal, amikor a tüzet a vízzel akarja párosítani,"

A francia küldöttek — szerették a vizet vagy sem — nem féltek a tűzzel játszani, még a szovjetek tüze sem rettentette el őket A Szovjetunióval való baráti viszony mind diplomáciai, mind katonai szinten igen jövedelmezőnek tűnt. Barthou miniszter cingár lábaival felpattant és a szónoki emelvényen így kiáltott fel: „Utasítsuk vissza Oroszországot? Fordítsuk őket Európa ellen? Nincs több mondanivalóm!"

Moszkvát, a jövőbeli szövetségest a zsidó Makszim Litvinov képviselte, akit teljes mértékben lenyűgözött a franciak szívélyessége, ezért így szólt új munkatársaihoz: „Hálával fogok emlékezni a francia kormány indítványára, valamint a francia küldöttség, különösen Barthou külügyminiszter úr törekvéseire." (Makszim Litvmov szovjet külkapcsolati biztos szavai 1934. szeptember 18-án hangzottak el a Nemzetek
Ligájának ülésén)

Barthou, akit a szovjetek nem győztek dicsérni, nem sokáig élvezhette a bókokat. Három héttel később egy horvát terrorista végzett vele francia földön. Hiába utazott Belgrádba, hogy a horvátok esküdt ellenségével, a jugoszlávokkal tárgyaljon, akiket ő „bátor cseheknek"(!) nevezett, a tárgyalásoknak egy golyó vetett véget.
Barthou törekvései a francia-szovjet viszony normalizálására dugába dőltek volna?

Egyáltalán nem. Párizsban és Moszkvában egyaránt vágytak a szövetségre. Barthou-t éppen hogy eltemették - és gyorsan el is felejtették - a tárgyalások újrakezdődtek, először Párizsban, majd Moszkvában. Az előzetes egyezmény gyorsan meg is született, s kimondta, hogy „országaikat ért indokolatlan támadás eseten a Szovjetunió és Franciaország azonnali segítséget és támogatást nyújt egymásnak." Az „indokolatlan támadás" fogalmának kritériumai hiányoznak az egyezményből.

A külügyminisztériumban Pierre Laval francia miniszter váltotta fel Barthou-t. Laval ijedten olvasta el ezt a borzalmasan megalkuvó megállapodást. Meg is jegyezte: „A szovjetek egyedüli célja a háború, és ez a szerződés csupán eszköz a kezükben." (Alfréd Mailet: Pierre Laval, I. kötet, 85. old.)

A helyzet nyilvánvaló volt. Mit csináltak az oroszok az elmúlt hetven év során? Mit tettek Lengyelországgal és Finnországgal 1939-ben? Vagy miként foglalták el 1982-ben a távoli Afganisztánt? Noha az orosz imperializmus 1917-ben zászlót váltott, mégis a mai napig ugyanaz maradt.

Pierre Laval a béke híve volt. Patyomkin szovjet nagykövet szavait idézve: „A jövőbeli szövetség legyen tisztán hivatalos jellegű." Patyomkin: Histoire de la Diplomatie, III. kötet, 350. old.)

Laval tétovázása miatt a terv majdnem füstbe ment. Herriot és Cot mintájára az ő moszkvai „zarándokútját" is jó előre megszervezték, és már nem mondhatták le. Laval agyafúrt politikusként abban reménykedett, hogy ravaszsága révén túljárhat

Sztálin eszén.

Gyakran mondogatta: „Mi a diplomácia? Kínálok valamit a másik félnek, és ő cserébe kínál nekem valamit, végül pedig megegyezésre jutunk. A diplomácia ilyen könnyű dolog."
Ebben azonban tévedett.

Tény, hogy az oroszok ünnepelve fogadták Lavalt. Litvinov a régi cári rezsimhez méltó fogadtatásban részesítette tiszteletreméltó vendégét, azokat az időket idézve, amikor Umanszkij, Patyomkin és Szokolin parádézott a cár kamarásai mellett.
Sztálin személyesen hívta meg Lavalt a Kremlbe, persze nem a hatalmas birodalmi szalonokba, hanem egy kényelmes pincébe, ahol vodka, füstölt hal és kaviár mellett a kommunista marsallok egyenlőnek érezhették magukat a francia kispolgárral.

Tuhacsevszkij ezen a megbeszélésen is jelen volt a maga komor modorával és titokzatos kék szemeivel. Laval a párizsi miniszteri kinevezések körüli krízist követően a lehető legnyugodtabban, viccelődve említette meg, hogy Molotov kerekarcú kollégájára, Loucheur miniszterre emlékezteti. Még az állattenyésztésről is szót váltottak, s ebben a témában
Laval igazi szakértőnek bizonyult. Pár tippet adott Sztálinnak azzal kapcsolatban, hogy miként szülhetnek a tehenek több borjat. Sztálin nyugodtan hallgatta az önelégült francia szavait. A bolsevikokat nem különösebben érdekelte a Chateldon teheneiről szóló hosszúra nyúlt értekezés. A lényeg az volt, hogy Laval aláírta az egyezményt.

A szovjeteknek azonban mindenek előtt az volt a legfontosabb, hogy e diplomáciai megállapodást háború esetén gondolkodás nélkül alkalmazhatták, még a Nemzetek Ligájának beleegyezésére sem volt szükségük.

A jegyzőkönyv első cikkelye különösen kompromittálónak bizonyult:
Tudomásul vesszük, hogy a szerződő felek a megállapodás 16. szakasza értelmében azonnal egymás segítségére sietnek a Nemzetek Ligája tanácsának jóváhagyásával. Ezen felül tudomásul vesszük, hogy a két szerződő ország szükség eseten a körülményeknek megfelelően, a lehető leggyorsabban cselekedni fog. Amennyiben a tanács valamilyen oknál fogva nem juttatja kifejezésre egyetértését, vagy nem jut egységes döntésre a kérdést illetően, a két ország kölcsönösen vállalt kötelezettségei abban az esetben is érvényesek.
Következésképpen, ha a Nemzetek Ligája „valamilyen oknál fogva" késlekedik jóváhagyni a döntést, a franciáknak akkor is kötelességük "a körülményeknek megfelelően, a lehető leggyorsabban cselekedni".

De vajon ki ellen?
Az utalás kizárólag a németekre vonatkozhat, hiszen ők az egyetlenek, akik egy napon valószínűleg összecsapnak a szovjetekkel.
Benoist-Méchin így ír. "A IV. paragrafus nem hagy kétségét a felől, hogy nem Litvánia, de nem is Lengyelország fogja megtámadni a Szovjetuniót. A szerződés egyértelműen Németország ellen irányul." (idézett mű, 974. old.)

André Brissaud francia történész hasonlóképpen kénytelen elismerni: „A megegyezés minden kétséget kizáróan Németország ellen irányult." (Brissaud: Hitler et son temps, 244. old.)

Franciaország és Németország közös határokkal rendelkezett. Egy keleti háború esetében a francia katonák azonnal lőtávolban lennének. A másik szerződő fél, Oroszország nem vállalna hasonló kockázatot, hiszen a Szovjetunió nem határos a Birodalommal.

Ahhoz, hogy az oroszok a németek megtámadása révén siessenek a franciák segítségére, lengyel és litván területeken kellett átvonulniuk, s ezt egyik ország sem hagyná jóvá. Jól tudták, hogy ha szovjetek lépnek a földjükre, soha többé nem szabadulnak meg tőlük.

Lengyelország és Románia ezen okból kifolyólag egyezett bele Barthou azon kérésébe, hogy biztosítsanak utat a bolsevikok számára, s Barthou makacs követelőzése hatására a két ország majdnem megszakította a kapcsolatot Franciaországgal.
A kétoldali egyezményben foglaltak bekövetkezése esetén a Vörös Hadsereg nem vállalt volna kockázatot azzal, hogy szembeszáll a német hadsereggel, hiszen a németeknek közel ötszáz kilométert kellett meg-tenniük ahhoz, hogy orosz földre jussanak. Lengyelország kétségkívül áldozatul esett volna a német hadseregnek, utána pedig — gondolták az oroszok — majd meglátják, mi történik. Legrosszabb esetben is osztozhatnak Lengyelországon.

Moszkvában és Berlinben gyakran mondogatták: „Lengyelország felosztása régi történelmi hagyomány."
Sztálin két legyet ütött egy csapásra, hiszen a csehek — a franciák utolsó kelet-európai szövetségesei — 1935. május 16-án szintén megállapodtak a szovjetekkel. Sztálin boldogan mosolyoghatott bajusza alatt a Kreml pincéjében, ahol Laval ékesszólóan beszélt csodás teheneiről és a rengeteg borjúról.

Az egyezmény aláírása során Laval minden bizonnyal nem feledkezett el a németek reakcióinak veszélyéről.

Mint majdnem minden francia, ő is génjeiben hordozta az évszázados németellenes érzelmeket. A többi franciához hasonlóan ő is meg akarta akadályozni a Birodalom újraéledését. Az ármánykodás iránti vonzalma azonban gyakran felülkerekedett szenvedélyességén. Természeténél fogva békeszerető ember volt, akinek politikai tehetsége a lóvásárok hangulatát idézte, ahol a kifinomult ajánlatok és azok visszautasítása kiegyensúlyozzák egymást.
Szíve mélyén sem a németek, sem más országok ellen nem kívánt háborút indítani. A tehenészet szakértőjeként úgy vélte, hogy az embereknek békésen kell legelészniük ahhoz, hogy jó kövérre hízzanak.

A szovjetekkel kötött megállapodás, ami nem az ő agyából pattant ki, hanem elődjétől, Barthou-tól „örökölte", kényelmes biztonságérzetbe ringatta a franciákat. Párizsban úgy vélték, hogy Hitler a keletről rá leselkedő fenyegetés hatására megmarad saját országának határain belül.
Laval szívélyes tárgyalópartnerként szerzett tehetségére számítva abban bízott, hogy meg fogja szelídíteni a hitleri vérebeket, mielőtt belé akarnának marni. Hitlerben azonban nyoma sem volt a lókupeci jellemvonásoknak.

Pétain marsall és Pierre Laval, aki 1940 júliusától decemberig a parlament alelnöke, 1942 áprilisától pedig kormányfő volt Petain azt javasolta, hogy Franciaország - megfelelő felkészültség hiányában — kerülje el a Németországgal való háborút. A német megszállást megelőzően fegyverletételt sürgetett. A háború kezdete után Laval a franciak győzelmének szószólója volt, egészen addig, amíg a francia haderő teljesen meg nem semmisült. Ők ketten vezettek a Vichy kormányt 1940-1945 között.

Agyafúrt üzleti ajánlatokkal soha nem lehetett meglágyítani, vagy rávenni arra, hogy véleményét megváltoztassa. Hamarosan kiderült, hogy az ellenséges támadás lehetősége nem riasztotta el.
Előbb vagy utóbb valakinek fizetnie kellett a moszkvai paktumért.

A szerződés aláírása után Laval nem tért vissza egyenesen Párizsba, hanem ékesszólásának és bűvészmutatványainak hatásában reménykedve Lengyelországba utazott. Úgy vélte, hogy lengyelországi tartózkodása lehetővé teszi számára, hogy alkuszi képességeit kamatoztassa. Éppen akkor temették Pilsudski marsallt Varsóban, és a szertartáson a német Birodalom Vezérének képviseletében maga Göring is megjelent. Laval úgy tervezte, némi fortéllyal zsebre vágja a tekintélyes német küldöttet.
A találkozóra az Europajszki Hotelben került sor, ahol Laval és Göring két külön asztalnál ebédelt. Az ebédet követően a szalonban találkoztak.

Párbeszédük igen tanulságos.
Göring így szólt hozzá: Jussunk megegyezésre egymás között! Franciaország és Németország egyesült erővel a világ urai lehetnek. Ha azonban önök nem szakítanak keleti szövetségeseikkel, akkor nem tudunk mit tenni, Európában háború tör ki."
Ahelyett, hogy igent vagy nemet mondott volna, Laval inkább megpróbálta elszédíteni tagbaszakadt beszélgetőpartnerét. Kijelentette, hogy készen áll a francia-német kapcsolatok normalizálására, de csak abban az esetben, ha Hitler Franciaország mellett a keleti szövetségeseket is felkarolja. Ami őt illeti — mondta —, ezen az alapon bármilyen egyezményt lehetségesnek tart: „Szigorúan ragaszkodunk ahhoz a feltételhez, hogy a Franciaország felé irányuló békegarancia szövetségeseinkre is vonatkozzon."
Göring szárazon vetett véget a szóáradatnak: „Önök állandóan ugyanazokat az elképzeléseket ismételgetik. Ebben az esetben nincs több mondandóm."

Laval ettől függetlenül elégedetten tért vissza Párizsba.
Elégedettségének oka azonban máshol keresendő.
Politikusként elsősorban mindig a mandátumát tartotta szem előtt. Moszkvában Sztálintól az aláírásáért cserébe megkapta a kulcsot a parlamenti kincstárhoz: a francia kommunisták semleges, vagy akár baráti viszonyulását.
Sztálin számára nemzetközi kommunista elvtársai csupán sakkfiguráknak számítottak. Azzal vette le a lábáról Lavalt, hogy megígérte neki: utasítani fogja párizsi elvtársait, hogy szavazzák meg a Laval kormányának alapkövet képező hadi költségvetést.

Laval választókerületében (Aubervilliers) a kommunisták voltak a legádázabb ellenfelei. Amennyiben Sztálin — ígéretéhez híven — utasítja őket, Laval újraválasztása garantált. Sztálin ígérete nagyon fontos volt Laval számára, olyannyira fontos, hogy ezért cserébe képes volt 40 millió franciát a szovjetek karmai közé vetni.

Egészen addig a franciaországi kommunisták véres harcot vívtak a "kapitalisták" és a „reakciós" fegyverkezés ellen, Moszkva parancsára azonban hirtelen támogatni kezdték azt a hadi költségvetést, amelyet előző nap még átkoztak és elutasítottak.

A szovjetek félreérthetetlen szavakkal fejezték ki jóváhagyásukat Laval felé: "Sztálin teljes mértékben egyetért a francia politikának azon elvével, mely szerint nemzetbiztonsága érdekében a megfelelő mértékű haderőt tartja fent."

Laval a kommüniké aláírása során hangsúlyozottan rá is kérdezett: "Ha jól értem önt, méltóságos uram, a nép komisszárja, ez egy ajánlás Sztálintól a francia kommunisták számára." (Tabouis, idézett mű, 249. old.)

Laval egyik kollégája így lelkendezett: "Így most már biztos, hogy Aubervilliers választókerület polgárai megszavazzák a háborús költségvetést Ez csodálatos!" (idézett mű)

Itt azonban nem csupán a francia háborús költségvetésről volt szó, hanem a Szovjetunió, a világ kommunistáinak egyedüli hazája érdekeiről.

Pár kommunista képviselő és választókerületeinek helyi érdekeitől vezérelve Laval aláírt egy megállapodást melynek értelmében országa egy nemzetközi konfliktus esetén azonnali segítséget nyújt az oroszoknak, noha ehhez semmi érdeke nem fűződik.
A szovjetekhez való csatlakozás elkerülhetetlenül magára fogja vonni német szomszédjaik haragját, akik nem tűrik, hogy egy ország hazájuk legádázabb ellenségét, Moszkvát támogassa.

Göring közben jelentést tett Hitlernek arról, hogyan utasította vissza Varsóban Laval ajánlatát. Németország reakciója nyilvánvalóan gyors és radikális lesz, és ezt a franciák is jól tudták. Laval úr, az ügyes lókupec hamarosan megkapta a németek válaszát.

Hitler a felszabadított Saar-vidékről érkező gyermekekkel találkozik

obersalzbergi üdülőjében (Haus Wachenfeld) Berchtesgaden közelében. Hitler minden erejével támogatta a német családokat.

HUSZONHATODIK FEJEZET
KÉT PAKTUM TÖRTÉNETE

Hitler soha nem hamarkodta el a fontos döntéseket. Ilyenkor rendszerint visszavonult Berchtesgadenbe, ahol órákon át rótta lépteit a szalonban, s az ablakon át a fehér hegycsúcsokat bámulta, ahol a legenda szerint egy alkalommal egy keresztes vitéz császár szelleme jelent meg.

Szárnyaló képzelettel ült napsütötte teraszán. Amikor úgy érezte, megérett benne a döntés, felszállt repülőgépére, és visszatért Berlinbe. Csak ezt követően szánta el magát arra, hogy döntéseket hozzon, utasításokat adjon és cselekedjen.

Az orosz-francia paktum leginkább aggasztó eleme azon egyoldalú ígéret volt, mely szerint a franciák kötelesek a szovjetek oldalán hadba szállni, még akkor is, ha „a Nemzetek Ligája nem juttatja kifejezésre egyetértését, vagy nem jut egységes döntésre a kérdést illetően".

Egyrészről a paktum arra kötelezte a franciákat, hogy ha a szovjet kormány háborúba keveredne, minden erejükkel a bolsevikokat támogassák. Másrészről pedig a Szovjetunió fenntartotta a jogot arra, hogy saját maga döntse el, küld-e seregeket Franciaország támogatására, attól függően, hogy melyik ország „támadja meg" a franciákat a jövőben. A német kormány nem is értelmezhette volna másképpen a kérdéses francia-szovjet egyezményt.

Benoist-Méchin francia történész megjegyzi: „Jelenleg olyan háború lebeg az emberek szeme előtt, amelyben Franciaországnak a Locarnói egyezményben lefektetett körülményeken túllépve nem csupán joga, de kötelessége is lenne megtámadni Németországot, amennyiben az hadba szállna a Szovjetunióval, s ez a kockázat bármely német kormány számára értelemszerűen elfogadhatatlan." (Benoist-Méchin, idézett mű, 276. old.)

Egy hét elmélyülést követően, 1935. május 21-én Hitler a Reichstag szónoki emelvényére lépett. Komoly hangneme ellenére világos volt, hogy nem szándékozik drasztikus lépéseket tenni. Nem akart meggondolatlanul változtatni a Nyugat felé irányuló békepolitikáján. Úgy vélte, talán eljön az idő, amikor a Franciaország és Németország közötti feszültségek megoldódnak.

Emellett hiába írták alá Moszkvában a Laval-Sztálin paktumot, az egyezmény Párizsban még nem került ratifikálásra: hátra volt még a szavazás a francia parlamentben, ahol akár el is utasíthatják az egyezményt.

Hitler alapvetően nem akart háborút Franciaországgal. Az ő szemében egy ilyen háború, ami az 1914-1918 közötti időszak új formában történő megismétlése lenne, nem csupán ostobaságnak, hanem egyenesen öngyilkosságnak, Európa öngyilkosságának számított.
Elhatározta, hogy amíg csak lehetséges, nem szánja el magát válaszlépésekre.

Volt azonban egy másik oka is arra, hogy türelmes legyen: Hitler Németországa még egyáltalán nem állt készen a háborúra. Az új német haderő továbbra is gyerekcipőben járt. Harminchat hadosztály felállítása, s ezek keretszervezetekkel, hadianyaggal és modern kiképzőeszközökkel való ellátása éveket vett volna igénybe.

— Tíz év! — jelentette ki arrogánsan a francia vezérkar. Hitler inkább úgy döntött, hogy ismét diplomáciai békeajánlatot tesz, ez esetben azonban olyan javaslatról volt szó, amihez határozott figyelmeztetés is kapcsolódott.

Hitler békevágyát a következő szavakkal juttatta kifejezésre: „Németország elfogadta, és ünnepélyesen garantálta Franciaország számára a határok sérthetetlenségét a Saar-vidéki népszavazást követően... Ehhez a lépéshez hasonlóan az Elzász-Lotaringiával kapcsolatos követeléseinkről is lemondtunk,

noha ezért a területért népünk hatalmas harcokat vívott a múltban. Meggyőződésünk, hogy ezzel nem csupán a német népnek, hanem a határvidék lakosainak is nagy szolgálatot tettünk. Eltökélt szándékunk, hogy minden tőlünk telhetőt megteszünk a francia néppel való béke és igaz barátság érdekében."
Később arról beszélt, hogy a franciák nemrégiben kötött egyezményével szemben elutasít minden szövetséget a kommunistákkal:
„A nemzetiszocializmus nem szólíthatja fel a német népet arra, hogy egy olyan államforma megőrzése érdekében harcoljon, ami — legalábbis Németországban — a nép legádázabb ellenségének bizonyult. Igen, bármikor készek vagyunk elkötelezni magunkat a béke mellett. Ami viszont azt illeti, hogy háború idején egy ország a kommunisták mellé álljon, ez számunkra nemkívánatos és elfogadhatatlan." Végül pedig a figyelmeztetés következett:
"A francia-orosz katonai szövetség kétségen kívül bizonytalanságot ébresztett bennünk... A német kormány határozottan kijelenti, hogy az ilyen katonai egyezményeket összeegyeztetetlennek tartja a Nemzetek Ligájának szabályaival." (idézet Hitler beszédjéből a Reichstag előtt, 1935 május 21.)

Hitler ezt a figyelmeztetést négy nappal később a francia kormánynak küldött hivatalos memorandum formájában is megismételte.
„A francia-szovjet paktum értelmében történő francia beavatkozás ellentétes lenne a Nemzetek Ligája szabályzatának 16. cikkelyével, valamint a Locarnói egyezmény megszegésének minősülne."

Nem Hitler volt az egyetlen, aki elítélte az 1925-ös Locarnói egyezmény megszegését. Anglia egy percet sem késlekedett tudatni a közvéleménnyel, hogy ebben a kérdésben Németország véleményét osztja. Már azt megelőzően, hogy Laval úr kézjegyével látta el a moszkvai szerződést, a brit külügyminiszter. Sir John Simon rámutatott az egyezmény összeférhetetlen mivoltára.

Sir John Simon késedelem nélkül a következő táviratot küldte Clarké párizsi angol nagykövetnek:
Világosan hozza tudomásukra, hogy Angliát aggodalommal tölti el az a tény, hogy Franciaország olyan szerződésnek veti alá magát, ami végül egy Németország elleni háborúhoz fog vezetni, s a szerződés olyan feltételeket szab Franciaország számára, amelyek összeegyeztethetetlenek a Locarnói egyezmény II. paragrafusával. (Benoist-Méchin, idézett mű. 278. old.)

Nem arról volt szó tehát, hogy Hitler egyoldalúan értelmezte a francia-orosz paktumot, hiszen az angol külpolitikát irányító államférfiak is ugyanezen a véleményen voltak.
Még a Hitlert előszeretettel becsmérlő történészek is, mint Fest, kénytelenek voltak elismerni, hogy a német kancellárnak igaza volt: „Hitler érvei nem nélkülöztek minden alapot." (Fest, idézett mű. II. kötet, 146. old.) Ez a beismerés magyarul annyit tesz, hogy Hitler érvelése megállta a helyét.

Még a neves zsidó újságíró, Sauerwein sem rejtette véka alá véleményét: „Ez a paktum egyenesen abszurd, hiszen arra kötelez bennünket, franciákat, hogy az oroszokat érő támadás esetén a segítségükre siessünk. Gondoljunk bele... Képtelenség!" (Tabouis, idézett mű, 293. old.)

Az angol Simon, a német Fest és a francia zsidó Sauerwein egymástól függetlenül, pontosan úgy értelmezték a francia-szovjet szerződés feltételeit, mint Hitler. Milyen különleges „trió" ez!

Egy idő után a szövetségesek nézeteltérései a paktummal kapcsolatban soha véget nem érő magyarázkodásba fúltak. A külügyminisztérium hivatalos dokumentuma azonban feketén-fehéren bizonyítja, hogy már azt megelőzően, hogy Hitler kinyilvánította volna véleményéi a francia-szovjet paktum és a Locarnói egyezmény összeférhetetlenségével kapcsolatban, az angol kormány megtette ezt a lépést, és erről táviratban értesítette a francia kormányt.

A párizsi fejlemények még várattak magukra. A parlamentáris kormány a halogatás, a módosítások, az ellentétek, a köntörfalazás, a szabotázs és a civakodás szinonimája. A demokrácia ceremóniái időt igényelnek. 1936 februárjában — kilenc

hónappal a moszkvai egyezmény aláírását követően — a francia-szovjet szerződés még mindig a francia törvényhozás magasztos testülete, vagyis a parlament végső ratifikációjára várt. Hitler megpróbált hasznot húzni ebből, és egy hónappal a szavazást megelőzően egy utolsó javaslattal élt Flandin úr felé, aki akkoriban a francia kormány vezetője volt.
Benoist-Méchin így kommentálja az eseményeket: „1936 elején a Birodalom új diplomáciai manőverbe fogott. Párizsi diplomatájuk révén tudatta a franciákkal, hogy készen áll egy megnemtámadási szerződés aláírására, de,,amennyiben a francia kormány ratifikálja a szovjetekkel kötött egyezményt, azt a Németországgal szembeni ellenséges lépésként, és a Locarnói egyezményben vállalt elkötelezettségek megszegéseként fogja elkönyvelni." (idézett mű, 278. old.)

A francia belügyminiszter nem késlekedett a válasszal: „Ezt a kérdést a szerződésben résztvevő kormányok már eldöntötték, és nem látjuk szükségét, hogy ezzel kapcsolatban további tárgyalásokat folytassunk. Franciaország a kölcsönösség alapján kötelezte el magát a Szovjetunió mellett." (idézett mű)

Benoist-Méchin tömören jegyzi meg: „Mostantól fogva veszélyes lejtőn vagyunk." Hivatalosan ennek ellenére még semmi nem történt. 1936. február 12-én tárgyalások kezdődtek a párizsi Palais Bourbon épületében a paktumot illetően. A tárgyalások igen élénk hangulatban folytak, ugyanis számos képviselő felhívta a figyelmet a szerződés veszélyeire.

A francia kormány Hitlernek szóló válaszában megerősítette, hogy a szovjetekkel kötött paktum nem szigorú értelemben vett katonai egyezmény, de önmagát hazudtolta meg azzal, hogy még a tárgyalások befejezése előtt fogadta Tuhacsevszkijt Párizsban. Tuhacsevszkij hosszasan tárgyalt Gamelin tábornokkal, a francia hadsereg vezetőjével. A két nagyhatalmú katona és előkelő diplomata vérlázító módon és nyilvánosan összejátszott egymással.

Az 1935-ös stresai konferencián Anglia, Franciaország és Olaszország kormányának képviselői találkoztak. A tárgyalásokat Sztálin és a Szovjetunió felügyelte, s a

három nagyhatalom szövetséget kötött Ausztria védelmére egy német invázió esetén. Olaszország később Németország érdekében felmondta az egyezményt. A képen látható személyek balról jobbra: Pierre Laval, Sztálin, Pierre Franclin (francia miniszterelnök) és Ramsey MacDonald (angol miniszterelnök).

A francia parlamentben egy héten át tombolt a vita. 1936. február 19-én egy különösen neves képviselő, a párizsi polgármester Taittinger a szónoki emelvényre lépett, és a szélsőbaloldal pfujolása közepette prófétai figyelmeztetést intézett a tisztelt ház képviselőihez: „A paktum ratifikálását Németország fenyegetésnek fogja tekinteni, és okot adunk a németeknek a Rajnától balra fekvő terület újbóli felfegyverzésére."
Taittinger és jobboldali képviselőtársai ezt követően egy veszett ügyért harcoltak: a francia-szovjet paktum 1936. február 27-én a 164 nemleges szavazat ellenére ratifikálásra került.

Időközben botrányos eseményre került sor. Hitler úgy döntött, hogy február 21-én, hat nappal a parlamenti szavazást megelőzően egy utolsó felhívást intéz a francia néphez.
A francia kormány azonban gondosan titokban tartotta Hitler felhívását. A német vezér üzenete egy interjú formájában jelent meg, s ezt az interjút Franciaország legnevesebb politikai írója, M. Bertrand de Jouvenel, a zsidó diplomata családból származó híres akadémikus készítette.

„Hitler úgy gondolja, hogy a jól kiszámított pillanatban adott interjú a paktum elutasítása felé billentheti a mérleg nyelvét." (Benoist-Méchin, idézett mű, 284. old.)

A sajtóval történt egyeztetés értelmében a cikket február 22-én nagy csinnadrattával közölték volna. Ennek ellenére a cikk sem ezen a napon, sem az elkövetkező időszakban nem jelent meg a francia lapokban. Vajon mi történhetett? A külügyminiszter a cikk megjelenése előtt egyszerűen elkobozta az interjú írott változatát Ezt később elismerte, s az interjú visszatartását azzal indokolta, hogy _tanulmányozni" akarta.
A francia képviselők nem értesültek időben a német kancellár indítványáról, mivel az interjú megjelenését hét napon át késleltették, így a közvélemény már csak akkor szerzett tudomást róla, amikor túl késő volt. (Benoist-Méchin, idézett mű 279. old)

Jól tudjuk, hogy a demokráciában a sajtószabadság szent és sérthetetlen, s nem létezik cenzúra. Hitler szembesült a párizsi demokrácia milyenségével; a német kancellár felhívást intéz a francia néphez, ami kerek egy héten át a cenzúra fiókjában hever.

Felhívása ennek ellenére komoly jelentőséggel bírt. Ha szavai eljutnak a közvéleményhez, és további kilencvenöt képviselőnek nyitják fel a szemét, az elegendő lett volna a szovjetbarát paktum elutasításához. Ezt mások jól tudták, és éppen ezért késleltették hét napon át az interjú megjelentetését.

Milyen szavakat intézett Hitler a francia néphez? "Szeretném bebizonyítani népemnek, hogy a franciák és németek közötti örök kutya-macska barátság abszurd fogalom, és egyáltalán nem vagyunk örök ellenségek. Ezt minden német világosan látja. Ennél ezerszer nehezebben megvalósítható megbékélés létrehozásában is támogattak, és itt a Németország és Lengyelország közötti megbékélésre gondolok.,. Most ugyanilyen sikerrel szeretném véghezvinni a francia-német viszony enyhülését. Semmi jó nem származik abból, ha az emberek szellemi energiájukat értelmetlen gyűlölködésre fecsérlik".

M. Bertrand de Jouvenel közbevágott: "A Mein Kampf c. könyvben nagyon becsmérlően nyilatkozik Franciaországról!"

Hitler barátságosan a francia író karjára tette kezét, és így válaszolt: „Azt a könyvet a börtönben írtam, amikor éppen francia csapatok szállták meg a Ruhr-vidéket. Hatalmas feszültség volt a két ország között.
Igen, akkoriban ellenségek voltunk, én pedig teljesen érthető módon a saját

országom mellé álltam az ön hazájával szemben. Akkor is a hazám mellé álltam, amikor négy és fél évet töltöttem a lövészárkokban, miközben az én hazám az önével háborúzott. Mára azonban megszűntek azok az okok, amelyek konfliktusok fonásaivá válhatnak. Azt szeretné, ha korrigálnám a könyvem egyes sorait, mint a műveik új kiadására készülő írók? Én nem vagyok író. Politikus vagyok. Helyreigazítást vár tőlem? Külpolitikám az év minden napján igazolja, hogy barátsággal viseltetek a franciák iránt. Az igazi helyreigazítás az lesz, ha szándékom valóra válik, és a francia-német kapcsolatok normalizálódnak. Ezt a helyreigazítást a történelem lapjaira szeretném feljegyezni."

Jouvenel következő kérdése a paktumra vonatkozott: francia-szovjet szerződés nem akadályozza az ön által áhított francia-német megbékélést?"

Hitler nem válaszok azonnal. A kérdés a problémák gyökerére világított rá. Már csak hét nap volt hátra a párizsi parlamenti szavazásig. Hitler határozottan és megfontoltan válaszolt: Kétségtelen tény, hogy ez a végtelenül sajnálatos egyezmény új helyzetet teremtene. Tisztában vannak önök azzal, hogy mit cselekszenek? Olyan hatalmi játszma részeseívé válnak, aminek egyedüli célja az európai népek közötti feszültség szítása. Ebből egyedül az oroszok profitálnának. Nem szabad elfeledkezniük arról a tényről, hogy Szovjet-Oroszország olyan politikai képződmény, amely hatalmas fegyverarzenállal és forradalmi eszmékkel rendelkezik Németként kötelességem figyelembe venni ezt a tényt. Hazámban nincs helye és esélye a bolsevizmusnak. Vannak azonban más országok, amelyek kevésbé védettek a bolsevizmus pestisével szemben. Jól tennék, ha komolyan fontolóra vennék az általam kínált szövetséget. Ilyen javaslatot eddig egyetlen német vezető sem tett, nem is beszélve arról, hogy én újra és újra felkínálom önöknek a békejobbot. Kitől származnak ezek a javaslatok? Egy nemzetközi kapcsolatokra szakosodott pacifista sarlatántól? Nem, hanem a német történelem legnacionalistább vezetőjétől. Olyan ajánlatot hoztam önöknek, amire senki mástól nem számíthatnak: szövetséget, amellyel a német nép kilencven százaléka — minden engem támogató német — egyetért."

Hitler következő szavait nem a francia íróhoz, hanem a francia néphez intézte: „Kérem, hogy jól fontolják meg, amit mondok. Az ember életében vannak sorsfordító, döntő pillanatok. A francia nép — amennyiben ez a vágya — örökre leszámolhat a németekkel szembeni ellenérzésekkel, ami nemzedékről-nemzedékre öröklődik az önök hazájában. Végleg letehetik vállukról azt a borzalmas terhet, ami Franciaország történelmére nehezedik. Most adott a lehetőség. Ha saját érdekükben nem is ragadnák meg, gondoljanak a gyermekeik iránti felelősségükre. Olyan Németország áll önök előtt, ahol a nép kilencven százaléka feltétel nélkül bízik vezetőjében, és ez a vezető most baráti jobbot nyújt a francia népnek." (Hitler üzenetének fenti részletei 1936. február 28-án jelentek meg a Paris Midi hasábjain)

Ötven évvel később néhány francia azzal érvel, hogy Hitler javaslata csupán félrevezető hadművelet volt, méghozzá azzal a céllal, hogy később könnyebben le tudja rohanni a franciákat.

Hozzájuk hasonlóan Benoist-Méchinben is felmerült a kérdés: „Vajon Hitler őszinte volt, amikor ezeket a javaslatokat tette? Ebben nincs okunk kételkedni." (idézett mű, 283. old.)

Hitler őszinte hozzáállását az is igazolja, hogy korábban is számos kísérletet tett a megbékélésre. A Birodalom kancellárja már jóval ezt az esetet megelőzően elküldte Ribbentropot Párizsba, hogy meghívja magához Daladier-t. 1935-ben nagy tisztelettel fogadta Berlinben a háborúban látásukat elveszített francia küldötteket. A küldöttség vezetője Scapini volt, aki szintén a háború idején veszítette el szeme világát. Hitler német háborús veteránokat küldetett Douamont-ba, hogy egykori ellenfeleikkel összebarátkozhassanak.

Hitler ezt a nemzetközi politikai kapcsolatokban példa nélkül álló, szenzációs interjút abban a reményben adta, hogy az késedelem nélkül eljut a francia néphez. Ez az a rendkívüli jelentőséggel bíró szöveg, amit a párizsi kormány szűklátókörű politikusai a parlamenti vita hete idejére egyszerűen elrejtettek a

közvélemény elől. Ők azonban még ezzel a rendkívül faragatlan lépéssel sem elégedtek meg.

1936. február 28-án, a szavazást követően egy jelentéktelen lapocskában, a Paris Midi-ben tették közzé az interjút, azt a látszatot keltve, hogy a német vezető a szavazás után adta az interjút, tehát bizonyos értelemben véve egyetértett a szavazás eredményével.

Benoist-Méchin a következőképpen elemezte ezt a manővert: „A kancellár interjúja láttán a Paris Midi február 28-i számának olvasói őszintén meglepődtek. A francia-szovjet paktum ratifikálása után Hitler javaslata teljesen más értelmet nyert számukra. Arra gondoltak, hogy talán a paktum aláírása késztette Hitlert baráti javaslata megtételére. Úgy vélték, igenis helyénvaló volt a szerződés ratifikálása, hiszen ezzel a franciák két
legyet ütöttek egy csapásra: a moszkvai garancia mellett Berlin békeajánlata is megérkezett! Nem kétséges, hogy a kancellár megadta magát az elkerülhetetlen sorsnak, és jobbnak látta békét kötni a franciákkal." (idézett mű, III. kötet 283. old.)

A lehető legaljasabb politikai manőver, amelyet Nyugat-Európa legjelentősebb államának vezetője kárára követtek el, felülmúlt minden mocskos trükköt, amit Versailles óta Európa látott. Hitler joggal érezhette úgy, hogy arcul ütötték.

A franciák összeölelkezése a szovjetekkel már eleve erős indulatokat váltott ki Hitlerből. Ez az övön aluli ütés volt az utolsó csepp a pohárban. Az irodájába rendelte M. Francois-Poncet francia nagykövetet, és szigorú szavakkal fordult hozzá:

Úgy fogok válaszolni, ahogy az ember egy erkölcstelen trükkre válaszolni szokott, hiszen önök elárultak és kijátszottak engem. Jouvenel úrnak adott interjúmban egy szóval sem helyeseltem a paktumot, éppen ellenkezőleg: végső figyelmeztetést adtam önöknek a paktum ratifikálásával kapcsolatban. Nyolc nappal ezelőtt fogadtam Jouvenel urat. Nagyon jól tudta, milyen céllal találkozom vele. Ennek ellenére Párizsban, valamint az önök nagykövetségén a francia közvélemény félrevezetése céljából szándékosan késleltették az interjú megjelentetését. El akarták titkolni a franciák elől valódi szándékaimat. Aki azonban időt szán arra, hogy elolvassa szavaimat, világosan láthatja, hogy egy szóval sem helyeseltem a francia-szovjet paktumot! Az a Franciaország, ami a Kreml szövetségese lett, nem az a Franciaország, amelyhez egy héttel ezelőtt szóltam. Hamarosan megkapják válaszomat.

A hetvenkedő modoráról híres francia követ szégyenkezve hagyta el Hitler irodáját.
Jól ismerte a Führert, és nem kételkedett abban, hogy nem a levegőbe beszél. Kilenc nappal később Hitler megtette a szükséges lépéseket. 1936. március 7-én a francia-szovjet paktumra és az ezt követő sajtóbotrányra adott válaszul egyetlen csapással betörte a Rajna-vidékének kapuját.

Hitler mindig pártolta a német nemzetet dicsőítő közberuházásokat, amelyek egyben munkát is biztosítottak a német nép számára. A képen éppen Berlin belvárosának fejlesztési terveiről tanácskozik. Egy olyan területet szeretett volna létrehozni a belvárosban, ami hasonlít a washingtoni National Mall nevű nemzeti parkra, s a német főváros hírnevét az új európai Német Birodalom

fővárosaként öregbíti.

Huszonhetedik fejezet
TEKINTÉLY ÉS HATALOM: MIT JELENT FÜHRERNEK LENNI?

Egy vezető nem szükségszerűen olyan személy, aki meggondolatlanul utasításokat osztogat, az irányítás minden formáját a kezében tartja, nem enged másokat érvényesülni, remegnek előtte a munkatársai, és hajszálnyira sem mernek eltérni főnökük szeszélyes akaratától.

A vezető mindenek előtt nem azt jelenti, hogy minden feladatot ő maga végez el, akár egy munkamániás, aki napi 16 órán át görnyed az íróasztala felett, papírokon rágja keresztül magát, és munkatársait utasítgatja, akiket csupán parancsteljesítő robotoknak tekint.

A valódi vezető a technikai részletekkel kapcsolatos felelősség lehető legnagyobb részét közvetlen munkatársaira bízza, hogy mindenek előtt maradjon ideje gondolkodni, szükség esetén álmodozni, s elképzeléseit hagyni megérlelődni, hogy a megfelelő pillanatban ezek az elképzelések maximális hatást fejthessenek ki.

Adolf Hitler, a Führer pontosan ilyen vezető volt. Soha nem volt szőrszálhasogató, és nem veszett el a részletekben. Megelégedett azzal, hogy saját magasröptű terveinek megvalósításával foglalkozhat.

Amikor ezek a tervek formát kezdtek ölteni, a magasabb beosztású köztisztviselők szabad kezet kaptak, legyen szó a göbbelsi propagandagépezet beindításáról, Röhm pártseregeinek megszervezéséről, Schachtról, aki Németország gazdaságát igyekezett új életre kelteni, vagy Göring „négyéves" tervéről.

Ez volt az ún. Führerprinzip, vagyis a Vezetés Elve.

Az adott feladattal megbízott munkatárs tevékenységi körének mestere volt. Hitler irányt mutatott és ösztönzést nyújtott munkatársainak, de egyben szabad kezet is adott nekik.

Így volt képes Baldur von Schirach ifjak százezreit toborozni a Hitlerjugend soraiba, noha igen ritkán találkozott Hitlerrel, és akkor is csak egy-két órát töltött el a társaságában.

Mindannyian szorgalmasan végezték munkájukat, és ugyanazt az önrendelkezési jogot élvezték. Mindenki lehetőséget kapott arra, hogy képességeit maximális mértékben kifejleszthesse.

Hitler újra és újra átgondolta hatalmas terveit és ezeket oly módon akarta megvalósítani, hogy lehetőleg ne ütközzön akadályokba. Nem szerette, ha munkájáról piszlicsáré dolgokkal vonták el a figyelmét. Ő volt egy személyben az ötletgazda és a koordinátor. A munkát és a tervek megvalósításának felelősségét másokra bízta.
Aki kudarcot vallott, megfizetett hibáiért, és gyorsan eltűnt abból a pozícióból, amelyre nem bizonyult alkalmasnak.

Ez igen ritkán fordult elő. Akik felelősséggel végezték munkájukat, életük végéig biztos állást mondhattak magukénak. Nyugodtan tervezhettek előre, hiszen amíg munkájuk hatékony volt, kezükben volt a jövő.

Hitler minden tettét a fentiek jellemezték: vitathatatlan tekintéllyel bírt kollégái előtt, akik saját munkaterületükön felhatalmazást nyertek a nemzetiszocialista eszmék kivitelezésére és megvalósítására. Kizárólag alkotókészségükön múlott, hogy sikerült-e az évek során feljebb lépniük a ranglétrán.

Az emberek szívvel-lélekkel végezték munkájukat, s nem avatkoztak egymás dolgába. Lehetőségük volt arra, hogy öt, vagy akár tíz éven át fejlődjenek

szakterületükön.
A Führer kezében volt a hatalom: ő állt a munkacsapat élén. Noha ő tartotta mozgásban a folyamatokat, munkatársai mind szakterületük mesterei voltak. Hitler volt a megtestesült képzelőerő, ő hozta a döntéseket, és ő osztotta ki a feladatokat.

A vezető a siker vagy a kudarc függvényében hagyott jóvá vagy utasított el különböző terveket, léptetett elő vagy bocsátott el alkalmazottakat, de mindenkinek megadta a lehetőséget és az időt arra, hogy bizonyítson. Az embereket a tények, az eredmények alapján ítélte meg, s a dolgozók munkájuk eredményeit saját erejükből érték el, anélkül, hogy tevékenységüket akadékoskodó főnökök, valamint téves, vagy egymásnak ellentmondó utasítások akadályozták volna.

A vezető olyan, akár egy karmester. A karmester sem áll be a zenekar tagjai közé dobolni vagy fuvolázni.

Hitler nem kényszerült arra, hogy minden hangszeren ő maga játsszon, így volt ideje gondolkodni, ami a politikában — és az élet minden egyéb területén — alapvető fontosságú szempont.

A vezető feje fölött akkor csapnak át a hullámok, amikor nincs ideje gondolatait rendszerezni és mérlegelni, vagy akár megvárni, hogy új ötletei támadjanak.

Hitler képes volt arra, hogy amikor koncentrálnia vagy lazítani kellett, minden tevékenységtől visszavonuljon. Ilyenkor időt adott magának arra, hogy ötletei úgy érlelődjenek meg, akár a gyümölcsök a napfényben.
Előfordult, hogy nyolc, vagy akár tizenöt napra is elvonult a világtól és tiroli vagy berchtesgadeni lakhelyén időzött. Az utóbbi hosszú időn keresztül egyszerű villa volt, ahol a ragyogó égbolt látványát hófödte hegy csúcsok díszítették. Úgy tűnt, hogy gyakorlatilag nem csinál semmit, még tollat sem fogott a kezébe. Ezek voltak azonban az alkotás valódi időszakai. A világ zajától elvonult elméje teljes ménékben megnyílt. Hitler összes jelentős döntése ezekben a magányos és meditatív időszakokban született.
Ha éjt-nappallá téve az íróasztal fölé görnyedve minden idejét fárasztó papírmunka foglalta volna le, soha nem ért volna el jelentős eredményeket. Amikor visszavonult a mellékes ügyektől, képes volt kizárólag a lényegre koncentrálni.

Hitler hatalmas erejét ez a látszólagos dilettantizmus táplálta. Ennek köszönhetően minden béklyótól mentes volt. Minden ötlete teljesen kibontakozva született meg benne. Miután képes volt világosan átlátni egy adott helyzetet, döntéseit villámgyorsan hozta meg. Ezt követően félelmet nem ismerő oroszlánként vágott bele tervei megvalósításába.
Gyakorlatilag lehetetlen vállalkozásnak tűnik, hogy egy ember a semmiből teremtsen meg egy hatalmas politikai mozgalmat, amellyel egy egész országot hódít meg, majd tíz esztendőn át a világ sorsát tartja a kezében. Hitler kezdőtőkéje egy kabát és egy ormótlan cipő volt, valamint ötven márka segély, amit háborús veteránként kapott.
Hitler mégis megcselekedte a lehetetlent.

Hogyan volt képes erre? Először is — amint az köztudott — olyan ékesszólással rendelkezett, amire Németország történelmében még nem volt példa. Ez volt az ő igazi vagyona. A hallgatóságot szinte transzállapotba hozta, s így ellenállhatatlan vonzerőt gyakorolt az emberekre.

Született irányító egyéniség volt, így ez a képessége nem szorult fejlesztésre. A sors rendelte feladat hívó szavát követte, ahogy mások arra születnek, hogy zenészek, festők vagy költők legyenek. 1921. szeptember 29-én félresöpörte az irigy, gyáva és fantáziátlan embereket, s partja vezetője lett. Ezt követően ő volt az abszolút értelemben vett vezető: a Führer.

A párt akkoriban mindössze néhány ezer főt számlált, Hitler azonban elérte, hogy idővel a taglétszám tízezerszeresére duzzadt. A nép valójában egy olyan

személyre várt, mint ő.
Kezdetleges eszközökkel hatalmas eredményeket valósított meg, s elérte, hogy az emberek figyeljenek rá.

Beszédei előtt első hívei ütött-kopott teherautójukkal járták az utcákat, és harsány zenebonát csaptak. A horogkeresztes zászlók apró napokként ragyogtak és lobogtak a szélben. A járókelőket röplapokkal árasztották el. Hitler mindent megtett azért, hogy a tömeget lelkesítse. Az utcákon katonai zenekarok masíroztak.

A járókelők nem tudták, hogy ki az ördög ez a Hitler, aki erőszakos propagandájával igyekszik felkelteni figyelmüket. Végül csoportokba verődve elmentek, hogy meghallgassák beszédeit, amelyek néha egyszerű kávéházakban, néha pedig pompás amfiteátrumokban zajlottak. Fél óra elteltével felpattantak ülőhelyükről, és hangos éljenzésben törtek ki. 1933. január 30-ig 18 millió német éljenezte meg Hitler előadásait. A nemzetet egyszerű emberek alkotják, legyen szó banki tisztviselőkről vagy földművesekről.

A dolgozó tömegek teszik ki a népesség felét. Hitler szerette volna összehangolni a nemzet és a társadalom fogalmát, ezért ki kellett nyújtania a kezét a tömegek felé, hogy felvilágosítsa és átformálja őket, s elmagyarázza nekik, hogy egyedül az ő formulája -ami a társadalmi osztályok együttműködésén alapult - húzhatja ki a népet a középszerűség mocsarából.

1921 Németországában a nép a marxizmus igájában sínylődött. Noha a marxisták 1918 óta nem csináltak mást, mint egyik véres forradalmat robbantották ki a másik után, s pokoli zűrzavart teremtettek a társadalomban. A szelídebb formát öltő marxista pártok is csak tehetetlenségüket bizonyították nap, mint nap. Noha hitelüket a versailles-i diktátum elfogadásával végleg elveszítették, erőszakosságuk a régi maradt. Érezték, hogy eljátszották az emberek bizalmát, ezért tekintélyüket az erőszak és a kérlelhetetlenség révén igyekeztek megőrizni.

Hitler akkoriban tűnt fel a színen a marxisták riválisaként. Noha befolyása még igen csekély volt, ellenfelei érezték, hogy minden eszközzel meg kell akadályozniuk, hogy üzenete eljusson a néphez.
A középosztály nem jelentett problémát, hiszen a polgárok egy tucat vörös bandita láttán gondolkodás nélkül elsomfordáltak.

Hitler mélységes erővel megáldott szónok volt, aki a rádió és a film újonnan felfedezett eszközeit arra használta fel, hogy a német egység és erő üzenetét minden némethez eljuttassa. Hitler a képen egy politikai gyűlésen tart beszédet a német nemzetiszocializmus hatalomra kerülése idején.

Hitler azonban keményebb diónak számított. Eszméi vonzották az embereket: néhány ezer követőjének legalább egyharmadát munkások tették ki Ellenfelei tudták, hogy kénytelenek lesznek szembeszállni vele, akár a gúny eszközével, akár nyílt erőszak révén. Időben össze akarták morzsolni, akár egy bolhát, amíg még nem jelent nagyobb veszélyt érdekeikre.

Hitler pontosan azt a pillanatot várta, araikor a marxisták gyilkos harcot hirdetnek ellene. Nem hogy nem félt szembeszállni velük, hanem egyenesen kereste a összecsapás lehetőségét, hogy az emberek maguk ítélhessék meg, kinek az oldalára állnak. Bármennyire gyenge volt is, erősebbnek érezte magát ellenfeleinél. Nem kerülte, hanem kereste a harcot Módszereiben ellenfelei módszereit követte. A középosztállyal szemben álló marxisták mindig erejük fitogtatása révén igyekeztek megnyerni a nép rokonszenvét.
Hitler állandóan a sarkukban volt: mozgalmi zászlaja színét a marxistáktól kölcsönözte, plakátjaik nyers kidolgozását is leutánozta, emberei pedig szándékosan azokban a kerületekben masíroztak, ahol a legtöbb marxista lakott. Ezek a kerületek voltak azok a bástyák, amelyekre a vörösök oly büszkék voltak.

Hitler propaganda-tehergépkocsijai és harsány menetei mindig azokon a városrészeken tűntek fel, ahol a vörös diktatúra a legerősebb volt. Az emberek e virtuskodás láttán lassan felismerték, hogy nem a marxizmus az egyetlen megoldás.

Hitlernek így módja nyílott arra, hogy közvetlen közelről tanulmányozza a szocialisták és a kommunisták harcmodorát. Ellenfeleit saját taktikájuk alkalmazásával akarta megsemmisíteni:
Bátran ki merem jelenteni, hogy sokat tanultam a marxistáktól. Itt persze nem

társadalmi eszméikre és történelmi materializmusukra gondolok, mert ezek merő abszurditások. Módszereikből azonban igenis lehetett tanulni. Időt és energiát szenteltem arra, hogy megértsem, hogy ezek a szűklátókörű boltosok és hivatalnokok milyen tétován kezdték el tevékenységüket. Ebben a tényben a nemzetiszocializmus teljes eszméje benne rejlik. A politikai küzdelem új eszközeit alapvetően a marxisták fejlesztették ki. Nekem mindössze kölcsön kellett vennem ezeket az eszközöket, amelyek szükség esetén műidig a rendelkezésünkre állottak. Logikusan végiggondoltam azokat a törekvéseket, amelyekben a szociáldemokraták újra és újra kudarcot vallottak. A nemzetiszocializmus nem más, mint az, ami a marxizmus lehetett volna, ha szakít a demokratikus állam rendhez való makacs ragaszkodásával.

A marxisták makacsul ragaszkodtak néhány alapvető és kulcsfontosságú eszméhez, amelyeket nyakló nélkül ismételgettek. Ezek a durva és merész eszmék összecsengtek a kétkezi munkások gondolkodásmódjával. Hitler elhatározta, hogy még ennél is durvább és merészebb lesz. Röviden: a marxizmust a marxizmus segítségével győzte le.

Attól sem riadt vissza, hogy számos ifjú hitleristát elküldjön a szocialisták és a kommunisták káderiskoláiba, hogy az ellenfél érveit és módszereit megismerjék. Emberei — ahelyett, hogy szétverték volna a marxista gyűléseket — borotválatlanul és slampos ruhában vettek részt ezeken a gyűléseken.

Csak akkor szállt harcba a marxizmus ellen, amikor minden gondolatukat és módszerüket alaposan megismerte. Hitler azonnal rájött, hogy a marxizmus elleni harc csak akkor lehet eredményes, ha erős és rendezett szervezet áll rendelkezésére.

A vörösök számszerűleg hatalmas erőt, Hitler erejének százszorosát képviselték, de erejük szétforgácsolódott, mivel vezetőik tehetségtelen kocsmai verekedők voltak.

Hitler számára az első lépés egy szilárd szervezet létrehozása volt. Lemondott Anton Drexler szánalmasan komor premisszáiról, s a mozgalom alapítóinak eszméit sem követte, hiszen ezek az emberek megrettentek Hitler "könnyelműségétől". Noha a Barna Ház még nem állt, a mozgalom egyre erősebb lett, és számos iroda állt rendelkezésükre.

Nem volt egy lyukas garasuk sem arra, hogy az irodákat bebútorozzak? Hitler embereihez fordult: hozzanak otthonról egy széket egy asztalt, néhány polcot és egy iratszekrényt. Még aznap készen állt a Corneliusstrasse 38. alatti iroda, aminek berendezése egy fillérjébe sem került a mozgalomnak. A mozgalom vezetősége nyugodtan dolgozhatott, szervezhetett és hozhatott létre új központokat és mozgalmi sejteket a célnak teljesen megfelelő irodában.

Hitler döntéseit egyetlen rugalmas szabály vezérelte: egészen addig nem hozott létre új részlegeket, amíg megfelelő vezetőt nem talált. Hiába adott egy csoport őszinte ember, ha egy fajankó, vagy egy gerinctelen alak vezeti őket, idővel elveszítik lelkesedésüket, feloszlanak, és végső soron több kárt okoznak, mint hasznot. Egy oroszlánszívű ifjú vezető ezzel szemben még a birkanyájat is oroszláncsordává tudja változtatni. Hitler mozgalmát bölcsen és realisztikusan szervezte meg. Nem húzott fel egyetlen emeletet sem addig, amíg az alapok szilárdan nem álltak.

Hitler rengeteg időt fordított a mozgalom megszervezésére. Néhány esztendő leforgása alatt Európa valaha létezett legszervezettebb politikai mozgalmát mondhatta magáénak. Győzelmét nagyrészt a tökéletes tervezésnek köszönhette. Idővel az országot sejtek, tömbök, utcák, kerületek, városok, régiók és provinciák ezreire osztotta fel. A müncheni központban minden egyes tag aktáját percek alatt elő lehetett keresni.
Ezt a legmodernebb amerikai cégvezetés sem csinálhatta volna precízebben.
A történész Maser is elismeri: "Hitler politikai tehetsége már párttevékenysége első heteiben megnyilvánult. Rövid idő alatt hatalmas és megbecsült szervezetet hozott létre."

A szerző így folytatja: „Hitler nem tarthatott volna életben egy ilyen mozgalmat tapasztalt és jól képzett munkatársak nélkül. Politikai karrierje kezdetétől fogva módszeresen törekedett arra, hogy létrehozza azt a szervezetet, ami tervei megvalósításához szükséges. Pártját a híres porosz uralkodó, az 'őrmester királyként' ismert 1. Frigyes szellemében irányította. A párt minden tagja katonaként engedelmeskedett feljebbvalója utasításainak. A Nemzetiszocialista Pártot 1921 után a hadsereg mintájára szervezték meg, így partban a szavazások, viták és ellenvetések ismeretlen fogalmak voltak. 1921 után Hitler a part erőteljes diktátora lett."

Hitler szenvedélyesen ragaszkodott ehhez a szilárd szervezethez, aminek híján küzdelme jelentéktelen csetepaték sorozatává korcsosult volna. Bizonyos váratlan fenyegetések — olyan esetekben, amikor tökéletesen szervezett mozgalmának minden erejére szükség volt — világossá tették, hogy a nehézségek vagy a kísértések idején a mozgalmat kizárólag ez a szervezettség tartja életben.

Hitler egyetlen esetben sem engedte meg, hogy olyan személy csatlakozzon a mozgalomhoz, aki nem hajlandó feltételek nélkül alávetni magát ennek a szigorú fegyelemnek. A hasonló elveket valló mozgalmak csak abban az esetben csatlakozhattak a párthoz, ha teljes mértékben hajlandók voltak az egybeolvadásra. Egy vezér — egy igazság. A vezér oldalán pedig nem álltak kiskirályok.

Még maga Julius Streicher is, aki jelentős méretű nacionalista mozgalmat hozott létre Frankföldön, s aki kezdetben szenvedélyesen küzdött Hitler ellen, idővel engedelmesen behódolt neki, méghozzá azért, mert Hitler lenyűgözte és elkápráztatta. 1922. január 22-én hallotta életében először személyesen beszélni. A hallottak teljesen lenyűgözték, ahogy erről később maga is beszámolt: „Láttam ezt az embert, ahogy egy három órás beszéd után ragyogott, és patakokban folyt róla a verejték. Egy mellettem álló illető glóriát látott a feje körül. Hogy én mit éreztem? Nem tudnám megfogalmazni. Egy belső hang arra késztetett, hogy felálljak a helyemről, a pódiumhoz menjek és mozgalmamat felajánljam neki." Hitler csak ezen a módon tett szert szövetségesekre. Mindenki szabad döntési joggal rendelkezett, de a hatalmon nem osztozott. Ez a totális hatalom volt győzelme valódi fegyvere. Mozgalma védelmének másik eszközére — az erőre — is szüksége volt.

Hitler gyakran mondogatta: „A küzdelem eszméje egyidős magával az élettel."
Ezt a harcot nem kellett kiprovokálniuk.

A német marxisták hírhedten türelmetlenek és indulatosak voltak. A szabadság jogát kizárólag önmaguk számára tekintették érvényesnek. A Rote Fahne (ford. megj.: Vörös Lobogó) c. lap 1920. május 30-i száma kereken kijelenti: "A proletariátus rendelkezik a gyülekezési szabadság jogával. Ellenségeinknek ez a jog nem jár."
Aki nem úgy gondolkodott, mint a marxisták, eretneknek minősült. A marxizmus nemzetközi bástyája, a Szovjetunió ezerszer bebizonyította a fenti tétel igazat. Akár Lenin 1917-es, akár a véreskezű Sztálin, a II. Világháború győztese eszméiről volt szó: aki nem értett egyet ezekkel az eszmékkel, hamarosan a Cseka börtöncelláiban találta magát, vagy egy akasztófáról lógva gyönyörködhetett az orosz táj szépségében esetleg patkányokat evett, amiket éjjelente fogott a szibériai haláltáborok latrináiban.

Hitler elkövette azt a bűnt, hogy nem csupán nem volt marxista, hanem egyenesen harcot hirdetett a marxizmus ellen, s e harcban a marxisták módszereit vetette be. A vörösök haragja csöppet sem zavarta. Valójában alig várta, hogy bebizonyíthassa: terroron alapuló hatalmuknak vége, és kérlelhetetlen ellenterrorral szálljon szembe a marxista terrorizmussal. Ez volt az egyedüli módja annak, hogy a tisztességes polgárok szabadon élhessenek.

Ha meghódol a banditák törvényeinek, azzal feladja a szabadság védelméért folytatott küzdelmet.
Az ember nem nyújt kezet ellenségeinek, ahogy manapság az együgyűek teszik:

saját módszereik révén kell őket megsemmisíteni.

Hitlernek nem kellett sokáig várnia arra, hogy megmutassa a népnek: a többiektől eltérően ő nem hajt fejet ellenségei kegyetlen indulatai előtt. Szembenézett velük, ellentámadást indított és győzelmet aratott.
Az első összecsapásra 1921. november 5-én került sor, pár nappal azt követően, hogy a mozgalom Führerként ismerte el Hitlert, s a párt beköltözött új irodájába a Corneliusstrassén.

A marxisták egészen addig vajmi keveset tudtak Hitler kivételes tehetségéről, hiszen viszonylag ritkán jelentek meg a színen, hogy gyűléseit megzavarják. Egy alkalommal egy bajkeverő majomnak nevezte Hitlert, de ennél komolyabb atrocitásra nem került sor. 1921. november 5-én a dolgok egészen másként alakultak. A szélsőbaloldaliak elhatározták, hogy tenniük kell valamit ezzel az amatőr politikussal, aki annyi gondot okoz nekik. Hitler rendfenntartó egységei akkoriban még igen gyengék voltak. Gyűléseit bárki könnyedén megzavarhatta volna.

Majdnem így is történt. Este háromnegyed nyolckor Hitler belépett a Hofbrauhaus nagytermébe. Ellenfelei már jóval azt megelőzően elfoglalták a termet, hogy a rendszeres látogatók megérkeztek volna. A kommunisták a terem összes stratégiai pontján jelen voltak.

Hitler mindössze ötven támogatójára számíthatott a hatalmas közösségi terem rendjének fenntartását illetően. Gyorsan összehívta őket: „Most először bizonyíthatjátok harcban a mozgalom iránti hűségeteket Amíg a harc folyik, élve egyikőtök se hagyja el a termet. Aki gyáván viselkedik, arról személyesen tépem le a mozgalom jelvényét. Ha valaki • közönség soraiból zavart kelt, azonnal lépjetek közbe. Nekem feltett szándékom, hogy a beszéd végéig a pódiumon maradok. Van köztetek olyan, aki magamra hagyna?"

Az összecsapás perceken belül elkezdődött.

Hitler úgy fogott bele beszédjébe, mintha a marxisták fenyegetése teljesen hidegen hagyná. A kommunisták egyik vezetője felpattant egy székre, és embereit támadásra szólította fel.

A jelenlévő kommunisták és szocialisták már jóval a gyűlés kezdete előtt összegyűjtötték a sörözőből az agyagkorsókat. A korsók gránátokként repültek a pódium felé. Az emberek üvölteni és kiabálni kezdtek, és pokoli verekedés tört ki. Ebben a pillanatban azonban Hitler ötven bátor és elszánt ifjú híve becsatlakozott a küzdelembe.
Tény, hogy nem voltak túl sokan. Kizárólag bátorságuknak köszönhetik, hogy életben maradtak. Bajtársi szellemükhöz híven kisebb, 4-5 fős csoportokban szálltak harcba, hogy folyamatosan segíthessék egymást. Nem kímélték az ellenséget: katonai derékszíjukkal festették véresre a bajkeverők arcát, akik riadtan hátráltak előlük. Úja és újra megrohamozták őket, míg a kommunisták végül véresen menekülni kezdtek a kijárat felé.

Hirtelen pisztolylövés dörrent, mire a marxisták menekülőre fogták. Huszonöt perc múlva egyetlen marxista sem maradt a teremben, amelynek padlóját törött söröskorsók és vérfoltok borították.

Azok az emberek, akik eddig nem tudtak bejutni a terembe, beözönlöttek és Hitlert éljenezték, a sebesülteket pedig elkísérték a kórházba.

Az eset ékesen bizonyította, hogy többé már nem a marxisták uralják a közösségi termeket, és terrorjukra azonos mértékű erőszakkal válaszoltak. Hitler személyében olyan ellenféllel kerültek szembe, akit nem voltak képesek megállítani, és akiért követői készek voltak akár életüket is áldozni.

Az összecsapást nem Hitler provokálta ki, hanem a marxisták. Az eset azonban kiváló tanulsággal szolgált: többé már nem a marxisták uralták az utcákat és a közösségi termeket.

A probléma nem erre az egyetlen esetre korlátozódott. Hitler elhatározta, hogy a vörösök támadásaira ettől kezdve nem ötven önkéntes fog válaszolni, akik életüket kockáztatják a küzdelem során. Erős és harcedzett férfiak fegyelmezett csapatára volt szükség, akik tapasztaltak a küzdelemben, s a védelemre és a támadásra egyaránt készen állnak, amennyiben a helyzet megköveteli, hogy ők vessék rá magukat elsőként az ellenségre.

Erre a napra tehető a híres SA (Sturmabteilung), vagyis a Rohamosztag születése.

A baloldali pártoknak nem volt joguk panaszra, hiszen a bajkeverésben mindig ők voltak az elsők. Most azonban megjelent az SA ami egyre erősebb lett, és állandóan a sarkukban volt.

Minden csapást válaszcsapás követett, és gyakran nem csupán egy, hanem tíz vagy húsz.
A védelmi egységeket kezdetben Göring irányította a Führerprinzip alapján: a vezetői pozíciókat olyan személyek töltötték be, akik képesek voltak a valódi felelősségvállalásra.

Göring volt az I. Világháború legünnepeltebb repülőse. „Von Richthofen" nevű repülős századával négyszáz ellenséges gépet semmisített meg. Nyakában viselte Németország leghíresebb kitüntetését, a Becsületrendet.

Egy alkalommal részt vett Hitler egyik beszédjén, és attól fogva elkötelezett híve lett. Erős szellemmel és vaskézzel megáldott férfi volt. Ő volt az SA megteremtője. Néhány hónap alatt az SA-t a nemzetiszocialisták faltörő kosává tette.

Posztját később a keménykötésű legények tökéletes prototípusa, Ernst Röhm, az 1. Világháború hőse töltötte be. Röhm arca félig szétroncsolódott a háborúban. Orrát plasztikai sebészek formálták újra a combjából vett húsból. Münchenben meglehetősen fontos szerepet töltött be a hadseregben: a Hadbiztonság titkos pénzalapját kezelte. Szoros kapcsolatban állt a katonai vezetőkkel, és gyakran előnyben is volt velük szemben.

Hitler hónapokkal azt követően ismerkedett meg Röhm-mel, hogy a jövőbeli Führer aktív szerepet vállalt a pártban. Bajtársak lettek, és Röhm azon kevesek egyike lett, aki tegező viszonyban volt a Führerrel. Egy alkalommal összekülönböztek, mivel nem jutottak dűlőre az SA kérdését illetően. Röhm az SA-t a Vörös Hadsereg mintájára hatalmas proletár-hadsereggé akarta formálni, míg Hitler ezzel szemben puszta rendfenntartó erőnek tekintette.

„A boksz és a jujitsu sokkal hasznosabb az SA számára, mint az éleslövészet. Nem az a célunk, hogy egy álhadsereget hozzunk létre. Célunk az állam meghódítása. A többi automatikusan jön magától."

Hitler szemében a kiváló stratégiai és taktikai képzésben részesült, évszázados hagyományokra alapuló Reichswehr volt Németország valódi hadserege, és ezen nem is akart változtatni. A megfelelő időben szerette volna növelni és átalakítani a hadsereget, méghozzá nemzetiszocialista szellemiséggel átitatott ifjak toborzása révén. Hitler nem sietett, Röhm azonban igen Hitler — Röhmmel szemben — hitt a régi hadsereg szolgálatra és becsületre alapuló eszméiben. 1921-ben azonban ez a nézetkülönbség még nem okozott különösebb problémát. A harc továbbra is a gyűléstermekben és az utcán, nem az országhatárokon zajlott.

Hitler ösztönzésére Röhm lelkesen látott neki az SA bővítésének és fejlesztésének. A Hitler által tervezett sasok és lobogók a Római Birodalomnak is díszére váltak volna. Az önkéntesek saját pénzükből vásárolták meg egyenruhájukat, ami gyakran jelentős áldozatvállalással járt. Karszalagjukat száz méterről is fel lehetett ismerni az utcán: „Horogkereszt az acélsisakon/Karszalagunk vörös-fehér-fekete/ Nevünk: Hitler Támadóalakulat."

Ebben az időszakban vezették be a Hitler-köszöntést, az ősi germánok

karlendítését, ahol a karok a barátság jelképeként emelkednek a levegőbe. Luther is ezzel a mozdulattal üdvözölte a jelenlévőket a wormsi birodalmi gyűlésen.

Ami a pártot illeti, a régi DNP elnevezés helyett az NSDAP nevet vette fel. Az új névhez társult a „Heil Hitler!" csatakiáltás, így barátok és ellenségek egyaránt tudták, kivel állnak szemben.

Az SA taglétszáma hamarosan hatezer főre duzzadt. Számtalan csatában vettek részt.

A legjelentősebb összecsapás Coburg városában zajlott 1922. október 14-én, amikor a marxisták jó leckét kaptak arról, hogy többé már ne tekintsék magukat a város urainak.
A nacionalista pártok meghívták Hitlert, hogy vegyen részt a „Német Nap" ünnepén. Ezek a pártok — az NSDAP-val ellentétben — többnyire gyáva kispolgárokból és kereskedőkből álltak, akik számára boltjaik kirakatának épsége volt a legfontosabb. A marxisták utcai botrányokkal fenyegették meg őket, ezért nem merték komolyabb lépésekre elszánni magukat.

Amikor Hitler a vasútállomásra érkezett, a szervezők azonnal megkérték arra, hogy csapataival ne masírozzon keresztül a városon, ne lengessenek zászlókat, és mindenek előtt hallgattassa el a zenekart. Hitler nem azért utazott oda nyolcszáz keménykötésű SA tag társaságában különvonaton Münchenből, hogy ijedt nyuszikként osonjanak végig a városon. A negyvenkét tagból álló, jókora zenebonát csapó zenekarral az élen a nyolcszáz SA legény Hitler vezetésével vonult végig a városon.
A marxistáknak a lélegzete is elállt. A felvonulás idején pisszenni sem mertek.

Amikor leszállt az este és besötétedett, a marxisták elhatározták, hogy bosszút állnak. Körülvették azokat a barakkokat, ahová az SA legényeket szállásolták el és kőzáport zúdítottak rájuk. Az SA megrohamozta a támadókat, akik egy alapos verés után elinaltak a helyszínről.

Az igazi összecsapás másnap zajlott le. Hajnalra az egész várost a proletárforradalomra buzdító plakátok lepték el.

Hitler előre látta a történteket, így erősítést hívott: újabb hétszáz SA tag érkezett a városba. Gyűlését az előzetes tervek szerint a város főterén szándékozott megtartani. Ezerötszáz embere zászlókat lengetve, harsonaszó mellett vonult végig az utcákon. A vörösök felhívása mérsékelt sikert aratott. A marxista tüntetők mindössze néhány százan voltak. Ahogy füttyögni kezdtek, az SA rájuk rontott, alaposan elagyabugyálta, majd percek alatt kizavarta őket a térről. A járókelők éljeneztek.

A közelharc végső felvonására a vasútállomáson került sor.
A kommunista vasutasok kereken kijelentették, hogy nem fogják hagyni, hogy az SA vonata visszatérjen Münchenbe. Hitler azonnal megragadta a hangadókat, leültette őket a vasúti kocsiba és így szólt hozzájuk: „Tehát nem hajlandók elindítani a vonatot? Akkor majd mi elindítjuk. De mivel nem értünk a vonatvezetéshez, lehet, hogy a vonat kisiklik. Önök ugye az egyenlőség hívei? Pompás. Akkor most együtt fogunk utazni a vonaton."

A marxista vezetők szemében nem tűnt vonzó perspektívának, hogy Hitler társaságában kövessenek el csoportos öngyilkosságot. A vasutasok jobbnak látták elfoglalni posztjaikat. Estére mindenki visszatért Münchenbe: Hitler, az ezerötszáz SA tag és a negyvenkét zenész. A coburgi csata bekerült a nemzetiszocialista legendák sorába. A bátorság meghozza gyümölcsét: Coburg volt az első német város, ahol Hitler teljes választási győzelmet aratott.

Néha az összecsapások rossz véget értek. 1921. augusztus 9-én egy müncheni szakadár, Ottó Ballestedt úgy gondolta, beszédet fog tartani, ahol a tömeg éljenezni fogja javaslataiért, amelyek a dél-németországi szövetségi államok alkotmányára, valamint a berlini központi hatalom elutasítására vonatkoztak.

Hitler szemében nem csupán a marxisták számítottak a Birodalom ellenségeinek: a szakadárokat ugyanúgy ellenségnek tekintette.

Az említett Ballestedt éppen hogy a pódiumra lépett, Hitler két bajtársával felugrott a szónok mellé. Vitatkozni kezdtek, és Hitler a közönség éljenzése közepette kizavarta a teremből.

Hitler nyugodt hangon így szólt a hallgatósághoz: „Minden rendben van, elértük a célunkat. Ballestedt nem fogja folytatni a beszédet." Ballestedt tényleg nem beszélt többet, de a rendőrség beszélt helyette:
Letartóztatták Hitlert, és harminchárom napra fogságba vetették. Németországban az erőszak hullámai egyre erősödtek. Erzberger, a versailles-i szerződés aláírását szorgalmazó, kevéssé dicséretreméltó politikus, akit koholmányokkal igyekeztek besározni („Nincs egy tiszta ruhája" - mondta róla von Rheinbaben miniszterhelyettes), merénylet áldozata lett egy badeni fürdőhelyen (Titisee).

Scheidemannt sósavval öntötték le, és kis híján életét vesztette. A zsidó Rathenau külügyminiszter sorsa még ennél is tragikusabb fordulatot vett: 1922. június 24-én Berlin központjában géppuskával lőtték agyon saját autójában. A merénylők biztosra akartak menni, ezért még egy gránátot is dobtak az autóba.

Hitlernek semmi köze nem volt ezekhez a gyalázatos bűncselekményekhez. Rathenau halála idején éppen börtönben ült Münchenben. Hitler élesen elítélte az erőszakos merényleteket.

Később fény derült arra, hogy a gyilkos támadások mögött a „Consul" elnevezésű szervezet állt, amelynek a világon semmi köze nem volt a nemzetiszocializmushoz. Ezek az események azonban kiváló alkalmat kínáltak arra, hogy a hatóságok rávessék magukat Hitlerre, és mozgalmát elpusztítsák. A Reichstag váratlanul rendelettel tiltotta be az NSDAP-t Poroszországban, Szászországban, Türingiában és Hamburgban. Mindez természetesen a demokráciának a szabadságot mindenek felett védelmező, szent és sérthetetlen eszméje nevében történt.

Ettől a naptól fogva Hitler nem tarthatott nyilvános beszédeket. Az Északi-tengertől Königsbergig egyetlen pártközpont sem nyithatta meg ajtaját az érdeklődők előtt. Vajon ezek az intézkedések a nemzetiszocialista szervezet összeomlásához vezettek? Hitler a szerencse kegyeltje volt: az örök lázadó Bajorország visszautasította a tiltó rendeletet.

München lakosságának nagy része Hitler mellett állt. Hitler úgy döntött, hogy tevékenységét egyelőre erre a területre összpontosítja. Bajorország azonban sajnos nem az egész Birodalmat jelentette. A hatóságok pedig hamarosan itt is minden tőlük telhetőt megtettek azért, hogy az ifjú Führerrel szembeszálljanak.

A sors azonban ugródeszkát kínált fel neki, amire Hitler sikerrel fel is kapaszkodott Készen állt arra, hogy a magasból fejest ugorjon a sors tengerébe.

Huszonnyolcadik fejezet
A SÖRÖZŐI PUCCSOTHOZ VEZETŐ ESEMÉNYEK

Az államcsíny megszervezése területén Hitler semmiféle tapasztalattal nem rendelkezett. Vajon tényleg államcsínyt akart végrehajtani 1923 novemberében? A puccs gyakran eszébe jutott, attól a naptól fogva, hogy a pasewalki kórházat elhagyta. A szükséges eszközökre azonban még várnia kellett. 1923. november 8-án még mindig nem álltak rendelkezésére a szükséges eszközök. Azon az estén nem akart mást, mint München városának segítségével — erőszakmentesen — nyomást gyakorolni Bajorországra, s bevonulni Berlinbe. Célja nem az állam megbuktatása, hanem Németország megmentése volt.
1923-ban Hitlert viszonylag kevesen ismerték Berlinben, de mégsem volt teljesen ismeretlen. Szomorú tény, hogy kudarcának másnapján több mint hatszáz követője „Heil Hitler!" kiáltásokkal felvonul a német főváros főbb pontjain.

Az a hadsereg, amely szembeszállhatott volna Hitlerrel Berlinben, nem volt túlságosan erős. A véletlen szeszélye folytán azon a bizonyos estén az

őrzászlóalj teljes egészében bajor katonákból állt. Hitler ettől függetlenül túl nagy fába vágta a fejszéjét: politikai értelemben véve illúziókba ringatta magát. Berlin a Birodalom marxistáinak fő kiszolgálójának számított. Von Luttwitz tábornok és Kapp, a magas rangú tiszt 1921-ben saját kárukon tanulták meg, hogy mindössze négy napon át voltak képesek a várost irányításuk alatt tartani, az ezt követő általános sztrájk véget vetett hatalmuknak.

Ezután a szocialisták és a kommunisták erősebbek lettek, mint valaha. A szocialista és a kommunista párt 34 ezer olyan hivatalos tagot számlált, akik kulcsfontosságú állást töltöttek be a berlini közigazgatásban.

Később Joseph Göbbels, a született agitátor, a bátor, népszerű szónok, a maga szarkasztikus és fanatikus stílusával öt évet töltött azzal, hogy t berlini munkások bástyáit meghódítsa, és a Nemzetiszocialista Pártot « Birodalom fővárosának első számú politikai mozgalmává tegye. 19234»& azonban ez még korai lett volna. Hitler bicskája — pillanatnyi müncheni sikerei ellenére — minden bizonnyal beletört volna Berlin meghódításába. Kudarca karrierje szempontjából sikernek bizonyult. Az állam birtokba vétele előtt feltétlenül szükség volt a német nép bizalmának és támogatásának elnyerésére. Kizárólag a nép vállán juthatott hatalomra.

A Münchenben kialakult helyzet sem volt mentes a hibáktól, s ezek nem mind írhatók Hitler számlájára. A program hirtelen megváltoztatása arra kényszerítene, hogy a november 11-i tervet félretegye, és november 8-án intézzen rögtönzött „támadást". Az előkészületekre nem maradt elegendő idő. Az időhiány durva hibákat eredményezett, amelyeket Hitler — elegendő idő birtokában — minden kétséget kizáróan elkerült volna. Ha több ideje lett volna, teljes mértékben megváltoztatta volna az eredetileg három nappal későbbre vonatkozó terveket.

A puccs első óráiban minden gördülékenyen zajlott. Az első felvonás során Ernst Röhm néhány száz rohamosztagossal gyülekezett a Löwenbrau sörözőben. Röhm hirtelen bejelentette csapatainak a nagy hírt, mely szerint Hitler „elkapta" München összes fontos személyiségét: Knilling államfőt, Gustav von Kahr miniszterelnöki megbízottat, Ottó von Lossow tábornokot, Hans von Seisser rendőrkapitányt, valamint a közigazgatás, a pénzvilág és a kereskedelem összes „nagyágyúját". Mindannyian csatlakoztak Hitler forradalmához, s így Hitler lett a forradalom politikai vezetője, más szóval diktátora.
Ez a döbbenetes hír példátlan felzúdulást kelten a jelenlévőkben. Az asztaloknál a rohamosztagosok mellett számos katona is ült. Egyenruhájukról azonnal letépték a köztársasági és szeparatista jelképeket, felugrottak a székekre és az asztalokra, összeölelkeztek, és teli tüdőből énekelték a nemzeti himnuszt.

Azonnal cselekedniük kellett. Röhm csapatai győzedelmesen vonultak végig Berlin főbb útvonalain. Egy katonai zenekar verte fel az alvó város csendjét, és számos müncheni polgár az ágyból kiugorva csatlakozott a menethez. John Toland történész megjegyzi: „Az ujjongó járókelők lelkesedése mámorító volt."

Egy részletet azonban nem szabad elfelejteni: a sortüzet megelőző tizenöt órában az utcákon egyetlen incidens sem történt, még a marxista propaganda által leginkább befolyásolt negyedekben sem volt rendbontás.

Nem kétséges, hogy Hitler már 1923-ban is jelentős befolyást gyakorolt a müncheni közvéleményre. A fenti ténnyel a puccsot követően kiadott rendőrségi jelentések is egybehangzóan egyetértenek. Münchenben egyetlen csetepaté sem történt a szocialisták, a kommunisták és a nemzetiszocialisták között. Még egy pofon sem csattant el. A nemzetiszocialisták békésen masíroztak végig München utcáin, zászlóik lobogtak, a zenekarok pedig harsány zajt csaptak az éjszakában. Röhmnek semmiféle óvintézkedésre nem volt szüksége. Röhm _ Hitler utasítására - motorkerékpáron igyekezett katonáival a vezérkar főhadiszállása, a hadügyminisztérium épülete felé. Egyetlen lövés sem dördült el és Röhm rövid magyarázatot követően birtokba vette az épületet.

A minisztérium épületét sebtében a nemzetiszocialisták katonai központjává alakították át Az erősítés sok száz hazafias lázban égő ifjú kadét formájában

érkezett a helyszínre. Ők alkották a hadsereg krémjét. Néhány kadét a rendőrségi központokat, a civil hatóságok székhelyeit foglalta el.

Az anyagi források biztosítására is haladéktalanul sort kerítettek. Egy zsidó cég (Masson Parcus Testvérek) tulajdonában álló müncheni nyomdában a puccs éjjelén ott lapult a kormány tartalékalapja, ami hatalmas összegre rúgott: 14,650,000 milliárd márka hevert az épületben. Ez az összeg egyébként csak elméletben volt jelentős, figyelembe véve, hogy akkoriban egy gyatra színvonalú étkezdében elfogyasztott szendvics is több száz millió márkába került.

A letétbe helyezett pénzkötegekben 50 milliárd márkás bankjegyek is voltak. Ebből az összegből 1914-ben Németország felét meg lehetett volna vásárolni. A nyomdában — mint az országban mindenhol — a német rend és fegyelem uralkodott: a forradalom éjjelén a Parcus testvérek nyugtát kértek az átvett összegről, amit haladéktalanul meg is kaptak. Kérésük egyáltalán nem okozott meglepetést a forradalmároknak. A nyugtát a párt szigorú bankára, Max Amann látta el kézjegyével.

Amennyiben a forradalmárok pénz helyett egy zsák sült krumplit foglaltak volna le, a kereskedő egy ugyanilyen precízen kiállított, kézzel írt elismervényt kapott volna tőlük. Ilyen a német precizitás. Éjfél után járt az idő, és minden gördülékenyen ment, beleértve a politikai és a katonai irányítást, vagy akár a legegyszerűbb adminisztratív intézkedést. Joachim Fest német történész a következő szavakkal fejezi be gondolatmenetét: ^A győzelem esélye valójában igen nagy volt. Ahogyan ez már a délelőtt folyamán is látható volt, a közvélemény teljes mértékben Hitler és a kampfbund pártján állt. A városházán, valamint számos fontos középületen és a házakon horogkeresztes zászló lobogott."

Ezt követően egy olyan esemény történt, ami jelentéktelennek tűnt, de pár órával később végzetes következményekhez vezetett. A korábban az autonómiát támogató vezetőket, akik Hitler hívó szavára gyűltek össze - von Kahr, von Lossow és Seisser — Ludendorff tábornok gondjaira bízták. Későre járt az idő, és a három úriember fáradtnak és megviseltnek érezte magát. Szerettek volna ágyba kerülni. Akkortájt Németországban este kilenckor minden lelkiismeretes polgár a fejére húzta hálósipkáját.

Milyen teendők várhattak volna a három úriemberre? Nyilvánosan támogatásukról biztosították Hitlert. Eszük ágában sem volt a masírozó zenekarok után ballagni az utcán. Megkérték Ludendorffot, hogy engedje őket nyugovóra térni, hiszen már fél tizenegy volt. Becsületszavukat adták a tábornoknak, hogy hűek maradnak három órával előbb tett esküjükhöz.

Ludendorff fortélyossága ellenére sem látott át a szitán. A három férfi hűségesküt tett, és mivel hozzá hasonlóan ők is katonák voltak, eszébe sem jutott, hogy szavukban kételkedjen.

Ez azonban hiba volt. Ezek a becstelen alakok már egy hónappal korábban is megszegték szavukat. Kahr először esküvel fogadta meg, hogy hű lesz az alkotmányhoz, később azonban megszegte esküjét. Lossow a hadseregnek tett hűségesküt, mégis fellázadt.
Miután egyszer már eljátszották becsületüket, és megszegték nyilvánosan tett fogadalmukat, vajon mi akadályozta volna meg őket abban, hogy újra hasonlóképpen cselekedjenek? Ludendorff Hindenburg mellett az 1. Világháború legdicsőségesebb katonai vezetője volt. Bízott két társában és az ezredesben, így barátságosan kezet rázott velük és elköszönt tőlük azzal, hogy másnap találkoznak.

Pár perccel később megjelent a helyszínen Hitler. Meghökkenve látta, hogy a három jómadár kereket oldott. Kis túlzással kijelenthetjük, hogy pánik kerítette hatalmába, hiszen tudta, hogy ha ez a három tolvaj a győzedelmes forradalom ellen fordul, az végzetes következményekkel járhat. Max Erwin von Scheubner-Richter tapintatosan elmagyarázta Ludendorffnak, hogy hiszékenysége milyen eredménnyel járhat. A tábornok lekezelően válaszolt. Számára nagyon súlyos bűnnek számított, ha valaki hűtlenséggel gyanúsított egy tisztet: „Megtiltom, hogy egy német tiszt adott szavát kétségbe vonja." Eközben a „gyanú felett álló"

tiszt, a „monarchia hadnagya" eltűnt a berlini éjszakában.

Tábornoki becsületszavának megszegése már önmagában is gyalázatos tettnek minősült, ezért Lossow tétovázni kezdett. Miután saját hivatalába visszatért, végül három kollégája beszélte rá a köpönyegfordításra. Három tábornokról van szó, akiknek a neve azóta feledésbe merült: Darrer, Ruith és Kress. Ez a három katona a kényelmes élet híve volt. Gondoskodtak róla, hogy aggályoskodásukkal elbizonytalanítsák Lossowot. Ezt megelőzően már Lossow beleegyezése nélkül értesítették a távoli Augsburg, Passau és Landshut helyőrségeit. Lossow kényszerhelyzetbe került. Egy pillanatra eszébe jutott Ludendorffnak tett esküje. Hű maradjon adott szavához?

Végül beadta a derekát. Mivel Hitler és emberei bármikor rábukkanhattak, nem volt más lehetősége, mint szavát harmadszor is megszegni. Elhagyta irodáját, és az egyik laktanyában rejtőzött el. Ami Kahrt illeti, ő valóban fáradt volt és nyugovóra akart térni, amikor hirtelen közölték vele, hogy egy csapat kadét tart a helyszínre, azzal a céllal, hogy hivatalát elfoglalják. Lossowhoz hasonlóan ő is a 19. Gyalogezred laktanyájába sietett. Ez volt az egyetlen laktanya, amelynek támogatására még számíthatott.

Ennek az oka az volt, hogy ebben a laktanyában katasztrófa történt.
Egyes számító, becsontosodott koponyájú tábornokokkal ellentétben a katonák és az ifjú tisztek többsége a nemzetiszocialista forradalom mellé állt.

Hitler századosai különösebb incidensek nélkül járták körbe a laktanyákat. November 8-án azonban szükség volt arra, hogy bizonyos intézkedéseken sürgősen változtassanak. A forradalmárok elfeledkeztek egy fontos tényezőről: nem foglalták el azonnal a kommunikációs eszközöket, a távírókat és a telefonokat. Hitler terveiben ennek a műveletnek elsődleges helyen kellett volna szerepelnie. Hitler a kommunikációs csatornák birtokba vétele révén már azon az éjszakán győzelemre vihette volna a forradalmat.

A forradalmárok által figyelmen kívül hagyott kapcsolattartó hálózat így a hivatásos katonák kezében maradt. A laktanyát pillanatok alatt el lehetett volna vágni a külvilágtól. Az a tény, hogy Hitler nem adott ilyen utasítást, bizonyítja, hogy államcsínyét nem erőszakkal akarta végrehajtani. Miután a sörözőben a három kellemetlenkedő úriembert megnyerte ügyének, biztos volt abban, hogy a nép önszántából mellé fog állni, ahogyan ezt a járókelők által tanúsított lelkesedés igazolta.

Noha bármelyik laktanyát könnyűszerrel elfoglalhatta volna, kifejezetten megtiltott minden erőszakos cselekményt. Azt akarta, hogy a hadsereg önszántából sorakozzon fel mögé. Senkit nem akart erőszakkal arra kényszeríteni, hogy akarata ellenére őt támogassa. Ez a beavatkozásmentes politika szinte komikus helyzetet eredményezett: míg a 19. Gyalogezred laktanyájának egyik szobájában, amelyet Röhm katonái foglaltak el, a forradalom vezetői lelkesen társalogtak, a válaszfal másik oldalán fennakadás nélkül működött a katonai rádió. Lossow alig akart hinni a szemének. Egy teljes órán keresztül kénye-kedve szerint használhatta a rádiót, mielőtt a laktanyát elfoglaló csapatok egyáltalán tudomást szereztek a rádió létéről és működésen kívül helyezték.

Eközben Lossow erősítési kért a környező helyőrségektől A sajtó-ügynökségeket értesítette, hogy visszavonja a puccs támogatásáról szóló közleményét, és a puccsban részt vállaló katonák hazaárulásért fognak bíróság elé állni. Ezt hallva Kahr félretette fáradtságát, törvényen kívül helyezte a Nemzetiszocialista Pártot, rendelettel tiltotta be a párt lapját és a mozgalom minden vagyonát lefoglalta. Mire Hitler emberei ráeszméltek arra, hogy ellenségeik kihasználták a rádió-adóvevő nyújtotta lehetőségeket, a tragédia már megtörtént. Lossow összes utasítása és tiltó rendelkezése célba ért

HUSZONKILENCEDIK FEJEZET
AZ 1923. NOVEMBER 9-1 HITLER-PUCCS

Objektíven szemlébe Adolf Hitler 1923. november 9-i puccskísérlete abszurdumnak,

teljesen időszerűtlen, meggondolatlan tettnek tűnt, és ez pontosan így is van. Az 1918-as nagy bukást követően a puccsok divatba jöttek Németországban. Ki volt az, aki nem próbálkozott hasonló cselekedettel? Azokban az években, sőt hónapokban Németország minden területe saját puccskísérlettel büszkélkedhetett, ahogy előbb vagy utóbb minden gyermek átesik a bárányhimlőn.

Akik nem kíséreltek meg puccsot, azok csak ábrándoztak róla. Régi háborús fegyverek csövei meredeztek minden irányba. A németországi puccsok a baloldalhoz kapcsolódnak. Köztudott tény, hogy 1918. november 9-én a szocialisták és a kommunisták törvénytelen, erőszakos lázadást robbantottak ki az alkotmányos rend ellen. A lázadások kétórás részletekben követték egymást, anélkül, hogy a lázadók a kérdést a Reichstagban szavazásra bocsátották volna, vagy a választókerületekkel egyeztettek volna. Friedrich Ebért, a szociáldemokraták vezetője, az egykori proletár szalonkabátban hajtotta végre államcsínyét: a parlament épületének egyik ablakából hirdette ki a köztársaságot. A törvényeket semmibe véve nem csupán egy kormányt buktatott meg, hanem az állam, vagyis a XVIII. századi Nagy Frigyes és I. Vilmos (ő hirdette ki 1871. január 18-án az egységes Németországot Versailles-ban) monarchiájának alkotmányos rendszere ellen is fordult.

Mindössze egy autóval érkező, ölében vörös zászlót tartó karmazsin-vörös szocialista kellett ahhoz, hogy az alkotmányt — és vele együtt a császári rendszert — sárba tiporják. Az államcsíny még alig ért véget, amikor a Spartacus hívei (kommunisták és kommunistabarátok) újabb államcsínyt kíséreltek meg. Ez alkalommal a puccs vezetője, Kari Liebknecht a még hatalmon lévő császár palotájának lépcsőjéről hirdette meg a vörös forradalmat. Két — egymással szembenálló — baloldali tömörülés államcsínye zajlott le szinte egyidejűleg.

Az eseményeket követő hetekben a két rivális csoport vadul egymásnak esett. A szavazások csupán a következő évben, 1919 januárjában, két hónapos késéssel jóváhagyott bizonyos mértékben a szocialista és a kommunista baloldal által végrehajtott államcsínyeket.

„Vladimir" Lenin, a kommunizmus védőszentje 1917 októberében ragadta magához a hatalmat Szentpéterváron. A hatalomátvétel nem szavazás útján ment végbe: Lenin vörösőrök tízezreivel rohamozta meg a cári Oroszországot. Hogy önkényuralmukat biztosítsák egy olyan országban, ahol támogatóik akkoriban a lakosságnak legfeljebb 2-3 százalékát tették ki, a leninisták szétzúzták az ukrán nacionalistákat, a kozákokat, a tatárokat és a Krím-félsziget lakóit — vagyis mindenkit, aki az útjukba állt.

A Vörös Hadsereg majdnem elfoglalta Varsót, hogy a katonák szuronyaikat a lengyel szavazók hátába mélyesszék, akik naivan azt hitték — ahogy ez 1945-ben ismét megtörtént —, hogy a marxista demokrácia szavazás útján valósul meg. Oroszországban háromnegyed évszázadon át államcsíny zajlott. A proletárdiktatúra országaiban az ostoba nemzetközi közvélemény kedvéért időről-időre szavazást tartottak. A szavazáson a jelöltek egyetlen listája szerepelt csupán (tiltakozni tilos volt!), és a jelöltet rendszerint 99,9%-os többséggel választották meg.

A németországi kommunistáknak sem volt sok beleszólása az események menetébe. Moszkva korábban, 1918-ban a berlini szovjet nagykövetségen keresztül, 1923-ban pedig Radek és Tuhacsevszkij titkos búvóhelyéről irányította a németországi eseményeket. Ha a német kommunista vezetők nem lettek volna tehetetlen semmirekellők, államcsínyeik mindkét alkalommal sikerrel jártak volna.

A szociáldemokraták és a kommunisták úgy hajtották végre saját pucs-csukat, hogy az alkotmányt, hivatali esküjüket és hangzatos eszméiket egyaránt semmibe vették.
Tény, hogy a jobboldaliak sem voltak lelkiismeretesebbek náluk. A Szabadcsapatok, akik a Balti államok területén szerezték meg harci tapasztalatukat, fittyet hánytak a demokráciának. Von Luttwitz tábornok és a magas rangú hivatalnok, dr. Wolfgang Knapp (aki 1868-ban született New Yorkban), gyalogsági tüzérséggel akarta elsöpörni a weimari rezsim uralmát. A kormány szánalmas módon megfutamodott, így az események

nem követeltek áldozatokat.

A rendszer válasza éppen olyan antidemokratikus volt, mint maga az államcsíny. Általános sztrájkot hirdettek a pékségek és a szállítóvállalatok körében, hogy a puccsot meghiúsítsák. Az elűzött kormány kizárólag a nép kiéheztetése révén került vissza a hatalomba. 1923. szeptember 26-án Ebert kancellár és Gustav Stresemann köztársasági elnök a szüntelen kormányválság hatására, a weimari alkotmány 84. paragrafusát kihasználva a kezükből kicsúszó hatalmat Hans von Seeckt tábornokra és Otto Gessler hadügyminiszterre ruházta át.

Ezek a személyek diszkréten, de egyértelműen részt vettek az államcsíny végrehajtásában. Döntéseik tették lehetővé a hadsereg számára a kommunista lázadók legyőzését. Noha a bajonettek csodákat műveltek, mégis kétségtelenül jogtalanul használták őket, ahogy az is jogellenes volt, hogy a német parlament jóváhagyása nélkül hozott törvény alapján ruházták fel teljhatalommal a hadsereget.

Nehéz idők jártak akkoriban Németországban. A weimari kormány még gyerekcipőben járt, és hatalma évről-évre gyengült. 1923-ra a kormány gyakorlatilag minden hatalmát elveszítette. Az anarchia közepette sokan úgy gondolták, hogy megváltó küldetést teljesítenek. A szüntelen kommunista forradalmak, a Ruhr-vidék idegen megszállása, a nyomor és az éhség arra ösztönözte az embereket, hogy rögtönzött megoldásokat keressenek. Terveik azonban soha nem jutottak át a Reichstag szűrőjén. Ez a parlament sem erővel, sem aggyal nem rendelkezett. Ez volt az évszázad demokratikus történelmének leghaszontalanabb országgyűlése, amely gyakorlatilag semmiféle eredményt nem ért el, és nyomtalanul merült a feledés homályába. Németországban az államcsíny szinte elkerülhetetlen szükségmegoldássá vált, amit gyakorlatilag mindenki alkalmazott és rendszerint rossz célokra használt. A diktatúra eszméje ott motoszkált az emberek fejében. Még Stresemann, a szabályokat szigorúan követő miniszter, aki a darázs zümmögésétől is megijedt, sem volt a diktatúra ellen, persze számára sem volt mindegy a diktátor személye.

1923. november 11-én a következőket mondta a Walhalla Színházban (Halle): „Minden a diktátor személyiségén múlik, hiszen a diktátort minden esetben a gazdasági szükségesség emeli a történelem porondjára."

Ez volt tehát az általános jelmondat. Egyedül az aggasztotta az embereket, hogy ki lehetne képes a diktátori szerep betöltésére, s az illető miként oldaná meg a gazdasági válságot.

1923 őszén a bajor Gustav von Kahr — ugyanúgy, mint 1918-ban Ebert, vagy riválisa, Liebknecht — szakított a berlini rezsimmel és a törvényes kormánnyal. Az eseményeket tanulmányozva láthatjuk, hogy Bajorországban a dolgok sokkal kevésbé törvényesen folytak, mint máshol. 1923-ban Münchenben nem csupán egy, hanem kettő - egymással ellentétes célú - puccs zajlott párhuzamosan. A két államcsíny idővel összefonódott, majd közösen fulladt kudarcba. Hitler meggondolatlan lázadása tehát nem az első bajor puccs volt, hanem sokkal inkább az előző puccsokra adott válasz. Hitler — ahogy előzőleg oly sokan mások — arról álmodott, hogy átveszi a hatalmat:

„Három éven keresztül nem járt más a fejemben, mint az államcsíny."
Ez nem csupán kósza gondolat volt, hanem megszállottság. E tekintetben kijelenthetjük, hogy Hitler nem különbözött másoktól. 1923 novemberében Münchenben riválisai nem hagytak sok gondolkodási időt számára. A rivális csapatot az egykori miniszter, von Kahr és hű követői alkották. Miután 1923. szeptember 26-án Ebert és Stresemann elbocsátották őket, szembefordultak a berlini kormánnyal.

Ezen a napon a kormány végső elkeseredésében az egységes Németország megmentését a hadseregre bízta. Von Kahr és társai azonban hallani sem akartak az egységes, centralizált Németországról, így fellázadtak. Ez a szeparatista puccs már a kezdeti szakaszában is szöges ellentéte volt Hitler törekvéseinek. Hitler eltökélt vágya egy hatalmas és erős német birodalom felépítése volt, amelyben a különféle régiók elválaszthatatlan és elpusztíthatatlan egységbe fonnak össze.

Kétségtelen, hogy 1923 novemberében Hitler rendelkezett Németország legfegyelmezettebb és legszervezettebb politikai mozgalmával. Noha a többi párt taglétszáma tízszeresen felülmúlta Hitler mozgalmát, ezek a pártok nem álltak szilárd talajon. Hitler mögött százezer eltökélt, fegyelmezett és fanatikus követő állt. Rohamosztagai alacsony létszámuk ellenére kivételes politikai erőt képviseltek, bár ezek a csapatok szinte kizárólag Bajorország területén működtek. Hitler számára azonban nem Bajorország meghódítása volt a cél. Bajorország csupán kiindulási pont volt, ahonnan az egész Birodalmat meg akarta hódítani és át akarta alakítani. Csatakiáltása, a híres „Fel Berlinre!" (Auf nach Berlin!) szöges ellentétben állt a bajor autonómiát követelő lázadók céljaival, akik szembeszálltak a fővárossal és a katonai diktatúrával, és szeptember 26-án így kiáltottak: „Fordítsunk hátat Berlinnek!" (Los von Berlin!). Hitler újra egyesíteni és növelni akarta a Birodalmat, míg a lázadók darabjaira akarták szedni az országot.

Gyakorlatilag ez állt a müncheni puccs hátterében. Vajon a bajor szeparatisták elég bátrak voltak ahhoz, hogy teljes mértékben elszakadjanak Berlintől? Vagy Hitler az utolsó pillanatban győzelmet aratott volna felettük? A verseny a Berlin-ellenes koalíció vezetője, a hatvanas éveiben járó, külvárosi származású, döntéseit sokáig fontolgató, óvatos és meglehetősen gyáva von Kahr, és az ifjú, bátor, nyers hosszú távfutó, Hitler közölt zajlott, aki eltökélte, hogy minden akadályt félresöpörve legyőzi Kahrt.

Von Kahrt 1923. szeptember 26-án a bajor kormányfő, Eugen von Knilling Bajorország kormánybiztosává nevezte ki. Knilling szintén félig-meddig fellázadt a berlini kormány ellen. Knilling a Wolf hírügynökség révén értesült Kahr jelöléséről. Az alkotmány 84. cikkelye alapján von Seeckt tábornoknak és beosztottjának, Gessler tábornoknak állt hatalmában a kormánybiztos személyét kijelölni. Még negyvennyolc óra sem telt el, máris újabb konfliktus támadt a Birodalom hadvezetősége és a bajor hadsereg vezetője, a VII. Védelmi Kerület parancsnoka, Ottó von Lossow tábornok között. Von Kahr polgári lázadása mellé most egy katonai felkelés is társult, amelyet a tábornok sokkal veszélyesebbnek tekintett a Birodalom egységére nézve. Milyen indíték állt a háttérben?

Minden egybevetve meglehetősen jelentéktelen dologról van szó. Gessler tábornok táviratban utasította Lossowot arra, hogy „ha kell, erőszakkal" foglalja le Hitler lapját (Völkischer Beobachter). A lap előző nap felségsértést követett el, amikor elítélően nyilatkozott von Seeckt tábornokról, és barátságtalan célzásokkal illette Seeckt uralkodó jellemű nejét, Dorothea Jacobsont. A hadügyminiszteri utasításra válaszul Lossow — rövid és csípős hangvételű — táviratot küldött berlini parancsnokának: „Befehl unausführbar!" (A parancs nem hajtható végre!). A tábornok tehát kereken visszautasította a miniszteri parancsot, s ez erős ellentétekre utalt. Münchenben az állami hadsereg többé már nem követte Berlin utasításait. A bajorországi hadügyi biztos fellázadt a kormány ellen. Von Lossow von Kahr pártjára állt. Így teljesedett be a polgári és a katonai puccs.

Lossow tábornok hozzáállása nem 1923 őszétől eredeztethető, hiszen már korábban is tett egy igen jellemző megjegyzést. Az általa kínált megoldás a nemzeti egység megsemmisítését célozta: „Ha minden összedől, hagyjuk, hogy az egyes régiók önállóvá váljanak." A Ruhr-vidéki konfliktusok óta nem riadt vissza a szeparatizmus gondolatától, noha erről nyilvánosan nem beszélt. Kijelentésére azonnal megérkezett a válasz: Ebért elbocsátotta a tábornokot.

Von Lossow tehát elbocsátott zendülőként élt müncheni hivatalában.
Von Kahr egy kizárólag bajor katonákból álló osztag Landeskommandantjává nevezte ki. München összes laktanyájának tisztjét és katonáját felszólították arra, hogy tegyen esküt a lázadó tábornok előtt. Két tábornok kivételével mindenki engedelmeskedett. Ez a két tábornok azért utasította vissza a parancsot, mert alkotmányellenesnek tekintették. Huszonnégy magas rangú tiszt azonban a lázadók cinkosává vált a katonai körzet székhelyén, ahol Lossow volt a vezető. A parancsmegtagadó tábornok hivatalosan tagadta meg az engedelmességet Ebért elnöknek és katonai feljebbvalóinak. Újabb puccs a láthatáron! Noha ez a puccs

nem mutatott túl a szavak szintjén, attól a naptól fogva kél „szükségkormány" állt szemben egymással: a Kahrt és Lossowot törvényen kívül helyező központi kormány, valamint Kahr és Lossow, akik fittyet hánytak Ebért kormányfő utasításainak, és meneszteni akarták a berlini kormányt.

A konfliktus egyre inkább elmérgesedett.
1923. szeptember 28.
Von Kahr önhatalmúlag egész Bajorországban eltörölte a „köztársaság védelmében hozott törvényt", amelyet a berlini kormány az alkotmány 84. cikkelye alapján hozott. Ettől a naptól fogva a központi kormány gyakorlatilag semmiféle hatalommal nem bírt Bajorországban.

Október 1.
Berlin arra utasította von Lossow tábornokot, hogy „hazaárulás" vádjával tartóztasson le egy tisztet. Lossow kategorikusan visszautasította, hogy a parancsnak engedelmeskedjen.

Október 18.
A birodalmi hadügyminiszter elbocsátotta állásából von Lossow tábornokot, és utódjául Kress von Kressenstein tábornokot nevezte ki.
Erre válaszul a bajor kormány hivatalosan megszakított minden kapcsolatot a német kormánnyal, és von Lossow tábornokot a bajor hadsereg parancsnokává nevezte ki. A VII. Hadosztály katonáit felmentették a nemzeti hadseregnek tett esküjük alól, és az egész hadosztály a bajor kormány fennhatósága alá került.
Október 27.
Ebert kormányfő utolsó próbálkozásként felszólította von Kahrt, hogy engedelmeskedjen az alkotmánynak. Von Kahr nemet mondott, sőt, csapatösszevonásokat rendelt el Bajorország északi határán.

November 4.
Von Lossow tábornok elhatározta, hogy önálló bajor kormányt alapít. A leendő kormányt ő maga, von Kahr korábbi kormánybiztos és Hans von Süsser egykori rendőrparancsnok alkotta. Fontos megemlíteni, hogy ez a kormány a híres bajor uralkodócsalád, a Wittelsbach família visszatéréséig gyakorolta volna a hatalmat.
Láthatjuk, hogy itt nem pusztán a Berlinnel történő szakításról van szó: a régi monarchia mielőbbi újjáélesztésén munkálkodtak.

Tervük egyszerű és világos volt: elszakadnak Berlintől, majd (a lakosság véleményének kikérése nélkül) egy báb-dinasztiát emelnek trónra, akik mindössze arra voltak képesek, hogy kereket oldjanak, amikor az elmebeteg, zsidó származású Kurt Eisner 1918. november 9-én elfoglalta a királyi palotát. Az örökös, Bajorországi Rupprecht arról ábrándozott, hogy a trónra lépés alkalmával a bukott császár utódjaként újra megjelenik Berlinben. Pillanatnyilag kénytelen volt beérni a bajor koronával, amelyet a család pár évvel korábban hajított félre. De még ez a — von Kahr és von Lossow által fényesre súrolt — korona is jól mutatott volna kis kancsóján. A Kahr-Lossow összeesküvés tehát egyszerre két célt szolgált. Berlin ellen fordultak, és ugyanakkor újraélesztettek egy regionális dinasztiát, amelynek révén Bajorország elszakadhatott a Birodalomtól Ez szebb volt, mint amiről Raymond Poincaré valaha is álmodhatott volna.

Pontosan ez volt az a tényező, amit Hitler utálatosnak talált. Az ilyen típusú szeparatizmus a Nagy-Németországgal kapcsolatos terveinek végét jelentette volna. Bajorország elszakadását sorban követte volna a Palatinátus (Pfalz), a Ruhr-vidék és a Rajna vidékének (Hugó Stinnes híres „hercegsége") elszakadása. Nem kizárható, hogy Kelet-Poroszország is beállt volna a sorba, hiszen a szeparatisták itt is aktívak voltak. A szeparatizmus éppen olyan borzalmas ellensége volt a Birodalomnak, mint a kommunizmus. A Birodalom összeomlását csakis e két ellenség szétzúzásává! kerülhették el. Hitler azonban Münchenben túlbecsülte saját erejét. A gazdagon felfegyverzett VII. Hadosztály, ami akkorra már nem az állami hadsereg, hanem Lossow fennhatósága alá tartozott, igen kemény diónak bizonyult, annak ellenére, hogy az ifjú tisztek és katonák Lossow előtt tett hűségesküje sem önkéntesnek, sem őszintének nem volt nevezhető.

Von Lossow tábornok félénk természete azonban kiváló lehetőséget kínált Hitler számára. Lossow akaratgyengesége közismert volt: tartott attól, hogy határozottan elkötelezze magát. Aranyozott vállapja elveszítésének lehetősége megrémisztette. Nem akart kockáztatni, inkább várt, amíg a puccs sikere garantált nem lesz. Csak akkor volt hajlandó belevágni valamibe, ha a dolog sikere legalább ötvenegy százalékra tehető. De mikor lehet ötvenegy százalékosan biztos az ember egy leendő államcsíny sikerében?

Az esélyek az ember jellemén múlnak. A gyengék nyolcvan százalékos esélynél is elbuknak, míg az erős akaratú emberek képesek húsz százalékos eséllyel is nyerni. Von Lossow tábornok azért mulasztotta el a lehetőségeket, mert nem volt elég mersze a sikerhez. Engedte, hogy Hitler már az események kezdetén győzelmet arasson felette, noha hatalmas előnnyel indult Hitlerrel szemben. Tizenkétezer puskával, és jelentős nehéztüzérségi fegyverzettel ellátott csapatai ellenére 1923. november 8-án abban a pillanatban beadta a derekát, amikor Hitler pisztolyt nyomott az orra alá.

A pán-germán Hitler semlegesítése érdekében a szeparatista és regionális autonómiára törekvő von Kahr haladéktalanul betiltott minden nemzetiszocialista gyűlést. A Völkischer Beobachter megjelenését felfüggeszt tették, noha csak egy hónappal a berlini utasítást követően. Hitler számára a helyzet 1923 novemberében rendkívül bonyolult volt. Egyrészről semmilyen áron nem akart összeütközésbe kerülni a hadsereggel, még abban az esetben sem, ha az ideiglenesen Lossow és Kahr irányítása alatt áll. Másrészről pedig számos fontos információt eltitkoltak előle.

Azt azonban világosan tudta, hogy von Kahr és von Lossow emberei a kezdeti fenyegetőzéstől és lázongástól hamarosan eljutnak a konkrét cselekvések szintjére. De miért is fogták volna vissza magukat, amikor jelentős haderő állt a rendelkezésükre, és látták, hogy a minden oldalról aláaknázott berlini kormány - ahogy az már számtalanszor előfordult -a bukás szélén áll? Hitler úgy döntött, hogy a nemzetellenes államcsínyt csírájában fojtja el. Gyorsan és határozottan kelleti cselekednie, bármilyen szegényes lehetőségek álltak is rendelkezésére. Elhatározta, hogy megelőzi von Kahrt. A dátumot is kitűzte: november 11. Ez a nap azért volt jelentőségteljes, mert 1918. november 11 -ét idézte, valamint annak a Németországnak az összeomlását, amelyet Hitler ismét naggyá szándékozott tenni.

A tervet késedelem nélkül készítette elő. 1923. november 10-én a Kampfbund vezetője és az SA parancsnoka egy éjszakai hadgyakorlat ürügyén összehívja több százezer emberét München északi területén. Tudta, hogy reggel a hadsereg legfontosabb osztagai a fegyverszünet emlékünnepségével lesznek elfoglalva. Hitler emberei — mintha ők is az emlékünnepségre tartanának — bevonulnak München központjába. Egy meglepetésszerű, áldozatokat nem követelő támadás révén (a katonai egységek hivatalos szolgálatban lennének) elfoglalnák a nagyrészt demilitarizált város összes hatalmi pontját. Hitler arról sem feledkezett el, hogy aznap a postahivatalokban, a hidaknál, a nyomdákban és mindenek elolt a kerületi katonai parancsnokságokban alig állnak majd őrök. Lo frw a katonai parádét irányítja majd a/ ünnepi pódiumról. Amikor minden készen áll, Erich Ludendorff és Hitler bejelenti, hogy átveszik a hatalmat Von Kahr és von Lossow nem bírta a nép bizalmát. Az emberek csatlakoznak Hitlerhez, aki a nemzeti legendának számító Ludendorff támogatását élvezi. Ilyen körülmények között valószínűsíthető, hogy von Kahr és von Lossow fejet hajt a megmásíthatatlan tények előtt.

Miért volt szükség Ludendorff tábornokra? Hitler nem kedvelte különösebben a tábornokot, mivel beosztottjaival zsarnoki, távolságtartó és önkényes módon bánt. Ezen felül furcsa szeszélyek megszállottja volt Felesége, Marguerite különc nőszemély volt: homályos, ókori misztériumokon alapuló, új vallást akart létrehozni Ludendorff vakon követte prófétanőjét. Erről a gyengeségéről kevesen tudtak.

A mérleg pozitív oldalán népszerűsége állt. Ő volt a Birodalom két leghatalmasabb katonai vezetőjének egyike. Presztízsét még inkább növelte, hogy

1918 júliusának közepén csapataival majdnem elérte Párizst. A németek büszkék voltak Ludendorff múltjára és méltóságteljes megjelenésére. Bárhol is jelent meg szigorú tekintetével, díszes uniformisában, fején ragyogóan csillogó sisakjával, a nép ujjongásban tört ki. Ő volt a német hazafi megtestesítője. Hitler éppen ezért elismerően szólt róla, és dicsőítette személyét. Győzelmük esetén Ludendorff a Birodalom egyik nagy csillaga lett volna. Ez a lehetőség nagy mértékben legyezgette közismert büszkeségét. Így került Hitler 1923 novemberére tervezett államcsínyének szereplői közé. Hatalmas szablyája rezidenciájának játékasztalán várta, hogy ismét oldalára csatolja.

Vajon von Kahr kiszimatolta a gyors ellenpuccsot? Vagy Lossow kémeitől szerzett róla tudomást? Egy dolog biztos: mindketten azon versengtek, hogy lépéselőnyhöz jussanak a másikkal szemben. Von Kahr nagygyűlést jelentett be november 8-ára, két nappal azt az estét megelőzően, amikor Hitler csapatai Münchenbe szándékoztak vonulni. Amennyiben von Kahr november 8-án Rupprecht herceg vezetésével kikiáltja a bajor királyságot, és egyúttal minden kapcsolatot megszakít Berlinnel. Hitler tervei dugába dőlnek. Az egységes Németországgal kapcsolatos vágyairól örökre lemondhat és mozgalmat minden kétséget kizáróan betiltják. Gyorsan kellett cselekednie. A puccs tervezett időpontját (november 10) kénytelen volt két nappal előrehozni. Az államcsínyt késlekedés nélkül, november 8-án, von Kahr gyűlésének napján kellett végrehajtania, és már hetedike volt. Hitlernek mindössze 24 óra állt rendelkezésére, hogy terveinek stratégiáját radikálisan megváltoztassa. A 11-ére kidolgozott tervek az események fényében kivitelezhetetlenek voltak. Azonnali erődemonstrációra volt szükség.

Miféle erődemonstrációt rögtönözzön? Hitler a képzelet embere volt, és döntéseit általában gyorsan hozta meg. Azonnal elhatározta, hogy a csatát azon a helyszínen vívják meg, ahol von Kahr saját gyűlését szándékozott megtartani. A Bürgerbraukellerben tartandó nagygyűlésen kétségkívül jelen lesz München összes polgári és katonai vezetője, valamint a város több százezer jelentős személyisége. Bajorország krémje fog gyülekezni ezen a helyen. Mi lenne, ha Hitler kihasználná az összegyűlt tömeg kínálta lehetőségeket?

Mi lenne, ha azon a helyen, ahol von Kahr saját terveit szándékozott előadni, Hitler hirtelen előlépne, és saját terveit tárná a hallgatóság elé? A tömeg rendszerint gyáva és ingatag. Hiába volt Lossow tábornok, kevéssé emlékeztetett Mars hadistenre, von Kahr pedig csupán egy magas rangú köztisztviselő volt: vajon képes lett volna ellenállni Hitler ágyúlövésként dübörgő hangjának? Hitlernek ez alkalommal egyszerűen nem volt más lehetősége. Von Lossow jól ismert kalkulációja alapján minimum 51 százalékos esély kell a sikerhez. Hitler esélyei azonban igen csekélyek voltak.

Előfordulhatott, hogy a burzsoákból álló közönség egyszerűen kifütyüli és elzavarja. Az sem volt kizárt, hogy mielőtt száját szóra nyitná, letartóztatják. Mi történik, ha von Kahr és von Lossow életében először úgy viselkedik, mint Bayard Garigliano hídján, vagy mint Bonaparte Arcole hídján?

Hitlernek azonban nem volt ideje tétovázásra. Kicsi az esélye a sikerre? Akkor is ez volt az egyetlen esélye, különben november 9-ének hajnalára pártját és a német egységet illetően mindent elveszít.

Az akciót bátorsággal kellett végrehajtani. Hitler még Ludendorffnak sem tett említést arról, hogy terveit a kényszerítő körülmények hatására megváltoztatta. Valódi szándékait mindenki elől el akarta rejteni, így aznap délután hosszú időn át beszélgetett a közismerten pletykás természetű, Hoffmann nevű fényképész barátjával a München leglátogatottabb részén található Heck kávéházban. Hitler kétórányi beszélgetés után erős fejfájásra hivatkozva elhagyta a kávéházat. Hoffmann álmodni sem mert volna arról, hogy Hitler puccsot készít elő, így hazament és nyugodtan ágyba bújt. Hitler ezzel a trükkel von Lossow rendőrségét akarta megtéveszteni. Miközben a város izgatottan várta von Kahr gyűlését, Hitler órákon át iszogatta kávéját egy rendkívül frekventált kávéházban. Melyik rendőrségi ügynöknek jutott volna eszébe, hogy a nyugodtan kávézgató úriember két órával később államcsínyt kísérel meg?

Hitler mindössze pár testőrt választott ki kíséretéül, de küldetésük valódi célját még nekik sem árulta el. Beszállította őket hatalmas, vörös Mercedes-Benz típusú gépkocsijába. Göring, aki Hitler mellett ült, acélsisakját az ölében tartotta becsomagolva. Hitler hosszú kabátja alatt zsakettet viselt (akkoriban az előkelő személyek sötét ruhában jártak). Vaskeresztjét ruhájára tűzve viselte. A rendőrök egyáltalán nem számítottak semmiféle atrocitásra. Hitlernek sikerült terveit tökéletes titokban tartania. Eközben hatszáz rohamosztagos gyűlt össze Göring mellett a Bürgerbraukeller elnevezésű sörkertben, látszólag azzal a céllal, hogy legurítsanak néhány korsó sört.

Hamarosan leszállt az este. A söröző háromezer főt befogadó nagyterme tele volt, és a hallgatóság nagyrészt gazdag polgárokból állt Von Kahr őméltósága a színpadra lépett, és szokás szerint ünnepélyes frakkját viselte. Egyhangúan fogott hozzá nagy beszéde megtartásának. Mindenki láthatta, hogy a másnapra tervezett monarchia nem tréfadolog.
Este háromnegyed kilenc volt. Hitler két hűséges követője, Alfréd Rosenberg és Max Ervin von Scheubner-Richter (akit másnap meggyilkoltak) társaságában a terem végében állt egy oszlop mögött Hirtelen felfordulás tört ki, és von Kahr ijedten így kiáltott: „Itt vannak a kommunisták!"

Valójában nem a kommunisták érkeztek meg, hanem Hitler huszonkét rohamosztagosa hatolt be a terembe és fogott gépfegyvert a hallgatóságra. Hitler felpattant egy székre és revolverével a terem mennyezetébe lőtt. Általános pánik tört ki. A székeket felborították, egy parlamenti miniszter pedig az asztal alatt keresett menedéket. A dobogón álló von Kahron úrrá lett a rémület, s arca olyan fehér lett, mint hitvesi ágyán a lepedő. Szótlanul meredt Hitlerre, aki azon volt, hogy felmásszon mellé a dobogóra.

Hitler a következő kiáltással fordult a hallgatóság felé: "Kitört a nemzeti forradalom. A termet hatszáz, állig felfegyverzett ember veszi körül. Az egész városban átvettük a hatalmat. A hadsereg is a mt oldalunkra állt. Rohamosztagosainkkal együtt perceken belül ideérnek." A hallgatóságon zavarodottság és aggodalom vett erőt. Göring a pódiumra lépve gúnyos megjegyzésekkel igyekezett jobb kedvre hangolni a jelenlévőket, miközben Hitler egy szomszédos szobába vezette von Kahrt, von Lossowot és von Seissert. Egyenesen nekik szegezte a kérdést: „Minden hatalmukat elveszítették! Szeretnének ismét valamilyen pozíciót betölteni egy közös kormány keretein belül?"

Hitler az erőszakos megoldások helyett mindig megpróbálta békés úton rendezni a konfliktusokat. Ez a három ember Hitler terveinek és jellemének az ellentétét személyesítette meg. A gazdagok alkotta, hatalmas tömeg szamara azonban ezek a személyek a beilleszkedést és a nyugalmat testesítették meg. Hitler hajlandó volt ideiglenesen biztosítani nekik a zsakettet és az arany paszományt, feltéve, hogy hézagpótlóként részt vesznek forradalmi kormányában: „Von Kahr méltóságos uram, ön lesz Bajorország régense".

Ez az ígéret nem jelentett túlságosan nagy elkötelezettséget Hitler számára, hiszen „az új nemzeti kormány politikai irányítását" saját maga számára tartotta fent. Ha ő irányít mindent, akkor miféle irányítanivaló maradhat von Kahr számára? Tervei szerint von Kahr régens fő feladatköre dossziék rendezgetésében és medáljai tisztogatásában merült volna ki. Hitler úgy tért vissza a pódiumra, mintha megegyezést kötött volna a három úriemberrel, akik még mindig az események hatása alatt álltak. Pár perc alatt teljes mértékben visszájára fordította a kialakult helyzetet. Beszédje minden egyes pontját világos érthetőséggel igyekezett a hallgatóság tudtára adni: „Most valóra váltom fogadalmamat, amelyet öt évvel ezelőtt tettem, amikor vakon és tehetetlenül feküdtem egy katonai kórházban. Megfogadtam, hogy nem nyugszom addig, amíg új, hatalmas és szabad Németországot nem hozok létre abból a nyomorult állapotban lévő országból, amit akkor láttam." A háromezres hallgatóság kifütyülte Hitlert, amikor korábban a helyszínre érkezett. Beszédje még negyed órája sem tartott, a közönség talpra ugorva éljenzett, a férfiak izgatottak voltak, a nőknek pedig könnyek szöktek a szemébe.

A Müncheni Egyetem professzora, Karl Alexander von Müller szavait idézve: „Hitler zseniális beszédjével teljes mértékben visszájára fordította a hallgatóság érzelmeit. Ilyen látványban ritkán volt részem életem során."

Hitler kijelentette: „Kahr, Lossow és Seisser támogatja nemzeti kormányunkat. Önök is egyetértenek a német nemzet számára kínált megoldásunkkal?" Majd elhagyta a pódiumot, s a közönség arra buzdította, közölje von Kahrral, hogy „a jelenlévők egy emberként követik, ha csatlakozik a forradalomhoz." Kahr, Lossow és Seisser még mindig habozott, azonban saját fülükkel hallották, hogy Hitler saját oldalára állította a gyűlésükre összesereglett hallgatóságot. Hirtelen feltűnt a teremben az est fénypontja: Ludendorff tábornok.

Ludendorff nem volt tisztában Hitler terveivel, de ha tisztában lett volna, minden bizonnyal nem támogatta volna Hitlert, hiszen számára ezek a tervek túl kockázatosnak tűntek. Hitler azonban szokásához híven mindig csak az utolsó pillanatban közölte az információkat, és akkor is csak azokkal, akiket a terv végrehajtásához elengedhetetlenül szükségesnek talált. A többiek az események során értesültek a fejleményekről. Miután Hitler emberei elfoglalták a termet, Scheubner-Richter azonnal Ludendorffért rohant, aki igen morcos volt, amiért csak az események végére kap "meghívást". Gyorsan egy autóba ültették, még annyi ideje sem maradt, hogy kabátot váltson. Hirtelen feltűnése tovább fokozta a hallgatóság kavargó érzelmeit: ..Micsoda? Ludendorff is csatlakozik Hitlerhez?" Ez a tény az emberek szemében némiképpen legálissá tette a forradalmat. Ludendorff nyersen így szólt a három úriemberhez, akik félig-meddig Hitler foglyai voltak: „Éppen annyira meg vagyok döbbenve, mint önök. Az első lépést azonban megtettük, és ez az ügy a német haza létéről szól. Csak annyit mondhatok önöknek, hogy álljanak a mi oldalunkra."

A "mi" oldalunkra. Ludendorff úgy beszélt, mintha legalábbis Hitlerrel karöltve vitték volna véghez az államcsínyt. Von Kahr „a monarchia kormányzójaként" beleegyezését adta, noha az említett bajor királyság már régen a történelem tengerének mélyére süllyedt, ahonnan nem is támadt fel soha többé. Hitlernek semmi kifogása nem volt az ellen, hogy von Kahr ilyen zengzetes titulust adományozott magának. Von Lossow tábornok tömören nyilvánította ki hűségét: „Őexcellenciája minden szavának engedelmeskedem." Valójában örült, hogy menedékre lelt Ludendorff szárnyai alatt.

Ami Seissert illeti, ő még zengzetes szavakat sem ejtett ki száján. Úgy követte Ludendorffot, akár a bibliai Gáspár király Menyhértet és Boldizsárt. A közönség ujjongva fogadta a már fegyvertelen Hitlert, a császár kamarásához illő méltósággal lépkedő Ludendorffot, valamint a három „túlélőt": Von Kahrt, a monarchia feltételezett megmentőjét, a bokáját összeütő von Lossowot, és Seisser rendőrkapitányt, aki fél órával korábban még letartóztatta volna Hitlert, ha tehette volna. Most azonban boldogan csatlakozott a győztesekhez. A történész Fest így ír ezzel kapcsolatban: .A csoport tagjai együtt tértek vissza a terembe, és úgy viselkedtek, mintha a legszívélyesebb barátok lennének. A látszólagos egység megvalósulása elegendő volt ahhoz, hogy a közönség székekre állva éljenezzen, a színészek pedig a hallgatóság üdvrivalgása közepette ráztak kezet." Ludendorff a következő szavakkal igyekezett még inkább fokozni a közönség lelkesedését. „E történelmi pillanat nagysága és megdöbbentő ereje magával ragadja a lelkemet. Életemet a Birodalom nemzeti kormányának szentelem." A közönség ezután csatlakozott az utcán masírozó nemzetiszocialista felvonulókhoz. A puccsot mesterien hajtották végre. Hitler bátorsága fantasztikus sikerre vezetett.

Tizenhárom órával később azonban minden elveszett. Hitler megsebesült, tizennégy bajtársa szörnyethalt, a forradalmat pedig vérbe fojtották.

Erich von Ludendorff tábornok volt a német hadműveletek fő irányítója az I. Világháború idején, s ő volt az, aki több ízben győzelmet aratott az oroszok felett. Az újonnan alakult bolsevik kormány 1918-ben minden hatalmától megfosztotta, így Ludendorff életét a kommunizmus elleni harcnak szentelte. A képen Adolf Hitler társaságában szerepel, akit már a korai időszakban is patronált. Az ő nevéhez fűződik a totális háború, melynek során a nemzet egészét mozgósították a szovjet elnyomás elleni küzdelemben.

Harmincadik fejezet
HITLER TERVEZETT FORRADALMA VÉGET ÉR

A történész Fest őszintén elismerte, hogy Hitlernek minden esélye meg lett volna a sikeres és erőszakmentes államcsíny végrehajtására. Az a tény, hogy Hitler nem adott utasítást a központi távíróirodák és minisztériumok megszállására, valamint a vasútállomásokat és a laktanyákat sem foglalta el, teljes mértékben beleillett a terveibe. Hitlernek esze ágában sem volt erőszakos felkelés révén átvenni a hatalmat Münchenben. Úgy tervezte, hogy a bajor főváros népe mellé fog állni, ő pedig győzelmesen vonul be Berlinbe.

Vajon Hitler is olyan naiv volt, mint Ludendorff, aki nyugodtan elengedte Kahrt és társait, holott ezek a személyek néhány órával később a forradalom bukását okozták? Első lépésként lakat alatt kellett volna tartania kétséges „bajtársait", amíg az államcsíny sikere biztossá nem válik. Másodsorban pedig amikor valaki forradalmat szervez, nem kezdhet aggodalmaskodni azon, hogy lesznek-e áldozatok az ellenfél táborában. Ha az ember egyszer elszánja magát, akkor bármi áron, késlekedés nélkül magához kell ragadni az irányítást és a hatalmat. Ha ellenállás tőr ki egy olyan fontos ponton, mint például a kommunikáció, azt könyörtelenül el kell tiporni.
Nagy dolgok soha nem valósulhatnak meg félmunkát végezve. Az eszmék nem elegendőek, az ellenfél ugyanis gúnyt űzhet belőlük. A túlzott visszafogottság a politikában szentimentalizmusnak minősül. A szentimentalizmus pedig nem helyénvaló egy olyan pillanatban, amikor valaki mindent kockára tesz egy forradalom sikere érdekében. Lenin példája kiválóan igazolta ezt 1917 októberében. Egy pillanatra sem hagyta, hogy ellenfelei rátehessék kezüket az orosz telefonhálózatra és a távírórendszerre. A gyors kommunikáció ezen eszközei voltak Lenin első célpontjai Hitlernek érdemes lett volna először tanulmányoznia a bolsevik forradalom történetét, mielőtt ilyen nyilvánvaló kockázatokkal járó vállalkozásba fog.

Hitler azonban egyáltalán nem akarta Lenin példáját követni. Minden áron el akarta kerülni, hogy szakadás következzen be mozgalma és a hadsereg között, hiszen az új Németországot a hadsereg segítségével akarta megteremteni.

Hatalmas hibát követtek el azzal hogy nem vettek irányításuk alá a katonai kommunikációs központot. Amikor Hitler értesült erről — este tizenegy sem volt —, még bőven maradt volna ideje arra, hogy megakadályozza, hogy Lossow a távírót használja. Mindössze egy néhány percig tartó fegyveres támadásra lett volna szükség. Ő azonban makacsul ragaszkodott eredeti elképzeléséhez, mely szerint egyetlen puskalövés nélkül akart győzelmet aratni.

Mivel Hitler nem volt hajlandó cselekedni, az egészen addig gördülékenyen zajló puccs másnap reggelre elbukott. A pár órával korábban még utolsókat rúgó bajor kormány néhány távirat segítségével új erőre kapott.

Időközben egy másik prominens személyiség, név szerint Rupprecht herceg is beleavatkozott az események menetébe. Vajon hány pohárral gurított le azon az estén? Egyszerű polgár volt csupán, hiszen családja pontosan öt évvel korábban, 1918. november 9-én behódolt a marxista csőcseléknek, s ezzel Bajorországot kiszolgáltatta a söpredék véres diktatúrájának, melynek célja az volt, hogy Bajorországból szovjet köztársaságot csináljanak.

A herceg kastélyából hajnali fél kettőkor küldöttet menesztett Kahrhoz és Lossowhoz.
Tanácsot akart adni nekik? Nem, tanácsról szó sem volt: utasításokat küldött nekik. De vajon kinek és minek a nevében érkeztek a parancsok? Ki hatalmazta fel a herceget erre? Kahr azonban mindenben a herceg kedvére akart tenni, hiszen leghőbb vágya az volt, hogy mielőbb a Koronatanács elnöki székébe ülhessen. Rupprecht kifejezetten utálta Ludendorff tábornokot, amit következő szavai hűen tükröznek: „Ludendorff egy betolakodó, egy porosz betolakodó". Az ilyen németek nem érdekelték. Egyedül Münchenben volt lehetősége visszaszerezni a koronát, amit családja a söpredék lábai elé helyezett.

Az ex-trónörökös által javasolt megoldás rendkívül brutálisnak ígérkezett: „Szükség eseten vessék be a hadsereget!"

Akkor azonban München városa szívvel-lélekkel a puccsisták oldalán állt. A puccs estéjén a Nemzetiszocialista Párt 287 új taggal gazdagodott. A város különböző pontjain felállított szabadtéri toborzóirodáknál tolongtak a jelentkezők. A katonai laktanyákban a katonák és az ifjú tisztek boldogan figyelték Hitler tevékenységet és csapatai menetelését.

Rupprecht herceg a bajor nép akaratát semmibe véve kész volt arra, hogy saját honfitársaira tüzet nyisson, hogy palotáját és trónját visszaszerezze. Terve valóra vált: néhány órával később München központjában holttestek tucatjai hevertek a földön. 1923. november 9-ének éjjele zűrzavarba torkollott.

A háztetők felett hamarosan megjelent a kelő nap fénye. A dolgok egyre rosszabbra fordultak. Vajon Hitler tehetett volna még valamit az események visszafordítása érdekében?

A szörnyű hírek hallatán Hitler megdöbbent. Ludendorff hullafáradtan nyugovóra tért, így a döntéseket Hitlernek egyedül kellett meghoznia.

Még mindig módjában állt volna, hogy a 19. Gyalogezred laktanyáit megszállja, a hazug von Kahrt és von Lossowot fogságba ejtse, majd a vasútállomást és a hidakat elfoglalja. Hitlernek több ezer ember állt rendelkezésére, ennek ellenére nem akart támadást intézni a laktanyák ellen. Államcsínyét azért akarta minden áron sikerre vinni, mert a nép láthatóan mellette állt és támogatta, nem pedig azért, mert egy hűtlen tábornok és egy reménytelenül burzsoá hivatalnok köpönyeget fordított, s a kezdeti rokonszenv után elárulta őt és a forradalmat. Éppen ezért nem tett lépéseket a kormány utolsó katonai erődjének elfoglalása érdekében. Azon az estén önmagához hűen, szívvel-lélekkel azon volt, hogy a közvélemény rokonszenvét és támogatását megnyerje. A nép támogatásának erejével akart győzelmet aratni aranypaszományos, aktatologató ellenségei felett. Ellenfelei kénytelenek lesznek megadni magukat, amikor látják, hogy a nép szilárdan mellette áll. Azon az éjjelen több ízben beszélt legénységének a propaganda fontosságáról.

A propaganda mindig Hitler meghatározó szerepű fegyverének számított, s tüzérsége célba vett mindent, ami az útjában állt. Úgy döntött, hogy késedelem nélkül tizennégy tömeggyűlést szervez. Hajnaltól az egész várost mozgósítani akarta. Müncheni polgárok ezrei gyűlnek majd össze a város minden kerületéből, és Hitler beszélni fog hozzájuk. Az őrjáratok pedig mindenhová elviszik a jelszót: „Lobogjon minden zászló!"
„Most majd meglátjuk, hogy fel tudjuk-e ébreszteni a nép lelkesedését".

Sikerrel jártak, és a délutáni események kedvezően alakultak. A várost mindenhol zászlók díszítették. A város polgárságának legfontosabb központjában, a városházán kezdettől fogva horogkeresztes zászló díszelgett. Az épülettel szemben felállított emelvényen Julius Streicher tartott ékesszóló beszédet. A tömeg ujjongott. Egyetlen ellenzéki, marxista vagy szeparatista bekiabálást sem lehetett hallani. Streicher nem akart kimaradni a forradalomból, így beszédjét rövidre zárva csatlakozott a lázadókhoz, és közvetlenül Hitler mögött lépkedett a menetben.

Hiába támogatták a bajorok Hitlert, a bajor kormány már előző este belefogott a csapdák felállításába. Hitler úgy döntött, hogy mielőtt tizennégy gyűlését megtartaná, hatalmas propaganda-tüntetést szervez. A menet a város egyik végéből a másikba vonulna, hogy a népnek lehetősége legyen véleményét már kora reggel kinyilvánítani. Ezt a parádét leginkább Ludendorff akarta. Hitler jól tudta, hogy forradalmának a nép ujjongása ellenére egyetlen sortűz is véget vethet.

Később a következő szavakat mondta ezzel kapcsolatban: „Ez volt életem legvégzetesebben vakmerő döntése."

A felvonulást gyorsan megszervezték. Eleredt a hó. A menet elején haladók

horogkereszttel, valamint a régi trikolor színeivel díszített zászlókat lobogtattak. Mögöttük - elmaradhatatlan ballonkabátjában - a sápadt Hitler menetelt. Göring horogkereszttel díszített acélsisakját viselte. Fekete bőrkabát volt rajta, s Becsületrendjét is kitűzte. Hitler kétezer hűséges követője rendezett sorokban vonult az utcákon. A menet végén korábbi katonák, egyenruhás kadétok, fiatalok, munkások és kereskedők csoportja haladt. Ők nem rendeződtek menetoszlopokba, de a horogkeresztes karszalag elárulta, hogy egy csoportba tartoznak. A menet egyik legkiemelkedőbb vezetője Ludendorff tábornok volt, aki vadászkabátot viselt, mintha csak egy alpesi zerge nyomait követné.

Hitler így emlékezett vissza azokra a pillanatokra:,Azzal a meggyőződéssel indultunk el, hogy történjék bármi, ez a felvonulás az események végét fogja eredményezni. A menet énekelve indult el." A történelemrajongó Hitler volt a menetben az egyetlen, akinek eszébe jutott, hogy 1923. november 9-e Bonaparte Napóleon „Brummaire 18" néven ismert államcsínyének évfordulója. A „kis káplár" azon a napon győzelmet aratott, bár a győzelem egy hajszálon múlott. Azon az estén ő volt Franciaország ura. Vajon mi lesz a német káplár sorsa azon az estén? A menet időközben elérte a Ludwig-hidat, ahol az események majdnem véres összecsapásba torkolltak. A rendőrkapitány puskáik megtöltésére utasította az őrosztagban szolgálatot teljesítő katonákat. Göring nekirohant, közel száz tüntető pedig a rendőrökre vetette magát. A hídon hamarosan biztosították a szabad átkelést. A híd túloldalán lévő Zweibrückenstrasse járókelői izgatottan figyelték az eseményeket. John Toland amerikai történész szavait idézve: „A Zweibrückenstrassén rengeteg ember állt, akik lelkesen éljeneztek és horogkeresztes zászlókat lengettek. Sokan közülük csatlakoztak a menethez. A lelkesedés hatására a felvonulók kedvenc rohamdalukat kezdték énekelni."

Toland így folytatja: "Tizenöt perc múlva a menet elérte Marienplatz-ot, amelyet még mindig a gyűlésen kiakasztott horogkeresztes zászlók díszítettek. A városház, tetején még ott lobogott a náci lobogó, s a hatalmas tömeg hazafias dalokat énekelt. Még Fest is elismeri, hogy a tömeg "megváltókent üdvözölte Hitlert".

Hitler bejelentette: „Most a városközpontba vonulunk, hogy a népet az oldalunkra állítsuk.' Ez így is történt. Ha tárgyilagosak akarunk maradni, nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy az előző nap estéjétől kezdve egyetlen marxista sem merészkedett elő. Kizárólag hazafiak, német hazafiak lepték el az utcákat. Egyetlen szeparatista sem jelent meg az utcákon, hogy bekiabálással zavarja meg a menetet, vagy akár csak fintorgó arcot vágjon. Winifred Wagner szállodája ablakában könyökölve integetett Hitlernek. Winifred Hitlerben Parszifál vagy Lohengrin reinkarnációját látta. Egy alkalommal ragyogó szemekkel a következő kérdést tette fel ismerőseinek: "Nem gondolják, hogy Hitlert arra rendelte a sors, hogy Németországot megmentse?"
Az asszony boldogságtól ragyogó szemei azonban hamarosan a forradalmat elsöprő, szörnyű tragédia tanúi lettek.

A lelkes tüntetők az „O Deutschland hoch in Ehren" (Ó, nagybecsű Németország!) c. dalt énekelve, a tömeg ujjongása közepette indultak tovább. A menet a Marsallok Terme (Feldherrnhalle) felé haladt. Ez az épület különös firenzei stílusban épült (a Loggia dei Lanzi mintájára), és a Birodalom dicsőségét volt hivatott megörökíteni. Itt történt, hogy — véletlenül, vagy a balszerencse okán — a menet élén haladó Ludendorff a széles sugárút helyett inkább a kicsi és szűk Residenzstrasse felé vezette a tüntetőket. A rendőrség a környék egyéb pontjain nem tudott volna blokádot állítani. Létszámukat tekintve a tüntetők ötvenszer annyian voltak, mint a rendőrök. Kizárólag a szűk utcának köszönhető, hogy képesek voltak eltorlaszolni az utat, és Ludendorff egyenesen bevezette a menetet a csapdába.

Az események másodpercek alatt zajlottak le. Hosszú ideig tisztázatlan volt, hogy ki adta le az első lövést. Egy Godin nevű rendőrhadnagy jelentése szerint Hitler egyik embere tüzelt először. Godin később visszavonta állítását, és egy vázlatot készített, ami világosan mutatta hogy a rendőrök lőttek először. Egy szempillantás alatt tizennégy halott feküdt a földön.

Bauriedl zászlóvivő haláltusája közben saját vérével áztatta a lobogót
Ezt a zászlót a nácik a továbbiakban Vérzászlónak (Blutfahne) nevezték. Göringet az ágyékán érte találat. Bajtársai a tiroli hegyeken át, hátukon cipelve menekítették Olaszországba. Több mint egy évig lábadozott, de fájdalmai soha nem múltak el, és egész életében fájdalomcsillapítókat kellett szednie. Ez képezi az alapját annak a hamis vádnak, mely szerint Göring kábítószerfüggő volt.

És Hitlerrel mi történt? A sortűz pillanatában karját egy tisztnek, igaz barátjának, Max Erwin von Scheubner-Richternek nyújtotta. A tisztet tüdőlövés érte, s holtan esett össze, magával rántva Hitlert. A Hitler mellett álló Ulrich Graf azonnal Führerére vetette magát, hogy testével védelmezze. Hat golyó fúródott a testébe. Ludendorff egyenes háttal folytatta útját a lövöldöző rendőrök felé. A rendőrök leeresztették puskáikat, és szabad átvonulást biztosítottak a tábornoknak, aki egyik kezét köpenye zsebében tartotta.

Hitler nagy nehezen kikászálódott elesett bajtársai holttestei alól. Amikor a földre zuhant, felkarcsontja eltört. Körülötte patakokban folyt a vér, és a sebesültek nyögdécseltek a fájdalomtól. Egy Walter Schultz nevű orvos besegítette egy mentőautóba, és a régi temető bejáratához vitte. Ezen a baljóslatú helyen várták, hogy a Hitlert a városból kimenekítő egységek megérkezzenek.

A müncheni tömegek éktelen haragra gerjedtek. A járókelők leköpködték a rendőröket. John Toland történész szavaival: „A felháborodott állampolgárok a következő szavakat kiabálták a rendőrök felé: Takarodjatok innen, zsidóimádó hazaárulók, mocskos kutyák! Heil Hitler! Le Kahrral!"

Az utcákat még mindig a nemzetiszocialisták tartották irányításuk alatt. A Landshut egység szorosan zárt oszlopokban, kihívóan a vasútállomáshoz menetelt, miközben a horogkeresztet és acélsisakot viselő katonák hangosan énekeltek.

Röhm és rohamosztagosai von Lossow tábornok központi főhadiszállását, a VII. katonai kerület laktanyáját őrizték. Von Lossow továbbra is a II. Tüzérségi Egység laktanyájában tartózkodott, ahol előzőleg menedékre lelt. Mi értelme lett volna egy bukott forradalom folytatásának? Röhm nem sokkal korábban értesült arról, hogy a mozgalom vezetői vagy elestek, vagy megsebesültek. Mindenfelé elterjedt a hír, hogy Hitler vereséget szenvedett. Von Epp tábornok, aki meglehetősen szimpatizált a náci eszmékkel, és semmilyen kapcsolata nem volt Lossow-val, megpróbált közvetíteni a felek között, és sikeresen el is érte, hogy Röhm és csapatai szabadon távozhattak a laktanyából.

Röhm úgy döntött, hogy egy végső, rendkívül látványos menetet szervez München utcám. A menet tagjai halott bajtársaikat a vállukra véve, fegyvertelenül és némán sétáltak keresztül a városon. Ez volt a forradalmárok búcsúmenete. A járókelők soraiból egyetlen ellenséges hang sem hallatszott. A menet élén egy katolikus fiatalember haladt zászlóval a kezében, akinek nevet később az egész világ megismerte: Heinrich Himmler.

Von Scheubner-Richter asszony férje holttestéhez rohant, és az ősi korok hőseihez méltó szavakkal fejezte ki gyászát: „Borzasztó, ami történt, de ez a katonafeleségek sorsa."

Hitler ez idő alatt pokolian fájó karja ellenére igyekezett talpra állni, hogy menedéket találjon magának. Eszébe jutott barátja, Ernst „Putzi" Hanfstaengl háza. Hanfstaengl felesége, Helene fiatal és csodaszép amerikai nő volt. Megdöbbentő, de igaz: a felkelés bukása után egy amerikai nő fogadta be és rejtette el Hitlert.
Hitler délután négy óra körül érkezett meg a Staffel-tónál fekvő Uffing faluban lévő kis házba. Helene látta, hogy Hitler alig áll a lábán, és sebe erős fájdalmat okoz neki, ezért azonnal ágyba akarta fektetni, hogy pihenjen. A fájdalom azonban egyre erősödött, és karja csúnyán megdagadt. Hitlernek még az is eszébe jutott, hogy lövés érhette. Hosszú időbe telt, mire Dr. Schultz és asszisztense sikeresen ellátta a törést, természetesen altatás nélkül, hiszen

erre nem volt lehetőség. Az ifjú amerikai asszony még a csukott ajtón keresztül is hallotta, ahogy Hitler fájdalmában fel-feljajdul.

Sokkal később az Egyesült Államokban megírta emlékeit a sebesült Hitlerről, akinek ő adott szállást. A hölgy saját angol útikabátját terítette rá a sebesült Hitler vállára. Hitler egy szemernyit sem aludt azon az éjszakán. A vacsoránál Helene férjének fürdőköpenyét viselve jelent meg. Helene férjének a sortüzet követően nyoma veszett. Hitler — sápadt arcán halovány mosollyal — így szólt: „Úgy érzem magam, mint egy római szenátor." Megkérte vendéglátóját, hogy éjszakára húzza le a redőnyöket. Tudta, hogy valószínűleg már mindenhol keresik. Érezte, hogy vadásznak rá.

Hirtelen megcsörrent a telefon. A rendőrök éppen Helene amerikai édesanyjának házában tartottak házkutatást. Ezek a nyugtalan cerberusok Helene házában is bármelyik pillanatban megjelenhettek. Hitler a hír hallatán elővette revolverét.

— Mit csinál? — kiáltott fel ijedten vendéglátója.
Megfogta Hitler kezét, és kicsavarta belőle a kibiztosított fegyvert.
— Gondoljon hűséges híveire, akik bíznak önben. Ki akarja oltani az életét? Hogy hagyhatná cserben ezeket az embereket, akik önhöz hasonlóan az ország megmentésén munkálkodnak?

Hitler kezébe temette az arcát. Az ifjú amerikai hölgy átrohant a szomszédos szobába, és a revolvert egy lisztes hordóba rejtette. Hitler közben összeszedte magát. Helene néhány levélpapírt hozott neki. Hitler higgadtan diktálta le utasításait: Max Amann, a párt pénzügyi vezetője viselje gondját az üzleti ügyeknek, a párt lapjáért és a mozgalom vezetéséért pedig Alfréd Rosenberg lesz a felelős. A nemzetközi kapcsolatokat Helene férjére, Ernst Hanfstaengl-re bízta.

Minden egyes munkatársát személyre szóló megbízásokkal látta el. Éppen hogy aláírta az utolsó levelet, amikor a ház előtt autók álltak meg, és behallatszott a rendőrkutyák ugatása. Az amerikai hölgy másodszor is a lisztes hordóhoz rohant, és a Hitler által lediktált dokumentumokat a hordó aljára rejtette. Ezek a dokumentumok voltak hivatottak arra, hogy bármi történjék, a nemzetiszocializmus tovább éljen. Ezt követően nyugodtan az ajtóhoz sétált, és kinyitotta.

Hitler meg sem kísérelte a szökést. Egykedvűen álldogált és várakozott. A rendőrök megtorpantak, mire Hitler így szólt hozzájuk:

- Ne vesztegessék az idejüket. Készen állok.
A csikorgó hideg dacára sem engedte, hogy meleg kabátot terítsenek a hátára. Ballonkabátját fájós vállára vetette, és egyetlen „kincsét", Vaskeresztjét magához véve kisétált a házból. Arca hullasápadt volt, ahogy a zuhogó esőben és süvítő szélben a rendőrautó felé lépkedett. Este tíz órakor becsukódott mögötte a 65 km-re fekvő landsbergi börtön hetes számú cellájának súlyos ajtaja.
Úgy tűnt, hogy végül minden elveszett.
A remény azonban nem halt meg.

München polgárai mélyen együtt éreztek Hitlerrel a kudarcba fulladt puccsot követően. Kahrt, Lossowot és embereiket gyakorlatilag senki nem támogatta. Tehetetlen dühükben lecsaptak arra a mozgalomra, ami rettentő félelmet ébresztett bennük. A párt irodáit bezárták, a Völkischer Beobachtert betiltották, a mozgalom vagyonát pedig elkobozták. Azonban minél erősebben sújtottak le a mozgalomra, a nép annál inkább felháborodott. Benoist-Méchin így ír ezzel kapcsolatban: „A szokatlan propaganda áldozatául esett polgárok néhány napon keresztül hazafias dalokat zengve járták az utcákat, és Kahr-ellenes jelszavakat kiabáltak."

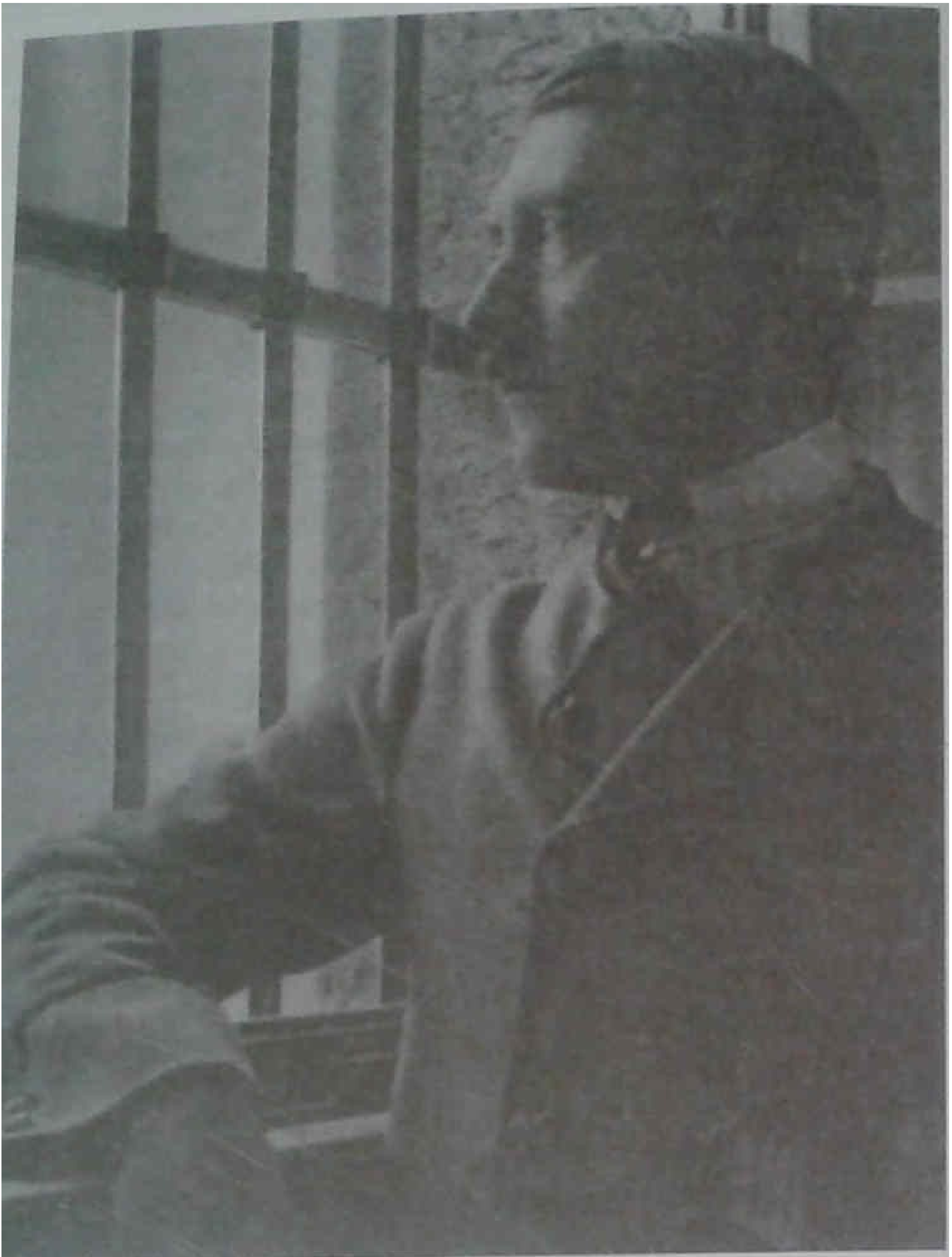
Pierre Soisson történész hozzáteszi: "München utcáin lelkes Deutschland Erwache! (Ébredj, Németország!) és Heil Hitler! kiáltások visszhangzottak".
Egy harmadik francia történész, Raymond Cartier a következő konklúziót vonta le az eseményekkel kapcsolatban: "Kahr 24 óra leforgása alatt Bajorország

legnépszerűtlenebb emberévé vált, és elképzelhetetlen volt, hogy kormánybiztosi pozíciójában megmaradjon."

A Hitler iránti rokonszenv a Müncheni Egyetemen nyilvánult meg leginkább, annak ellenére, hogy a nemzetiszocialista mozgalom elsődlegesen a kisemberek és a munkások körében volt népszerű.

Hitler bebörtönzésének másnapján az egyetemen szavazást tartottak. A szavazás eredményéről szóló hivatalos jelentés igen sokatmondó: „Az egyetemi gyűlés résztvevőinek 70%-a Hitler mellett foglalt állást, 20%-a von Kahrt támogatta, 10%-a pedig semlegesnek vallotta magát Az előadók közül csak azok kaptak figyelmet, akik Hitler mellett szóltak, a többieket kifütyülték."

Bajorországon kívül is rendeztek tüntetéseket Hitler mellett. Ez is mutatja, hogy nem veszített el mindent. Éppen ellenkezőleg: egy valódi rejtély volt születőben.
Senki nem tudhatta, hogy mi lesz Hitler sorsa. Lehet, hogy azon a fagyos novemberi napon, amikor bevonult a börtönbe, belépett a legendák sorába?

Hitler 1924-ben ellátogatott a landsbergi börtönbe, ahol 264 napot töltött fogságban, miután elhamarkodott fegyveres felkelést szervezett a kommunizmus ellen Bajorországban. Ez volt az ún. sörpuccs. Később a szövetségesek ezt a börtönt a német nép ellen elkövetett atrocitások helyszínéül használták: 1945 után hamis vádak alapján rengeteg „háborús bűnöst" végeztek ki ezen a helyen. A kép egy eredeti Hoffmann fotót ábrázol.

Harmincegyedik fejezet
HITLERT HAZAÁRULÁSSAL VÁDOLJAK

„Ha meghalnék, az mindössze azt jelezné, hogy életem csillaga befutotta pályáját, s küldetésem véget ért". Ez a prófétai mondat is sugallja, hogy Hitler egy ezoterikus világgal állt kapcsolatban, ahol hatalmas erők működnek, amelyeknek irányító befolyására egyes élőlények fogékonyak.

Hitler arra számított, hogy agyon fogják lőni Charles de Gaulle ilyen esetben minden bizonnyal falhoz állította volna. Salan, Challe és a többi tábornok sem a bosszúszomjas kormányfőnek köszönhette, hogy az 1961. április 23-i sikertelen puccsot követően nem kerültek a kivégzőosztag elé. Ebert, a német kormányfő azonban csupán a társadalmi ranglétrán felkapaszkodott szíjgyártó volt, Gustav Stresemann figyelmét pedig a folyamatos miniszteri válságok, és a nyakára kígyóként tekeredő golyva kötötte le.
Stresemann - mindent összevetve - egyetértett Hitlerrel. A nép elégedetlenségének hangja eljutott a füléhez. A természeténél fogva gyenge parlamentáris demokrácia négy hónap alatt háromszor fosztotta meg hatalmától, s ezzel megsemmisítő vereséget mért rá. Világosan látta, hogy az ország déli vidékének hazafiai fellázadtak.

1923. november 9-én a következő szavakkal fordult a berlini francia nagykövethez: „Ez a lázadás nem következett volna be, ha az egymást követő német kormányok nem vallanak sorra kudarcot." Attól sem riadt vissza, hogy nyíltan a szemébe mondja a francia diplomatának, hogy a forradalom elsődleges oka a Ruhr-vidék megszállásában keresendő: „Németország elkeseredett helyzetének eredménye, hogy a tömegek a kommunizmus vagy a rasszizmus felé fordultak, s ez nem csupán az értelmiségi réteget, hanem rengeteg munkást is érint." Vajon a „rasszizmus" ez esetben mi másra vonatkozhatott, mint Adolf Hitler mozgalmára?

Arthur Möller van den Bruck író Stresemannhoz hasonlóan felismerte a lázadókat motiváló hazafias érzelmi hátteret: „Számos érvet fel lehet hozni Hitler ellen, de ahhoz nem férhet kétség, hogy rajongott Németországért." „Rajongott", vagyis Stresemann múlt időt használt, mintha legalábbis temetési beszédet mondana. A The New York Times még ennél is határozottabban „temette" Hitlert, amikor az események végét a következő szavakkal kommentálta: „A müncheni puccs nyilvánvalóan Hitler és nemzetiszocialista követői végét jelenti."

Ezt maga Hitler is így gondolta pár napon át. Számára — vérbeli forradalmárként — a politikai megsemmisülés a testi halálnál is rosszabb volt. Mindenki úgy vélte, Hitler csillaga végleg lehullt. Hitler kétségbeesett. Nem akart cél és küldetés nélkül élni, ezért éhségsztrájkba kezdett. Néhány nap alatt lesoványodott, szemei pedig elveszítették fényüket. Két héten át egy falatot sem vett magához.

Valójában két asszony mentette meg az éhhaláltól. Az egyik az idős Bernstein asszony volt, aki Hitler iránti szeretetét előrehaladott korával leplezte. Fogadott fiaként közeledett hozzá, csak hogy láthassa. Elsődlegesen azonban Helene Hanfstaengl, a merész amerikai fiatalasszony tekinthető megmentőjének, akinél november 8-ának estéjén menedékre lelt, így elmondhatjuk, hogy kétszer mentette meg Hitler életét.
Helene komoly és lelkes hangvételű levelet küldött neki, s újra tudatta vele, hogy nincs joga cserbenhagyni azokat, akik oly keményen küzdöttek érte, mindenek előtt az oldalán elesett nemzetiszocialistákat. Ha feladja életét és bajtársait cserbenhagyja, ellenségei kezére játszik.

Egy harmadik asszony is a landsbergi börtönhöz sietett, amikor Hitler lelki értelemben vett hanyatlásáról tudomást szerzett. Ha valakinek, hát neki minden joga megvolt ahhoz, hogy beszélhessen vele. Az asszony Hitler barátja. Max Erwin von Scheubner-Richter özvegye volt, akinek férje a Residenzstrasse-i sortűzben veszítette életét, miközben saját testével oltalmazta Hitlert.

Ez a hősies asszony gyász és jajveszékelés helyett elmondta Hitlernek, hogy

felül kell emelkednie a szerencsétlenül végződő eseményeken, és hogy ő is ugyanezt szándékozik lenni. Mint elmondta, büszke a férjére, amiért az életét áldozta Hitlerért.
A méltósággal viselt fájdalom, a bátorságra buzdító szavak megindították Hitlert. Egyetlen feleség vagy édesanya sem akadt, aki férje vagy fia haláláért Hitlert hibáztatta volna. Írásban vagy szóban tudatták vele, hogy harcát minden körülmények között folytatnia kell.

Végül sikerült meggyőzniük: „Ez olyan kötelesség, amellyel mártírjainknak tartozom, és nem fogok meghátrálni a feladat elől." Azon az esten elfogadott egy tányér rizst; visszatért az életbe.

Egy negyedik asszony, Winifred Wagner, Richard Wagner menye színen fontos szerepet játszott abban, hogy Hitler lelkileg újra erőre kapott. Levelet írt s egy verseskönyvet is küldött Hitlernek, amely a mester ihletett stílusában irt költeményeket tartalmazott. Winifred Wagner hűsége egy pillanatra sem ingott meg: „Higgyék el nekem, hogy Hitler a hatalom felé vezető utat járja, és Siegfriedhez, a Valkűr elrendelt sorsú hőséhez hasonlóan ki fogja húzni a kardot a német tölgyfából".

Hitler számára Wagner volt az égbolt, a csillagok és a teremtés hatalmas ereje. Wagner művei egész lényét áthatották.

Elzarándokolt a bayreuthi Wahnfried villához, ahol Cosima, Wagner nyolcvanhat éves özvegye élt. Hamarosan az elhunyt mester családjának bensőséges barátja lett. Gyakran visszatért Bayreuthba, mintha egy elvarázsolt tavat látogatna meg. Pár héttel a puccsot megelőzően egy egész napot töltött ott, s a kertben, a könyvtárban és Wagner dolgozószobájában üldögélt és ábrándozott. Próbálta érzései segítségével megmagyarázni azokat az álmokat, amelyek hatalmas erővel kavarogtak benne, hasonlóan azokhoz az álmokhoz, amik a Nürnbergi mesterdalnokok megszületéséhez vezettek.

Winifred hatéves lánya később boldogan számolt be Hitler ékesszólásáról, amit kiskorában szerencséje volt megtapasztalni: „Hangja színt kapott, s egyre mélyült, mi pedig elbűvölt kismadarakként ültük körbe, s hangja zenéjét hallgattuk, noha mondanivalójából egy szót sem értettünk".
Hitler hangszálainak muzsikája pompás ötvözetet alkotott Wagner zenéjének dallamaival. Amikor börtönbe került, Winifred odaadását hangjegyekhez hasonló betűkkel teleírt levelek, szilvás sütemények, levélpapírok és tollak bizonyították.

Barátai sem mulasztották el bizalmukról biztosítani.
A tömegdemonstrációk visszhangja még a börtönbe is eljutott. 1923 karácsonyának estéjén demonstrációk zajlottak, amelyek a legmélyebb érzésekről tanúskodtak. Heinrich Hoffmann fényképész így emlékszik vissza a történtekre:
Azon a karácsony estén egy csoport schwabingi művész a Blute kávéházban a Hitler a börtönben c. előadással ünnepelt. A függöny felgördült, a színpadon pedig egy börtöncella állt. Az apró, rácsos ablak előtt hópelyhek szállingóztak. Egy asztalnál egy férfi ült, arcát kezébe temetve. Egy láthatatlan férfikórusba Csendes éj c. dalt énekelte. Hirtelen egy angyal jelent meg, s kivilágított karácsonyfát helyezett az asztalra. A férfi lassan megfordult, és felemelte az arcát. Sokan azt hitték, hogy maga Hitler ül a színpadon, és többen felzokogtak a hallgatóság soraiból A darab végén felgyulladtak a fények, és a fényképészek meglepődve vették észre, hogy számos férfi és asszony zsebkendővel takarja el könnyes szemeit.

Hitler ebben az időszakban értette meg, hogy a per — ahelyett, hogy karrierjének véget vetne — minden képzeletet felülmúló lehetőséget kínál arra, hogy a vádlottak padját pompás szószékké változtassa át.
Az addig csüggedt és öngyilkosságot fontolgató Hitler ismét teljesen más emberré vált. Leghatalmasabb tehetsége, a börtöncella falai által gúzsba kötött ékesszólása újra rendelkezésére állt ahhoz, hogy a törvényszék épületéből egész Németországhoz eljusson.
Ez volt élete legjobban visszhangzó pódiuma, ahol valaha beszédet tarthatott. A

vádak hatására, szónoki művészetének tüzétől hajtva a vádlott szerepéből vádlóvá léphet elő, s a tárgyalótermet a Birodalom legnagyobb előadótermévé változtathatja, ahol újságírók százai előtt beszélhet. Szavait ez alkalommal nem öt-hatezer emberhez, hanem egész Németországhoz intézheti.

Hitler pere 1924. február 26-án kezdődött Münchenben. Ugyanerre a napra tűzték ki Ludendorff tárgyalását, ami — legalábbis a per estéjéig — nagy szenzációnak számított.
A puccs legismertebb személyisége nem volt valami jó szónok, és gyorsan belezavarodott 42 oldalas vallomásába. A hallgatóságnak nem volt könnyű dolga. Néhány órával később Hitler teljes mértékben háttérbe szorította Ludendorffot.

Hitler pompás formában érkezett Münchenbe. Dr. Brinsteiner börtönorvos jelentése minden bizonnyal csalódást okozott Hitler ellenségeinek: „Hitler önkontrollja tökéletes, akaratát és szellemi képességeit semmiféle betegség nem befolyásolja."
Ahogy mondani szokás: szolgálatra alkalmas volt. Szavait huszonhét napon át a németek és a külföldiek egyaránt lélegzetvisszafojtva hallgatták.

A tárgyalás első napján Göring felesége, egy csinos svéd grófnő a következő szavakat jegyezte fel naplójába: „Istenem, segíts neki, hogy minden jól végződjön!"
Toland amerikai történész szavait idézve: „Február 26-ának reggelén egész Németország — ha nem az egész világ — Münchenre figyelt." Hitler kijelentette: „Goethe példáját követve nem az üllőt, hanem a kalapácsot választom".

Tökéletes magabiztossággal lépett a bíróság elé. Éles szemű stratégaként azonnal átlátta a helyzetet, és nem védekező, hanem támadó helyzetből szólt a bírósághoz. Az államcsínyért teljes mértékben vállalta a felelősséget. Egyes riporterek szerint még büszke is volt erre. Mások azt állították, szinte dicsekedett a puccskísérlettel. Az azonban kétségtelen, hogy nem állította be magát a körülmények áldozataként, és szánalmat sem igyekezett ébreszteni önmaga irányában. Nem lázadónak, hanem a Birodalom becsülete és egysége védelmezőjének tekintette magát.

Így kiáltott fel: "Mindenki esküre emelt kézzel jelenti ki, hogy nem tudott semmit a puccsról, nem tervezgetett semmit, és igazából nem is akart részt venni az államcsínyben. Nincs bennük elég bátorság ahhoz, hogy tetteikért felelősséget vállaljanak, s bíráik elé állva kijelentsék, hogy valóban ez volt a céljuk. Igen, meg akartuk buktatni a kormányt."

Mennydörgő hangon folytatta. „A legkiválóbb németnek tekintem magam. A német népet elárulták. A berlini kormány nem egyszer arra kényszerítette győzedelmes hadseregünket, hogy térdre hulljon, letegye a fegyvert és a Birodalom ősi területét a zsidóság és a nemzetközi bankárkaszt legelőjévé tette. Az embereket kizsákmányolják. A világ nemzetei éhes hollókként vetették magukat hazánkra, és mindez a magát birodalmi kormánynak nevező csoport támogatásával történt."

Hitler a közvélemény számára oly szimpatikus, bátor és ellenséges hozzáállással viszonyult vádlóihoz. Néhány kijelentébe vitatható volt. Annak ellenére, hogy a német hadsereg hősiesen kitartott 1918 őszének végén, nem biztos, hogy ez a hadsereg valóban hatalmas és erős volt. Maga Ludendorff is, aki Hitlerhez hasonlóan a vádlottak padján ült, táviratban javasolta a kormánynak, hogy igyekezzen megegyezni az ellenséggel, és legyen nyitott a béketárgyalásokra.

A „Németországot tőrrel hátba döfték" kifejezés azonban célba talált. Hitler, a megtorló, gondoskodott arról, hogy a tárgyalóterem visszhangozzon ettől a szófordulattól. A jelenlévők feszülten figyeltek, sőt, némelyek üdvrivalgásban törtek ki.
— Micsoda kolosszális ember ez a Hitler! — mormolta magában az egyik bíró, de a sajtó képviselői még így is hallották kijelentését.
Hitler így folytatta: "Hogyan bánhatnak velem bűnözőként, amikor célom az, hogy Németország becsületet helyreállítsam?" A sors küldöttjeként állt a bíróság előtt. Nem az a vezető volt, aki tetteit megtagadja, hanem éppen ellenkezőleg:

büszke volt cselekedeteire.

A per második napján Kahr, Lossow és Seisser állt a bíróság elé, akik Hitlerhez és sok más személyhez hasonlóan - államcsínyt akartak végrehajtani Berlin ellen de ők ezen felül a Birodalom egységét is szét akarták forgácsolni. Puccsuk akkor kezdődött, amikor von Kahr 1923. szeptember 26-án fellázadt az alkotmány ellen, von Lossow tábornok pedig pár nappal később hasonlóképpen szegült szembe a hadsereg főparancsnokával.
November 8-ának estéjén látták, hogy Hitler bátor forradalma háttérbe szorította őket, így gyorsan mellé álltak, és háromezer szemtanú előtt nyilvánították ki elismerésüket Hitler iránt.

Két órával később megszegték szavukat, kijátszották Ludendorffot, és igyekeztek visszakapaszkodni elveszített állásukba, a puccsot követő napokban azonban mindenki hátat fordított nekik.
Kétszeresen is árulók voltak, hiszen Ludendorff mellett saját hazájukat is elárulták- A bíróság előtt mégis a terror ártatlan áldozatainak szerepében tetszelegtek. Saját, heteken át tartó államcsínyükről egy szó sem esett. Kizárólag a gonosz Hitlerről beszéltek, aki fenyegetések révén belevonta őket eszelős tervének megvalósításába. Ők maguk csupán „úgy tettek, mintha egyetértenének vele". Elég különös tettetés lehetett, amikor Lossow összecsapta sarkát Ludendorff előtt, von Kahr pedig a sörkert színpadán fraternizált Hitlerrel.

Ludendorff a „nemzet nagyságának perceként" jellemezte a fenti eseményeket. Amikor azonban magyarázatot követeltek tőlük, 1923. november 9-ének éjjeli szökevényei igyekeztek magukat „apró halakként" feltüntetni, akik kényszer hatására cselekedtek.
Saját magukkal is ellentmondásba keveredtek, amikor von Lossow a bíróság előtt a következő szavakkal jellemezte azt a Hitlert, aki oly könnyedén meggyőzte őt a puccsban való részvételt illetően: „Hitler korlátolt intelligenciával rendelkező, középszerű személy". Hitler a következő kérdéssel fordult a bíróság felé: — Bíró úr, vajon milyen súlya lehet egy olyan német tiszt vallomásának, aki megszegte becsületszavát? Lossow: — Revolverrel fenyegettek.
Hitler: — Mit gondoljunk egy német tábornokról, akit egy nyomorult pisztollyal meghódolásra lehet kényszeríteni?
Von Lossow érezte, hogy legyőzték, így sértett arccal elhallgatott. Neithardt bíró kötelességének érezte, hogy felháborodva reagáljon
Hitler csípős megjegyzésére:
— Az ön viselkedése kimeríti a személyes sértés fogalmát.
— Elfogadom a rendreutasítást — felelte mosolyogva Hitler.
A bíró egyszer sem mulasztotta el szigorúan csendre inteni a jelenlévőket, amikor túl lelkesen éljeneztek Hitlernek.

A történész Soisson a következő szavakkal jellemzi a tárgyalóteremben uralkodó hangulatot: „Gyakorlatilag Hitler irányította a pert. Közbevágott, amikor a bíró beszélt, vehemens, támadó jellegű beszédeket tartott, vádolt és cáfolt. A hallgatóság csüngött minden szaván."

Anglia legnevesebb újságírója, Ward Price szintén jelen volt a tárgyaláson: "A szavak szinte kirobbantak a szájából, s amikor erélyes hangját felemelte, az elnöklő bíró annyira megrémült, hogy fehér parókája remegni kezdett, és a kezével kellett a helyén tartania."
A főbb lapok — bár igen kelletlenül — tudósításaik révén egyre növekvő érdeklődést és izgatottságot keltettek Hitler szónoklatai iránt.

Az újságok címlapján egész Németország olvashatta Hitler szavait. Ennél kiválóbb publicitást nem is kaphatott volna! A puccsot megelőzően Hitlert csupán a bajorok egy része ismerte. Utána azonban az emberek Németország minden részén, még az apróbb falvakban is szinte falták a róla szóló cikkeket, füleiket pedig a rádióra tapasztották.
A német lapok egész hasábokat szenteltek neki. Hitler neve kiemelkedett az árnyékból, bevésődött az emberek emlékezetébe és lassan az egész nemzetet átitatta. A puccskísérlet, amit külföldön gúnyosan „sör-puccsként" emlegettek,

Németországban egész más színben tűnt fel.

Hitler tehát már a Birodalom határain túl is jelentős személyiséggé kezdett válni. Elképzelhetjük, mi történt volna, ha akkoriban már létezett volna televízió.
Mindenesetre a Hitler elpusztítására szőtt terv eredményeként Hitler nevét németek és külföldiek tízmilliói ismerték meg. A csillag útjára indult.
Vajon mi járhatott a bírák fejében Hitler hurrikánszerű beszédei közepette? Abban bizonyosak lehetünk, hogy feszültté váltak, felcsigázott érzelmek dúltak bennük Hitler ellen, és talán egyesekben rokonszenv is ébredt irányában.

Hitlernek még bírói körökben is akadtak támogatói. Nem kizárt, hogy Gessler bajor igazságügy-miniszter, a jövőbeli Harmadik Birodalom igazságügy-minisztere igyekezett a bíróság és az esküdtszék egyes tagjait befolyásolni. Az viszont köztudott, hogy a többi bajor miniszter Hitler lejáratásán munkálkodott. 1924. március 4-én a bajor minisztertanács a hatalomszétválasztás elvét sutba dobva a per csúcspontján is bírálattal illette Neithardt bírót.

Három miniszter dühösen megrótta a bíróságot, egy negyedik pedig egyenesen azzal dicsekedett hogy személyesen teremtette le az elnöklő bírót azért mert engedte, hogy Hitler órákon át folyamatosan beszéljen.
A szerencsétlen bíró, aki talárját is átizzadta Hitler ékesszólása hallatán, csupán ennyit felelt: "Hitlerbe nem lehet belefojtani a szót"
A bíróság hozzáállása azért volt ilyen visszafogott mert egyes jelentős berlini személyiségek kijelentették, hogy a vádlottak nem bűnösök.

A puccs napján Stresemann volt annak a berlini kormánynak a feje, melyet Hitler meg akart dönteni. Ugyanez a Stresemann a per során szinte megbocsátó hangon a következő sorokat írta a Zeit nevű lapban: "A müncheni per egy nap jelentőséggel fog bírni a történészek számára, ugyanis minden dokumentumnál jobban ábrázolja a német lélek gyötrelmeit. A törvényszék előtt álló személyek kétségtelenül meg vannak győződve arról, hogy a nemzet és a Birodalom érdekeiért küzdenek."
Majd hozzátette: nemzeti érzelmű mozgalmaknak számos helyes és igazán német eleme van. Érthető, hogy a lelkes fiatalemberek úgy gondolkodnak, mint Hitler és Ludendorff." Stresemann természetesen nem örült ennek, de legalább az okokat értette.

A müncheni bírók ágy érezték, a hullámok átcsapnak a fejük felett. Egyetemi hallgatók fenyegető leveleket küldtek nekik. A három esküdt, aki három bíróval egyetemben a törvényszéket alkotta, nem bizonyult túl együttműködőnek. Úgy tűnt, Hitler kirohanásai hallatán öröm tölti el lelküket.

A bíróságnak nem volt más választása, mint elnézőnek lenni, és menteni, ami menthető.
Amikor a főügyész felolvasta a vádiratot, egyenesen elismerését fejezte ki Hitler ékesszólása, valamint példás élete és munkássága iránt: „Magánélete mindig példás volt, és ez különösen nagy érdemnek számít annak fényében, hogy megbecsült pártvezérként minden bizonnyal számos alkalommal kihasználhatta volna a kínálkozó lehetőségeket"
Majd így folytatta: „Hitler kivételes tehetséggel rendelkező ember, aki igen szerény alapokról indulva komoly és fáradhatatlan munkája révén tiszteletreméltó közszereplővé küzdötte fel magát. Életét önfeláldozó módon azoknak az eszméknek szentelte, amelyekben szíve mélyén mindig is hitt, és katonaként is példásan teljesítette kötelességét. Nem lehet hibáztatni azért, hogy élt a felmerült helyzet kínálta lehetőségekkel."

A főügyész majdhogynem Becsületrendre terjesztene fel Hitlert.

Hitler ezek után nem érzett indíttatást arra, hogy visszafogott legyen. Vádlója saját maga jelentette ki hogy kivételes tehetség birtokosa. Az volt a kötelessége, hogy tehetségét kamatoztassa.
Küldetésére mindig a nép vezérének szemszögéből tekintett. Noha a müncheni per idején a november 9-i vesztes puccs vezéralakjának számított hite mégsem ingott meg.

A bíróság színe előtt — ügyet sem vetve azokra, akik gúnyosan mosolyogtak— nyíltan kijelentette: "Annak, aki úgy érzi, hogy a sors egy nép vezetésére jelölte ki, nincs joga megvárni, hogy a nép szólítsa. Kötelességtudata arra sarkalja, hogy küldetését felvállalva, önmagától lépjen elő.
Határozott hangon így folytatta: Kezdettől fogva ezerszer magasabb célokat tűztem ki magam elé, mint a miniszteri rang elnyerése Egy kiváló ember számára ez méltóságon aluli célkitűzés. Célom a marxizmus megsemmisítése, és ezt a célt véghez is fogom vinni. Ezt követően a miniszteri titulus merő abszurdumnak minősül majd számomra." Joachim Fest német újságíró-történész sem rejti véka alá ámulatát: Az a magabiztosság, amellyel hatalmas személyiségként mutatkozott a bírság előtte s látásmódjáról úgy beszélt mintha az mindenki számára magától értetődő lenne, valamint szavai amelyekkel önnön személyét emelte piedesztálra, mély benyomást tettek a jelenlévőkre, és a per központi szereplőjévé tették.
A bajor szeparatisták puccskísérletének folyományaként Hitler nevét az egész nemzet megismerte. Szónoklatait az összes német olvashatta. Hitler nem azért küzdött Münchenben, hogy a szeparatista fenyegetést elhárítsa, hanem azért hogy a marxizmust egy nemzeti és szocialista forradalom váltsa fel, ami kibékítheti az osztályellentéteket és újra megalapozhatja a nemzet nagyságát.

Az ösztönös és provokatív magabiztosság, amelyet Hitler a bíróság előtt tanúsított egyik leglenyűgözőbb politikai sikerének tekinthető. Személyes adottságai révén változtatta a puccs kudarcát igazi győzelemmé.
Eddig még senki nem vette a bátorságot arra, hogy miután legyőzettetett és börtönbe zárták, egy új világ jövőbeli megalkotójaként álljon elő.

Hitler a háttérbe szorult Ludendorffal, vagy a vallomásában önmagát ostorozó Lossow-val ellentétben közvetlenül a hadsereghez intézte szavait, ahhoz a hadsereghez, ami nem volt hajlandó tüzet nyitni a felkelőkre, és amely — kijelentése szerint — egy nap a nemzetiszocialisták oldalára fog állni: „Meggyőződésem, hogy eljön az óra, amikor a horogkeresztes zászlónk alatt összesereglett tömegek egyesülnek azokkal, akik rájuk lőttek. Amikor értesültem arról, hogy nem a hadsereg, hanem a városi rendőrség nyitott tüzet a felkelőkre, örültem, hogy hadseregünk nem hozta magát méltatlan helyzetbe. A hadsereg mentes maradt minden szennytől, és oly tiszta, mint annak előtte. Egy napon — tiszteket és katonákat egyaránt beleértve — mellénk fognak állni."

A törvényszék előtti téren a tömeg egyre dagadt, emberek ezrei sereglettek össze. 1924. április elsején, az ítélethirdetés napján az összegyűlt asszonyok olyan nagy mennyiségű virágot szórtak szét a tárgyalóteremben, hogy a törvényszolgáknak el kellett távolítani ezeket.
Hitler müncheni cellája, amelyben a per idején élt, valóságos „cukrászdává" vált.
A lelkesedés olyan méreteket öltött, hogy néhány fiatal nő azt kérte, engedjék meg neki, hogy megmártózhasson a fogoly fürdőkádjában. A fürdőzni vágyó hölgyeket csak nagy nehézségek árán tudták szándékuktól eltántorítani.

Tény, hogy ezek a fiatal nők szinte extatikus állapotba kerültek. Jellemző azonban, hogy az egész Birodalom területén egyetlen hölgy sem óhajtotta volna Ebert vagy Stresemann kádjában megpihentetni végtagjait.
Hitleren kívül nem akadt a világon egyetlen olyan államférfi, akit fanatikus női hódolók milliói követtek volna rajongva. A tömeg olyan, akár egy asszony, és Hitler úgy ejtette rabul a tömeg szívét, ahogy egy férfi a női szíveket szokta meghódítani.
Hitleré volt az utolsó szó. Bármilyen véleményt formáljanak is róla ellenfelei közel egy évszázad múltán, szónoklata a német ékesszólás történetének leghíresebb momentuma marad.

Anélkül, hogy hangját felemelte, vagy különösképpen gesztikulált volna, szavait a bírók feje fölött egyenesen a jövőhöz és a történelemhez intézte:
Seregeink létszáma napról-napra növekszik. Büszkeséggel szívemben reménykedem abban, hogy egy nap elérkezik az óra, amikor ezek a hevenyészett csoportok fegyelmezett zászlóaljakká állnak össze, a zászlóaljakból ezredek, az ezredekből pedig hadosztályok lesznek. Amikor a kokárdákat felemeljük a sárból, a hatalmas utolsó ítélet — mellyel bátran nézünk majd szembe — idején megszületik a

megbékélés. Mert nem önök azok, uraim, akik ítéletet mondanak felettünk. Ítéletünket a történelem örök törvényszéke fogja kimondani. Jól tudom, hogy önök milyen ítéletet fognak hozni. Az a bíróság azonban, amelyről az imént beszéltem, nem fogja megkérdezni, hogy hazaárulást követtünk el, vagy sem. Az a bíróság bennünket, a reg, hadsereg vezérlő hadbiztosát, tisztjeit és katonáit igaz németeknek tekinti majd, akik csak arra vágytak, hogy utolsó leheletükig harcolhassanak.

Nyilvánítsanak bennünket bűnösnek ahányszor csak akarnak. A történelem örök ítélőszékének istennője mosolyogva tépi majd darabokra az ügyész vádiratát és az önök ítéletét. Ő majd felment minket a vádak alól.
Hitler szavai rendkívüli magabiztosságról tanúskodtak. Hitler serege 1923. december 9-ét megelőzően kb. hatvanezer támogatót számlált. Közülük vajon hányan maradtak 1924 áprilisára? Hitler azonban olyan volt, mint egy jövendőmondó. Lelki szemeivel már látta a masírozó légiókat, és hallotta lépteik dübörgését. Az ítéletet hamarosan kihirdették.

A bíróság elutasította a kiadatási kérelmet, ami 1932-ig számos alkalommal fenyegette Hitlert: „Szó sem lehet arról, hogy egy olyan katonát, aki kivételes bátorsággal harcolt Németországért, deportáljanak."
A kirótt büntetések viszonylag enyhék voltak. A bíróság kereken megtagadta, hogy a vádlottakat bűnösnek nyilvánítsa. A vádlottak csak azzal a feltétellel fogadták el az egyébként igen enyhe ítéletet, hogy megígérték nekik: a kiszabott büntetéseket rövid időn — hat hónapon — belül mérsékelni fogják. Ludendorffot felmentették, bár ő nem örült ennek- Legalább annyi szerepe volt a felkelésben, mint azoknak a nemzetiszocialistáknak, aki pár méterre tőle estek a sortűz áldozatául 1923. november 29-én. Úgy érezte, a bíróság szívességet akar tenni neki azzal, hogy felmenti.
Hitlerre — fő bajtársaival egyetemben — öt év börtönbüntetést szabtak ki. Jól tudta, hogy ez esetben az évek egyáltalán nem 365 napot tesznek majd ki. Ami a hallgatóságot illeti, az emberek ünnepeltek, méghozzá oly lelkesen, hogy Hitlernek ki kellett állnia a törvényszék ablakába. A világtörténelemben ekkor fordult elő első ízben, hogy egy elítélt — bírái és őrei jelenlétében — odasétál az ablakhoz, kinyitja, és üdvözli az őt éljenző, virágcsokrokat lengető tömeget.

Fest lakonikusan jegyzi meg: kormány ismét elveszítette a játszmát:'
A győzelem három tanulsággal járt:
Hitler felismerte, hogy az állam feletti uralomhoz a puszta erőnél többre van szükség.
A hatalmat csak a nép támogatásával szerezheti meg, miután a fennálló törvények betartása mellett meggyőzte és maga mellé állította az embereket. Ez időbe fog telni, ő maga akkoriban kb. tíz évre becsülte e feladat véghezvitelét.

Adolf Hitler 1934. december 20-án elhagyja a landsbergi börtönt, miután ötévnyi börtönbüntetéséből 264 napot töltött le Annak ellenére, hogy küzdelmét, mellyel a bajor államot meg akarta menteni a kommunizmus veszélyeitől, „hazaárulásnak" minősítették és elítélték, az ítéletet a német kormány nemzetiszocialista tagjai megváltoztatták, hiszen belátták, hogy Hitler tetteit a legmagasztosabb eszmék vezérelték.

Egy új kormányt nem lehet a pillanat hevében megalapítani. Először is káderekre, alkalmas emberekre van szüksége, akik alapos képzésben részesültek jövőbeli küldetésük megvalósításához.
Hitler hamarosan áldotta a sorsot a kudarcért, ami lehetővé tette számára, hogy üzenete a per gigantikus és váratlan publicitása révén jövőbeli Birodalmának minden egyes polgárához eljusson. Azokért a tanulságokért is hálás volt, amelyekre a per során döbbent rá:
„Hálát adok a sorsnak azért, hogy 1923-ban megtagadta tőlünk a győzelmet. Hogyan tudtunk volna új kormányt alakítani? Kevesen voltunk, és nem rendelkeztünk kellő tapasztalattal. Újra arra kényszerültem volna, hogy a burzsoáziára támaszkodjak, ez pedig borzalmas kudarchoz vezetett volna. A Birodalom újjáépítése helyett csupán a címke változott volna."
Majd hozzátette: „A sikertelen puccs hatalmas szerencsét hozott nekünk."

Fest a Hitler irányában legkevésbé jóindulatú történész is kénytelen elismerni: "Hitler a vereségnek köszönhetően uralkodó állásba került. November 9-e az áttörés napja volt."
A gondviselés a börtönbüntetés formájában egy teljes évnyi elmélyülést biztosított Hitlernek, amire egyébként soha nem adódott volna lehetősége.
„Fogságom idején jutott időm arra, hogy filozófiámat természetes, történelmi alapokkal lássam el. A hatóságok hibát követtek el azzal, hogy börtönbe vetettek. Sokkal bölcsebb len volna részükről, ha engedik, hogy rendszeresen beszédeket tartsak, és lélegzetvételnyi időt sem hagynak nekem"

A hatóságoknak hála. Hitler lehetőséget kapott arca, hogy világképét nyugodt körülmények között, a Mein Kampf c. művében fejtse ki, és a jövőre vonatkozó

stratégiáját előkészítse.
Egy életre letett arról, hogy Scheidemann, Liebknecht vagy Kapp példájára erőszakkal államcsínyt kíséreljen meg. Ettől fogva szigorúan tartotta magát a demokrácia valóságához, amely minden hatalmat a nép beleegyezésére alapoz.
Ezt a beleegyezést a szavazók a Hitler által megálmodott tekintélyelvű demokráciában ugyanúgy megadhatják a vezetőnek, mint a parlamenti demokráciában.
Hitler látta a parlamenti demokrácia kártékony hatásait, és meg akarta szabadítani a német népet az ilyen típusú kormányoktól.

1924. április elsején egy teljes mértékben, racionális értelemben vett demokrata Hitler lépett ki a müncheni bíróság épületéből.

Németek milliói tiltakoztak a versailles-i szerződés ellen, miután kiderült, hogy az újonnan megválasztott szocialistabarát kormány vezetői eladták a népet a kapitalista Nyugatnak, valamint a nemrégiben megalakult oroszországi szovjet államban élő kenyéradó gazdáiknak. Németország kapitulációja az I. Világháborúban nagyrészt a hátországban zajló kommunista agitációnak köszönhető. A sors különös fintora, hogy a bolsevikok hatalomra kerülése részben a német titkosszolgálat törekvéseinek és a cári seregek bukásának köszönhető az I. Világháború idején.

Harminckettedik fejezet
A GENFI CSAPDA

Németország éveken át kénytelen volt fizetési kötelezettségét egyik határidőtől a másikig halogatni, akár egy üzletember, akinek hitelezői állandóan a nyakára járnak. Egy olyan rabszolga-egyezmény politikai és pénzügy, rendelete, nehezedtek az országra, ami még a múlt század afrikai törzseivel való bánásmódnál is megalázóbb volt. Németország még a versailles-i szerződés után tizenhárom esztendővel is rabláncokat viselt. A győztesek bírósága a versailles-i „Bosszú Palotájából" Genfbe, a tavakban úszkáló halakhoz hasonlóan hideg kálvinista fürdőhelyre tette át székhelyét.

A „bírák" egy hatalmas, meglehetősen hétköznapi épületben végeztek munkájukat, amelyet külön az ő számukra emeltek, igen nagy költségek árán. Az épület a Nemzetek Ligájának Palotája nevet viselte. A Nemzetek Ligája egy lármás és színes tanács volt, ahol elvileg civilizált országok küldöttjeinek százai gyűltek össze pár hónapra minden évben. Az ülések célja elméletileg a világ súlyos gondjainak megoldása volt, de idejüket valójában egy halott üggyel kapcsolatos nyugtalankodás töltötte ki.
Németország — a világ fekete bárányaként — éveken át nem vehetett részt ezeken az üléseken. A német küldöttek jelenlétét csak 1927 után, vagyis nyolc évnyi könyörtelen „fertőtlenítést" követően tűrtek meg. Ezután lehetővé tették, hogy küldötteket menesszen Genfbe, akik még annyi tiszteletet sem kaptak, mint az épületben dolgozó szénlehordók vagy takarítók. A Nemzetek Ligája teljesen zárt, steril világot alkotott, ahol a résztvevők lázasan tevékenykedtek, de munkájuk gyakorlatilag semmiféle eredménnyel nem járt, és elkerülhetetlen kudarcra volt ítélve. A küldöttek sora igen sokszínű volt. Akadtak közöttük ravasz, öreg politikusok, akiket bőbeszédű nimfák vettek körül. Ezek a nimfák fél évszázaddal korábban valamelyik színház színpadán tündököltek, és ez alkalommal a színpadon kívül próbáltak molyrágta, agyonsminkelt bájaikkal újra sikert aratni. Ott voltak a külképviseleti szolgálatban megőszült diplomaták, akik kiválóan értettek ahhoz, hogy halálra untassák a hallgatóságot, és a cselszövés mestereinek számítottak. Láthattunk frissen kinevezett, bizsuk tömkelegét viselő keleti hercegeket, akiknek hatalmas kíséretének költségeit a titkosszolgálat állta — cserébe az adott vidék olajáért. Komor és nagyhangú Hondurasziak, Costa-Ricaiak, Nyugat-Indiaiak, valamint etiópok is megjelentek, akiket a kannibalizmus baljós légköre vett körül A kongresszus igen költséges állatkert benyomását keltette, ahol az állatok híján voltak minden természetes szépségnek.

A versailles-i szerződés ennek ellenére ezt a gyülekezetet jelölte ki a világ irányítására, noha hamarosan kiderült, hogy a Liga minden tekintetben alkalmatlan e feladatra. Mégis ez a Liga volt hivatott arra, hogy a német államot a nemzetközi életbe visszavezesse. A németeknek megígérték, hogy a többi országéval megegyező jogokat fog élvezni, tehát pontosan olyan bánásmódban részesül, mint például Haiti kormánya. Ez igen nagy előrelépésnek számított annak fényében, hogy éveken át nem voltak hajlandók elismerni Németországot, ahogyan az általános leszerelés elfogadását is éveken keresztül halogatták. Ez a szándékosan sterillé formált gyülekezet ugyanazt a fülsüketítő „nótát" fújta még akkor is, amikor 1933. január 30-án Hitler, a Birodalom új kancellára a politika porondjára lépett, és új, ismeretlen erőként jelent meg a nemzetközi politika világában.

Hitler hatalomra kerülését követően a várakozás rövid időszaka köszöntött be. Hitler 1933-ban hatalmas erőfeszítések árán több mint két és félmillió embernek adott munkát és önbecsülést. Németország szomszédjai e teljesítmény láttán irigységgel kevert elismerést éreztek. Egészen addig a külföldi államok lábtörlőnek tekintették a szétszabdalt, több ezer négyzetkilométernyi területétől megfosztott Németországot. Az előzőleg Németországhoz tartozó vidékeken élő tízmillió lakos idegen uralom alá került, annak ellenére, hogy az 1918. november 11-én aláírt fegyverszüneti egyezmény „szabad önrendelkezési jogot" ígért a népnek.

A Saar-vidék a Nyugat gyarmata lett. A Birodalom földjét a Rajnán túl elterülő területig idegen csapatok foglalták el. Folyóit és kikötőit birtokba vették,

vasútját és nemzeti bankját elzálogosították, és az egész területet 1,800 katonai megfigyelő irányítása alá helyezték. Az évszázad kétharmadán keresztül egy teljes mértékben elfogadhatatlan hűbéri állapotot kényszerítettek rá az országra. A kereskedelmet égbekiáltóan magas exportadókkal lehetetlenítették el. Árgus szemekkel figyelték, és a jóvátétel késlekedése esetén azonnal szankciókkal sújtották az országot, ami három alkalommal büntetőexpedíciók formájában öltött testet. 1923 januárjában a szállítandó távíróoszlopok mennyiségi hiánya miatt Raymond Poincaré francia csapatai megszállták a Ruhr-vidéket, elrabolták a vidék teljes szénkészletét, brutálisan vérbe fojtották a munkások tiltakozó megmozdulásait, és a Birodalmat gazdasági összeomlásba sodorták. A jóvátételi követelések ezek után is változatlanul folytatódtak.

A képen Hindenburg birodalmi elnök lépked a menet élén. Ezen az eseményen jelentette be, hogy Adolf Hitlert nevezte ki birodalmi kancellárrá. Hitler hivatalosan 1933. január 20-án Hindenburg irodájában került hatalomra, bár 1934 augusztusáig Hindenburggal együtt vezették az országot

Hogy a követeléseknek eleget tegyen, Németország egyik hitelt a másik után vette fel, ami az 1929-es világválságot követően totális pénzügyi katasztrófához vezetett. Az ország ipari tevékenysége ötven százalékkal csökkent, a munkanélküliség pedig iszonyatos méreteket öltött. Az 1919-es versailles-i szerződés, a rablás és a bosszú egyezménye tizenöt éven át tartotta szolgasorban és taszította a megsemmisülés szélére ezt a büszke és dolgos nemzetet.

Amikor már túl késő volt, a magukat elszégyellő szakértők megpróbálták Németországot a Dawes and Young tervekkel kiengesztelni, amelyek némiképpen enyhítették a borzalmas terheket, amelyek az ország vállaira nehezedtek, de ezek a terhek még fél évszázaddal később sem szűntek meg teljesen. 1987-ben 1918 legyőzött harcosainak távoli leszármazottai még mindig jó mélyen a zsebükbe nyúlhatnak, hogy megtöltsék azoknak az országoknak a pénzes ládikáit, amelyek nem csupán dúskálnak a földi javakban, de a harmadik világ erőforrásait is kizsákmányolják. Németország akkoriban szinte fuldoklott. A weimari köztársaság politikusai újra és újra tiltakoztak a méltatlan bánásmód miatt, de hiába.

Ideiglenesen megválasztott képviselőkként és miniszterekként, egyik

kormányválságból a másikba sodródva (Németországban akkoriban nyolcba-vonta alakult meg az új „demokratikus" kormány) semmi esélyük nem volt a politikai folytonosságra, valamint a külföldi követelésekkel való hatékony szembeszállásra. Néhány politikus, mint pl. Stresemann bátran harcolt azért, hogy a győztesek enyhítsenek észszerűtlen követeléseiken, de a helyzet tizenkét évnyi hiábavaló küzdelem után is katasztrofális volt, sőt évről évre romlott.

Németországnak éppen hogy sikerült elérni az 1931-es londoni konferencián, hogy a szövetségesek tizenkét év katonai megszállás után végre elhagyják a Rajna vidékét. Ezeket a területeket több alkalommal majdnem sikerrel szakították el Németországtól. A szeparatista fellángolásokat a francia titkosszolgálat ármánykodásai szították a francia kormány támogatásával. 1933 januárjában, vagyis 14 évvel később a genfi Nemzetek Ligája még mindig nem foglalkozott érdemben Németország ügyének legfontosabb momentumával: a nemzetközi leszereléssel. A versailles-i szerződés hivatalosan rögzítette, hogy miután Németország végrehajtja a leszerelést, a többi ország automatikusan követi példáját Ezt a kategorikus ígéretet 1919-ben az összes győztes állam aláírta.

1927 óla a Németországban mindenhol jelenlévő, szőrszálhasogató testület, a Szövetséges Hadbizottság hivatalosan is elismerte, hogy Németország végrehajtotta a teljes leszerelést. A bizottság feje, a francia Nollett tábornok mindezt írásban is rögzítette. Eljött tehát az idő arra, hogy a többi ország — ígéretéhez híven — leszereljen, s bizonyítsa, hogy szavának és aláírásának súlya van.

Az események ennek ellenkezőjét igazolták. Hat hosszú esztendőn át, 1927-tól 1933-ig a genfi kongresszus szélhámosságok sorát hajtotta végre, hiszen a győztes államok közül egy sem volt hajlandó hadserege méretéről vagy felszereltségéről tárgyalni. Ők nem leszerelést akartak, hanem elhitetni a világgal, hogy a leszerelés hívei. Amikor 1927-ben nyilvánvalóvá vált, hogy Németország ténylegesen végrehajtotta a leszerelést, a Nemzetek Ligája megelégedett a "Leszerelési Előkészületek Bizottságának" létrehozásával.

A bizottságok létrehozása mindig és mindenütt a problémák elodázása év az időnyerés képmutató játszmájának eszköze volt. A szóban forgó bizottság öt éven át szunyókált tétlenül. Időről-időre felbuzdultak és tettek pár hangzatos kijelentést, majd gyorsan visszatértek a kényelmes szundikáláshoz. 1932 őszére az elhúzódó szabotázsnak köszönhetően a „Leszerelési Előkészületek Bizottsága" az eltelt idő alatt a következő
"eredményt" tudta felmutatni: elvetettek egy teljesen hasznavehetetlen tárgyalási tervezetet. Ne feledjük: hat év telt el!

Az ostoba és értelmetlen bizottságnak pontosan ez volt a célja, és céljukat el is érték.

1932-ben azonban a Nemzetek Ligájának égetően fontos lett volna, hogy ígéretet valóra váltsa. A német nép elkeseredve látta, hogy a szövetségesek szánt szándékkal semmibe veszik ünnepélyes ígéreteiket, így egyre inkább a hitleri megoldás felé hajlott. Hitler világosan és félreérthetetlenül kijelentette, hogy ha egyszer hatalomra kerül, darabjaira tépi a versailles-i rabláncot, és e küzdelmében németek milliói támogatták és követték. A Nemzetek Ligája azzal tudta volna elérni, hogy Hitler ne lehessen kancellár, ha haladéktalanul kézzel fogható sikert mutat fel az elmaradt ígéretek terén, s ezzel az összeomlás szélén álló, németországi „demokratikus" rendszert erősíti. Egy ilyen mentőakció sikerét pedig egyedül azzal garantálhatták volna, ha hivatalosan és nyilvánosan kihirdetik és elismerik Németország „egyenlő jogait", amelyre formálisan sor került ugyan, de ténylegesen soha nem valósult meg.
Az egyenlő bánásmód alapfeltétele az lett volna, hogy a versailles-i szerződés határozata értelmében elkezdődik a nemzetközi leszerelés. A kibúvók keresésével azonban halálra ítélték a weimari „demokráciát", és kitárták Hitler előtt a hatalom kapuját, hiszen bebizonyították, hogy Hitler ellenfelei megbízhatatlan, szószegő alakok. Eljött az idő arra, hogy kiderüljön: létezik-e — legalább minimális szinten — a „demokratikus" szolidaritás, vagy az egyenlőség közhellyé korcsosult eszméje csupán üres szólam.

1932. február 2-án, a mézesmázos képmutatással elfecsérelt esztendőket követően a fentieket szem előtt tartva kezdetét vette a genfi Leszerelési Konferencia.

A konferencia elnöke, Arthur Henderson brit külügyminiszter volt talán az egyetlen személy Európában, aki teljes mértékben tudatában volt annak, hogy a leszerelés további szabotálása a német „demokrácia" összeomlását eredményezi: „Egy pillanatig sem vagyok hajlandó elfogadni, hogy ez a konferencia kudarcba fulladhat" - jelentette ki a 250 küldött előtt. „Elképzelni is szörnyű ugyanis, hogy a konferencia kudarca milyen következményekkel járna." Noha Henderson „nem volt hajlandó" elfogadni a kudarc lehetőségét, hamarosan mégis szembesülnie kellett a kudarc tényével.
Az első naptól fogva nyilvánvaló volt, hogy a konferencia résztvevőinek eszük ágában sincs cselekedni: a leszerelési egyezmény előkészítő tervezetét tárgyalásra sem bocsátották. Összesen hatvankét ország képviselte magát, s a legkülönfélébb és szöges ellentétben álló érdekek csaptak össze. Minden országnak megvolt a saját fegyverállománya, amelyhez foggal-körömmel ragaszkodott: az angolok a hadihajóikhoz, a franciák pedig a Maginot-vonalnak nevezett hosszú, fegyverekkel teli betonfalhoz, amelyet 1926 óta építettek csillagászati összegekért az ország keleti határán. Ez a fal nézett farkasszemet a fegyvertelen Németországgal. Ez volt a francia „leszerelés". Aki pedig megpróbált utat vágni az önzés eme dzsungelében, azon nyomban az egymással versengő felek makacs ellenállásába ütközött. A Liga elkötelezte magát a valódi tettek szabotálása mellett. Ezután valaki sietve kijelentette, hogy a szakértők, akik öt év alatt mindössze néhány paragrafust állítottak össze, s akiket egykor veszélyesnek titulálták, valójában felelőtlen személyek, és csak a 62 ország 250 küldöttje képes felelősséggel cselekedni.

Ahelyett, hogy döntésre jutott volna, a bizottság visszatért oda, ahonnan elindult. A „feltételes bizottság" kijelentette, hogy a fegyverkezés fogalma az idő múlásával megváltozott. A repülőgépek magasabbra szállnak, mint korábban. A bombák nagyobb pusztítást visznek véghez. A tankok sebesebben haladnak, és kétszer olyan gyorsan tüzelnek, mint régebben. Éppen ezért fontos, hogy ezeket a változásokat a legnagyobb körültekintéssel vizsgálják felül: az idő húzásának és elpocsékolásának legbiztosabb módja. A valódi tárgyalások további összekuszálásának érdekében a gyűlés résztvevői elhatározták, hogy az egyes kérdésekkel külön-külön foglalkozó bizottságok sorát hozzák létre.

Ezzel elérték, hogy egyik bizottság sem jutott döntésre, és a tárgyalásra szánt témakörök újabb és újabb tanácskozásokon kerültek napirendre. A véget nem érő, egymásba fonódó tárgyalások eredményeként a leszerelés kérdése áttekinthetetlen és áthatolhatatlan dzsungellé vált. A probléma széttördelése és felszabadulása volt a fő napirendi pont. Létrehozták például a „Vegyi Fegyverek Bizottságát", ahol vég nélkül társalogtak e fegyverek káros hatásairól. Az „Emberi Erőforrások Bizottsága" elnevezésű képződmény a nemzeti és gyarmati kontingensekről folytatott végeláthatatlan eszmecseréket. Ott volt még az „Erkölcsi Bizottság", az "Általános Bizottság", a „Politikai Bizottság", a „Területi Bizottság", a „Légi Bizottság", a „Haditengerészeti Bizottság", a „Költségbizottság", a „Törvényszéki Bizottság", de a hab a tortán kétségkívül a „Művészeti Bizottság" volt. E bizottság tagjai minden bizonnyal Leonardo da Vinci vázlatain tanulmányozták a korabeli ágyúkat és repülőgépeket. A bizottságok mellett természetesen számtalan albizottság is végezte felettébb hasznos tevékenységét.

Így az elkövetkező időkben számos küldöttnek biztosítottak zsíros állast Genfben, bár előrelátható volt, hogy a genfi „pozíciógyár" előbb-utóbb összeroskad a kényelmes állásért versengő léhűtők súlya alatt. Benoist-Mechin francia történész döbbenten figyelte a haszontalan szájtépést, és kijelentette, hogy a genfi "bizottságosdi" akár Moliére komédiáinak is kiváló témájául szolgálhatna. A tárgyalások végét így kommentálta: "A konferencia tevékenységét figyelve még a nevetéstől is elmegy a kedvem. Elnehezül a szívem, amikor a dokumentumokat lapozgatom, mert látom, hogy a különféle tervezetek és ellentmondásos kijelentések hatalmas kupacából a háború kísértete emelkedik ki. Ennek a komédiának tragédia lesz a vége, mert az emberi ostobaság végül mindig tragédiába torkollik." (Benoist-Méchin: Historie del Armée allemande. 111 kötet.

123. old.) Az kulcsszó az "ostobaság". A korábbi szövetségesek soraiban általános volt a meggyőződés, mely szerint ők bármit megtehetnek, és Németország olyan engedelmesen nyeli majd le a mérges kígyót, mintha savanyú káposzta lenne.

1932 döntő esztendejében a konferencia fő résztvevői még arra sem voltak képesek — vagy hajlandók —, hogy eldöntsék: számukra mit takar az általános leszerelés fogalma.
Az olaszok javaslata a következőképpen hangzott: "A haderőknek a lehető legalacsonyabb mértékben történő kiegyensúlyozása."

A norvégok erre így feleltek: "Arányos mértékben történő fegyverzetcsökkentés."
Az amerikaiak hozzátették:"A biztonsági szabályoknak megfelelő mennyiségi korlát."
A franciák kérdése így hangzott: "Milyen fegyverekre vonatkozna ez a mennyiségi keret?"
Az angolok rávágták: „A flottánkra semmi esetre sem!" A britek eltökéltek voltak azt illetően, hogy a világon páratlan haderejű flottájukat semmi szín alatt nem csökkentik: még egy csónakot sem áldoznak fel. Hihetetlen, mégis igaz.

Meglehetősen egyértelművé vált, hogy Genfben senki nem mer a lényegre térni. Inkább a mozsárágyúk kaliberéről és a hadihajók súlyáról szóló végeláthatatlan disputákkal töltöttek az időt s kínosan ügyelnek rá, hogy a lényegi problémákról szó se essen. 1932. február másodikától április 22-ig, tehát mindössze kilenc hónappal a Hitler hatalomra kerülése előtti időszakig semmilyen konkrét előrelépés nem született. A Nemzetek Ligája kénytelen volt beérni egy határozattal, amelynek értelmében a 62 nemzet delegátusai a „szakértő bizottságokra" bízzák annak eldöntését, hogy „mely fegyverek bizonyulnak a legveszélyesebbeknek" (az „Általános Bizottság" 1932. április 22-i határozata).
Közeledett a Húsvét. Micsoda megkönnyebbülés: a konferencia résztvevői félrehajították irataikat, és vakációra mentek. A németek megoldások helyett ismét csak csűrés-csavarást kaptak. Újból csapdába csalták és átejtették őket.

A vakáció elteltével a Liga kicsinyes vezetői újra megjelentek Genfben, hogy folytassák a semmittevést, miközben libbenő szoknyájú titkárnők serege vette körül őket. Ezeket a titkárnőket nyilvánvalóan sokkal jobban érdekelték az apró ajándékok és a drága vacsorák, amelyekkel idős munkáltatóik kedveskedtek nekik, mint az írógép. Genf újból életre kelt, és megindult a nyüzsgés. Tardieu francia miniszter, a francia „tárgyalóbizottság" egyik fő alakja így emlékezett vissza erre az időszakra: „Kusza és terhes ügyek zajlottak, a hangulat pedig a legkevésbé sem volt őszintének nevezhető." Az olasz Grandi, a konferencia néhány józan küldöttjének egyike kijelentette: „Amennyiben a fegyverkezés fenyegetést jelent a békére, akkor ez minden államra egyenlő mértékben vonatkozik, ha pedig nem jelent háborús veszélyt, akkor egyetlen országot sem fenyeget. Utóbbi esetben viszont nincs más dolgunk, mint haladéktalanul véget vetni a konferenciának."

Miután a konferencia hasztalansága napról-napra egyre nyilvánvalóbbá vált, előkészületek történtek annak berekesztésére. Amikor azonban magasra akarták emelni a szenteltvíztartót, hogy a konferenciának végső búcsút mondjanak, közbelépett egy bátor amerikai.

Harmincharmadik fejezet
EGY AMERIKAI AZ 1932-ES GENFI KONFERENCIÁN

Az amerikai igen realista nép. Nincs szükségük hónapokra annak eldöntéséhez, hogy mit kezdjenek a levesükben úszkáló hajszállal Herbert Hoover elnök végigolvasta az amerikai delegátus jelentéseinek hatalmas kupacát, és világosan látta, hogy a genfi szócséplés soha nem fog döntést eredményezni. Az általános leszerelés örökre meg nem született embrió marad. Folytassák tovább az időpocsékolást? Nyilvánvaló volt, hogy az általános megegyezés hiú ábránd marad, miért ne térne hát vissza a konferencia az alapokhoz, amelyek révén talán kézzelfogható eredmények is születhetnek? Bármelyik értelmes államférfi hasonlóan érvelt volna. Jobb menteni a menthetőt, mint hagyni, hogy minden elvesszen.

Az üzleti életben egyenes, a lehetetlen helyzetekből is a legtöbbet kihozó amerikaiak kiváló érzékeivel és szellemi képességeivel megáldott Hoover papírra vetett egy tucat sort, amelyet az amerikai küldöttnek kellett felolvasnia a Leszerelési Konferencia szónoki emelvényén, miután a szándékosan köntörfalazó, sok száz szakértő befejezi jelentéseinek ismertetését.

Az Egyesült Államok elnökének szavai olyan világosak és precízek voltak, akár egy katonai parancs. Hoover elnök azt javasolta a konferencia résztvevőinek, hogy szálljanak le a felhőkből a földre, és hozzanak néhány — mindenki számára elfogadható — döntést. Gibbons úrnak mindössze három percébe telt felolvasni az amerikai kormány javaslatait a genfi „rózsaszín álmok palotája" lakói előtt, akik láthatóan hajlottak arra, hogy e javaslatokat nagyra értékeljék, de már előre eldöntötték, hogy semmi szín alatt nem jutnak egyetértésre. A Hoover-terv a következő volt:

A szárazföldi haderőt illetően: számukat minden ország egyharmadával csökkentse. A rendőrségi erők mennyisége legyen azonos azzal, amit a békeszerződés Németország számára engedélyezett. Az ostromtankok és a nehéztüzérség teljes leszerelése.

A haditengerészeti erőket illetően: a hadihajók tonnasúlyának és számának egyharmaddal történő csökkentése, a repülőgép-hordozó hajók, cirkálók és rombolók egynegyedének megsemmisítése, és a tengeralattjárók tonnasúlya egyharmadának leszerelése. A Londoni Egyezmény kiterjesztése a francia és olasz haditengerészeti erőkre.

A légierőt illetően: az összes bombázó megsemmisítése, valamint a légibombázás betiltása.

Az amerikaiak nagylelkűen olyan mértékű leszerelést javasoltak, ami saját hadi állományukat is súlyosan érintette. Gibbons a javaslat felolvasását követően udvariasan ki is emelte: „Kötelességemnek érzem kihangsúlyozni, hogy mekkora áldozatot vállal hazám e javaslat elfogadása érdekében, hiszen ez arra kötelezne bennünket, hogy több mint 300,000 tonnasúlyú hadihajót, több mint 1,000 nehéztüzérségi fegyvert, 900 tankot és 300 bombázót semmisítsünk meg."

A konferencia résztvevőit hirtelen sarokba szorították. Amennyiben még a részleges leszerelést sem fogadják el, hogyan hitethetik el a továbbiakban az emberekkel, hogy a teljes leszerelésbe valaha is beleegyeznének? Lassan nyolc esztendeje ígérték meg minden ülésen a teljes leszerelést, miközben csak a kibúvókat keresték. Vajon a genfi küldöttek csupán időt akartak nyerni? Félre akarták vezetni a nagyközönséget? Gúnyt akartak űzni az „egyenlő jogokból", amelyeket előzőleg hivatalosan is megígértek a német népnek? Ha most meghátrálnak, a közvélemény minden bizonnyal a fentieket fogja gondolni.

Valódi tűzpróba elé kerültek. Ki fogja megközelíteni az izzó széndarabokat? Németország arra várva, hogy a szövetségesek végre kiteregessék kártyáikat, azonnal elfogadta a javaslatot. Olaszország hasonlóképpen cselekedett. Az angolok pókerarccal reagáltak: nem merték elismerni, hogy hadiflottájuk egyharmada elveszítésének lehetősége rémülettel töltötte el őket. Nemrég egy tonnát sem engednek szeretett flottájukból. Akkor viszont felmerül a kérdés, hogy miért vett rész Anglia éveken át egy olyan konferencián, melynek elméleti célja a hadiflotta teljes leszerelése, nem pedig annak egyharmadával történő csökkentése volt? Franciaország még az angoloknál is kevesebb hajlandóságot mutatott a megegyezésre. Ami a franciakat illeti, egy percig sem volt kérdés, hogy a leszerelés minden változatai elutasítják.

A franciák természetüknél fogvájói bánnak a szavakkal. Veszélyes lett volna, ha direkt módon szembeszegülnek Hoover elnök javaslatával. A krőzusi vagyonnal rendelkező franciák ugyanis soktonnányi arannyal tartoztak az Egyesült Államoknak. Úgy kellett tehát „igent" mondaniuk, hogy az valójában „nem" legyen. Ehhez minden francia mesterien ért. Ha megfojtanak valakit, azt is virágok segítségével teszik. A francia küldött

ékesszólóan dicsérte a Hoover-terv "csábító egyszerűségét", majd sajnálkozva hozzátette: "A probléma igen összetett, ezért a javaslatot teljes egészében nem fogadhatjuk el, kisebb korrekciókra lesz szükség. "a fegyverzetcsökkentést a nemzetközi biztonsági szervezettel való egyeztetés útján kell végrehajtani". Benoist-Mechin francia történész így kommentálja honfitársa szavait: "Az összes szükséges óvintézkedéssel ellátott kifinomult kifogás, (idézett mű, 329. old.)

A „nemzetközi biztonsággal" kapcsolatos érv gyakorlatilag fabatkát sem ért. Nehéz elképzelni, hogy a Birodalom akkori hadereje milyen veszélyt jelentett a világ biztonságára. Németországnak alig volt néhány katonája, repülőgépekkel és tankokkal pedig egyáltalán nem rendelkezett. A többi ország — kezdve Franciaországgal — fegyverraktárai ezzel szemben roskadoztak a borzalmas erejű fegyverek súlya alatt. Csupán ez az egy ország is képes lett volna a világbéke veszélyeztetésére, ha hódítani támadt volna kedve. Ez világosan látható volt, amikor Poincaré 1923-ban az angolok véleménye dacára seregeket küldött a Ruhr-vidékre. Ha Németország a passzív ellenállás helyett szembeszállt volna a megszállókkal, Európa egy újabb véres háború szemtanúja lett volna. A nemzetközi biztonság 1932-ben nem a németek haderején, hanem a több ezer nehéztüzérségi ágyúval és ostromtankkal rendelkező szövetséges hatalmak fegyverzetén múlott.

A csehszlovák Eduárd Benes, a franciák 1918 utáni fő kelet-európai ügynöke, aki egyben a szovjetek embere is volt, szembefordult a bosszantó amerikaiakkal Miközben látszólag lelkesen támogatta Hoover elnök zseniális tervét, mindent megtett, hogy a lehető leggyorsabban merő ostobaságként mutassa be a konferencia résztvevőinek. Az eredeti javaslat a szárazföldi erők, a hadihajók és tengeralattjárók egyharmadnyi, a cirkálók, rombolók és repülőgép-hordozók egynegyednyi, valamint a tankok, a nehéztüzérség és a bombázók teljes megsemmisítéséi szorgalmazta. Benes szavazásra bocsátott egy határozatot, amelyben az eredeti, konkrét javaslatok „jelentős csökkentéssé" változtak, amelyet „közös megegyezés" révén kell megvalósítani. Csak a jó Isten tudta, hogy erre a „megvalósításra" mikor, hol és hogyan kerülne sor. A javaslat többé már nem meghozandó döntés volt, ahogy Hoover elnök kérte, hanem „elérendő cél"...

Benes javaslata szerint ez a cél igen problematikus. Egy „csatolt nyilatkozat" azt is leszögezte, hogy a konferencia - homályos és halogató -válasza az amerikai elnöknek nem minősül ígéretnek vagy elkötelezettségnek és „előítéletek nélkül képezheti változás tárgyát a később, tárgyalások során. Röviden: nem született megegyezés, nem születtek konkrét javaslatok, és még ezt a "nagy semmit" is bármikor visszavonhatják.

Litvinov szovjet küldött 1932. július 21-én meglepően cinikus megjegyzést tett: „Noha a határozat azzal kezdődik, hogy minden ország számára eljött az idő, hogy jelentős és hosszú távú intézkedéseket tegyen a leszerelés és a világbéke megteremtése érdekében, a szöveg további soraiban a fenti állítás megcáfolásra kerül. Úgy tűnik, mintha pont az ellenkezőjéről lenne szó, és a konferencián résztvevő államok szerint a leszereléshez vezető egyetlen intézkedés meghozatalának sem érkezett volna el az ideje." (Litvinov, 1932. július 21.) Az olasz küldött ugyanezen a napon a következő szavakkal kommentálta az eseményeket: „Az erőfeszítések hiábavalónak bizonyultak. A konferencia végeredménye egyáltalán nem felelt meg a világ reményeinek és elvárásainak".

Az amerikai Gibbons sajnálatosnak tartotta a történteket. E modern komédiáról a német küldött, Nadolny mondta ki a végszót: „A világ nemzetei hónapokon át megdöbbenéssel kísérték figyelemmel a konferencia furcsa tevékenységét. Számos javaslat, indítvány került előterjesztésre, és szövevényes tárgyalások zajlottak, de ezek semmiféle kézzelfogható eredménnyel nem jártak. A körülmények fényében nem áll módunkban elfogadni a határozatot."
Németország több alkalommal közölte döntését a konferencia résztvevői előtt. Nadolny ünnepélyesen kijelentette: „Kormányomnak kötelessége rámutatni orra, hogy a mai naptól fogva nem ígérhetjük meg a közös munkában való további részvételt, amíg a Németország számára döntő fontosságú kérdésekben nem születik megoldás a konferencia újabb ülését megelőzően."

A küldött világosan közölte a résztvevőkkel, hogy amennyiben a többi ország nem

vet véget a szüntelen gáncsoskodásnak. Németország, az örök "másodrendű nemzet" nem tér vissza Genfbe. A német küldöttség összepakolt és elindult a vasútállomásra. A többiek egymásra néztek és elmosolyodtak. Úgy gondolták, hogy ezek a nehézfejű teutonok úgysem képesek a árkukra állni. Rossz hangulatukat pedig majd elűzi a nyári nap melege.
Miért is aggódnának a németek miatt? Feleségeik és „kolléganőik" társaságában vidáman bepattantak limuzinjaikba, és vakációra indultak.

Az ég azonban többé mai nem volt felhőtlen. Németország nem volt hajlandó eltűrni mindent. Adolf Hitler egyre erősödő buzgalommal rázta fel álmukból a Birodalom egymást követő kormányait, akik a kapituláción kívül nem értettek semmihez. 1932 nyarára ezek a kormányok aggódni kezdtek. Ez az ifjú Adolf Hitler valóban úgy söpri el őket az útból, mint a férgeket? Az előző év áprilisának 10-én Hitler kétmillió új szavazatot kapott legerősebb ellenfelével, Hindenburg marsallal szemben 13.418.051 szavazatával a német szavazók 36,8%-át tudhatta maga mellett. Benes trükkös javaslatának estéjén Hitler 230 képviselői székre tett szert a törvényhozói választások során, noha a régi rezsim mindent megtett, hogy munkáját akadályozza. Hitler falhoz állította a régi kormányt.

A Nemzetiszocialista Párt messze a Birodalom legjelentősebb pártjává vált Taglétszáma felülmúlta a szocialista és kommunista pártok teljes létszámát, és négyszer akkorává duzzadt, mint a korábban oly erős Centrum. Von Neurath báró, az akkori külügyminiszter nem óhajtott a ciklon áldozatául esni. Arra gondolt, hogy a jövőben esetleg Hitler kormányának minisztere lehet belőle (hat hónappal később így is történt). Elmúltak azok az idők, araikor Németország a világ lábtörlője volt. 1932. augusztus 8-án a hadügyminiszter kategorikusan kijelentette a The New York Times újságírójának: „Németország számára elengedhetetlen fontossággal bír, hogy a szövetségesek nyíltan kijelentsék: a leszerelési egyezmény ugyanolyan mértékben vonatkozik Németországra, mint a többi nemzetre."

1932. augusztus 29-én von Neurath külügyminiszter újabb, hasonlóan egyértelmű üzenettel fordult a francia kormányhoz: „Németország a többi nemzetével azonos katonai jogokra tart igényt. Legyen jogunk eldönteni, hogy milyen felépítésű hadseregre van szükségünk nemzetbiztonságunk megőrzése érdekében. Ennek híján továbbra is az alárendelt nemzet pozíciójában maradnánk. Németország bármikor hajlandó lemondani azokról a fegyverekről, amelyektől a többi ország is kész megválni."

Véget kellett vetni a halogatásnak. Vagy egyszer s mindenkorra elismerik Németország „egyenlő jogait", vagy Németország soha többet nem vesz részt a Moliére komédiáit idéző tanácskozásokon. Ezt minden országnak tudomásul kellett vennie.

A franciák nem hagyták, hogy a kellemetlenkedő németek megzavarják nyaralásukat. 1932. szeptember 11-én Párizs kategorikusan visszautasította a németek kérését, méghozzá a paktum VIII. cikkelyére hivatkozva, miközben eszük ágában sem volt végrehajtani az ebben leírtakat. Az említett rész értelmében „a béke megőrzése megköveteli a fegyverzetcsökkentési". A franciák hivatalos közleménye nem merészkedett tovább ennél A Párizsból érkező dokumentum kedvesen hozzátette, hogy a kérdés továbbra is a versailles-i szerződés 164 pontjának hatáskörébe tartozik, mely kimondja, hogy „Németország mostantól fogva - egészen addig, amíg tagja a Nemzetek Ligájának - kötelezettséget vállal arra, hogy hadseregét tekintve nem lépi túl a csatolt jegyzékekben előírt kerete," Ez az érvelés tejes mértékben tisztességtelen volt. A fegyvertelen Németország 1927 óta hiába várta a kölcsönösség elvének érvényesülését. Németország leszerelésének hivatalos elismerését követően a szövetségeseknek is követniük kellett volna a példáját. Mindezt egy hivatalos egyezmény rögzítene, amit tizenegy évvel korábban írtak alá.

Franciaország azonban eltökélte, hogy soha nem fogja betartani a megállapodást. Éppen ellenkezőleg: 1927 óta fáradhatatlanul építette a nehézfegyverekkel ellátott Maginot-vonalat a fegyvertelen Németország határai mentén. Párizs tisztában volt azzal, hogy álláspontja jogilag elfogadhatatlan. „A francia

diplomácia tétovázott, s olyan ellentmondások hálójába került, amelyek elveit napról-napra gyengítették." (Benoist-Méchin. idézett mű, II. kötet, 135. old.)

Három hónappal a francia kormány csavaros válasza után von Neurath ismét tollat ragadott, de levelét ez alkalommal Henderson urnák, a Leszerelési Konferencia elnökének címezte. A júliusi figyelmeztetés erősebb hangvétellel ismétlődött meg: „Németország egészen addig nem vesz részt a konferencián, amíg az egyenlő jogok kérdése nem tisztázódik." 1932. szeptember 28-án a konferencia ismét összegyűlt. A német küldöttség helye üresen állt.

A L'Europe Nouvelle riportere a lap 1932. október 11-i számában a konferencia baljóslatú hangulatáról ír: „Az égbolt komor, a hangulat pedig sötétebb és zordabb, mint az őszi ég, vagy a tó vize." A küldöttek végignéztek egy máson. A legtöbb küldött bizalmatlanul hallgatott, vagy suttogva beszélgettek egymással, mintha egy kórház folyosóján ülnének. "Ennek az oka az, hogy a Quai Wilson-i palota kapuja mögött a halál leselkedik. A Leszerelési Konferencia az utolsókat rúgja, és oszlásának bűze megmérgezi a levegőt." (Benoist-Méchin, idézett mű, III. kötet, 136. old.) Vajon a haldokló tanácsülés ez év őszén a hullaházban végzi?

A britek megrémültek a halál szagától. Nyomást igyekeztek gyakorolni a franciákra, és reméltek, hogy ezzel jobb belátásra bírhatják őket.

Úgy tűnt, hogy a franciák végül beadják a derekukat. A tett engedmény azonban ismét az elhallgatás csapdájába esett, így gyakorlatilag értelmét veszítene. A gyűlés hivatalos kommünikéje (1932. december 11.) kikötötte, hogy "a konferencia számára útmutatóként szolgáló egyik irányelv az legyen, hogy Németország ugyanolyan jogokban részesüljön, mint a többi nagyhatalom, amelyeket a szerződés leszerelésre kötelez." A helyzet elméletileg rendeződött. Noha kihirdették a jogi egyenlőséget ezt az egyenlőséget ugyanez a hirdetmény korlátozások hálójával fojtotta meg. Először is az egyenlőséget nem tényként hanem "útmutató irányelvként" említi Másodszor pedig az egyenlőség csak abban az esetben érvényes, ha ez egy minden ország biztonságát garantáló rendszer keretein belül történik. Ezek után elegendő az említett biztonság hiányára hivatkozni ahhoz, hogy a híres jogokat egy mozdulattal a földbe döngöljék. Ez volt a második bomba, amellyel Németország "jogait" aláaknázták.

„E nyilatkozat magába foglalja, hogy az összes érintett állam egyéni fegyverzetkorlátozása rögzítésre kerüljön a tervezett Leszerelési Egyezményben". A szöveg nem azt mondja, hogy „rögzítésre kell kerülnie". A rendelet rögzítése tehát továbbra is problematikus marad. Továbbá, az egyezmény csupán „tervezet". Tehát nem született határozat, és elfogadásra sem került semmi. Mindössze egy „tervezett" egyezményről van szó. A szöveg ígéretről sem tesz említést. Az egyezmény tehát csupán a tervek szintjén létezik. A harmadik akna a szövegben a következő sor. ^Tudomásul vesszük, hogy az említett jogi egyenlőség gyakorlati megvalósulásának módja a konferencián kerül majd megtárgyalásra." Újabb tárgyalások? Mennyi időt kell még elfecsérelni? És mi lesz a huzavona vége?

Az „életmentők" tehát egy lyukas bóját hajítottak a tengerbe, ami rég elsüllyed, mire Németország belekapaszkodhatna. Miközben a küldöttek hazatértek, hogy a karácsonyi hangulatot élvezzék kandallóik mellett, eszükbe sem jutott, hogy a következő hónapban Németországban egy erőskezű államférfi kerül hatalomra, egy olyan személy, akit nem lehet a végtelenségig az orránál fogva vezetni.

Látták a képét a híradóban, látták hirtelen gesztikulációját és apró bajuszát. A foga fehérjét azonban még nem ismerték.

A hírhedi Compiegne-i vasúti kocsi. Itt történt, hogy az I. Világháború végét jelentő német kapitulációt, valamint a Németország tönkretételét célzó, gyalázatos versailles-i szerződést aláírták. A fegyverszünetet Ferdinánd Foch (a képen jobbról a második) francia tábori marsall érvényesítette. Foch a brit

nagytőkések kedvenceként a brit hadseregben és a britek által a lengyel népre kényszerített kormányban is marsalli címet viselt.

Harmincnegyedik fejezet
TEMETÉS A NEMZETEK LIGÁJÁN

Hiába lettek az angolok egyre dühösebbek Genfben, és még inkább Londonban, túlságosan nyilvánvaló volt, hogy a franciák sem tüzérségükről, sem tankjaikról nem hajlandók lemondani. Amikor már mindenki azt hitte, hogy a leszerelést ellenző érvek hosszú sora véget ért, a francia küldöttek rafináltan és gyorsan újabb banánhéjat hajítottak a genfi ülésterem padlójára. Miközben látszólag szívélyesen és örömmel fogadták a fegyverzetcsökkentés irányelvét, két olyan követelést fogalmaztak meg, amelyek közül legalább az egyikről biztosan tudták, hogy teljes mértékben elfogadhatatlan lesz a németek számára. Ezzel terelték csapdába a felügyelőbizottságot. A „felügyelőbizottság" munkája — és itt jön a trükk — egy adott „próbaidő" keretein belül folyt volna.
Amennyiben a vizsgálatok nem járnának kielégítő eredménnyel, a leszerelés első fázisát a próbaidő végezetéig felfüggesztik. Csak ezt követően került volna ismét napirendre az „egyenlő jogok" kérdése. A véget nem érő genfi komédia titokban, rafináltan és fáradhatatlanul kezdődött újra. A színésznő minden alkalommal új pantomim-előadással tért vissza a színpadra, de a képmutatás jól ismert jelmezét viselte. Amikor a mosolygó francia küldöttektől megkérdezték, mennyi ideig tart az említett „próbaidő", kereken kijelentették, hogy öt, vagy akár hét éven keresztül.

Kész őrület! Németországban már régóta semmiféle vizsgálatra nem volt szükség, hiszen a leszerelés teljes mértékben megvalósult, s ezt hivatalosan is elismerte a szövetségesek bizottsága, amelynek élén egy francia állt. Ennek ellenére Németország volt az egyetlen ország, amelyet az öt-hét évnyi próbaidő során újabb és újabb vizsgálatoknak akarták alávetni. Ez egy második „Szövetséges Irányító Bizottság" létrehozását jelentette, hiszen az első — küldetése befejeztével — hét évvel korábban feloszlatásra került. Az 1918-as győztesek viszonylatában semmiféle ellenőrzést nem láttak szükségesnek, hiszen ők maguk jelentették ki, hogy a leszerelést megelőző próbaidő alatt egyetlen fegyverüktől sem hajlandók megválni.

A „fontolóra vétel" csak ezt követően kezdődött volna el. Az eleve gyanúsítottként és szélhámosként kezelt németek megalázásának betetőzéseként Franciaország olyan szankciók kilátásba helyezését sürgette, amelyek őket semmilyen mértékben nem érintették volna, ellenben a felügyelet alatt álló Németországot igen. Felidézték a versailles-i szerződés értelmében hozott szankciókat, amelyek három év leforgása alatt három francia büntetőinvázióba kerültek a Birodalomnak. A franciák a Ruhr-vidék megszállása után tíz évvel fel akarták éleszteni az elnyomás önkényes eszközeit. Aloisi báró, az olasz küldött a következő szavakkal vágott vissza munkatársainak: „Ezek szerint tíz évvel vissza akarnak menni az időben? Az ilyen eszmék hasznavehetetlenek és elavultak. Miért akarnak olyan eszközöket kényszeríteni Németországra, amelyek már a múltban is kudarcot vallottak?" (Popolo d'Italia, 1933. szeptember 15.)

Egy olyan konzervatív országban, mint Belgium, amely mind Németországgal, mind Franciaországgal határos, a kormány az angolokhoz és a franciákhoz hasonló tisztánlátással értékelte a kialakult helyzet súlyát. Gróf Charles de Broqueville belga miniszterelnök 1934. március 6-án kijelentette a belga szenátus előtt: „A versailles-i szerződés egy hatalmas illúzió eredménye, s ezt az illúziót olyan emberek táplálták, akik a történelem tanulságainak figyelembe vétele nélkül állították össze a szerződést... Elég bátornak kell lennünk ahhoz, hogy a valósággal szembenézzünk. Ezen a téren az álmodozás csupán katasztrófához vezet. Miről is beszélünk? Nem egyszerűen arról van szó, hogy toleráljuk-e Németország újrafegyverkezését, hanem arról, hogy érdemes-e elkerülnünk a fegyverkezési versenyt, amely elkerülhetetlenül háborúhoz vezet." Ha a németek alávetik maguknak öt-hét évnyi egyoldalú vizsgálatnak, miközben a franciák és szövetségeseik maximális haderőre tesznek szert, azzal a „jogok elismerését" (amelyeket 1919-ben Versailles-ban megígértek, majd 1932. december 11-én hivatalosan is elfogadtak) a végtelenségig odázzák el.

Ha ez bekövetkezik, akkor egy komoly nemzetközi egyezmény kerül megszegésre — már sokadszorra. Ebben az esetben Németország minden esélyét elveszíti arra, hogy az elkövetkezendő esztendőkben az európai erőegyensúly helyreálljon. Ezen felül pedig kiteszi magát annak a veszélynek, hogy bekerítik, hiszen a milliós szovjet hadsereg, melynek létszámát akár ötszörösére is növelhetik, a franciákkal karöltve ugrik az új Birodalom torkának. Az ettől való félelem nem volt alaptalan.

A külképviseleteken köztudott volt, hogy Franciaország javában készülődik a Szovjetunióval történő szövetségre, ahogyan az I. Világháborút megelőző cári időszakban történt. A franciák célja a szovjetekkel való paktum alapjainak lefektetése volt, amelyet nem egészen két évvel később, 1935-ben alá is írtak.

Miután Hitler látta, hogy a leszerelést szabotáló törekvések soha nem fognak véget érni, és többé nincs valós esély arra, hogy Nyugat-Európa békés zónává váljon, nyugodtan becsaphatta volna maga mögött a kaput. Hitler ennek ellenére tett egy utolsó gesztust a nyugati világ felé: Genfbe küldte legdinamikusabb személyiségű, legintelligensebb munkatársát, Dr. Göbbelst. Alig szállt le a repülőről, a francia sajtó képviselői azonnal nekiestek. Göbbelst az újságok „sötét, torz emberkeként" jellemezték, és azt írták róla, hogy „aszketikus arca kegyetlenséget tükröz", és „autójában egy tucatnyi testőr vette körül." Bámulatos autó lehetett, amelyben egy tucat testőr, valamint a csúf emberke sofőrje és titkárai is elfértek.

Göbbels udvarias gesztussal sajtótájékoztatóra invitálta az újságírók hadát, akik között szép számmal voltak zsidók. A legizgágább francra riportert még hazájába, Németországba is meghívta: „Nyugodtan meglátogathatja azokat a koncentrációs táborokat, amelyeknek kegyetlenségéről olyan ékesszólóan írnak az önök lapjai, és saját szemével győződhet meg a valóságról." Mondanunk sem kell, hogy a bátor tollforgatók közül senki nem élt a lehetőséggel, hiszen a valóság nem állt volna összhangban azzal a sok ostobasággal, amit lapjaikban lelkesen terjesztettek. Mivel a Leszerelési Konferencia holtpontra jutott, Aloisi báró és kollégája, az olasz Souvitch (érdemes megjegyezni, hogy Olaszország akkoriban a lehető legjobb viszonyt ápolta korábbi francia és angol szövetségeseivel) az utolsó pillanatban ideiglenes megoldást célzó javaslattal élt.

Benoist-Méchin szavait idézve: „A két olasz küldött kompromisszumot javasolt: a hatalmas fegyverarzenállal rendelkező országok késedelem nélkül végrehajtják a francia tervezetben lefektetett leszerelési program első szakaszát. Ezt követően kijelölnek egy nemzetközi bizottságot, amely párhuzamosan felügyeli a német fegyverkezési szintet és a többi ország fegyverzet-csökkentésének mértékét. Miután az összes ország meghatározott keretek közé szorítaná haderejét, az ellenőrző bizottság tevékenysége elveszítené Németország számára oly mértékben zaklató, kellemetlen jellegét." (idézett mű, III. kötet, 145. old.) A javaslat hiábavaló volt: a kör bezárult. A konferencia vezetői még arra sem voltak hajlandók, hogy az olaszok javaslatát tanulmányozzák, annak tárgyalásra való bocsátásáról nem is beszélve.

A német külügyminiszter, von Neurath báró két nappal később megkísérelte a lehetetlent: személyes találkozót kért Paul-Boncour francia minisztertől. A miniszter válasza ostorcsapásként csattant: „Az automatikus és állandó nemzetközi leszerelés-felügyelet elengedhetetlen. Ezt az ellenőrzést először próbaidő keretein belül kell foganatosítani." A franciák újra és újra a leszerelés elodázásnak jól ismert eszközeihez folyamodtak. Öt-hét éves egyoldalú felügyeletet akartak. Csak ezt követően „fontolják majd meg", hogy Németország „fokozatosan", könyöradományként megkaphatja-e a neki járó jogokat.

Ilyen feltételek mellett mi értelme volt folytatni a tárgyalásokat azokkal a személyekkel, akiknek eszük ágában sem volt tárgyalni, hiszen eldöntötték, hogy Németországot éveken át a markukban fogják tartani, s ezen „próbaidő" lejárta után is újabb gyanakvó kérdésekkel állnak majd elő. A Hitler Jugend kongresszusán, 1933. szeptember 16-án Wilhelm Frick birodalmi belügyminiszter — szavait alaposan mérlegelve — végső figyelmeztetéssel fordult a Nyugat felé:

„Amennyiben kísérletet tesznek arra, hogy Németországot továbbra is a páriák szerepébe kényszerítsék, és megtagadják tőlünk a jogi egyenlőséget, senki ne lepődjön meg azon, hogy hazánk visszautasítja ezt az álnok játszmát, és megtagadja a nemzetközi konferenciákon való részvételt.",Újabb tíz nap telt el, s ez idő alatt a megbékélés legegyszerűbb gesztusa is elháríthatta volna a később elkerülhetetlenné váló törést. A franciák részéről azonban egyetlen barátságos szó sem hangzott el.

Von Neurath ezek után nem tehetett mást: 1933. október 6-án tudatta Henderson úrral kormánya döntését. Bejelentette, hogy miután Németország semmi esélyt nem lát a megegyezésre, nem marad más választása, mint hadseregét újjáépíteni, de a fegyverkezés során nem szándékozik túllépni a többi ország haderejét. A külügyminiszter nyomatékosan kijelentette: „Németország kategorikusan elutasítja a próbaidőt. Beleegyezünk abba, hogy a német hadsereget olyan haderővé alakítsuk át, amelyet a MacDonald Terv alapelvei szerint rövid távú szolgálatot teljesítő katonák alkotnak. Fenntartjuk a jogot az újrafegyverkezésre, amíg a többi nagyhatalom a leszerelés első szintjét meg nem valósítja. Szándékunkban áll minden olyan fegyver birtoklása, amellyel a többi ország szabadon rendelkezhet, megbeszélések tárgyát egyedül a fegyverek mennyisége képezheti". Németország mindezek dacára nyitva hagyta a lehetőségek kapuját, hiszen semmivel nem kért többet annál, amit a lobbi ország számára engedélyeztek. A konferencia résztvevői azonban igyekeztek ezt a kaput minél gyorsabban bezárni. Október 12-én a német küldött tudomására hozták, hogy továbbra is ragaszkodnak az egyoldalú feltételekhez. Hozzátették, hogy döntésük megmásíthatatlan: a Birodalom kormányának nincs más lehetősége, mint igennel vagy nemmel válaszolni.

A genfi úriemberek biztosak voltak abban, hogy Hitlert falhoz állították, és fejet hajt döntésük előtt. Hitler azonban nemet mondott. Két nappal később, 1933. október 14-én a konferencia vezetősége rövid és lényegre törő táviratot kapott Hitlertől: „Németország a továbbiakban sem a Leszerelési Konferencián, sem a Nemzetek Ligájában nem vesz részt." Ezen az estén Hitler rádióüzenettel fordult a német néphez:

Azt állítják, hogy Németország népe és kormánya azt kérte, hogy az ország fegyverzetét növelhesse. Ez teljes mértékben valótlan állítás. Mi csupán a többi országéval megegyező jogokat kértünk. Amennyiben a világ országai elhatározzák, hogy — az utolsó géppisztolyig — minden fegyverüket megsemmisítik, készek vagyunk csatlakozni ehhez a megegyezéshez. Ha úgy döntenek, hogy bizonyos fegyverek megsemmisítésre kerülnek, készek vagyunk elsőként lemondani ezekről a fegyverekről. Ha azonban a világ egyes nemzeteknek engedélyezi bizonyos fegyverek birtoklását, nem fogjuk magunkat — másodrendű nemzetként — megfosztani e fegyverek használatától.

Készen vagyunk tárgyalásokon részt venni. Készek vagyunk bármilyen egyezményhez csatlakozni, azzal a feltétellel, hogy a többi országgal azonos jogokat élvezünk... A német nép nem kevésbé büszke, mint jómagam. Vagy biztosítják számunkra a többi országgal azonos jogokat, vagy minden konferenciától távol maradunk.

Hitler — meggyőződéséhez híven — még azon az estén felszólította a népet arra, hogy nyilvánítsa ki akaratát: „Népszavazást fogunk tartani, hogy minden német állampolgár elmondhassa a véleményét azzal kapcsolatban, hogy egyetértenek velem, vagy sem."

Az idős Hindenburg marsall, aki a sokéves, hiábavaló genfi tárgyalások után csupán keserűséget és haragot érzett. Így kiáltott fel: „Végre itt egy ember, akiben megvan a kellő bátorság ahhoz, hogy tegyen is valamit!" Angliában Lloyd George, az angol politikai élet idős államférfija, egyike a versailles-i szerződés felelőseinek, a Birodalom elnökéhez hasonló eltökéltséggel fejezte ki egyet nem értését: „Az igazság Németország oldalán áll. Önök szerint mennyi ideig támogatja Anglia Németország megalázását?"

Hitler távirata bombaként robbant az október 12-i ultimátum bajkeverő felelősei között.

Benoist-Méchin így ír ezzel kapcsolatban: "Kétségtelen, hogy Hitler több ízben kijelentette: amennyiben hazája igényeivel kapcsolatosan nem történnek előrelépések, Németország faképnél hagyja a konferenciát, de szavait senki nem vette komolyan. A küldöttek úgy gondolták, ígéretét úgysem meri beváltani. A teljhatalmú megbízónak tehetetlenül álltak, és a folyosókon idegesen arról tanakodtak, vajon mit hoz a jövő. Stimson kezdetben veszett kutyákként bánt a német küldöttekkel. Henderson, a konferencia elnöke már nem tudta, kit hibáztasson, ezért saját kormányát illette bíráló szavakkal: 'MacDonald Németország részvétele nélkül nem akar tevékenykedni a leszerelési konferencia munkájában. Kormányomat súlyos felelősség terheli, hiszen ebben az esetben semmiféle eredményre nem juthatunk'."

Paul-Boncour francia miniszterelnök szűkszavúan csupán ennyit mormolt magában: „Elveszítettük a játszmát." A leginkább csüggedt küldött kétségtelenül Politis görög miniszter, az Odüsszeusz ravaszságával megáldott, kimagasló szellemi képességekkel rendelkező diplomata volt. Szavai gyászbeszédre emlékeztettek: „A leszerelésnek vége. A leszerelés sikeréhez arra lenne szükség, hogy a demokratikus nagyhatalmakat stabil kormányok irányítsák, amelyek nem belpolitikai gondokkal vannak elfoglalva, hanem Európa és az egész világ érdekeit tartják szem előtt. Most már csak a jó isten tudja, mi vár ránk." (Geneviéve Tabouis: Cassandra, 174. old.)

Mit tartogatott a jövő? Nem mást, mint Hitler ragyogó győzelmét, melynek sikeréért a genfi úriemberek mindent megtettek azzal, hogy állati tetemként fordultak el a Birodalomtól. Úgy vélték, a megalázó visszautasítással hiteltelenné teszik és megbuktatják Hitlert. Tévedtek: milliónyi olyan németet tereltek Hitler zászlaja alá, akik korábban nem támogatták. A németek egyhangú véleményt képviseltek a genfi tárgyalásokkal kapcsolatban. A Hitler támogatóit egy évvel korábban még javában zaklató és lehurrogó marxisták lelkesen rohantak, hogy Hitler beszédein részt vegyenek.

Hitler erőteljes hangon a következő szavakkal fordult a tömeghez:
Visszautasítjuk az olyan tárgyalásokon való részvételt, ahol cipőpucolókként, alsóbbrendű lényekként kezelnek bennünket. Ha a világ áthatolhatatlan erődítményekbe zárja magát, hatalmas repülőszázadokat és nehéztüzérségi fegyvereket épít, akkor nincs joga veszélyt emlegetni annak kapcsán, hogy a fegyverekkel egyáltalán nem rendelkező nemzetiszocialisták menetoszlopokba rendeződve mutatnak példaértékű modellt a német népközösség számára.

A Berlini Sportpalotában, amely színültig tele volt, sőt, még az épület előtt is hatalmas tömeg tolongott, Hitler így kiáltott fel:
Békét és megegyezést akarunk, de becsületünkhöz és jogainkhoz is ragaszkodunk. Kijelentem, hogy inkább meghalok, minthogy egy olyan egyezményt írjak alá, amiről meggyőződésem, hogy elfogadhatatlan a német nép számára.

Addigra már a legmakacsabb egyházi méltóságok is Hitler köré gyülekeztek. Közülük is a leggyanakvóbb, Martin Niemöller lelkész, az örök ellenzéki a következő táviratot küldte Hitlernek: „Üdvözöljük Vezérünket ebben a — nemzetünk és hazánk számára — sorsdöntő órában. Köszönetet mondunk Németország védelmében tanúsított szilárd és határozott fellépéséért, és bölcs szavaiért. A több mint huszonötezer evangélikus pap nevében hűségesküt teszünk a Führernek, és folyamatosan imádkozunk érte." Az evangélikus püspökök egy Hitlerrel folytatott megbeszélést követően igen ékesszólóan nyilatkoztak:
Még mindig annak a nagyszerű órának a hatása alatt állunk, amelyet a Német Evangélikus Egyház vezetői a birodalmi kancellár társaságában töltöttek. Egységes szívvel biztosítjuk feltétel nélküli bizalmunkról a Harmadik Birodalmat és Vezérét. (Schacht: Mémoires d'un magicien. II. kötet. 28. old.)

Hitler villámgyorsan válaszolt a genfi elvakult cselszövők által felkínált lehetőségre, és haladéktalanul megszervezte a népszavazást. Ezzel magával ragadta a közvélemény figyelmét, és milliónyi új követőre tett szert. A híres, kirívó személyiségű párizsi újságíró, Geneviéve Tabouis, a legelvakultabb Hitler-gyűlölők egyike is kénytelen volt elismerni: „Hitler megmutatta a

világnak zseniális pszichológiai érzékét, s ugyanazt a taktikát követte, amelyet később a hadműveletek során alkalmazott. Villámgyors lépése zűrzavart keltett az ellenséges táborban, s így meggátolta, hogy erőfölényüket alkalmazni tudják. Ez volt Németország első jelentős diplomáciai sikere a háború óta." (G. Tabouis, idézett mű, 175. old.) Ez esetben nem csupán egyszerű diplomáciai sikerről, hanem annál sokkal többről volt szó: egy azonosan gondolkodó nemzet aratott győzelmet. Hitler számára megadatott az a híd, amelyen keresztül a német társadalom minden osztálya áthaladhatott, és felsorakozhatott vezérük zászlaja alá. Genf sokkal nagyobb hasznára vált, mint ezer Göbbels-beszéd. Kétségtelen, hogy a világtörténelemben senki nem rendelkezett ehhez fogható képességgel az emberek rokonszenvének elnyerésére. Szóképeinek nagyszerűsége megragadta az emberek képzeletét és szívét.

A genfi eseményeket követő héten Hitler nem csupán a gyárakat járta, hogy beszédeket tartson a népnek, hanem gyakorlatilag mindenhol jelen volt. Repülőgépe légi automobilként szelte át az eget. Reggel tíz órakor Drezdában mondott beszédet, délután pedig már Hamburgban volt. Este Königsbergben tartott lelkesítő beszédet a tömegek előtt. Az egész Birodalom érzelmektől vibrált. Joachim Fest szavaival élve: „Hatalmas felvonulások, ünnepségek, tiltakozó megmozdulások és felhívások hulláma söpört át Németországon. Plakátok százezrei hirdették: Becsületünk és jogaink elismerését követeljük! Az utcákon hadirokkantak jelentek meg, akik tolószékükben ülve a következő felirattal ellátott táblákat lóbáltak. Németország halottai számítanak a szavazataikra!"

Még a csendet is segítségül hívták: Hitler, a született Wagner-rajongó ösztönösen használt pátoszi elemeket a tömeg befolyásolása érdekében. Azért, hogy a nemzet minden tagja ugyanazon érzelmeket élje át, a hét utolsó napján felkérte a népet arra, hogy két percre hagyja abba adott tevékenységét, és csendben mélyedjen el magában, függetlenül attól, hogy éppen az utcán, a munkahelyén, az iskolában vagy a vonaton tartózkodik. A vonatok is megálltak két percre. Hatvanhétmillió német torpant meg, amikor az egész nemzethez szóló felszólítás elhangzott. A rádióállomások is megszakították adásukat miután elmélyülésre kérték hallgatóikat. Ezt követően Németország összes harangja egyszerre szólalt meg. Az esemény pszichológiai hatása leírhatatlan volt. Hitler kijelentette: „Ezt az utolsó napra kellett időzítenem. Elengedhetetlen volt, hogy egy hatalmas gesztussal éljek, amit mindenki képes felfogni és átérezni: a felszabadulás gesztusával. Ki kellett tépnem a német népet a kiszolgáltatottság, az üres frázisok és hamis eszmék szoros hálójából, s visszaadni neki a cselekvés szabadságát. Számomra itt már nem a napi politika kérdéséről van szó. Az sem tántorít el, ha az előttünk tornyosuló nehézségek pillanatnyilag növekednek."

Hitler így folytatta: „Olyan cselekedetre szólítottuk fel a népet, ami lelkesedést ébreszt az emberekben, és a kollektív akaratot azzal az érzéssel itatja át, hogy a nemzetre új nap virradt fel. Az emberek csak a tettekből értenek, nem pedig a haszontalan tárgyalásokból, amelyek sehová nem vezetnek."

Birodalmi kancellárrá történő kinevezését követően, 1933. január 30-án a nemzetiszocializmus győzelmét ünneplő tömeg követelésére Hitler megjelent a berlini kancellária ablakában.

1933. november 12-e volt a németországi választás napja. Kettős választásról van szó, hiszen először az új Reichstag képviselőiről szavaztak, a második körben pedig arról nyilvánítottak véleményt, hogy egyetértenek-e Hitlerrel, helyeslik és támogatják-e társadalmi politikáját, és mindenek felett arról, hogy a külföldi hatalmak intoleráns viselkedésének ellenére is teljes hittel mellé állnak-e. Hitler hihetetlen méretű győzelmet aratott, s ezt a fejedelmi ajándékot a genfi taktikának köszönhette. Kevesebb, mint egy esztendő alatt megduplázta támogatói számát: míg 1933 márciusában 17300,000 szavazatot kapott, ez a szám novemberre 40,632,628-ra duzzadt. Ez a német nép összes szavazatának 95%-át jelentette. A szabad választásokat a külföldi sajtó közel száz megfigyelője felügyelte árgus szemekkel. Ezek a megfigyelők mindent megtettek azért, hogy a mesterkedés vagy a választási csalás legapróbb jelére leljenek.

Bárki könnyűszerrel szavazhatott Hitler ellen, ahogy ezt az a tény is bizonyítja, hogy közel 3 millió német cselekedett így. 43,493,575 szavazatból Hitler 40,632,628 szavazatot kapott, ami azt jelenti, hogy 2,860,947 német állampolgár nem értett egyet a Führerrel. A németek 7%-a fejezte ki egyet nem értését, holott akár a lakosság fele is így tehetett volna. Az ellenkező vélemény szabad kinyilvánításának szabadságát az is világosan mutatja, hogy a nemzetiszocialista képviselőjelöltek a 45 millió szavazó közül csak 30 millió polgár szavazatát nyerték el, szemben a Hitlert támogató 40,632,628 szavazóval.

A szavazatok ekkora hányadát egyetlen európai politikusnak sem sikerült learatnia. Amikor egy francia vagy angol politikus, vagy akár az amerikai elnök a szavazatok 52-53%-át kapja meg, büszke pávaként táncol. A demokrácia alapelveit figyelembe véve az egyetemes szavazati jog korlátján megnyilvánulása a tíz hónappal korábban még gyanakvó szemekkel figyelt Hitler káplárt a leghatalmasabb európai kormányfővé tette. Még von Papen, az egykori kancellár, akit Hindenburg azzal bízott meg, hogy tartsa a szemét a „börtönviselt" Hitleren, „a kancellár géniuszát" magasztalta.

A legmeglepőbb bizonyságot a brit nagykövet szolgáltatta, aki berlini diplomáciai állásából végig figyelemmel kísérte az eseményeket: a német nép lázadását, a szabad választásokat, valamint Hitler vitathatatlan győzelmét. A valóság talaján álló nagykövet nem hímezett-hámozott. A következő sorokat küldte el kormánya számára: „Egy dolog bizonyos: Hitler úr állása támadhatatlan. Népszerűsége és becsülete még azokban a körökben is nőtt a választásokat követően, ahol a legkevésbé sem értenek egyet a nemzetiszocialista eszmékkel." Kijelentette, hogy Hitlernek igaza van: „Nem csoda, hogy a Führer kijött a béketűrésből, hiszen tulajdonképpen érvekkel akartuk lefejezni." (Fest. Hitler, II. kötet, 72. old.) A nyaktilót kénytelenek voltak visszaküldeni Genfbe, hogy a nem használt kellékek raktárában porosodjon. A nyugati hatalmak nagy leckét kaptak, de vajon volt, aki a Birodalmon kívül megértette az eset tanulságait?

Harmincötödik fejezet
ADOLF HITLER STRATÉGIÁJA

Nyilvánvaló volt, hogy ha Hitler egy nap az orosz területek megszállása mellett dönt, a rendelkezésére álló monoklis tábornokokkal, valamint százezer túlkoros katonával nem lesz képes Sztálint (és Lenin múmiáját) kiűzni a Kremlből. Azzal, hogy elutasította a Genfben felkínált részleges, és egyáltalán nem kielégítő megegyezést, tökéletes indokra tett szert fegyverkezési programjának beindítására. Ez a program a legcsekélyebb mértékben sem a nyugati országokkal való összecsapásra irányult. Programja végső célja az volt, hogy lehetővé váljanak azok a hadműveletek, amelyek egy nap utat nyitnak a németek számára Kelet felé, mielőtt Sztálin betörne Európába.

Hoover és MacDonald részleges javaslatainak elfogadása csupán azt a célt szolgálta, hogy igazolja békevágyát a franciák, az angolok és a többi nyugati ország felé.
Hitler kezdettől fogva határozottan állította, hogy elkerülhetetlen fontosságúnak tartja a külpolitikai nézeteltérések tartós elkerülését.
Egy hatalmas és modern hadsereget nem lehet a pillanat hevében felállítani: mind a hadosztályok és a parancsnokság, mind az óriási mennyiségű hadianyag előteremtése időt vesz igénybe.

A Birodalom maroknyi katonája 1919 óta kénytelen volt tankok helyett kartonpapírral bevont autókkal és szekerekkel gyakorlatozni. Németország egyetlen katonai repülőgéppel sem rendelkezett. Annak érdekében, hogy 2-3 ezer repülőgépet építhessenek, a legénységet kiképezhessék, és modern harci taktikát hozzanak létre, hosszú és békés évekre volt szükség. Hitlernek tehát elsődleges érdeke a várakozásban, az idő-nyerésben rejlett.

Úgy gondolta, hogy „ősi és dicső ellenfelei" egy nap felismerik, hogy a rájuk leselkedő kommunista fenyegetés a franciákat és a németeket egyaránt veszélyezteti, és ha Hitler felvállalja a Szovjetunió elleni háború hatalmas kockázatát, azzal nem csak saját honfitársait, hanem az egész világot megszabadítja a kommunizmus rémétől — feltéve, ha sikert arat. Amennyiben Hitler elbukik az oroszokkal szemben, a nyugati világ boldogan hátradőlhet, hiszen egy elvérzett, a Nyugat kegyeire utalt Németországgal néz majd szembe. Hitler háborúja a szovjetek ellen óriási lehetőségeket kínált volna Párizsnak és Londonnak. Hitler pedig győztesen, egy megnövekedett méretű Németországgal a háta mögött került volna ki a háborúból.

A háború jó kimenetelének távlata nem változtatott azon a tényen, hogy 50-100 esztendőre lesz szükség ahhoz, hogy Hitler Németországa (vagy Hitler utódjának Németországa) hatékony haderőre tegyen szert. A dolgok rendbetétele, az új területek létrehozása és a termelés beindítása nagyon sok időt igényelt. Addig azonban számos változás következhet be. Franciaország addigra minden kétséget kizáróan belátja, hogy az erős Németországgal való, fele-fele alapon történő szoros együttműködés az egymással megbékélt országoknak uralkodó állást biztosítana Nyugaton. De mit szólnának ehhez az angolok?

Nem örülnének neki. Az angolok ötszáz esztendeje mindent megtettek azért, hogy

Európa megerősödését akadályozzák. Az is tény azonban, hogy az angol birodalmat 1918 óta fenyegette a szovjet megszállás réme. Egy szovjet megszállásnál lényegesen elviselhetőbbnek tűnt volna az a lehetőség, hogy Hitler falat emel Keleten, és nagy mértékben csökkenti a szovjetek hatalmát.

Ezen kilátások fényében elképzelhető, hogy a britek véleménye megváltozik, a brit birodalom vezetői pedig mérlegelni kezdenek. A legnagyobb angol lapok békülékeny hangot ütöttek meg. A legtisztábban gondolkodó angol államférfi, a trónörökös walesi herceg nagyra becsülte Hitler tevékenységét, és büszkén jelentette ki, hogy nagy örömére szolgálna, ha egy nap hozzájárulhatna a két nép baráti viszonyának kialakulásához. Néhány angol veterán ellátogatott Hitlerhez, és lelkesen barátkozott a német bajtársakkal.

A két nép eredete azonos volt, s ugyanaz a vér folyt bennük. Talán eljő a nap, amikor ahelyett, hogy egymás torkának esnének, nem csupán egyetértésre jutnak, hanem egységet alkotnak, és kölcsönösen szolgálják közös érdekeiket. Ez az álom akkor válhat valósággá, ha az egyik nemzet felvállalja Európa védelmét és rendszerezését, míg a másik a hét tengeren képviseli az 5()0 millió fehér ember világát. Az angol közvélemény hosszú időn keresztül a Németországgal való megegyezés politikájának partján állt. Kevés olyan provokátor akadt, mint Churchill, aki 1939-ben megfordította az események menetét, és mindent tönkretett.

Miután Hitler megszabadult a Leszerelési Konferencia súlyától, amit a hiábavaló, véget nem érő viták okoztak egy olyan leszerelési javaslatról, amelybe a franciák soha nem egyeznének bele. 1933. december 12-én — az ország szavazóinak 95%-os támogatásával a háta mögött — visszanyerte cselekvési szabadságát, a hadviselés területét is beleértve. Attól fogva minden figyelmét alapvető fontosságú politikai tervei megvalósításának szentelhette. Nem kellett kapkodnia. Ha másért nem, hát saját érdekei miatt is a nyugati világ békéjét tartotta szem előtt, miközben a hatékony együttműködés alapjait megteremtve készülhetett fel a Kelet felé irányuló hadműveletekre.

Tisztában volt azzal, hogy erős német hadsereget csak fokozatosan, egyik hadosztályt, repülőszázadot és tankoszlopot a másik után felépítve hozhat létre. Kétségei voltak azt illetően, hogy Németország kénytelen lesz-e felesleges és véres csatákat vívni egy Oise-i domb vagy egy Moselle-i legelő miatt. Ellenfelei — saját érdeküket szem előtt tartva — beláthatták, hogy a megbékélés az egyedüli helyes megoldás. Ha akár egy szemernyi politikai intelligenciával rendelkeztek volna, akkor nem pimaszkodtak volna Hitlerrel, és nem fecsérelték volna el éveket azzal, hogy ostoba és soha véget nem érő vitákat provokálnak. Néhány észszerű és jól kiszámított engedményt tettek volna Hitlernek, hogy „néhány csontot" elé hajítva kiengeszteljék. Mindent összevetve, Hitler örülhetett annak, hogy a franciák hajthatatlanok maradtak. Ha egyszer megtörik a jég, szükség esetén nem csupán százezer, hanem egy vagy több millió katonával indulhat Kelet felé.

Ennek ellenére nem tett le arról, hogy továbbra is az együttműködésre törekedjen. Viselkedése kifogástalan volt: noha rendre egy viperáktól nyüzsgő fészekben találta magát, végtelenül türelmes maradt. Másfél éven át újra és újra különféle javaslatokkal élt, méghozzá olyan visszafogott módon, ami egy hirtelen természetű embertől meglepőnek tűnhet. Megbékélési politikája azonban alaposan kigondolt jelleget tükrözött. Az egyik lehetőség az, hogy igyekezete sikert arat: ez esetben megvalósul a jogi egyenlőség elve, és esetleg kölcsönösen előnyös együttműködés születhet, míg időközben előkészülhet a kommunistákkal való döntő összecsapásra.

Amennyiben viszont a tárgyalások szélhámos szócséplésnek bizonyulnak, ismét szabad kezet kap. Hitler hagyta, hogy minden tettét körültekintés vezérelje. Amíg a tárgyalások folytak, kénytelen volt a versailles-i szerződés által meghatározott méretű hadsereghez ragaszkodni, és nem volt esélye a jelentős haderőnövelésre. Noha nem állt szándékában hatalmas méretű fegyverkezésbe fogni, készen állt annak lehetőségére is, hogy a nyugati leszerelési tervek kudarcba fulladnak. Hadi felkészülése inkább

technikai és az alapanyagokat érintő jelleggel bírt Mivel a katonai repülőgépek e* a tankok tiltott fegyvereknek minősültek Németország számára tudósait és a gyártókat arra ösztönözte, hogy a legmodernebb és legkiválóbb prototípusokat dolgozzák ki. Ez lehetővé tette számára, hogy a genfi kudarc esetén hatékony és gyors újrafegyverkezést hajtson végre.

Mivel nem akarta, hogy a kritikus pillanatban a szabadalmak és a találmányok egy irodában porosodjanak, elengedhetetlen volt, hogy a Birodalom elegendő nyersanyaggal rendelkezzen az új hadsereg felépítéséhez. Abban az időben a szükséges nyersanyagoknak szinte teljesen híján voltak. Hitler majdnem azonnal, és minden feltűnést kerülve megbízta kereskedőit azzal, hogy nézzenek körül a nyugati piacokon, így elkerülve, hogy az országot az esetleges újrafegyverkezési kényszer felkészületlenül érje. Attól sem riadt vissza, hogy a német export teljes bevételét — vagy még annál is többet — ezekre az elengedhetetlen befektetésekre fordítsa.

1932-ben a vasérc túltermelésének mértéke mindössze 3,431,400 tonna volt, míg ugyanez a szám egy évre rá 4,527,500-ra növekedett. Az ócskavas esetében az 1932-es érték kevesebb, mint 94,000 tonna volt, de 1933-ra ez az érték 161,200-ra emelkedett, 1934-ben pedig a statisztikai adatok szerint 404,200 volt. Még ennél is elszántabb igyekezettel fogtak neki a magas széntartalmú acél előállításához szükséges fémek kitermeléséhez. A krómérc 1933-ban rögzített 47,500 tonnás túltermelési mértéke a következő évre 76,400-ra nőtt. A nikkelérc esetében ez az érték egy év alatt 34,500 tonnáról 37,600 tonnára nőtt Fém nikkel: 1<133 — 2,000 tonna, 1933 — 4,100 tonna, tehát a termeléstöbblet a duplájára növekedett. Volfrám: 1933 — 3,650 tonna, 1934 — 4,300 tonna. Ami a bauxitot, az alumíniumércet, vagyis a modern repülőgépek gyártásához szükséges legalapvetőbb nyersanyagot illeti, a statisztikák robbanásszerű emelkedést mutattak. A bauxit többlettermelésének aránya az 1932-es 20,000 tonnányi értékről 1933-ra 293,000 tonnára, 1934-re pedig 320,000 tonnára nőtt. Ez tizenhatszoros növekedést jelent. (Debeney tábornok: Le rearmement allemand, 29. old.)

A lista igen hosszú. A cellulóz, vagyis a robbanószerekhez szükséges nyersanyag termetese háromsorosára nőtt: 1932-ben havi 1,000,000 mázsa. 1933 nyarán pedig 3,242,024 mázsa. A kénsav, a piritek és a szén-kátrány termelése hasonló arányokat mutatott.

A képen a Rheinmetall-Borsig AG düsseldorfi hadiüzemének egyik hatalmas csarnoka látható. Ez az üzem fegyvercsöveket gyártott. A Rheinmetall-Borsig AG az ország egyik fő hadianyag-szállítója volt. Többek között ez a vállalat támogatta Hitlert a német nemzet újjáépítésében, méghozzá azzal, hogy felkészítette a hadsereget az ellenséges támadások visszaverésére.

Hitler utasítást adott az elhagyott vasbányák újbóli üzembe helyezésére. Az olajkutak intenzíven dolgoztat és a helyettesítő anyagok előállítása is nagyüzemi szinten folvt. 1913 decemberének végére az I.G. Farben vállalat, amely a szintetikus gázolaj termelésében elérte az évi 350,000 tonnát, már 134,700 munkást foglalkoztatott, holott ez a szám pár hónappal korábban még csak 112,000 volt. (Léon Archimbaud: Rapport sur le budget militaire) Hitler tevékenységének ez a kevésbé ismert oldala igen sok meglepetést tartogat az olvasók számára. Általánosan ismert eredményei mellett még ezekre a fantasztikus sikerekre is képes volt. Hajlamosak vagyunk azt hinni, hogy a munkanélküliséggel (amit 1933-ban a felére csökkentett) vívott harc minden idejét felemésztette, de ez nem így van. A képzelőerő, a számítás, a felkészülés és a megvalósítás géniusza volt. Gyakran mondogatta: „Pontosan tudom, mire képes egy ember, és hol húzódnak képességei határai."

Noha messzire ment, soha nem ment túl messzire. Egy olyan országban, ahol 1933 januárjára kimerültek a pénzügyi források, a szó szoros értelmében egy pillantás alatt hatalmas nyersanyagmennyiségeket volt képes felhalmozni, ami — a leszerelési tárgyalások kudarca esetén - lehetővé tette, hogy az ország késedelem nélkül szembenézhessen az esetleges támadásokkal.

Hitler elődei kudarcai ellenére, amelyekkel a genfi évek során szembesültek, valamint a megaláztatások dacára, amelyeket le kellett nyelnie, 1933 végéig meglehetősen békülékeny politikát folytatott. Minél tovább szőtték terveiket ellenfelei, annál több ideje maradt arra, hogy különféle országokból összegyűjtse azokat a nyersanyagokat, amelyekre katonai szempontból égető szüksége volt. Így tudta csak elkerülni, hogy a tárgyalások kudarcba fulladása eseten kutyaszorítóba kerüljön. A tárgyalások végül valóban kudarcba fulladtak,

ahogy ezt a résztvevő országok mindig is akarták, s ezt Hitler is előre látta. Mire azonban a végzetes nap elérkezett, Hitler feltöltötte raktárait, és erről a genfi szószátyároknak fogalma sem volt. Most már készen állt a váratlan kihívásokra.

Hitler stratégiáját az álcázás jellemezte. Az 1933. november 12-i népszavazás sikere után Hitler ismét meg akarta hazudtolni azokat, akik folyamatosan ünneprontóként tekintettek rá, ezért mindent megtett azért, hogy a pár hónappal korábban Lengyelországgal megkezdett béketárgyalások eredményesen záruljanak. A németek számára ez igen keserű pirula volt, Hitler azonban bízott bennük. Fest így ír ezzel kapcsolatban: „A monarchia utolsó napjai óta első ízben történt meg, hogy a németek többsége úgy érezte, képes sajnálkozás, aggodalom vagy félelem nélkül azonosulni az országol vezető kormánnyal." (Fest, idézeti mű, 76. old.) Hitler már 1933 áprilisában tudatta a francia nagykövettel, hogy Németország elutasít minden felelősséget a keleti határt illetően. 1934. január 26-án pedig megdöbbentő hírt jelentette be: Németország és a fránya lengyelek között megegyezés született.

Hitler tíz évre szóló megnemtámadási egyezményt kötött Lengyelországgal: a németek által 1919 óta vitatott határt jelző csíkos oszlopok a helyükön maradtak. Danzigot, a danzigi folyosót és Felső-Sziléziát lengyel területeknek, vagy lengyel fennhatóság alatt álló területeknek ismerték el. Hitler négy nappal később a Reichstag elé lépett, hogy kihirdesse és elmagyarázza ezt a „meggyőző bizonyítékot arra, hogy még legmegátalkodottabb ellenfelével is hajlandó megegyezést kötni". Kijelentette, hogy „a németeknek és a lengyeleknek el kell fogadniuk egymás létezését". A németeknek sikerült jó képet vágni a békeegyezményhez.

Európa népei közül az angolok döbbentek meg legjobban a váratlan megegyezés hallatán. Berlini nagykövetük, Sir Eric Phipps másodízben ragadott tollat. Jelentést írt kormányának, amelyben éppen olyan helyes-Jó hangnemet ütött meg, mint amikor a népszavazásról írt: "a német kancellár azzal bizonyította be, hogy rátermett államférfi, hogy országa népének egy részét feláldozta külpolitikája oltárán." (Angol Külpolitikai Dokumentumok, 1934. január 30.) Néhány héttel később számos brit miniszter érkezett Berlinbe, hogy gratuláljon Hitlernek. Eden, a női magazinok hőse, a nemzetiszocializmus esküdt ellensége Hitlert higgadt, barátságos személyként jellemezte. A londoni előkelő társaságok főalakja még azt is méltóztatott kijelenteni, hogy Hitler „majdhogynem elegáns megjelenésű", ami persze túlzás volt, hiszen Hitlert nem különösebben érdekelték a ruhaszalonok: megelégedett gondosan vasalt nadrágjával és kétsoros kabátjával, ami egy vidéki rendőr egyenruhájára emlékeztetett.

A történész Tombler „a logika és a tisztánlátás kivételes képességeit" fedezte fel Hitlerben. Sir John Simon megemlítette, hogy Hitler „meglepően ékesszóló beszélgetőpartner". Ehhez semmi kétség nem férhet, hiszen érdeke azt diktálta, hogy az angolok kedvére tegyen, és amennyiben lehetséges, a jövőbeli megegyezések esetében is számíthasson támogatásukra.

Így is történt. Eldöntött ténynek minősült, hogy a többi ország nem válik meg fegyvereitől, Hitler pedig — cselekvési szabadságát visszanyerve — felajánlotta nekik, hogy saját hazája fegyverzetét mérsékelt szintre korlátozza. A Hitler javaslatában szereplő új német hadsereg létszámát tekintve nem haladná meg a 300,000 főt, míg a külföldi államok hadseregének létszáma változatlan maradna. Hitler nyitott volt a többi ország által birtokolt pusztító fegyverekkel kapcsolatos tárgyalásokon való részvételre. Az angolok — ahogyan az berlini látogatásuk után előrelátható volt — Hitler javaslatát „teljes mértékben elfogadható tárgyalási alapnak" találták. Számukra az indítvány nem járt túl nagy kockázattal, hiszen Anglia egyedül hadiflottájához ragaszkodott, amiről a javaslat nem ejtett szót.

Hitler bizalmasan tudatta Eden brit külügyminiszterrel: a német légierőt is hajlandó a többi országhoz képest alacsony szintre korlátozni. A javaslat szerint a német légierő Franciaország légierejének a felét, vagy pedig a nyugati hatalmak teljes légierejének egyharmadát tenné ki. A jövőbeli német hadsereg

300,000-es létszáma Franciaország és csatlósai katonáinak még az egyharmadára sem rúgott volna. Ami pedig a légierőt illeti, az 1,400 francia katonai repülőgéppel szemben Németország kevesebb, mint 500 repülőből álló légiflotta létrehozását tervezte. A javaslat a szovjetekre nem tért ki, őket ugyanis Hitler veszélyes, nyughatatlan ellenségeknek tekintette.

A franciák, akik három hónappal korábban kategorikusan nemet mondtak arra, hogy Németország hadseregét akár egyetlen katonával is bővítse, vagy akár egyetlen repülőgépet is építsen, érthető módon elhúzták a szájukat a javaslat láttán. Hitler zseniális manővere azonban gyengítette helyzetüket, amit korábban az angolok állandó támogatása biztosított. Egyre valószínűbbnek tűnt, hogy Hitler képes lesz megnyerni a briteket részleges leszerelési tervének Benoist-Méchin így ír ezzel kapcsolatban: Január 29-én Anglia a nagyhatalmaknak szóló diplomáciai jegyzékben megerősíti a biztonsági tényezők és a leszerelés közötti szoros összefüggéseket. Azonban azt is elismeri, hogy amíg egyes országok számára bizonyos fegyverek engedélyezettnek minősülnek, ezeket a fegyvereket más országoktól sem lehet megtagadni." (idézett mű, III. kötet, 149. old) A szárazföldi erőkkel kapcsolatban Anglia a létszámbeli különbség megfelezését javasolta: német csapatok számát illetően az Egyesült Királyság kormánya a MacDonald úr által javasolt 200,000-es, valamint a Hitler úr által kért 300,000-es létszám között elhelyezkedő értéket tartana elfogadhatónak." (idézett mű) London azt javasolta Párizsnak, hogy részlegesen engedjen a tankok kérdésében, s kétéves halasztást követően engedélyezze a német légierő felállítását: „Németország felhatalmazást kap arra, hogy hat tonnánál könnyebb rohamtankokat építsen. Ami a légierőt illeti, a terv kétévnyi halasztást javasol, mely időszak során erőfeszítéseket teszünk a katonai légierő teljes leszerelésére. Amennyiben ez a törekvés kudarcot vall, a Birodalom jogot kap arra, hogy két éven belül légiflottát hozzon létre." (idézett mű) Az angol-német vonat még nem indult útnak, az első vagonok azonban már készen álltak a Wellington pályaudvaron.

Az angolok láthatóan hajlottak a megegyezésre, a belgák nemkülönben. Miután Mussolini 1934. február 26-án fogadta Eden angol külügyminisztert, és meghallgatta a berlini tárgyalásokról szóló jelentést, kijelentette, hogy egyetért a „Hitler által előterjesztett formulával, ami 300.000 fős sereg felállítását valamint a többi ország haderejének stabilizálását és szinten tartását javasolja." Franciaország hatalmas dilemma előtt találta magát: támogasson egy angol-német egyezményt, vagy pedig álljon lesben, és siklassa ki a vonatot?

Harminchatodik fejezet
A NÉPHADSEREG

A német hadseregben a társadalmi osztálytól független előléptetés puszta gondolata is hosszú időn át képtelenségnek minősült. A hadseregben uralkodó mentalitás végső soron az osztályharc egyik megnyilvánulási formája volt. A nemzetiszocializmus ezzel szemben a társadalmi osztályok megbékélését, terveik összehangolását és hatékony együttműködését tűzte ki céljául. Ez a hadseregre és a polgári lakosságra egyaránt vonatkozott.

Ernst Röhm, az SA vezetője ellenfelei szerint gyakorlatilag semmiféle háttérrel nem rendelkező személyeket vett fel az SA egységek soraiba. Ez nagyjából így is volt: számos SA vezető iskolázatlan proletár volt.

De Napóleon — akit Hitler is nagyra becsült, s akinek mellszobrát Ley, a Birodalom munkaügyi minisztere az íróasztalán tartotta — vajon nem ugyanígy cselekedett, amikor kétezer tábornoka jelentős részét szerény, vagy egyenesen alacsony sorból származó személyek közül verbuválta?

Gouvion Saint Cyr tábornok apja cserzővarga volt. Chabert egy pék fiaként látta meg a napvilágot, Debilly édesapja fazekasként dolgozott, Oudinot apja pedig kádár volt. Masséna hajósinas. Estéve lakatos, Jourdan rőfös, Brune nyomdász, Lannes pedig egy kelmefestő inasa volt. Petit tábornok rabszolga-kereskedelemmel foglalkozott Napóleon tábornokai között még plébános és négy papnövendék is akadt. Közülük a leghíresebb Murát volt, akit egy nővel folytatott viszony

kapcsán zártak ki az egyházból. A császári birodalom tábornokai közül több századan egyszerű közkatonaként kezdték pályafutásukat. Közülük az ismertebbek: Junot, Gérard, Reille, Exelmans, Cambronne és Suchet.

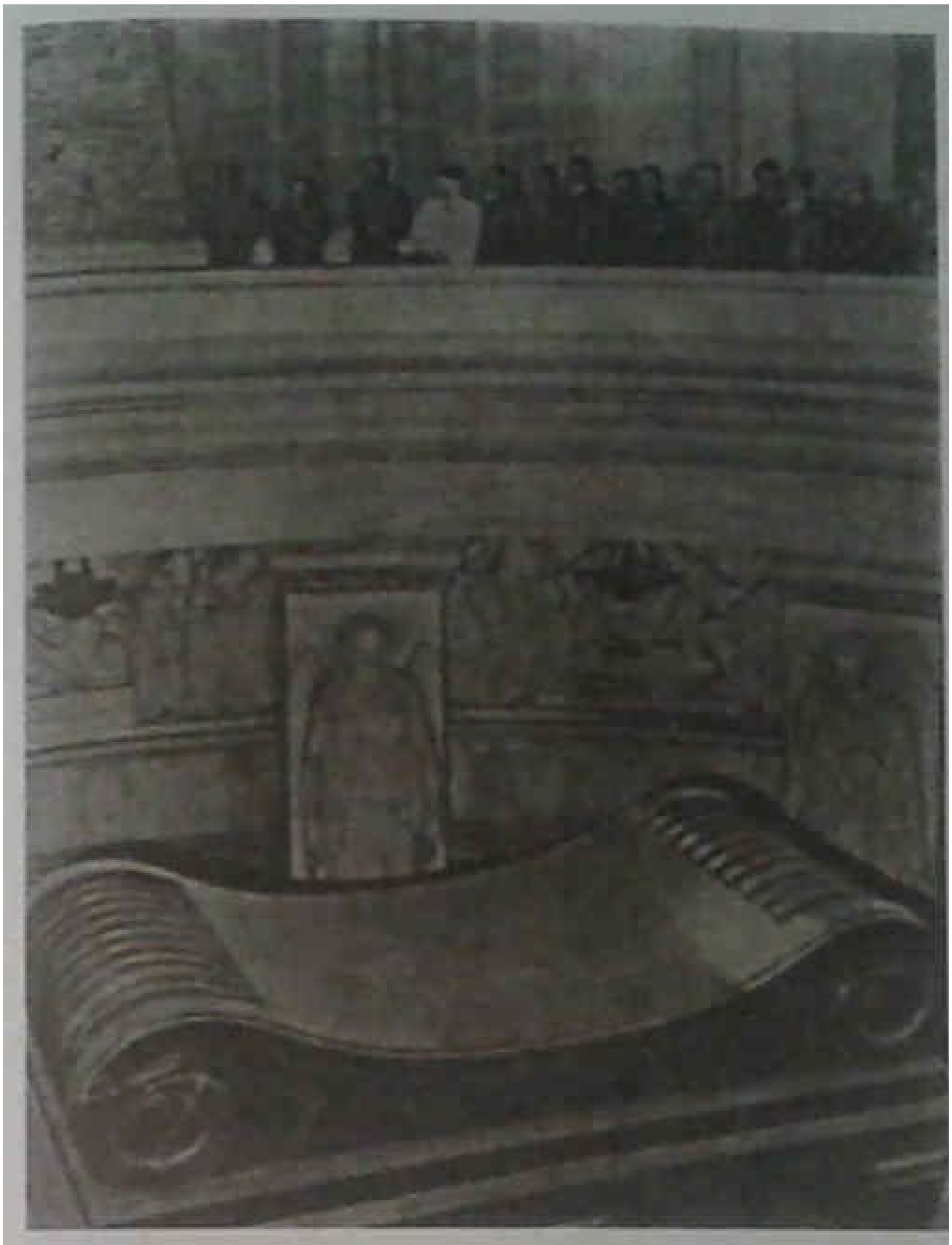
Ami a Röhm által kinevezett vezetőket illeti: egyes esetekben a frissen kapott rang a fejükbe szállt. Kétségtelen, hogy közülük sokan uralkodónak képzelték magukat, és csak a zsebük megtömésén fáradoztak. Az ilyen szégyentelen alakok pályafutása igen csúnya véget ért, hiszen közülük nem egyet halálra ítéltek. Napóleon tábornokai sem voltak glóriás angyalkák. Messéna megrögzött tolvaj volt, és előszeretettel fosztotta ki a római palotákat. Augereau és Brune is rablási szenvedélye okán vall híressé az olasz katonák körében. Napóleon Hollandiában állomásozó tábornokai között egy sem akadt, aki ne vitt volna magával kocsiszámra bútorokat, értékes vásznakat és étkészleteket. Vandamme tábornok igazi „bútorszállító" volt; bármerre járt, az értékes bútorokat soha nem mulasztotta el magával vinni.

A francia birodalmi hadsereg tagjai hírhedten enyveskezűek voltak. Majdnem minden tábornok szenvedélyes szerencsejátékos hírében állt. Néhányan közülük imádták az italt, mint például Lahoussaye, Fromentin, vagy Delsozeaux, akt részegen veszítette el a Pont-de-See-i csatát. Az alkoholista tábornokok listája igen hosszú: Raoul, Froissard, Scherer, Bonnaire, Tunck, Loret, Chevalier és Bonnard. Napóleon hadseregének legismertebb iszákosa Bisson tábornok volt, aki — Brillat Savarin szerint — képes volt egy ültő helyében nyolc üveg bort felhajtani. Henri Latour tábornok is igen érdekes személyiség volt: Hoche tábornok jelentése szerint egy kiadós dorbézolást követően megcsókolt egy négert, majd néhány hentessel bújt ágyba. Két tábornok — Sarrazin és Guillaume de Vaudoucourt — bigámiát követett el. Öt tábornokot in flagranti találtak féijes asszonyokkal, s közöttük volt Napóleon testvére, Louis Bonaparte is.

Bonnamy és Duhesne jó pénzért katonai szolgálatra alkalmatlanná nyilvánították azokat a katonákat, akiknek nem volt ínyükre a hadsereg. A birodalom fennállásának idején igen kevés magas rangú katonát bocsátottak el a hadseregből: 2,428 tábornok közül összesen 27-et, vagyis évente kettőt.

Ne feledjük hihetetlenül ostoba húzásaikat, amelyek meglehetősen különböztek attól az esettől, amikor 1934-ben egy magas rangú SA tiszt büszkén lépkedett lován, mire a ló hirtelen ledobta magáról, és a tiszt az egész sereg előtt megszégyenült. Murát tábornok rendszerint hajnali öt óra tájban jelent meg a laktanyában, méghozzá olyan öltözékben, mintha a Mardi Gras fesztiválon lenne: zöld bíborból készült ruhát, és hatalmas bóbitájú, tolldíszes fejfedőt viselt. Junot Dalmáciában arannyal díszített rénszarvast fogott a kocsija elé. Egy fogadáson anyaszült meztelenül jelent meg, vagyis nem volt teljesen meztelen, hiszen Sam Browne övét magán viselte. Később teljesen megháborodott. Ugyanez a sors várt legalább egy tucat másik tábornokra. Huszonnégy tábornok öngyilkosságot követett el. Napóleon ennek ellenére ezekkel a tábornokokkal hódította meg Európát.

A francia császár tábornokai fosztogatási szenvedélyét azzal igyekezett mérsékelni, hogy étvágyukat némileg törvényesebb eszközökkel csillapította. Hétszázkilencven tábornokát busás zsolddal jutalmazta.

1940 júniusában, a francia kapitalista rendszer bukása után a kormány megadta magát a nemzetiszocialista Németországnak. Hitler ellátogatott Napóleon sírjához, és ezt az eseményt élete legszebb pillanatának nevezte Napóleon radikális néppárti volt, aki az új európai rend megalkotása során ugyanúgy elutasította a párizsi csőcselék kommunizmusát, mint a brit birodalom kapitalista törekvéseit.

Masséna, az első számú fosztogató 683,840 franknyi éves életjáradékot kapott. Davout 910.840 frankot, Ney 1,028,973 frankot. Berthier pedig 1.245,945 frankot. Néha még a tábornokok oldalági leszármazottai is anyagi juttatásban részesülték. Berthier marsall szeretőjének fia, Sopransi évi ötezer aranyfrankos jövedelmet tudhatott magáénak, de a Massénához hasonló tábornokok kapzsiságát meg ezek a végtelenül nagyvonalú adományok sem csillapították.

A császár másik intézkedése katonái világias hiúságának legyezgetését szolgálta. Eszközül a Becsületlégió, a marsalli rang és a nemesi címek osztogatása szolgált. A 2.428 tábornok közül 2.380-an megkapták a Becsületlégió vörös szalagját. Ezen felül számos kitüntetésben részesültek azokban az országokban, ahova Napóleon betette a lábát. A marsalli rang értéke gyorsan csökkent: huszonhat marsallt neveztek ki, és közülük néhányan már a császár halála után részesültek eme kitüntetésben.

De meg ez sem volt elég. Összesen 845 marsall és tábornok kapott nemesi címet. Négyen királyi hercegi rangra emelkedtek: Davout, Ney, a fosztogató Massena és Berthier, aki 1,25 millió aranyfrankos évi járadékkal és a lenyűgöző chambordi kastéllyal büszkélkedhetett. 23-an hercegek 193-an grófok. 680-an bárók és 117-en lovagok lettek. Néhányan mindezen kitüntetések és adományok dacára tovább fosztogattak. A marsallok hitvesei sem mindig kifinomult nyelvezetükről voltak híresek. Lefévre neje, akiből Danzig hercegnője lett, nyíltan kijelentette: "Mi vagyunk az igazi hercegnők"

Férjeik hősiessége azonban vitathatatlan volt: 230 tábornok esett el csatában, és a tábornokok összesen 4,000 sérülést szereztek. Bonnamy-L a megrögzött fosztogatót egyedül a moszkvai csatában, húsz bajonettszúrás érte. Detres 22-szer sebesült meg, ebből 19-szer szablya által. Raffet 23-szor, ebből 21-szer bajonettszúrás érte. A pálmát azonban a bárdolatlan André Adrién Joseph La Bruyére tábornok vitte: 31-szer sebesült meg, s ezek közül az utolsó az életébe került az 1801-es Canope-i csatában.

A francia forradalom hatalmas népi hadserege — Röhm álomhadserege - és a császárság Sevillától Berlinig, Bécsig és Moszkváig, Amszterdamtól Ravennáig és Rómáig, valamint a nápolyi öbölig elhatolt. Ez a hadsereg a legjobb és a legrosszabb tulajdonságok ötvözete volt. A hárommillió katonát felsorakoztató Röhm frissen verbuvált vezetői között — számos bátor katona mellett — gazemberek és haszonlesők is akadtak.
Hitler néhányukat keményen megbüntette, sőt, számos korrupt katonai vezetőt agyonlőttek, de néha szemet hunyt a nem teljesen romlott erkölcsű katonák brutális és gátlástalan viselkedése felett. A fő probléma ugyanis nem ebben rejlett.

A valódi problémát az jelentette, hogy az SA sem technikailag, sem stratégiailag nem volt felkészülve arra a hatalmas feladatra, hogy valódi — és egyedüli — hadsereggé alakuljon át. Az SA tisztjeinek fele soha életében nem volt katona, hiszen túl fiatalok voltak, és Németországban 1918 után megszűnt a kötelező katonai szolgálat. Maga Röhm is csak közönséges százados volt. Bátor harcos volt, de nem állt készen a hadvezéri feladatokra. Noha szolgált egy-két alezredes mellette, de ők inkább jelképes tisztségeket töltöttek be. Az SA közelében egyetlen katonai géniusz volt jelen: Ludendorff tábornok. Ő azonban egy meglehetősen kótyagos, élemedett korú ember volt, akit teozófiai hóbortjai alaposan összezavartak. 1933-ra már híre-hamva sem volt a nemzetiszocialista mozgalomban.

Napóleon tábornokai éveken át kemény katonai kiképzésben részesültek, s csak azt követően részesültek előléptetésben, hogy a hadviselés művészetét - többnyire a fronton — alaposan elsajátították. Vezetőjük pedig egy olyan katonai géniusz volt, akihez foghatót Nagy Sándor óla nem látott a világ.

Röhm és bátor seregei a nyomába sem érhettek Napóleonnak és hadseregének. Katonai felkészültségük hiánya nyilvánvaló volt. A régi hivatásos hadsereg, a Reichswehr felszámolása lehetetlen, sőt a körülmények fényében eszelős vállalkozásnak tűnt ami siker esetén teljes katonai káoszba döntötte volna a

sebezhető, gyenge Németországot.
Sztálin hasonló problémával nézett szembe 1937-1938 között. 32,000 olyan tábornokot és magasrangú tisztet végeztetett ki, akiket a régi rezsim kiszolgálóinak bélyegzett, és a cári Oroszország haderejét az engedelmes Vörös Hadsereg váltotta fel, amelynek tagjai szigorúan az ő irányítása alatt álltak. E téren kétségtelenül sikeres volt. Miközben azonban könyörtelenül és radikálisan elpusztította a hadsereg struktúráját, csaknem az egész országot a tönk szélére juttatta. Ennek eredményeképpen 1941 őszének végére Oroszország sorsa egy hajszálon függött. A Vörös Hadsereg rögtönzött kommunista vezetői, akiknek legtöbbje semmiféle katonai képzésben nem részesült szinte totális kudarcot vallottak az 1941 nyarán és őszén zajló hadműveletekben.. Még a telefonos összeköttetést és a rádiókapcsolatot sem voltak képesek megtartani, és majdnem mindenhol körülzárták őket.

Pár hét leforgása alatt hadi felszerelésük nagy része, valamint katonáik milliói a megszállók kezére kerültek. Egy hadsereg, vagy akár egy ezred irányítása katonai képzést és tudást igényel. Egy igazi tábornok a hadviselés mestere, aki elméleti és gyakorlati tudását hosszú idő alatt, az akadémián és a fronton szerezte. Sztálin zöldfülű hadvezérei egyik vereséget a másik után szenvedték el. Kizárólag a télnek és az amerikaiak támogatásának köszönhették, hogy az új szovjet hadsereg megszervezését követően 1945-ben elérték Berlint.

Mussolini tragikusan végződő görög kalandja 1940 végén utat nyitott az angoloknak a Balkán felé, s ez Hitlernek kereken ötheti késlekedést okozott 1941 tavaszán. Ha a németek a tervezett időpontban, 1941. május 10-én el tudják indítani Oroszország megszállását, és nem kényszerülnek negyven napot várni, akkor Guderian tankjai 1941 októberének közepére - a megfelelő időjárásnak köszönhetően — elfoglalják Moszkvát. Az oroszországi háború pedig egy hónappal később véget ért volna, még mielőtt az új és fiatal szovjet hadvezérek színre lépnek- A kormányszerveket, a diplomáciai testületeket és Lenin sárguló múmiáját egy Moszkvától több száz kilométerre fekvő helységbe szállították. Sztálin kizárólag a Mussolininak köszönhető késlekedés miatt kerülhette el 1941-ben a teljes vereséget és rendszerének — valamint saját személyének — porba hullását.

Ennek ellenére borzalmas veszteségeket szenvedett a Dnyepernél és a Don-kanyarnál, a Kubán-területen és a Kaukázusban, és tehetetlenül nézte, ahogy a németek 1942 augusztusában elérik a Volgát, mielőtt végre sikerült a feladatra alkalmas katonai vezetőket állítania seregei élére. Ennek éveken át történő elmulasztása sok millió orosz halálát okozta. A szovjet hadsereg — megfelelő vezetőkkel az élén — veszteségei kilencven százalékát megspórolhatta volna. A szovjet seregek mindvégig igen gyenge teljesítményt mutattak, és kénytelenek voltak Roosevelt elnök, a „Szovjetunió Hőse" által biztosított mankókra támaszkodni, amelyek repülők és tankok tízezrei formájában öltöttek testet.

Sztálinnak tíz évébe telt, mire seregei élére megfelelő katonai vezetőket tudott állítani. Hitler, aki teljes mértékben tisztában volt a Röhm körül kialakult helyzettel, gyorsan akart cselekedni. A borzalmas „tisztogatások" következtében Sztálin - és vele együtt a kommunizmus - a pusztulás szélén állt.

Németország 1933-ban sokkal többet kockáztatott, mint a távoli Szovjetunió, hiszen ugrásra kész ellenségek vették körül, akik tizenöt éven át fojtogatták és kivéreztették. Ennek következtében Németország gazdasága romokban hevert, s a romok között hatmillió munkanélküli lézengett. Németország a szomszédos országok kegyeitől függött, és honvédelmét tekintve kizárólag a birodalmi hadseregre támaszkodhatott. A Harmadik Birodalom egy alattomos támadás esetén pár hétnél tovább nem lett volna képes kitartani, figyelembe véve, hogy a francia, a cseh és a lengyel hadsereg vette körül, s ezek ötször erősebbek voltak a Reichswehrnél, valamint olyan szárazföldi és légi fegyverek birtokában voltak, amelyekkel 1933-ban Németország egyáltalán nem rendelkezett.

A hatalmas, közelben tanyázó ellenségeket figyelembe véve a Reichswehr szétzilálása, és a tízszer, hússzor, vagy harmincszor akkora erőt képviselő — katonai képzésben azonban egyáltalán nem részesült — SA-val történő hirtelen felváltása ezerszer nagyobb veszélybe sodorta volna a Birodalmat, mint amivel

Sztálinnak kellett szembenéznie 32,000 tábornoka és lisztje legyilkoltatását követően. Sztálinnak akkoriban nem kellett idegen megszállástól tartania. Úgy vélte, rengeteg ideje van, ezért az útjában álló személyek tízezreit küldte halálba. Úgy gondolta, idővel megfelelő vezetők állnak majd rendelkezésére, akik robotként engedelmeskednek zsarnoki uralmának. Németország ezzel szemben nem ringathatta magát ilyesfajta illúziókba.

Németország ellenségei, akik az elmúlt tizenöt esztendő során a német határoknál álltak lesben, abban a pillanatban a torkának ugorhattak volna, hogy az ország az élet első jeleit mutatja. A gyors és váratlan pusztulás kockázata mellett egyenesen őrültségnek tűnt a Reichswehr félreállítása, hiszen a csekély létszámú, hiányosságok gyengítette német hadsereg volt az egyedüli védelmi eszköz, ami az 1918-as összeomlás után megmaradt.

Röhm számos tényezőt illetően józan álláspontot képviselt. Nem egy olyan hibát felismert, amelynek Hitler is tudatában volt. A konzervatív Reichswehr akkori állapotában való megőrzése csupán ideiglenes megoldást kínált. Türelemre, rugalmasságra és hosszú évekre lett volna szükség ahhoz, hogy a hadsereg szellemisége megváltozzon. Ifjú tisztek tízezrei hittek és bíztak Hitlerben. Ezek a tisztek jellemes és bátor emberek voltak, akik Hitlerhez hasonló képzelőerővel rendelkeztek. A stratégia és a hadászat forradalmi újításait csak lépésről-lépésre lehetett bevezetni, anélkül, hogy az idejétmúlt hadseregben fennálló előítéletek nagy mértékben sérüljenek.

Elméleti szinten Röhmnek igaza volt, a gyakorlati megvalósítást illetően azonban sem elegendő higgadtsággal, sem megfelelő képzettséggel nem rendelkezett ahhoz, hogy rövid idő leforgása alatt hatalmas néphadsereget hozzon létre. Hitler lassan és rengeteg nehézség árán vitte véghez ezt a tervet, de még így sem ért el teljes sikert. A hadvezetés megkeseredett, törtető és reakciós tagjai rendre megpróbálták megakadályozni katonai újításait, sőt, félre akarták állítani és merényletet is hajtottak végre ellene

Gaston Doumergue francia kommunista volt, akit mind az angol kapitalizmus, mind a szovjet bolsevizmus szekértolójaként ismertek. A szovjetek segítségével hozta létre az ún. Népfrontot, ami később a zsidó miniszterelnököt, León Blumot hatalomra segítene. A sors fintora, hogy a Népfront békepárti tevékenysége

gyengítette meg a francia államot annyira, hogy a német hadsereg hat évvel később könnyedén elsöpörte a színről a francia katonákat

Harminchetedik fejezet
AZ 1934-ES PÁRIZSI ESET

Franciaország a lehelő legdurvább módon utasított vissza minden megegyezési kísérletet, de közben a diplomáciai rugalmasság fortélyainak kihasználásról sem feledkezett el. A francia külügyminiszter 1934. március 27-i keltezésű levelében a következőket írja Eden úrnak: "A békeszerződés 5. pontja minden körülmények között érvényben kell, hogy maradjon. Ehhez ragaszkodunk."

A franciák tehát még a szerződés egyes részleteiről sem voltak hajlandók tárgyalni. Barthou hozzátette, hogy amennyiben Adolf Hitler nem fogadja el ezt a tényt, akkor Franciaország „mindenáron" szembeszegül vele. Barthou, a kis növésű élvhajhász vénember már élesítette fából készült szablyáját.

1934 márciusában azonban Franciaország éppen volt elfoglalva, hogy igyekezzen kimászni egy hatalmas politikai-gazdasági botrányból, a Stavisky-ügyből. Stavisky zsidó emigráns volt, aki — számos honfitársával egyetemben — a szláv Eurázsia területéről érkezett Milliónyi szakállas, piszkos kabátot viselő hittestvérét mindenhonnan kiűzték, így borzalmas gettókban várták, hogy nekifoghassanak ezredéves kivándorlásuknak. Stavisky versenyre kelt Julius Barmat-tal a zsidó szélhámossal, aki még Hitler színre lépését megelőzően a weimari köztársaság számos közéleti személyiséget rossz hírbe hozta. Stavisky több olyan franciaországi botrány részese volt, amelyek a parlamenthez, a prostitúcióhoz és a kokainhoz kapcsolódtak. Hírhedt kalandjaiból azonban befolyásos pártfogói révén mindig sikeresen kikeveredett. Egyik tárgyalását például huszonegy alkalommal halasztották el.

Barmat nevű hittestvéréhez hasonlóan Stavisky is szenátorok és képviselők megvesztegetésével építette ki hatalmát A lepénzelési listán több miniszter, sőt, állítólag Franciaország egyik legfőbb bírója is szerepelt Rajtuk kívül lefizetett még egy Pressard nevű ügyészt (aki híres volt a néger nők iránti vonzalmáról), Chautemps-et, a korábbi kabinetvezető sógorát, valamint a demokrata kormány egyik legbefolyásosabb radikális méltóságát, aki nagy tiszteletnek örvendett a szabadkőművesek körében.

Üzelmei végrehajtásához Stavisky még különleges menlevelet is szerzett a titkosrendőrségtől. Stavisky-t egy alkalommal véletlenül letartóztatták: egy Chaville-i luxusvilla kertjében rendezett fényűző estélyen 7 millió frank értékű fedezetlen csekket találtak nála. Ez az összeg egy katonatiszt 350 évnyi fizetését tette ki.
A botrányba minden nap újabb és újabb politikusok nevei keveredtek bele. A konzervatív sajtó napvilágra hozta velejéig rothadt üzelmeiket. „Meglehetős aggodalommal tölt el bennünket az a tény, hogy egy valódi fasiszta párt szerveződik az országban" — sóhajtott fel Mandel, a jövőbeli hadügyminiszter, akinek valódi neve Jéroboam Rotschild volt. Nem fűlött a foga ahhoz, hogy a közönséges franciák megfosszák politikai hatalmától, különösen akkor, ha történetesen jobboldali beállítottságú franciákról volt szó.

1934-ben francia hazafiak százezrei erős kormányt kívántak országuk élére. Olyan kormányt akartak, ami nem az ideiglenes parlamenti mandátumok korrupt szétosztásán alapul.

Franciaország valódi vezetőről álmodott, aki erős kézzel irányít, és tartós, felelősségteljes közigazgatási rendszert biztosít az országnak. Ez a vezető azonban még nem született meg. Rendelkezésre állt féltucatnyi őszinte repülőőrnagy, akik viszont nem bírtak a tömegek vonzásához és egybefogásához szükséges kitartással és zsenialitással, valamint képzelőerejük is kevés volt a grandiózus tervek kivitelezéséhez.

Követőiknek helyén volt a szíve, elszántak voltak és új életet akartak adni hazájuknak. Kevesen voltak azonban közöttük a munkásosztály edzett gyermekei,

akiknek nincs veszítenivalójuk egy forradalom esetén. Legtöbbjük a középosztályhoz, vagyis az alapvetően békés polgársághoz és a kispolgári réteghez tartoztak. Ezek a személyek gyakran nem láttak tovább saját érdekeiknél, az őket sújtó adóknál, és a népet kifosztó politikusoknál. A politikában a győzelem kulcsa abban rejlik, hogy az ember mindent kockára tesz, áthatol a csapdákon és az akadályokon, és egyetlen csapást sem hagy válasz nélkül. Ehhez azonban elengedhetetlenül szükséges egy erőskezű vezető, aki ékesszólásával felrázza a tömegeket, s aki fáradhatatlanul küzd a munkásosztály támogatásának elnyeréséért. S hogy miért éppen a munkásosztály támogatása a legfontosabb? Azért, mert ez a réteg van társadalmilag a leginkább fenyegetett helyzetben, s támogatása nélkül nem érhető el a cél. Ezen kívül megfelelően irányított, harcos mentalitású csapatokra is szükség van. E tényezők híján a legbámulatosabb nemzeti megújhodási törekvés is kudarcra van ítélve.

Csak egy acélos jellemű, aktív, az emberek lelkét lángra lobbantani képes vezető vállalhatja magára a nép meghódításának feladatát. A tétovázó tömegből csak egy karizmával és vezető, erővel megáldott személy képes szétforgácsolhatatlan egységet kovácsolni. Csakis egy zseniális vezető állhat a nemzet élére. Noha Franciaországban élt fél tucat "mini-Hitler", egyikük sem volt hozzá fogható.

1934. február 6-án a valódi vezetővel nem rendelkező, azonban türelmük végére ért, teljesen kiábrándult francia tömegek bátran az utcára vonultak. A kormány pánikba esett, és a tüntetők közé lövetett, miközben a tömeg a képviselői kamara felé hömpölygött. Több tucat ember lelte halálát, és ezren megsebesültek.

A tömeg a sortűz dacára a Szajna hídja felé vette az irányt, ami a félelemtől remegő kabinetminiszterekkel és képviselőkkel teli kamarától pár lépésre helyezkedett el. Ez a korlátlan lehetőségek pillanata volt. Ha a kétszázezres elkeseredett tömeg élén valódi vezető áll, egy óra alatt bevették volna az épületet, a bent tartózkodó ötszáz politikust pedig a vízbe hajigálták volna.

Az egyik félelemtől reszkető képviselő, aki szintén az épületben rekedt, így írt az eseményekkel kapcsolatosan: ^A tömeg könnyűszerrel behatolhatott volna az épületbe, de nem így történt. Ez is mutatja, hogy nem megtervezett akcióról volt szó, hiszen ha a tüntetők úgy akarták volna, az összes közigazgatási épületet bekeríthették volna, ahogy a képviselői kamarával tették, és alig egy óra leforgása alatt mindenkit lelőhettek vagy vízbe fojthattak volna. Meggyőződésünk volt, hogy a tüntetők pillanatokon belül behatolnak a kamara épületébe." (G. Tabouis, idézett mű, 183. old.)

A rémület olyan fokra hágott, hogy a palotát teljesen elsötétítették, így akarták elhitetni a támadókkal, hogy a képviselők időközben kereket oldottak, tehát nincs értelme behatolniuk az épületbe. Az inasok az összes lámpát lekapcsolták. A politikai „nagyágyúk" remegve, a sötétben tapogatózva szöktek ki az épületből, élükön a kabinetminiszterekkel. Egy titkos ajtón át menekültek ki az utcára. Ezt még a szégyenkező és összezavarodott baloldali sajtó is elismerte. A L'Oeuvre riportere így írt:
Azt a benyomást akarták kelteni a lázadókban, hogy a Palais Bourbon épületében egy lélek sem tartózkodik, így tüntetésük okafogyottá vált. Az összes villanyt lekapcsolták. A kabinetminiszterek és a többi politikus egy — a Rue de l'Université-re nyíló — hátsó ajtón hagyta el az épületet az éj sötétjében. (G. Tabouis, idézett mű, 183. old.)

A kabinetminiszterek az éj leple alatt osontak ki az épületből. Egy méltósággal rendelkező képviselő bátran szembenézett volna a kialakult helyzettel, még akkor is, ha az életével játszik. A harminc miniszter és az ötszáz képviselő között azonban egy sem akadt, aki akár egy pofont kockáztatott volna. Ez nem meglepő: senki nem áldozná életét egy olyan ügyért, amiben maga sem hisz. Ezek a szökevények pedig nem hittek semmiben.

Azon a párizsi éjjelen egy elszánt ember a kezébe vehette volna a hatalmat. Daladier miniszterelnök lemondott. Albert Lebrun köztársasági elnök a Palais de Élysée épületében egy karosszékbe rogyott, karjai élettelenül lógtak, és úgy viselkedett, mint aki nincs magánál. Hiába szóltak hozzá: nem válaszolt.

Szemeiben könnyek csillogtak, ami nem volt ritka esemény. Ha valaki hívott volna neki egy taxit, valamelyik szállodában töltötte volna az éjszakát.

Azon az éjjelen a köztársaság szabad préda volt, bárki megvehette, vagy erővel átvehette volna az uralmat felette. A tüntetőknek azonnal az ellenállás egyik legprominensebb személyisége, az egykori párizsi rendőrprefektus, M. Chiappe neve jutott eszükbe. A rendőrprefektust pár nappal korábban Daladier menesztette posztjáról, és a francia jobboldal reménysugárként tekintett rá. Este tíz órakor a tömeg Chiappe lakásához sietett, hogy felkérjék: álljon a lázadók élére, és foglalja el az Élysée parlagon heverő hivatalát.

Chiappe éppen hogy csak befejezte esti fürdőjét. Köntösben volt, és aludni készült. A tüntetők nem tudták rávenni arra, hogy vegye fel a cipőjét és a nadrágját. Amikor másnap reggel felébredt, az ügy már elveszett. Ezt maga Chiappe mesélte el nekem 1940 augusztusában egy aperitif mellett a Fouquet's egyik asztalánál. Milyen szánalmas!

Másnap Párizs utcái úgy festettek, mintha hurrikán söpört volna végig a városon. Az üzletek kirakatait betörték, kiégett autók hevertek mindenfelé, a kórházakban pedig nyüzsögtek a sebesültek. Mindeközben — mivel egyetlen karrierista széltoló sem jelent meg a hitelét vesztett parlament épületében — Lebrunt a Voronoff-módszerrel „életre keltették". Serge Voronoff (1866-1951) párizsi orosz orvos a sebészeti kutatólaboratórium (Collégé de Francé) vezetője volt. Hírnevét azon kutatásainak köszönheti, amelyek során a test megújítása céljából állati mirigyeket ültetett be emberek szervezetébe.) Lebrunt emlékeztették a köztársaság egykori elnökére, Gaston Doumerge-re (1863-1937), aki visszavonultan éh egy hatalmas dél-franciaországi villában. Szomszédjai Gastounet néven ismerték.

A hetvenegy esztendős Gastounet ősz bajuszú, kopasz nyugdíjas volt, aki gyakran úgy tette keresztbe karjait a hasa előtt, akár egy kanonok, aki püspöke szavait hallgatja. Az előző évszázad végén, tizenöt évvel az I. Világháború kitörését megelőzően Indokínában és Algériában teljesített bírói szolgálatot, tehát a pártatlanság a vérében volt.

Gyarmati stílussal berendezett házában élvezte az életet: kertjében labdarózsák nyíltak, házát bekeretezett képek díszítették, és soha nem hagyta ki a délutáni sziesztákat. Néha letépett egy fürt szőlőt, vagy konyhakertjében tevékenykedett Természeténél fogva szívélyes ember volt, soha nem uralkodott el rajta a harag. Párizsban azonban minden a feje tetejére állt, és sürgősen meg kellett foltozni a demokrácia szakadt gúnyáját. A kormány Gastounet-ra gondolt. Két nappal később Lebrun a minisztertanács elnökének nevezte ki. A katasztrófa hatása alatt álló lakosság megnyugtatása érdekében Gastounet igénybe vette öt korábbi miniszterelnök segítségét. Úgy tűnt, komoly, hazafias munka van készülőben. Gastounet gyakran elismételte: „Nem szabad elfelejtenem, hogy már idős vagyok."

Mégis elfelejtette. Az idős úriember ugyanis meglehetősen idejétmúlt módon gondolkodott. Az 1870-es háború kitörésekor már hétesztendős volt. Kortársai között szerepelt Badinguet és Gambetta, tehát számára Németország örök ellenségnek minősült. Németországot visszataszító, gyűlöletes, semmirevaló, szétzúzandó területnek, lakosait pedig vágómarháknak tekintette. Mániákus meggyőződéséhez szilárdan ragaszkodott: „Szembe fogunk szállni Hitlerrel" — jelentette ki közvetlenül azután, hogy Párizsba érkezett. Ez a gondolat mindennél intenzívebben foglalkoztatta, sőt, azt sem túlzás kijelenteni, hogy ez volt az egyedüli dolog, ami foglalkoztatta.

Mit árthatott neki Hitler? Talán kavicsokkal dobálhatta volna meg a macskáit? Hitler „porosz" volt. (A franciák hagyományosan mindenkit „porosznak" tituláltak, aki németül beszélt.) Ez éppen elegendő volt ahhoz, hogy gyűlölje. A XX. századi Franciaország legveszélyesebb pillanatában az ország élére kinevezett politikus egy múlt századi, begyöpösödött, régi sérelmek okozta gyűlölettel teli, makacs, idős ember volt, akitől változást józan ésszel senki nem remélhetett. Egy év sem telt el, és visszaküldték, hogy újra káposztái és bokrai társaságát élvezhesse. Ez alatt az idő alatt azonban sikerült olyan

zsákutcába vezetnie az országot, amiből egészen az 1940 májusában lezajló katasztrófáig nem tudott kikeveredni.

Az angolok azonnal és nyomatékosan felszólították Doumergue elnököt a „porosz mumussal", vagyis Hitlerrel való tárgyalások folytatására. A franciák 1934. január 29. óta nem reagáltak arra a brit levélre, amely a Hitlerrel való tárgyalások újrafelvételét sürgette. A Doumergue kinevezését (1934. március 28.) követő hónapban a londoni kormány egyre sürgetőbb hangvételt ütött meg a franciákkal szemben: pontosan mire gondolnak, amikor „a francia kormány megelégedésére szolgáló garanciákat" követelnek? Az angol kormány hivatalos üzenetében hozzátette, hogy az „országaink közötti szoros együttműködés értelmében gyors megegyezést várunk el". Kéthónapos várakozást követően az angolok türelmetlensége kezdett megmutatkozni.

Ez alkalommal — 1934. április 6-án — a Doumergue kormány homályos és rejtélyes hangvételű közleményt adott ki: „Válaszunkban nem jelenthetjük ki, hogy elfogadjuk a javaslatot." A javaslat „túlságosan általános ahhoz, hogy félreérthetetlen legyen." „Nem veszi számításba azokat a technikai és jogi kérdéseket, amelyek még mindig függőben vannak, és puszta színlelés révén nem oldhatók meg." Noha a francia nyelv híres világos mivoltáról, ebben az esetben ez a sajátosság nem nyilvánult meg. Pár napra rá az angol kormány megismételte kérését, de Párizs ismét kitérő választ adott Sir John Simon brit külügyminiszternek: „A francia kormánynak szándékában áll az ügy mihamarabbi tisztázása."

A franciák azonban továbbra is csak hímeztek-hámoztak. 1934. április 16-án Őfelsége kormánya memorandumot kapott — azonban nem M. Doumergue-tól, hanem Hitlertől.

A német kancellár a franciákkal ellentétben nem burkolózott ködbe. Feketén-fehéren papírra vetette azokat az engedményeket, amelyeket szóban már közölt Anthony Eden-nel, amikor januárban Berlinben járt, írott formában ismételte meg a birodalmi légierővel kapcsolatos javaslatát, mely szerint a német légierő nem haladja meg a francia hazai és gyarmati légierő ötven százalékát, vagy a Németországgal határos államok légierejének harminchárom százalékát. A Németországgal határos államokat illetően a német javaslat kiemelte, hogy a Szovjetunió nem határos Németországgal. A horogkeresztes zászlók látványától halálra rémült francia moziközönséget aggodalommal eltöltő SA és az SS vonatkozásában Hitler szavai a napnál is világosabbak voltak: az SA alakulatai csak és kizárólag politikai célokat töltenek be, és soha nem fognak hadseregként funkcionálni. A kancellár nyilatkozata a következőképpen szólt:

A Birodalom kormányának eltökélt szándéka, hogy az SA és az SS nem-katonai jellegét megalapozó intézkedéseket tegyen. Ezen intézkedések betartását egy irányító testület felügyeli. Az intézkedések a következők: 1. Az SA tagjai nem viselhetnek fegyvert. 2. Nem részesülnek fegyveres kiképzésben. 3. Nem laknak laktanyákban, és katonai képzésben sem részesülnek. 4. Sem közvetlenül, sem közvetetten nem kapnak parancsokat az állami hadsereg tisztjeitől.

A légierővel kapcsolatban Hitler szóról-szóra megismételte azt az ajánlatot, amit Eden úrnak tett Berlinben:
Az említett légierő nem fogja meghaladni a francia hazai és gyarmati légierő ötven százalékát, vagy a Németországgal határos államok légierejének harminchárom százalékát, s a két lehetőség közül az kerül kiválasztásra, ahol a német légierő mérete kisebbnek bizonyul.
Hitler engedményei messze felülmúlták azokat az elvárásokat, amelyekre Németország korábbi ellenségei genfi kudarcuk után számíthattak. Hitler memoranduma a következő szavakkal zárult:
A német kormány saját jószántából beleegyezik abba, hogy a többi nagyhatalom az egyezményt követő öt évben ne legyen köteles megindítani a leszerelés folyamatát. A német kormány a brit memorandum minden egyes kitételét elfogadja, a felügyelőbizottság felállítását is beleértve. (A fenti idézetek hitelességét Benoist-Méchin: Historie de l'Armée Allemande c. műve III. kötetének 154 oldala igazolja.)

Hitler három részből álló ajánlata annak fényében még dicséretesebbnek tűnik, hogy joggal számíthatott egyes SA vezetők ellenszegülésére. Két hónappal később, 1934. június 30-án vaskézzel kényszerítette térdre ezeket a vezetőket a történelemben „Hosszú kések éjszakája" néven ismert napon.

Sir Eric Phipps, a berlini brit nagykövet meglepődve vette tudomásul Hitler mindenre kiterjedő javaslatait. Miközben Hitler üzenetét kormánya felé továbbította, utóiratban a következő sort fűzte hozzá: „Hitler úr azon javaslata, melynek értelmében a két szervezet (az SA és az SS) automatikusan rendszeres felügyelet alá kerül, vitathatatlanul hasznosnak tűnik."

A szervezetek felügyeletét és az öt éves halasztást Hitler — méghozzá saját jószántából — elfogadta.
Vajon Párizs elfogadja a felé nyújtott békejobbot, vagy megvetéssel hátat fordít a németeknek?
Párizs megvetéssel és erőszakosan utasította el a baráti gesztust. Az ügyet nem húzták-halasztották, a válasz már másnap, 1934. április 17-én nyilvánossá vált. A franciák még arra sem voltak hajlandók, hogy igenlő vagy nemleges választ adjanak: hivatalos közleményben, mereven zárkóztak el a diplomáciai tárgyalások minden formájától. (Benoist-Méchin, idézett mű, 155. old) Franciaország tehát világosan az angolok tudomására hozta, hogy nem hajlandó tárgyalni. M. Jean Viennet, a tapasztalt francia politikus megdöbbenéssel jelentette ki: "Félreérthetetlenül a diplomáciai kapcsolatok megszakítására irányuló szándékról van szó." Majd hozzátette: „Ez egy kategorikus visszautasítás, az erőszak politikája... Franciaország a fegyveres békét választotta." (Jean Viennet: Limitation des Armements, 1,233.)

London megrökönyödéssel vette tudomásul a történteket. Noha számítottak a szokásos halogatásra, de ez a radikális és nyomatékosan végleges elutasítás az angolokat is meglepte. Lord Lothian, a brit birodalom egyik legjelentősebb személyisége így sóhajtott fel: „Ennek a 'nem'-nek végzetes történelmi következményei lesznek." Amikor az akkoriban még a szövetségesekkel baráti viszonyt ápoló Mussolini tudomást szerzett a franciák reakciójáról, szintén katasztrófát jósolt: végső szót az ágyúk fogják kimondani." A franciák reakciója hihetetlen otrombaságról tanúskodott.
Benoist-Méchin így kommentálta az eseményeket: „Az embernek könnyen az a benyomása támad, hogy a franciák nem akarnak, és soha nem is akartak megegyezésre jutni." (idézett mű, 156. old.)

Az önfejűség diktálta harag homálya lassan oszlik el. M. Jean Barthou francia külügyminiszter valójában nem szándékozott ilyen hirtelenül, szinte provokatív brutalitással felégetni maga mögött minden hidat. Amikor a német kormány üzenetét kézhez kapta, első reakciója józan észről tett tanúbizonyságot: „Nem lenne észszerűbb ennél fontosabb ügyekben konfrontálódni Németországgal? Mi értelme holmi szabályozás miatt összeütközésbe kerülni a németekkel? Ha visszautasítjuk őket, azzal Hitler malmára hajtjuk a vizet, hiszen így joggal állhat a népe elé, és jelentheti ki, hogy ő tárgyalni akart, a franciák azonban elzárkóztak a tárgyalások elől. Franciaország az egyedüli döntőbíró szerepét ölti magára." (G. Tabouis, idézett mű. 193. old.)
Barthou francia külügyminiszter erősen hajlott arra, hogy pozitív választ adjon az angoloknak, és így közvetett módon a németeknek is. E döntését még aznap reggel tudatta Alexis Légér külügyi főtitkárral a L'Oéuvre riportere, Tabouis jelenlétében: „Meghoztam a döntést, és határozottan állítom, hogy válaszunkban békülékeny hangnemet kell megütnünk." Barthou és Léger egy óra leforgása alatt elkészítette a minisztertanácsnak küldendő jegyzék tervezetét. Ennek ellenére Barthou másnap olyan jelentést adott át az angoloknak, ami szöges ellentétben állt a tervezetben foglaltakkal.

Mi magyarázza ezt a pálfordulást? Benoist-Méchin történész így ír az esettel kapcsolatban: „Barthou hozzáállása oly mértékben észszerűtlen, hogy meg kell próbálnunk enyhítő körülményeket találni ra. M Viennot azt állítja, hogy M. Doumergue kényszerítette az április 17-i jegyzék megírására." (idézett mű) M. Viennot jó szimattal rendelkezett. Barthou később egy magánbeszélgetés során

elmesélte a történtekét. Doumergue miniszterelnök a külügyminiszter háta mögött alkotta meg a diplomáciai kapcsolatokat felszámoló jegyzék szövegét. Barthou sértve érezte magát, s ezt főtitkárának. Alexis Légernek a tanácsülést követően bizalmasan el is mondta:

Gyakorlatilag én voltam az egyetlen a minisztertanács tagjai közül, aki az eredeti tervezetet védelmébe vette. A tanács ezzel szemben elutasító hangvételű jegyzékkel állt elő, amit egyhangúlag el is fogadtak. Ez életem legtragikusabb napja. Saját meggyőződésem ellen kellett cselekednem. . Röviden a következő történt: kénytelen voltam beleegyezni, hogy az általam készített jegyzék helyett a sajátjukat fogadják el. Mostantól minden körülmények között a bátorság politikáját kell követnünk. (G. Tabouis, idézett mű, 193. old.)

A bátorság azonban továbbra is hiányzott Barthou erényei közül. Egy este leforgása alatt megváltoztatta véleményét, nehogy miniszterelnöke elégedetlen legyen vele. A bosszúszomjas, tanyájáról a fővárosba érkező, apró nyugdíjas, akit még mindig 1870 miatt fűtött a bosszú, elhatározta, hogy modortalanul visszautasítja a németek javaslatát. Campbell angol nagykövet rosszallását és megdöbbenését fejezte ki az eset kapcsán Barthou-nak, aki pironkodva így válaszolt: „Teljes mértékben tisztában vagyok azzal, hogy a jegyzék súlyos csalódást okoz a brit parlament számára. Amikor azonban egy kormány tagjai között hat korábbi miniszterelnök található, akik közül öten régebben külügyminiszteri rangot töltöttek be..." Hangja ezeknél a szavaknál elakadt.

Barthou egyik kollégája a képviselői kamarából gúnyosan jegyezte meg: „Amikor már senki mást nem tud elárulni, Barthou saját lelkiismeretét árulja el." Egy másik képviselő még ennél is világosabban látta a helyzetet: Jól ismerem Barthou-t. Ha ennyire ragaszkodik ahhoz, hogy ő az eredeti jegyzék szerzője, az annyit jelent, hogy egy betűje sem tőle származik."

A miniszter igyekezett teljesen kivonni magát a felelősség alól, s ez nem tekinthető túlságosan dicső tettnek. A háta mögött kacarászó gumi-gerincű politikusok között azonban egy sem akadt, aki ne ugyanígy tett volna a helyében. Az ügyei ennek ellenére nem lehetett lezártnak tekinteni. Doumergue évtizedekre visszatekintő ellenszenve minden olyan dolog iránt, ami „porosz", önmagában még nem váltott volna ki ilyen megdöbbenést. Nyilvánvaló volt, hogy rejlik még valami a háttérben. Ki is derült, hogy mit igyekeztek titokban tartani: a francia kormány — nem tanulva a múltban elkövetett hasonló hibákból — hónapokon keresztül meg volt győződve arról, hogy Hitler bukása a küszöbön áll.

E téves meggyőződés fényében joggal tartották feleslegesnek egy olyan emberrel tárgyalni, aki hatalmát bármelyik percben elveszítheti.

A genfi Leszerelési Konferencia korábban pontosan ugyanebbe a csapdába esett bele. Azóta azonban Hitler negyvenmillió szavazatot kapott a népszavazás során. Ennek nagyobb hatást kellett volna gyakorolnia Doumergue úrra, mint azok a kétes berlini jelentések, amelyek Hitler ellenfeleinek bomlasztó tevékenységéről szóltak. E személyek közül néhányat a korábbi kudarcai felett érzett harag emésztett, mások pedig az ország jövőjét igyekeztek kezükbe venni. A francia nagykövet, Francois-Poncet értesült ezekről az előkészületekről. Számos alkalommal találkozott az összeesküvők vezetőivel, sőt, együtt is ebédeltek és bizalmasan beszélgettek a Horcher étterem privát termében. A bizalmasabb találkozóknak az összeesküvők barátainak villái, vagy rejtett diplomáciai lakások adtak helyet.

Az összeesküvők között a legfontosabb személyiségnek a francia nagykövet személyes barátja, a korábbi kancellár, Schleicher ezredes számított, aki órákkal a hatalomátvételt megelőzően sikertelenül próbálta megbuktatni Hitlert. Az ezredes bosszút forralva csak az alkalmas pillanatra várt. Hitler ennek ellenére méltányosan bánt vele 1933-ban. Még azt is lehetővé tette számára, hogy hónapokon keresztül a honvédelmi miniszteri rezidencián lakjon, holott politikai szerepet már nem töltött be. Schleichernek csak 1934 tavaszán, tehát egy évvel később kellett átköltöznie a Havel partján fekvő babelsbergi otthonába. Schleicher még javában a miniszteri villában lakott, amikor rendszeresen

rosszindulatú, epés megjegyzéseket tett Hitlerre. Von Rheinbaben egykori államtitkár így emlékezett vissza erre az időszakra:

1933-1934 telén egy ismeretlen személy éjszakánként felhívott bennünket, és izgatottan kérte, hogy sürgősen figyelmeztessük Schleichert. (Rheinbaben: Del Kaiser al Canciller Adenauer [A császártól Adenauer kancellárig], 233. old.)

Von Rheinbaben haladéktalanul figyelmeztette a tábornokot arra, hogy válogassa meg szavait. A tábornok a figyelmeztetés dacára folytatta Hitler becsmérlését, és megjósolta: a nemzetiszocializmus hamarosan elbukik. A kopasz úriember határozottan kijelentette: Birodalom elnöke hamarosan kénytelen lesz magához hívatni engem, hiszen Hitler kudarcot vallott, és szüksége lesz rám a helyzet megoldásához."

Egy héttel később, egy fogadást követően, amelyet a román követségen tartottak, Schleicher egy étteremben találkozott Francois-Poncet francia nagykövettel. Francois-Poncet igyekezett megőrizni a találkozó bizalmas jellegét, de ez oly mértékben hiúsult meg, hogy a diplomata megrémült, és személyesen kereste fel von Rheinbaben feleségét, aki gyakran lovagolt ki Schleicherrel. Arra kérte az asszonyt, tudassa férjével, hogy Hitlert ócsároló megjegyzéseivel milyen veszélyeknek teszi ki magát. Figyelmeztetése azonban hatástalan maradt. A tábornok pár nappal később a berlini tiszti klubban indulatos szónoklatot intézett a kancellár külpolitikája ellen. Felesége hasonlóan éles kritikákat fogalmazott meg a hölgyek társaságában, de ez alkalommal a feleségét elhagyó Hindenburg elnök kísérőjével szemben.

Schleicher minden áron szövetségesekre akart szert tenni, ezért megpróbálta maga mellé állítani Gregor Strasser egykori náci vezetőt. Strasser megszállott intrikus volt, akit Hitler 1932 végén minden pozíciójától megfosztott, méghozzá azért, mert Strasser Hitler elárulására készült, hogy Schleicher kormányában alkancellári rangot tölthessen be. Terve azonban kudarcot vallott. Strasser ezt követően politikai értelemben véve egy senki lett. A csekély támogatottságot élvező Schleicher ennek ellenére — haragjától és ambícióitól fűtve — úgy határozott, hogy újabb lehetőséget ad Strassernek leendő kormányában, amelyet a megbukott Hitler kormány romjain akart felépíteni.

A tábornok a fejébe vette, hogy Röhmöt, az SA főparancsnokát is maga mellé állítja. A Schleicher és Strasser által kidolgozott terv igen nagyratörőnek bizonyult. Benoist-Méchin a következő szavakkal körvonalazza elképzeléseiket: „Merényletet akartak elkövetni Hitler ellen, majd Schleicher lépett volna a meggyilkolt kancellár helyébe. Gregor Strasser a nemzetgazdasági miniszter posztját volt hivatott betölteni." Ami Röhmöt illeti, őt hadügyminiszternek tették volna meg, „hiszen ajánlatos, hogy a nemzeti alakulatokat és a hadsereget egy és ugyanaz a személy irányítsa." (Benoist-Méchin, idézett mű, 189. old.)

Röhmnek tehát az a Schleicher tábornok ajánlotta fel a hadsereg vezetői tisztjét, aki tizenöt hónappal korábban börtönbe akarta vetni, az SA alakulatait pedig a hadsereg segítségével söpörte volna el.

Ezekben a tervekben a francia nagykövetnek is benne volt a keze. Renondot tábornok, a berlini francia katonai attasé bizakodó jövendölést küldött Párizsba: „Teljes mértékben meg vagyok győződve arról, hogy elkerülhetetlen a véres konfliktus." A Doumergue kormány legjelentősebb hivatalos lapja, a Le Temps rendkívül fogékonynak mutatkozott a pletykákra: „Elképzelhető, hogy Hitler hamarosan megbukik, és többé már senki nem fog rá csodatévőként tekinteni." Schleicher tábornok terve végső formájának kidolgozását megelőzően egy neves bankár otthonában ismét találkozott Francois-Poncet-vel. Schleicher azonnal a tárgyra tért: „Hitler bukása elkerülhetetlen. A kormány napjai meg vannak számlálva. Ezt a gazemberekből álló bandát félre fogjuk söpörni."

A kettejük találkozásáról szóló párizsi jelentés áramütésként érte Doumergue miniszterelnököt, az 1870-es háború vén porosz-falóját. A United Press hírügynökség 1934. július 7-én a következő hírt kürtölte szét: „Feltehetően a Barthou úr számára elküldött beszélgetés ösztönözte a külügyminisztert arra,

hogy közölje a baráti ország diplomatájával (az angol Lord Tyrel-lel), hogy Franciaország nem hajlandó engedményeket tenni a leszerelést illetően, ugyanis a Hitler-kormány napjai meg vannak számlálva." Schleicher majdnem szó szerint ezeket a szavakat használta legutolsó beszélgetése során, amelyet Francois-Poncet-vel folytatott.

Mára kétségtelenül bebizonyosodtak Schleicher és a francia nagykövet ármánykodásai. Noha a francia levéltárak erre vonatkozó dokumentumai titkosítottak, az igazság egyszer napvilágra kerül, ahogyan ez az 1914-es diplomáciai iratok esetében is történt. Churchill nem ragaszkodott a formaságokhoz: emlékirataiban megerősítette Barthou és az angol nagykövet párizsi beszélgetését. A híresen megfontolt történész, Benoist-Méchin mindössze a következő kérdést tette fel: „A Quai d'Orsay felé továbbított információ kavarta fel Barthou urat oly mértékben, hogy időnyerés céljából, látszólagos ürügyekkel megszakítsa a tárgyalásokat, annak tudatában, hogy Hitler bukása után esetleg újra fel kell vennie a diplomáciai kapcsolatot Németországgal?" (idézett mű, 156. old.)
Tizenhat esztendővel később, 1974-ben a Sorbonne professzora, a történész Duroselle az újonnan előkerült történelmi dokumentumok birtokában Benoist-Méchin kérdésére határozott igennel válaszolt:

A tanács elnöke (Doumergue) és Tardieu ellenezte a megegyezés aláírását. Úgy véltek, hogy a hitleri kormány végnapjait éli, ezért a tárgyalásokat majd Hitler utódjával fogják folytatni. (J.B. Duroselle: Histoire Diplomatique de 1919 á nos jours, 166. old.)

Hitler, a berlini farkas látszólag végnapjait élte, és bármelyik pillanatban a fűbe haraphatott. Doumergue a biztos siker tudatában szorította össze kövérkés kezeit. Franciaország számára elegendő volt meghallgatni néhány elkeseredett német sirámait, hogy rendkívül kockázatos és veszélyes politikai manőverbe fogjanak. A külföldi személyek szőtte összeesküvés kedvéért saját hazájukat is készek voltak kockára tenni. Francois-Poncet nagykövet német „barátai" felelőtlen és politikailag teljesen jelentéktelen, megkeseredett széltolók voltak, akik semmilyen mértékben nem befolyásolták a közvéleményt. Közülük csupán egy személy minősült veszélyesnek. Látszólag ő tűnt a legjelentéktelenebb figurának az összeesküvők közül, ráadásul természetellenes vágyak gyötörték. Ennek ellenére ő volt a hárommilliós SA szervezet parancsnoka.

Amennyiben árulóvá válik, képes lesz felforgatni az egész országot. Ő volt az utolsó szövetséges, akit Schleicher tábornok az összeesküvés céljára kiválasztott. Arcán csúnya sebhely éktelenkedett. Eperre emlékeztető, lyukacsos orra, mely a plasztikai sebészek munkáját dicsérte, ragyogott a napfényben. Ő volt a nevezetes Röhm, a Hosszú kések éjszakájának nevezett tragikus esemény főszereplője.

Horst Wessel írta a Die Fahne Hoch c. dalt, ami a Nemzetiszocialista Német Munkáspárt himnuszává vált. 1930-ban csengettek nála, és amikor ajtót nyitott, Albrecht Höhler, a Német Kommunista Párt tagja fegyverével egyenesen az arcába lőtt. A német kommunisták abban az időben merényletek sorát követték el. Höhlert eredetileg hat éves börtönbüntetésre ítélték, a nemzetiszocialista kormány hatalomra kerülése után azonban az ítéletet halálbüntetésre változtatták. A képen az SA tagjai tisztelegnek Wessel sírjánál 1930 márciusában.

Harmincnyolcadik fejezet
Polgárháború a nemzetiszocialista pártban

Az 1933-as év elejére az SA már több millió tagot számlált, akik közül majdnem annyian jöttek a baloldalról, mint ahányan egy egykori jobboldali szervezetekből, amelyeket a katonai vezetők értelemszerűen többre becsültek. Hans Bernd Gisevius így ír ezzel kapcsolatban:
Az SA taglétszáma az elmúlt hónapok során rohamos növekedést mutatott. A tagok legalább egyharmada egykor baloldali pártokhoz tartozott. Közismert tény, hogy az 1933 júniusában és júliusában felállított rohamosztagok majdnem teljes mértékben egykori kommunistákból álltak. Ezeket az osztagokat „beefsteak-alakulatoknak" nevezték: kívül barnák, belül azonban pirosak.

A hatalomátvételt, a győzelmet megelőzően ezek az optimista és bátor SA legények nélkülözhetetlen fontossággal bírtak. Hetente több alkalommal biztosították a rendet a gyűléseken. A pártpropaganda ökleként csaptak le azokra, akik a gyűlések megzavarása céljából érkeztek a rendezvényekre. A tagokat az ifjúság buzgó és hazafias rétegeiből verbuválták. Sokan közülük munkanélküliek voltak.

Egyes esetekben mihaszna alakok is bekerültek a szervezetbe. Olyanok is felvételt nyertek, akik csupán karriert akartak csinálni. Ami az ilyen léhűtőket illeti, ők buzogánnyal akartak utat törni a társadalom középosztályába. Egyes törtető vezetőket csupán az motiválta, hogy alakulataik számát növeljék, hiszen ezzel saját pozíciójukat is erősítették, és feljebb törhettek a katonai ranglétrán. Gyors felemelkedésük érthető módon felháborította a Reichswehr ezredeseit és tábornokait, aki fél évszázad alatt jutottak el arra a rangra, ami ezeknek az SA vezetőknek szinte az ölükbe pottyant.

Vajon Hitler a forradalom győzelmét követően milyen sorsot szánt ennek a több millió idealistának — a nemkívánatos, izgága elemeket is beleértve —, amikor már így is hatmillió munkanélküli németről kellett gondoskodnia? Hitler rendszeresen tiltakozott az SA taglétszámának észszerűtlen növelése ellen. Az SA vezetői azonban a fülük botját sem mozgatták, hiszen személyes érdekeik a létszám növelését diktálták. Ott volt tehát egy hárommillió tagot számláló félkatonai szervezet, amely a Hitler vezette alkotmányos kormány törvényeinek határait feszegette, a tagok között szerény, hűséges és fegyelmezett katonák, valamint verekedős fanatikusok egyaránt voltak, s az utóbbiak nem sok késztetést éreztek arra, hogy visszatérjenek a törvényesség „unalmas" keretei közé.

Hitlernek egykor szüksége volt rájuk. Szerette őket, mert közülük sokan régi és bátor bajtársai voltak. Ballépéseiket gyakran megbocsátotta. Időről-időre a következő szavakkal igyekezett mentegetni őket: „Az SA nem lányiskola." A kínos események hírei azonban egyre inkább nyugtalanították.

A hárommillió zsoldos katonát Ernst Röhm, az egykori százados vezette. Néhányan úgy vélik, Hitler karrierje egyes egyedül Röhmnek köszönhető. Hitler azonban már 1919-ben a DAP (Német Munkáspárt) tagja volt, holott akkoriban még nem is ismerte Röhmöt. Röhm hősies, súlyos sebesüléseket szenvedett háborús veterán volt, aki vérbeli kalandorként nem találta helyét a legyőzött Németországban. Egyáltalán nem vetette meg az alkoholt. 1919 novemberét követően a müncheni katonai hírszerzés tisztjeként folytatta a szolgálatot a hadseregben. A II. Gyalogsági Dandárhoz fűződő szoros kapcsolatai révén jelentős titkos pénzalap állt rendelkezésére, amelyből különféle jobboldali mozgalmakat támogatott.

Ez a tisztség azonban nem állt összhangban dinamikus természetével. A számára túlságosan békés nemzeti szervezeteket sorra elhagyta, és inkább a radikális mozgalom felé fordult. Titkos fegyverraktárakat hozott létre, ahol a puskák, géppisztolyok és lőszerek mellett néhány régi ágyú is díszelgett. Hitler 1919-ben ismerkedett meg Röhmmel, és beléptette a DAP-ba, ahol Röhm a 623-as tagsági sorszámot kapta.

Röhm szívélyes, bőbeszédű ember volt. Hamarosan bensőséges bajtársi viszony alakult ki közöttük, ami egészen odáig terjedt, hogy tegezték egymást. Hitler zsenialitásának nem volt szüksége Röhm ösztönzésére. Ha Röhm egy olyan személy társaságát kereste volna, aki a jövőben kiváló vezetővé válhat, akkor erre a célra számos, sokkal esélyesebb jelöltet találhatott volna (például Ludendorff tábornokot) az akkoriban teljesen ismeretlen és nincstelen Hitlernél.

Hitler kivételes személyiségének — és nem Röhm befolyásának — köszönhette, hogy 1921. július 21-én az NSDAP teljhatalmú vezetője lett. Az NSDAP lett a DAP utódpártája, s ez a döntést a tagok — egy kivétellel — meg is szavazták. Nem feledkezhetünk el Hitler szónoki képességeiről: e nélkül a nemzetiszocialista Németország soha nem született volna meg. Az ifjú Führer ékesszólása sem Röhm „ajándéka" volt.

Röhm mindazonáltal hasznos munkatársnak bizonyult. A müncheni katonai körökben szerzett ismeretségei révén kiválóan oldotta meg azokat a problémákat, amelyeket a hatóságok a korai nemzetiszocialista mozgalomnak igyekeztek okozni.

Amikor a marxisták erőszakkal akarták a Hitler gyűlésein megjelent polgárokat terrorizálni, akkor nem Hitler, hanem Röhm volt az, aki az első, nyolcvan főből álló harci alakulatot megszervezte. Embereit személyesen vezette a csatába, amikor a vörösök rájuk támadtak. Hitler a Becsületrendet viselő, köztiszteletben álló Göringet, a híres Richthofen-század parancsnokát nevezte ki az első Sturmabteilung (rohamosztag) parancsnokának és toborzótisztjének.

Göringnek azonban ezen kívül még legalább tíz megbízatása volt, így Röhm sikeresebbnek bizonyult nála. Röhm bátor katonai parancsnok volt. Embereit szigorúan irányította: született harcos, és egyben jó szervező volt.

Az 1923. novemberi müncheni puccs estéjén ő foglalta el a katonai parancsnokság épületeit, és embereivel még a puccs bukása után is néhány órán át védte az elfoglalt épületet.

Miközben Hitler egy évet töltött a börtön falai között, Röhm karrierje szárnyalt. Ludendorffhoz hasonlóan ő is hasznot húzott a puccsnak és Adolf Hitler szenzációs perének köszönhető népszerűségi hullámból.

Röhmöt nemzetiszocialista parlamenti képviselőjelöltté választották, így egy ideig a maga útját járta. Hitler szabadulása után hetekig tétovázott, mielőtt ismét Hitler oldalára állt volna: még a szabadulását követő ünnepi gyűlésen sem jelent meg. Hitler sikere és a megújult párt ereje végül arra késztette, hogy ismét beálljon Hitler zászlaja alá. Volt azonban egy nagyon fontos pont, amiben a két bajtárs sehogyan sem tudott megegyezni: radikálisan különböző álláspontot képviseltek a párt katonai erejének céljait illetően. Röhm az SA-t a nemzetiszocialista mozgalomtól teljesen független, önálló haderővé akarta tenni.

Hitler szemében azonban az SA egyedüli feladata az volt, hogy a nemzetiszocialisták jogait az utcákon és az üléstermekben biztosítsa. Ez a régóta lappangó konfliktus 1925-ben felszínre került. Hitler elbocsátotta Röhmöt, aki békésen, hűségesen, de szívében elégedetlenséggel vonult vissza, és elhagyta Európát, hogy öt éven át alezredesként szolgáljon Bolíviában. Az SA ez idő alatt jelentősen gyarapodott. 1927 augusztusában már húszezer SA-legény masírozott az NSDAP harmadik kongresszusán. Az SA évről-évre gyarapodott és szervezettebbé vált. 1930. szeptember 14-én Hitler első jelentős választási győzelme bombaként robbant: 107 képviselő került be a parlamentbe. Az SA gyakorlatilag mindenhol jelen volt az utcákon, és erős kézzel nyitotta meg az utat a jövő felé.

Hitler képtelen volt egyedül irányítani az egész szervezetet, így eszébe jutott Röhm, és úgy gondolta, addigra már bizonyosan lehiggadt a bolíviai La Paz-ban. Úgy vélte, hogy most, amikor németek milliói állnak a háta mögött, érdemes lenne visszahívni a távoli vidékről. Így is történt: Hitler személyesen hívta haza Röhmöt 1930. október 1-én. Röhm agyában még elevenen élt a müncheni események emléke. Gondolkodás nélkül lemondott érdemrendjeiről és előmeneteléről. Alig érkezett meg Münchenbe, amikor a régi bajtárs visszatérésétől meghatódott Hitler az SA vezérkari főnökévé nevezte ki. Ezen kívül az SS nevű elit alakulat parancsnoki tisztségével is kitüntette. Az SS a Führer személyes testőri egységéből alakult meg.

Az 1931-1933 közötti keserves küzdelem időszakában az SA-val kapcsolatos

problémák és a célját illető kérdések nem kerültek felszínre. Ezek a közös harc évei voltak. Hitler ennek ellenére soha nem rejtette véka alá Röhm előtt, hogy számára az egyedüli hadsereg a Reichswehr, az SA csupán a párt fizikai és politikai támogatója. Ami azt illeti, Röhm véleménye sem változott az eltelt évek során. A Reichswehr vezetőit súlyos és sértő vádakkal illette, annak ellenére, hogy abban az időszakban rajtuk kívül senki más nem rendelkezett az ütőképes hadsereg vezetéséhez szükséges szakmai képzéssel. Hitler világosan látta ezt Gisevius a következőket írja ezzel kapcsolatban:

Hitler az SA-t a párt legális katonai egységévé akarta formálni... A terrorral csak terror révén szállhattak szembe, ami először a gyűléseken, később - szükség esetén - az utcákon öltött testet. Röhmöt azonban ez nem elégítette ki. 1918 óta egy új nemzeti hadseregről álmodozott. Neki a sikerből soha nem volt elég, türelmetlen volt, és bármilyen mértékben növekedett is az SA. Ő mindig többet és többet akart." (H.B. Gisevius, idézett mű, I. kötet, 121. old.)

Röhm terve a következő volt: „A hatalomátvétel pillanatában a lehető leggyorsabban átverekszi magát a külpolitika jogi előírásainak és kötelezettségeinek áthatolhatatlan dzsungelén, hogy forradalmi hadserege minél előbb a jövendő kor nemzeti haderejévé válhasson." (idézett mű) Hitler mindezek ellenére méltányosan bánt vele.

Gisevius így folytatja: "Hitlernek minden szempontból nagyon óvatosan kell eljárnia. Még mindig csupán a koalíciós kormány kancellárja. Figyelembe kell vennie a minisztertanács döntéseit, a diplomáciai tiltakozásokat, sőt, egyes esetekben nyílt ellenállással is számolnia kell. Ezenkívül az idős marsall személyét sem hagyhatja figyelmen kívül." (idézett mű)

Röhm fittyet hányt az ehhez hasonló megfontolásoknak. Kényszerűségből ideiglenesen elfogadta a régi hadsereg vezetőit, de maradi vénembereknek, múmiáknak tekintette őket, akikből hiányzik a szociális empátia, és képtelenek együtt érezni a néppel. Számukra a katonák mindössze parancsteljesítő eszközök voltak. A hadsereg vezetői szemében a közkatonák alacsonyrendű személyeknek minősültek. Amikor egyes katonai vezetők, mint például a nemzetiszocializmus oldalára álló Reichenau tábornok megengedte magának, hogy barátságos hangnemben beszéljen egy katonával a hadgyakorlat után, vagy amikor olyan versenyeken vett részt katonáival, ahol nem az érdemrendek, hanem a tehetség számított, a többi tiszt megbotránkozott, és demagógnak nevezték a tábornokot.

A Röhm által elképzelt néphadsereg a francia forradalom csapataira emlékeztetett. Gyakran fütyörészte a Carnot-nak tulajdonított Marseillaise-t, és az SA-ban igyekezett a sansculotte-ok szellemiségét meghonosítani.

Röhm azonban túl messzire ment, és a Vörös Hadsereg mását akarta létrehozni. Forradalmi hevülete hatására meg szerette volna alkotni a Német Vörös Hadsereget, hiszen saját bevallása szerint is sokkal inkább szocialista volt, mint nemzeti érzelmű. Beleegyezett, hogy ideiglenesen elviseli a Reichswehr létét, azzal a feltétellel, hogy a hadsereg hamarosan a kezébe kerül. Az igazság az, hogy ennél sokkal jobban szerette volna létrehozni saját Vörös Hadseregét, ami szakít a múlttal és az ódivatú hagyományokkal. Azzal is vádolta a hadsereget — meg kell hagyni, nem teljesen alaptalanul —, hogy az I. Világháború idején képtelen volt lépést tartani a modern hadviselés elveivel, és a hadvezetők elutasították a tankok tömeges használatát. A német vezérkar elvakultsága e kérdést illetően kétségtelenül döntő szerepet játszott a német birodalom háborús kudarcában.

Ezek a tábornokok — francia kollégáikhoz hasonlóan — egyre jobban ragaszkodtak a jól bevált, de idejétmúlt sémákhoz. Nem fordítottak figyelmet a nagyobb páncélozott egységek vagy a légierő létrehozására. Röhm kritikája tehát alapvetően jogos volt, és ez így is maradt egészen a II. Világháború végéig. Ezek a begyöpösödött tábornokok még 1939-ben is tagadták a páncélos egységek taktikai jelentőségét, és Göring légiereje iránt sem mutattak különösebb érdeklődést.

Hogyan lett volna képes Röhm egy modern hadsereget létrehozni? Zsoldos volt, aki nem részesült megfelelő képzésben. Nem rendelkezett a szükséges géniusszal és még a hadiipar alapvető fogalmaival sem volt tisztában. Hitler a későbbiekben olyan személynek bizonyult, aki képes volt egy modern hadviselési módszer kifejlesztésére. Ez a módszer a hatalmas légi és páncélozott szárazföldi haderők stratégiai együttműködésére épült. Vasakarata segítségével sikerrel vitte véghez a hadi stratégia forradalmát. Tankhadosztályok és repülőrajok ezreit állította csatasorba. Felfedezte azokat a tehetséges és jó képzelőerővel megáldott fiatal tiszteket, mint Guderian és Rommel, akik elveit a gyakorlatba is átültették.

Hitler tisztában volt azzal, hogy a hadászati forradalom elengedhetetlen, de Röhmmel ellentétben az akadályozó tényezőket is világosan látta, ezért nem akarta elsietni a tervek megvalósítását. Hitt abban, hogy a hadsereg tapasztalt vezetői idővel megértik álláspontját. Sokukkal kapcsolatban kiderült, hogy tévedett. Ezek a katonai vezetők saját előítéleteik csapdájában vergődtek, végtelenül maradiak voltak, ezért nem csupán képtelennek bizonyultak a modern katonai stratégia megértésére, hanem egyenesen szabotálták a reformokat. Hitler vérfrissítést akart alkalmazni a hadseregben, hogy a hadigépezet átalakulását az akadályok és a megértés hiánya ellenére is megvalósíthassa. E törekvésében a nemzetiszocialista szellemiségű ifjúságra számított, akiknek soraiból tisztek ezrei nőnek majd fel, s a hadsereg teljes mértékben beleolvad a német népközösségbe, vagyis annak szerves részévé válik. Sajnos a rendelkezésére álló idő — az 1933-1939 között eltelt hat esztendő — nem bizonyult elegendőnek.

Hitler már 1933 előtt is rendelkezett a felelős államfőkre jellemző mértékletességgel. Röhm ezzel szemben végtelenül indulatos volt, és gyakori ivászatai alkalmával durva és erőszakos hangnemet használt. Mindketten néphadsereget akartak, de módszereik nem voltak egyformák.

Terveik teljes mértékben eltérőek voltak, és várható volt, hogy a két ellentétes szemlélet előbb vagy utóbb törvényszerűen összeütközésbe kerül egymással. Röhm kijelentette: „Én vagyok az új hadsereg Scharnhorst-ja. A legénység forradalmi lelkületű emberekből fog állni. Elszáradt faágakat nem lehet beoltani." (ford. megj.: Gerhard von Scharnhorst reformjairól híres porosz tábornok volt a napóleoni háború idején) A probléma azonban ennél sokkal összetettebb volt.

Hitler látásmódja lényegesen tágabb volt, mint Röhmé, aki söröskancsók üvegén keresztül szemlélte a világot. Tudta, hogy egy legyőzhetetlen hadsereg létrehozásához nem elegendő gyufákat kirakni egy kávéház asztalára. Az akarat, az erő és a nép bizalma mellett alkalmas vezetőkre, éles elmékre, tervekre és stratégiára is szükség van. A hadsereg és az SA nem egymás ellenfelei, és a cél, hogy egy csapatot alkossanak. A probléma megoldása tehát nem az esztelen párharcban rejlett. A Röhm és Hitler közötti összeütközés elkerülhetetlennek tűnt.

Adolf Hitler és Ernst Röhm bajtársként küzdöttek együtt a nemzetiszocialista mozgalom 1919-es megalakulását követően, noha 1925-1930 között Röhm visszavonult a közélettől, és a bolíviai hadseregben szolgált tanácsadóként. 1930-ban történt hazatérése új életet adott az SA seregének, és ő irányította a kommunizmus elleni csatákat, amelyek 1930-1933 között zajlottak. Röhm azonban homoszexuális volt, és erkölcsi szintje egyáltalán nem felelt meg a Hitler által elképzelt új Németország elveinek.

Harminckilencedik fejezet

Röhm folytatja a törtetést

Hitler kezdetben csak szerény keretek között kezdhette el néphadseregének" felállítását, hiszen az egyeduralmi helyzetét féltve óvó Reichswehr egészen 1941-ig számos akadályt gördített a toborzás útjába. Ellentétben az SA igen laza toborzási alapelveivel, amelyeket az egykori zsoldosvezér Röhm vezetett be, a Waffen-SS felvételi követelményei komoly fizikai, politikai és erkölcsi próbatételt jelentettek. A kiválasztás szabályai igen szigorúak voltak. Az SS a Birodalom legerősebb, legelszántabb és legfegyelmezettebb ifjaiból állt akik sziklaszilárd jellemmel bírtak, és a keresztes lovagokhoz méltó hittel fordultak a nemzetiszocializmus, Hitler, a teutonizmus küldetése, 1940 után pedig a soraikba lépő húsz bajtárs európai nép felé. A Waffen-SS (fegyveres védőosztag) iskolái, ahol a kiképzés és a vezetők kiválasztása folyt, spártai szigorról árulkodtak. A fegyelem volt az elsődleges törvény. Náluk mértékletesebb életet még egy trappista szerzetes sem élhetett. Nem egyszer előfordult, hogy egy tisztjelölt a tízhónapos kiképzés során tíz kilót fogyott.

Egy évtized leforgása alatt egymillió ifjú önkéntes részesült ebben a spártai kiképzésben: az első önkéntesek Németország területéről érkeztek, később viszont egész Európából özönleni kezdtek a forradalmi lelkületű, fanatikus hívek, akik bajtársaikkal karöltve egy politikailag, társadalmilag, gazdaságilag és szellemileg egységes kontinenst akartak felépíteni. A történelem még nem látott — és soha nem is fog látni — az SS-hez fogható, egymillió főt számláló európai hadsereget, amelyet egy magasztos eszme vezérelte, kiváló fizikai és erkölcsi szintet képviselő ifjú önkéntesek alkotnak.

A Waffen-SS évek hosszú és kemény munkájának eredményeként jött létre. Az első zászlóaljakból ezredek lettek, majd megalakult három gyengén felfegyverzett hadosztály. A hadosztályok később kiváló felszerelést kaptak, s belőlük lettek a híres katonai alakulatok és seregek. A rendelkezésre álló idő lehetővé tette — akárcsak Napóleon idejében — hogy bátorságuk és képességeik alapján ifjú tisztek ezreit válasszák ki a megfelelő feladatra. Közülük sokan megjárták az 1918-as csatákat, és a fiatal tisztek között ismét „megfiatalodtak" mint például a felejthetetlen Sepp Dietrich, a 6. SS páncélos hadtest főparancsnoka. Gilles tábornok, a dicsőséges Viking hadtest parancsnoka, Félix Steiner, a 4. páncélos hadosztály vezértábornoka, vagy a Waffen-SS nagyapja, akit csak Hauser papának becéztek.

Többségükben azonban lelkes és kiváló fiatalemberek voltak, akik vagy a Hitlerjugendből, vagy a hozzá hasonló európai szervezetekből jöttek, mint Kurt Meyer, a legendás „Páncélos-Meyer", aki az SS Hitlerjugend hadosztálya parancsnokaként már 34 évesen 18 ezer ifjú katonát irányított, vagy a káprázatos „Lohengrin". Joachim Peiper, aki 29 évesen lett az előbb említett hadosztály tankezredének parancsnoka.

Mindannyian, kivétel nélkül végigjárták a vasfegyelem jellemezte kiképzést, az ideológiai felkészítést előléptetésüket pedig a csatában tanúsított bátorságuknak és határozottságuknak köszönhették. Én magam 37 évesen lettem az SS Wallonia hadosztály, később pedig a Nyugati Hadosztály parancsnoka. Egyszerű közkatonaként szolgáltam nyolc hónapon át az orosz fronton. Ezután tizedessé, majd altisztté, utána hadnaggyá neveztek ki, és minden egyes előléptetésemet „bátor harci cselekedetek" indokolták. A Waffen-SS soha nem tért el ettől az elvtől.

Az ember csak akkor iratkozhatott be a Tölz katonai iskolába, ha előtte a fronton szolgáló altisztként több alkalommal bizonyította vezetői képességeit, és bátorságát kiskereszttel jutalmazták. A csapatok élére olyan személyeket állítottak, akik vezetői, hősi lélekkel megáldott katonák voltak. A régi katonai akadémiákkal ellentétben itt nem az volt az egyedüli követelmény, hogy valaki jó iskolai előmenetelt tudjon felmutatni. A Waffen-SS katonáitól erkölcsileg is példamutató viselkedést vártak el. Közülük megközelítőleg 402,000-en estek el a fronton. Mindig ők harcoltak az első sorokban és a legnehezebb körülmények között. A legkisebb hibákért is komoly büntetés járt. Egy kés ellopásáért öthónapos fogdabüntetés járt. A Waffen-SS tagjai tiszta és egészséges férfiak

voltak. Ha valakiről kiderült, hogy homoszexuális, az egész osztag szeme láttára lőtték agyon.

Egy ilyen hadsereget nem lehetett egyik napról a másikra felállítani. A Röhm rendelkezésére álló emberanyag kiváló eszköznek bizonyult az utcai harcok és a propaganda területén. Egy egységes, modern és minden tekintetben kiváló, példás erkölcsiségű vezetők irányította hadsereg gyors létrehozására azonban ezek az emberek teljesen alkalmatlanok voltak.

Ernst Röhm (középen) és Hermann Göring (jobb oldalon) a nemzetiszocialista mozgalom két ellentétes pólusát képviselték Míg Röhm a munkások, Göring inkább a nemesség érdekeit képviselte Az osztályérdekeknek nem volt helye a nemzetiszocialista szellemiségben, hiszen ez az eszme az összes német egyesítését tűzte ki célul.

Röhm igazi falkavezér volt, aki nem rendelkezett a nehéz küldetések végrehajtásához szükséges kreativitással. Egy meggondolatlanul kivitelezett, kaotikus helyzetben a régi Reichswehr Röhm irányítása alatt zűrzavar és kudarc áldozatául esett volna. Hitler ennél jóval előrelátóbb volt, és az SS-nek hála, egy nap sikeresen létrehozta saját „Vörös Hadseregét". Ezt azonban hosszú évek kemény munkája előzte meg, amelynek során ezernyi csapdát kellett óvatosan kikerülnie.

A zsoldos Röhm azonban nagyon türelmetlen volt, és irritálta az államfő intelligenciája. 1933-1934 között elégedetlensége fokozódott, és rosszindulattal kezdett párosulni. A kettejük közötti különbségek egyre nyilvánvalóbbá váltak, köszönhetően annak a ténynek, hogy Röhm nyughatatlan elméje a társadalmi-gazdasági szférát illetően is izgága, forradalmi szemléletet képviselt.

Hitler e téren is realista volt. Teljes mértékben tisztában volt azzal, hogy a Birodalom gazdasági érdekeit kizárólag azzal szolgálhatja, ha a nemzet összes alkotóelemét egyaránt tiszteletben tartja. Az egyik ilyen alkotóelem a kapitalizmus volt, amit — Hitlerrel ellentétben — Röhm porrá akart zúzni. Hitler forradalmát nem a szervezetlen tömegek felzúdulására, hanem a minőségre akarta

alapozni. A minőség jelen esetben a politikai, a társadalmi, a kulturális és a szabad ipar állandó megújhodását szolgáló minőséget egyaránt magában foglalja.

Az üzleti élet vezetői hosszú kiválasztási folyamat révén kerülnek pozíciójukba. Hiába születik valaki gazdag családba, ha értelmi képességei korlátozottak, a modern világban kudarcra van ítélve. Azok a nagyiparosok és közgazdászok is az emberiség elit, minőségi rétegébe tartoznak, akik képesek a piac fejlődésének irányítására, a termelés észszerűsítésére, a munkacsoportok vezetésére, és új utakat nyitnak a termelésben. Mindig helyén van az eszük, tudatában vannak az adott kockázatoknak, de elég erős jellemmel rendelkeznek ahhoz, hogy leküzdjék ezeket.

Hitler hajlott arra, hogy a társadalom különféle területein tevékenykedő elitet őszinte társadalmi szellemmel töltse fel, és megismertesse őket az érdemi hierarchián alapuló társadalom fogalmával. Esze ágában sem volt szétzúzni a munkaadók és a vagyon megteremtőinek társadalmi rétegét, hiszen ezek a személyek éppúgy a munka világának szerves részét képezték, mint a kőművesek vagy a hegesztők. A munkahelyek megteremtőinek üldözése egy igazságtalan és észszerűtlen állami kontroll révén gazdasági értelemben véve aknázta volna alá e személyek munkáját, és súlyos károkat okozott volna a Birodalomnak.

Ezen felül a munkáltatók elleni támadás lehetetlenné tette volna a munkanélküliség felszámolását, valamint minden esélyt tönkretett volna a Reichswehr megerősítését és helyreállítását illetően, holott akkoriban, 1934-ben még a hadsereg volt a nemzet egyedüli bástyája. Nem volt más lehetőség, mint őrizni ezt a bástyát, akkor is, ha a hadsereg gyenge, előítéletekkel teli és szellemileg nem áll készen a stratégiai és műszaki átalakulásra. Hitler célja az volt, hogy ez a hadsereg sokévnyi kemény felkészülést követően egyesüljön a nála sokkal dinamikusabb és megbízhatóbb ideológiai sereggel, a Waffen-SS-szel, a hitlerizmus „Nagy Hadseregével".

Fejlődésre, nem pedig esztelen rombolásra volt szükség. Hitler rögtön kancellárrá történő kinevezése után kijelentette: „Eltökélt szándékom, hogy kemény kézzel elfojtok minden olyan törekvést, ami a fennálló rend megzavarására irányul. Minden erőmmel azon leszek, hogy szembeszáll-jak az ún. második forradalmi hullámmal, mert ez csupán zűrzavart eredményezne. Az államhatalommal szembeszegülőket rangjukra és a pártban betöltött tisztségükre való tekintet nélkül letartóztatjuk." (Benoist-Méchin, III. kötet, 171. old.)

Az erőszakos forradalom ideje lejárt. Hitler szavaival élve: "A forradalom nem tartós állapot, és nem is szabad azzá válnia." „Fokozatosan és példamutatóan kell egyik fázist a másik után megvalósítani."

"A győzedelmes német forradalom a fejlődés szakaszába lépett, vagyis elérkezett az ország felépítésére irányuló törvényes munka időszaka." Hitler alapvetően pragmatista volt.

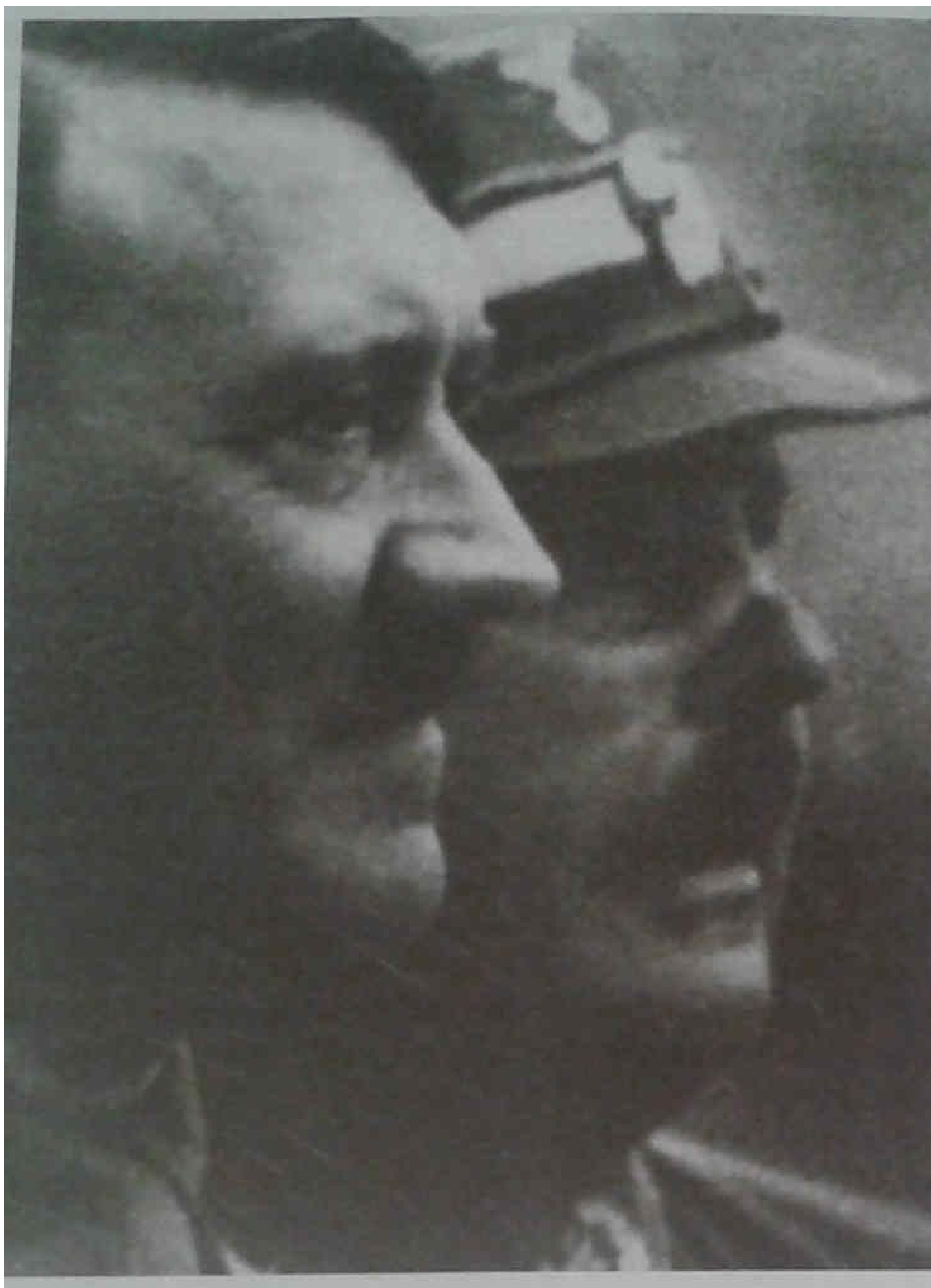
Ezzel szemben mások — mint például Röhm — nem érték be ennyivel. Hitler ismét megpróbálta figyelmeztetni őket: „Mostantól fogva az olyan tettek, amelyek nem állnak összhangban az állam törvényeivel, könyörtelen és súlyos büntetést vonnak maguk után, mivel a nemzetiszocialista állam nem tűri el a belügyeibe való beavatkozást, különös tekintettel az igazságszolgáltatásra." (Brissaud, 159. old.)

Röhm nyíltan szembeszegült vezetőjének utasításaival: „Mi nem burzsoá klub, hanem elszánt politikai harcosok testülete vagyunk. A forradalmi vonalat pedig meg fogjuk őrizni. Forradalmárokra van szükségem, nem pedig olyan emberekre, akik a boltosok kedvét keresik."

Hitler ebben az esetben is kifejezetten türelmesnek mutatkozott, ahogy ez mindig is jellemző volt rá. Röhm régi bajtársa volt, az SA tagjai pedig éveken át életük kockáztatása árán harcoltak érte. Túlkapásaik ellenére sem volt képes hátat fordítani nekik. Röhmnek a társadalmi renddel kapcsolatos fenyegetései nem nyugtalanították, hiszen nem volt meg a kellő hatalma ahhoz, hogy valódi

problémákat okozhasson.

Hitler volt az a személy, aki a német ipar vezetőivel való kapcsolatot kiépítette. A hadsereg kérdése azonban valóban nyugtalanító volt. A Reichswehr és az SA közötti bárminemű konfliktus katasztrofális következményekkel járt volna Németországra nézve. Röhm pedig sorozatos provokációival pontosan ezt a konfliktust kereste.

Ernst Röhm az NSDAP SA, más néven a rohamosztag vezetője, a párt „baloldali" részének fő alakja volt. Hitler kancellárrá történő kinevezéséig, s az ezt követő időszak kezdetén a párton belüli baloldali és szocialista, valamint a

jobboldali és nacionalista irányvonalak eltérítették a pártot a nemzetiszocializmus szellemiségétől, és vagy a reakciós monarchizmus, vagy a szovjet típusú bolsevizmus irányába terelték. A ferdehajlamú Röhm (homoszexuális volt és állítólag pedofil hajlamokkal is rendelkezett) halála is a német nemzetiszocializmus feletti uralomért folytatott harc során következett be.

Negyvenedik fejezet
A Röhm-probléma elmérgesedik

Adolf Hitler továbbra is abban reménykedett, hogy ha sikerül időt nyernie, akkor megvalósul a Reichswehr és az SA közötti harmónia, hiszen a hadsereg létszámát és felszereltségének modern mivoltát tekintve fejlődik, az SA pedig egyre bölcsebbé válik, és képes lesz az új kormány politikai kezdeményezéseinek támogatására.
A Führer újra és újra elismételte: „Az egyik a nemzetet szolgálja, s az országot védelmezi. A másik a párt eszköze, és annak eszméit védi A hadsereg és az SA a két oszlop, amelyen a Harmadik Birodalom nyugszik". (Benoist-Méchin, idézett mű, III. kötet, 177. old)

Röhm mindent Hitlernek köszönhetett, hiszen nélküle 1921-ben egyetlen SA egységnek sem parancsolhatott volna. Ha Hitler 1931-ben nem hívta volna haza Dél-Amerikából, akkor élete további részét a kávéházakat gyakran látogató, hétköznapi alezredesként töltötte volna. Ő azonban minderről elfeledkezett, és 1934-ben önmagát Szent Péternek képzelve úgy gondolta, hogy maga az Úristen szánt neki vezetői szerepet.

„Soha többé nem fogok elbukni" — mondogatta dühösen, amikor régi kudarca eszébe jutott, amelynek eredményeként ó, a fajelmélet híve, a meszticekkel teli Dél-Amerikába kényszerült. Úgy képzelte, ő lesz az új Carnot, sőt, az új Napóleon Bonaparte. A német hadsereget saját hűbéresének tekintette: „Minden győzedelmes, szilárd elvi alapokon nyugvó forradalomnak saját hadseregre van szüksége. A forradalmi harcot nem lehet reakciós szellemű csapatokkal megvívni".

Hitler kiválóan értett a manőverezéshez, és szorgalmasan tort utat az akadályok között, hogy célját elérje, ez azonban egyáltalán nem volt Röhm ínyére. 1933 júniusában a berlini Kempinski étteremben elfogyasztott kiadós lakoma és jelentős mennyiségű alkohol után így fakadt ki: „Hitler az orromnál fogva vezet. A lassú haladás híve, és ezzel mindannyiunkat elárul. Most már inkább a tábornokaival barátkozik."
(Brissaud, idézett mű, 156. old.)

Röhm ezután a legsúlyosabb bűnök egyikével vádolja meg Hitlert. „Világi ember lett belőle, nemrég egy fekete öltönyt rendelt magának". Ezek szerint Hitlernek — hogy a proletariátushoz hű maradjon — a diplomáciai küldöttségeket vagy Hindenburg marsall! svájci sapkában és kezeslábasban kellett volna fogadnia.

Röhm egyre inkább megszállottja lett a Reichswehr térdre kényszerítésének (legfőképpen azért, hogy saját hadserege léphessen a helyébe): "Nem áll szándékomban a régi császári hadsereget toldozgatni-foltozgatni. Forradalmat csinálunk, vagy nem? Ha forradalmárok vagyunk, akkor valami újat kell létrehoznunk, hasonlóan a francia forradalom idején történt tömeges besorozáshoz. Vagy így cselekszünk, vagy végünk van. A tábornokok maradi vénemberek, a katonai iskolák elkényeztetett tisztjei és kadétjei pedig poros jegyzetfüzeteiken és laktanyáikon kívül nem értenek semmihez. Elég volt a locsogásukból, meg kell szabadulnunk tőlük!"

Ezzel a szemlélettel az volt a probléma, hogy ezek a ..poros jegyzetfüzetek" a harci stratégia tudományának elengedhetetlen ismereteit tartalmazták, és a fiatal tisztek ezek segítségével váltak kiváló szakemberekké. Röhmnek fogalma sem volt erről a tudományról, és kollégáira ugyanez vonatkozott. Egy nemzetközi, vagy akár egy polgárháború megnyeréséhez többre van szükség egy vitéz katonánál.

A Röhm körül keringő pletykákat, amelyek kétes erkölcseire vonatkoztak, könnyen fel lehetett használni ellene, ahogy az meg is történt. Manapság a

homoszexualitás nem jelent letörölhetetlen stigmát A homoszexuálisok végül el fogják érni, hogy törvényesen házasodhassanak. Egyes papok már most is az Atya, a Fiú és a Szentlélek nevében adnak össze homoszexuális párokat. 1933-ban azonban, különösen a hadsereg berkeiben a homoszexualitást rendkívül rossz szemmel nézték. Ha egy tisztről kiderült, hogy ferde hajlamokkal rendelkezik, haladéktalanul elbocsátották a hadseregből.

Röhm néhány levele illetéktelen kezekbe került, méghozzá olyan levelek, amelyeket egyik partnerének írt, és sokat elárul különleges szexuális szokásairól. A levelek nem hagynak kétséget írójuk homoszexualitása felől, aki úgy tűnt, ezeket a kedvteléseket bolíviai tartózkodása idején kezdte el rendszeresen gyakorolni. A szigorú erkölcsű németek körében az ilyen trópusi szórakozások a legjobb esetben is ízléstelennek minősültek. Nem sokkal később az egyik kétes hírű berlini ház lépcsőjén, ahol férfiak várták vendégeiket, megtalálták Röhm kézitáskáját. A legsúlyosabb vád ellene az volt, hogy beteges hajlamai legközelebbi munkatársai körében is követőkre leltek.

Egyes SA-vezetők erőszakos viselkedése, alkoholizmusa, luxuséletmódja, versenyautói és versenyistállói sem keltettek bizalmat az emberek körében. A viszonylag fiatal - harmincas - tisztek vad és kicsapongó életvitele botrányossá fajult.

Karl Ernst az SA egyik legifjabb és legzabolátlanabb tisztje egy hónap leforgása alatt több mint háromszázezer márkát (egy képviselő fizetésének harmincszorosát) költött el bankettekre a párt kasszájából. Berlinben 300 ezer SA tag parancsnoka volt, míg az állami hadseregben meg egy századnyi, vagy akár egy szakasznyi katonát sem vezethetett volna, A Potsdamba bevonuló Napóleonhoz hasonlatosan parádézott lován az egységek előtt. Egy tucat méregdrága autója volt sőt versenylovakat is tartott. Nyakában a Coburg-i Nagyhercegség legfőbb érdemrendje lógott, amelyet személyesen a nagyherceg, Belgium ún. királya adott át neki.

Ernst korábban utazó ügynökként tevékenykedett, édesapja pedig házmester volt. Kétes erkölcsei is igen sok pletykára adtak alapot. Azokban az időkben, amikor Berlinben az SA csupán néhány tagot számlált, Ernst kiváló plakátragasztónak és bátor harcosnak bizonyult. Hitler gyors felemelkedése az alacsony rangú, helyi katonát szédítő magasságokba emelte.

Hitler nagyon jól tudta, hogy egy napon meg kell szabadulnia az SA korrupt, felkapaszkodott kiskirályaitól, idejét és energiáit azonban politikai és társadalmi kötelességei teljesen lefoglalták. Tudta, hogy ha túl gyorsan eltávolítja a mozgalomból a nemkívánatos elemeket, azzal felbőszíti a naiv pártaktivistákat, az SA egyes vezetői szennyesének kiteregetése pedig ellene fordítaná a közvéleményt, amelynek bizalmát és támogatását a közelmúltban sikerült elnyernie.

Ernst breslaui hasonmása Heinz, az iszákos rendőrfőnök volt. Ő is fiatal volt, és szintén százezrek tartoztak irányítása alá. Asszisztense egy szemtelen kis pojáca volt, aki járás közben előszeretettel riszálta hátsóját, és egy percre sem tágított főnöke mellől, még az ágyban sem. Ezzel kollégái körében kiérdemelte a „Schmidt asszony" gúnynevet.

Ahogy Ernst, úgy Heinz sem volt képes megérteni, hogy Hitler nélkül a hozzájuk hasonló alakok még mindig pincérként vagy eladóként dolgoznának. Nekik azonban még ez sem volt elég, mindig többet és többet akartak. Kari Ernst előszeretettel sértegette Hitlert a nagy nyilvánosság előtt, sőt, nem egyszer „fenyegetések" is elhagyták a száját: „Nem fogjuk hagyni, hogy Németország újra álomba mélyedjen." Hitler hónapokon át figyelemmel kísérte ezeket a megnyilvánulásokat, de véleményének továbbra sem adott hangot. Az említett SA vezetők kijelentéseit azonban gondosan feljegyezték. A bizalom hiányát azonban egy sajátos eset még jobban elmélyítette. Egy alkalommal Hitler éppen egy autóba készült beszállni, ami Karinhallba, Göring vidéki villájába szállította volna. Különlegesen éles érzékei azonban hirtelen veszélyt jeleztek, ezért az utolsó pillanatban egy másik autóba ült be, míg a hivatalos gépjárműben Himmler foglalta el Hitler helyét.

Ahogy az autó rágördült a Stettin felé vezető útra, hirtelen egy lövedék csapódott be a szélvédőn keresztül. Mindössze pár centiméteren múlt, hogy a lövedék (amelyet nyilvánvalóan Hitlernek szántak) nem találta el Himmler arcát. Himmler enyhe sérüléseket szenvedett, az esemény azonban sokakat elgondolkodtatott. A tettes nyilvánvalóan pontosan tudta, hogy Hitler autója merre halad. Ki lehetett ez a személy? És kinek az utasítására cselekedett?

Ernst Röhm egyre kevésbé rejtette véka alá terveit: „A rohamosztagok lesznek a forradalom pretoriánus őrei." (Brissaud: Hitler et son temps, 167. old.) Röhm egy „pretoriánus, szocialista köztársaságot, egy burzsoá-ellenes SA államot akart létrehozni, ahol az egyre növekvő számú barna-ingesek diktátori hatalmat gyakoroltak volna." (idézett mű, 195. old.) E szavak elhangzásakor még csak 1933 júniusát írták.

Brissaud így folytatja: „A Röhm körül összegyűlt klikk módszeresen készítette elő az ún. második forradalom kihirdetésének szellemi alapjait." (idézett mű, 196. old.)

Hitler szokásához híven előre érezte a veszély közeledtét, ezért megbízta egyik leghűbb követőjét, Sepp Dietrich-et, hogy hozzon létre egy különleges testőri gárdát. A Führer nevét viselő „Leibstandarte-SS Adolf Hitler" hamarosan országos hírnevet szerzett.

1933. július elsején Hitler ismét figyelmeztette a potenciális lázadókat, de ez alkalommal már nyersebben fogalmazott: „Eltökélt célom, hogy könyörtelenül eltaposok minden olyan tevékenységet és szándékot, amely a fennálló rend megzavarására irányul. Minden erőmmel azon leszek, hogy a második forradalmi hullámot elfojtsam, ugyanis ez káoszt és zűrzavart eredményezne. Az államhatalom ellen lázadókat a pártban betöltött rangjuktól és beosztásuktól függetlenül le fogjuk tartóztatni."

A fenyegető szavak nyilvánvalóan egyes vezető pozícióban lévő személyeknek Szóltak. Tíz nappal később, 1933. július 11-én Frick belügyminiszter megismételte a szigorú figyelmeztetést:
Aki a forradalom folytatásáról beszél, vagy ilyen terveket szövöget, ellenszegül a Führer által megálmodott építő jellegű fejlődésnek. Az ilyen témájú beszélgetések lázadást jelentenek a Führer ellen, szabotálják a nemzeti forradalmat és zavart keltenek a német gazdaságban, amelyet a kormány sikerrel épít újjá. A forradalom szabotálására irányuló törekvéseket, különösen a gazdaság fejlődésének megakadályozását eredményező tevékenységeket szigorúan el fogjuk fojtani. A nemzetiszocialista csoportok és szervezetek nem rendelkezhetnek azokkal a jogokkal, amelyek egyes egyedül a kormányfőt illetik meg. (Benoist-Méchin, idézett mű, 111. kötet, 172. old.)

Hitler másnap személyesen is kifejtette véleményét: forradalom nem más, mint a hatalom elnyerésének eszköze, nem pedig maga a végső cél. A sebészeti beavatkozások esetében is eljön az a pillanat, amikor a felnyitott részt össze kell varrni, különben a páciens nem meggyógyul, hanem éppen ellenkezőleg: meghal". Annak ellenére, hogy Röhmnek megtiltották az SA létszámának további növelését, valamint a Hitler távollétében rendezett köztéri demonstrációkat, ő a tiltó rendeletre válaszul 92 ezer SA katonát rendelt a Tempelhof repülőtéren tartott gyűlésre, mintha legalábbis ő volna az igazi Führer.

Ezen a gyűlésen így kiáltott fel: „Aki úgy képzeli, hogy az SA munkája véget ért, elfelejti, hogy mi itt vagyunk, és itt is maradunk, történjék bármi! Nem fogom hagyni, hogy az SA-t különféle indokokkal eltántorítsák valódi céljától és feladatától!" Ez a beszéd a lázadás határait súrolta. Röhmnek a második forradalomra buzdító beszédeinek hatására az SA számos osztaga már korábban a zendülést fontolgatta. Szükségessé vált ezen osztagok gyors feloszlatása. Egy 1933. augusztus 25-én kiadott rendelet értelmében a katonai rangot nem viselő személyek nem tarthattak maguknál fegyvert.

Röhm gyorsan vissza akart vágni, és 1933 novemberében így is tett, ahogy arról

Jacques Bardoux a Temps november 11-i számában a következőképpen számol be:
Hogy bebizonyítsa, senkitől nem fél, Röhm Breslauba hívta az egész sziléziai SA hadosztályt, amely öt dandárból és huszonkilenc ezredből, vagyis összesen 83,600 emberből állt. Az egységek nagy része napokon át masírozott a városban, s a díszszemlék több mint négy órán át tartottak. A barnainges menetoszlopok Heinz Obergruppenführer kerületi parancsnok vezetésével haladtak el a legfőbb katonai parancsnok, Ernst Röhm előtt. A menet élén a Berlin-Brandenburg hadosztály Horst Wessel ezredének zászlós küldöttsége, valamint Stettin 5. ezredének katonái haladtak, őket pedig a sziléziai SA lovasezrede, huszonkilenc gyalogsági ezred és egy motorizált ezred öt csoportja követte.
A breslaui díszszemle parancsnoka, Heinz Obergruppenführer arcátlansága nem ismert határokat, amikor kijelentette: "Ez még csak a kezdet".

Hitler hogyan reagált a történtekre? Szinte hihetetlen, de igaz: a potenciális lázadót kormánya tagjává tette. Noha világosan látta az ellene szőtt összeesküvést, a bizonytalanság hónapjaiban nem akart felfordulást, hiszen a rendszer még nem állt teljesen szilárd lábakon. Az SA még nem volt olyan állapotban, hogy egy hatalmas krízissel szembe tudjon nézni. Másrészről pedig a hadsereget sem akarta feláldozni azért, hogy zavaros agyú alakok kiáltványainak eleget tegyen. Esztelen cselekedet lett volna ebben az időszakban kivívni a hadsereg ellenszenvét. Amennyiben pedig a német hadsereg és az SA egymás torkának esik, az ellenséges nemzetek a hasukat fogták volna a nevetéstől.

A fentiek fényében Hitler miért nem tette meg a tolvaj Röhmöt hivatásos vadőrré? Röhm hiúságát az államapparátusban betöltött pozíció, a miniszteri szék minden bizonnyal kielégítette volna. A billiárdgolyó formájú orral rendelkező egykori kapitány szépen elfoglalja helyét a kancellária épületében. Hitler úgy vélekedett, hogy ha a két ellenfelet, Röhmöt és von Blomberg tábornokot, a hadügyminisztert egymás mellé ülteti a miniszteri tanácsban, akkor kénytelenek lesznek együttműködni. Nem lesz más választásuk, mint megértéssel és támogatással fordulni egymás felé.

Ezt a módszert a bíróságok is előszeretettel alkalmazzák olyan házaspárok esetében, akik egy hatalmas perpatvart követően válni akarnak, de egyéb, perre vitt ellentétek esetében sem szokatlan gyakorlat.

Röhm azonban nem elégedett meg a miniszteri tárcával. A maga módján idealista volt, és nem különösebben érdekelték a neki tett szívességek. Az egész hadsereget a markában akarta tartani, korlátlan hatalmat akart a Reichswehr-t irányító minisztérium felett. A kinevezést 1933. december elsején gőgösen, mondhatni megvetéssel fogadta el. Mindenkivel tudatta, hogy még Berlinbe sem hajlandó költözni, holott hivatali kötelességeihez ez is hozzátartozott volna. Kijelentette, hogy a jövőben is Münchenben marad, távol attól a kormánytól, amelynek mostantól fogva hivatalos tagja. Ragaszkodott hozzá, hogy beosztottjai ne miniszternek, hanem továbbra is vezérkari főnöknek szólítsák.

Ahelyett, hogy örült volna, hogy együtt dolgozhat a honvédelmi miniszterrel, az első adandó alkalommal megsértette azon ritka kormánygyűlések egyikén, amelyeken részt vett. Esze ágában sem volt békét kötni vele, hiszen a hadügyminisztert — átkozott hadseregével egyetemben — ki akarta söpörni a kormányból. Azt a megoldást is csak vonakodva fogadta volna el, hogy az SA csatlakozik a hadsereghez, de az egységek megőrzik saját hatáskörüket, az SA kiskirályai pedig megtartják rangjukat. Ebben az esetben az alig harmincéves dandárkapitányok és hadosztályparancsnokok automatikusan azonos rangot viselnének, mint az I. Világháború tapasztalt parancsnokai, akik rangjukat huszonöt év szolgálat alatt nyerték el.

Ez természetesen őrültségnek hangzott, de a korábbi utazó ügynökök vagy hivatalnokok, mint Ernst vagy Heinz, akik még tisztiszolgaként sem töltöttek el egy napot valamelyik laktanyában, egy szempillantás alatt a régi hadsereg parancsnokaival azonos rangra akartak emelkedni. Az sem volt kétséges, hogy ezek a tisztek a hadászati ismeretekkel egyáltalán nem rendelkező, mégis hadvezetői babérokra törő Röhmön kívül senki mást nem fogadnának el honvédelmi miniszterként.

Von Blomberg honvédelmi miniszter józanul és visszafogottan reagált. Nem kezdte el ócsárolni az SA-t, holott tudatában volt a szervezet katonai képességei korlátainak. Ezek a korlátok egyébként minden katonai szakértő szemében nyilvánvalóak voltak.
A barnainges hadsereg legfeljebb polgárháborús célokra alkalmas, egy idegen országgal folytatott csatában nem lenne képes győzelmet aratni. A Reichswehr nem hajlandó teljes SA egységeket soraiba fogadni, és az SA-ban szerzett rangokat sem ismerjük el. Aki csatlakozni szeretne a hadsereghez, lépjen be közénk egyénileg és fogadja el, hogy karrierjét a ranglétra legalacsonyabb fokán kezdi. Ha másként cselekednénk, azzal teljes mértékben megingatnánk a hadsereg egységét. (Bardoux, idézett mű, 176. old.)
Hitler ugyanezen a véleményen volt, s nem csupán személyes meggyőződése miatt, hanem azért is, mert tárgyilagosan gondolkodott: „Ha az SA vezetőjét helyezném a hadsereg élére, azzal azokat a politikai eszméket tipornám sárba, amelyeket több mint tizennégy éven át követtem. Már 1923-ban is egy egykori katonai vezetőre (Ludendorff tábornok), és nem a rohamosztagosok akkori parancsnokára (Göring) akartam bízni a hadsereg vezetését" (Bardoux, idézett mű)

Hogyan engedélyezhette volna ezt az öngyilkos „összeolvadást", amikor a Hitler közelgő bukásában reménykedő franciák éppen a Birodalommal való diplomáciai tárgyalások felfüggesztésére készültek?

A Röhm felé tanúsított békülékeny gesztus eredménytelen maradt. Kétségtelen volt, hogy előbb vagy utóbb megálljt kell parancsolnia Röhm féktelen törtetésének. Von Seeckt tábornok szavaival élve: „Személyi érzések soha nem játszhatnak szerepet az állam ügyeiben." (Von Seeckt: Gedanken eines Soldaten, 191. old.)

Röhm fortyogott a dühtől, gyűlölettől átitatva szidta a „burzsoá klubot" és az egész kapitalista rendszert, amit Hitler éppen hogy elkezdett formába önteni. Eme tevékenységének köszönhetően hárommillió munkanélküli jutott álláshoz, s részesült a munkásság Fizikai és erkölcsi állapotának javítását célzó reformok áldásaiból. 1934. február 22-én az SA türingiai vezetői előtt tartott beszédében Röhm egyenesen kijelentette, hogy Hitler hatalomra jutása csupán „előétel" volt: „A nemzetiszocialista forradalom új feladatokat ró az SA-ra, méghozzá hatalmas és fontos feladatokat, amelyek messze túlmutatnak az eddig elért eredményeken."

„Az SA forradalmi elánja véget vet a stagnálásnak és a kereskedőszellem uralmának." (Brissaud, idézett mű, 177. old.) Az említett kereskedő-szellem egyértelműen Hitlerre vonatkozott. Röhm hozzátette: "Amennyiben (Hitler) nem ért egyet velünk, akkor én török előre, és milliók jönnek a nyomomban. Ebben az esetben egyszerűen félre kell söpörnünk és fogságba kell vetnünk Hitlert." (idézett mű, 183. old.)

Benoist-Méchin így ír ezzel kapcsolatban: „Az SA soraiban forrongó, egyre fokozódó lázadó hangulat bármelyik pillanatban kirobbanhat. Jelenleg az elsődleges megoldandó probléma az SA kérdése." Ettől fogva Röhm minden szándékától és céljától függetlenül csupán közönséges lázadónak minősült. Nyilvánvaló volt, hogy vagy ő robbantja fel a kezében tartott bombát, vagy Hitler teszi ezt meg helyette. Egy gyengekezű vezetőt érhetnek meglepetések, de Hitler egyáltalán nem volt gyengekezű, s ezt hamarosan Röhm is megtapasztalhatta.

Negyvenegyedik fejezet
A kanóc utolsó milliméterei

Egyes országok növekvő rosszindulatát figyelembe véve még inkább sürgőssé vált a német páncélos egységek létrehozása. Adolf Hitler részletesen elmagyarázta a régi hadsereg vezetőinek, hogy elsődleges feladatuk — egységeik megerősítése mellett — új stratégiák kidolgozása a haderő motorizálása révén.

Ernst Röhmmel kapcsolatban azonban Hitler továbbra is óvatosan fogalmazott: „Hagynunk kell, hogy az ügy kiforrja magát."

Ez természetesen nem jelenti azt, hogy Hitler elmulasztotta volna megtenni a szükséges óvintézkedéseket. Mostanra azonban a gyűléseket nem zavarták meg rendbontók, és az utcákon is rend uralkodott, ezért már nem volt szükség hárommillió aktív szolgálatú SA katonára. Az esetlegesen felmerülő politikai fenyegetések megfékezésére a jelenlegi létszám fele, vagy akár harmada is bőven elegendő lett volna. Ez a hatalmas és tétlen hadsereg már csupán eszköz volt néhány túlságosan törtető, elborult agyú kiskirály kezében. Hitler magában már meghozta a döntési: radikálisan csökkenteni fogja a tényleges SA katonák létszámát, mivel ezek a személyek egyrészt feleslegessé, másrészt veszélyessé váltak. Ezzel egyben azoknak a külföldi országoknak a nyugtalanságát is csökkentheti, ahol az SA léte aggodalmat keltett a közvéleményben. Köztudott lény, hogy Hitler 1934. február 21-én kijelentette az angol Anthony Eden előtt, hogy az SA létszámát kétharmadával, vagyis közel kétmillió emberrel szándékozik csökkenteni.

A megmaradt SA tagok ezt követően mindössze politikai-civil szervezetet alkotnának, akik „semmiféle katonai feladatot nem látnának el". Doumergue úr azonban arrogáns módon elutasította Hitler ajánlatát. Röhm viszont még a francia államférfin is túltett az arroganciát illetően. Hitler kormányának javaslata hallatán Röhm megértette, hogy bármelyik pillanatban elveszítheti csapatainak kétharmadát, s így az SA nem csupán jelentős számbeli csökkenést lenne kénytelen elszenvedni, de fegyverek tekintetében is hasonló sorsa jutna: a jövőben még a városi őrség tagjai is több fegyverrel rendelkeznének, mint az SA.

Röhmnek egy nap sem kellett ahhoz, hogy dühét szabadjára engedje: Az SA a reakciós erők, a kispolgárok és a képmutatók elleni küzdelem szilárd bástyája. Mozgalmunk testesíti meg azokat a tényezőket amelyek a forradalmi eszméket képviselik. A barnainges harcosok az első naptól fogva * forradalom felé vezető úton masíroznak, és erről az útról egy lépést sem vagyunk hajlandók letérni. (Brissaud, idézett mű, 189. old.)
Továbbá: A német kormány érthetetlen engedékenységet tanúsítva nem söpri el * régi rezsim támaszait és hóhérait... Jelszavuk a "béke" és a "rend". Ebben a szellemben találkoznak a maradi burzsoázia különféle osztályainak és klikkjeinek tagjaival.
Röhm így kiáltott fel: ^A reakció és a forradalom egymás halálos ellenségei! Nincs olyan híd, ami ezt a két tábort összeköthetné! Az egyik léte kizárja a másikét!"

Röhm a látszat kedvéért továbbra is utalt arra, hogy hű maradt Hitlerhez, de miféle hűségről beszélhetünk egy ilyen kirohanás után? Röhm átkelt a Rubiconon, s ezen mit sem változtatott, hogy fogalma sem volt e történelmi jelentőségű esemény részleteiről. Röhm valójában már hamarabb nekilátott az ellencsapás véghezvitelének. A Schleicher-Strasser-Röhm összeesküvés hetek óta zajlott, és az ezzel kapcsolatos elszólások és hencegések az állami rendőrség fülébe is eljutottak. Az sem volt titok, hogy a francia nagykövet is részt vesz az ármánykodásban, és az összeesküvő-jelöltekkel történt találkozásait is nyomon követték. Röhm a lehető legnagyobb mértékben növelte haderejének létszámát. Létrehozta saját teljesen független politikai és propagandaszolgálatát.

„Nagy felvonulások sorát szervezte meg, s ezekkel a győzedelmes parádékkal azt próbálta megmutatni, hogy az SA ereje a régi. Ugyanakkor nagy mennyiségű fegyvert vásárolt, melynek egy része külföldről származott." (Fest, idézett mű, 92. old.) Mire kellettek neki a fegyverek? Ki ellen akarta használni őket? A hadsereg ellen? Vagy talán Hitler ellen? Ha nem, akkor mégis ki ellen?

„Tagadhatatlan, hogy Hitler és a hadvezetés provokációként értékelte ezeket a tetteket. A Reichswehr vezetői egyre gyakrabban jelentek meg nyilvános eseményeken." (idézett mű) Werner von Blomberg ezredes szűkszavúan csak ennyit mondott: „Röhm a vesztébe rohan. Közeleg a leszámolás órája."

Ami Röhm embereit illeti, ők készen álltak a harcra. Benoist-Méchin így ír ezzel kapcsolatban:
Az SA vezetősége jelenleg három csoportra osztható. Az első a Röhm köré gyűlt

bizalmas kör, amely a barnainges hadsereg legtekintélyesebb tábornokaiból áll. Őket a becsvágy és a kétes erkölcs köti össze. Van néhány parancsnok, akik nem tartoznak bele ebbe a szűk körbe, azonban katonai fegyelmüktől indíttatva továbbra is követik Röhmöt. A harmadik csoportot azok a parancsnokok alkotják, akiket nyugtalanítanak Röhm tervei. (Histoire de l'Armee Allemand. III kötet, 180 old.)

Néhányan közülük már a tettek mezejére léptek:
Parancsnokaik cinikus kijelentései és helytelen példamutatása következtében az SA tagok kisebb csoportja erőszakos tetteket hajtott végre. Május utolsó napjaiban barnainges egységek kifosztották a hamburgi Karstadt áruházakat és a rendőrség közbeavatkozására volt szükség a rend helyreállításához. Hasonló esetek történtek Frankfurtban és Drezdában. Münchenben, az SA fellegvárában a parancsnokság tagjai forradalmi verseket énekelve járták az utcákat Az egyik vers refrénje igen sokatmondó volt: "Élesítsétek hosszú késeiteket a járda szegélyén " (idézett mű)

Voltak azonban, akik ennél sokkal messzebbre mentek: „Nyíltan kijelentik, hogy eljött a második forradalom ideje, és a forradalom kitörésének napján minden ellenségükkel leszámolnak. Olyan mészárlást jósolnak, amilyet még nem látott Németország." (idézett mű) A Birodalom véres polgárháború küszöbén állt.

Hitler még egy utolsó kísérletet tett a helyzet rendezésére. 1934. június 4-én a kancelláriába hívatta Röhmöt, és öt órán keresztül próbált a lelkére beszélni. Erről később ő maga is említést tett: „Ünnepélyesen felszólítottam: hagyjon fel ostoba elképzeléseivel, amelyek katasztrófához vezetnek, de hiába. Az eredménytelen beszélgetés egészen éjfélig tartott". Hitler azt sem mulasztotta el közölni vele, milyen sors vár rá, ha kitart eszelős terve mellett: „Én magam fogok haladéktalanul lesújtani azokra a kezdeményezésekre, amelyek Németországot újra az anarchia állapotába akarják süllyeszteni. Aki a kormányzatra támad, készüljön fel arra, hogy az állam ellenségévé válik." (Benoist-Méchin, idézett mű, 182. old.) Röhm szitkozódva hagyta el a kancellária épületét, ahová többet be sem tette a lábát.

A képen Adolf Hitler üdvözli az előtte masírozó SA tagokat, miközben parancsnokuk, Ernst Röhm a háttérben állva figyeli a menetet. Hitler és Röhm a német nemzetiszocialista kormánynak adományozott híres Mercedes gépjárművek egyikében látható.

Világosan látta, hogy Hitlert soha nem fogja megnyerni saját ügyének. A látszat kedvéért úgy tett, mintha a Führer dorgálása hatással lett volna rá, valójában azonban késedelem nélkül új tervet dolgozott ki, amelyet bizalmasai körében ismertetett: az SA hamarosan csapást mér Berlinre és meglepetésszerű támadást intéz a minisztérium épülete ellen. Hitlert azonnal letartóztatják és fogságba vetik... A tervet a „belső kör" gondolkodás nélkül elfogadta. Hayn Szászországban, Heinz pedig Sziléziában kezdett el puhatolózni a rendőrségnél: ki akarták deríteni, hogyan reagálna a karhatalom az SA akciójára. (idézett mű) Amennyiben hihetünk a francia nagykövet jelentéseinek, amelyeket kormánya számára küldött, a terv messze túlmutatott Hitler letartóztatásán: foglyul ejtését követően végezni akartak vele.

A legmeggyőzőbb tényező azonban az volt, hogy Röhm 12 millió márkányi, titkos pénzalapot hozott létre. Ezt Benoist-Méchin hivatalosan is megerősíti: "12 milliós háborús hadipénztár gyűlt össze". Abban az időben ez csillagászati összegnek számított. Az 1933 márciusában tartott választások előtt, amelyek Hitlert teljhatalommal ruházták fel, Dr. Hjalmar Schacht összehívta Németország tizenkét legbefolyásosabb üzletemberét, és a találkozóról közel hárommillió márka értékű csekkekkel a zsebében távozott. Ez az összeg nem csupán Hitler pártjának választási kampányát volt hivatott finanszírozni, hanem Alfréd Hugenberg, Franz von Papen és társaik ún. „nemzeti pártjainak" kampányát is ebből támogatták. A választások napján a kasszában még mindig hatszázezer márka volt a kapott hárommillióból. Az a tizenkétmillió márka, amelyet Röhm egyes pénzügyi körökre gyakorolt nyomás révén gyűjtött össze, olyan félelmetes hatalommal ruházta fel, amelyet egyetlen német mozgalom sem mondhatott magáénak.

Hitler gyorsan döntésre jutott: 1934. június 6-án az SA egész legénységet nyári szabadságra küldte egy teljes hónapra. Úgy vélte, ez a hónap talán elegendő lesz arra, hogy kompromisszumok révén megoldja a kialakult helyzetet. Ezen felül a külföldi országoknak is bebizonyította, hogy kormányának nincs szüksége az SA hárommillió tagjára a közrend megőrzéséhez és a hatalmon való maradáshoz, hiszen nyugodtan nélkülözheti őket egy hónapon keresztül.

Két nappal később, 1934. június 8-án Röhm kendőzetlen haraggal reagált Hitler döntésére: "Az SA ellenségei a megfelelő pillanatban megkapják a választ, amit megérdemelnek, méghozzá oly módon, ahogy azt mi jónak látjuk. Ellenségeink nagyon tévednek, amikor azt gondolják, hogy az SA nem fog visszatérni, vagy ha vissza is tér, többé már nem lesz olyan, mint előtte. Az SA igenis visszatér, és továbbra is a kezében fogja tartani Németország sorsát." (Benoist-Méchin, idézett mű, 183. old.) Ennél nyilvánvalóbban ki sem fejezhette volna, hogy közeleg a leszámolás ideje.

Egy fontos részletet érdemes megjegyezni: abban az időszakban, amikor az SA-nak szóló közlemények kivétel nélkül minden esetben az előírt „Heil Hitler!" üdvözléssel zárultak, Röhm ez alkalommal lehagyta az üzenet végéről a szokásos üdvözlési formulát. 1945 után sokan előszeretettel „képzelt összeesküvésről" beszéltek, de egy idő után a Hitler ellen acsarkodó személyek kénytelenek voltak kicsit visszafogottabban nyilatkozni. Gisevius, a Hitlert megszállottan gyűlölő egykori rendőrtiszt is kénytelen volt elismerni:
A készülő puccs történetének minden kétséget kizáróan van alapja. Először is mindenki érezheti, hogy az oly gyakran emlegetett „második forradalom" készülőben van. Az SA tagjai tőreiket élesítik, bár nem ők az egyetlenek, akik harcra készülnek. Előbb vagy utóbb Röhm a körülményeket kihasználva le fog csapni. Ezen felül igen valószínű, hogy Kürt von Schleicher és Röhm közösen terveltek ki valamit. Kétségtelen, hogy jó néhány cinikus mondat hangzott el azon az estén, amelyet Francois-Poncet társaságában töltöttek.

André Brissaud francia történész, akit szintén nem lehet azzal vádolni, hogy a nácikkal szimpatizálna, újra és újra a következő költői kérdést tette fel: „Röhm

valóban államcsínyt tervezett?" Kérdésére saját maga adta meg a választ: „Ennek lehetőségét semmiképpen sem zárhatjuk ki." Hiába próbált a nürnbergi levéltárban olyan dokumentumokra bukkanni, amik cáfolták volna az összeesküvés tényét: „Alkalmam volt jelen lenni a Hosszú kések éjszakáján történt eseményekkel kapcsolatos bűnperen, amely 1954. május 6-14 között zajlott Münchenben. A per során sem derült fény erre a fontos kérdésre."

„Az SA parancsnoka nem volt szent, és elképzelhető, sőt, valószínű, hogy a politikai karrierjében bekövetkezett jelentős fordulópont során Röhm azt tette, amit jelleme sugallt: saját sorsát tette kockára az összeesküvés és a forradalmi harc érdekében." (André Brissaud: Hitler et son temps) Brissaud hozzáteszi: „A Röhm köré gyűlt udvari klikk igyekezett előkészíteni a második forradalom kihirdetéséhez szükséges eszmei alapokat." (idézett mű)

Röhm valódi célját tehát még Brissaud sem vonta kétségbe. A következőket írja ezzel kapcsolatban: Minden okunk megvan azt hinni, hogy Röhm olyan terveket szövögetett, amelyek siker esetén igen gyorsan a Führer meggyilkolását eredményezték volna. Azok a történészek, akik minden erejükkel azon vannak, hogy Hitlernek az eseményekben betöltött szerepét minél sötétebb színben ábrázolják, igyekeznek Röhmöt tisztára mosni... Röhm álma egy pretoriánus szocialista köztársaság volt, az SA burzsoáellenes állama, amelyben a hatalmat a barnaingesek egyre növekvő serege gyakorolta volna. A Hitler és Röhm közötti konfliktus igen mélyen gyökerezett. Röhm ismételt pimasz megnyilvánulásai, az SA erődemonstrációi és a kendőzetlen fenyegetések világosan tükrözték, hogy olyan tettekre készülnek, amelyek a hadvezetés régimódi és óvatos parancsnokai számára egyértelműen kimerítették az államcsíny fogalmát. (André Brissaud: Hitler et son temps)

Jól tudjuk, hogy a II. Világháborút követően ezt az ügyet a detektívregények stílusában mutatták be a közvéleménynek, mintha csupán arról lett volna szó, hogy a vérszomjas Hitler irigységtől indíttatva leszámolt az SA parancsnokával. A legostobább pletykákat is szilárd tényekként ábrázolták. Mára azonban kétségbevonhatatlanul napvilágra került az igazság: Röhm lázadásra készült, és ezt nem mendemondák, hanem hivatalos dokumentumok és bizonyítékok igazolják. Kemény legényei semmitől nem riadtak vissza azért, hogy Hitlert megbuktassák, börtönbe vessék és meggyilkolják. Schleicher tábornok elhatározta, hogy Röhm és Gregor Strasser lesz eljövendő kormányának két „sztárpolitikusa". Francois Poncét francia nagykövet rendszeres kapcsolatot tartott fent a puccsistákkal, és az elhangzottakról pontosan tájékoztatta hazája kormányát. Katonai attaséja. Renqudot tábornok utolsó jelentésében kijelentette, hogy „a véres összecsapás elkerülhetetlen".

Az emberek is érezték, hogy valami van a levegőben: A dolgok rosszul alakulnak — mordult fel Hindenburg marsall. Hitlert neudecki nyári rezidenciájába hivatta: „Ideje, hogy rendet tegyen a saját háza táján. Szabaduljon meg a bajkeverőktől, akik szégyent hoznak a nemzetiszocialista kormányra."
A láng a bomba kanócának utolsó milliméterein izzott, és a robbanás bármikor bekövetkezhetett. Vajon ki robbantja fel: Hitler vagy Röhm? Hitler végül így szólt: „Cselekednünk kell. Le kell csapnunk, méghozzá gyorsan."

A Hosszú kések éjszakáján (más néven Kolibri-hadművelet) a német nemzetiszocialista vezetés leszámolt a kormány elleni fegyveres felkelésre és államcsínyre készülő politikai ellenfeleivel, akik között jobb- és baloldali személyek egyaránt voltak. A kivégzettek között volt Gregor Strasser, az NSDAP radikális „balszárnyának" vezetője, s a két egykori kancellár, Kurt von

Schleicher és Gustav Ritter von Kahr. Az összeesküvésbe Röhm is belekeveredett, ezért Hitler őt is kivégeztette. Később Hitler kijelentette, hogy Röhmöt tévedésből végezték ki.

Negyvenkettedik fejezet
A hosszú kések éjszakája

Franz von Papen kancellárhelyettes egyelőre még nem foglalt nyíltan állást a Röhm-Schleicher-Strasser ügyben. Von Papent 1930. január 30-án Hindenburg emelte erre a pozícióra, amely révén igen közel került Hitlerhez. Hindenburg azt akarta, hogy von Papen szemmel tartsa Hitlert. Három hónappal később von Papen csupán statisztának számított a kancellária épületében. Munkáját igen mogorva ábrázattal végezte. Az egyre növekvő támogatást élvező Hitler személye nagyon bosszantotta, Papennek soha nem voltak követői 1932-ben a Reichstag ülésén a parlament 96%-os aránnyal ellene szavazott. Elegáns zsakettje és cilindere ellenére gyakorlatilag jelentéktelen figurának minősült.

1934. június 14-én Hitler életében először látogatta meg Mussolinit Olaszországban. A természeténél fogva nem túl bátor Papen kihasználta Hitler távollétét, és elutazását követően három nappal beszédet készült intézni ellene. Ez meglehetősen emlékeztetett egykori barátja — akivel több alkalommal veszett össze és békült ki —. Kurt von Schleicher tábornok cselszövéseire és homályos elképzeléseire. Papen tervezett beszédje nem saját kútfőből származott: egy ún. „szellemíró" műve. Az illető neve Edgard Jung volt, aki később drágán megfizetett Hitler-ellenes irományaiért. Papen tervei végrehajtásának helyszínéül Fuldát, az ősi egyházi várost választotta. Az a szöveg, amelyet kérésére Jung átadott neki, hemzsegett a nevetséges túlzásoktól, különösen annak fényében, hogy a hivatalos változat szerint egy olyan személy írta, aki Hitler hatalomra kerülését megelőzően egy ideig Németország kancellári posztját töltötte be, és feladatára teljes mértékben alkalmatlannak bizonyult.

Az arcátlanság netovábbjának nevezhetjük, hogy egy teljesen jelentéktelen politikai múlttal rendelkező személy próbálta kioktatni azt a Hitlert, aki néhány hónap leforgása alatt kétmillió munkanélkülinek biztosított állást.

Papen az előre megírt beszédet Marburgban adta elő, méghozzá egy állomásfőnököt idéző magabiztossággal: "Németországot nem lehet vezető nélküli mozdonyként elindítani az ismeretlen jövő felé... A történelem kiváló személyiségeit nem a propaganda, hanem bátor tetteik és a történelem ítélőszéke teszik naggyá... A hiányos vagy félművelt értelem nem képes harcba szállni a magasröptű szellemmel." Azonban a püspökök, a politikai intrikák bajnokai, akiket Papen azon a napon képviselni szándékozott, szavai hallatán elcsendesedtek, süveges fejüket pedig alázatosan breviáriumaik fölé hajtották.

Brüning egykori kancellár ráeszmélt, hogy Papen beszéde visszafelé sült el, és eretnekségtől bűzlik, így még azon a héten elhagyta az országot és Amerika felé vette az irányt. Amikor Hitler hazaért Velencéből és elolvasta a Papen megrendelésére írt beszédről szóló jelentést, elhatározta, hogy kezébe veszi magát rendkívül okosnak képzelő, furcsa kollégája ügyét.

Néhány órával azt követően, hogy gépe Velencéből megérkezett, Hitler a türingiai Gera városában tartott gyűlésen közvetlenül Papenhez intézte szavait: „A német közösségi szellem ereje el fogja söpörni azokat a törpéket, akik abban a tévhitben élnek, hogy szavaik mély tartalommal bírnak. Függetlenül attól, hogy milyen kritikus észrevételekre érzik magukat elhivatottnak, ezek a törpék valamit elfelejtenek megemlíteni, mivel váltanák fel a jelenlegi államformát? Miért nem rukkolnak elő azzal a fantasztikus megoldással, amelyet a problémák megoldására kínálnak? Szánalmas, ahogy ez a jelentéktelen féreg a nép erőteljes megújhodásával igyekszik szembeszállni." (André Brissaud: Hitler et son temps, 197. old.)

A Papen szabotázsakciója felett örvendező Schleicher az utolsó simításokat végezte jövendő kormánya tagjai listáján. A listán minden szerep gondosan kiosztásra került, ahogy erről Benoist-Méchin is beszámol: „Hitlert

meggyilkolják, helyét pedig Schleicher veszi át a kancellárián. Gregor Strasser kapja meg a nemzetgazdasági tárcát. Ami Ernst Röhmöt illeti, ő a hadügyminiszteri posztot tölti majd be."
Schleicher kijelentette: „Helyénvaló, ha a hadsereg és a nemzeti mozgalmak egy vezető irányítása alá tartoznak." Strasser és Röhm jóváhagyta elképzeléseit, így Schleicher biztos volt a sikerben. (Benoist-Méchin: Histoire de l'Armee Allemande, III. kötet. 189. old.)

Ez a becsvágytól fuldokló tábornok, aki fél évvel korábban honvédelmi miniszterként közvetlenül a hadsereget irányította, most eltökélte, hogy saját kollégáit, vagyis a Reichswehr tábornokait a hadsereget folyamatosan gyalázó Röhm parancsnoksága alá helyezi. A sértett önérzet árulóvá tette ezt a fölényes, cinikus férfit. A hatalomvágy szinte felemésztette, és kész volt szövetségre lépni bárkivel, hogy egykori hatalmát
visszaszerezze. Benoist-Méchin történész nyersen fogalmaz ezzel kapcsolatban: „Úgy véli, hogy eljött az idő arra, hogy valaki megfizessen az őt ért szégyenért. A hadsereg nélküli tábornok, a meggyőződés nélküli fasiszta és a munkásosztály támogatását egyáltalán nem élvező szocialista politikus miniszteri titulusa elvesztésével barátait is elveszítette. Most azonban az események látszólag az ő malmára hajtják a vizet, ezért elképzelhetőnek tartja, hogy egyetlen csapással mindent visszaszerezhet." (idézett mű, III. kötet, 188. old.)

A félig-meddig továbbra is titkos krízissel kapcsolatos pletykák kiszivárogtak, nem csekély riadalmat keltve. Hitler 1934. június 25-én értesült arról, hogy tizenöt nap leforgása alatt a Reichsbank aranytartaléka 925 millió márkáról 150 millióra esett vissza: „Az SA nyugtalanító tevékenysége ipari és banki körökben egyaránt feszültségeket okozott."

Lassan összeállt a kép: a hadsereg fenyegetve érezte magát, anarchia közelgett és a pénz értékcsökkenésének réme lebegett a Birodalom felett. Hitler főhadnagyai felemelték hangjukat, és Rudolf Hess 1934. június 26-án a következőket mondta a kölni rádióban: „A Führer az elért eredményekre való tekintettel kész megbocsátani az enyhébb személyes eltévelyedéseket. Amennyiben azonban a párt kénytelen harcba szállni, akkor ezt a nemzetiszocializmus alapelve szerint fogja tenni: ha lesújtasz, sújts le keményen!"
Majd hozzátette: „A nemzetiszocialista államformát sem a válogatott konzervatív erők, sem a második forradalom hangzatos jelszava alatt elkövetett bűnös ármányok nem válthatják fel. Adolf Hitler kiváló forradalmár, és mindig az is marad. Nincs szüksége mankókra." Herrmann Göring hasonló határozottsággal beszélt június 28-án Hamburgban. „Felemelni egy népet a sárból és a nap felé vinni: emberfeletti vállalkozás. A Birodalom alapja a Führer iránti bizalom." A következő mondatban elhangzó figyelmeztetés úgy hangzott, mint amikor valaki kibiztosítja fegyverét: „Aki ezt a bizalmat alá akarja ásni, saját halálos ítéletét írja alá."

Hitler egyre több pontos értesülés birtokába jutott, amelyek között a tényeken alapuló információk mellett a nyugtalan képzelet szülte túlzó állítások, és a titkosszolgálat pontos és kevésbé pontos megfigyelései is kétségtelenül szerepeltek. Az összeesküvők lehallgatott telefonbeszélgetéseinek átiratai hemzsegtek a Hitlert becsmérlő kijelentésektől. A titkosszolgálat emberei nyomon követték a gyanúsítottakat. Néhány kompromittáló levél is a titkosszolgálat birtokába került. Göring lenyűgözve olvasta végig ezeket a dokumentumokat.

"A nemzetiszocialista táboron belül lázas előkészületek folynak. A fekete milícia riadókészültségben van. Néhány SS-egységet puskákkal szereltek fel, s minden puska mellé 120 töltényt kaptak. Az SS Grossbeeren nevű rohamosztagai harcra készen álluk. A gépjármű alakulatokat (NSKK) mozgósították és karabélyokkal szerelték fel." (a The Manchester Guardian augusztus 9-i számának tudósítása a június 30-i eseményekkel kapcsolatban)

1934. június 28-án Hitler Essenbe indult, hogy egy esküvőn vegyen részt és a kohászat egyes nagyiparosaival találkozzon. Másnap, június 29-én a tervek szerint a vesztfáliai közmunkaszolgálat táborait látogatta volna meg, de hirtelen nyugtalanító híreket kapott: „Röhm június 30-ára találkozóra hívta az

SA parancsnokait a Tegerni-tóhoz. Az SA összes egységét utasította, hogy álljanak készenlétben." (Benoist-Méchin, idézett mű, I. kötet, 192. old.)

A következő napon, július 1-én kezdődött volna az SA hárommillió tagja számára a Hitler által elrendelt szabadság. Hitler saját maga számolt be ezekről a drámai órákról:
„Igen szokatlannak tűnt számomra, hogy az SA szabadsága kezdetének előestéjén mozgósításba fog. Ezért úgy határoztam, hogy a vezérkari főnököt június 30-án (szombaton) felmentem kötelességei alól, további utasításig őrizetbe helyeztetem, az SA azon parancsnokait pedig, akik az általuk elkövetett bűncselekményekről voltak hírhedtek, kivégeztetem.

A pattanásig feszült helyzetre való tekintettel úgy véltem, hogy a vezérkari főnök valószínűleg nem engedelmeskedne, ha Berlinbe vagy máshová rendelném. Következésképpen úgy döntöttem, hogy én magam utazom el az SA parancsnokai konferenciájának helyszínére. Személyes hatásköröm és a kritikus pillanatokban soha cserben nem hagyó határozottságom alapján arra jutottam, hogy szombat délben a helyszínre érkezve a vezérkari főnököt elbocsátom posztjáról, az összeesküvés fő szervezőit letartóztatom és az SA parancsnokait emlékeztetem kötelességeikre." (Benoist-Méchin, idézett mű, III. kötet, 192. old.)

Miután Hitler befejezte Vesztfália ifjú munkásainál tett látogatását, az éjszakát régi bajtársa, Dreesen úr szállodájában töltötte. Az erkélyről kipillantva a Rajna gyönyörű látványa tárult a szemei elé. Úgy tűnt, az ég is részt vesz a drámai eseményekben, ugyanis hirtelen vihar tört ki. A wagneri hangulatot idéző hurrikánhoz villámlás és mennydörgés szolgáltatta a „muzsikát". Göbbels este fél tízkor külön géppel érkezett Berlinből a helyszínre, s olyan üzeneteket hozott, amelyek tovább fokozták a nyugtalanságot.

A fővárosban másnap délután négy órára riadókészültséget rendeltek el A rohamosztagokat külön teherautók szállították a helyszínre. Az akció a tervek szerint öt órakor kezdődött volna, méghozzá a minisztériumi épületek elfoglalásával." (Benoist-Méchin, idézett mű, 194. old.)

Nincs időnk arra, hogy az összes jelentést részletesen elemezzük, és eldöntsük, melyik közülük a valós, és melyik a képzelet műve. Hitler így kiáltott fel: „Most már elegem van ebből! Villámgyors cselekvésre van szükség. A lázadást csak gyors és váratlan beavatkozással lehet megakadályozni. Kételkedésnek nincs helye: inkább pusztuljon el száz összeesküvő, műit hogy tízezer ártatlan SA tag és tízezer hasonlóan ártatlan civil egymásnak essen és legyilkolja egymást." (idézett mű)

Hitler perceken át mérlegelte az eseményeket. A körülötte állók egy szót sem szóltak. Szívbemarkoló érzés volt, hogy a mozgalom kezdeti szakaszának régi bajtársaival kellett leszámolniuk. Paul Joseph Göbbels később így írt ezzel kapcsolatban: „Tisztelet és csodálat érzése töltötte el lelkemet, miközben azt a férfit néztem, aki csendben állt, és emberek millióinak sorsát viselte a vállán. Láttam, hogy fájdalmas döntést mérlegel. A mérleg egyik oldalán Németország békéje és nyugalma, a másikon pedig azok a személyek álltak, akiket eddig a pillanatig bizalmas barátainak tartott." (Brissaud, idézett mű, 201. old.)
„Eltévelyedésük dacára is régi harcostársak voltak. Éveken át osztoztak az aggodalomban és a reményben, most pedig a sors szörnyű fintora révén kénytelen volt ridegen bánni velük." (idézett mű)

Ezt maga Hitler is elismerte: „Ezek az események nagy fájdalmat okoztak nekem." Egy vezetőnek azonban szükség esetén felül kell emelkednie saját érzésein. Hitler elsőként érkezett meg a Röhm által összehívott gyűlésre. Nem bízta másra ezt a veszélyes küldetést, saját maga akart a dolog végére járni. Összesen hat kísérő volt vele, közöttük Göbbels, aki egy percre sem tágított vezére mellől.

Hitler repülőgépe Godesbergnél meghibásodott. Szerencsére a müncheni repülőtéren már várták az érkezését. Egy Junkers repülőgépet biztosítottak számára, ami hamarosan a levegőbe emelkedett. A fekete égbolt még magán viselte a nemrég véget ért vihar nyomait. Hitler a kétórás út során egyetlen szót sem szólt.

Vajon megéri az estét? Tapasztalt katonaként bátran rontott neki az akadályoknak, ahogy azt Flanders és Artois vidékén a frontvonalon tette. Mielőtt a gép felszállt, telefonüzenetet kapott Wagner müncheni gauleitertől: „Este 11.45. Több száz SA katona vonult végig az utcákon, Hitlert és a hadsereget gyalázó jelszavakat kiabáltak, és közismert dalukat zengték: Élesítsétek hosszú késeiteket a járda szegélyén!"

Hitler Münchenben sietősen hagyta el a gépet és azonnal a két SA tábornokhoz ment, akik délután Röhmmel szándékoztak találkozni. Rangjelzésüket személyesen tépte le egyenruhájuk gallérjáról majd autóba ült és a Wiessee nevű faluba indult, ahol Röhm tartózkodott. Az autóban Hitleren kívül Göbbels, Ottó Dietrich sajtóattasé és három testőr utazott.

Útközben beérte őket egy SS katonákat szállító teherautó. Göbbels így szólt Hitlerhez: „Mein Führer, a győzelem kulcsa annak a kezében van, aki először sújt le. A harc kimenetele általában az első összecsapás során dől el." Hitler is pontosan erre gondolt: neki kell először lesújtani. Vérbeli harcosként felkészült a csapásra.
A Hitler és Röhm közötti feszültségek jó ideje halmozódtak, és a halálos végkifejletre 1934. június 30-án került sor. Adolf Hitler elsőként ugrott ki a kocsiból a Röhmnek és legénységének otthont adó Hanselbauer panzió verandája előtt. Az események néhány másodperc alatt játszódtak le. Hitler berontott a panzió ajtaján, nyomában Göbbels-szel és néhány SS katonával. Szobáról-szobára jártak, és álmukban lepték meg az SA parancsnokait. Röhm legfőbb cinkosa, Heinz, aki százezer SA katona élén oly büszkén parádézott Breslauban, anyaszült meztelenül feküdt az ágyban, és nem volt egyedül: sofőrje mellette feküdt. Heinz megdöbbenésében revolveréért nyúlt. Hitler kifejezett kívánsága volt, hogy Röhmöt személyesen tartóztathassa le.

Idézzük fel Churchill elismerő szavait: „Hitler egy szál magában, fegyvertelenül ment fel a lépcsőn és lépett be Röhm szobájába." (Churchill: L'orage approche [Vihar közeleg], 100. old.) Röhm arca Hitler láttán bíborvörös lett, s arcán láthatóak voltak a múlt éjszakai italozás nyomai. Kivonszolták a szobából és egy teherautóba ültették. Hitler csalódottan fordult el tőle.

Hirtelen számos autó érkezett a helyszínre, bennük az SA főparancsnokaival, akik Röhm meghívására érkeztek Wiessee-be. Hitler kirohant az útra, megállította a járműveket és személyesen tartóztatta le azokat az SA vezetőket, akikről tudta, hogy az összeesküvés részesei. Tisztában volt azzal, hogy közülük kik Röhm szövetségesei, és kik azok, akik mit sem tudtak a tervekről. Az utóbbiakat késedelem nélkül szabadon bocsátották. A többiek hamarosan a müncheni börtönben találták magukat. Benoist-Méchin így számol be az eseményekről:
Az összeesküvésben részt vevő tisztek a konferencia során szándékoztak beavatni a többieket a terv részleteibe. Kész helyzet elé akarták állítani őket, hiszen az akció Berlinben és Münchenben szinte ugyanabban az időpontban kezdődött volna. Azokat a tiszteket, akik nem álltak volna kötélnek, letartóztatták és átadták volna a kommandó-rohamosztagoknak. (Benoist-Méchin, idézett mű, III. kötet. 197. old.)

Nem nehéz kitalálni, hogy milyen sors várt volna rájuk a kommandósok kezei között.
Ebben a percben (reggel háromnegyed nyolc órakor) a Röhm által létrehozott kommandós-rohamosztagok teherautó konvoja is megérkezett. Igen sokatmondó volt, hogy Röhm erre a korai időpontra rendelte ide kommandósait. Ez nem jelenthetett mást, mint hogy hajnalban kapták meg az utasítást Röhmtől a különleges küldetés végrehajtására. Ez alkalommal — immáron másodjára — a Führer személyesen lépett közbe.
„Hitler — továbbra is fegyvertelenül — megindul az osztag parancsnoka felé, és ellentmondást nem tűrő hangon arra utasítja, hogy forduljanak meg és térjenek vissza körletükbe. A parancsnok engedelmeskedik, és a teherautó konvoj visszaindul München felé." (idézett mű)

Hitler volt tehát az, aki egész végig bátran az életét kockáztatta. Churchill szavait idézve: „Ha Hitler csak egy órával később, vagy a többiek egy órával

korábban érkeztek volna a helyszínre, a történelem más irányt vett volna." (Churchill, idézett mű, 100. old.)
A többi SA vezető vonaton érkezett Münchenbe. Ahogy leszálltak a vonatról, azonnal letartóztatták őket. Amikor Hitler délelőtt tizenegy órára visszaért a Barna Házba, kézhez kapta a kétszáz letartóztatott személy névsorát. Személyesen jelölte ki a kivégzésre kerülő, bűnrészességgel leginkább vádolható SA vezetők listáját. Ebben az esetben sem hárította másra a döntés felelősségét. Nagyon komolyan vette a hazája iránt érzett felelősséget. Ezt a tényt maga Churchill is kénytelen volt elismerni: „Azonnali és könyörtelen közbelépése révén biztosította hatalmi pozícióját és kétségtelenül saját életét is megmentette. Az ún. Hosszú kések éjszakája nagyban hozzájárult a nemzetiszocialista Németország egységének megőrzéséhez." (idézett mű) Aznap délután a névsorban megjelölt SA vezetők a kivégzőosztag elé kerültek: „Ez a Führer döntése. Heil Hitler! Puskát vállhoz, cél, tűz!" A sortűz pontosan délután öt órakor dördült el, pontosan akkor, amikor a Röhmmel tervezett találkozó véget ért volna.

És Röhm? Ő még életben volt. Hitler tétovázott, hiszen Röhm „rengeteg szolgálatot tett a mozgalomnak." Csak másnapra lett annyira úrrá érzésein és keserűségén, hogy Göring unszolására aláírta a fő gonosztevő halálos ítéletét. Hitler kijelentette, hogy meg kell adni a lehetőséget Röhmnek arra, hogy halálos ítéletét saját maga hajtsa végre, ezért egy revolvert helyeztek a cellájába, de Röhm nem élt a lehetőséggel. Cellájából tíz perccel később géppuskatűz hallatszott. A barátaihoz hihetetlen mértékben hűséges Hitler nem örült a hírnek: „Egy ifjú SS tiszt átadja Hitlernek az üzenetet, amelyből értesül arról, hogy Röhm visszautasította a fegyvert, nem volt hajlandó végezni magával, ezért agyonlőtték. Arca elsápad, az üzenetet a zsebébe rakja. Pár perccel később visszavonul saját lakásába." (Brissaud, idézett mű, 210. old.)

Hitler aznap délután hat órára érkezett vissza Berlinbe. Gépe a Tempelhof repülőtéren szállt le. Nem viselt kalapot, „arca falfehér volt, kimerültnek tűnt, hiszen több mint egy napja nem aludt, borotválatlan volt, s egy szó nélkül nyújtott kezet azoknak, akik a repülőtéren fogadására összegyűltek." Göring egy listát adott át neki, amiből kiderült, hogy a berlini tisztogatási akció gyors és könyörtelen volt, még a müncheni eseményeknél is könyörtelenebb. Az összeesküvésben részes civileket a Röhm és Schleicher személyéhez köthető SA vezetőkkel együtt végezték ki. Miután hajnalban megkapták a jelszót („kolibri"), Göring testőrségéhez egy szakasz, őrökkel teli gépjárműkonvoj csatlakozott. Göring — Hitlerhez hasonlóan — rövid szónoklatot intézett embereihez: „Most feltétlen engedelmességet és bátorságot várok el mindenkitől, mert tudom, hogy életeket kioltani nem könnyű dolog."

A Röhm és Schleicher összeesküvésében részt vevő parancsnokokat egy szempillantás alatt letartóztatták és a lichterfeldi börtönben falhoz állították őket. Ebben az esetben is az akció parancsnoka hozta meg a döntéseket. Göring minden egyes fogoly előtt megállt, és az arcába nézett, majd kijelölte a kivégzésre kerülő személyeket. A müncheni esethez hasonlóan Berlinben is kivégzésük előtt Göring személyesen tépte le a leginkább bűnrészes tisztek rangjelzéseit Annak dacára, hogy Gisevius megrögzötten utálta Hitlert, szükségesnek érezte, hogy említést tegyen a letartóztatott személyek vallomásáról: „Uhl kivégzése előtt rövid idővel beismerte, hogy az ő feladata lett volna Hitler meggyilkolása. Balding, az SA egyik szakaszparancsnoka Himmler ellen követett volna el merényletet." Ernst, a részeges autógyűjtő, aki havi harmincezer márkát szórt el különféle bankettekre, éppen a Kanári-szigetekre indult volna, amikor letartóztatták. Alig telt el pár óra, és ő is a kivégzettek listáját gyarapította.

Nem csak a felsorolt személyeket érte utol a végzetük. Berlinben, az összeesküvés székhelyén számos befolyásos civil is belekeveredett az ügybe, élükön az öreg intrikussal, Franz von Papen kancellár helyettessel. Azon a reggelen dölyfös arroganciája egy pillanat alatt szertefoszlott. Göring személyesen beszélt vele, és igyekezett méltányosan bánni kancellárhelyettes kollégájával:
„Nyomatékosan javaslom, hogy maradjon a lakásában, és semmilyen oknál fogva ne hagyja el lakhelyét." Papen azonnal megértette, hogy miről van szó, és

meghúzódott otthona biztonságában. Ki sem tette a lábát a lakásából, és eszébe sem jutottak közeli munkatársai a minisztériumban, még azok sem, akik Röhm akcióját megelőzően rosszindulattal teli marburgi beszédjére felkészítették.

Ügyet sem vetett arra, hogy mi lesz a sorsuk, miután magukra hagyta őket a kancellárhelyettesi hivatalban. Később sem kért magyarázatot velük kapcsolatban, és sajnálatot sem mutatott sorsuk iránt, holott még azon a reggelen a tisztogatási akció áldozatául estek. Jobb keze, Erich Klausener menekülni próbált, de két lövés végzett vele a félig nyitott ajtón keresztül. Miközben menekült, eszébe jutott, hogy a kalapját a szobában felejtette, és ezzel értékes másodperceket veszített. Öntudatos polgárként kalappal a fején érte a halál.

Papen személyi titkára, Herbert von Bose a kabinet épületében lelte halálát. Edgar Jung, a június 17-i beszéd valódi megalkotója két munkatársához hasonló sorsra jutott. Így semmisült meg az első klikk, amelynek tagjait a „hősies" Papen magukra hagyta.
A következő célpont Gregor Strasser, a tervezett Schleicher-Röhm kormány ipari minisztere volt. Egy gyógyszergyárban rejtőzött el, de elfogták, és kisvártatva kivégezték. Mi történt Schleicher tábornokkal? Ő volt az első, akit a leszámolás szele utolért, még arra sem maradt ideje, hogy elrejtőzzön. Irodájában lepték meg, és agyonlőtték, mielőtt egy szót szólhatott volna. Felesége, aki odaugrott, hogy férjét védelmezze, hősi halált halt a golyózáporban.

Amikor ilyen leszámolások zajlanak, vannak emberek, akik képtelenek megőrizni hidegvérüket, felszínre törnek alantas ösztöneik, és az erőszakhullámnak ártatlanok is áldozatul esnek. Az ilyen áldozatokat manapság álszent módon „sajnálatos tévedéseknek" minősítik. 1934. június 30-án nem egy hasonló eset történt. Egy Schmid nevű jámbor professzort például összetévesztettek az egyik SA összeesküvővel, hiszen mindketten ugyanazt a nevet viselték, [a szerkesztő megjegyzése — William Schirer: The Rise and Fall of the Third Reich c. műve szerint az ártatlan áldozat neve Dr. Willi Schmid. A helyi SA parancsnokot Willi Schmidtnek hívták. Az SA vezetőt időközben egy másik SS egység tartóztatta le és végezte ki.]

A másik ártatlan áldozat Hitler régi, kedves barátja volt: Schlemper atya, az egykori jezsuita. Az ilyen akciók hevében, amikor egy órán át a város közbiztonsága forog kockán, mindig előfordulnak hibák és túlkapások. Ezek sajnálatos és elítélendő, ugyanakkor elkerülhetetlen tragédiák.

1944 augusztusában és szeptemberében Charles de Gaulle igen kevéssé törődött azzal, hogy partizán alakulatai franciák tízezreit (az amerikai statisztikák szerint 104 ezer embert) mészárolták le embertelen és rafinált kegyetlenséggel, mindössze azért, mert másként vélekedtek arról, hogy mi képviseli Franciaország valódi érdekeit. 1944 de Gaulle párti és kommunista gyilkosai közül egy sem akadt, akit felelősségre vontak volna, még azokat sem, akiket a legszörnyűbb tettek elkövetésén értek. Ugyanez történt Belgiumban is, ahol a gátlástalanul öldöklő mészárosok, akik távoli falvakban a keleti fronton harcoló önkéntes katonák szüleinek és gyermekeinek százait gyilkolták halomra, 1945-ben kivétel nélkül teljes amnesztiában részesültek, és ez még nem minden: busás nyugdíjban és kitüntetésekben is részesítették őket!

Hitler egy perccel sem siette el az 1934. június 30-i leszámolást. Ha késlekedik, Röhm és Schleicher, valamint szövetségeseik megelőzték volna. Majdnem végzetesnek bizonyult, hogy májusban és júniusban nem jutott döntésre, és sokáig tétovázott. Attól a pillanattól kezdve, hogy az elkövetett hibákról és visszaélésekről értesült, hasonló szigorral lépett fel a túlkapásokban vétkes rendőrökkel és katonákkal szemben. Hármat közülük még aznap este kivégeztek. Hitler kijelentette: „A túlkapásokat elkövető személyekre szigorú büntetést fogok kiróni. Mostantól fogva a leghatározottabban megtiltok bármiféle erőszakos cselekedetet."

Churchill Vihar közeleg c. könyvében becsületbeli kötelességének érzi, hogy szinte csodálattal ismételje el több alkalommal, miért kellett Hitlernek lesújtania a közelgő lázadásra, amikor már világosan látta, hogy nincs más kiút:

„Ebben a döntő órában villámsebesen kellett cselekednem, mivel csak néhány ember volt velem... A lázadásokat minden esetben ugyanazokkal a kőkemény törvényekkel szokás leverni." Biztosak lehetünk abban, hogy Churchill hasonló esetben százszor könyörtelenebb eszközökhöz folyamodott volna.

Hány halottja volt az eseményeknek? Ebben az esetben is, mint mindig, amikor a cél Hitler lejáratása, bámulatos adatok látnak napvilágot. Az áldozatok száma egyesek szerint ezer, míg mások ezernél is többre teszik a kivégzettek számát. Churchill a későbbiekben — mintha restellte volna, hogy elismeréssel adózott Hitler energikus fellépése iránt — a következőket írta: „A kivégzett személyek száma 5-7 ezer közé tehető."

Hol a bizonyíték ezekre az állításokra? Sehol. A mesébe illő adatokat azért publikálták, hogy a nemzetközi közvéleménynek megfagyjon a vér az ereiben. A Hitlerre két éve folyamatosan acsarkodó, háborús uszító sajtó kapott az alkuimon, hogy a Führert szégyenbe hozza, noha állításaik hazugak és egyben valószerűtlenek voltak. Az 1933. január elseje óta folyamatosan alkalmazott provokáció kiváló eszközként szolgált arra, hogy a II. Világháború 1939-es kitöréséhez vezető gyűlölködést elmélyítse.
Ha ragaszkodunk a történelmileg bizonyított tényekhez, akkor vajon hány összeesküvő lelte halálát 1934. június 30-án? Összesen hetvenhét, ahogy erről Hitler személyesen számolt be a Reichstag előtt. Gisevius, az egykori Gestapo-tag, aki később Hitler esküdt ellenségévé vált, kelletlenül ismeri el: „Ha hihetünk a pletykáknak, csak Lichterfeldben több mint száz embert lőttek agyon azon a vasárnapon. Ez a szám azonban nyilvánvalóan eltúlzott, az áldozatok száma minden valószínűség szerint legfeljebb negyven." (Gisevius, idézett mű, 196. old.) Kivégzések pedig kizárólag azon a vasárnapon zajlottak. Gisevius az egész Birodalmat tűvé tette a lehetséges áldozatok után kutatva, így végül kilencven kivégzett személyt tudott felsorolni, de hozzáteszi: „feltéve, hogy a számok pontosak." (idézett mű)

És mi a helyzet a többi 910, vagy akár 6,380 áldozattal, akiknek halálhírével a Churchillek és az ifjú Churchillek telekürtölték a világot? Gisevius, aki jelen volt az események helyszínén, és náciellenes informátorok dolgoztak neki, századannyi áldozatról sem beszél, mint Churchill. A kérdést a következő, igen szánalmas magyarázattal zárja: „Akik halottként szerepeltek a listán, pár hét múlva élve bukkantak fel."

Hitler néhány óra leforgása alatt helyreállította a rendet az országban, s mindezt olyan áron, ami — mindent összevetve — nem nevezhető túl nagynak: egymillió német állampolgárból egy esett a tisztogatás áldozatául.
Göbbels nyugodtan kijelenthette: „Nem volt még olyan forradalom, ami kevesebb költséggel és vérrel járt volna."

A külföldi kritikusok aggódó jajveszékelése és hazugságai gyalázatos képmutatásról tettek tanúbizonyságot. Mit számít egy forradalom szélén álló országban néhány lázadó gyors kivégzése ahhoz a tömegmészárláshoz képest, amit a francia forradalom egekig magasztalt „nagy alakjai" (grand ancetres) végrehajtottak?

Napóleon személyesen rendelte el az összeesküvő Malet tábornok kivégzését. Vincennes lövészárkainál Napóleon parancsára ölték meg Enghien hercegét. A büntetőexpedíciók során breton ellenzékiek tízezreit gyilkolták le. A filozófus Joseph de Maistre másfél évszázaddal Röhm és Schleicher kivégzését megelőzően a következőket írta: „Egy politikai indíttatású tettet soha nem az áldozatok száma, hanem az általa megakadályozott negatívumok alapján mérlegelünk". Hitler tagadhatatlan bátorsággal tartotta kordában az eseményeket, méghozzá gyorsan, és a lehető legkevesebb áldozat árán.

Vitathatatlan tény, hogy ha Hitler nem jut döntésre, Németország villámgyorsan a zűrzavar állapotába süllyedt volna. A hadsereg minden kétséget kizáróan Röhm útját állta volna, ami viszont ezrek halálát, valamint a gazdasági fellendülés gyors hanyatlását eredményezte volna. A nemzetközi sajtó győzelmes kiáltásai, amelyek a Németországban rövid ideig zajló erőszakos eseményeket kísérték, azt

sugallták, hogy Németországnak befellegzett.

Hitlernek nem csupán joga, hanem kötelessége is volt, hogy a fekélyt izzó vassal égesse csontig. Tettét azzal az erővel és gyorsasággal hajtotta végre, ami szükséges volt ahhoz, hogy a nemzetet megkímélje — de a rothadás folyamatát azonnal és radikálisan megfékezze. Ő volt egy személyben a bíró és a pallos. Egy valódi vezető az ilyen vészterhes órákban szembenéz az eseményekkel, egy percig sem habozik, hanem dönt és cselekszik.

A német nép már aznap este megértette ezt. Miközben Hitler a tragikus eseményeket követően, este hat órakor hamuszürke arccal elhagyta a Tempelhof repülőteret néhány — a közeli tetőn dolgozó — palafedő így kiáltott oda neki: "Bravó, Adolf!" Elismerésük jeléül keresztnevén szólították, és kiáltásukat még kétszer megismételték. Ez volt az első üdvözlés, amelyet az igazság szerelmese hazafelé tartva kapott.

Pár órával később a "Bravó, Adolf!" megismétlődött, de ez alkalommal sokkal hatásosabban, mint a tetőfedők esetében: a Birodalom legmagasabb méltósága, az idős Hindenburg marsall gratulált Hitlernek, Neudecki birtokáról még aznap este táviratot küldött a Führernek:"A kézhez kapott jelentések alapján úgy látom, hogy porrá zúzta a lázadó cselszövést és a készülőben lévő árulást. Személyes, erőteljes és bátor közbelépése révén komoly veszélytől óvta meg a német népet. Engedje meg, hogy mélységes hálámat és őszinte tiszteletemet fejezzem ki önnek. Aláírás: von Hindenburg."

A testvérgyilkos zendülés veszélyének elmúltával a hadsereg is azonnal és egyhangúlag a kancellár mellé állt. Ahogy Hindenburg üzenetének híre eljutott Berlinbe, a honvédelmi miniszter a következőket adta napiparancsba a Wehrmachtnak:
A Führer egy igazi katona elszántságával, példás bátorsággal, személyesen támadta meg és zúzta szét a lázadókat és árulókat. A Reichswehr a nemzet egyetlen fegyveres erejeként távol marad a belföldi konfliktusoktól, mégis szeretnénk kifejezni nagyrabecsülésünket a Führer önfeláldozó magatartása és hűsége iránt. A Führer arra kér bennünket, hogy őrizzük meg a szívélyes kapcsolatot az új SA-val. Annak tudatában, hogy közös eszményt szolgálunk, kérésének örömmel teszünk eleget. A riadó-készültség a Birodalom egész területén visszavonásra került Aláírás: von Blomberg

És mi történt az SA-val? 1934. június 30-át követően a Birodalom területén sehol nem tapasztaltak ellenállást vagy bűncselekményeket. Ennek oka abban rejlik, hogy az SA legtöbb tagja számára Hitler volt a fontos, és nem a lelőtt személyek.

A kivégzettek csoportja összesen hat vagy hét tucat embert foglalt magába, akik között akadtak hideg és számító törtetők, mint Schleicher, baloldali kalandorok, mint Röhm, valamint néhány cinkosuk, akiket hirtelen felemelkedésük megrészegített, és még többre vágytak. Ezt Gisevius is tudomásul vette, és igen negatív hangnemben ír róluk: „Végül is igen apró klikkről volt szó: bérelt testőrökkel védett törzstisztek, olyan alakok, akik mindenhol ott vannak, ahol felfordulás vagy verekedés tör ki." (Gisevius, idézett mű, 132. old.) Az SA tagságának zöme nem hagyta volna, hogy tragikus módon félrevezessék.

Francois-Poncet francia nagykövet, Schleicher és Röhm régi barátja később így írt: „Röhm és Schleicher akkor is kudarcot vallottak volna, ha összeesküvésüket sikerrel véghez viszik. Lázadásuk nagy valószínűséggel százszor véresebb és gyilkosabb mészárlásba torkollott volna, mint a június 30-án lezajlott megtorlások. Még arra sem lettek volna képesek, hogy a megfelelő időben cselekedjenek. Gisevius hozzáteszi: Június 30-ának története a megfelelő pillanat megválasztásán múlott. Röhm azért bukott el, mert elszalasztotta a kedvező órát, a Göring-Himmler (és persze Hitler) csoport azért nyert, mert a megfelelő időben cselekedett."

Kari Marx egy évszázaddal korábban írta: „Ha nem elég éberek, akkor sem a nemzetek, sem az asszonyok nem menekülnek." Hitler azonban éber volt. Göring

fekete humorral tette hozzá: „Egy második forradalmat terveztek június 30-ának estéjére, de e helyett mi vittük véghez a forradalmat - ellenük".

Hitler alig ébredt fel július elsejének reggelén, amikor hangos üdvrivalgást hallott a kancellária ablakai alatt. Gisevius, aki akkortájt még nem volt a náci rendszer titkos árulója, a kancelláriában tartózkodott, amikor Hitler az erkélyhez lépett: „Váratlanul lehetőségem nyílott arra, hogy Hitlert közvetlen közelről láthassam. A híres ablaknál állt, és a berliniek éljenzését fogadta, akik hatalmas tömegben özönlöttek oda."

Mélyen meghajolt, amikor Hitler elhaladt előtte, de belül félelmet érzett: „Cézári pillantásának olyan ereje volt, hogy legszívesebben a föld alá bújtam volna." (Gisevius, idézett mű, 68. old.) Az utcán tolongó és éljenző embertömeg biztos ösztönnel megérezte, hogy bátorságával és kiváló stratégiai érzékével mekkora veszélytől mentette meg őket a kancellária cézárja.

1934. július másodikára az egész országban helyreállt a rend. Az SA és a hadsereg viszonya rendeződött. A Birodalom politikai és társadalmi újraegyesítése már 1933-ban megvalósult. 1934 júliusában katonai és ideológiai újraegyesítésre került sor.

Nagyon sokan kifejezték hűségüket Hitler iránt, és a sorba még a kenetteljes egyházi vezetés is beállt. Dr. Hjalmar Schacht sem talált okot neheztelésre, ezért a kivégzések után pár nappal nyugodt lélekkel csatlakozott a Röhm jelenlététől megszabadított kormányhoz.

1934. július 13-án Hitler beszédet mondott a Reichstag előtt, amit a rádióközvetítés révén az egész ország figyelemmel kísért. Tetteiért teljes mértékben felelősséget vállalt:
A vétkesek súlyosan meglakoltak bűneikért: az SA tizenkilenc főparancsnokát, valamint harmincegy parancsnokot és barnainges katonát ítéltünk golyó általi halálra. Az összeesküvésbe belekeveredett három SS parancsnok és civil hasonló sorsra jutott. Tizenhárom SA parancsnok és civil lelte halálát, miközben megpróbált ellenállni a letartóztatásnak. Hárman öngyilkosságot követtek el, és öt párttagot, akik már nem tartoztak az SA-hoz, szintén lelőttek. Három SS tagot azért végeztek ki, mert nem megfelelő módon bántak a letartóztatottakkal.

Arra a vádra, hogy nem állítottam bíróság elé az összeesküvésben bűnösnek talált személyeket, csak azt tudom válaszolni, hogy kizárólag a vétkesek megtizedelése révén voltam képes a lázadók soraiban a rendet helyreállítani. Személyesen adtam utasítást a bűnösök kivégzésére. Ezen felül arra is utasítást adtam, hogy tűzzel-vassal irtsanak ki minden fekélyt, ami hazánk életét és külkapcsolatainkat mérgezi. Továbbá azt is parancsba adtam, hogy a letartóztatásnak ellenálló lázadókat azonnal lőjék agyon. Abban az órában én voltam felelős a német nemzet sorsáért. Így a német nép legfelsőbb bírájának szerepét kellett megtestesítenem.

Az árnyékban esetlegesen megbújó szabotőröket Hitler nyomatékosan figyelmeztette arra, hogy ugyanolyan sors vár rájuk, mint Schleicherre vagy Röhmre: „Az összeesküvéseket, valamint az ebben való bűnrészeseket rangra és személyre való tekintet nélkül fogjuk porrá zúzni."

A külföldi háborús uszítók — különös tekintettel Doumergue francia miniszterelnökre, a bosszúszomjas, zsarnokoskodó, apró öreg provanszira — öröme túl korai volt.
Doumergue volt az, aki még abban az évben elveszítette hatalmát, és a francia nép hátat fordított neki, míg a június 30-i tragédiából egy erősebb, a belső felforgatók veszélyétől megszabadult Németország született, ahol a hadsereg és az SA viszonya végre rendeződött. A német nép most már politikai, társadalmi, katonai és ideológiai téren egyaránt egységes nemzetté vált.

A következő hónapban Hitler harmadszorra is szavazatok tízmillióit nyerte el, s ezzel Németország tudatta a világgal, hogy vezérük köré olyan nemzeti egység épült fel, amelyet a Birodalom még sosem látott.

A kép alkotója ötletét a Life magazin fotója inspirálta, amelyen a nyilvános helyen történt kézfogás a hatalom átadását jelképezi: a német konzervatív erők

átadják a hatalmat a nemzetiszocializmus új, erősödő mozgalmának.

NEGYVENHARMADIK FEJEZET
Hitler lavinaszerű győzelme

Adolf Hitler rendkívüli szerencse révén — s ez a szerencsecsillag régóta kísérte életét — képes volt a megfelelő időben elhajítani lándzsáját. Pontosan két hónappal és két nappal Röhm lázadását követően az idős marsall, Oskar von Hindenburg elhunyt. Háromhónapnyi nyugalom után Hitler ismét a polgári csetepaté kellős közepén találta magát az utódlás kapcsán. A hadsereg, a maradi reakciós körök és különféle nagytőkés klikkek mindent megtettek annak érdekében, hogy egy konzervatív személy legyen Hindenburg utódja, lehetőleg II. Vilmos fia, aki visszaállítaná az 1918 előtti császárságot.

Ez esetben Hitlernek, aki kancellári hivatásának első hónapjaiban kénytelen volt elviselni a nehéz természetű Hindenburg felügyeletét, egy maradi herceget ültettek volna a nyakába, akit helyzete végtelenül önteltté tett, hasonlóan az olasz Viktor Emánuelhez, aki az 1922. október 28-i római menetelés óta malomkőként nehezedett Mussolini nyakára. Mussolini akkor követte el a legnagyobb hibát, amikor nem javasolta ennek a nevetséges törpének, akit egyedül abszurd méretű tollbokrétája tett híressé, hogy ugorjon a Tiberisbe. Mussolini hatalmának háromnegyedét kitömött ingű, kitüntetésekkel teli méltóságokból álló körök bitorolták, ahol a női bájt rangkóros, aszott arisztokrata özvegyek képviselték.

Hitler soha nem tűrt volna el ehhez hasonló képmutató és lélekölő cirkuszi kavalkádot. Az 1934. június 30-i tisztogatások révén megszabadult a palotaforradalmároktól, akik azóta csendben lapultak csigaházaikban. Ami a kormányból eltávolított Papent illeti, ő mindent megtett azért, hogy olyan posztot szerezzen magának — legyen az bármilyen szerény munkakör —, ahol Hitler közelében lehet. Rövid idő múlva boldogan és gondolkodás nélkül fogadta el új beosztását: diplomáciai küldöncként először Bécsbe, majd Ankarába került. Hugenberg már a feledés homályába merült. Schacht győzedelmesen foglalta el helyét a Führer kormányában, noha a miniszteri hivatal alkalmazottai orrát még mindig ingerelte a lőpor füstje. Kétévnyi szorgos együttműködést követően Schacht végre megtalálta a helyét. Hitler iránti lelkesedése oly mértéket öltött, hogy feleségének rubintokkal díszített arany horogkeresztet csináltatott. Egy időre lehiggadt és megnyugodott.

Hindenburg örömmel nyugtázta, hogy június 30-án helyreállt a rend az országban. A „bohémiai káplár" gúnynév a múlt homályába veszett: most már nagyra becsülte Hitlert.
A marsall júliusban nekilátott, hogy megvívja végső küzdelmét. Kétségtelen volt, hogy halála hatalmas megrökönyödést fog kiváltani a németekből. Életének utolsó napjáig szilárd kezekkel kormányozta a Birodalom hajóját. Élete során számos drámai esemény tanúja volt: az 1. Világháború, a háború elveszítése, majd a weimari köztársaság tizenöt évnyi folytonos kudarca. Amikor a marsall elmeállapota romlani kezdett, Hitler melléült kis csónakjába. A marsall először azt hitte, hogy fel fognak borulni, de utána látta, hogy Hitler mesterien irányítja a csónakot a vad hullámok közepette, és az árbocon a marsall szívének oly kedves történelmi zászló lobogott.

Hindenburgban szentimentális ragaszkodás ébredt Hitler iránt, aki mindent félretéve sietett az öreg marsall ágyához, amikor haldoklott. Hindenburg már nem ismerte fel a körülötte lévőket, ezért Hitlert összetévesztette az egykori császárral, aki több mint tizenhat éven át fát vágott Hollandiában. Élete lángja még néhány órán keresztül pislákolt, majd 1934. augusztus másodikának hajnalán végleg ellobbant.

Hitler egy pillanatig sem késlekedett: június 30-hoz hasonlóan most is elejét akarta venni az ármánykodásnak. Az embereknek szinte idejük sem maradt arra, hogy elkezdjenek tanakodni az elhunyt méltóság utódának személye felett. Pár órával a marsall halála után a Reichsgesetzblatt-ban megjelent a hiábavaló spekulációkat csírájában elfojtó törvény szövege:

A birodalmi elnök feladatköre összekapcsolódik a birodalmi kancellár munkájával. Következésképpen az elnök összes jogköre és előjoga a Führerre és kancellára, Adolf Hitlerre száll át. Saját képviselőjét ő maga fogja kinevezni.
Berlin, 1934. augusztus 1.

Adolf Hitler, Rudolf Hess, von Papen, von Neurath, Dr. Frick,
Schwerin von Krosigk gróf, Franz Seldte, Dr. Gurtner,
von Blomberg, von Eltz, Walter Darre, Dr. Göbbels,
Hermann Göring, Dr. Rust, Hjalmar Schacht.

A törvényt a kormány tizenöt tagja látta el aláírásával, beleértve azokat a konzervatív honatyákat is (von Neurath és Schwerin von Krosigk gróf), akiket 1933-ban azzal bíztak meg, hogy Hitlert felügyeljék, valamint a fondorlatos von Papent, annak ellenére, hogy Papen már csak elméletben töltött be miniszteri pozíciót, hiszen a bukott puccskísérlet után kizárták a miniszteri tanácsból. Ezek az előkelő polgárok, akik tavaly még oly fennhéjázóan feszítettek szálkacsíkos nadrágjaikban, mindent megtettek azért, hogy Hitler kedvébe járjanak. A bíborcsíkos nadrágot viselő katonai vezetőknek hatalmukban állt volna komoly akadályokat gördíteni Hitlert útjába, ha nem tett volna radikális eszközökkel pontot a Reichswehr és az SA konfliktusának végére, és nem ismerte volna el a hadsereget az ország egyedüli fegyveres erejeként.

A Reichswehr június 30. után feltétel nélkül a Führer pártjára állt. 1934. augusztus másodikán Hitler ismét tanúbizonyságot adott politikai ösztöneiről és taktikai képességeiről. Augusztus másodikának sikere természetesen nem valósulhatott volna meg a június 30-i események nélkül. Ezen a napon a hadsereg legfőbb tábornokai, von Blomberg hadügyminiszter, von Fritsch vezérkari főnök és Raeder admirális, a tengeri hadműveletek főparancsnoka elsőként fejezte ki tiszteletét Hitlernek, és olyan hűségesküt tettek neki, amely sokkal szorosabb szálakkal kötötte őket vezetőjükhöz, mint az az eskü, amelyet előzőleg Hindenburg államfőnek tettek. Ez alkalommal személyesen Hitlernek tettek hűségesküt:
Isten előtt esküszöm, hogy minden körülmények között engedelmeskedem Adolf Hitlernek, a Birodalom és a német nép Führerének, a fegyveres erők legfőbb parancsnokának. Megfogadom, hogy mindig bátor katonaként fogok viselkedni, és ezen eskümet életem árán is megtartom.

Ezen a reggelen egész Németországban százezer Reichswehr tiszt, altiszt és katona ismételte el ünnepélyes keretek között ezt az esküt. Ettől a perctől fogva Hitler lett a hadsereg egyedüli parancsnoka. Az a hadsereg, amely néhány hónappal korábban még bizalmatlan volt irányában, attól a naptól kezdve „a Birodalom és a német nép Führere", vagyis a legfőbb hadvezér irányítása alatt állt. A tábornokok vigyázzban álltak az osztrák származású egykori káplár előtt. 1934. augusztus 6-án Reichenau tábornok a következőket nyilatkozta a párizsi Petit Journal c. lapnak:
A kancellár megtartotta ígéretét, amikor csírájában fojtotta el Röhm azon törekvését, hogy az SA és a hadsereg összeolvadjon. Szeretjük a kancellárt, mert igazi katonaként viselkedett. A hadsereg nagyra becsüli bátorságát, és teljes mértékben egyetértek pár napja elhangzott kijelentésével: „A hadsereghez való viszonyom a kölcsönös bizalom alapjaira épül."(André Brissaud: Hitler et son Temps, 218. old.)

Hitler, aki három évvel korábban még német állampolgár sem volt, tizenhét hónap leforgása alatt a hadsereg és egyben Németország egyedüli parancsnoka lett. Hitler wagneri stílusban rendezte meg Hindenburg temetését. Ilyen temetésben egyetlen császár sem részesült a német birodalom ezer esztendeje alatt. A marsallt egy hatalmas erődre emlékeztető emlékmű közepén helyezték nyugovóra. Az emlékmű nyolc masszív gránittornya annak a csatatérnek a kellős közepén állt, ahol 1914. augusztus 29-én Hindenburg Tannenberg közelében megállította az orosz megszállókat. Ezen a helyen történt, hogy egy maroknyi német osztag megfutamította a több százezer szláv katonát, akik pánikszerűen menekültek vissza a Mazuri-tavakhoz, ahol tömegesen adták meg magukat, miközben parancsnokuk, Szamszonov tábornok öngyilkosságot követett el. Hatvanhét millió német hallgatta megigézve a rádióban a pompás ceremóniát. A tornyokról hosszú gyászfátylak lógtak, a koporsót a hatalmas tisztás közepén helyezték el, hogy

dicső lobogók vigyázzák az elhunyt örök nyugalmát.

Hitler a koporsóhoz lépett, és tisztelgett a hős előtt, aki belépett az örökkévalóság kapuján: „Elhunyt marsall, lépj be a Walhallába!" Az embereknek a lélegzetük is elakadt. Néhány tiszt előlépett, vállukra vették a nehéz koporsót, miközben Az istenek alkonya c. opera Halott harcosok menetelése néven ismert részének mély sóhajra emlékeztető dallama visszhangzott. Amikor az elhunytat a Marsallok tornyába helyezték, százegy ágyú dörrenése rengette meg a tisztást, a tavakat és a fákat. Az ágyúk szava a rádión keresztül a Birodalom legtávolabbi falvaiba is elhallatszott.

Hitler tiszteletet parancsoló ünnepélyességével a nagyság előtt tisztelgő nemzet lelkiismeretét testesítette meg. Mindig gondosan ügyelt arra, hogy csak és kizárólag a nép beleegyezésével és egyetértésével összhangban cselekedjen: ez vitathatatlan történelmi tény. Kevesebb, mint nyolc hónap leforgása alatt másodízben bízta sorsát a nép akaratát bemutató népszavazásra. Már az ősi római kort, vagy akár Napóleon hamvainak hazaszállítását idéző temetést megelőző napon megbízta belügyminiszterét a népszavazás megszervezésével:

Azt szeretném, ha a minisztertanács alkotmányos döntését, melynek értelmében a Birodalom elhunyt elnökének hivatala rám szállna, a német nép szentesítené. Szilárd meggyőződésem, hogy hatalommal a nép ruházza fel vezetőjét, s akaratát a nép szabad és titkos választások révén nyilvánítja ki. Az a keresem, hogy tegyék meg a szükséges előkészületeket arra, hogy a minisztertanács döntése népszavazásra kerüljön.

Aki tehát úgy döntött, részt vesz a szavazáson, szabadon kinyilváníthatta véleményét és meggyőződését. Az 1933 decemberében lezajlott első népszavazás idején nem volt nehéz megjósolni Hitler győzelmét, hiszen a szavazás tárgya egy olyan külpolitikai probléma volt, amellyel kapcsolatban a német nép már előzőleg kinyilvánította egyhangú véleményét.

1934. augusztus 19-én azonban nem a Nemzetek Ligájáról vagy a leszerelésről szavaztak, hanem ténylegesen Hitler személyéről, vagyis hatalma határozott növekedéséről, hiszen a kérdés az volt, hogy a birodalmi kancellár hatalma összekapcsolódjon-e azzal az államfői hatalommal, amelyet előzőleg Hindenburg gyakorolt.

Felmerülhet a kérdés, hogy a néhai államfő hogyan vélekedett volna Hitler hatalmának kiterjesztéséről: ellenezte vagy támogatta volna? Azt rebesgették, hogy a marsall nem hagyott maga után végrendeletet, a kormány mindenesetre nem tudott ilyen dokumentumról. A temetést követően a kancellári hivatal közleményben tudatta a néppel, hogy Hindenburg marsall nem hagyott politikai végrendeletet maga után. Ha végrendelet nem is, de egy személyes levél, valamint egy hétoldalas üzenet rendelkezésre állt. A levelet és az üzenetet maga Hindenburg írta Hitlernek. Az üzenetet pár csodás sor vezette be, amelyeket Hindenburg saját kezűleg vetett papírra. A marsall számos változtatást is eszközölt az üzenet szövegében. A marsall a szöveget személyes tanácsadói jelenlétében írta alá.

A borítékra az idős férfi gyöngybetűkkel a következő szívbemarkoló sorokat írta: Ez a német nép és kancellárjuk számára írott végakaratom. Ezt a levelet a fiam kézbesíti a Birodalom kancellárjának. Hálát adok a Sorsnak, amiért életem alkonyán tanúja lehettem a nemzet megújhodásának. Köszönettel tartozom mindazoknak, akik hazájuk iránti őszinte szeretetüktől indíttatva hozzájárultak Németország talpra állásához. Kancellárom, Adolf Hitler és mozgalma döntő fontosságú lépéseket tett, amelyek hosszú távú, történelmi jelentőségű eredményekhez vezetnek majd a német nép - társadalmi osztályra és hivatásra való tekintet nélküli - egységének helyreállítását illetően. Tiszta szívből kívánom, hogy a nemzeti feltámadás és egység hatalmas művét az egész német hazát felölelő megbékélés koronázta.

Ami igazán meglepő: tizenhárom napba telt, míg a kancellár Hitler tudomást szerzett Hindenburg végakaratának létezéséről. Egészen 1934. augusztus 15-ig,

amíg a szöveget nyilvánosságra nem hozták, ő is megvolt győződve arról, hogy az államfő végrendelet nélkül hunyt el.

A marsall fia, Oskar von Hindenburg — aki 1933 januárjában még köztudottan Hitler ellenfele volt — nem akarta nyilvánosságra hozni a végrendeletet, s ezzel esetlegesen erőszakba torkolló vitákat provokálni, mielőtt a nagy államférfi halála körüli érzelmek el nem csitulnak. Egy rádióbeszédben a következő magyarázatot adta a német népnek:
Elhunyt apám közvetlen utódját, a német birodalom legfelsőbb vezetőjét látta Adolf Hitler személyében. Nagyra becsült apám óhajának eleget téve minden német férfit és asszonyt arra kérek, hogy az augusztus 19-én tartandó népszavazáson járuljanak hozzá ahhoz, hogy a korábban apám által gyakorolt minden hatalom és jogkör a Birodalom Führerére és kancellárjára szálljon. A népszavazás előestéjén a trónfosztott császár fia, akit a monarchisták Hindenburg utódjának, a Birodalom államfőjének szántak, a mikrofonok elé lépett, és sokak megdöbbenésére kinyilvánította hűségét annak a férfinak, akit régebben ellenfelének tekintett. A koronaherceg kijelentette: „Én magam is Adolf Hitlerre voksolok."

A szavazás eredménye azonban még mindig kétséges volt: felbukkanhattak bizonyos befolyásoló tényezők. A monarchisták továbbra is ragaszkodtak illúzióikhoz. Noha addigra a munkanélküliség felére csökkent, Németországnak még mindig hárommillió munkanélkülivel kellett számolnia, akiknek elkeseredése és haragja szavazatukra is hatással lehetett.

Mindenekelőtt pedig ott volt az SA népes hadserege. Hitler az angol Sir Anthony Edennek tett ígéretéhez híven nem sokkal korábban bocsátotta el az SA kétmillió tagját, a megmaradt tagokat pedig megfosztotta a fegyverviselés jogától. A közelmúltban átélt keserű élmények hatására az SA tagjai is szavazhattak volna Hitler ellen. Röhm halála is friss eseménynek számított, így a Hitlerre leadott szavazat egyetértést fejezett ki Röhm kivégzésével. Nem lehetett elvetni annak lehetőségét, hogy a makacs monarchisták, a munkanélküliek és az akaratuk ellenére leszerelt SA tagok — megszokásból vagy rosszindulatból — Hitler ellen szavaznak.

1934. október 9-én, egy keddi napon I. Sándor jugoszláv király (a kép bal oldalán) és Louis Barthou francia miniszter a radikális macedón nacionalista, Vlado Csernozemszki, valamint a pánikba esett testőrök által kilőtt golyók által lelte halálát. Csernozemszki már számos bolgár kommunista politikussal végzett, és 1934-ben elkövetett öngyilkosságáig Európa első számú terroristájaként tartották számon.

A fenti lehetőségek részben beigazolódtak. Berlin egykori kommunista bástyáiban a nemleges szavazatok aránya a harminc százalékot is elérte, míg Breslau, Lübeck, Aachen és Hamburg városaiban huszonöt százalék volt a nemmel voksolók aránya. Kevesebb, mint két év alatt másodjára bizonyosodott be, hogy Németországban mindenkinek szíve joga szabadon és névtelenül Hitler ellen szavazni. Kb. négymillió német polgár — szavazati jogával élve — nemleges szavazata révén fejezte ki ellenvéleményét a nemzetiszocializmus vezetőjével szemben, míg 38,362,690-en, vagyis az összes szavazó 88,9 százaléka a Führer mellett foglalt állást. Hindenburgot 1932. április 10-én 19,359,683 szavazattal választották meg a Birodalom elnökévé, vagyis kicsivel több, mint feleannyi szavazatot kapott, mint Hitler 1934. augusztus 19-én.

Hitler egész pontosan 19,003,007 szavazattal kapott többet, mint híres-neves elődje. Kell ennél meggyőzőbb bizonyíték? A pártok, a városállamok, a társadalmi osztályok, és a társadalom egyesítését követően Hitler Németország katonai és ideológiai egyesítését is beteljesítette. Az ország már nem tíz — egymással versengő — klikkből állt, amelyek kelletlenül követték Hitlert, ahogyan az a demokráciákban lenni szokott. A nemzet egysége oszthatatlanná vált.

Ez a hatalmas népszavazás, amihez foghatót más országban nem tartottak abban az évszázadban, gondolkodásra késztethette volna a külföldi kormányokat. Hitler

három hónappal korábban megbékélést célzó javaslatokat tett az angoloknak és a franciáknak. A javaslatokat kereken elutasították, noha Anglia időnként kevésbé mutatkozott elvakultnak mint a franciák. 1934. március 24-én egyik memorandumában a külügyminisztérium a humort sem nélkülözve a következő javaslatot tette: „Ha temetésre lesz szükség, megtarthatjuk, amennyiben Hitler hajlandó fizetni a temetési költségeket."

A német népszavazás azonban azt a látszatot keltette az angolokban, mintha darázsfészekbe nyúltak volna. 1934. augusztus 19-én, tehát a népszavazás napján az angol kormány — mintha előre bosszút akart volna állni a szavazás kimeneteléért — a nemzetközi leszerelés utolsó lehetőségét is visszautasította: kijelentette, hogy Anglia többé nem óhajt leszerelési tárgyalásokba bocsátkozni, késedelem nélkül megkétszerezi légierejét, s negyvenkét új repülőszázadot állít fel.

Hitler a franciák által bárdolatlan stílusban elutasított javaslatához hűen, melyet 1934 márciusában az angoloknak is felajánlott, két hónappal korábban egyoldalú gesztusként kétharmadára csökkentette az SA taglétszámát, a fennmaradó csapatokat pedig lefegyverezte. Ami a német légierőt illeti, akkoriban szinte nem is létezett. Ennek fényében vajon mi oka lehetett az angoloknak arra a lépésre, amit Németország csakis provokációnak tekinthetett?

Ez a lépés elkerülhetetlenül válaszlépéshez vezetett, hiszen ha az angolok légierejük egyharmadával történő csökkentése helyett hirtelen megduplázzák katonai repülőik számát, akkor miért maradna Németország az egyetlen olyan állam, amely nem rendelkezik légierővel? Miért maradjanak az idők végezetéig ebben a megszégyenítő, alárendelt helyzetben? Az angolok döntése, amit gyakorlatilag semmi nem indokolt, a szörnyű versengés, a gyanakvás és ellenségeskedés újraéledése, és a torz szövetségek mesterkélt létrehozása korszakának kezdetét jelentette.

Miután a franciák kétségtelenül szándékos sértésként Hitler ellen az összes leszerelési javaslatot elutasították, ismét akcióba lendültek: Barthou külügyminiszter lebegő kecskeszakállával Varsóba, Prágába, Bukarestbe és Belgrádba utazott, hogy kivesse a háború előkészületének hálóját.

Maurice Thorez 1964-ben bekövetkezett haláláig a Francia Kommunista Párt vezetője volt. Részt vett a Népfront, vagyis a francia kommunista és baloldali kapitalista pártok szövetségének megalapításában, aminek köszönhetően a zsidó vezető, Leon Blum miniszterelnöki rangra emelkedett. A háborút követően a

szövetségesek a Szovjetunió unszolására Thorezt az új francia kormány tágjává választották.

Negyvennegyedik fejezet
Kihívás a francia marxizmus ellen

A Népfront 1936-ban véget vetett annak a hegemóniának, amely az 1919. június 23-i versailles-i szerződés idején érte el csúcspontját Franciaország hatalmi fensőbbsége egészen addig mindent elsöprő volt Feldarabolta és nyomorba taszította Németországot, s németek millióit szakította ki a nemzeti egység karjaiból. Hogy Németországot keleten is bekerítse, csatlósállamok sorát hozta létre, mint például a hosszú csigát formázó Csehszlovákiát, ahol a lakosok fele nem is cseh volt, vagy a mértéktelen nagyra duzzadt kecskebőrös butykost, Lengyelországot, ahol az állampolgárok közül 11 millióan nem lengyelek voltak. Ezek a mesterségesen létrehozott államok — ha valaha is elfogja őket az abszurd vágy arra, hogy fejüket ismét büszkén felemelhessék — éles tőrökként fenyegetnék Németország mellkasát.

A csatlósállamok második, közép-európai vonala megerősítette a Németország nyaka köré font hurkot: ott volt a velejéig korrupt, robbanásig feszült Románia, és a Szerbia által keresztvíz alá tartott Jugoszlávia, ahol a lakosság háromnegyede nem is szerb volt. Azonban még ez sem volt elég: a szovjetekkel kötött paktum, amelyet a francia parlament 1936. február 27-án hagyott jóvá, tovább erősítette a támadók sorát, akiket egy új konfrontáció esetén a franciák Berlinre akartak uszítani.

A régi, jobbára alaptalan ellenérzés, amit a franciák a németek iránt tápláltak, most vad, szociális alapokon álló gyűlölettel párosult, ami csak fokozta az ősi ellentéteket. A konfliktus a marxizmus és az ún. fasizmus élet-halál harcává kezdett válni. Az utóbbiak az ellenük irányuló erőszak hatására összefogtak. Az addig ellenfeleknek számító Hitler és Mussolini antimarxista egységbe tömörültek, kezet nyújtottak egymásnak és így létrejött a Róma-Berlin tengely.

1936 Hitlere egyáltalán nem hasonlított Weimar jelentéktelen politikusaihoz, akiket a nemzetközi konferenciákon a sarokba állítottak, és meg sem szólalhattak, s akik a kapott ukázokat mesterkélt komolysággal fogadták, miközben tiroli kalapjuk a földet súrolta. A Párizs által előkészített keleti invázióra azzal válaszolt, hogy visszafoglalta a Rajna-vidéket, Németország természetes nyugati védelmi zónáját. Az akkori francia miniszterelnök felháborodásában szinte a falat kaparta, de senki nem csatlakozott hozzá. A Rajna-vidék újra történő elfoglalása zseniális húzás volt Hitler részéről.

A demokratikus kormányok konfliktusok esetén gyengének és gyávának bizonyulnak, a politikai elit tétovázni kezd, és minden második évben csak az elmúlt, vagy a soron következő választások kötik le figyelmét. A francia hadvezetés a szőrszálhasogató, és a múlt elavult eszmeihez görcsösen ragaszkodó kormányt képviselte. Gamelin tábornok, a francia hadsereg főparancsnoka addig osztott-szorzott, amíg végül egy lépéssel nem jutott előbbre. Ennek dacára francia és gyarmati katonák százezrei felett rendelkezett. Néhány ezer, karddal felszerelt lovas katona öt-hat nap alatt elérhette volna a Rajnát. Gamelin tábornok — kezében számológéppel — két hosszú hét elteltével is tétlenül szemlélte, ahogy Hitler első katonái meglepetten, majd nevetgélve megérkeznek a Saar és a Rajna partjaihoz.

A kegyelemdöfést a népszavazás jelentette, ahol a szavazók mintegy 98,8 százaléka voksolt Hitler mellett.

Azon a napon Franciaország az utolsó esélyét is elveszítette európai hatalmi státuszának megőrzésére. Az ezt követő események a vereség és a fájdalmas talpra állás sablonos epizódjainak sorozatát mutatják. XIV. Lajos, Napóleon és Clemenceau csupán a dicső múlt ködébe vesző árnyak voltak. Annak, hogy a Rajna-vidék visszafoglalása ilyen mértékű bomlasztó hatást váltott ki Franciaországban, nem kizárólag Gamelin kóros akarathiánya volt az oka. A széthullás elsődleges oka annak az államrendszernek az anarchiája volt, amelyben

a pártok és a politikai vezetők egymás hátára kapaszkodva mászták meg a politika ranglétráját, majd öngyilkos sebességgel zuhantak a mélybe. Az 1930-1940 között eltelt tíz év során Franciaországnak huszonhat kormánya volt, tehát minden ötödik hónapra jutott egy új kormány.

Ki lett volna képes komoly politikai tervek felállítására ebben az eszelős pozícióharcban? Hitler hatalmát ezzel szemben a tekintélyelvű demokrácia alapjaira építette, így nem szolgáltatta ki magát négy-ötszáz vérben forgó szemekkel egymásra acsarkodó, civakodó képviselőnek. Valódi és tartós hatalmának köszönhetően Németország kevesebb, mint négy év leforgása alatt hatalmas fejlődésen ment keresztül. A két politikai államrendszer közötti kontraszt igen szembetűnő: az egyik oldalon kivételes mértékű megújhodás, a másikon széthullás és káosz. A folyamat betetőzését a Népfront („le Front Popu" más néven „le Front populaire") 1936 májusában történő hatalomra kerülése jelentette.

A demokratikus utódlás rendszere, amelyet oly lelkes támogatás övez, kezdettől fogva arra az elvre épült, hogy a hatalomra kerülő kormány mindent felborít, amit elődje felépített, és igyekszik pontosan az ellenkezőjét csinálni. Egy rendszer összedől, s ezt egy másik rendszer váltja fel. Egyik rendszer bukik meg a másik után, méghozzá meglehetősen gyorsan. A demokratikus utódlás törvényszerűen a ledőlt falak felhalmozódásához vezet. Franciaországban ezt a szent és sérthetetlen „kormányváltást" 1936-ban a Baloldali Unió vezette, amelyet a Jobboldali Unió hatalma követett, miközben mindkét uniót a széthúzás jellemezte. A jobboldaliak gyorsan tíz frakcióra szakadtak szét, a baloldaliaknál pedig szinte ugyanez történt. Ezek a frakciók olyanok voltak, mint a „családok", amelyekben mindenki saját választási hűbérbirtokára, klikkjére és a piszkos trükkök elkerülésére vagy éppenséggel véghezvitelére koncentrál. A bal-és jobboldali csoportosulások közös jellemzője a gyengeség, a valódi hatalom hiánya volt. Normális esetben a Népfront nem lett volna rosszabb, mint bármely más párt. A nemzet — mint olyan — egységet alkot, így a jobboldaliság és a baloldaliság pusztán megosztó tényezők, amelyek mesterkélt módon forgácsolják szét a nemzet életerejét. A pártfanatikusok csak színüket változtatják: hiábavalóságuk soha nem változik.

A helyzetei a Népfront franciaországi hatalomra kerülésének idején egy másik tényező is bonyolította, méghozzá a nemzetközi hangulat, amely a győztes párt 1936. május 3-i felemelkedését kísérte: az ún. baloldal 378 képviselője szállt szembe az ún. jobboldal 236 képviselőjével. Mindenekelőtt azonban a választások a kommunisták győzelmét jelentették: a képviselők moszkovita csoportjának létszáma egy csapásra tízről hetvenkettőre ugrott. A szovjetekkel való paktum, ami a szélsőbal ragyogó győzelmét elősegítette, valójában a jobboldali burzsoázia ötlete volt. A paktum fő kiagyalói közé tartozott Barthou, az elaggott csataló, a jószágokat, gyógyvizeket és rádióállomásokat birtokló Laval, vagy Flandin, a híres arisztokrata: mindannyian társadalmi konformisták.

A Moszkvával kötött egyezmény jóváhagyása megnyugtatta a franciákat. Miért félne bárki is attól, hogy a kommunistákra szavazzon, amikor a jobboldali burzsoázia paktumot köt a Szovjetunióval? Az eredmény az lett, hogy a kommunisták száma a francia képviselőkamarában meghétszereződött. Az általuk gyakorolt nyomás a május 3-i szavazás napjától fogva világosan érezhető volt. Hitler első számú ellensége a Szovjetunió
volt. Így természetesnek tűnt, hogy Moszkva franciaországi képviselői minden erejüket laiba vetve agitálnak Hitler ellen. A belügyi viszályok szinte azonnal nemzetközi síkra terelődtek. A Hitlerrel történő megegyezés reménye egy hónap leforgása alatt végleg szertefoszlott.

A hetvenkét kommunista képviselő megjelenése a francia parlamentben igen fontos tényező volt, s ugyanilyen fontos eseménynek számított hogy jelentős számú zsidó származású, baloldali képviselő került be az országgyűlésbe.

Hitler hatalomra kerülését követően a zsidók egyre erősödő nemzetközi mozgósítást rendeltek el ellene. Senki nem tagadta, hogy Hitler nem rajong a zsidókért. Mint minden német, ő is világosan emlékezett a kommunista lázadásokra, amelyek 1919-ben majdnem elpusztították az országot- Ezen lázadások

mindegyikét zsidó származású kommunista vezetők tervelték ki, szervezték meg és hajtották végre. Ez tagadhatatlan történelmi tény. Milyen származású volt a berlini Kari Liebknecht és Rosa Luxemburg? Vagy a müncheni Levine, Lewin és Axelrode? A zsidó felbujtók közül nem egyet személyesen Lenin küldött Szentpétervárról Németországba. Rémtetteik emléke mélyen belevésődött és elevenen élt minden német emlékezetében. A teuton antiszemitizmus nem számított új jelenségnek, ahogy a franciák antiszemitizmusa is egészen a Dreyfus-ügyig vezethető vissza. De megemlíthetjük az angolok antiszemita érzelmeit, akikről köztudott, hogy három évszázadon keresztül kitiltották a zsidókat hazájukból. Nem is beszélve az oroszok vagy a lengyelek — Franciaország fő szövetségesei — antiszemitizmusáról, akik a történelem évszázadai alatt megszámlálhatatlanul sok pogromot hajtottak végre, melyek során izraeliták százezreit mészárolták le. Több millió zsidót űztek ki hazájukból, akik nagy része az Egyesült Államok felé vette az irányt.

Helyes vagy helytelen? Mindenesetre tény, hogy az antiszemitizmus Krisztus halála után nem sokkal jelent meg Európában, és azóta is élő jelenség.

A zsidók Németországban — a többi országhoz hasonlóan — de Gaulle szavait idézve „uralkodó magatartást" tanúsítottak, és csillapíthatatlan mohósággal kebelezték be az üzleti élet, a bankvilág, a szórakozóhelyek, az orvosi pálya, a filmszínházak és a sajtó vezető pozícióit. Mindenhol ott voltak, és noha sokan nagyítóüvegen keresztül szemlélték őket, tény, hogy 1919 óta Németországban zsidóellenes hangulat uralkodott. Ezt nem Hitler hozta létre, ő egyszerűen visszatükrözte a német nép érzéseit. Gyakran kijelentette, hogy a jövőben a németországi zsidókat betelepült idegenekként fogja kezelni. Németország mindig is az izraelita bevándorlók fellegvárának számított. Sokan közülük jelentős vagyonra tettek szert vagy legalábbis kényelmes megélhetéshez jutottak. Szerették a német kultúrát és a németek életmódját, s itt Franciaországgal ellentétben nem is gúnyolták őket. Nem deportálták őket Szibériába, ahogy a szovjetek tették Nem szögezték őket az istállóajtóra, mint Lengyelországban. Németország a zsidók leginkább kedvelt helyének számított Európában. Legfőbb gyengéjüknek szertelen mohóságuk bizonyult.

Később az Egyesült Államok lett a zsidók számára az „ígéret földje", ahol az orosz cár által elűzött kétmillió zsidó gyors szaporodásnak indult, és két generáció alatt a világ leghatalmasabb érdekcsoportjává vált. 1933-at megelőzően azonban - noha aránylag kevesen voltak (a népesség egy százalékát sem tették ki) - egyértelműen Németország volt a zsidók kedvenc fellegvára. Hitler hatalomra kerülése viszont fenyegetést jelenten szokássá váll faji előjogaikra. Hitler minden teketória nélkül tudtukra adta, hogy ,.kívül tágasabb". A zsidó diaszpóra összetartásáról híres: aki egyet megbánt közülük, mindet megbántja. Aki egy frankfurti zsidó tyúkszemére lép, egyúttal százezer londoni, New York-i vagy Buenos Aires-i zsidó tyúkszemére lépett. Hitler birodalmi kancellárrá történő megválasztása általános felháborodást keltett a világ zsidóságának körében. Az izraeliták olyan pajzsokat kaptak maguk elé, mintha a tizenkét törzs ismét a Kánaán vidékének meghódítására készülne.

A zsidó vezetők mennydörgő szavakkal jelentették ki: „Világszerte szellemi és fizikai háborút indítunk Németország ellen", valamint „A német nemzet közösségi és egyéni szinten egyaránt veszélyt jelent a zsidóságra nézve."

A The Jewish Chronicle 1942. május 8-i száma így ír: ‚Attól a naptól fogva hadban állunk Németországgal, hogy Hitler magához ragadta a hatalmat." A Daily Express már 1933. március 24-én a következőket közölte: „A világ zsidósága pénzügyi és gazdasági háborút indít Németország ellen." Hitler „önvédelmi" célzattal tett, fenyegető kijelentései, valamint az izraeliták bosszúszomjas, szintén „önvédelmi" célú verbális csapásai nyomán nem csupán Németországban, hanem az egész világon egyre erősödött a meg nem alkuvás és a gyűlölködés szelleme. Ez az általános hangulat közismert tragédiákhoz vezetett.

Kétségtelen, hogy Hitler sokkal jobban tette volna, ha 1933-ban egyszerűen félreteszi a németellenesség és a zsidóellenesség kérdését, ahogy a konfliktusok elkerülése érdekében honfitársainak a lengyelekkel szembeni ellenszenvet is

képes volt csillapítani. Arra is képes volt, hogy lemondjon azokról a területi követelésekről, amelyek Elzász-Lotaringiát. Eupent és Malmedy-t, valamint a Trentinóban élő németek százezreit érintették. Természetesen a zsidók is megtehették volna, hogy kompromisszumra törekednek, ami egyébként éveken át lehetségesnek tűnt. Ők ezzel szemben kiadták a jelszót a német nép megsemmisítésére, tömeges sterilizálására, és Németországot disznópásztorok és földművesek „legelőjévé" akarták változtatni. Mindenki emlékszik azokra a hivatalos előterjesztésekre, amelyek az amerikai kormány egyik zsidó tagja, Morgenthau nevéhez fűződnek. A kölcsönös gyűlölködés végül óhatatlanul katasztrófához vezetett.

A visszafogottság és a kompromisszumokra való hajlandóság megmenthette volna az emberiséget e kor számos tragikus eseményétől, amelyeket minden kétséget kizáróan újabb tragédiák követnek majd a jövőben, hiszen a zsidó nép sorsának „egyszer uralkodunk - egyszer üldöznek bennünket" típusú körforgása immáron húsz évszázada változatlan. Semmi nem utal arra, hogy ez a tragikus sors valaha is véget érne. Mintha egy örökkévaló átok révén az emberiség nemzedékeinek újabb és újabb hullámaival ez a tragédia is mindig újraéledne.

A zsidóság és az antiszemitizmus problémája Franciaországot sem kímélte abban az időszakban, amikor a Népfront 1936-ban fejest ugrott az ősi faji ellentétekbe, holott ez a gyűlölködés Szent Lajos kora óta oly sok zűrzavart okozott a századok során. A győzedelmes Népfrontot egy Hitler iránti gyűlöletéről híres, zsidó származású politikus vezette. Gyűlölete oly mértékben elvakította, hogy már kancellárrá történő kinevezése előtt három hónappal nyíltan kijelentette, hogy Hitlert meg kell semmisíteni. Ő volt a híres Léon Blum. Intelligens ember volt, ahogy ez számos zsidóról elmondható. Műveltséggel is rendelkezett, de intelligenciája és műveltsége dekadens személyiséggel párosult. Stílusosan megkötött nyakkendőt viselt, orra egy kardhalra emlékeztetett, modora pedig igen mesterkélt volt. Léon Daudet „körülmetélt hermafroditának" nevezte, míg mások — kevésbé könyörtelenül — „kislányként" emlegették. Lényét különös gyűlölet hatotta át. Kifejezetten kedvelte és gyakran használta a „gyűlölet" szót. „Gyűlöllek benneteket!" — üvöltötte egy alkalommal jobboldali képviselőtársai felé a képviselői kamarában. A társadalom nagyjairól így nyilatkozott: „Ha én is az ő világuk része lennék, gyűlölném őket."

Ennek fényében nem nehéz megérteni Hitler iránt érzett gyűlöletét. A klikk, amely körülvette, nagyrészt zsidókból állt. Jobb keze egy Blumel nevű férfi volt, főtitkárát pedig Moche-nak hívták. Napilapját, a Le Populaire-t Oreste Rosenfeld szerkesztette. Az általa kinevezett miniszterek között három nő (kettő közülük zsidó) is volt. Ez a fokozatos invázió mindig is a zsidók rögeszméjének számított, és ez így is marad az idők végezetéig. Franciaország, ahol a zsidók a lakosság mindössze két százalékát teszik ki, a Népfront hatalma után ötven évvel is zsidó miniszterelnökkel (Fabius), zsidó kereskedelmi szakszervezeti vezetővel (Kraszuszki) és zsidó párizsi érsekkel (Lustiger) büszkélkedhet, mintha az egész országban nem találtak volna a feladatra alkalmas, szentéletű papot, aki történetesen nem egy lengyel gettóban látta meg a napvilágot.

Amikor Blum 1936-ban főleg zsidókból álló csapatát kinevezte, hűen követte azt a kétezer éves bibliai irányvonalat, amely az elkövetkezendő kétezer évben is uralkodó lesz. Ennek ellenére fontos lett volna, hogy mielőtt gyűlöletét kézigránátként Hitler felé hajítja, számítani tudjon a francia nép egységes támogatására. Ez azonban nem valósult meg, hiszen Blum Hitlerrel szembeni gyűlöletéhez egy másfajta — de ugyanolyan heves — gyűlölet is társult, ami egyes társadalmi osztályok ellen irányult. Hitler egyesítette a társadalmi osztályokat. Blum azonban mesterei és hit-testvérei — Marx és Engels — elveit követve egymás torkának akarta ugrasztani őket.

A társadalmi osztályok egymás ellen fordításának valódi célja az osztályok megsemmisítése: Franciaországot hamarosan szétforgácsolták a hiábavaló civakodások, amelyek a legalapvetőbb gazdasági törvényeknek is ellentmondanak. Kisvártatva az egész ország sztrájkba lépett, az elfoglalt gyárakon vörös zászlók lengedeztek, és az összeszorított öklök kalapácsként emelkedtek a levegőbe. Bekövetkezett a gazdasági összeomlás. Melyik gyártulajdonos vállalná a

kockázatot azért, hogy üzemét fejlessze, és új gépeket vásároljon, amikor az ipart minden oldalról fenyegetés övezte?

A termelés ijesztő mértékben csökkent, a fogyasztói termékek ára pedig 21%-kal ugrott magasabbra az angliai áraknál. Az 1935-ös kereskedelmi deficit (5,343 millió) egy év alatt a duplájára nőtt (10,043 millió), s 1937-ben ugyanez történt (19,471 millió). A francia termelési mutató 100-ról 81-re zuhant alá. Miközben Németországban gyakorlatilag megszűnt a munkanélküliség, Franciaországban 34,000 egységgel növekedett. A kiskereskedelmi árak négy hónap alatt 5,5%-kal növekedtek (ez éves szinten 16,5%-os növekedést jelent). A Francia Bank aranytartaléka majdnem 20%-kal zuhant: a korábbi 62,8 milliárd 52,6 milliárdra csökkent. Blum mindössze öt hónapja került hatalomra, amikor rákényszerült volt a pénz leértékelésére (a frank értéke eddig 65 mg aranynak felelt meg, ezt az értéket 43 mg-ra csökkentették). Blum előírta, hogy aki 200 mg aranynál többet birtokol, köteles ezt bejelenteni. A rendelkezés értelmetlen és egyben hiábavaló volt. Az aranynak lába kélt: a Francia Bank 1936 szeptemberében és decemberében 612,000 kg (tízmilliárd frank értékű) aranyat veszített.

Jacques Rueff, a pénzügyi mozgások legkiemelkedőbb szakértője így nyilatkozott: „A probléma gyökere az államkincstár hatalmas deficitje."

Ahogy előre látható volt, 1937 júniusában az értékcsökkenés kísértete ismét a magasba emelkedett. A francia pénzügyi helyzetért felelős vezetők sorban lemondtak. Végül, 1937. június 21-én Blum bukása is bekövetkezett.

A második Népfront-kormány elődjéhez hasonló tehetetlenségről tett tanúbizonyságot a gazdasági csőd elkerülését illetően. A devizaérték stabilizálására létrehozott alap tízmilliárdos tőkével rendelkezett, de ebből egy fillér sem maradt. Az angol fontot korábban 110,8 frank értékben váltották, ez az érték 1937-ben 147,2-re kúszott fel. A pénzügyi katasztrófa megállítása lehetetlennek tűnt. A frankot ezt követően „hullámzó értékűnek" minősítették. A teljes kudarc után szükség volt egy újabb — tizenegy hónap leforgása alatt a harmadik — Népfront-kormány megalapítására. Az értékcsökkentést harmadízben is végrehajtották. Az angol fontot ezt követően 175 frank értékben váltották. Blum nem is hajthatta volna ennél jobban Hitler malmára a vizet: ijesztő gyorsasággal pusztította el a francia nép tartalékait. Így lett a Hitlert féktelenül gyűlölő Blum akaratlanul is a német vezér első számú támogatója.

A legmeglepőbb azonban mégis az, hogy Hitler mindezek ellenére továbbra is a franciákkal való megbékélést szorgalmazta. Nem fordított hátat az őt folyamatosan sértegető Blumnak, még akkor sem, amikor Blum 1936 májusában hatalomra került. Éppen ellenkezőleg: tárgyalni küldte hozzá Schacht nevű miniszterét, a zsidó Montague (a Bank of England elnöke) kedves barátját. Schacht gyakorlatias ember volt, és egyáltalán nem vallotta magáénak a nemzetiszocializmus eszméit. Szemtanúja volt azonban Hitler ellenállhatatlan felemelkedésének, s kénytelen volt elismerni különleges adottságait, nem csupán a tömegek meghódítójaként, hanem precíz szervezőként, a gyors és termékeny képzelet embereként, valamint valódi és hatékony alkotóként. Schacht maga is közgazdász és bankár volt, tehát jól látta, hogy Hitler miként változtatta néhány év leforgása alatt a tönkrement, reménytelen helyzetben lévő országot, ahol hatmillió munkanélküli nyomorgott, Európa legerősebb népközösségévé.

Schacht igyekezett Blum kedvében járni, de közben a fenti jelenségre sem mulasztotta el felhívni a figyelmét: „Tévedés ne essék, Hitler kancellár zseniális államférfi."

Blum Hitler iránt érzett irigységéből kifolyólag nem kifejezetten örült Schacht szavainak, aki egykor arról álmodott, hogy egy nap ő lesz a második Hindenburg, a Birodalom feje. Hitler azonban minden esélyét romba döntötte. A tények fényében azonban igyekezett rábírni Blumot arra, hogy ne szálljon szembe a sorssal, és egyetértés, ne pedig gyalázkodás alapján viszonyuljon Hitlerhez. Hitler — természetesen hiába — javaslatot tett az új miniszterelnöknek „a francia-német konfliktus átfogó megoldására", ezzel az erővel azonban akár „a

Siratófalba is verdeshette volna a fejét". Schacht egyébként kifejezetten szerette a franciákat, néhány elbűvölő költeményt is írt francia nyelven. Ezek közül párat el is szavalt nekem, amikor idős korában spanyolországi száműzetésem idején meglátogatott. Bármilyen szépen fejezte is ki magát — akár versben, akár prózában —, 1936-ban nem sikerült hatást gyakorolnia Blumra. A két ország gazdasági együttműködésére vonatkozó javaslatait el sem olvasták.
Blum válasza igen megdöbbentő volt: „Marxista vagyok, és zsidó." Blum számára a marxizmus és a zsidó öntudat nyilvánvaló módon fontosabb volt Franciaország érdekeinél.

A korábbi miniszterelnök, Joseph Caillaux, Franciaország legértelmesebb politikusa egy alkalommal a következő szavakat vágta oda Blumnak: „Még a cipője talpán sincs nyoma a francia anyaföldnek!"

Hitler mindezek dacára felajánlotta a zsidó származású Blumnak, hogy az újraszületett Németország erejét hangolják össze a francia nép ősi és ragyogó energiájával. A német szakértelem társadalmi szemszögből nézve is érdeklődésre tarthatott számot a szomszédos ország minden reformer politikusa számára. A német munkásság teljesen átalakult: magasabbak lettek a bérek, a lakásviszonyok javultak, bevezették a fizetett szabadságot, a munkásoknak pihenőidőt, nyaralást és családvédelmi intézkedéseket biztosítottak. Németországban teljesen megváltozott a munka és a munkások fogalma. Ezek a reformok többet érdemeltek volna annál, hogy semmibe vegyék őket. De hogyan is képzelhetnénk, hogy egy Hitler-ellenes rasszista, mint Blum, ihletet merít bármiből, ami Hitler nevéhez kapcsolódik? Ez akkor sem történhet meg, ha az adott dolog jó és hasznos. Sőt, különösen akkor valószínűtlen, ha hasznos dologról van szó.

A francia nép kénytelen volt hátat fordítani annak a társadalmi átalakulásnak, ami új életet adott Németországnak.

Bármelyik francia politikus, akit nem vakított el a gyűlölet, világosan láthatta volna, hogy ha 21 millió német munkás — köztük hatmillió volt kommunista — szabad akaratából Hitlerre szavaz, annak oka lehet. Ilyenkor optimális esetben egy politikus legalább elgondolkodna és párhuzamokat vonna. Blum környezetében azonban a párhuzamok szigorúan tilosak voltak. Blum egyedüli és soha nem változó jelmondata a gyűlölet volt, és ezen akkor sem volt hajlandó változtatni, ha ezzel véget vet Franciaország békéjének, és romlásba taszítja az országot. Számára a Harmadik Birodalom valóságos Szodoma volt, amelyet Izrael bosszúálló tüze hivatott elpusztítani.

A Saar-vidéki népszavazás eredményeként a terület 1935-ben ismét Németország része lett. Az ország újrafegyverkezésbe kezdett, és 1936-ban sikeresen, egyetlen puskalövés nélkül utasította ki a francia megszálló seregeket a Rajna

vidékéről. Noha egyesek szerint ez a „versailles-i szerződés megszegésének" minősült, tény, hogy a Rajna-vidéket a francia hadsereg törvényellenesen foglalta el 1923-ban, miután Németország képtelennek bizonyult a „jóvátétel" címszó alatt követelt uzsoraösszeg kifizetésére.

NEGYVENÖTÖDIK FEJEZET
VISSZATÉRÉS A RAJNA VIDÉKÉRE

Noha Adolf Hitler dühében hazaküldte Francois-Poncet francia nagykövetet, tette oka nem a tisztelet hiányában keresendő. Hitler szemében Francois-Poncet kiváló diplomata volt, még akkor is, ha ravasz ármánykodásai kárt okoztak a Birodalomnak. Gyakran dicsérte a francia nagykövet rátermettségét, hibátlan némettudását és lelkesedését, amellyel édességeket osztogatott a berlini szalonokban. Hitler a nagykövet feleségének hamisíthatatlan francia báját is nagyra értékelte, s nem egyszer megemlítette, hogy a hölgy milyen befolyással van a német társasági életre. Az ügy azonban már nem csupán személyes jellegű volt: a francia kormány által bevitt, övön aluli ütés egészen más lapra tartozott. Nem nézhette el, hogy a francia kormány olyan időpontban közöl egy vele készített interjút, amikor a beszélgetés már érvényét veszítette, és szavai teljesen más értelmet nyernek.

A francia-orosz paktum megszavazása után a katonai helyzet is teljesen megváltozott. A franciák szövetségre léptek egy hatalmas, Németországgal ellenséges hatalommal, amely készen állt arra, hogy Németországot keleten megállítsa. Az oroszok 1914-ben csak katonai ellenfelek voltak, 1936-ra azonban már politikai értelemben véve is a németek ellenségei lettek, hiszen egy olyan forradalom hordozói voltak, amely 1918 után majdnem elpusztította Németországot. Németország határai védtelenné váltak.

Kelet-Poroszország olyan sziget volt, amely 1919 óta az ún. Lengyel folyosó révén teljesen elkülönült a Birodalomtól. Nyugaton ezzel szemben a Rajna-vidék terült el, amelyet a versailles-i szerződés demilitarizált övezetté nyilvánított, így szabad prédának bizonyult. A Rajna közelében fekvő tartományok több száz kilométeren teljes mértékben védtelenek voltak. A katonai laktanyák kongtak az ürességtől, a lakosság pedig félelemben élt a hatalmas Maginot-vonal árnyékában. Ez a híres betonfal több száz kilométer hosszú volt, és ágyúkkal, valamint tankelhárító építményekkel volt tele.

Most, hogy Franciaország biztos lehetett a szovjetek támogatásában, Németországot bármelyik pillanatban megszállhatták volna a Rajnán keresztül, ahogy azt Poincaré már három ízben meg is tette, sőt, az sem volt elképzelhetetlen, hogy a megszálló csapatok tovább nyomulnak az ország belseje felé. A francia hadsereg a legjelentéktelenebb incidens esetén is képes lett volna ötven hadosztályt hadba állítani (a franciák összesen száz hadosztállyal rendelkeztek).

Adolf Hitler ezt mindenkinél jobban tudta, ennek ellenére soha nem indított csapást úgy, hogy előtte hosszú időn át, magányosan át ne értékelte volna a helyzetet. Drámai hatású tettei után az emberek gyakran úgy gondolták, hogy holmi szeszélyek alapján, meggondolatlanul cselekedett. Ennél mi sem állhatna távolabb az igazságtól. Amikor Adolf Hitler eldöntötte, hogy támad, és egy gepárd sebességével lendült akcióba, előtte minden esetben alaposan és hosszan mérlegelte a siker lehetőségeit.

Francois-Poncet nagykövet elbocsátását követően Hitler bezárkózott az irodájába. Két napon át nem fogadott senkit, finomságokat majszolgatott, vagy gondolataiba merülve iszogatta a tejet, amit hallgatag inasa, H.B. Gisevius szolgált fel neki. Egy idő után összehívott néhány tisztviselőt, és megbízta őket az alaposan átgondolt döntés kivitelezésével. Ezt követően már nem volt helye vitának. Adolf Hitler esetében ez mindig így történt. Amikor a döntés órájában összehívta embereit, azt nem azért tette, hogy tanácsért forduljon hozzájuk: utasítást adott nekik a döntés gyakorlati megvalósítására. Az erős és határozott elme nem úgy működik, mint egy szavazóurna. Egy valódi vezető soha nem kerülhet mások tétovázásának hatása alá.

Hitler kijelentette: „Cselekednünk kell, méghozzá most, vagy soha." De hogyan? „Bevonulunk a Rajna-vidékre". A Hitlerrel szemben helyet foglaló von Blomberg tábornok, a hadművelet vezetője mély megdöbbenéssel tekintett rá. Két percen át egy szót sem szólt. A Rajna-vidékére való visszatérés azt jelentette, hogy egyenesen nekimennek majdnem száz francia hadosztálynak. Ezek a francia hadosztályok bármikor számíthattak arra, hogy a kisantant szövetséges hatalmai újabb száz hadosztályt küldenek nekik segítségül keleten és délkeleten. A Harmadik Birodalmat két-három nap alatt elsöpörhették volna a föld színéről.

És német oldalról vajon milyen katonai erő szállt volna szembe az ellenséggel? Még a korábbi Reichswehr hadereje sem állt rendelkezésükre, hiszen az új hadsereg nemrégiben vált szét harminchat hadosztályra, s ez az átalakulás 1936 elején még igencsak kezdeti stádiumban volt. Az első páncélos és légi egységek éppen hogy elkezdték a kiképzést. A tábornok így felelt: „Ha nekirohanunk a francia hadseregnek, abból katasztrófa lesz". Hitler mindössze ennyit mondott: „Franciaország egy lépést sem fog tenni."

Hitler ösztönösen, előre megérezte a kiváló lehetőségeket és a dolgok kimenetelét. Míg mindenki más meg volt győződve arról, hogy a francia hadsereg lobogó zászlókkal, kürtszóval és büszkén lovagló tisztekkel egy hét alatt Mainz és Köln utcáin fog masírozni, Hitler egy hiúz vagy egy sas ösztöneivel, amelyek mindig megsúgták neki, hogy melyik pillanatban érdemes cselekedni, biztosan tudta, hogy ellenfelei gyáván lapulnak majd, és egy tapodtat sem mernek mozdulni.

Egy hadsereg nem csupán hadosztályokból, gépfegyverekből és ágyúkból áll: pszichológiai értelemben vett erővel, szellemmel, akarattal és a tervekre és döntésekre fókuszáló meggyőződéssel is rendelkeznie kell. Adolf Hitler látnoki képességekkel, vagyis olyan tehetséggel bírt, amit az egysíkú elmével megáldott, minden újítással szembeszegülő hadvezetők fel sem érhetnek ésszel. Hitler így szólt Blomberghez, valamint az érzelmektől kővé dermedt Schachthoz és Neurath-hoz: „Az önök által említett veszélyek talán valósak is lehetnének egy francia válaszcsapás esetén, de valójában nincs mitől tartanunk, mert a demokratikus Franciaország puhány, hitetlen és egyetlen lépést sem fog tenni."

Hitler nem azért hívatta irodájába ezeket a férfiakat, hogy véleményüket meghallgassa. Blomberg előkészítette a csapatok bevonulását a Rajna vidékére, Neurath garantálta a hadművelet diplomáciai hátterét, Schacht pedig az anyagi támogatást biztosította. Hitler a következőket mondta nekik: „Teljesítsék az utasításaimat, a többit pedig bízzák csak rám." Az idős Schacht, akinek nagy és kerek feje egy öreg oroszlánra emlékeztetett, az egykori pincér Neurath, és Blomberg, aki úgy nézett ki, mint aki kardot nyelt, vigyázzba álltak, majd szó nélkül hagyták el Hitler irodáját.
Március hetedikének reggelén — félelemtől remegve — végrehajtották a Führer utasításait. Néhány rendelkezésre álló Wehrmacht egység az éj leple alatt a legnagyobb titokban vonatra szállt, és útnak indult egy olyan hadművelet felé, amiről mit sem tudtak.

A hatszáz német képviselőt külön futár értesítette arról, hogy reggel tíz órakor várják őket a Reichstag gyűlésére. Egyikük sem tudta, hogy pár órával később számos német sereg kel át a Rajna hídjain. A Reichstag ülésén Adolf Hitler márványszerű, rezzenéstelen arccal lépett fel a szónoki emelvényre, érzelmeit csak apró bajusza mozgása tükrözte.

A hallgatóság, a diplomáciai testületek teljes létszámban megjelent tagjai a karzaton, valamint az izgatott újságírók mind mozdulatlanná merevedve ültek: vajon minek köszönhető a Reichstag hirtelen összehívása? Milyen bejelentés, milyen meglepetés vár rájuk?

A nagy hír közzétételéi megelőzően Adolf Hitler először döntése politikai és erkölcsi hátteréről beszélt: „Baráti és békítő szándékú javaslatainkra a franciák azzal válaszoltak, hogy szövetségre léptek a Szovjetunióval. E szövetség kifejezetten Németország ellen irányul és lábbal tiporja a rajnai

paktumot. E perctől kezdve a locarnói egyezmény értelmét veszíti, és politikai értelemben véve megszűnt létezni. A német kormány a továbbiakban nem veti alá magát ennek a semmisnek tekinthető egyezménynek. Mostantól fogva kénytelenek vagyunk szembenézni azzal az új helyzettel, amelyet a francia-szovjet paktum idézett elő. Ezt a helyzetet tovább súlyosbítja, hogy a paktumhoz párhuzamosan új fenyegetés is társul, méghozzá a Szovjetunió és Csehszlovákia szövetsége."

Adolf Hitler a kifejezetten Németország ellen irányuló francia-cseh-szovjet szövetség tényéből fakadó következtetések ellenére nyomatékosan fel akarta hívni a figyelmet arra, hogy a továbbiakban is a Nyugattal történő megbékélés híve. A külföldi diplomaták hegyezték a füleiket: vajon milyen békítő javaslatok fognak elhangozni? Hitler javaslatai négy részből álltak:

Közölte, hogy kész kölcsönös megnemtámadási szerződést kötni a szomszédos országokkal.
Támogatja a légi haderő mennyiségi korlátozását. Felajánlott egy huszonöt évre szóló megnemtámadási szerződést, ami negyed évszázadra garantálta volna az egész Nyugati világ békéjét.

És mi volt az ajánlat negyedik része? Egy bűvész ügyességével adta elő a negyedik javaslatot, amelyet kimondottan a leginkább aggodalmaskodó szomszédos ország népének, a franciáknak címzett. Felajánlotta, hogy a Rajna vidékének mindkét oldala váljon demilitarizált övezetté.

Ez a javaslat rejtette magában a legnagyobb furfangot, hiszen a Rajna német oldalán. Elzász irányában egyetlen erőd vagy földbucka sem állt. A másik oldalon ezzel szemben a franciák az elmúlt tíz évben minden anyagi erőforrásukat a hatalmas, nemrégiben elkészült Maginot-vonal felépítésének szentelték. Amennyiben a kölcsönös demilitarizációt szorgalmazó javaslat elfogadásra kerül, a németeknek gyakorlatilag semmi teendőjük nem lenne, hiszen az elmúlt tizenhét évben, vagyis a versailles-i szerződés óta a Rajna vidéke tejes mértékben demilitarizált zónának minősült. A francia seregeknek azonban vissza kellene vonulniuk roppant erődjeik mögé, amelyek a szőlőlugasok és a petrezselyemültetvények között emelkedtek.

Adolf Hitler javaslatát tipikusan a franciákra jellemző tervek mögé rejtette- Gyakorlatilag megismételte azt a javaslatot, amelyet Viviani francia miniszterelnök tett 1914 júliusának végén Hitler tehát ugyanazt azzal az ajánlattal rukkolt elő, amelyet korábban a franciák tettek a németeknek.

Aki azonban jól figyelt, megértette, hogy ha Adolf Hitler a Rajna-vidék Strasbourggal szemben elhelyezkedő pár kilométernyi területének demilitarizálást javasolja, méghozzá a folyó mindkét partján, akkor ezzel arra is utalt, hogy a németek már bevonultak a folyó jobb partjára. És ez pontosan így is történt. A francia-szovjet paktum aláírásával a hurok egyre szorult Németország körül, ezért Adolf Hitler úgy döntött, hogy az ország nyugati határai nem maradhatnak tovább védtelenül. A németek ellen irányuló francia-szovjet paktum kiváló ürügyet szolgáltatott számára, s ezt a lehetőséget azonnal meg is ragadta. Beszéde drámai végkifejlete a következő szavakkal zárult: „A német kormány a mai naptól minden ország határainak biztosításához és védelméhez való elidegeníthetetlen joga alapján kiterjeszti a Birodalom fennhatóságát a Rajna demilitarizált vidékére. Miközben e történelmi pillanatban Önök előtt állok, német csapatok vonulnak be a Birodalom nyugati területeire, hogy helyőrségeiket elfoglalják." A jelenlévő hatszáz német képviselő ebben a pillanatban úgy pattant fel, mintha egy hurrikán ragadta volna ki őket székükből.

A pódiumon álló Adolf Hitler ezek után már nem jutott szóhoz. William Shirer amerikai riporter, aki jelen volt a Reichstag ezen ülésén, egy órával később a következő táviratot továbbította: „Hitler nem folytathatta beszédét, mert a képviselők talpra ugrottak, kiabáltak és hangosan éljeneztek, szemeik ragyogtak, arcuk pedig önkívületi állapotot tükrözött."

A végeérhetetlen ünneplést követően az ülés lázas hangulatban ért véget. Az embereken fantasztikus izgatottság vett erőt. Egyetlen férfi hagyta el az

üléstermet. Nyugtalannak látszott, arca szinte eltorzult. Az amerikai riporter így írt erről: „Belebotlottam von Blomberg tábornokba. Arca ólomszínű volt, és meg-megrándult.

A németek átlépték a Rubicont, vagyis ez esetben a Rajnát. Délután fél egykor egy lovaskapitány érkezett Köln nagy hídjához. Mögötte egy zászlóaljnyi katona menetelt, akik nemrégiben szálltak le a vonatról. Jelenlétük szinte hihetetlennek tűnt a város lakossága számára. A csapatok az utcákra vonultak. Hirtelen Göring légierejének egyik repülője szelte át az égboltot. Majd még egy, és utána egy harmadik. Most már mindenki a saját szemével látta: a német hadsereg valóban megérkezett. Az emberek kiözönlöttek házaikból, kezükben kötegnyi rózsát és szegfűt tartva. A gyalogságot
a tüzérség követte, majd megjelentek az első motoros egységek. Végül még néhány fülsüketítően hangos tank is a helyszínre érkezett, s ezzel valószínűleg a hadsereg akkori teljes tankállománya felvonult.

Benoist-Méchin francia történész bármelyik németnél szebben írta le ezt a csodálatos eseményt:
Megszólalt a katedrális hatalmas harangja, s a bronz öntvény hangja összekeveredett a motor morajával. Egy óra sem telt bele, és Köln egész városa zászlók tengerévé változott. A lakosok extázisban ünnepelték a postahivatal előtti téren rögtönzött katonai parádét. Az ifjú lányok virágesőt zúdítottak a tisztekre és a katonákra. A bevonulás első perceinek nyugtalan izgatottsága mámoros lelkesedésbe csapott át. Ugyanebben az időben a Rajna egyéb településein ehhez hasonló jelenetek zajlottak. Köln, Koblenz, Mainz és Mannheim városaiban a hidak a menetelő katonák lépéseitől visszhangzottak. Tizennyolc évvel korábban ezek a hidak a nyugati frontról visszatérő, legyőzött és meggyötört német katonák léptei alatt nyögtek. A fáradt, de rendezett sorokban menetelő férfiak foltos katonagúnyát viseltek, szemükben pedig tragikus elkeseredettség ült. Kezükben hasznavehetetlen puskájukat vitték, néhányan pedig megsérült, vérző lábú bajtársaikat támogatták. A katonai menet ezen a ragyogóan tavaszi napon az ellenkező irányba tartott. A délcegen masírozó katonák az 1914-es osztály ifjú regrutái voltak. Új egyenruhát és felszerelést kaptak, szemükben pedig az elszántság lángja lobogott.

Mindez igen lenyűgöző volt, de vajon hogy reagál majd Franciaország? Párizsban a kezdeti megdöbbenést éktelen harag váltotta fel. Még csak délután kél óra volt, és az első német tiszt csupán hetven perce haladt át a kölni hídon, amikor Maurice Sarraut francia miniszterelnök a rádió mikrofonja elé állt. Hatalmas, kiguvadt és karikás szemeivel úgy pislogott, akar egy bagoly, miközben a következő szavakat kiáltotta:
„Németország az imént foglalta vissza a Rajna bal partját! Ünnepélyesen kijelentem, hogy Franciaország egészen addig nem fog tárgyalásokba bocsátkozni a németekkel, amíg Strasbourg a német tüzérség lőtávolságában van!"

A kérdés az volt, hogy tényleg háború lesz, vagy a franciák megmaradnak a csatakiáltásoknál? Néhány órán keresztül úgy tűnt, hogy a háború valós veszélynek minősül. A Franciaország keleti határain állomásozó egységeknél teljes riadókészültséget hirdettek el, és hamarosan elfoglalták harci állásaikat a Maginot-vonal mentén. Az észak-afrikai egységek, a „színesek" (feketék és gyarmati bevándorlók) ismét megjelennek a Rajna vidékén? Ezek az egységek utasítást kaptak arra, hogy déli helyőrségeikből vonuljanak a német határhoz. Aznap délután Sarraut miniszterelnök, aki éppen elhagyni készült hivatalát, összehívta katonai minisztereit. Franciaországban ugyanis nem csupán egy miniszter volt felelős a katonai ügyekért, mint a Wehrmacht esetében. Hárman voltak: Maurin tábornok, a hadügyminiszter. M. Marcel Déat, a légierő minisztere és M. Francois Pietri, a haditengerészeti miniszter. Sőt, egy negyedik, „álcázott" miniszter is jelen volt a gyűlésen: Gamelin tábornok, a vezérkari főnök.

Egy híres angol úriember egyszer ezt mondta: „A kérdés nem az, hogy egyik tábornok jobb-e a másiknál, hanem hogy egy tábornok többet ér-e kettőnél." Párizsban tehát négy hadügyi miniszter tevékenykedett. Az őket felügyelő miniszterelnök kénytelen volt elviselni állandó vitáikat, s közben halvány

fogalma sem volt arról, hogy Franciaországnak milyen aktív haderők állnak rendelkezésébe. Ez — főleg ilyen időszakban — teljes mértékben abszurd dolognak számított. Míg egy olyan vezető, mint Adolf Hitler az utolsó tüzérségi egység katonai képességeivel is tisztában volt, és egyetlen vezérkari főnökön keresztül irányította a hadsereget, a párizsi miniszterelnök még egy hadműveleti tervet sem volt képes tollba mondani, és még azzal sem volt tisztában, hogy hazája milyen haderővel rendelkezik.

Aznap délután szerényen megkérdezte négyfős hadvezéri karát: „Nos, mi is a helyzet?" Erre a kérdésre neki kellett volna elsőként megadni a választ. „Milyen válaszlépéseket kell tennünk a német provokáció tekintetében?" Adolf Hitler egy hét leforgása alatt kidolgozta, előkészítette és utasításba adta terveit, s útnak indította a katonai előőrsöket. Noha Sarraut nagyon harciasan beszélt a rádióban, valójában fogalma sem volt arról, hogy mit tegyen, vagy egyáltalán mit tehetne. Amikor pedig kiváló harcosai elmagyarázták neki, hogy az ország egyáltalán nincs felkészülve a harcra, a megdöbbenéstől szóhoz sem jutott.

A párbeszéd hivatalos átirata meghökkentő pontossággal illusztrálja a miniszterelnök tudatlanságát és katonai vezetői gyávaságát.
Sarraut: Milyen a hadsereg állapota, és mennyi időt venne igénybe a hadműveletre való felkészülés?
Gamelin tábornok: Nem szolgálná az ország érdekeit, ha átlépnénk a Maginot-vonalat.
Sarraut (végső megoldásként): Nem tudnánk legalább a Saar-vidéket visszafoglalni azzal, ha néhány könnyebb egységet küldünk a Maginot-vonal mögé?
Gamelin: Nagyon kockázatos lenne, kivéve azt az esetet, ha számos hadosztály támogatná a hadműveletet.
Sarraut: Mi akadályoz bennünket ebben?
Gamelin: Akkor sem lenne elegendő emberünk, ha a tartalékosokat behívnánk. Általános mozgósítást kellene elrendelni.

A világ összes katonai vezérkarában a lehetséges támadó és védelmi jellegű műveleteket mindig jó előre látják. Franciaország minden rendelkezésére álló eszközt bevetett, amikor arról volt szó, hogy Németország mulasztást követett el, s ezért móresre akarta tanítani. Az elmúlt tizennyolc év során azonban egyszer sem fordult elő, hogy a németek részéről megtorlás fenyegette volna őket. Most, hogy a Wehrmacht néhány ezer katonája útnak indult, egész Franciaországot mozgósítani akarták.

Ez volt tehát az egyedüli megoldás, amelyet a négy kiváló katonai szakértő fel tudott ajánlani annak a miniszterelnöknek, akinek fogalma sem volt az ország hadi kapacitásáról. Lengyelország, Csehszlovákia, Románia és Jugoszlávia, vagyis azok az országok, amelyek számára Franciaország biztosította a fegyverek szállítását és felügyeletét, megígérték, hogy szükség esetén azonnal mostoha-anyaföldjük segítségére sietnek. 1935-ben mind a négy ország lényegesen nagyobb haderővel rendelkezett, mint a Wehrmacht. De még ez sem volt elég. Gamelin tábornok nem vállalta a kockázatot azért, hogy segítségnyújtásukat elfogadja, noha Lengyelország még aznap tudatta Párizzsal, hogy készen áll.

Franciaország európai szövetségesei sokáig nem felejtették el a franciák közönyét. Látták, hogy Franciaország még akkor sem hajlandó fegyvert fogni, amikor saját közvetlen érdekei forognak kockán. Miért segítene akkor másokon? Franciaország nem kockáztat, kivéve azt az esetet, ha az angolok osztoznak a kockázatvállalásban. A második nagy csalódás akkor érte őket, amikor kiderült hogy az angolokat nem különösebben rázta meg a németek bevonulása a Rajna-vidéki tartományaikba. Az angolok számítottak erre a lépésre. Németország egyik legádázabb 1918-as ellenfele, Llovd George, a versailles-i szerződés egyik aláírója kijelentette: „Amennyire én látom, provokáció esete forog fent." Miféle provokáció? Nyilvánvaló volt, hogy Lloyd George szemében a provokációt a francia-szovjet paktum aláírása jelentette. Anglia rendkívül gyanakvóan fogadta ezt a szerződést. A britek számára nem okozott különösebb megdöbbenést az az esemény, hogy a német hadsereg újra bevonult Köln és Trier városába.
Baldwin miniszterelnök véleménye szerint mindössze annyi történt, hogy "Németország visszatért saját kertjébe." Lord Lothian ugyanígy vélekedett:

„Végül is a németek csupán újra birtokba vették saját házuk hátsó kertjét".

Az angol sajtó sem mutatott különösebb megdöbbenést. A történész Chastenet, aki a Francia Intézetnek is tagja volt, megfigyelte, hogy az összes lap, az imperialista Sunday Dispatch-tól a szocialista Daily Héraldon át egészen a nyugodt hangvételű Times-ig (a kommunista Daily Worker kivételével) arra törekedett, hogy a németek lépését jelentéktelen színben tüntesse fel. A főleg külpolitikai kérdésekkel foglalkozó Observer c. lapban Garvin egyenesen méltatta Adolf Hitlert.

Lloyd George kijelentette: „Számomra a terület újra felfegyverzése — még ha nem is törvényes lépés — teljes mértékben indokoltnak tűnik." Anthony Eden hasonlóan nyíltan fogalmazott: „Ezerből egy angol sem vitte volna vásárra a bőrét azért, hogy Franciaország mellé álljon a Rajna-vidékre való német bevonulás elleni lépésekben." Kelletlenül ugyan, de még maga Churchill is elismerte: „Ezek az állítások talán valóban az angol nép véleményét tükrözik".

Mi lesz Sarraut harcias rádióbeszédével? És Adolf Hitler hatalmas ágyúival, amelyek Strasbourgra irányulnak? És a Saar-vidékkel, amit azonnal vissza kell foglalni? És az apró, nyúlszemű Gamelin-nel? Anglia tényleg cserbenhagyja Franciaországot, amikor Adolf Hitler harsonái és a templomok harangjai Napóleon és Poincaré ősi hűbérbirtokának egyik végétől a másikig visszhangoznak?

A piperkőc hírében álló Anthony Eden az angol háborús uszító politikusok egyike volt. Aktív része volt abban, hogy 1939-ben a brit birodalmat belesodorják a Németországgal vívott önpusztító, öngyilkos háborúba. 1938-ban az európai béke ügyét támogató angol politika elleni tiltakozásul lemondott a kormányban

betöltött posztjáról, és csak 1940-ben tért vissza, amikor Anglia elkötelezte magát a háború mellett. Eden a háborút követően is befolyásos állami pozíciókat töltött be.

NEGYVENHATODIK FEJEZET
LONDON ÉS PÁRIZS ELLENTÉTE

Az angolokat Adolf Hitler három pontból álló javaslata sokkal jobban érdekelte, mint hogy a németek jogosan tértek-e vissza a Rajna vidékére. A javaslat a légierő csökkentésére, a megnemtámadási egyezményről való tárgyalásokra és mindenek előtt a huszonöt évre szóló kölcsönös békeegyezményre vonatkozott.

Ami a franciákat illeti, ők gondolkodás nélkül elutasították a javaslatot, hiszen szerintük a Rajna vidékén csak a francia katonáknak van joguk fegyvert viselni. Anglia láthatóan érdeklődést mutatott a német javaslatok iránt, és nem akarta, hogy ezek ismét elutasításra kerüljenek. Lord Philip Snowden, a nemzetközi konferenciák legaktívabb angol résztvevője kategorikusan kijelentette: „Noha Adolf Hitler korábbi békejavaslatait rendre elutasították, az angol nép ez alkalommal nem fogja engedni, hogy ez az utolsó javaslat is hasonló sorsra jusson."

A franciák jól ismerték az angolok gondolkodásmódját. Nagy-Britannia már a francia-szovjet paktum aláírását megelőzően világosan tudatta Laval úrral, hogy határozottan ellenzi az egyezményt. 1936. március 7-én, azon a napon, amikor a németek visszatértek a Rajna-vidékre, az angolok késedelem nélkül utasították párizsi nagykövetüket, hogy keresse fel a hivatalából éppen távozó miniszterelnököt, Sarraut urat, s nyomatékosan hívja fel a figyelmét: a francia kormány „ne tegyen katonai lépéseket anélkül, hogy Angliával tanácskozna." Ennél közvetlenebb figyelmeztetést nem is intézhettek volna a franciák felé.

Flandin, az új kormányfő másnapra találkozóra hívta Eden és Halifax angol diplomatákat, valamint Van Zeeland belga miniszterelnököt és Cerutti olasz képviselőt.
Flandin miniszterelnök először megdöbbentő bejelentésekkel próbálta lenyűgözni vendégeit: „Megfelelő haderővel rendelkezünk ahhoz, hogy rákényszerítsük a német hadsereget a szerződést megszegve elfoglalt területek elhagyására. A németek vérlázító módon megszegték a szerződést, ezért Franciaországnak elvitathatatlan joga van ahhoz, hogy cselekedjen. Nagy-Britannia kérését tiszteletben tartva informáltuk erről a
Nemzetek Ligáját, hogy a tanács haladéktalanul értesüljön a német szerződésszegésről. Ugyanakkor azonban katonai előkészületeket tettünk és teszünk az elkerülhetetlen beavatkozás érdekében. Franciaország nem csupán saját biztonságát szem előtt tartva cselekszik: célunk a versailles-i szerződés területi rendelkezéseinek biztosítása a jövőre nézve."

Anglia azonban mindössze néhány hónappal korábban dobta sutba a versailles-i szerződést, amikor haditengerészeti megállapodást kötött Adolf Hitlerrel. Az angolokat érthető módon zavarta, hogy a franciák ismét ezt a halott és eltemetett egyezményt ráncigálják elő koporsójából. Benoist-Méchin így kommentálja ezt: „Ez a fajta stílus pontosan az volt, amit az angolok a legkevésbé sem akartak hallani."

Flandin hencegésére a jelenlévő két angol hűvös dorgálással reagált. Eden: „Az angol kormány azzal bízott meg, hogy nyomatékosan szólítsam fel a francia kormányt arra, hogy ne tegyen olyan lépéseket Németországgal szemben, amelyek háborús veszélyhez vezethetnek."

Lord Halifax így szólt: „A Rajna-vidék visszafoglalása okozta ellentéteket tárgyalások útján kell rendezni. Őfelsége kormánya kész vállalni a közvetítő szerepét. Továbbá Adolf Hitler kancellár számos javaslatot tett, amelyek közül néhány érdemes lett volna a megfontolásra. Nem születhet döntés a Nemzetek Ligájának ülését megelőzően, mivel az ilyen döntésekkel kapcsolatban a brit parlament és a nemzet elengedhetetlennek tartja a Liga beleegyezését." Churchill szavait idézve: „A franciák angol szövetségesei késedelem nélkül lebeszélték

őket a katonai beavatkozásról". Az angolok már nem lehetséges kollaboránsként, hanem hűvös jéghegyként viselkedtek.

A belga miniszterelnök és az olasz küldött hasonlóan fagyos hangnemben juttatta kifejezésre véleményét. Kétségbeesésében Flandin alázatos könyörgésbe fogott, amivel a britek büszkeségére próbált hatni: „Amennyiben Anglia a tettek mezejére lép, Európa vezető államává válhat." De könyörgése süket fülekre talált.

Pierre Renouvin, a Sorbonne professzora a következő megjegyzést fűzte az eseményekhez: „Anthony Eden angol külügyminiszter hidegvére megőrzésére, valamint a jóvátehetetlen kezdeményezések elkerülésére szólította fel a francia kormányt." Március 9-én az angol alsóházban ugyanez az államférfi kijelentette: „A Rajna-vidék visszafoglalása megbocsáthatatlan tettnek minősül abban az értelemben, hogy megszegi a locarnói szerződést, ennek ellenére nem jelent veszélyt, hiszen a német kancellár felajánlotta a kölcsönös megnemtámadási egyezményt. A brit képviselőház azon a véleményen van, hogy a németek javaslata érdemes a megfontolásra." A liberális ellenzék ugyanezt a véleményt juttatta kifejezésre, és hozzátette, hogy a német indítvány „egyetlen ország területére sem jelent fenyegetést."

Néhány évvel később Churchill ismét felidézte honfitársai, a „laza angolok" — ahogy őket nevezte — véleményét: „Végül is a németek csupán saját területükre tértek vissza. Mit szólnánk ahhoz, ha minket, angolokat 10-15 évre kitiltanának Yorkshire-ből?"
A bizalmatlanságot a valóságtól elrugaszkodott, túlzó hírek is elősegítették. A dühtől tomboló párizsi sajtó bejelentette, hogy több tízezernyi német katona hatolt be a Rajna vidékére. Konkrét számot is említettek, méghozzá harmincötezret. Egyes lapok már hatvanezer katonáról számoltak be. A francia olvasók lelki szemeik előtt szinte látták, ahogy a német hadsereg betör Franciaországba. A 35-60 ezer, ragyogó bajonettekkel masírozó katona valójában mindösszesen négy zászlóaljat tett ki, ugyanis pontosan ennyi katona vonult be az első napon a Rajna vidékére, és kezükben tőrök helyett virágokat tartottak, amiket a német lányok dobáltak rájuk Trier és Koblenz városaiban. A többi az újságírók képzeletének szüleménye.

Az eseményeket követően maga Adolf Hitler is elismerte: „A Rajna vidékére történő bevonulást követő 48 óra életem leginkább embert próbáló időszaka volt. Ha a francia csapatok behatolnak a területre, behúzott nyakkal kellett volna visszavonulnunk, hiszen a rendelkezésünkre álló haderő még az ellenállás látszatát sem lett volna képes fenntartani."

A külföldi sajtó valójában Hitler malmára hajtotta a vizet, amikor a német katonák számát megszázszorozta. A Gamelinhez hasonló „bátor" férfiak oly mértékben pánikba estek a tízezerszámra érkező megszállók hírének hallatán, hogy kötelességüknek érezték kijelenteni: általános mozgósítás nélkül nem képesek szembeszállni a képzeletbeli ellenséggel. Az önbizalomban hiányt nem szenvedő Adolf Hitler gúnyt űzött a pánikhangulatból, és ennek fokozására felmentő seregek érkezésének hírét harangozta be. Később így nyilatkozott: „Vajon mi történt volna, ha nem én állok a Birodalom élén? Bárki más elveszítette volna a fejét. Kénytelen voltam valótlant állítani, és megingathatatlan konokságom és önbizalmam ismét megmentett. Azzal fenyegetőztem, hogy ha nem következik be enyhülés a nemzetközi kapcsolatokban, akkor hat hadosztályt vezérelek a Rajna vidékére, holott akkoriban összesen négy dandár állt rendelkezésemre."

Franciaország egyetlen alternatív lehetőségét a Nemzetek Ligájának konferenciája jelentette, amelyet a britek hívtak össze. Az ülés tervezett időpontja március 17-e, a helyszín pedig London volt. Paul Étienne Flandin miniszterelnök végül úgy döntött, részt vesz a konferencián. A nagykövetség épületében az első angol napilap, amit a kezébe nyomtak, a Times volt. A főcím ígéretesen hangzott: „Az újraépítés lehetősége". Ez a lehetőség azonban szöges ellentétben állt a franciák reményeivel. A l'Oeuvre különtudósítója, aki Flandin kísérőjeként érkezett a konferenciára, később a következőket írta: „Alig érkeztünk meg Londonba, megdöbbenéssel konstatáltam a fővároson végigsöprő franciaellenes hangulatot. Az alsóházban, ahová a következő napon szándékoztunk ellátogatni,

szinte divat lett a franciaellenesség. Mindenki ferde szemmel néz a franciákra, a Munkáspárt tagjait is beleértve. A Strand néven ismert főútvonalon az elhaladó autókon hatalmas poszterek láthatók a következő jelszavakkal: „Németország békét akar: Franciaország tegyen meg mindent a béke érdekében!" Egyesek hangneme szándékosan sértő volt. Az újságíró hozzáteszi: „Franciaország magára maradt, és az angolok hozzáállása miatt néhány francia küldött egyenesen visszautasítja a képviselők vagy a brit nagyiparosok meghívásait."

Nem volt hát senki Londonban, aki Flandin pártját fogta volna? Hiába próbálta meggyőzni Neville Chamberlain pénzügyi kancellárt, akiről Londonban köztudott volt, hogy hamarosan a kormány élére kerül. Chamberlain úrnak szomorú, dülledt szemei voltak. Hosszú orra és zuzmóra emlékeztető bajusza is szomorú látványt keltett. Erőtlennek érezte magát, hiszen a parlament és az angol nép ellenzett minden katonai beavatkozást. Stanley Baldwin leköszönőben lévő miniszterelnök udvariasan ugyan, de határozottan elismételte francia kollégájának: „Pontosan értem az angol nemzet akaratát: az angolok békét akarnak."

Flandin próbálkozásai falra hányt borsónak bizonyultak. A Nemzetek Ligája tizenhét éven át temetkezési vállalatként üzemelt, most pedig egy igen diszkrét temetési szertartást készítettek elő, ami négy napon át (1936. március 14-18.) tartott a londoni konferencia keretein belül. Az angol királyi udvarban magasztos szónoklatokat készítettek elő. Március i4-én azonban a német tábornokok már javában itták a Rajna és a Moselle vidéki fogadók száraz fehérborát. A nemzetközi küldöttségek négy napon keresztül csevegtek és szunyókáltak. Az üléseket egy ausztrál elnök felügyelte, akit láthatóan aggasztott az a lény, hogy egy porosz katona tartózkodhat a Strasbourgi katedrális tíz kilométeres körzetében.

Hogy a franciák által lenyelt keserű pirula kellemetlen ízét enyhítse, Anthony Eden egy utolsó erőfeszítést tett arra, hogy Németország „a Rajna-vidék visszafoglalását jelképesen értelmezze." Adolf Hitler megvető humorral válaszolt: „Milyen elbűvölő szomszédjaink vannak, megtiltanák, hogy bezárjam a saját ajtómat."

A Nemzetek Ligája konferenciájának utolsó napján Eden úr levonta a kiábrándító végkövetkeztetést: németek lépése nem fenyegeti a békét, ezért nem igényel olyan válaszlépéseket, amelyeket a locarnói egyezmény bizonyos esetekben előír. A Rajna-vidék visszafoglalása kétségtelenül szembeszegült Franciaország hatalmával, de az ország biztonságát semmilyen módon nem fenyegeti." Litvinov szovjet küldött a Times legfrissebb számát bújta, és láthatóan ügyet sem vetett az elhangzottakra. Benoist-Méchin a következőket mormolta magában. „Micsoda hiábavaló kijelentés! Adolf Hitlert nem szólították fel csapatai visszavonására. Szó sincs katonai beavatkozásról, megtorlásról vagy bármiféle szankcióról. Éppen ellenkezőleg: Németország elítélő véleményekre számított, és ennek ellenére kielégítő választ kapott."

Von Ribbentrop is részt vett a demokratikus kapcsolatok gyászszertartásán. Mivel minden küldött elmondta a maga hiábavaló mondókáját, a temetési szertartás végén Ribbentrop is szóra emelkedett, de az ő mondanivalója tartalommal is bírt. A nemzetközi konferencia szónoki emelvénye nyújtotta lehetőségeket kihasználva hivatalos közleménnyel fordult a világhoz:

Adolf Hitler kancellár számos javaslatot dolgozott ki és terjesztett elő a béke érdekében. Ezeket a javaslatokat rendre figyelmen kívül hagyták. Általános leszerelést javasolt, de indítványát lehurrogták. Ezután előterjesztette a kétszázezer főt számláló hadseregekre vonatkozó javaslatot, ami szintén süket fülekre talált. A haderő létszámát háromszázezerre emelve új javaslattal állt elő, de ezt is figyelmen kívül hagyták.

A légierő korlátozására vonatkozó előterjesztését sem fogadták el. 1935. május 21-i beszédében egy sor olyan intézkedést javasolt, amelyek Európa békéjét biztosították volna. A javaslatok közül mindössze egy került elfogadásra, méghozzá az angol-német haditengerészeti egyezmény alapjául szolgáló leszerelési terv. A birodalmi kancellár újra és újra békejavaslatokkal állt elő, és — ha

szabad így kifejeznem magam — a német néppel együtt remélte, hogy a francia-szovjet paktum nem kerül ratifikálásra.

Amikor a francia parlament a birodalmi kancellár javaslatait és figyelmeztetéseit figyelmen kívül hagyva szentesítette ezt a paktumot, a kancellár a német nép iránti kötelességeitől vezérelve levonta az egyetlen lehetséges következtetési: a Birodalom egész területén visszaállította a német önrendelkezés jogát. A német kormány döntését a következő tények fényében hozta meg.

Franciaország egyoldalú lépése révén a locarnói egyezmény szellemisége oly mértékben sérült, hogy az egyezmény a továbbiakban nem tekinthető érvényesnek.

A Franciaország és a Szovjetunió közötti új katonai szövetség következtében Németország kénytelen volt haladéktalanul élni azzal az egyetemes joggal, amely minden országnak biztosítja területe védelmét. A Birodalom kormánya éppen ezért kategorikusan elutasítja azokat az alaptalan vádakat, melyek szerint Németország egyoldalúan megszegte volna a locarnói egyezményt. Nem lehetséges megszegni egy olyan egyezményt, amelyet a másik fél bizonyos lépéseivel sárba tiport.

Senki nem szólt egy szót sem, és egy küldött sem akadt, aki Ribbentrop érveivel szembeszállt volna. Az ülést berekesztették. A küldöttek fejükre tették cilinderjeiket, és elhagyták az épületet.

Másnap a kölcsönös udvariaskodás kicsinyes diplomáciai játszmája úgy folytatódott, mintha mi sem történt volna. Eden külügyminiszter meglehetősen barátságosan fogadta Ribbentropot az irodájában, hogy „megvizsgálják, milyen mértékben lehetne helyreállítani a locarnói egyezmény még érvényben lévő cikkelyeit". Baldwin miniszterelnök szintén előzékenyen viselkedett. Úgy döntött, von Ribbentrop nagykövetet március 24-ére meghívja ebédre. Így lett a vádlottból megbecsült vendég.

A Rajna vidékén eközben hatalmas, kezükben virágcsokrokat tartó tömegek ünnepelték lelkesen Adolf Hitlert, aki a terület felszabadítójaként és uraként vonult végig a vidéken. Benoist-Méchin így ír ezzel kapcsolatban: „Megtörtént a lehetetlen, és Adolf Hitler győzedelmeskedett. Tábornokai tanácsának és diplomatái figyelmeztetéseinek dacára olyan versenyben vett részt, ahol a siker esélye 5:100 arányú volt, s nyert: 'Nos, kedves tábornok urak, kinek volt igaza? Pesszimizmusuk indokolatlan volt. Megmondtam, hogy Franciaország nem mer válaszlépéseket tenni.' Teljesen valószínűtlennek tűnő jövendölése valóra vált." Az amerikai antifasiszta író, William L. Shirer is elismerte: „Acélidegeinek köszönhetően Adolf Hitler lett a nap hőse."

A locarnói egyezmény a Nyugat számára törvényessé tette azokat a területszerzéseket, amelyek az I. Világháborút követő francia agresszió eredményeként valósultak meg. A német-lengyel határ pontos vonala azonban nyitott kérdés maradt. A képen balról jobbra Gustav Stresemann, Austen Chamberlain és Aristide Briand látható a locarnói tárgyalások során.

A Rajna-vidék lakosságának ünneplése nem volt elegendő. Adolf Hitler azt szerette volna, ha a német nép nem csupán akaraterejének mesterművét, a Rajna-vidék visszafoglalását, hanem kormánya eddigi működését illetően is kifejezésre juttatja véleményét. A Birodalom 45 millió szavazójához intézett kérdés a régi pártok és a szövetségi államok megszüntetését, a kommunizmus eltiprását, a társadalmi versenyt, sőt, még a pár hónappal korábbi Ernst Röhm ügyet is magában foglalta. A szabad és titkos népszavazásra bocsátott, rövid és tömör szöveg mentes volt az üres frázisoktól: „Egyetért ön a Birodalom Führerének az elmúlt három év során tanúsított tevékenységével?"

Az 1936. március 29-i eredmények minden európai államférfi teljesítményét túlszárnyalták: 44,411,911 német szavazó, vagyis a szavazók 98,8 százaléka voksolt igennel. Az előző népszavazáshoz hasonlóan most sem gátoltak meg senkit abban, hogy nemleges véleményt nyilvánítson. Ezt bizonyítja, hogy 540,211 német nemmel szavazott. Ez pontosan egynyolcada volt a tavalyi választásokon mért nemleges szavazatoknak. Nyolc hónap leforgása alatt az ellenzéki szavazók hétnyolcada Adolf Hitler oldalára állt. William Shirer, aki irigy tekintettel kísérte figyelemmel a népszavazást, szinten elismerte: „Miután a Birodalom egész területén alkalmam volt figyelemmel kísérni a szavazást, az a véleményem, hogy Adolf Hitler erődemonstrációját kétségtelenül a lakosság döntő többsége támogatta."

Párizs első számú Hitler-ellenes lapja, a l'Oeuvre csípős komorsággal jegyezte meg: „Mindenekelőtt az a benyomásunk, hogy Franciaországot mostantól olyan országnak tekintik, amelynek vajmi kevés befolyása van a nemzetközi politikában. Franciaország hagyta, hogy csendesen lecsússzon arról a színpadról, ahol most Németország veszi át a helyét."

Európa számára ez sajnálatos eseménynek bizonyult. Franciaországnak meg kellett

volna őriznie kiváló szellemiségéhez és dicső múltjához méltó pozícióját. A nyáj demokráciája azonban végzetes hatással volt az országra: az anarchia mindent elsöpört. Egy országban nem tartható fent a rend, és ami még ennél is fontosabb, nem valósulhat meg a fejlődés, ha csupán egy olyan parlament áll rendelkezésére, amelynek tagjait vakon, a törtetés és a mohóság alapján választják meg, valamint olyan kormányok vezetik, amelyek megalakulásuk után nem sokkal meg is buknak. Egy mesteri építőre van szükség, aki hatalmat gyakorol a nép felett, de hatalmával soha nem él vissza. Csak egy olyan vezető képes egy országot megfelelően irányítani, aki stabil és szakértő kormányt tud létrehozni, és elegendő idő áll rendelkezésére ötletei megvalósításához. Az ilyen vezető képes hosszútávra tervezni, hiszen munkáját nem akadályozzák egymással marakodó politikai pártok, akiket csakis saját kicsinyes és rövidtávú érdekeik foglalkoztatnak.

Még az olyan intelligens vagy ravasz államférfiak, mint Flandin vagy Laval sem tehettek semmit az önpusztító államrendszerrel szemben. Flandin még azon a tavaszon megbukott, és Lavalra is hamarosan ugyanez a sors várt, hiába kötött paktumot Sztálinnal. 1918 Franciaországa összeomlóban volt, és egy új Franciaország készült színre lépni.

NEGYVENHETEDIK FEJEZET
A DUCE LÁTOGATÁSA A FÜHRERNÉL

Blum francia miniszterelnök társadalmi és faji alapú gyűlölete azonnal lecsapott mindenre, aminek a legkisebb köze is volt a fasizmushoz, Adolf Hitler fasizmusa után Mussolini fasizmusát próbálta porrá zúzni, ami kifejezetten utálatos dolognak tűnt annak fényében, hogy a Duce korábban szocialista, a XX. század legtehetségesebb szocialistája volt. Mussolini időben felismerte, hogy a marxizmus, mely szunnyadó formájában szocializmusként, heveny állapotában pedig — az osztályharc dogmáján alapuló — kommunizmusként ismeretes, munkások tömegeit sarkallta teljesen hiábavaló harcra, s gazdasági anarchiába és politikai erőtlenségbe torkollott.

Ebben az esetben is tanulságos megfigyelni Mussolini fasizmusának hatalmas eredményei, valamint az 1936-os Francia Népfront mihaszna tehetetlenkedése közötti óriási különbségeket. Churchill egy alkalommal a következőket írta: „Ha olasznak születtem volna, fasiszta lennék." Az Olaszországban utazgató külföldi megfigyelők — politikai meggyőződésüktől függetlenül — kénytelenek voltak elismerni a Mussolini által elért eredmények nagyságát. A Duce méltóságot adott az olasz nép életének, egységet és büszkeséget a nemzetnek, és Augustus és Traianus korához hasonló, új birodalmat a nőstényfarkas évezredes Rómájának.

Blum hatalomra emelkedésének napjától fogva ostorozta Etiópia nemrégiben lezajlott megszállását, s a Nemzetek Ligáját megpróbálta rábírni arra, hogy különféle szankciókkal sújtsa Olaszországot azért, mert a Duce 1935-ben meghódított egy igen elmaradott országot.

Olaszországból a termőföld hiánya miatt évtizedeken át milliók kényszerültek külföldre vándorolni. Volt olyan esztendő, amikor 4-500,000 olasz hagyta el hazáját. Mussolini ahelyett, hogy a korábbi demokrata politikusok gyakorlatát követve tétlenül figyelte volna, ahogy nincstelen honfitársat milliói szállnak fel zsúfolt teherhajókra, hogy New York, Caracas vagy Buenos Aires nyomornegyedeiben kezdjenek új életet, elhatározta: földet biztosít nekik, hogy végre képesek legyenek megkeresni kenyerüket. A terjeszkedés célpontja Etiópia volt. 1935-ben az ország területének háromnegyede műveletlen föld volt. A kormányzatot áthatotta a korrupció, az emberek éheztek, és virágzott a rabszolga-kereskedelem. Ötven évvel később Etiópia visszatért természetes állapotába, amit soha nem látott mértékű éhínség követett. Mussolini, a reális szemléletű szocialista nem akarta népét gyárakba kényszeríteni, ezért mezőgazdasági munkát is biztosítani akart az olaszoknak. A Földközi-tenger másik oldalán, Szicíliával szemben található Líbiában már sikerrel megvalósította elképzeléseit. Az ókori Róma századokon át a Szajnától a Gangeszig, valamint a Dunától a Nílusig a kultúra és a gazdasági fejlődés megteremtője volt. Róma hagyományaival teljes mértékben összhangban állt az a törekvés, hogy az olaszok

távoli partvidékekre vigyék el a civilizáció áldásait, jólétet teremtsenek, s az őslakosokat megmentsék az anarchiától és az éhségtől.

Vajon mi felháborítót talált Blum úr abban, hogy az olaszok keményen dolgoznak mindennapi kenyerükért, s ugyanakkor ezt a bennszülötteknek is biztosítják? Izrael népének, királyainak és prófétáinak történelme nem más, mint öncélú és erőszakos hódítások hosszú sorozata, melynek során a meghódított népeket a felelősséget mindig készséggel magára vállaló Jehova nevében hányták válogatás nélkül kardélre.
Nincs még egy nép a világon, amelynek szentírásai hemzsegnének a népirtással való dicsekvéstől. Izrael felemelkedését a történelem során vérrel, méghozzá gyakran ártatlanok vérével írták. A Biblia a meghódított népeknek a Mindenható nevében történő lemészárlásának legmegdöbbentőbb felsorolása, mintha csak az Úr személyesen jelölte volna ki Izrael tizenkét törzsét arra a nemes feladatra, hogy az egész világot saját kétségbevonhatatlan uralmuk alá hajtsák.

A Nyugat demokratikus államainak sem lehetett okuk panaszra annak fényében, hogy előszeretettel gazdagodtak meg idegen népek kifosztása révén.

Mussolini hatalomra kerülését megelőzően az összes nagyhatalom fegyverek segítségével jutott gyarmatokhoz és idegen területekhez (az angolok Írországban és Délkelet-Ázsiában, a franciák Algériában és Tonkinban, az amerikaiak pedig az Antillákon, a Fülöp-szigeteken, Mexikóban, Közép-Amerikában, sőt, még a csendes-óceáni térségben is). Egyedül Olaszországnak nem adatott meg a jog ahhoz, hogy amikor olaszok milliói voltak kénytelenek Amerika felé venni az irányt, hogy megélhetést találjanak, olyan szabad területeket vegyen birtokba, ahol addig barbarizmus és zsarnokság uralkodott.

Egy igaz szocialista elsőként törekedne arra, hogy a szegénységtől fuldokló tömegeknek a megélhetéshez szükséges földet biztosítsa. A XX. század korai éveinek szégyene volt az a gyarmati rendszer, amely néhány kiváltságos ország számára tartotta fent a világ javait. A kevesebb, mint harmincezer lelket számláló Belgium elfoglalta a Kongó hatalmas vidékét, miközben olaszok milliói utaztak éhesen és kétségbeesetten az embertelen metropoliszok felé. Ennek a ténynek minden becsületes szocialistát fel kellett volna háborítania. A szociális érzékenység csak akkor tekinthető hitelesnek, ha az egész világra kiterjed. A marxista pártok azonban önző módon saját országaik számára harcolták ki a szabad vadászati jogot. Az Internacionálé értelmét veszítette, és csupán egy dal volt, amit harsányan énekeltek a gyűlések végén. A marxizmus antiszociális elkorcsosulásához nagy mennyiségű ideológiai gyűlölet is társult, s ez különösen akkor nyilvánult meg, amikor Olaszország 1935-1936 táján terjeszkedésbe fogott.

Az olaszok esete kiválóan példázza a politikusok nemzeti érdekeik és ideológiai türelmetlenségük kapcsán megnyilvánuló fanatizmusát.

1935. október 30-án, hat hónappal Blum és szocialista Népfrontja franciaországi hatalomra kerülését megelőzően Mussolini elhatározta, hogy Etiópiát az olasz birodalom részévé teszi. Etiópia Afrika ősi vidéke, lakói egykor Salamon és Sába királynőjének mitikus leszármazottai voltak, akik jelentős szerepet kaptak az ókori világ fantáziájában. Ezt a területet Sztrabón és Ptolemaiosz is feljegyezte a térképeken, méghozzá Aksum néven. A vidéket ért szerencsétlenségek hosszú évszázadokra nyúltak vissza. Az áttért zsidók, keresztények és muzulmánok előszeretettel mészárolták egymást ezen a vidéken, miközben virágzott a rabszolga-kereskedelem.

Ezt követően portugál családok telepedtek le Etiópiában, de nem sokáig maradtak, ugyanis lemészárolták őket. A jezsuiták — akik mellékállásban kalózkodással is foglalkoztak — megtérítettek egy helyi kiskirályt, majd úgy gondolták, ha már ott vannak, miért ne maradnának, de hamarosan nekik is menekülniük kellett. Az országban hemzsegtek a hatalméhes uralkodócskák. Egyikük, akit Kassa néven ismer a történelem, 1855-ben szerényen a „királyok királya" címet adományozta magának.

A kapitalista Nyugat már egy ideje fente a fogát erre a távoli vidékre. Az angolok, akik mindig élen jártak, amikor saját érdekeikről volt szó, villámgyorsan bevonultak Etiópiába. Az imperialisták és a nagytőkések ebben az időszakban a Szuezi-csatornával voltak elfoglalva, aminek munkálatai bennszülöttek tízezreinek életébe kerültek. Minden ország igyekezett seregeket küldeni erre a gazdag és hasznos területre: a franciák Obock és Dzsibuti, az angolok pedig Aden közelében állomásoztak. A törökök Harar városát foglalták el.

Az éppen aktuális „királyok királyát" Meneliknek hívták. Tartott a nagyhatalmaktól, ezért a gyengékkel szövetkezett. Ezen alapelvet szem előtt tartva a politikai értelemben véve újszülött Olaszországnak adta Eritreát, valamint protektorátust státuszt biztosított az olaszoknak az egész ország felett, Toszkána és Kalábria földművesei épp hogy elkezdték a parlagon heverő földeket művelni és utakat építeni, amikor a hálás Menelik aljas módon lemészároltatta őket. Ez 1898. március elsején történt Aduwában. Olaszország nem felejtette el ezt a tragédiát. Eközben a franciák és az angolok, egymás szenvedélyes ellenfelei erőteljes ármánykodásba kezdtek.

Az utolsó „ras", vagyis „királyok királya" a közismert Ras Tafari volt. 1930-ban felvette a Haile Selassie nevet. Ő volt a híres „négus". Igyekezett a civilizáltság látszatát kelteni, ezért harminc szenátort és hatvan képviselőt nevezett ki, akiknek a világon semmi dolguk nem volt, de a lényeg, hogy a demokrácia egy újabb országot hódított meg. A négus a genfi Nemezetek Ligájának palotájában szoknyanadrágban, esernyővel a kezében jelent meg. Üzleti útja igen gyümölcsöző volt, hiszen rezidenciájában rengeteg kincset halmozott fel. Színarany csillárai egyenként majdnem harminc kilót nyomtak.

Az Aduwából visszatérő olaszok a szomszédos Eritrea gyarmati vidékén telepedtek le, de továbbra is sóvárgó szemekkel figyelték azt a földet, amelytől megfosztották őket. Élettér híján arra gondoltak, miért ne foszthatnák meg trónjától ezt a középkori „királyt"? A franciák és az angolok talán nem taszítottak le trónjukról húsz uralkodót Tunisz, Rabat, Algéria, Madagaszkár és Kína vidékein? Ezek az uralkodók éppen úgy koronát viseltek, mint a négus, aki azonban velük ellentétben brutálisan szétzúzta népe törzseit, akik ezek után a Kék-Nílus északi területein szóródtak szét.

A cézárok és pápák Olaszországa húsz évszázadon át civilizációt, rendet és hatékonyságot teremtett a távoli vidékeken. Mussolinit csak dicséret illeti azért, hogy folytatni akarta az ősi hagyományt, és egyes primitív népeket a civilizáció útjára szándékozott terelni. Az ősi Róma magas szintű munkamorálja és kultúrája csak áldást hozott volna ezeknek a népeknek.

Az olasz fasizmus azonban nem hozhat jólétet és stabilitást az elmaradott afrikai törzseknek. A fasizmus — legyen szó Addis Ababáról, Romáról vagy Berlinről — csak és kizárólag káros államforma lehet, amelyet tűzzel-vassal irtani kell. Laval sajátos, humorral kevert cinizmusával úgy próbált megegyezésre jutni Mussolinival, hogy óvatos hangvételű egyetértéséről biztosította gyarmatosító szándékait illetően. Sámuel Hoare brit külügyminiszterrel együttműködve, félig-meddig titokban dolgozta ki a megegyezés „zseniális és alaposan átgondolt" tervét.

A látszat megőrzése elégedettséggel töltötte el a genfi politikusok szívét. Mussolini valóban megkapta, amit akart: az afrikai Eritreában található területek mellé megkapta a Tigris-folyó vidékét, Szomália területe a kétszeresére nőtt, s Etiópiát a négus névleges uralkodása mellett olasz „gyarmati zónának" minősítették. A négus gyakorlatilag semmiféle hatalommal nem rendelkezett, s Laval jól tudta, hogy kénytelen lesz elfogadni az új feltételeket. A két összeesküvő — Laval és Hoare — felismerte, hogy Etiópia ügyében nem tehetnek semmit, hiszen a németellenes Olaszország barátsága sokkal fontosabb a négus rabszolga-kereskedői által szerzett profitnál. Laval angol kollégájával egyetértésben már ki is dolgozta a Nemzetek Ligája elé terjesztendő javaslatot: „Az Egyesült Királyság és a francia kormány fel fogja használni befolyását Genfben, hogy Őfelsége Haile Selassie császárt elismerjék, s Etiópia déli részét a Nemzetek Ligája a gazdasági terjeszkedés Olaszország számára

fenntartott zónájának minősítse."

A ravasz terv azonban nem vált be. Hoare törekvéseit megtorpedózta egy antifasiszta, Hitler-ellenes londoni tisztségviselő, aki értesítette a tervekről Párizs egyik hevesen Mussolini-ellenes lapját. Ez a lap főként az angol-francia megegyezés körüli sajtóbotrányokkal foglalkozott. Három nappal később a párizsi L Oeuvre megjelentette a javaslat szövegét, s ezzel alá is aknázta a terv megvalósulását. A párizsi napilap tulajdonosa (Raud) szégyentelenül jelentette ki: „Egyre több példány fogy a lapból, és engem ezen kívül más nem érdekel." Hoare ezt követően kénytelen volt lemondani, amit másnap meg is tett. Pár nappal később Laval követte példáját.

Amikor Blum beköltözött a francia minisztertanács elnökségi rezidenciájaként működő Matignon-palotába, Mussolini csapatai éppen Addis Ababa városába vonultak be. Ez volt a négus, pontosabban az egykori négus birodalmának fővárosa. Senki nem gondolta volna, hogy Olaszország hat hónap leforgása alatt képes ilyen elsöprő erejű győzelmet aratni. Etiópia hatalmas, vad és egyenetlen felületű ország volt, ahol a Digna, a Gouma és a Dedgian hegycsúcsai 3-4000 méter magasan nyúltak az égbe. A vidéken található természeti akadályok rosszabbak voltak, mint amelyekkel Hannibál és Napóleon nézett szembe az Alpokon való átkelés során. Mindenhol veszélyes szakadékok meredeztek, utak pedig egyáltalán nem voltak, csupán alig látható ösvények. Addis Ababa felé egyetlen járható főút vezetett. A nemzetközi antifasiszta sajtó szívesen gúnyolódott Mussolinin, amiért hazájától távol hosszú éveket szán az etiópiai kaland megvalósítására.

Néhányan úgy vélték, tervei véghezviteléhez legalább hat-hét évre lesz szüksége. Voltak, akik húsz esztendőt jósoltak. Az viszont nyilvánvaló volt, hogy ha nem viszi gyorsan sikerre az ügyet, kudarc vár rá. A világ összes imperialistája és baloldali politikusa, akiket néha anyagi érdekek, néha a közös gyűlölet egyesített, azzal a céllal gyűlt össze Genfben, hogy a genfi egyezmény XII. cikkelye értelmében szankciókat foganatosítson Olaszországgal szemben.

Mussolini csupán nyolc napja látott hozzá tervei gyakorlati megvalósításához, amikor 1935. október 11-én megszavazták a szankciókat. Ha Mussolininak nem húsz, hanem pusztán egy-két évre lett volna szüksége ahhoz, hogy eljusson Etiópiába, a nemzetközi blokád akkor is minden bizonnyal gúzsba kötötte volna, és kénytelen lett volna feladni a küzdelmet. Mussolini 1935. október 3-án versenyt futott az idővel, amikor négy hadosztállyal vonult be északról (Eritrea) és délről (Szomália) Etiópiába. A britek bármelyik pillanatban megállíthatták volna a Szuezi-csatornánál, ahol logisztikai egységeivel, katonáival, lőszerével, felszerelésével és motorizált egységeivel áthaladt. Mussolini a biztonság kedvéért hatalmas készleteket halmozott fel. A háború elhúzódása esetén azonban készletei kimerültek volna, és nem lett volna lehetősége ezek pótlására.

Olaszország és az afrikai partok között jelentős méretű angol flotta állomásozott, és ezek a hadihajók csak a parancsra vártak. Ez volt a legnagyobb angol hadiflotta, amj a Földközi-tengeren valaha összegyűlt: a flotta 124, összesen több mint 400,000 tonna súlyú hadihajóból állt.

A Duce zseniális érzékkel látott keresztül terveiken. Az 1935-ös stratégiai szabályokkal ellentétben majdnem teljesen motorizált hadjáratba fogott. Olasz teherautók és páncélozott járművek ezrei érkeztek a helyszínre, valamint száz tankot is hadba állítottak. Egy utak nélküli országban ez a fajta stratégia őrültségnek számított. Mussolini azonban motorizált haderő híján túl későn érkezett volna a helyszínre, és soha nem lett volna képes átkelni az előtte elterülő 400 ezer négyzetmérföldnyi területen. Sikerét nem csupán a motorizált egységeknek köszönhette.
Az ókori cézárok leszármazottjaként újra felfedezte azt a stratégiát, amelyet a római légiók előszeretettel alkalmaztak: utakat építettek saját maguk számára.

A világ csodálkozással értesült arról, hogy félmillió főt számláló seregében százezer munkás is található. A menetoszlopok élén munkások és kőművesek alkotta hadosztályok meneteltek, kezükben ásókkal, csákányokkal, fejszékkel és dinamitrudakkal. Az Indus-folyóig elhatoló Nagy Sándorhoz méltó munkások voltak

a hadjárat igazi hódítói. A szükséges követ hegyekből robbantották ki, s így alkották meg azt a több száz mérföldnyi, tartós alapanyagokból épült utat, amely nem süppedt be a tankok és a teherautók súlya alatt, és az afrikai trópusi esőzésekkel és a forrósággal is dacolt. Hegyeken kellett felkapaszkodniuk, és néha 2,700 méter magasban kellett utat vágniuk maguk előtt.

A támfalak gyakran több száz méter hosszúságúak, és húsz méter magasak voltak. Ezek a hősies emberek harminchat órán át dolgoztak egyhuzamban, hátukon pedig 230 köbméternyi építőanyagot cipeltek a közel 3,000 méter magas Termeber-hágó csúcsára, hogy a motorizált egységek eljussanak Addis Ababáig. A hadjárat során kiválóan megmutatkozott az oldasz munkások bátorsága és kitartása. Hétköznapi hősiességük nélkül az etiópiai hadjárat nem valósulhatott volna meg. Mussolini érdeme az a zseniális ötlet, hogy az ókori rómaiak mintájára kőművesek nyissanak utat a harcosok számára.

Az etióp seregek ráadásul több katonát — félmillió főt — számláltak, mint Mussolini csapata, és a négus további egymillió harcost volt képes mozgósítani. Az etióp bennszülöttek híresek voltak a csatában tanúsított vadságukról. Bátran, de szervezetlenül harcoltak. Az ész mindig legyőzi a nyers erőt. Haile Selassie-nek csupán hordák álltak a rendelkezésére. Mussolini zseniális és újszerű tervet eszelt ki. Egyik emberének sem kellett gyalog haladnia az embert próbáló terepen, hiszen a gyalogságot is teherautók szállították (néha egyszerre ezer). A dragonyosok és a lándzsások előtt páncélos egységek haladtak.

Az olasz légierő az ellenállás központjait bombázta. Az egységek koordinálását tökéletesen működő rádiórendszer biztosította. Az etióp törzsek ezzel szemben bátorságuk ellenére sem álltak a helyzet magaslatán. Fegyverzetük igen szegényes volt, rádiókkal és tankokkal pedig egyáltalán nem rendelkeztek. Légierejük mindössze néhány szedett-vetett repülőből állt, amit angol kereskedők adtak el nekik igen borsos áron. A tökéletes utánpótlási rendszer feltétlen szükségessége beindította Mussolini
képzeletét: a csapatok mellett teherautó-konvojok haladtak, amelyek 45 tonnányi élelmiszerkonzervet szállítottak.

A másik szenzációs újítás vígjátékba illő ötletet valósított meg. Azért hogy a csapatok friss húshoz jussanak, Mussolini parancsára a repülőgépek élő ökröket borjakat és malacokat engedtek le ejtőernyőn a magasból. A trópusi vidéken elengedhetetlen a vízkészlet biztosítása, és az olaszok nem számíthattak arra, hogy útjukat friss folyók fogják szegélyezni. Minden nap 75 vízszállító teherautó, összesen hetvenezer liternyi vízmennyiséggel kísérte a sereget. A katonák napi vízadagja egy litert tett ki.
Miközben a fantáziátlan genfi politikusok vég nélküli vitáikat folytatták az Olaszországgal szembeni szankciókról, Mussolini serege egyre gyorsabban haladt Addis Ababa felé. Genfben azzal akarták célja elérésében megakadályozni, hogy országát megfosztják a nyersanyagoktól és az utánpótlástól. Mussolini hadjáratának gyorsasága és a győzelembe vetett hite hamarosan lelohasztotta a Nemzetek Ligája antifasisztáinak lelkesedését. A szankciók kétségtelenül lehetetlenné tették, hogy Olaszország fegyvereket, lőszert és a hadiiparhoz szükséges alapanyagokat vásároljon, Mussolini azonban tudta, hogy ha nem késlekedik, akkor készletei elegendőek lesznek, és nem kényszerül importra.

Azért, hogy Mussolini Olaszországát megfosszák a külföldi valutától, az olasz termékek exportját is szankcionálták. Németország azonban gyorsan kapott a lehetőségen, hogy az olaszok kedvébe járjon, és előkészítse a megbékélést: a szankciók ellenére kereskedett Olaszországgal. A nemzetközi szankciók bűzlöttek a képmutatástól. Végül az embargó egyedül az alumíniumra korlátozódott, amit azonban Olaszország nagy mennyiségben állított elő.

A szankciók közül csak a petróleumszállítási tilalom akadályozhatta volna meg Mussolini terveit, mert az ország ennek valóban híján volt. Az Egyesült Államok azonban nem tartozott a Nemzetek Ligájához. Az amerikai iparmágnások nagy üzletet szimatoltak, így Olaszország szabadon jutott hozzá a petróleumhoz. A kezdetben sziklaszilárdnak tűnő szankciók pár hónap alatt papírvékonyságúra halványultak.

Benito Mussolini egészen 1935-ig Hitler ellenségének számított, mivel tartott attól, hogy a németek Ausztria irányában kezdenek terjeszkedni. A szövetséges hatalmak reakciója az olaszok etiópiai gyarmatositasára és az európai terjeszkedési tervekre Mussolinit és az egész olasz fasizmust a nemzetiszocialista táborba terelték. Az 1937-ben készült képen Hitler és Mussolini együtt ülnek egy autóban.

A szankciók végül két dologhoz vezettek. Mussolini tíz éve a szövetségesek pártját fogta, de miután képmutatásuk és önzésük hatására kiábrándult belőlük, elfordult tőlük, és csatlakozott Adolf Hitler táborához, amelyet egészen addig ellenséges tekintettel figyelt. A fenyegető szankciók miatt Mussolininak gyorsan meg kellett valósítania etiópiai terveit, ezért a hadiösvény megnyitása érdekében nagy mennyiségű bombát volt
kénytelen ledobatni az ellenállás központjaira. Ennek következtében etiópok tízezrei veszítették életüket, akik mind megmenekültek volna, ha a Ducénak hagyják, hogy seregeivel nyugodtan haladhasson át ezen a zűrzavaros országon, ahol a négus csupán gyenge és kétséges hatalommal bírt, s ahol az olasz kezdeményezések az egész lakosság javát szolgálták volna. A világ érdeke az volt, hogy Mussolini tervei támogatásban részesüljenek, Genfben ennek ellenére aljas eszközökkel igyekeztek — hiábavalóan — szabotálni minden lépését.

Etiópia egyes területei nyíltan szembeszegültek a négussal, mint pl. Goggiam, ahol mindennaposak voltak a négus birodalmának egyik különleges bevételi forrását képezd rabszolgavadászatok. Goggiam uralkodója mélyen megvetette a négust. Az olaszok Gondar városának elfoglalása után egy puskalövés nélkül vonultak be erre a területre. Árnyékban is negyvenkét fok volt, amikor a katonák elérkeztek ahhoz a csodaszép tóhoz, ahonnan a Kék-Nílus ered. Egy másik etióp uralkodó, Taffari tábornok is kifejezte a négussal szembeni ellenérzéseit. A négus, a királyok királya, akit az érzékeny lelkű genfi politikusok oly nagy becsben tartottak, Addis Ababa főterén korbácsoltatta meg a tiltakozó uralkodót, majd arra kényszerítette, hogy rongyos női ruhákba öltözve vonuljon végig az utcákon. A négus, aki vitézül jeleskedett az emberek megkorbácsoltatásában, sokkal kevésbé volt bátor, amikor az olasz csapatok megjelentek. Az olasz hadjárat kezdete óta a színét sem látták. Ki sem mozdult a palotájából. Egy hónappal a hadjárat befejezése előtt is csak azért merészkedett elő, hogy szégyenszemre eliszkoljon és a hegyekben rejtőzzön el. Csak 1936. május elsején

jelent meg ismét Addis Ababa városában, méghozzá azért, hogy vagyonát magához vegye, és kíséretével együtt különvonattal Dzsibutiba szökjön. Ezen a napon a világ megpillanthatta azoknak a személyeknek az igazi arcát, akiknek kedvéért a genfi manipulátorok majdnem elpusztították Olaszországot.

Genfben Etiópiát csodás, demokratikus államként festették le. A valóságban ezzel szemben oly mértékű sötétség és civilizálatlanság uralkodott, hogy a négus is elmenekült, mielőtt országa valódi arculata annak teljes durvaságában feltárult volna. Az olaszok 1936. május elsején történt bevonulását megelőzően Addis Ababa városa a gyilkosok és tolvajok harcmezeje volt. Benoist-Méchin így ír erről:

A várost anarchia és terror uralta. A bennszülöttek közötti leszámolásokat és az emberöléseket már nem is tartották számon. Az egész várost kifosztották és lerombolták. A fosztogatás első célpontja a Császári Palota volt. A jelentős aranytartalékot tároló kincstárat több ízben megrohamozták, majd a rablók egymást gyilkolták halomra a zsákmányon való osztozkodás során... Az a néhány fehér, aki a városban élt, a mészárlásoktól való félelmében a konzulátusokon keresett menedéket. Az abesszinok gyűlölete ezután a követségek ellen fordult, így ezeket az épületeket el kellett barikádozni, és gyakorlatilag erődökké váltak. Az utcákon valóságos embervadászat folyik, és a fehérebb bőrű járókelőkre irgalmatlanul lecsapnak.

Ilyenek voltak valójában a genfi demokraták kis kedvencei, akikért a genfi úriemberek a fasizmus iránti elvakult gyűlöletüktől vezérelve az egész Nyugat békéjét sodorták veszélybe. Ennek következtében Mussolini, akit mértéktelenül felháborított, hogy akiket eddig barátainak vélt, ki akarják éheztetni Olaszországot, Adolf Hitler felé fordult.

A hab a tortán az volt, hogy az angolok, akik az uszító Eden külügyminiszterrel az élen elszántan támogatták az Olaszország elleni szankciók bevezetését, és a genfi konferencián követelték, hogy minden eszközzel akadályozzák meg, hogy az olaszok eljussanak Addis Ababáig, most segítségért könyörögtek a bevonuló olasz katonákhoz. Arra kérték őket, hogy minél gyorsabban foglalják el a várost, és mentsék meg az ott tartózkodó angolokat. Benoist-Méchin így folytatja beszámolóját:

Május negyedikének reggelére a helyzet oly mértékben aggasztóvá vált, hogy Sir Sidney Barton angol miniszter kollégái és a diplomáciai testületek nevében segítségkérést intézett Badoglio marsallhoz, s arra kérte, hogy minél gyorsabban vonuljon be a városba.

Ugyanezen a délutánon a britek könyörgését megmosolygó olasz katonák puskáikat lazán, a szíjnál fogva vonultak be az egykori négus fővárosába. Május kilencedikére az olasz egységek összegyűltek a területen. Róma ismét egy birodalmat mondhatott magáénak. Mussolini jogosan díszíthette zászlóit az ókori vesszőnyaláb ősi jelképével. Az eddig nagyon ostobán viselkedő demokratáknak észbe kellett volna kapniuk, és helyrehozni az okozott kárt, mégpedig úgy, hogy mielőbb rendezik az olasz-angol-francia kapcsolatokat. Azok az angolok, akik kevésbé voltak heves vérmérsékletűek, mint a marxista Blum, s akik számára a tények minden rangnál többet jelentettek, végre megértették, hogy nagyon rossz úton haladnak. Maga Churchill is elismerte:

Őfelsége kormánya meggondolatlanul vett pártfogásába egy — az egész világot érintő — ügyet. Anglia ötven nemzet élére állt, s kedves szavakkal igyekezett jobb belátásra bírni őket... Politikánkat régóta az a vágy irányítja, hogy egyes erőteljes szemléleti irányzatoknak megfeleljünk, de ezek a vélemények saját országunkban ütötték fel a fejüket, s nem számolnak az európai valósággal. Olaszország elidegenítése teljes mértékben felkavarta a kontinens nyugalmát, de Abesszínia számára semmiféle hasznot nem hozott.

Anglia végül kelletlenül elismerte az olasz birodalmat, de mire 1938-ra megtették ezt a lépést, már túl késő volt.

Ami a marxista Blumot illeti, aki még jól is jöhetett volna ki az ügyből, hiszen

csak abban a hónapban került hatalomra, amikor Etiópia meghódítása befejeződött, ő ennek ellenére továbbra is Olaszország esküdt ellenségeként viselkedett. Mussolininak nem maradtak illúziói. Amikor A.M. Bertrand interjút készített vele, ahogy előzőleg Adolf Hitlerrel is tette, a Duce így felelt: „Mit vár tőlem, mit mondjak egy francia újságírónak? Éppen most ajándékozták meg magukat egy olyan kormánnyal, amelynek elsődleges célja a fasizmus elleni harc. Ha önöknek harc kell, hát harcoljanak-"
Majd kissé higgadtabban így folytatta: „Elég jó viszonyban van a jelenlegi francia vezetőkkel ahhoz, hogy tolmácsolja nekik az üzenetemet? Igen? Akkor mondja meg Leon Blumnak, hogy én Franciaországot az ő kormányától függetlenül kezelem." Felidézve saját szerepét abban, hogy Olaszország 1915-ben belépett a háborúba, hozzátette:

Olaszország az én közbenjárásomra lépett be a háborúba Franciaország oldalán... Szeretem az önök hazáját, és ezért kész vagyok konkrét ígéretet tenni önöknek, amiért cserébe elvárok valamit, Hetvenkedésük és gyengeségük révén hagyták, hogy a németek újra elfoglalják a Rajna-vidéket. A németek meg fogják erősíteni ezt a területet... Az olasz haderő segítségével Piemonton átkelve védelmükbe vehetik Csehszlovákiát, és ez az utolsó lehetőségük. Én önökkel együtt fogom védelmezni Csehszlovákiát, önök cserébe segítenek nekem megvédeni Ausztriát. Máskülönben nem szabhatunk gátat a németek közép-európai hódításának. Mondják el ezt Blumnak. Ha egyetért velem, már holnap aláírhatjuk a megállapodást.

Nyilvánvaló, hogy Mussolini az elutasítások és az inzultusok ellenére még Etiópia meghódítása után sem döntötte el, hogy Adolf Hitler oldalára áll. Úgy látta, érdemes még egy lehetőséget adnia a szövetségeseknek, ezért felajánlotta nekik a segítségét. Blum megvetéssel utasította vissza az ajánlatot. Még arra sem vette a fáradságot, hogy hűvösen, diplomáciai úton reagáljon Mussolini javaslatára. A francia külügyminisztérium egyik magas rangú tisztviselőjét, Massiglit bízta meg azzal, hogy közölje Olaszországgal az ajánlat elutasításának okait. A demokratikus mellébeszélés iskolapéldája: "Egyedül Blum úr választási ígéretei, amelyeket a Narbonne-i szocialistáknak tett, akadályozzák meg abban, hogy az ajánlatot megfontolja." Az ember legszívesebben elsírná magát. Hogy lehet valaki ilyen szűklátókörűén fanatikus? Képes valaki Európa békéjét feláldozni azért, hogy néhány Narbonne-i szavazó kedvében járjon? Mégis ez történt.

A szavazók irányában tanúsított hízelgés ezen a napon rekordot döntött. Az antifasiszták gyűlölete kifinomult ragyogással tündökölt. Benoist-Méchin a következő szavakkal zárja sorait: „Az ügy ezen a ponton meg is állt, és nem került többet szóba."
A Duce ajánlata — reményeivel ellentétben — nem teremtett békés légkört, sőt, a baloldali pártok egyenesen felbőszültek rajta. A párizsi sajtó dühödten fröcsögött Mussolinira, aki a mérhetetlen rosszindulat láttán végre levonta a megfelelő konzekvenciákat.

Úgy ítélte meg, hogy a franciáktól nem sok jóra számíthat, ezért a személye ellen intézett támadásokra egyre hevesebb szavakkal reagált. Miután Franciaország, Anglia és az Egyesült Államok nem fogadta el a feléjük nyújtott kezet, Mussolininak nem maradt más választása, mint a felé az ország felé fordulni, amely e vészterhes órán segítséget ajánlott neki. A pálfordulás 1936. október 24-25-én kezdődött, amikor Ciano gróf olasz külügyminiszter Berchtesgadenbe és Berlinbe látogatott, hogy „eszmét cseréljen" a Führerrel.

Antifasiszta gyűlöletétől indíttatva Blum egy rendkívül fontos szövetségestől fosztotta meg Franciaországot. Az Anschluss órájában Párizs zárt határt talált ott, ahová húsz éven át szabad bejárása volt.

Leon Blumot, Franciaország első zsidó miniszterelnökét a Francia Népfront, vagyis a francia kommunisták és a baloldali kapitalista politikusok szövetsége állította az ország élére. Ez a szövetség a német nemzetiszocializmus eszméje által életre hívott francia nemzeti mozgalmak ellenlábasaként jött létre. A sors fintora, hogy Blum kormányának anti-nacionalista politikája vezetett a francia hadsereg meggyengüléséhez, s nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a németek 1940-ben

elfoglalták Franciaországot.

NEGYVENNYOLCADIK FEJEZET
LEON BLUM, A FASIZMUSGYŰJTŐ

A spanyol Frente Popular gazdasági és társadalmi értelemben véve éppen olyan csúfos kudarcot vallott, mint a francia Népfront. 1931-1936 között a kezdetben rózsaszín, később vérvörös spanyol köztársaság meglepő hatékonyságról tett tanúbizonyságot a templomok felégetése (Malagában egyetlen éjszaka 32 templomot égettek porig) és ellenzékiek százai meggyilkolása (élükön a jobboldal vezetőjével, Calvo Solelóval) terén. A munkások azonban hiába várták, hogy a marxizmus javít életükön. A demokrácia öt éve alatt csak nyomorúságot sikerült teremteniük. A Carillo nevű nyomdász, a kommunista párt későbbi vezetője naponta két pesetát keresett, amikor a zűrzavart megelégelő Franco tábornok támadást indított a nagyszájú, de vérszomjas és tehetetlen „köztársasági" kormány ellen.

1936. július 18-án véres harcok törtek ki. A spanyolokat a polgárháború aktuális helyszíne alapján kényszerítették bele egyes csoportokba. Testvér testvér ellen, idealista idealista ellen fogott fegyvert, mivel mindkét táborban voltak nemes lelkű idealisták. A Frente Popular háborúja egy év leforgása alatt a Szovjetunió háborújává vált. A moszkvai tankok, repülők és politikai komisszárok már 1937-ben irányításuk alá vonták a köztársaság területét.

Nem felel meg a valóságnak az az állítás, hogy Adolf Hitler már kezdettől fogva Franco mellett állt. Tény, hogy Mussolini az első hónapban tíz teherszállító repülőt bocsátott Franco rendelkezésére Dél-Afrikában. Adolf Hitler azonban kezdetben úgy döntött, kimarad az eseményekből. Franco egészen addig nem is kérte Hitler segítségét, amíg Barcelona, Valencia és Bilbao városait el nem árasztották a Szovjetunióból és Blum Franciaországából származó fegyverek.

Adolf Hitler első ízben Bayreuthban, a hatalmas Wagner-fesztivál során fogadta a spanyol Caudillo (vezér) követeit. Órákon át mérlegelte a probléma sarkalatos pontjait, mielőtt úgy határozott, hogy rendkívül értékes, de korlátozott támogatást nyújt Francónak (a spanyolok segítségére siető német egységek Franco haderejének mindössze egy százalékát tették ki). A spanyol marxisták által elkövetett atrocitások ismertetése (8,600 papot és apácát mészároltak le, gyanúsítottak tízezreit végezték ki tárgyalás nélkül, és rengeteg embert a török janicsárokat megszégyenítő kínzásoknak vetettek alá), valamint a francia Népfront Hitler-ellenes blokkját támogató Szovjetunió dél-európai katonai terjeszkedésének veszélye győzte meg Hitlert arról, hogy a harcok kezdete után pár héttel meghatározott számú repülőt és egy tankot vezényeljen Franco Spanyolországába. A legénység összesen néhány ezer emberből állt. Mindezt higgadtan tette meg, mintha a számára túlságosan klerikálisnak és konzervatívnak tűnő antikommunista kormány támogatása mellett valódi háborús övezetben történő kiképzést akart volna biztosítani új hadereje számára.

Az Adolf Hitler nyújtotta támogatás eltörpült a szovjetektől és a francia marxistáktól érkező, vörös tengerként hömpölygő katonai utánpótlás, valamint a Nemzetközi Brigádok néven ismert, kegyetlen kommunista harcosok seregei mellett. Nekik köszönhető, hogy a Frente Popular ilyen hosszú időn át állta a sarat. 1936 novemberét követően a külföldről érkező önkéntes segítségnyújtás mentette meg a kommunista Madridot. Néha váratlanul más irányból érkezett segítség a Frente Popular számára. Ennek köszönhetően láthatta a világ, ahogy Verdier bíboros, Párizs érseke épp oly lelkesen támogatta a spanyolok vörös köztársaságát, mint a külvárosi csibészek.

A főpap kenetteljesen kijelentette: „Kétségtelen, hogy a köztársaság győzelme megfosztja majd a spanyol egyházat néhány ősi előjogától, ennek ellenére az egyház helyzete meg fog szilárdulni."

Sztálin érdeke azt diktálta, hogy a spanyol háború elhúzódjon, és utat nyisson a kommunizmus és a hitlerizmus közötti végső leszámolás előtt. Sztálin számára a spanyolországi mészárlás személyes küzdelemnek minősült. Az ő kedvéért lelte halálát a spanyol baloldal félmillió szegény ördöge. Három éven keresztül

tartotta a Frente Populart a víz felszínén, mivel stratégiája ezt diktálta. Az eltelt időszak alatt azonban saját zsebét sem felejtette el megtölteni: Madrid a Spanyol Bank összes aranyát Sztálinra bízta, és a privát széfekben rejlő ékszerek is szovjet kézre kerültek. Az elrabolt értékekből egy gramm sem került vissza Spanyolországba. Sztálin számára az egyes országok csupán gyalogok voltak a sakktáblán. Érdekei szerint használta őket egymás után, vagy éppen egymás ellen.

Mohósággal párosuló kegyetlenségét nem is igyekezett véka alá rejteni. Egy Párizsban, 1936. szeptember 8-án rendezett ebéd során Sztálin egyik küldöttje cinikusan így szólt Franciaország legelőkelőbb zsidójához: „Látja, Rothschild úr, olyannyira gyűlöljük Németországot, hogy egy nap képesek leszünk szövetségre lépni vele, hogy az egyébként döntésképtelen franciák és az angolok háborút indítsanak ellene, és helyettünk pusztítsák el."

Ez így is történt. Egyedül Sztálin érdekét szolgálta, hogy az európai népek 1939-1945 között egymást irtották. A Szovjetunió volt a spanyol köztársaság legfőbb hadiszállítója, s ez tette lehetővé a borzalmas mészárlás három évnyi elhúzódását. Ez a mészárlás a polgárháború végső kimenetelétől függetlenül csakis az ország kivéreztetéséhez vezethetett. Sztálin pontosan erre a konfliktusra vágyott, ami pár hónappal a II. Világháború kitörése előtt ért véget, amikorra mindkét fél oly mértékben kimerült, hogy megnyílt az út a kommunisták előtt, hogy fél Európát az uralmuk alá hajtsák.

A nemzetközi háború lehetősége a legkevésbé sem töltötte el félelemmel a — saját szavaival élve — „marxista és zsidó" Léon Blumot, aki fajgyűlölete érdekében kész volt feláldozni Franciaországot és egész Európát. Egyetlen zsidó Berlinben történő letelepedése sokkal fontosabb volt számára, mint a Beauce vagy Narbonne vidékeiről származó földművesek, hiszen végtére is ők csak franciák voltak. Blum közvetlenül és közvetett módon hatalmas mennyiségű felszerelést juttatott el a Frente Popular számára, különös tekintettel a katonai repülőkre, amelyekben maga Franciaország is hiányt szenvedett. Később, amikor már nem volt ajánlatos szembeszállni a Nemzetközi Felügyelőbizottsággal, Blum egy hatalmas, Spanyolország felé tartó hadianyag-készletet szállító szovjet hajóflottát francia felségjelzéssel látott el. A hajóknak titkos kikötőket tartottak fent Bordeaux közelében. A szovjet hadianyagot teherautók százai szállították tovább Spanyolország felé, anélkül, hogyha rakományt bárki átvizsgálta volna. A francia kommunista vezér, Maurice Thorez fia kétségbevonhatatlan tényekkel bizonyította ezt az eseményt.

Maga Gamelin tábornok is elismerte, hogy a francia Népfront és a spanyol Frente Popular a szovjetekkel kollaborált: „Kétségtelen, hogy a különféle országokból, főleg Oroszországból érkező hadianyag Franciaországon keresztül jutott el Spanyolországba. Hiába működött egy ún. Nemzetközi Felügyelőbizottság, feltehető, hogy a polgári hatóságok — nyilvánvalóan titkos parancsokat követve — szemet hunytak az események felett."

Az együttműködés azonban nem csupán a spanyol Frente Popular számára küldött fegyverekre korlátozódott. Annak ürügyén, hogy a németeket megakadályozzák abban, hogy spanyol földön megvessék a lábukat, a francia Népfront előkészítette katonai intervenció pontos terveit. Adolf Hitlernek eszébe sem jutott volna Spanyolországot elfoglalni, az olaszok pedig még Franco győzelme után is gondosan ügyeltek arra, hogy az Ibériai-félsziget egyetlen négyzetméterét se tapossák olasz katonák. Az intervenciós tervek szerint a francia csapatok a Baleár-szigeteken és Marokkóban szálltak volna partra, ahogy ez a Nemzetvédelmi Bizottság 1938. március 16-i ülésének hivatalos és titkos jegyzőkönyvéből kiderül. Az ülés elnöke Blum volt. A jegyzőkönyvet egyébként Gamelin tábornok közű Servir címen megjelent visszaemlékezéseiben.

Tömören nagyjából a következők hangzottak el: Léon Blum, a tanács elnöke szólal fel: „Milyen módon avatkozhatnánk be a spanyolországi eseményekbe? Hogyan adhatnánk ultimátumot Franco tábornoknak azt illetően, hogy ha huszonnégy órán belül nem hagy fel az idegen erők támogatásával, akkor Franciaország jogot formál arra, hogy saját belátása szerint cselekedjen, és a szükséges mértékben

beavatkozzon az eseményekbe?"
Gamelin tábornok, a nemzetbiztonság parancsnoka így válaszol: „Ehhez a játszmához egymillió emberre van szükségünk. Nem számoltunk a délnyugati mozgósítással."
Paul Boncour külügyminiszter: „Milyen hatással lenne Spanyolországra a spanyol Marokkó ellem hadművelet? Elegendő lenne a kormányerők megmentéséhez?"
Gamelin tábornok: „Egy ilyen hadművelet nagy mértékben befolyásolná az ellenség katonai morálját, valamint fontos, központi területek birtokába kerülnénk."

A francia tábornok, Blum katonai jobb keze a spanyol kommunisták és a szovjet ügynökök támogatása érdekében készen állt arra, hogy háborút indítson Marokkó ellen. Gamelin még azt is hozzáfűzte, hogy „a hadművelet Algéria részleges mozgósításával járna." Mintha Marokkó nem volna elég, Gamelin és Blum az algériaiak mozgósítását is tervbe vette. A francia Népfront tehát hadműveletet tervezett a Földközi-tenger partvidékén a spanyol Népfront megsegítése céljából.

Paul Boncour francia külügyminiszter tudni szerette volna, hogy milyen tényeket kell számításba venniük a Baleár-szigetek elleni hadművelet során. Darlan altengernagy, a haditengerészet parancsnoka azt felelte, hogy ez a kiterjedi hadművelet egy hadosztálynyi szárazföldi egység részvételét igényelné.
Léon Blum, a bizottság elnöke erre megkérdezte, hogy katonai intervenció nélkül is lehetséges volna-e a spanyoloknak nyújtott támogatás fokozása. Gamelin tábornok azt válaszolta, hogy ehhez le kellene szerelni a francia haderőket, és elég nagy kockázattal járna, hiszen a spanyol kormányerők nem képesek az irányításra.

Az, hogy Blum Népfrontjának seregei mégsem szálltak partra Marokkóban vagy a Baleár-szigeteken, nem annak köszönhető, hogy nem akartak csatlakozni a spanyol Népfront egységeihez, hanem annak, hogy a francia hadvezetés szakértői szerint a spanyol köztársasági erők „nem voltak képesek az irányításra."

Daladier hadügyminiszter a következő kérdést tette fel: „Hogyan reagálnának a németek és az olaszok arra, ha Franciaország beavatkozna a spanyolországi eseményekbe?"
Léon Blum is hasonló kérdést tett fel: „Vajon ezt háborús oknak tekintenék?"
Légér külügyminisztériumi főtitkár válasza: „Ehhez kétség sem férhet."
Daladier: „Egy ilyen katonai beavatkozás azzal a kockázattal járna, hogy egyedül maradnánk Németországgal és Olaszországgal szemben, s csupán a meggyengült Oroszország segítségére számíthatnánk. Nagy-Britannia támogatására semmiféle garanciánk nem lenne."
Ezek a harcosok nem voltak híján a bátorságnak, csupán a módszerekkel kapcsolatban merültek fel bizonyos kétségeik.

A megbeszélés végén Gamelin hivatalos jegyzetet (11. D.N.) adott át a tanácsnak, amelyet a jegyzőkönyvhöz csatoltak. A jegyzet a franciák esetleges marokkói és Baleár-szigeteki hadműveletével kapcsolatban várható német és olasz válaszlépések súlyos veszélyeit taglalta.

A jegyzet főbb pontjai a következők: 1. haditengerészeti kockázatok: számolni kell az ellenséges hajók számára elérhető haditengerészeti támaszpontokkal. 2. a légi hadviselést illető kockázatok: a spanyol területen állomásozó katonai repülők nagy erejű és nagy távolságú küldetésekre képesek. 3. a szárazföldi hadviseléssel kapcsolatos kockázatok: az ellenség fenyegetheti a pireneusi határt, ezért szükségessé válhat a védelmi erők összevonása.

Nem kétséges, hogy Gamelin és Blum egy percig sem utasította el a francia seregek észak-afrikai és mallorcai partraszállásának lehetőségét a spanyol köztársaságpártiak megsegítése érdekében. Ahogy azonban a három német zászlóalj 1936-os bevonulása a Rajna-vidékre halálra rémítette a francia hadvezetést, a két katonai főparancsnoknak most is inába szállt a bátorsága, amikor felmerültek azok a kockázati tényezők, amelyeket az vont volna maga után, ha a franciák Franco Spanyolországának afrikai vagy európai területein katonai hadműveletekbe kezdenek. Gamelin utolsó mondatai igen sokatmondóak: „Nem tartom elégségesnek, ha csupán megtorló jellegű hadműveletekbe bocsátkozunk, amelyek jelentős haderők

egy helyben tartását igényelnék. Ebben a helyzetben végül közvetlen beavatkozásra kényszerülnénk az ellenséges támaszpontok elpusztítása végett, ami a félsziget különféle pontjain indított, összevont hadműveletekkel járna."

Érdemes figyelmet szentelni az olyan kifejezéseknek, mint „támaszpontok elpusztítása", „közvetlen beavatkozás" és „összevont hadműveletek". A fenti idézetek egytől-egyig a Nemzetbiztonsági Tanács 1938. március 15-i ülésének másnapra elkészült jegyzőkönyveiből, valamint a hozzácsatolt jegyzetből származnak. Ezeket maga Gamelin látta el kézjegyével, és saját könyvében jelentek meg. (Servir, II. kötet, 322-331. old.)

Hogyan fenyegethette a francia Népfront Franco iránti marxista gyűlöletétől indíttatva Marokkót, a Baleár-szigeteket, sőt, az egész félszigetet „partraszállással" és „összevont hadműveletekkel"? Hogyan folytathatott ennyire agresszív politikát, kockáztatva, hogy „a Rio de Oro vidékétől a Levant partjáig" háborús helyzetet idéz elő? 1936-ban még nem is voltak abban a helyzetben, hogy védekező jellegű politikát folytassanak. Ez 1940-ben világosan ki is derült. Vannak, akik számára a „cél szentesíti az eszközt" elve alapján a csalás és a provokáció elfogadható politikának minősül, amennyiben a végeredmény pozitív.

A spanyol Népfront tevékenységének kimenetele azonban teljes mértékben negatív volt. A Franco elleni intrikák semmivel sem jártak több sikerrel, mint a Mussolini elleni ármánykodások. Egyedüli eredményük az lett, hogy a Duce és a Caudillo a Harmadik Birodalom felé fordult. Blum személyesen segédkezett a német és olasz tekintélyelvű államok antimarxista szövetségének létrejöttében. Ezen felül ő lökte Mussolinit Hitler karjaiba.

Az a politikai, társadalmi és gazdasági széthullás, amit Blum 1936 májusától kezdve Franciaországnak okozott, a hadseregre nézve is katasztrofális következményekkel járt. A hadianyaggyárak termelése jelentősen csökkent. Összeomlott a frank, így szinte lehetetlenné vált a szükséges alapanyagok külföldről történő beszerzése. Ifjú tisztek ezrei veszítették el lelkesedésüket. Parancsnokaik az egyre erősödő antimilitarista ármánykodás célpontjaivá váltak. Gamelin megdöbbenéssel mesélt el egy esetet, ami akkor történt, amikor a Franciaországba látogató lengyel államfővel ült egy autóban: ‚Amikor Ridz Smigly tábornok társaságában elhagytuk Párizst és kelet felé indultunk, az autóból kipillantva gyakran láttunk embereket, akik az öklüket rázták felénk. Egyáltalán nem éreztem magam nyugodtnak."

Blum eltökélte, hogy szabotálni fogja a genfi tárgyalásokat. Adolf Hitler és a fasizmus iránt érzett gyűlölete mindennél előbbre való volt. Választási győzelmének első napjaitól kezdve titokban azt sugallta a francia hadseregnek, hogy ha a kormány beszáll a genfiek „játszmájába", az csupán taktikai manőver lesz. Gamelin szinte naivan ismerte el: „Valójában ravasz módszerről volt szó, de ez saját diplomáciánk részéről is elmondható. Szükség volt arra, hogy hozzáállásunk ne lassítsa le fegyverkezési törekvéseinket. Másrészről pedig azzal, hogy nem csupán a leszerelést, hanem fegyverzetünk korlátozását illetően is határozottan ragaszkodtunk a hatékony nemzetközi felügyeleti rendszerhez, amiről közben jól tudtuk, hogy a náci Németország el fogja utasítani, elkerültük a megegyezés kockázatát."

Világos: a franciák javaslatának valódi célja a megegyezés szabotálása volt, ahogy ezt Gamelin sem rejtette véka alá: „Javaslatunk egyszerre volt őszinte [sic!] és ravasz, feltéve, hogy a közvélemény nem vette készpénznek azt, ami csupán politikai játszma volt."

Ha a Harmadik Birodalom mégis megváltoztatja véleményét, Blum és Gamelin képesek lettek volna elfogadható magyarázatot adni arra, hogy miért csapták be a francia népet? Sok mindent lehet mondani 1936 Németországáról, de az a tény kétségbevonhatatlan, hogy majdhogynem naivan hajlottak a Franciaországgal való megbékélésre. Noha a „szocialista és zsidó" Blum kereken elutasította Schacht miniszter javaslatát, párizsi látogatása során Rundstedt tábornok, a német hadügyminiszter megkísérelte a Népfrontot átható háborúszomját csillapítani,

ezért elküldte Németország legkevésbé náci beállítottságú hadvezetőjét, Beck tábornokot, hogy találkozzon Gamelin-nel. Beck volt az személy, akit 1944 júliusában kivégeztek az Adolf Hitler elleni merényletben való részvételért. Beck minden tőle telhetőt megtett azért, hogy a tárgyalás eredményes legyen: „A német hadsereg vezetőségének nevében biztosítom önt, hogy eszünk ágában sincs háborút indítani Franciaország ellen. Önök biztosak abban, hogy egy ilyen konfliktus esetén Franciaország nyerne, szerintünk pedig Németország, de ez természetes, így gondolkodik egy jó katona. A két ország közötti háború — végkimenetelétől függetlenül — Európa és az európai civilizáció romlását idézné elő. Egy francia-német háborúból egyedül a bolsevisták profitálnának."

Németország párizsi katonai attaséja, Kühlenthal tábornok hasonló igyekezettel próbált Gamelin lelkére beszélni: „Németország és a Führer nem akar háborút Franciaországgal. Az ellenségeskedésnek vége közöttünk, nem táplálunk gyűlöletet egymás iránt." Majd az új konfliktus gondolatát illetően csüggedten tette hozzá: „Ha Németország és Franciaország a tűz martalékává válik, Oroszország szépen előlép a háttérből, ahol addig türelmesen várakozott."

Blum és Gamelin „politikai játszmájának" történelmi bizonyítékai a mai napig fellelhetőek. Ez világosan kiderül a Nemzetvédelmi Bizottság 1937. május 19-i, szintén Blum elnöklésével tartott ülésének hivatalos jegyzőkönyvéből, amelynek vázlata a 418 DN3 számot viseli. A legfontosabb részeket az alábbiakban olvashatjuk:

Edouard Daladier nemzetvédelmi miniszter: „Mindannyian egyetértünk abban, hogy Franciaország fegyverzetét nem csökkenthetjük addig, amíg az elfogadott javaslati terv teljes mértékben meg nem valósul."
Delbos külügyminiszter: „A brit kormány attól tart, hogy a fegyverkezést támogató álláspontunk hátráltathatja az újrafegyverkezést, ha elterjed a híre annak, hogy közel a leszerelés időpontja."
Blum bizottsági elnök: „Érdekünk azt diktálja, hogy az ügyet (a hamis leszerelést) a lehető legnagyobb mértékben támogassuk, figyelve arra, hogy a gyakorlatban soha ne valósuljon meg."
Pétain marsall: „Ha a mai napon felajánlanánk a fegyverzetkorlátozást Németországnak, azonnal igent mondana rá, hiszen ezzel óriási előnyökhöz jutna."
Edouard Daladier nemzetvédelmi és hadügyi miniszter: „Németország elérte hatalma csúcspontját, mi azonban utolérhetjük és megelőzhetjük, ahogy ez már bizonyos területeken meg is történt."
Pétain marsail: „A fegyverkorlátozást nem érdemes szóba hozni addig, amíg Anglia és Franciaország a maximális haderőmennyiséget el nem érte."
Léon Blum: „Ez elengedhetetlen feltétel."

Megbeszélésük tömören a következőket foglalta magába: a franciák minden erejükkel fegyverkezni kezdenek, miközben ravasz és képmutató módon a leszerelést támogatják, hiszen jó előre tudják, hogy a leszerelési tárgyalások valódi szándékaiknak megfelelően „soha nem eredményeznek konkrét megoldásokat."

A francia Népfront azonban sem 1936-ban, sem később nem jutott túl az üres szólamok szintjén. A sztrájkok, a munkaórák csökkenése, valamint a hadianyagipar hanyatlása pontot tett a titkos üléseken cinikusan hangoztatott, harcias tervek végére.

Gamelin, aki a baloldal döntésképtelen bábja, egy jellemtelen közszolga volt, teljes mértékben hitelét veszítette. Pierre Renouvin így ír erről: „Gamelin szétszórt és gyenge. Kényelmesen érzi magát a bizonytalanságban." Legközelebbi kollégái magas katonai körökben (ahol az arany ketrec felér egy szentségtartóval) szokatlan kegyetlenséggel köszörülték rajta a nyelvüket.

Bauffre, akit később tábornokká neveztek ki, és mindössze két lépésnyire dolgozott Gamelin irodájától, a következő szavakkal jellemezte Gamelin-t: „Parancsnokaink elsődleges feladata a papírmunka volt... Egyedüli tehetségük a tunyaságban rejlett." Zeller kapitány, aki az ellenállás vezető alakjaként szerzett magának hírnevet és Párizs kormányzója lett, kevésbé volt tapintatos: „Ismeri Gamelin tábornokot? Nos, ő egy tökfilkó." Adolf Hitler hadseregében az

ezredesek negyven, míg Franciaországban hatvanévesek, a tábornokok pedig tíz évvel idősebbek voltak.

Pétain tizennégy, Weygand három esztendővel az 1870-es háború előtt született. Göring marsall azonban, a félelmetes Luftwaffe atyja mindössze negyvenkilenc éves volt, amikor Blum hatalomra került. Hogyan akarta Franciaország egy igazi háború során megállni a helyét? A hetvenkedés és a provokációk nem elegendőek a normandiai partraszálláshoz.

Blumot ez kevéssé aggasztotta, ő ugyanis mindenekelőtt Moszkva támogatásában bízott. Úgy gondolta, hogy a francia-szovjet paktum majd kihúzza a csávából. Ha kenyértörésre kerül a sor Adolf Hitlerrel, a Kelet hatalmas kommunista seregei majd rátörnek Berlinre. A többi a cseh szövetségesek dolga. Ez azonban nem volt ennyire egyszerű. Milyen katonákból állt a hatalmas szovjet hadsereg? És ha a helyzet úgy hozza, hogyan fognak beavatkozni a harcokba?

Ezek a kérdések már 1936-ban eszébe kellett volna, hogy jussanak egy olyan személynek, aki valóban felelősséget érez Franciaország jövője iránt. Blum azonban marxista-sémita gyűlöletétől vezérelve ügyet sem vetett ezekre a kérdésekre, A közelgő események azonban válaszokat követeltek.

Mihail Tuhacsevszkij szovjet marsall, a korai kommunista mozgalom egyik alakja vezette a támadást Lengyelország ellen a bolsevik forradalom idején. A szovjet csapatok 1920 júliusában vereséget szenvedtek. Sztálin riválisaként azzal vádolták, hogy összejátszott a német kormánnyal, ezért 1937-ben, a nagy katonai tisztogatások kezdetén kivégezték. Az orosz kormány később azt állította, hogy a marsallt a német kormánytól származó, hamis információk alapján, tévedésből végeztették ki.

NEGYVENKILENCEDIK FEJEZET
HITLER ÉS TUHACSEVSZKXJ

Hitler pontosan annyira tartott Tuhacsevszkij képességeitől, mint Sztálin. Tuhacsevszkij katonai lángelmeként egymagában sokkal nagyobb veszélyt jelentett Németország számára, mintha egymillió muzsik jelent volna meg hordákba verődve Königsbergnél. Egy ilyen kiváló katonai vezető nélkül a hatalmas szovjet hadigépezet csupán madárijesztőnek lett volna jó.

Tuhacsevszkij irányítása alatt azonban a szovjet hadsereg gyorsan működőképessé és legyőzhetetlenné vált. Ez a hadsereg nézett szembe az 1936-ban még igen sebezhető Wehrmachttal, amit abban az időben kezdtek el újjáépíteni.

Tuhacsevszkij révén Hitler teljes katonai struktúrája kártyavárként omolhatott volna össze.

Hitler elsődleges aggálya az ifjú szovjet marsall személye volt, hiszen ő gyorsan képes lett volna megsemmisítő csapást mérni Németországra. Ez a Tuhacsevszkij ezerszer értékesebb katona volt, mint a katonai hadvezetés bábjai, pl. Gamelin, akit csillogó kitüntetései és hiúsága miatt a Reichswehr régimódi vezetői oly nagyra becsültek.

Az orosz generalisszimusz kezét nem kötötték elavult stratégiák: világosan és messzire látott. Jó ideje ismerte Németországot, hiszen az 1. Világháború során hadifogságba esett, ahonnan három ízben szökött meg, és gyalog, az éj leple alatt vágott át a Birodalmon. Minden alkalommal elkapták, és végül a visszaesőknek fenntartott ingolstadti erődbe zárták. Cellatársa egy francia égimeszelő volt, aki hosszú lábaival úgy nézett ki, mint az Eiffel-torony kepivel a fején. Az orosz ifjú gyorsabban megjárta a katonai ranglétrát, mint a francia de Gaulle, akinek húsz évet kellett várnia arra, hogy katonai elméleteire felfigyeljenek.

Az 1917-es bolsevik forradalom élete legnagyobb lehetőségét kínálta fel Tuhacsevszkijnek. Leninnek gyakorlatilag alig voltak kadétjai. Tuhacsevszkij annak ellenére, hogy arisztokrata ősöktől származott, és a cár seregének ifjú tisztje volt, gyorsan átpártolt az új rezsimhez: „A cári rendszer halott, és soha nem éled fel többé". A német-szovjet békekötés révén hazakerüli Oroszországba. Mivel fejel hajtott a vörös csillag előtt, azonnal ezredesi rangot kapott majd hamarosan generálissá nevezték ki. Ez a szovjet Napóleon rendkívüli tehetségről tett tanúbizonyságot. Egy katonai alakulat vezetésével bízták meg, majd kisvártatva Szibériában Kolcsakot, a Kubán-vidéken pedig Gyenyikint győzte le. 1920-ban majdnem elfoglalta Varsót, amikor villámcsapásként tört ki Minszkből. Egyedül Sztálin komisszár irigy szabotázsa akadályozta meg győzelmét, aki megfosztotta Tuhacsevszkijt azon két sereg egyikétől, amelyekkel körbe akarta venni a várost, és így Landberg felé kellett vennie az irányt. Tuhacsevszkij könnyűszerrel meghódíthatta volna Lengyelországot, és egészen Németországig eljuthatott volna, ahol a kommunisták az egész ország területén heves lázadásokat szítottak.

Az oroszok azokban a hónapokban egész Európát felfalhatták volna. A józan ésszel rendelkező európaiak e kaland után felismerhették volna, hogy valójában ki voltak szolgáltatva a szovjetek támadásának.

Weygand és de Gaulle Varsóba sietett. Azért küldték őket lóhalálában Párizsból, hogy megmentsék a lengyeleket. Abban a hitben tértek vissza Franciaországba, hogy puszta jelenlétük és bölcs katonai tanácsaik késztették menekülésre a szovjeteket.
Tuhacsevszkij visszavonulása azonban csupán taktikai nehézségeknek volt köszönhető. Hatékonyabb koordináció segítségével az oroszok pár héttel később már Berlin alatt állhattak volna. Az öntelt és elvakult európaiak képesek voltak azt hinni, hogy örökre becsapták a kaput a szovjetek előtt.

Miután Németország vesztesen került ki az I. Világháborúból, Tuhacsevszkij

titokban még öt alkalommal tért vissza Németországba.

A szovjet rezsim titkos katonai megbízottjaként — ahogy később kiderült — egy részről azzal vádolták, hogy felvállalta a német kommunisták esetleges puccskísérletének vezetői szerepét. Viktor Alexandrov és Raszkolnyikov szovjet nagykövet szavait idézzük: „1923-ban egyike volt annak a hatfős különleges csoportnak, amelyet Pjatakov vezetett. A németországi bolsevik forradalom győzelme esetén ő töltötte volna be a német Vörösórség parancsnoki tisztségét. A csoport az Unter den Linden 7. szám alatt, a szovjet nagykövetség épületében vert tanyát."

Tuhacsevszkij később, 1926-1932 között több alkalommal a Reichswehr hivatalos vendégeként tért vissza Németországba.

A Reichswehr ebben az időszakban a Szovjetunióval kacérkodott, a szovjetek pedig a távoli orosz földeken titkos gyakorlóterepeket bocsátottak a német katonák rendelkezésére. Tuhacsevszkij nem csupán tehetségével, hanem veleszületett udvariasságival és a francia szalonokhoz méltó kulturáltságával is lenyűgözte vendéglátóit. Egyik nagymamája francia volt. Nemesi családból származott, s egyik felmenője Berlin helyettes kormányzója volt a XVIII. században.

Egyes németek túl büszkének és magabiztosnak találták A német hadvezetők közül Guderian tábornokkal tartotta fent a legszorosabb kapcsolatot, aki már akkoriban is meg volt győződve a nagyszámú egységekbe rendeződő páncélos haderők hatékonyságáról. Ezt később Hitler a katonai stratégia egyik alapkövévé tette.

Tuhacsevszkij nem felejtette el Guderian szavait, s ezeket később a Birodalom ellen fordította. E tekintetben évekkel megelőzte a Führert, akinek figyelmét akkoriban még a párt választási propagandája kötötte le.

Tuhacsevszkijnek 1935-ben nagy mennyiségű tankból álló támadó haderő állt rendelkezésére, mely méretét tekintve három év alatt megtízszereződött: az első húsz zászlóaljból kétszáz lett, s ezek a zászlóaljak később dandárokká, hadosztályokká és páncélozott alakulatokká fejlődtek.

A szovjet légierő hasonló tempóban erősödött. A Szovjetunió 1934-re már három repülő alakulattal büszkélkedhetett.

1936-ra a Tuhacsevszkij rendelkezésére álló haderő kétmillió embert számlált. Sztálint nyugtalanította, hogy van egy személy, aki ilyen hatalmas erő fölött rendelkezik a Szovjetunióban, és Hitler hasonlóan veszélyesnek találta a fiatal katonai vezetőt. Tuhacsevszkij, aki egyelőre csak a szovjet hadsereg vezetője volt, de egy nap talán a szovjet állam parancsnokává is válhatott volna, pár hónap alatt bezúzhatta volna Berlin kapuit, különösen annak fényében, hogy köztudottan támogatta a Birodalom elleni háborút.

Hitler tisztában volt az ifjú hadvezér képességeivel és szándékaival, ezért nem akarta megvárni, hogy ő tegye meg az első lépést.

Tuhacsevszkij 1937 előtti kijelentéseiben gyakran előfordult a „megelőző jellegű háborúhoz történő folyamodás" kifejezés.

1936-ban a következő szavakkal fordult Jegorov nevű kollégájához: „A helyzet kifejezetten kedvező számunkra. Vizsgáljuk meg a tényeket! Az év végére a Harmadik Birodalom mindössze három páncélos alakulattal rendelkezik majd, amelyeket csupán könnyű fegyverzettel és középméretű tankokkal szereltek fel. A legutóbbi német katonai parádé során a külföldi megfigyelők első ízben láthatták egy teljes páncélos alakulat felvonulását. Az alakulat a hármas számot viselte. Minden jel arra mutat,
hogy ha Hitlernek négy vagy öt alakulata lenne, akkor a negyediket vagy az ötödiket vonultatta volna fel..."

„Haditermelésünk statisztikáiról most nem kívánok szót ejteni. Hadd folytassam: 1937-ben a német katonai alakulatok száma alig éri majd el a tizennégyet,

Franciaországnak és Csehszlovákiának ezzel szemben együttesen harmincöt alakulat fog a rendelkezésére állni. Saját hadseregünk adatait ismét kihagynám a felsorolásból. Felmerül a kérdés: mire várunk még? Abban reménykedünk, hogy idővel a haderők aránya egyre kedvezőbbé válik számunkra?"

Jegorov marsall a következőképpen összegezte az elhangzottakat: kérdés felvetésének hangsúlya arra utal, hogy Tuhacsevszkij elvtárs nem mondana nemet egy megelőző jellegű háborúra."

Tuhacsevszkij habozás nélkül vágta rá: „Előbb vagy utóbb úgyis kénytelenek leszünk harcba szállni egymás ellen. Ennek fényében miért ne indítsuk meg a háborút akkor, amikor a felkészültség terén magasan vezetünk?"

Sztálin Tuhacsevszkijt küldte el a Szovjetunió képviselőjeként Angliába a király temetésére. Mivel nem tudott ellene konkrét vádakat felhozni, úgy döntött, elaltatja éberségét, és kegyében részesíti, mielőtt főbe lövetné.

Londonban azonban Tuhacsevszkij meggondolatlanul viselkedett. Titkos találkozókon vett részt a brit katonai vezérkar tagjaival, és elmondta nekik, hogy a Szovjetunióban milyen nagy mértékben fejlődött a lőfegyverek, a repülőgépek és a tankok termelése. Ezzel akarta rábírni az angolokat arra, hogy vegyenek részt az oroszok „megelőző" háborújában. Még azt a tervét is feltárta előttük, mely szerint az oroszok a hadi utánpótlást egy Csehszlovákia felé irányuló légi folyosó révén oldanák meg abban az esetben, ha az angolok, a franciák és közép-európai szövetségeseik rárontanának Hitler Németországára.

Az angolok megvonták a vállukat. A szovjetekhez hasonlóan ők sem akarták elsütni a háborút kirobbantó kezdő lövést. Az angolok ezen felül nem nagyon hitték el Tuhacsevszkij beszámolóját a Vörös Hadsereg erejéről, holott Tuhacsevszkij igazat mondott.

Lord Chilston moszkvai angol nagykövet a következőket vetette papírra: „A Vörös Hadsereg nem volna képes ellenséges területen háborút folytatni."
Lord Lochan, Anglia egyik legbefolyásosabb politikusa így nyilatkozott: „Az orosz hadsereg vonalait játszi könnyedséggel át lehetne törni."
Később Chamberlain külügyminiszter kijelentette: „A legkevésbé sem hiszek abban, hogy az oroszok képesek volnának egy valódi és tartós offenzívára."
Tuhacsevszkij tehát nem tudta meggyőzni az angolokat, akik véleményüket illetően oly szilárdak voltak, mint a londoni Tower.

Párizsban Tuhacsevszkij még inkább kompromittálta magát, de ezúttal is sikertelenül. Gamelin tábornokot is felkereste, aki olyan vak volt, akár Vauban erődje, és a Maginot-vonal betonfalain kívül semmi másban nem volt hajlandó bízni.
Gamelin ünnepélyesen a következő választ adta az oroszoknak: „A közvélemény döntő többsége elítélné a megelőző jellegű háborút".
Számára a hadsereget a választópolgárok testesítették meg.
Egyedül a csehek adtak biztató választ.
Tuhacsevszkij Londonban elhangzott szavait Prágában is elismételte:, A Szovjetunió teljes mértékben aláveti magát azon elkötelezettségeinek, amelyeket a Csehszlovákiával kötött egyezmény rögzít, amennyiben Csehszlovákia és a Birodalom között katonai konfliktus törne ki, s ez független attól, hogy melyik ország a konfliktus kirobbantója. A Szovjetunió abban az esetben is támogatná Csehszlovákiát, ha az önök országa a német agresszió megelőzése céljából indítana háborút Németország ellen."

A megelőző jellegű háború volt Tuhacsevszkij stratégiai terveinek koronája. Benest teljes mértékben sikerült meggyőznie. Csatlakozott Tuhacsevszkij terveihez, s ezt hivatalosan ki is jelentette Szemenov tábornoknak a szovjet katonai attasénak: "Amennyiben a Szovjetunió fegyveres konfliktusba kerül Németországgal, a csehszlovák erők behatolnak a Harmadik Birodalom területére, és München, valamint Berlin felé veszik az irányt."

Tuhacsevszkij magánkezdeményezései természetesen azonnal a szovjet rendőrség

tudomására jutottak. Sztálin egyáltalán nem volt elégedett, hiszen ő nem akart idejekorán semmiféle „megelőző jellegű" háborúba kezdeni. Tervei ezzel szöges ellentétben álltak: Sztálin azt akarta, hogy a többi ország vágjon utat a szovjetek előtt. A németeket a Nyugat ellen akarta uszítani, és vice versa, hogy utána egyik, esetleg mindkét felet „a kapitalista világ szétzúzására alkalmas jégtörőnek" használhassa.

Benoist-Méchin a következő szavakkal ábrázolja Sztálin nézőpontját: „Tuhacsevszkij önálló kezdeményezéseivel túllépte hatáskörét. Nem elég, hogy külföldön titkos találkozókat szervezett a szovjet katonai attasékkal, és hadititkokat fecsegett ki az angoloknak és a franciáknak, most nyíltan olyan véleményeket hangoztat, amelyek ellenkeznek a kormány politikájával. Mit képzel magáról? Talán ő irányítja a Szovjetunió politikáját? Már a Kreml vezetőjének hiszi magát?"

Sztálin, aki természeténél fogva mindenkire gyanakodott, és már számos versenytársát a halálba küldte, a gyanús személyek listáját tartalmazó könyvecskéjének első oldalára írta fel Tuhacsevszkij nevét.

Hitler a Párizsból, Prágából és Londonból kapott titkosszolgálati jelentések elemzésé! követően árgus szemekkel figyelte Sztálin Tuhacsevszkijjel kapcsolatos véleményének változásait.

Amennyiben sikerül Sztálin gyanúját konkrét bizonyítékokkal erősíteni, talán elérheti, hogy megszabaduljon Tuhacsevszkijtől, a szovjetek egyetlen igazi hadvezérétől, akitől Hitler a leginkább tartott, hiszen súlyos veszélyt jelentett a még felkészületlen Wehrmachtra.

Hitler diszkréten, fokozatosan és alig észrevehető módon kezdte el Sztálin fülébe csepegtetetni a szükséges információkat. Célját nem direkt módon, hanem ravasz, közvetett eszközökkel igyekezett elérni.
Benesről mindenki tudta, hogy Moszkva urának feltétlen bizalmát élvezi. Csehszlovákia Sztálin rendelkezésére állt. A cseh reptereken nyüzsögtek a szovjet pilóták vezette katonai repülők. Ha Hitlernek sikerül tőrbe csalnia Benest, akkor ezzel közvetett módon Sztálint is rászedheti.
Hitler módszere az orrával és mancsaival földalatti üregeket vájó, láthatatlan vakondéhoz hasonlított.

Hitler a csehek ellen először a szovjetek kettős ügynökét, Nyikolaj Szkoblint használta fel, aki hivatalosan is az Orosz Emigráns Katonák Világszövetségének (Organisation Mondiale des Militaires Russes en Emigration) elnöke volt.
Szkoblin pénzszűkében volt, ugyanis feleségül vett egy kivételes szépségű balerinát, aki igen nagy mértékben szerette a pénzt, és előzőleg a GPU egyik ügynökének szeretője volt. Gyakran pénztelen, új szeretőjét korábbi szovjet munkáltatói kezére adta.
Szkoblin, akinek egyre több és több pénzt kellett előteremtenie, egyúttal Reinhard Heydrich, a német titkosszolgálat legfélelmetesebb alakjának ügynöke lett.

Az orosz ügynök alkalmazásával Heydrich veszélyes játékba kezdett, hiszen ismerte a férfi kétszínűségét. Munkatársai figyelmeztették a veszélyre, de Heydrich merészséggel és rendkívüli intelligenciával rendelkezett, így vállalta a kockázatot.
Heydrich utasítására egyik ügynöke, Alekszejev, aki az orosz haditengerészet tisztjeként szolgált, szándékosan a francia felderítők kezére adta magát. Miután egy párizsi katonai rendőrbíró alaposan kihallgatta, Alekszejev eljátszotta a klasszikus szerepet, melynek során a kém megtörik és „vallomást" lesz, hogy szabadságát visszanyerje. Vallomásában „szenzációs" információkat árult el fogvatartóinak: „Tuhacsevszkij marsall összeesküvést sző Sztálin ellen, s ebben magas rangú német katonatisztek is támogatják. Legutóbbi franciaországi látogatása során titokban Párizsba rendelte a prágai és a varsói katonai attasét, hogy megnyerje őket ügyének."
Ez a találkozás valóban megtörtént, tehát a feltevések nem nélkülöztek minden valóságalapot.

A francia rendőrbíró bizalmas jelentését a legnagyobb titokban eljuttatták a prágai francia katonai attasé kezeihez, hogy Benes mindenképpen tudomást szerezzen az esetről. A cseh elnökre nagy hatást gyakorolt a jelentés, de nem volt teljesen meggyőződve annak igazáról.
Ennek ellenére eszébe jutottak azok a bizalmas mondatok, amelyeket a jövőbeli szovjet marsall, Csapocsnyikov tábornok közölt a cseh vezérkari főnökkel. A tábornok — Tuhacsevszkijhez hasonlóan — egykor a cári hadsereg tagja volt, így tapasztalt dezertőrként nem okozott neki problémát az újabb köpönyegforgatás. Csapocsnyikov szándékosan lehalkította a hangját, és a következőket mondta: „A polgárháború során könnyedén lehettem volna Gyenyikin Fehér Hadseregének vezetője, ha 1918-ban Moszkva helyett Rosztovban tartózkodtam volna, ahol a Fehér Hadsereg megalakult. Úgy vélem, hogy a vezérkari tisztek esetében az, hogy történetesen a vörösökhöz vagy a fehérekhez csatlakoztak, pusztán azon múlott, hogy az ország melyik részén éltek."

Pár nappal később ismét „letartóztatták", épp oly spontán módon, mint Párizsban. Ez alkalommal megerősítette azokat a nyugtalanító információkat, amelyeket a francia kormány előzőleg Benes tudomására hozott.
Szkoblin informátora, egy bizonyos Grilevics akkoriban Svájcban tevékenykedett. Beépült a genfi trockista körökbe, és elhitette velük, hogy politikailag az ő elveiket vallja. Számos kollégájához hasonlóan őt is a cseh titkosszolgálat támogatta. Szkoblin Genfben akarta megismételni a párizsi cselszövés drámáját. Grilevicset néhány napra rá letartóztatták. Ahogy Szkobin előre látta, mindent, sőt, még annál is többet „bevallott". Elmondta, hogy Tuhacsevszkij a trockisták és egyes német hadvezetők segítségével erőszakos államcsínyt készít elő Moszkvában. Az ezekről a kijelentésekről készült rendőrségi jelentés egy példányát eljuttatták Benes kezeihez, a Csehszlovák köztársaság elnöke a sorokat elolvasva úgy érezte, mintha az égbolt szakadt volna rá.

Benoist-Méchin hozzáteszi:
Benes képtelen volt elhinni, amit olvasott, a méreg azonban akaratlanul is dolgozni kezdett agyában. Először a szemétkosárba akarta hajítani a jelentést, de meggondolta magát, és személyes dossziéjába tette.
A két vallomás teljes mértékben fedte egymást. Csupán néhány utolsó simítás hiányzott ahhoz, hogy a vallomások igen nyugtalanító hatást keltsenek.
Maga Heydrich jött el Berlinből, hogy személyesen készítse elő a „pszichológiai félrevezetés" drámájának harmadik felvonását.

A csehek akkortájt kereskedelmi egyezményt készültek kötni a Birodalommal. A német külügyminisztérium egyik szakértőjét, Trautmannsdorf urat azzal bízták meg, hogy miközben cseh tárgyalópartnerével, Benes berlini nagykövetével, Mastny-val beszélget, mintegy mellékesen ejtsen el néhány olyan szót, amelyek felébreszthetik a csehek gyanúját. Trautmannsdorfnak azt a látszatot kellett keltenie a diplomata felé, mintha igyekezne gyorsan befejezni a tárgyalásokat, mert valami kétes ügy van folyamatban.

Majdhogynem bizalmas hangnemben fordult cseh tárgyalópartneréhez: „Tudom, hogy attól tart, hogy e szerződés aláírása kivívja az oroszok neheztelését, de ne aggódjon, mert az orosz hadvezetés kapcsolatba lépett velünk, és közölte, hogy szeretne véget vetni a két nép közötti feszültségnek. A Szovjetunió politikájában hamarosan változások léphetnek életbe, és akkor már késő lenne..".

A cseh diplomata bekapta a csalit. Még aznap táviratot küldött Benesnek, és ismertette vele a meglepő beszélgetés részleteit.
A távirat, amelyet a párizsi vizsgálóbíró által küldött jelentést, valamint Grilevics ügynök svájci kiegészítő „vallomását" követően saját berlini nagykövetétől kapott kézhez, végül meggyőzte Benest.
Késedelem nélkül a kormánypalotába rendelte Alekszandrovszkij prágai szovjet nagykövetet. Elé tárta berlini diplomatája jelentését, valamint a korábbi franciaországi és svájci „vallomásokat".

Már nem voltak kétségei Tuhacsevszkij bűnösségét illetően, így beleesett a Heydrich által előkészített csapdába. Még a háború befejezése után három évvel

is sziklaszilárdan hitt az összeesküvést leleplező dokumentumok hitelességében, holott ezeket minden kétséget kizáróan Hitler kémszolgálata juttatta el hozzá. A Gazette de Lausanne 1948. március 2-i számában Mémories de ma vie címmel megjelent emlékiratában naivan a következőket írja: „1937 januárjában nem hivatalos jelentés érkezett Berlinből azzal kapcsolatban, hogy a tárgyalások kudarcot vallottak. Egy szigorúan bizalmas jegyzet azt is tudtunkra adta, hogy Hitler egyéb, titkos megbeszéléseket is folytat, amelyek — ha sikerrel járnak — nagy hatással lennének politikánkra. Trautsmanndorf egyik elejtett mondata világossá tette számunkra, hogy a tárgyalásokban bizonyos szovjet körök — Tuhacsevszkij, Rikov, stb. — is részt vesznek. Hitler oly mértékben bízott a tárgyalások sikerében, hogy már láthatóan nem ragaszkodott ahhoz, hogy megegyezésre jusson velünk. Ennek oka az volt, hogy teljes mértékben hitt a moszkvai sikerben. Ha valóban sikerrel járt volna, és képes lelt volna megváltoztatni a szovjet politika irányvonalát, akkor Európa arculata egészen más lenne. Sztálin azonban időben közbelépett. Azonnal értesítettem Alekszandrovszkij prágai szovjet nagykövetet a berlini hírekről, valamint a Mastny és Trautmannsdorf között lezajlott beszélgetés részleteiről".

Még Churchill is bekapta a csalit, amivel a Gestapo Benest akarta csapdába csalni. Emlékirataiban megemlíti a „szolgálatot, amelyet Benes Sztálinnak lett." "A katonai körök cselszövése és a régimódi kommunisták összeesküvése Sztálin félreállítására, valamint egy új, németbarát politikát folytató orosz kormány létrehozására irányult. Benes miniszterelnök habozás nélkül továbbította Sztálinnak az összes rendelkezésre álló információt. Szovjet-Oroszországban hamarosan könyörtelen tisztogatások kezdődtek."

Benes nem csupán Sztálint értesítette haladéktalanul a készülő "összeesküvésről", hanem kedves francia kollégájával, a Népfront vezetőjével, Léon Blummal is megosztotta az információkat.
Blum 1945. június 18-án kijelentette: „1936 végén barátom, Edouard Benes bizalmasan és szigorúan bizalmasan figyelmeztetést küldött nekem a fiamon keresztül, aki éppen átutazóban volt Prágában. Azt javasolta, hogy a legnagyobb óvatossággal járjak el a szovjet vezérkari körökkel való kapcsolattartás terén. Az egész Európában hírnévnek örvendő cseh titkosszolgálat jelentései szerint a szovjet katonai vezérkar tagjai kétes tárgyalásokat folytatnak a németekkel. Pár hónappal később kirobbant a Tuhacsevszkij-per néven elhíresült botrány."

Hitler Heydrich segítségével egyre közelebb került céljához, amit rövid időn belül el is ért. Benes üzenete hallatán Sztálin mérhetetlen haragra gerjedt. Benes azonban csupán vallomásokat és harmadik kézből származó információkat továbbított Sztálinnak, akinek bizonyítékokra, konkrét és kézzelfogható bizonyítékokra volt szüksége. Sztálin azonnal magához hívatta Jesovot, az NKVD új parancsnokát, és az orra alá dugta a Prágából érkezett dokumentumokat.

Sztálin így kiáltott fel: „Halálosan unom ezeket az összeesküvéseket. A dolgok végére akarok járni, és bizalmamat csak azzal nyerheti el, ha bizonyítékokkal a kezében tér vissza, és nem azzal, ha közli velem, hogy valójában nincs is szó összeesküvésről."
Hitlertől igen nagy áron ugyan, de megkapta a várva-várt bizonyítékokat. Hitlernek ez nem került többe, mint egy nagy adag képzelőerőbe és ármányba.

Az oroszok szinte könyörögtek a bizonyítékokért, és az árát is hajlandóak voltak megfizetni. A szovjet rendőrség — felsőbb utasításra — Németországban kezdett kutakodni a kellő bizonyítékok után.
A berlini szovjet nagykövetségen szinte forrt a levegő. Az egyik követségi alkalmazott szinte állandó kapcsolatban állt Hitler egyik közeli munkatársával, aki egy ideig hagyta magát kéretni, majd bizalmasan elárulta, hogy tudomása szerint vannak konkrét bizonyítékok, amelyek alátámasztják az összeesküvés tényét, de nagyon nehezen lehet hozzájuk jutni.
A szovjet követség diplomatája azonnal repülőre ült, és Moszkvába indult. Hamarosan visszatért, és magával hozta Jesovot, a GPU meghatalmazott különleges megbízottját. Sztálin személyesen adta parancsba Jesovnak, hogy bármi áron szerezze meg az említett bizonyítékokat.

Hitler közvetítője kiválóan játszotta tovább szerepét: úgy tett, mintha tétovázna, és nem akarná, hogy megvesztegessék.
Heydrichnek időre volt szüksége, ugyanis még nem készültek el a Moszkva által hón áhított bizonyítékok, amelyek Tuhacsevszkij bűnösségét teljes mértékben alátámasztják.
Tuhacsevszkij a szakmai jellegű együttműködés kezdete óta számos levelet írt magas rangú német tiszteknek. Ezek a levelek azonban a Wehrmacht vezérkarának négyszeresen lezárt páncéldobozaiban pihentek. Ha arra kérték volna a Wehrmachtot, hogy adja át nekik a leveleket, vagy a katonai hírszerzés vezetőjét, Canaris tengernagyot, a nemzetiszocialista rendszer alattomos ellenségét keresték volna fel, azzal azt kockáztatták volna, hogy Canaris értesíti Tuhacsevszkijt az ellene folyó manőverről, és így a terv dugába dől.

Heydrich inkább a közvetlen módszert választotta.
Walter Schellenberg tábornok, a náci kémelhárítás vezetője a háborút követően a következőket mesélte el az esettel kapcsolatban:
Hitler konkrét utasítást adott arra, hogy a német hadvezetés nem szerezhet tudomást a Tuhacsevszkij ellen szőtt tervekről, nehogy egyes német tisztek értesítsék a szovjet marsallt.

Heydrich egy éjjelen két rendőrdandárt bízott meg azzal, hogy törjék fel az Abwehr (a Canaris admirális vezetése alatt álló katonai titkosszolgálat) titkos archívumát.
Az akcióban a rendőrség bűnügyi osztályának betörési szakértői is részt vettek. Három olyan dokumentumot találtak és foglaltak le, amelyek a német katonai főparancsnokság és a Vörös Hadsereg együttműködésére vonatkozó bizonyítékokat tartalmaztak. Canaris admirális aktái között is értékes információkra leltek. A behatolás nyomainak eltüntetése céljából tüzet okoztak. A gyújtogatást követő felfordulásban a különleges osztag tagjai észrevétlenül elhagyták a helyszínt.

Walter Hagen, a Gestapo magas rangú tisztségviselője Die Geheime Front c. könyvében részletesen írt a betörést követő eseményekről: „Így szerezték meg a hamisítványok elkészítéséhez szükséges eredeti dokumentumokat. A hamisítási akció 1937 áprilisában kezdődött a Gestapo épülete (Berlin, Prinz Albrecht utca) alatt elhelyezkedő pincékben. Hermán Behrens SS tábornok laboratóriumát a lehető legmodernebb technikai eszközökkel szerelték fel. A laboratóriumot személyesen őrizte, dolgozószobája pedig teljesen el volt zárva a többi helységtől. Ide kizárólag a munkafolyamathoz elengedhetetlen szaktudással rendelkező személyek léphettek be."

Milyen információkat tartalmazott a készülő „dosszié"? Walter Hagen: „Bizonyos, hogy az Albrecht utca pincéiben készültek azok a hamisítványok, amelyek Tuhacsevszkij és német kollégáinak — számos magas rangú német tábornokot beleértve — évekre visszamenő levelezését tartalmazta. A levelek egyértelműen azt sugallták, hogy az ún. Vörös Napóleon le akarta taszítani a trónról Sztálint, és e célból szövetséget kötött a német hadsereggel."

Walter Schellenberg tábornok: „Néhány nappal később (pontosan négy nap lelt el) a hamisítványok elkészültek."
Walter Hagen kijelenti: „Május első napjaiban Himmler egy vörös vászonba csomagolt dokumentumcsomagot adott át Hitlernek. A csomag a levelek mellett különféle dokumentumokat tartalmazott, például számlákat, amelyeken szovjet tábornokok kézjegye állt. A dokumentumok szerint a német kémelhárítás nagy összegeket fizetett a szovjet tábornokoknak bizonyos információkért. Tuhacsevszkij és a magas rangú szovjet katonai vezetők hamisított levelein valódi bélyegek és pecsétek díszeleg, tek. A levelekre rendkívüli ügyességgel még von Seeckt, Hammerstein, Canaris és más német tábornokok aláírását is ráhamisították. A magas beosztású német tisztek levelei, amiket az orosz összeesküvőknek írtak, másolat formájában álltak rendelkezésre." A csomag ezen kívül hamisított levelek másolatait is tartalmazta, amelyekben a német kémelhárítás vezetője köszönetet mond Tuhacsevszkijnek és más magas rangú szovjet tábornoknak a Vörös Hadsereggel kapcsolatos információkért.

A hamisított számlákat rendkívüli elővigyázatossággal készítették el. A munka

során felhasználták a Tuhacsevszkij kézjegyével ellátott valódi számlákat, amelyeket a szovjet marsall abban az időszakban állított ki, amikor a német hadsereg hivatalos vendégeként Németországban tartózkodott. A kémkedésért kapott pénz pontos összegét Alekszandrov orosz író, valamint Raszkolnyikov szovjet diplomata, a Szovjetunió szófiai nagykövete hozta nyilvánosságra a dráma kitörése idején:
5,000 RM (birodalmi márka) másodlagos információkért
10,000 RM a rendszeres jelentésekért
30,000 RM a fontosabb jelentésekért
250,000 RM a Szovjetunió mozgósítási tervéért és a katonai alakulatok elhelyezkedésével kapcsolatos információkért
Tuhacsevszkij a hamisított számlák alapján összesen egymillió birodalmi márkát vágott zsebre.

Hátra volt még azonban az utolsó lépés: a németeknek el kellett hitetni a szovjet politikai rendőrséggel, a GPU-val, hogy a hamisított dosszié valódi adatokat tartalmaz.
Hitler egy beszélgetés során a következőket mondta Heydrichnek: — Ha ingyen átadja nekik a bizonyítékokat, gyanút fognak. Hatalmas összeget kell követelnünk a dossziéért, hogy meggy őzzük őket arról, hogy német „cinkosuk" felbecsülhetetlen értékű dokumentumokat bocsát a rendelkezésükre.
Mennyit kérjünk tőlük? — kérdezte Heydrich. Hárommillió rubelt — válaszolta Hitler.
Ez az összeg abban az időben hatalmas summának számított, ennyit még soha nem fizettek ki egy kémjelentéseket tartalmazó dossziéért. Sztálin megbízottja átfutotta a dokumentumokat, majd attaséja táskájából kiszámolta a kert összeget. Tuhacsevszkij sorsa megpecsételődött.

Hitlernek nem voltak ellenérzései Tuhacsevszkijjel szemben, sőt, annyira tisztelte a szovjet marsallt, hogy kész lett volna kinevezni a Wehrmacht főparancsnokának.
Tuhacsevszkij azonban sajnálatos módon az ellenséges hadsereget irányította, méghozzá kivételes tehetséggel. A szovjet hadsereg képes lett volna Németország szétzúzására, ha Hitler — legalábbis egy időre — nem semlegesíti a szovjet hadigépezet hatalmas erejét. Ilyen a háború: Tuhacsevszkij megelőző csapást akart mérni Németországra, így a Birodalom első számú közellensége lett. Hitler csak úgy tudta semlegesíteni a Vörös Hadsereg egyre fenyegetőbb mértékű erősödését és a veszélyt, amit ez Németországra nézve jelentett, hogy eltünteti a színről a Németország elleni háború élharcosát, Tuhacsevszkijt.

A zsidó Bronsteint, a Vörös Hadsereg alapítóját, akit a világ Trockij néven ismer, előbb utolérte a végzete: Sztálin 1924-ben megfosztotta rangjától. Trockijnak sikerült mentenie a bőrét, és Törökországba, majd Franciaországba, Norvégiába és végül Amerikába menekült. Sztálin megbánta, hogy kesztyűs kézzel bánt vele, de tizenhat évbe telt, míg végül 1940. augusztus 20-án egyik embere Mexikóban jégcsákánnyal széthasította Trockij koponyáját. A berlini dosszié megérkezett Moszkvába, és csak idő kérdése volt, hogy Tuhacsevszkijt mikor tartóztatják le és állítják hadbíróság elé.

Sztálin bestiális haragja ez alkalommal gyorsabban fejtette ki hatását, mint Trockij esetében. 1937. június 11-én két rövid oldalnyi hivatalos kommüniké jelent meg azzal kapcsolatban, hogy Tuhacsevszkij és „bűntársai" hadbíróság elé kerülnek. A vád az volt, hogy „államellenes cselszövésben vettek részt egy idegen hatalom katonai vezetőivel együttműködve, mely állam akkoriban ellenséges politikát folytatott a Szovjetunióval szemben".

A kihallgatások teljes titokban zajlottak, de hihetetlen módon a végén Tuhacsevszkij és a többi vádlott hivatalosan is elismerte a bíróság által bemutatott hamis dokumentumok és számlák valódiságát. Nehéz elhinni, mégis igaz: egy nyílt tárgyalás során a hamisítás áldozatai egyöntetűen kijelentették, hogy a hamisítványok valójában hiteles dokumentumok.

Az eset azonban egyáltalán nem megy ritkaságszámba. A Szovjetunióban a vádlottak a legelképesztőbb szörnyűségeket is bevallották, amikkel hamisan vádolták őket.

Köstler Sötétség délben c. művében megdöbbentő részletességgel ír erről a korszakról.
Grafológiai vizsgálatokat természetesen nem végeztek, sőt, előzetes nyomozást vagy nyilvános tárgyalást sem tartottak szükségesnek. A vádlottak nem részesültek védelemben. Tuhacsevszkij és a többi vádlott beismerte, hogy a hamis berlini dokumentumok valóban tőlük származnak, és ennyi elég is volt a halálos ítélethez. Másnap az újságok utolsó oldalán pár soros közlemény tudatta az olvasókkal, hogy Tuhacsevszkijt és bűntársait még az éjjel kivégezték.

Az 1937. június 11-i ítélet így szólt: "A vádlottak bűnösnek vallották magukat az ellenük felhozott vádpontokban." Sztálin dühe Tuhacsevszkij családját sem kímélte: feleségét, lányát, testvérét és négy húgát is könyörtelenül leméászárolták.
Nem sokkal a kivégzéseket követően a Tuhacsevszkij perében részt vevő kilenc bíró közül hetet főbe lőttek, nehogy bizalmas információkat szivárogtassanak ki. [a szerkesztő megjegyzése: Az eredeti francia szöveg 354. oldalán Degrelle a hetes számot áthúzta, és kérdőjeleket tett mellé. A fordítók nem tudták eldönteni, hogy korrigálni akarta-e a számot, csak időközben elfelejtette elvégezni a javításokat, vagy végül nem szándékozott változtatni a mondaton.] Sztálinnak azonban még ez sem volt elég.

A szovjet hadsereg hatvanezer tisztje közül kb. 32-35 ezret végeztetett ki. Ebben az esetben már nem beszélhetünk tisztogatásról: ez nem volt más, mint mészárlás. Tisztek tízezreire fogták rá, hogy Tuhacsevszkij cinkosai voltak. A hadsereg öt marsallja közül hármat meggyilkoltak. Négyszázhat dandárparancsnokból kétszázhúszat, százkilencvenöt hadosztályparancsnok közül száztízet, nyolcvanöt alakulatparancsnok közül ötvenhetet, tizenöt főparancsnok közül pedig tizenhármat végeztek ki. A tábornokok és az ezredesek nyolcvan százaléka esett a sztálini őrjöngés áldozatául. Pár hónap leforgása alatt a hatalmas szovjet hadsereg vezetők nélkül maradt, aminek következtében általános zűrzavar ütötte fel a fejét. A szovjet tiszti karnak több mint a felét kivégezték.

Hitler álmodni sem mert volna arról, hogy a nemrégiben halálos fenyegetést jelentő hadseregben ilyen mértékű tisztogatásokra kerül sor. Az eset szépsége abban rejlett, hogy a szovjet hadsereget maga Sztálin tizedelte meg.
A rendkívüli együttműködésnek köszönhetően Hitler négy évet nyert: ennyi időbe telt ugyanis, míg a hatalmas szovjet haderő ismét megfelelő parancsnoki gárdára tett szert. 1941 nyarán és őszén a szovjet hadsereg a második tisztogatási hullám következtében újra a megsemmisülés szélére került. Kizárólag a leginkább gerinctelen tisztek maradtak életben, akiket a vörös cár szemráncolása is rémülettel töltött el. Kinek volt kedve ezek után lelkesedést érezni?

A két életben maradt marsall egyike, Szemjon Bugyonnij szavaival élve: .A lelkesedés akkor hasznos, ha az ember legyeket akar fogni." Csapocsnyikov, a másik marsall, aki megúszta a tisztogatást, jól tudta, hogy élete csupán egy hajszálon múlott, ezért megkönnyebbülten sóhajtott fel, amikor kinevezték a hadsereg sakkszövetségének elnökévé.

„Titkos Jelentésében" Hruscsov maga is elismerte, hogy „a Sztálin által végrehajtott tömeges tisztogatások a katonai vezetőség köreiben borzalmas károkat okoztak a Vörös Hadseregnek. Ennek köszönhetőek azok a vereségek, amelyeket a szovjetek a II. Világháború első időszakában szenvedtek." Hruscsov persze csak Sztálin halála után merte kinyitni a száját. 1937 júniusának vérgőzös napjaiban, amikor Sztálin, a kegyetlen mészáros gyilkos csatakiáltása visszhangzott az orosz sztyeppéken, Hruscsov lelkesen üvöltött együtt a falkával. Tuhacsevszkij kivégzésének hónapjában Hruscsov kijelentette: „Sztálin a legkiválóbb zseni, az emberiség ura és vezére." A mészárlásokat pedig nem csupán helyeselte, de még többet akart: „Ellenségeinket az utolsó emberig le fogjuk mészárolni, hamvaikat pedig szétszórjuk a szélben."
Két nappal később saját politikai körzetében a kijevi kommunisták ülésén ismét kihangsúlyozta: „Már számos ellenségünkkel végeztünk, de még van belőlük." E szavakból sejthető volt, hogy újabb áldozatok ezrei felett mondtak ítéletet: a kongresszus 1.966 tagja közül 1,108-at, vagyis több mint a felét kivégezték. A

Szovjet Központi Bizottság 138 vezetője közül 98-an estek a tisztogatás áldozatául.

Csak azok menthették a bőrüket, akik szívvel-lélekkel behódoltak a zsarnokságnak. Mindenkit gyanúsítottként kezeltek, ami a Szovjetunióban egyenlő volt a bűnös fogalmával. A pártot — a hadsereghez hasonlóan — ízekre szedték. A szovjet levéltárak azonban mindmáig hallgatnak ezekről a borzalmakról. Hallgatnak, akár az áldozatok sírjai, már ha egyáltalán sírba helyezték őket. Vajon hány ember hamvait szórták szét a szélben, ahogy a hősies Hruscsov ígérte? Sztálin arról is gondoskodott, hogy Tuhacsevszkij halála egy fillérjébe se kerüljön. A hamis dossziékért Berlinbe küldött hárommillió rubelnyi bankjegy sorszámait gondosan feljegyezték, és az első németeket, akik ezekkel a bankjegyekkel akartak fizetni a Szovjetunióban, letartóztatták.

Az oroszok és a németek egyaránt kijátszották egymást, a valódi nyertes mégis Hitler volt. Őt nem érdekelte a hárommillió rubel, ez az összeg csupán a blöff része volt. Számára az volt a fontos, hogy a szovjet hadsereg elveszítse vezetőit, s így hosszú időre támadásképtelenné váljon. Így győzték le a németek már kitörése előtt a szovjetek „megelőző háborúját".

Sztálin 1936 előtt óriási energiát fektetett az ország iparosításába, hogy létrehozza a világ legnagyobb hadseregét, amely tízszer annyi páncélos járművel rendelkezett, mint Hitler hadereje. Ezzel a hadsereggel a világ bármely haderejét elsöpörhette volna. A németek cselszövése révén azonban saját hadseregét zsigerelte ki, s ezzel néhány évre elodázta a kommunizmus nemzetközi terjedését.

Hitler számára — a Tuhacsevszkij jelentette fenyegetés fényében — elengedhetetlen volt, hogy néhány évre lelassítsa a szovjet hadsereg erősödését. Ezt nem csupán saját országa, hanem egész Európa viszonylatában sikerrel vitte véghez. Célját oly módon érte el, hogy Sztálin maga végeztette ki azt a személyt, aki hadserege támadóerejét irányíthatta volna.

Tuhacsevszkij kivégzését és a „tisztogatást", vagyis tisztek tízezreinek lemészárlását követően a szovjet hadigépezet egy időre megbénult. Hitler azonban világosan látta, hogy ez csak ideiglenes szünet, és a szovjet fenyegetés ismét fel fogja ütni a fejét. Németország ennek ellenére haladékot nyert, és Hitler nekiláthatott a semmiből előteremtett, ifjú hadserege fejlesztésének.

Hitler forradalmian új hadistratégiát hozott létre. Éjt nappallá téve kovácsolta az Új Birodalom üllőjén az elit Wehrmacht izzó vasát. Ez a hadsereg a modern fegyverek, az ifjak és a nép hadserege volt.

ÖTVENEDIK FEJEZET
A HARCÁSZAT FORRADALMASÍTÁSA

A Birodalomban a kötelező katonai szolgálatot csak 1935. március 16-án vezették be, miután Franciaország bejelentette, hogy kötelezővé teszi a kétéves hadkötelezettséget. Ezen a napon született meg a döntés, mely szerint Németország harminchat hadosztályból álló, tizenkét katonai alakulatot hoz létre. A katonák gyakorlatilag nem rendelkeztek felszereléssel.
A francia hadsereg vezetője, Gamelin tábornok a következőket írta: „Kétségtelen, hogy akkoriban az alkalmazott prototípusok tekintetében a világ összes hadseregét megelőztük."

Amikor Adolf Hitler egy esztendővel később, 1936. március 7-én a Rajna bal oldalán fekvő német területek katonai visszafoglalása mellett döntött, csupán igen vegyes haderő állt rendelkezésére, amelyet egy gyors francia támadás könnyűszerrel visszarepített volna Koblenz és Köln hídjainak másik oldalára.

Hitler 1936-ban legfeljebb negyedannyi katonát és tizedannyi tankot tudott volna felsorakoztatni, mint az oroszok. A mennyiséget illetően tehát abszolút vesztesnek számított. Ezt a hátrányt kizárólag a minőség révén volt képes behozni, s ez esetben a minőség a stratégia, a felszerelés és maguk a katonák

viszonylatában értendő.
Az l. Világháború során gyakorolt hadviselés Hitler számára hasznavehetetlennek minősült, hiszen az ellenség — számbeli fölénye révén — kétségtelenül legyőzte volna. Ha Németország megindult volna a franciák ellen, akkor Franciaország — brit, lengyel és cseh szövetségeseivel egyetemben — sokkal nagyobb haderővel szállt volna szembe a németekkel. Amennyiben a németek a Szovjetunióval kerültek volna katonai konfliktusba, négyszeres túlerővel néztek volna szembe. Hitler számára éppen ezért elengedhetetlen volt, hogy olyan stratégiát fejlesszen ki, amely váratlan áttöréseken, minőségen és gyorsaságon alapul.

Ez a stratégia a híres Blitzkrieg, a villámháború volt, ami lehetővé tette, hogy az ellenséget villámgyorsan lerohanják és legyőzzék, s azonnal másik támadást indíthassanak az újabb ellenféllel szemben. A háborús stratégia ezen formája a tankhadosztályok előtt tornyosuló akadályokat szétzúzó légierővel kombinált páncélos hadosztályok megfelelően koordinált bevetését is magába foglalta. Ez a módszer a régi idők lovassági ezredeit idézte — modern változatban.

A britek az I. Világháború vége felé bevezették a nagyobb tankegységek alkalmazását. Németország kudarca nagy mértékben a német hadvezetés szkepticizmusának volt köszönhető, ugyanis ezek a régimódi katonák nem voltak hajlandók a rendkívül hatékonynak bizonyuló új hadi stratégia tömeges alkalmazására.

A szövetségesek öreg tábornokai gyorsan visszatértek a tüzérség mindenek felett álló hatékonyságának idejétmúlt eszméjéhez. 1918 után azonban számos külföldi hadvezető kiállt az új módszer alkalmazása mellett. A szovjet oldalon például Tuhacsevszkij volt az, aki a Vörös Hadsereg újjáépítésének alapköveként tekintett az újonnan felfedezett hadi stratégiára.

Franciaországban az akkor ezredesi rangot viselő, gőgös és fennhéjázó de Gaulle hiába igyekezett felrázni a kényelem posványában szundikáló öreg katonai vezetőket, és rávenni őket a nagyobb páncélos egységek hadba állítására.

1939 előtt a gyalogsági századokban általában négy tank kapott helyett. Ezek a tankok pusztán motorizált, páncélos gyalogsági járművek voltak, amelyek kedvező terepen egy kicsit gyorsabban haladtak. Szétszóródva azonban egyáltalán nem voltak képesek az ellenség vonalainak áttörésére. A tankok csak olyan esetekben bizonyultak hasznosnak, amikor több tank állt össze és haladt előre, hogy utat törjön a szintén páncélos gyalogság támadóereje számára.

A szövetségesek katonai parancsnokai még 1935-ben is foggal-körömmel ragaszkodtak a lovassági alakulatok számának növeléséhez, holott egy ilyen alakulattal ötven gépfegyver percek alatt végez. Az akkoriban sérthetetlennek számító, gyors motorral és páncéllal rendelkező járműveknek kellett felváltani a lovakat, amelyek az első puskalövésre a porba hullottak.

De Gaulle is hiába beszélt, a vaskalapos tábornokok tovább szundikáltak. Egyedül annyit ért el, hogy kivívta a katonai vezetés ellenszenvét. A parlament felé beterjesztett javaslatait sorra elutasították. Támogatói alig — vagy egyáltalán nem — akadtak. Utána pedig már túl késő volt: az egyetlen, szegényesen felszerelt és szinte soha nem használt francia páncélos alakulatot, amelyet 1940-ben, a Sedan-i vereség után az utolsó pillanatban állítottak csatasorba, még aznap porrá zúzták.

Blitzkrieg: Németország 1940. május 10-én Luxemburg elfoglalása során alig ütközött ellenállásba. Mindössze hat luxemburgi rendőr és katona sérült meg. A Belgium, Hollandia és Luxemburg elleni német hadjárat kiváltó oka az volt, hogy a britek és a franciák a németalföldi területeket a Birodalom ellen irányuló hadműveletek támaszpontjaiként akarták használni.

A német tábornokok nem sokban különböztek régimódi francia kollégáiktól. Fél évszázadot töltöttek a hadseregben, ezért a hadviselés abszolút szakértőinek képzelték magukat. Az újításokra vonatkozó javaslatokat szinte felségsértésnek tekintették, különösen Németországban, ahol egy korábbi káplár akart leckét adni a hadviselésből a tábornokoknak.

Hitler igyekezett meggyőzni ezeket az idős tiszteket forradalmi ötletei helyességéről. A katonai parancsnokok, akik olyan merevek voltak, mint az 1914-ben viselt, csúcsos katonai sisakjuk, hosszú időn át megvető ellenállással fogadták elképzeléseit. Ezek a régimódi tábornokok gyakran szándékosan akadályozták munkáját, sőt, számos összeesküvést szőttek ellene, amelyek közül nem egy gyilkos merényletre irányult.

Makacs előítéleteik ellenére Hitler rendkívül türelmesen viszonyult a konzervatív katonai vezetőkhöz, hiszen kezdetben ezek a személyek elengedhetetlen fontossággal bírtak a Wehrmacht újjáépítésének folyamata során. A harcászai szakértői voltak, és gyakran kicsinyes módszereik, katonai képzettségük, valamint a szabályokhoz való merev ragaszkodásuk nélkül lehetetlen lett volna a hatalmas német hadigépezet létrehozása.
A múltban élő katonai őskövületek némelyike nem volt hajlandó új dolgok megtanulására. Voltak, akik alkalmazkodtak az új időkhöz. Néhányan — mint például Guderian és Rommel — tökéletesen megértették Hitler elképzeléseit, ezért gyorsan és lelkesen követték eszméi megvalósításában. Egyesek morogva, mások szívből, mégis az összes tiszt követte a parancsokat. Hitler esetében ez nem is történhetett másképpen, különben a konzervatív tisztek hamar búcsút mondhattak volna monoklijaiknak. Ha Hitler valamit parancsba adott, akkor engedelmeskedtek neki, különben pórul jártak. A Führer legfontosabb feladata akkoriban azoknak a

nagy katonai egységeknek a létrehozása volt, amelyekről mindig is álmodott.

1936 nyarára, egy évnyi munkát követően három páncélos hadosztály állt csatasorba, az egyik Weimar, a második Berlin, a harmadik pedig Würzburg területén. A hadosztályok parancsnoka Guderian tábornok volt, aki elsőként látta át világosan Hitler elképzeléseit. Később ő lett a Birodalom páncélos haderejének főparancsnoka. Eközben Vesztfáliában már készült a negyedik páncélos hadosztály. A hadosztályok egyenként háromszáz tankból álltak. Ami a felszereltségüket illeti, a tankokat az önálló harchoz szükséges leghatékonyabb eszközökkel szerelték fel.

1940 májusában már nem csupán négy páncélos hadosztály haladt a sereg előtt farkascsordaként a franciaországi hadjárat idején, hanem háromezer, acélból készült faltörő kost, vagyis tankot számláló páncélos alakulat. A seregnek semmi nem állhatott ellen, ugyanis Hitler elképzelései messze túlmutattak a tankhadosztályokon. Az ő ötlete volt, hogy a tankok mellé katonai repülőgépeket is bevessenek. Ezzel kapcsolatban számos mendemonda látott napvilágot azóta, ettől függetlenül tény, hogy 1940-ig bezárólag rajta kívül egyetlen hadvezérnek sem jutott eszébe ez a zseniális gondolat.

Ez alól de Gaulle sem képez kivételt. 1945 után megjelent írásainak későbbi kiadásaiban a szerzők azt a benyomást igyekeznek kelteni, mintha a forradalmian új hadviselési metódus feltalálója, vagy legalábbis egyik feltalálója de Gaulle lett volna. Azok a bekezdések azonban, amelyek azt sugallják, hogy ő volt az új stratégia megalkotója, csupán későbbi betoldások. A korabeli kiadásokban de Gaulle kizárólag tankokról értekezik, és szót sem ejt arról, hogy a tankok előtt elterülő vidékre mért légicsapás nagyban megkönnyíti a páncélos alakulatok előrehaladását. Ezt a szerepet a háborúban a híres Stukák töltötték be, amelyek rémisztő sebességgel, süvítő motorral csaptak le a magasból és lekaszálták vagy felrobbantották az ellenséges katonákat, megsemmisítették a védelmi állásokat és utat nyitottak a tankok százainak, amiknek nem maradt más dolguk, mint gyorsan és tömegesen áthaladni a megnyílt útvonalon. A tankok és a légierő kombinációja, a hadviselés egyik leghatalmasabb felfedezése Hitler zseniális ötlete volt.

Tuhacsevszkij hasonló módszert álmodott meg, amikor ejtőernyős alakulatokat hozott létre, amelyek pontosan akkor szálltak le a célpontokra, amikor a tankok támadásba lendültek. Egy ejtőernyős katona azonban, aki ott ér földet, ahová a szél sodorja, és belegabalyodik az ejtőernyőjébe, értelemszerűen sokkal kevésbé hatékony, mint egy süvítő légitorpedó, ami minden egyes lövészárkot, géppuskaállást és ágyút porrá zúz.
Hitler megtalálta a tökéletes megoldást, ami egyszerű volt ugyan, de ez Hitler minden megoldására elmondható. Az ő ötletei alkották a 11. Világháború stratégiai és taktikai forradalmának lényegi alapját. Hitler ötletének köszönhető, hogy a németek 1940-ben három nap alatt semmisítették meg a francia hadsereget, 1941-ben pedig három hét alatt jutottak el Szmolenszkig.

Hitler egészen addig nem ütközött hatékony ellenállásba, amíg az amerikaiak és orosz szövetségeseik saját ötletét nem fordították ellene néhány esztendővel később. Nekik sokkal több eszköz állt rendelkezésükre, hiszen az 1940-es német hadsereg háromezer tankja helyett ötvenezer tankot tudtak csatába állítani. Hitler négy-ötezer repülője százezer ellenséges géppel nézett farkasszemet. Ő alkotta meg azt a stratégiát, ami 1932-1942 között győzelemre segítette, végül azonban a bukását okozta.

Miközben Franciaország 1926-tól kezdődően milliárdokat költött a Maginot-vonalnak nevezett hatalmas betonkrokodil, a lustaság hiábavaló emlékműve felépítésére, Hitler sokkal kevesebb költséggel, de egy valódi vezető döntéshozó erejével, zseniális képzelőerővel, forradalmi módon újította meg a nemrég megszületett Wehrmacht szerkezetét, ami úgy emelkedett ki az iszapból, akár az ember a teremtés hatodik napján.
Új hadseregének természetesen ő volt az egyedüli parancsnoka.

Hitler nem hasonlított II. Vilmosra, aki csupán névleges hadvezér volt, s háború idején mindössze a hatalom látszatát gyakorolta. Hitler számára a névleges

hatalom a múlt csökevényének számított. Az államfő abszolút hatalma nem csupán a békeidők dísze volt. Hitler ezt a háborús időkben is személyesen és totálisan gyakorolta.

Az általa 1934. augusztus elsején életbe léptetett törvény révén a hadseregparancsnokság hat elsődleges jogkörét egyedül Hitler gyakorolta: a szervezési jogot (saját döntése szerint hozhatott létre vagy oszlathatott fel katonai egységeket), az előléptetések és kinevezések jogát, a felügyeleti jogot (figyelmét semmi nem kerülhette el), az elosztás jogát (a különféle katonai egységeket csak az ő parancsára oszthatták el területileg, állomásoztathatták és vezényelhették át más helyszínekre), a mozgósítás jogát és végül a kegyelmi jogot.

A hadügyminiszter ettől fogva Hitler utasításainak fő végrehajtója lett. A hadügyminisztérium fennhatósága alatt álló katonai erőket három nagy csoportra osztották: szárazföldi erők (von Fritsch tábornok), légierő (Göring marsall) és haditengerészet (Raeder admirális). A fejlesztésre váró szárazföldi egységek ideiglenesen tíz alakulatból álltak, melyek egyenként három hadosztályt foglaltak magukba.

Ami a hat Luftkreiséból, vagyis egységből álló légierőt illeti, 1936. április elsején tizennyolc repülőosztag (egy repülőosztag nyolcvanegy repülőt számlált) állt rendelkezésre. Ugyanebben az évben két új Luftkreisét, vagyis hat repülőosztagot hoztak létre, így a németeknek összesen 1.944 repülőgépük volt. Ezek a gépek a legmagasabb színvonalú felszereléssel rendelkeztek, és mind fizikai, mind morális értelemben véve kiváló pilóták vezették őket, akik példás fegyelmükkel tökéletesen megfeleltek Hitler új stratégiai elképzeléseinek.

Már akkor pontosan lefektették a repülőosztagok, á páncélos alakulatok és a gyalogság együttműködésének alapelveinek három pontját: 1.) A páncélos alakulatokat minden esetben szervezett haderő követi. 2.) A gyalogságnak gyorsan kell mozognia, ezért szükséges, hogy ha nem is minden egység, de közülük sok motorizált legyen, hogy gyorsan át tudjanak haladni a tankok által megnyitott útvonalon. 3.) A páncélos alakulatok erejét azzal kell növelni, hogy a tankok támadását bombázók hullámai előzik meg.
Egy esztendő leforgása alatt 650,000 ifjú német kapott katonai képzést a teljesen újszerű, az ellenség által ismeretlen stratégia elvei szerint.

Csupán Hitler bámulatos energiájának köszönhető, hogy ez a terv ilyen gyorsan a megvalósulás fázisába lépett. Rengeteg akadály és nehézség állta útját. A nagyobb egységek parancsnokai nehezen birkóztak meg a csaknem 700,000 új katona kiképzésének hatalmas feladatával. Sokkal több kiképzőtisztre lett volna szükség, Hitler mégis kiadta a parancsol, így nem lehetett szó időhúzásról. A következő szavakkal fordult hullafáradt és gyakran túlterhelt tábornokaihoz: „Visszaadtam önöknek a hadseregüket, és panaszkodni mernek?"

Nagyon jól tudta, hogy igen veszélyes időszaknak néz elébe. Legalább egy-két évre volt szükség ahhoz, hogy a harminchat alakulat bevethető legyen. Az ellenség mind keleten, mind nyugaton kivetette a hálóját, hogy Németországot megkaparintsa: Hitlernek gyorsan kellett cselekednie. Utasításai nem tűrtek ellentmondást, mindenki engedelmességgel tartozott neki, akár tetszett, akár nem, és beosztottjai fáradhatatlanul dolgoztak.
Hitler újra elmondta: „A német nemzet ellenállt a népvándorlásoknak, a római háborúknak, a hunok, a tatárok és a mongolok invázióinak. Átvészeltük a harmincéves háborút, valamint Frigyes és Napóleon korának ütközeteit. A nemzetet az én utasításaim sem fogják megtörni." Az emberek a végsőkig kitartottak, sőt, munkájukat lelkesen végezték, hiszen tudták, hogy Hitler keményen megtorolja a tétlenséget.

Benoist-Méchin szavait idézve: „Kétségkívül igaz, hogy az elkövetkező hónapok fantasztikus fejlődésről tettek tanúbizonyságot. A már meglévő katonai egységeket folyamatosan új alakulatok gyarapították. A gyárak ontották a puskákat, géppisztolyokat, ágyúkat és tankokat. A katonai körzetek (Wehrkreise) száma tízről tizenkettőre növekedett. A reguláris hadosztályok száma

harminchatról ötvenre, a páncélos alakulatoké pedig háromról hatra nőtt."

A leglátványosabb növekedés azonban nem is a hadosztályok számában, hanem az új hadsereg ifjú katonáinak páratlan szellemiségében jelentkezett. Lelkesedésük még Guderian tankjainál és Göring stukáinál is erősebb volt.

Hitler csak úgy tudta német szavazók tízmillióit magával ragadni, hogy pszichológiai „hadviselését" a legmagasabb szintre fejlesztette. Nem katonákat, hanem ideológiai harcosokat toborzott. Háború esetén Hitler nem puszta lövedékeket, hanem eszméket akart az ellenség felé lőni.

1936 új Németországát izzó hazafias érzések hatották át. A Birodalom ismét irányt mutatott a népnek. Németországot többé már nem hevenyészett módon összetákolt társadalmi osztályok alkották: olyan nemzetközösség jött létre, amelynek életéhez minden egyes polgár szervesen hozzájárult. Az új Németország a pompa, a kultúra, a szellemi ragyogás, az ellentétek, a kudarcok és győzelmek évezredes örökségét testesítette meg. Az emberek újra felismerték hazájuk arculatának minden egyes vonását és szívdobbanását. A fiatalok elfeledkeztek a társadalmi osztályok merev demarkációs vonalairól, amelyek korábban elválasztották őket egymástól. Mostanra szerves egységbe tömörültek, amelyet milliónyi egészséges, szép és életvidám, sportkedvelő, hazáját dalolva körbeutazó fiatal alkotott.

Az ifjú vezetők — fiúk és lányok egyaránt — képzése csodaszép vidékeken található regionális iskolákban, valamint három nemzeti iskolában zajlott. A Hitlerjugend mozgalomnak a legtávolabbi, legparányibb fa], vakban is voltak központjai, sportpályái, valamint ideológiai, kulturális és szakmai képzései. Ezekben a központokban összesen kétmillió ifjú munkás vett részt különféle szakképzésekben.

Minden szerdán este negyed kilenckor bajtársaikkal együtt hallgatták a Birodalom minden rádióállomása által sugárzott ifjúsági programot, amelyben előadások, dalok vagy turisztikai információk hangzottak el. A vakációzó diákok és a fizetett szabadságukat élvező munkások bajtársakként és egyenlő felekként gyűltek össze a táborok százainak valamelyikében, ahol különféle sportokat űztek, lovagoltak és úsztak, este pedig a tábortűz mellett énekeltek lelkesen.

A kétezer ifjúsági szálló alkotta hálózat évente huszonötezer ágyat biztosított az ifjú kirándulók százezreinek. A szállók zömét történelmi kastélyokban vagy ezek közelségében rendezték be. A fiatalok szerény költségek fejében kiváló étkezésben részesültek. A legszívósabbak csoportosan túráztak, sátrakban laktak és a főzéshez szükséges alkalmatosságokat a hátukon cipelték át hazájuk legszebb vidékein. Voltak, akik 642 helyi csoport keretein belül a földműveseknek segítettek a termény betakarításában.
A társadalom legkülönfélébb rétegeiből származó német fiatalokat a nemzetközösség érzése hatotta át. Ennek ellenére mégsem voltak szűklátókörű nacionalisták. Vezetőik józan hazaszeretetre nevelték őket, de tágabb értelemben vett hazájukra, Európára is felhívták figyelmüket. Akkoriban egyetlen más ország sem tett annyit az európai szellemiség erősítése érdekében, mint Németország: csupán 1936-ban 224,000 külföldi fiatalt láttak vendégül igaz bajtársakként a Birodalom táboraiban, ifjúsági szállóiban és német családoknál. Azáltal, hogy együtt laktak, sétáltak és sportoltak, csodálatos fizikai erőnlétre és életörömre tettek szert.

Lebrun elnök így szólt a Hitlerjugend csoportjához, amikor Rambouillet-i kastélyában fogadta őket: „Ti vagytok a világ legboldogabb fiataljai." És ebben tökéletesen igaza volt. Chautemps, a nyíltan náciellenes szabadkőműves miniszterelnök a Hitlerjugend tagjait „Németország legkiválóbb képviselőinek' nevezte. Hitler egy alkalommal a következőket mondta: "Eljön a nap, amikor a német nép ragyogó örömmel és büszkeséggel tekint ifjaira."

A hazafiságot illetően, társadalmilag és nemzetközileg egyaránt ebben a szellemben képzett német ifjak ezrei, akik minden évben elutaztak a katonai táborokba, nem szegény körülmények közé érkeztek, ahol tétlenségben tölthettek

pár hetet, ellentétben azokkal az országokkal, ahol a katonai szolgálat rabszolgaságszámba ment. Számukra a katonai táborok a nemzeti szolidaritás részét képezték. Fizikailag is felkészültek, hiszen a sportolás, a hegyen-völgyön át vezető kemény, de örömteli túrák félig már katonákat faragtak belőlük.

Az ifjúsági szervezetek szorosan kötődtek a Wehrmachthoz. A hadsereg kiképzőket küldött hozzájuk, s közülük a leghíresebb nevét később az egész világ megismerte. Akkoriban ifjú ezredesként szolgált, nyakában pedig a Becsületrend dicső jelvényét viselte. A neve Erwin Rommel volt.

Egy másik, alapvetően társadalmi jellegű ifjúsági szervezet a nemzet polgári szolgálatára készítette fel az ifjakat. Ez volt a híres Munkafront, melynek elsődleges célja az volt, hogy a német nemzet minden osztályának tagjai társadalmi munkában vegyenek részt.

Az 1935. június 26-án életbe lépett törvény kötelezővé tette a munkaszolgálatot (Arbeitsdienst): „Minden német ifjúnak, fiúnak és lánynak egyaránt a Munkaszolgálat révén kell szolgálnia a népet. A Munkaszolgálat a nemzetiszocializmus szellemiségével összhangban a nemzetközösség érzésére, valamint a kétkezi munka tiszteletén alapuló új eszmeiségre neveli a német ifjúságot." A Munkaszolgálat során végzett tevékenység minden esetben társadalmilag közhasznú munka volt.

A diákok csak azt követően nyerhettek felvételt az egyetemekre, az irodai munkahelyekre vagy a hadseregbe, hogy munkásokkal és földművesekkel együtt dolgozva közvetlen tapasztalatot nyertek a közösségi élet terén. A szocializáció tehát nem az államgépezetben, hanem magukban az emberi szívekben és lelkekben ment végbe.

A fiatalok fél éven keresztül teljes egyenlőségben formálták egymás jellemét. Hetes csoportokra osztva laktak az építkezések mellett felállított, egyszerűen felszerelt táborokban, és napi hat órában a nemzet számára fontos, közhasznú munkafolyamatokban vettek részt. Ezt két órányi sport, ideológiai képzés és katonai felkészülés követte. Fegyverük az ásó volt, és zászlajukat is ez a jelkép díszítette. Az országutak mentén gyakran lehetett látni őket, ahogy félmeztelenül, bronzszínűre sülve menetelnek.

A történész Müller-Brandenburg így ír: „A munkatáborokban összegyűlt fiatalok közösségi életet élnek, s a kétkezi munkában való részvétel fűzi össze őket. A jövőbeli hivatalnok, bíró és cégtulajdonos együtt lakik és dolgozik a jövőbeli lakatossal, földművessel, tengerésszel, segédmunkással és szövőgyári dolgozóval. Együtt esznek, egy szálláson alszanak, és a közös munka, valamint a vezetőkkel együtt eltöltött esti programok során alaposan megismerik egymást. Idővel mindannyian rádöbbennek, hogy az olyan fogalmak, mint a burzsoá és a proletár csupán az emberi elme termékei. Mindannyian ugyanannak a népnek a gyermekei."

Miután Hitler társadalmi eredményeit az 1945-ös bukás sikeresen megsemmisítette, és az európai fiatalok hit és jövőkép nélkül kószálnak a világban, a fenti sorok szinte meseszerűnek tűnnek. Ennek ellenére a mai napig olvashatók azok a leírások, amelyek olyan külföldiek tollából származnak, akik nem különösebben viseltettek szeretettel Németország iránt. Ezen bizonyságok legfontosabb mondata talán a berlini nagykövet szájából hangzott el, aki látván a ragyogó ásókkal menetelő ifjakat, így szólt: „Miután hazatérek Londonba, minden tőlem telhetőt megteszek, hogy nálunk is bevezessék a német Arbeitsdienst angol megfelelőjét."

Egyik fontos jelentésében az angol diplomata a következő jelentőségteljes sorokat írta: „A Kraft durch Freude (Örömben az erő) mozgalom, a nemzet fizikai képzésére fordított figyelem, s mindenek felett a Munkaszolgálat szervezetei tipikus példák a pozitív értelembe vett diktatúra előnyeire... Ostobaság lenne tagadni azokat az eredményeket, amelyeket az a férfi ért el, aki visszaadta a német nép önbecsülését és az ország közrendjét."

Az ilyen színvonalon felkészített fiatalemberekből törvényszerűen rendkívül

bátor és idealista harcosok lettek. 1939-ben, 1940-ben és 1941-ben nem csupán tankjaik, hanem eszményeik segítségével rohanták le Európát. Ezek az eszmények hiányoztak az ellenséges csapatok katonáiból. A hit a legerősebb fegyver.

Az új Wehrmacht szellemiségét nagy mértékben meghatározta az a szellemi fejlődés, amelyet a katonák az ifjúsági és a munkatáborokban sajátítottak el. Ahogy a munka dicsőséggé vált, úgy a katonai szolgálatot is rendkívül nagy becsben tartották. A hadseregbe kizárólag feddhetetlen erényű fiatalokat vettek fel. A jelentkezőket nem terelték be válogatás nélkül az első laktanyába. Az „érdemtelennek nyilvánított" személyeket elutasították.

Érdemes megemlíteni egy tényezőt, ami kifejezetten megdöbbentőnek tűnik annak a politikai robbanásnak a fényében, amely Németországban a hitlerizmust életre hívta: az ifjú katonáknak szolgálati idejük során szigorúan tilos volt politikai tevékenységekkel foglalkozni. Amennyiben már előzőleg csatlakoztak a nemzetiszocialista párthoz, úgy tagságuk szünetelt katonai szolgálatuk ideje alatt.

Unos-untalan találkozhatunk azzal a váddal, mely szerint Hitler bármire képes lett volna azért, hogy szavazatokra tegyen szert a választások idején Ehhez képest ő maga tiltotta meg katonáinak, akik közül legtöbben a Hitlerjugend tagjai voltak, hogy szavazójogukkal éljenek, vagy a népszavazásokon részt vegyenek. Ez eleinte félmillió, később egymillió szavazat elveszítését jelentette, holott ezek a Fiatalok minden bizonnyal Hitlerre szavaztak volna. Hitler azért tiltotta meg katonáinak, hogy a szavazóurnákhoz járuljanak, mert célja az volt, hogy a hadsereg szerves gondolati egységet alkosson, és sorsuk is forrjon össze.

Hitler, akinek sem hatalmas Maginot-vonallal, sem a franciák, a csehek, az angolok és a lengyelek óriási seregeivel, sem a szovjetek tízezer páncélos egységével nem rendelkezett, hozzálátott a világ legmodernebb hadserege felépítésének. A német haderő számbelileg kétségtelenül alulmúlta az ellenséges hadseregeket, de szellemében páratlannak bizonyult. A Reichswehrhez fogható hadsereg nem létezett a világon.
Az öreg tábornokok néha morgolódtak, mert Hitler újításai miatt kényelmetlenül érezték magukat. Hivatali székeik mégis kényelmesebbek voltak a tankok lövegtornyainál. Az ifjúság lelkében égő szent tüzet azonban még ők is érezték, ezért inkább csendben maradtak.
Hitler is csendben maradt, hiszen a malter még nem kötött meg, így egy erősebb csapás az egész építményt romba döntötte volna.
1936 végére Hitler összes politikai és társadalmi eredménye szilárd alapokon nyugodott. Mindenki láthatta ezeket az eredményeket, amelyek még a külföldiek kíváncsiságát is felkeltették. Sokan csak azért utaztak Németországba, hogy ezt a meglepő jelenséget szemügyre vegyék.

Az 1936-os berlini olimpia ékesen bizonyította, hogy a külföldi vendégek az új Németország felfedezése után úgy érezték, mintha az ország varázsa magával ragadta volna őket.

1936-ban Berlin adott otthont mind a téli, mind a nyári olimpiai játékoknak. Ez volt az utolsó olyan év, amikor mindkét olimpia ugyanabban az országban került megrendezésre. Az olimpián huszonnyolc ország vett részt. A német atléták hat

aranyat nyertek, s őket csak a norvég sportolók előzték meg, akik tizenöt aranyéremmel tértek haza.

ÖTVENEGYEDIK FEJEZET
HITLER ÉS AZ OLIMPIA

1936. augusztus elsején Adolf Hitler soha nem látott pompával nyitotta meg a berlini olimpiai játékokat. A francia nagykövet szavait idézve: „Ez az esemény Hitler és a Harmadik Birodalom fénypontjának és dicsőségének mérföldköve". Az új Németország vezetőjének személyét négy éven át világszerte az irigységen és vak dühön alapuló antifasiszta gyűlölet övezte. Ebben élen járt az a zsidó lobbi, ami már akkoriban is a nagyobb példányszámú hírlapok és a nemzetközi hírügynökségek teljhatalmú ura volt.
A berlini olimpia előtt tíz hónappal beiktatott „nürnbergi törvények" hatására a Hitler-ellenes propaganda soha nem látott méreteket öltött.

Bármennyire furcsának hangzik, ezek a törvények a zsidókat egyszerűen zsidóknak minősítették, akik saját jogokkal, de mellette természetesen kötelességekkel is rendelkeznek. Egy izraelitának sem lehetnek csupán jogai, különös tekintettel ^arra az esetre, amikor egy idegen ország vendégszeretetét, s az ezzel járó előnyöket élvezi.
1935 Németországának lakóinak célja az volt, hogy a zsidóságot mint fajt vegyék tekintetbe, amire egyébként maguk a zsidók olyannyira büszkék.

Ezzel vajon mi a probléma? A zsidók talán nem ugyanezt tették, amikor 1948-ban megalapították Izrael államot? Mózesi törvényeik értelmében saját fajuknak biztosítottak kiváltságos szerepel, a nem zsidó származású lakosok csupán idegenek, rosszabb esetben alárendelt személyek (különös tekintettel a palesztinokra), akik soha nem képezhetik a zsidó közösség részét.

Az évezredes zsidó faj már a Krisztust megelőző korszaktól kezdve a világ minden részére kiterjesztette csápjait, s etnikai sajátságaikat a lehető legszigorúbban őrizték és ápolták. A zsidók még Izraelben is kínosan ügyelnek morális szabályaik és szokásaik megőrzésére, vérük tisztaságát pedig féltő gonddal védelmezik. A történelem során gyakorlatilag ez képezte fennmaradásuk alapkövét. „Vallásuk" minden esetben - gyakran agresszíven - ellenzi a más fajokkal való keveredést.

A fentiek fényében vajon milyen alapon formálnak jogot az izraeliták szerte a világon arra, hogy saját nemzetiségük megőrzése mellett egyidejűleg egy más ország nemzetiséget is magukénak mondhassák? Egy Berlinben élő japán soha nem tekintette magát egyszerre japánnak és németnek. Vajon egy Tel-Avivban lakó franciát egyidejűleg franciának és izraelinek is tekintenek?

Az a düh, amellyel a zsidó rasszizmus Hitler ellen hangolta a világ közvéleményét, hamarosan bumerángként hullott vissza a zsidóságra, s végül az 1939 szeptemberében kitört II. Világháborúhoz vezetett, melynek során a zsidó nép elsőként volt kénytelen szembesülni az uszító propaganda következményeivel.

1936 augusztusában azonban még sokan logikusan gondolkodtak, és megőrizték józanságukat. Tanácstalan európaiak milliói szerették volna tudni, hogy valójában ki is ez a Hitler.

Hitler dübörgő hangja hallatán borzongás futott át a milliónyi külföldi rádióhallgató hátán. Ez a férfi maga volt a hatalmas talány, emberek ezrei voltak kíváncsiak rá.
Ez magyarázza, hogy miért özönlöttek a külföldiek 1936. augusztus elsején a berlini olimpia megnyitójára. Nem csak a sportolókat akarták látni, hanem személyesen meg akartak győződni arról, hogy vajon hogy nézhet ki az új, hatalmas és lenyűgöző Németország, amiről oly sokat hallottak. Bizonyos mértékig érezték, hogy a Németország ellen felhozott vádak jórészt túlzásokon alapulnak, így egyre kevésbé bíztak a sajtó szolgáltatta információkban. Ott akartak lenni az olimpiai játékokon, hogy szemügyre vehessék a híres Hitlert.

André Francois-Poncet berlini francia nagykövet szavaival élve: „Hitler különleges személyisége egész Európát lenyűgözte. Nem csupán félelmet és ellenérzést ébresztett sokakban, hanem kíváncsivá is tette az embereket. Rokonszenvet keltett önmaga iránt, egyre nagyobb tisztelet övezi, és a belőle áradó vonzerő hazája határain túl is hatással van az emberekre. Királyok, hercegek és más illusztris személyiségek özönlenek a Birodalom fővárosába, és nagy részük nem a sportolókra kíváncsi, sokkal inkább közelről akarja látni azt a férfit, aki a kontinens sorsát a kezében tartja. Szemügyre akarják venni azt a Németországot, amely Hitler ellenállhatatlan ölelésében átalakult és új életre kelt. A kifogástalan szervezés, rend, fegyelem és korlátlan pompa hatására a jelenlévők lelkesedése az egekig szárnyal. Kétségtelen, hogy az ünnepség lenyűgöző látványt nyújt."

A világ legnagyobb stadionját építették fel Berlin nyugati részén, egy erdők és tavak díszítette vidéken. Az építmény 110,000 látogató befogadását tette lehetővé.

A francia nagykövet így folytatja: „A stadion belülről is csodaszép látványt nyújt. A hatalmas feljáróknak köszönhetően a nézők gyorsan és tülekedés nélkül foglalhatják el ülőhelyeiket és el is hagyhatják a stadiont. Az épület modern és kiváló felszereltséggel rendelkezik. A sportolók öltözői, a sajtó számára fenntartott létesítmények, a dísztribün és az éttermek semmi kívánnivalót nem hagynak maguk után. A sportpálya vörösesbarna homokja, a csillogóan zöld fű és a szürke padsorok színének harmóniája szemet gyönyörködtető".

Hitler eredetileg homokkőből és márványból akarta felépíttetni ezt a pompás stadiont, de az idő sürgetése miatt végül aceton mellett döntöttek.

A római Colosseum méretét is meghaladó stadion csupán egyike volt azon hatalmas épületeknek, amelyekkel Hitler meg akarta ajándékozni a Harmadik Birodalmat. Akkoriban már elkezdődtek az új kancellária építési munkálatai. Ez az épület a maga pompás szalonjaival, szépen kidolgozott mozaikjaival, Luxorhoz méltó oszlopaival 1938 után kétségtelenül a világ leglenyűgözőbb és legcsodálatosabb kormányépülete lett. A hadügyminisztérium és a légierő parancsnokságának épületei szintén figyelemreméltó paloták voltak. A nürnbergi nemzetiszocialista kongresszusi központ, melynek építését Hitler személyesen rendelte el, 400,000 fő befogadására volt alkalmas.

A legpompásabb város Berlin, az új Birodalom fővárosa volt. Hitler a meglehetősen egyszerű és egyes esetekben igen kopottas fővárost egyedülállóan széppé akarta tenni. Az általa készített lélegzetelállító tervrajzok a mai napig fennmaradtak. Tervei szerint az új fővárost egy öt kilométer hosszú sugárút keresztezte volna, amelyet számos ragyogó épület szegélyez a több millió négyzetkilométernyi területen: minisztériumok, a Führer rezidenciája, és a diplomáciai negyedek, amelyeknek lapos tetején hatalmas, virágoskertekkel díszített teraszok állnak. A sugárutat áthidaló diadalívet nyolcvan méter magasra tervezték. A város látképét a földkerekség legimpozánsabb, háromszáz méter magas, 180,000 ember befogadására alkalmas dómja uralta volna.

Ezek a tervek nem nagyzási hóbortból fakadtak.
Ő maga igen szerény körülmények között élt, s kancellárként is ötszobás, kis müncheni lakásában maradt. A házban más bérlők is éltek, a lépcsőház pedig igen nyomorúságos állapotban volt. Ebben a lakásban fogadta Mussolinit 1937-ben, igen egyszerű körülmények között, s ugyanitt látta vendégül 1938-ban a müncheni egyezmény másnapján Chamberlaint.

Egy tál tészta, egy tojás, néhány krémes, egy pohár víz és egy csésze gyógytea bőségesen kielégítette napi ételszükségletét.

Az volt a vágya, hogy az adott évszázad örökre nyomot hagyjon az elkövetkezendő korokban, s ha politikai tevékenysége a feledés homályába merül, annak pompás emlékei mégis megmaradjanak. Hitler saját történelmi nagyságának emlékeit kövekbe és márványba vésve hagyta meg az utókor számára. Az ókori Görögországot, a civilizáció bölcsőjét az Akropolisz örökíti meg. Róma jelképe a Fórum, a

Colosseum, a több száz színház, a vízvezetékek és a diadalívek, amelyek Palmirától Volubilisig jelezték az ősi birodalom határait.

Ezekhez hasonlóan a Harmadik Birodalom emlékművei is örök emléket állítanak Hitler korának.
Hitler saját kezűleg készített el több száz vázlatot, amelyek jövőbeli birodalma építményeinek terveit ábrázolták, gyakran igen precíz részletességgel. Ragaszkodott ahhoz, hogy személyesen választhassa ki a különféle építőanyagokat: a vörös márványt, a mészkövet és a drága faanyagot. Nem sajnálta a valutát a Svédországból rendelt, tökéletesen megmunkált kőtömbökre. Az egyes modelleket órákon át tanulmányozta.
A világ egyszer a porba hullik, de Hitler korának pompás emlékei még ezer év múlva is állni fognak, akár a piramisok, melyek magányosan ugyan, de halhatatlanul terülnek el a homoktengerben.

A berlini olimpia közönsége a pompa óceánjának kellős közepébe csöppent.
Hitler gépkocsin tette meg a stadionhoz vezető 15 km-es utat, mely a „Győzelem Útja" nevet viselte. Soha nem látott méretű tömeg ünnepelte, s a rendet negyvenezer rendőr felügyelte.

Amikor a stadionhoz ért, százezer néző üdvözölte kinyújtott karral, miközben felharsantak a trombiták. A lángot hordozó futó megérkezett a stadionba, s a szent lánggal gyújtotta meg a hatalmas kandeláberben a tüzet, ami a játékok végéig égett. Ezután egy háromezer tagú kórus vette át a főszerepet, amit maga Richárd Strauss, az évszázad legkiválóbb zenésze vezényelt. Elsőként a Deutschland über alles zendült fel, majd a Horst Wessel dal, amelyet a Strauss által kifejezetten erre a fenséges alkalomra komponált Olimpiai himnusz követett.

Hitler körül csak úgy nyüzsögtek a hercegek, királyok és a világ különféle előkelőségei: Borisz bolgár király, az olasz koronaherceg és felesége Marié José, a belga király nővére, a svéd, a görög és a japán koronaherceg. Mussolini fiai, valamint a latin, angolszász és skandináv országokból érkező arisztokraták.

Hitler a játékok egyetlen napján sem mulasztott el részt venni. Lelkesen szurkolt, s személyesen gratulált annak a német sportolónőnek, aki megdöntötte a gerelyhajítás világrekordját, de ugyanilyen örömmel gratulált azoknak a finn atlétáknak is, akik a tízezer méteres síkfutás nyertesei lettek.

Hitler a zsidó és a néger versenyzőkkel szemben is barátságosan viselkedett. Németországot többek között a zsidó származású Helene Mayer vívóbajnok és Rudi Ball jégkorongversenyző képviselte az olimpián.

A Hitler-ellenes propagandára oly jellemző becstelenséggel hatalmas botrányt kreáltak a fekete amerikai bajnok, Jesse Owens körül, aki négy aranyérmet nyert, és a Führer látszólag szándékosan nem üdvözölte. Ezt a koholt történetet még ötven évvel később is előszeretettel emlegették. Maga Owens számos alkalommal megcáfolta ezt a koholmányt, és nagyvonalúan elismerte, hogy Hitler mindenki szeme láttára tisztelettel és kedvesen viselkedett vele. Idézzük most a bajnok szavait:
„Amikor elhaladtam a kancellár előtt, felemelkedett ülőhelyéről és integetett nekem, én pedig viszonoztam az üdvözlést. A jelenlévő riporterek saját magukat minősítették azzal, hogy a kancellárt kritizálták."

Az olimpiai játékok 1936. augusztus 16-án értek véget. A diadalmas légkörben egy háromezer tagú kórus előadásában csendült fel Richárd Strauss: A játékok vége c. szerzeménye.

Németország jogosan volt büszke sikereire, amelyek a német ifjúság fizikai újjászületését igazolták. Az egyik legnevesebb külföldi tudósító, John Toland amerikai történész méltányos szavait idézve: „A játékok majdnem teljes náci győzelemmel zárultak. A németek nyerték meg a legtöbb aranyérmet (35), és az ezüst és bronzérmek nagy része is Németországban maradt, de ami a legmeglepőbb:

még az amerikaiakat is megelőzték, akik a maguk 57 pontjával a második helyen végeztek."

Toland hozzáteszi: „Ami azonban még az érmek számánál is fontosabb: nagyon sok külföldi látogatót teljesen lenyűgözött az olimpiának otthont adó ország népének szívélyessége, valamint Hitler Birodalma, Az olimpia sikerét Leni Riefenstahl világhírűvé vált, kétrészes dokumentumfilmje örökítette meg... A német valóság egyetlen elfogulatlan megfigyelője sem tagadhatta le a Hitler által elért jelentős eredményeket."
Hitler nem rejtette véka alá azon véleményét, hogy a külvilágban megnyilvánuló sikereknél sokkal többre vágyott. Látogatóinak ezt a következő szavakkal magyarázta el:

„Az oktatás célja a jellem fejlesztése. Inkább legyen egy emberben tíz kilóval kevesebb tudás, és tíz kilóval több jellem."

Ezek a szavak szintén megdöbbentették a külföldi vendégeket, akik saját hazájukban személyesen tapasztalták meg az iskolák és egyetemek szócsavaró oktatási rendszerét. Ezek az iskolák csak úgy ontották magukból a le nem ülepedett elméletekkel teletömött fejű, gyenge fizikummal és akarattal rendelkező, kezdeményező erő híján lévő ifjak ezreit, akik tehetetlenül álltak szemben az élet kockázatos játszmáival.

ÖTVENKETTEDIK FEJEZET
A VILÁG LÁTOGATÓBAN HITLERNÉL

Az 1936-os berlini olimpia szervezése során Adolf Hitler nagy gondot fordított arra, hogy a németek tartózkodjanak a túlzásokba eső propagandától. Az olimpia heteiben a politikai megbeszéléseket teljes mértékben kiiktatták a Birodalom mindennapi életéből. A külföldi vendégeket politikai előadások helyett ünnepségekre és színházi előadásokra hívták meg. A magabiztos kormány szándékosan törekedett a politikai propaganda mellőzésére.

Francois-Poncet később azt írta, hogy a látogatók nem egyik megbeszélésről a másikra igyekeztek, hanem a Németországban eddig soha nem látott pompával megrendezett ünnepségek sorozatán vetlek részt. A berlini hotelek azon versenyeztek egymással, hogy melyikük fogadja vendégeit a legízlésesebb és legpazarabb környezetben.

Göring marsall miniszteri épületének kertjében vendégei számára felépíttetett egy XV1I1. századi hangulatot idéző falucskát, amelyben iparos és kovácsműhelyek, és fogadók álltak. A fogadókban korhű cserépkorsókban szolgálták fel az italokat, a postakocsik pedig váltott lovakkal közlekedtek. Vendégeit bőségesen megterített asztalnál fogadta. Erről a francia nagykövet csodálattal teli szavakkal számolt be:

„Göring a krémszínű szaténnel díszített berlini operában pompás vacsorát rendezett, melyet bál követett. A színpadról fából készült padlózat vezetett a terembe. Vörös libériás, rizsporos parókás, kezükben hosszú botokra erősített lámpásokat tartó inasok tucatjai álltak a gazdagon terített asztalokkal teli teremben nyüzsgő, egyenruhát vagy előkelő öltözetet viselő urakból és hölgyekből álló vendégsereg rendelkezésére."
Ami Ribbentropot illeti, ő ragyogóan szép dahlemi villájában adott fogadást hétszáz európai vendége számára. A villa kertjében hatalmas sátor állt, ahol a vendégeknek Pommery pezsgőt szolgáltak fel."

Göbbels ezernél több előkelőséget hívott meg a költői szépségű Páva-szigeten rendezett olasz estre. Ez is tükrözi, mennyire túlléptek a németek a szűklátókörű nacionalizmus korlátain.

Schmidt nagykövet így emlékszik vissza a történtekre: „A vendégek vacsoráztak, táncoltak.., és tolmácsoltak. Sok beszédet hallhattunk, pohárköszöntők hangzottak el és az emberek kellemesen elbeszélgettek egymással: Ach, Herr Schmidt, helfen Sie doch schnell einmal! Ich möchte mit Lord Londondeny

sprechen! Monsieur Schmidt, deux mots seule-ment avec Dr. Göbbels! Tudja merre van Göring? Ilyen, és ehhez hasonló mondatok hangzottak el minden oldalról."

A Göbbels szervezte ünnepség a rossz idő miatt majdnem meghiúsult: „Mivel egész nap esett az eső, repülőgépekkel hozatták a helyszínre a szükséges kellékeket. A fákra ragyogó gyertyákat erősítettek. A Reichswehr hidászai evezőkből és csónakokból készített gyaloghidakkal tették lehetővé a közlekedést a sziget és a part között. A szigetre érkező vendégeket reneszánsz stílusú öltözéket viselő lányok fogadták és kísérték ülőhelyükhöz. Éjfélkor pompás tűzijáték szórakoztatta az egybegyűlteket.
Bénoist-Méchin így folytatja: „Hitler saját asztalánál fogadja a királyi méltóságokat. A világ minden tájáról érkező díszvendégek, diplomaták és előkelőségek ámulattal és csodálattal figyelték a pompás ünnepséget."

A vendégek Zeppelineken légi kiránduláson is részt vettek Németország felett, hogy saját szemükkel láthassák az újonnan épült autópályákat.
Igazi élményben volt részük, és ezzel mindenki egyetértett. Schmidt nagykövet, aki dicsősége idején rendkívül előzékenyen viselkedett Hitlerrel, amikor azonban a dicsőség napjai a múlté lettek, azonnal ellene fordult, kötelességének érezte, hogy feljegyezze a külföldi vendégek ámulatát. Schmidt tolmácsként volt jelen az eseményeken, így számos külföldi vendéggel nyílt alkalma beszélgetni.

„Nagyon sokan őszinte elismerésüket fejezték ki Hitler iránt, amiért komoly erőfeszítéseket tesz a béke megőrzése érdekében, valamint a nemzetiszocialista Németország eredményei is ámulattal töltötték el a vendégeket. Azok a napok Hitler és a Harmadik Birodalom dicsősége fénypontjának tűntek. A külföldi vendégekkel folytatott, rendszerint nem túl hosszúra nyúló beszélgetések során világosan látható volt, hogy szinte kivétel nélkül nagy érdeklődéssel és csodálattal viszonyulnak Hitlerhez.

Bámulatos látványosságban volt részünk, amire az összes jelenlévő — a későbbiekben baráti vagy ellenséges oldalra kerülő országok polgárait egyaránt beleértve — mind a mai napig emlékszik".

Az 1936-os esztendőben Németország a Rajna-vidék visszafoglalása, valamint a Nürnbergi törvények körüli konfliktusoktól gyorsan eljutott a vörös libériát és rizsporos parókát viselő inasokig, akik az olimpiai játékok ünnepségei során a külföldi vendégek rendelkezésére álltak. Olyan előkelő személyek látogattak el Németországba, mint Bastide francia miniszter és a Francia Bank elnöke, Labeyrie, Lord Londonderry, az angol légügyi miniszter, és Sir Róbert Vansittart külügyminiszter.

Schmidt nagykövet, az események egyik fő tolmácsa a következő szavakkal jellemezte ezeket a beszélgetéseket: „A beszélgetések során megbizonyosodtam arról, hogy a külföldiek — legalábbis azok, akik abban az évben Németországba utaztak — egyre erősödő, pozitív érdeklődéssel figyelik Hitlert."

Később e látogatók közül sokan megváltoztatták a véleményüket, amikor látták, hogy a békés és szorgalmas Németország Európa legelső nagyhatalmává válik, és ezzel borsot tör a múlt nagyhatalmai orra alá, akik nem voltak hajlandók elfogadni a változásokat, s nem tűrték, hogy a hatalmi pozíciókban változás történjen.

Amikor a Birodalom népessége a francia lakosság kétszeresére nőtt, miután az elszakadt németek — az osztrákok és a szudétanémetek 1938-1939 közötti felszabadítása révén — ismét a Birodalom polgárai lettek, a Balkán pedig a Harmadik Birodalom gazdasági terjeszkedésének nyílt terepévé vált, az elismerő szavakat fogcsikorgatás váltotta fel.
Ezek az emberek hajlandóak voltak tisztelettel adózni Hitlernek, de csak abban az esetben, ha egyetlen milliméterrel sem lépi túl a franciák és az angolok által kijelölt korlátokat.

1936-ban, az irigységhullám kitörése előtt Németország felemelkedése, ami mindössze négy évet vett igénybe, őszinte és lelkes ámulatot váltott ki az

elfogulatlan látogatókból.

1936 nyarán Hitler saját népe és a külföldi vendégek előtt büszkén, de kérkedés nélkül ismertette a német eredmények mérlegét, akár egy sikeres cégvezető:
Ellenségeink mekkorát nevettek volna, ha 1933. január 30-án a következő szavakkal fordultam volna hozzájuk:
Négy éven belül a munkanélküli németek száma egymillió alá fog csökkenni, a kényszerű kivándorlás megszűnik, a mezőgazdaságból származó bevételünk történelmi rekordot dönt.
Éves nemzeti bevételünk 41 milliárd márkáról 56 milliárdra emelkedik.
A német középosztály és a kézművesek bámulatos fejlődésnek indul.
A német kereskedelem újjászületik.
Kikötőink nem lesznek többé hajóroncstemetők, és 1936-ra 640,000 tonnányi új hajó építése veszi kezdetét.
Számtalan üzem termelése nem csupán megkétszereződik, hanem háromszorosára, négyszeresére nő.
A Krupp-művek hengerművei és gépkalapácsai ismét teljes munkaidőben dolgoznak.
Ezekben az üzemekben a munka fő hajtóerejét nem a gátlástalan egyéni nyereségvágy , hanem a nemzet javát célzó odaadás biztosítja.
Az autógyárak nem csupán kiemelkednek a csődközeli állapotból, hanem oly mértékű fejlődésnek indulnak, hogy a gyártott autók száma négy év leforgása alatt 46,000-ről 250,000-re nő, s hogy négy év alatt az állam és az önkormányzatok költségvetési hiánya megszűnik, az adóbevételből származó éves többlet pedig ötmilliárd márka lesz.
Vasútvonalaink kiválóan működnek majd, és a német vonatok lesznek a leggyorsabbak a világon.
A német Birodalom olyan úthálózattal fog rendelkezni, amelyeknek minősége és szépsége páratlan lesz a civilizáció történetében.
A tervezett hétezer kilométernyi autópályából egy ezer kilométeres szakaszt át fognak adni a népnek, és alig négy évvel később újabb négyezer kilométernyi útszakasz építési munkálatai indulnak el.
A dolgozók otthonteremtő programjának keretein belül házak százezrei emelkednek ki a földből.
A völgyeket és folyókat új hidak százai szelik majd át. A német színház és a német zene múltunk halhatatlan mesterműveihez méltó reneszánszát éli majd meg.
A német nemzet egy emberként veszi ki a részét ebből a hatalmas szellemi megújulásból.
És mindez úgy fog megtörténni, hogy a nemzet irányításában egyetlen zsidó sem vesz részt.
Igen, megismétlem a kérdést: mit válaszoltak volna ellenségeink, ha kijelentettem volna nekik, hogy alig négy év leforgása alatt mindezt valóra váltjuk?
Ennek ellenére mára mindez ténylegesen valósággá vált, s erről bárki személyesen meggyőződhet, csak körül kell néznie.

A legnagyobb meglepetést 1936 őszén a fenti hivatalos közleményt követően annak az államférfinak a látogatása okozta, aki az I. Világháború idején Németország legádázabb ellensége volt: Lloyd George, a korábbi brit miniszterelnök, aki a fegyverletétel napját követően fel akarta akasztatni a német császárt, és arra buzdította a világot, hogy addig facsarják Németországot, amíg egy fillérje sem marad.
Lloyd George Röhm kivégzése után, valamint az 1935. november 15-én életbe lépett „zsidóellenes" nürnbergi törvények beiktatását követően is megjelent Berchtesgadenben.
Ezek a törvények láthatóan cseppet sem aggasztották.
Véleményét egészen 1938-ig nem is változtatta meg, akkor azonban bekövetkezett a Birodalom egyesítése, és ez már túl sok volt a kegyes angol uralkodónő számára.

Amikor Lloyd George 1936 szeptemberében meglátogatta Hitlert, kifejezetten barátságosan és szívélyesen viselkedett.
Hitler a kezét nyújtva üdvözölte: „Nagy örömömre szolgál, hogy találkozhatok azzal a férfival, akit Németországban mindig is a világháború igazi győztesének tekintettünk." Lloyd George ragyogott az örömtől: „Én tartom magam szerencsésnek, hogy találkozhatok azzal az emberrel, aki a vereséget követően

sikerrel állította maga mögé, és indította el a felfelé vezető úton a német nemzetet".
Ezen a szeptemberi délutánon egészen este hét óráig együtt maradtak, és felelevenítették háborús emlékeiket, amikor az akkor még ismeretlen káplár lelkesen harcolt Lloyd George angol serege ellen.

Ezt követően a beszélgetés a politikára terelődött.
Lloyd George igazat adott Hitlernek, aki a szövetségeseket hibáztatta, amiért 1914-ben súlyosan veszélyeztették a békét Európában, és ez 1936-ban sajnálatos módon megismétlődött: Párizs, Prága és Moszkva háborút akart indítani a Harmadik Birodalom ellen.
Az ősz Lloyd George élénk szavakkal fordult Hitlerhez: „Ezek az országok mindig nagy veszélyt jelentettek a világra. A legutóbbi világháború is úgy terjedt, akár a futótűz, és hála nekik, a konfliktust nem lehetett korlátok közé szorítani."
Akkor is egyetértően bólintott, amikor Hitler a politikailag félretájékoztatott, háborúra szomjazó külföldi katonai vezetők értelmetlen ármánykodásait kritizálta. A londoni katonai „megbeszéléseken" ügyet sem vetettek Hitler javaslataira, amelyekkel a két nép közötti viszony enyhülését akarta előmozdítani. Az angol diplomata sajnálatát fejezte ki azért, hogy Hitler törekvései meghiúsultak.
A beszélgetés témája ezt követően a Harmadik Birodalom szociális forradalmára terelődött. Lloyd George kijelentette: „A nemzetiszocializmus kísérletei ezen a területen Anglia számára is rendkívül érdekesek."
Hitler így felelt: „Nem kísérletekről van szó, hanem olyan tervről, amely már jó ideje érlelődött".

Schmidt visszaemlékezései szerint Lloyd George „örömteli ékesszólással, ami már a lelkesedés határát súrolta" adta Hitler tudtára egyetértését: „Lloyd George említést tett a munkanélküliség felszámolását célzó intézkedésekről, a betegbiztosításról, a társadalmi közjóléti munkáról valamint a szabadidő megfelelő hasznosításáról. Áttanulmányozta a Munkafront számos elért eredményét, és ezek lenyűgözték... Az I. Világháború idős hőse végül elköszönt a Harmadik Birodalom ifjú diktátorától. Megegyeztek, hogy másnap is találkoznak teaidőben, és Lloyd George Megan nevű lányát is el szerette volna hozni magával."

Az ifjú Megan már türelmetlenül várta édesapját a berchtesgadeni szállóban. Amikor látta, hogy kiszáll a Führer autójából, és szinte sugárzik az örömtől, szemei ragyognak, és a beszélgetés hatására mintha megfiatalodott volna, Megan elnevette magát, majd karját felemelve „Heil Hitler!" köszöntéssel üdvözölte édesapját.
Az idős walesi férfi megtorpant, és arca komolyra fordult. Egyenesen a lányára nézett, és így felelt: „Igazad van. Heil Hitler! Én is ezt mondom, mert egy kiváló emberrel volt alkalmam találkozni."

Angliába történő visszatérése után Lloyd George az alábbi sorokat írta a The Daily Express számára, amelyek igazán megdöbbentőnek tűnhetnek a háború óta eltelt fél évszázados szüntelen Hitler-ellenes agymosás fényében: „Hitler saját erejéből emelte ki Németországot a mélyből. Született vezető és energikus személyiség, elszánt akarattal és bátor szívvel. Az idősebb korosztály bizalmával, a fiatalság pedig rajongásával tünteti ki." Arnold Toynbee, a neves angol történész szintén „azzal tért vissza Németországból, hogy kijelentette: meggyőződött Hitler békés szándékairól."

A tűzijáték, az ünnepségek és az aranymedálok átadásának közepette Hitler idejének nagy részét csendesen, de céltudatosan az új német hadsereg létrehozásának szentelte.
Le kell szögezni, hogy célja nem Franciaország megtámadása volt, nem is beszélve Angijáról. Ezt néhány éven keresztül mindenkinek világosan kellett volna látnia. A szovjetek jelentette fenyegetés azonban egyre inkább aggasztotta, sőt, félelemmel töltötte el. 1936 őszén a nap minden órájában emlékeztette magát arra, hogy Sztálin seregei az ország küszöbén állnak, s ezek a seregek négyszer annyi katonával és tízszer annyi tankkal rendelkeznek, mint a német haderő.

Hitler semmilyen tekintetben nem állt készen a hatalmas szovjet erőkkel való szembenézésre, hiszen alig egy esztendeje vezették be a hadkötelezettséget, s kezdték el a Wehrmacht újjáépítését és a harminchat hadosztály felállítását.
A négyéves háborús gazdasági terv, amelynek megvalósítását Göringre bízta, csak azon a nyáron lépett életbe.

Ha Sztálin nem gyilkoltatta volna meg Tuhacsevszkijt és serege harmincezer tisztjét, könnyűszerrel elpusztíthatta volna Hitler erőtlen hadseregét.
Szerencsére a kritikus pillanatban véghezvitt tisztogatás egy időre megálljt parancsolt az oroszoknak.
Sztálin azonban kommunista volt, vagyis világuralomra tört. Más szempontból pedig az orosz cárok utódjaként ült az ország trónján, hasonlóan a régebbi korok nagy orosz hódítóihoz.

Tuhacsevszkij meggyilkolása csak egy időre odázta el a veszélyt. Hitlernek gyorsan kellett cselekednie, hiszen a legjobb esetben is mindössze néhány esztendő állt rendelkezésére ahhoz; hogy megvalósítsa a német nemzet teljes egyesítését a Birodalom területén belül (ez megvalósult) és kívül (ez utóbbi még váratott magára). A Duna és a Szudéta-vidék dombjai között fekvő területen élő német honfitársaknak a Birodalomba való beolvasztása nem volt könnyű és konfliktusmentes feladat.
A békés 1937-es esztendő fegyveres őrszolgálatnak bizonyult, mert Hitler a következő évben lépett először tiltott területre.

Hitler, a német vezető a nürnbergi pártnapok egyikén integet a tömegnek

ÖTVENHARMADIK FEJEZET
NÜRNBERG NEMZETISZOCIALISTA SZELLEMISÉGE

Az évente megrendezett nemzetiszocialista kongresszuson másfélmillió küldött vett részt a nép képviseletében. Ezek a küldöttek az ország legkülönbözőbb tájairól érkeztek a helyszínre. Politikai értelemben véve ez volt a világon a demokrácia — a németek szavajárásával élve — legkolosszálisabb megnyilatkozása. A világ sem előtte, sem utána nem látott hasonló eseményt. A Nürnbergi Kongresszus páratlan jelenség volt Európa politikai történetében.

Nürnberg minden év szeptemberében a nemzetiszocializmus zarándokhelyévé vált. 1927-ben csupán néhány katona gyűlt össze ott a gyakorlatilag ismeretlen Adolf Hitler vezetésével. 1933-ra a résztvevők száma 400,000-re, 1937-re pedig másfélmillióra duzzadt. Ezek a tömeggyűlések minden szempontból bámulatosak voltak.

Rengeteg vonatot kellett üzembe helyezni ahhoz, hogy ez a másfélmillió küldött Nürnbergbe utazhasson: négyezer különvonat, és vasúti kocsik tízezrei zakatoltak a hatalmas vasútvonalakon. Az érkezőket ezután megfelelően fogadták, útba igazították és élelemmel látták el.
A nürnbergi hotelek a résztvevők töredékének sem tudtak volna szállást biztosítani, ezért a száz gyalogsági hadosztálynak megfelelő mennyiségű küldött elszállásolása érdekében sátrak ezrei alkotta városkákat emeltek.

Természetesen nem csak tetőre volt szükség az emberek feje fölé: mozgó konyhák, egészségügyi létesítmények, elsősegélynyújtó központok és információs bódék százai, valamint több ezer Vöröskeresztes nővér állt a látogatók rendelkezésére. Mindezt matematikai pontossággal szervezték meg. A résztvevőknek meg kellett találniuk a sátrukat, ágyukat és élelmüket, s műiden percben tudniuk kellett, hogy hová kell menniük, hogyan és milyen céllal jutnak oda.

A Birodalom legtávolabbi zugaiból érkező küldöttek közül a legtöbben egyáltalán nem ismerték a várost, ezért pontosan tudniuk kellett az egyes események helyszínét és idejét. Nem volt egyszerű feladat megszervezni, hogy a másfélmillió látogató tájékoztatva legyen arról, hogy az ifjak hol találják az Ifjúsági Hadsereget, a hölgyek női szervezeteket, a katonák az SA egységüket, a munkások pedig a szakmájuknak megfelelő szervezetet, vagy éppen a Munkafront adott részlegét.
A hatalmas embertömeg kizárólag a német fegyelemnek és a zseniális szervezőkészségnek köszönhetően nem okozott zűrzavart. A résztvevők száma évről-évre növekedett, de ezzel párhuzamosan a látogatók érkezése, elszállásolása és hazatérése is egyre gördülékenyebben zajlott.

Gamelin tábornoknak 2-3 hetes tétovázásba telt 2-3 katonai alakulat átvezénylése egyik helyről a másikra. Nürnbergben a békeidők francia hadseregének megfelelő embertömeg pár óra alatt készen állt az indulásra. A németek kiváló leckét adtak a jövő hadműveleteinek megszervezéséhez.

Minden évben bebizonyosodott, hogy igenis lehetséges másfélmillió katonát órák alatt fennakadások nélkül útnak indítani, a vonatok pedig negyed óra alatt képesek pontos határidőre az egész német hadsereget az ország egyik végéből a másikba szállítani. A világon vajon hol szerveztek meg hasonló manővereket ilyen matematikai pontossággal?
A több száz hadosztálynyi résztvevőt nem csak érkezésük, hanem hazatérésük alkalmával is megvendégelték és elszállásolták. Az egész esemény olyan volt, mint egy kiválóan hangszerelt előadás. Meg lehet tekinteni a korabeli fényképeket, és végignézhetjük Leni Riefenstahl 1934-es Az akarat diadala c. elbűvölő filmjét: az alakzatok tökéletesen összehangoltan mozognak, a sugárutak pedig kristálytiszták. A szabad területeken még egy kóbor kutyát sem látni, és minden lámpa szépen világít.
Az ünnepségek fenségesebben bontakoztak ki, mint a római Szent Péter Bazilika szertartásai.

Hitler egyedül lépked a járdával fedett, száz méter széles sugárúton, amelyet harmincezer lobogó ovez, miközben másfélmillió ember figyeli lélegzetvisszafojtva.

Benoist-Méchin francia történész így ír az eseményről: Minden szükséges kellék jelen volt a kívánt hatás eléréséhez. Százezer SA katona masírozott végig a város utcáin öt órán keresztül, kezükben zászlók erdejével, amelyeken a vérvörös jelkép és a birodalmi sas pompázott. A harsonák fülsüketítően zengtek, mindenhol díszlövések zaja hallatszott, s a középkori város megvilágított épületeinek homlokzatán a fáklyák fénye táncolt. Az eget fényszórók pásztázták, s fényük boltívet vont a Luitpoldhain amfiteátrum fölé. Ezek a kellékek mind arra voltak hivatottak, hogy a rend és az erő képzetét keltsék az emberekben. A hatás leírhatatlan volt: még a legszkeptikusabb látogatók is szívükben csodálattal és döbbenettel tértek haza. A színek, dalok
és fények örvényének nem lehet ellenállni. A nagyfokú hatást egyetlen riport vagy film sem adhatja vissza. A tömeg közel egy héten keresztül az érzelmek óceánjában fürdött.
Ezeket az érzéseket nem csupán egyetlen francia történész, hanem rajta kívül sokan mások is papírra vetették. A külföldi szemtanúk egységes elragadtatása minden szónál többet ért. Leginkább az a gondosság nyűgözte le őket, amivel a precíz forgatókönyv alapján zajló, szinte vallási hangulatot árasztó ünnepségeket és rituálékat megszervezték.

A harangok zúgása mellett a városba bevonuló Hitler számára a hit alapja a dogma volt, a dogma pedig természeténél fogva megváltoztathatatlan és örök. Az igazság nem váltogatja arculatát. Ha kiszínezzük az igazságot, azzal az igazság veszít önnön misztériumából, és kétségek tárgyává válik. A nemzetiszocializmus történetének minden egyes eleme a kiválóság mellett az eszmét, a meggyőződést, a köteléket, az adományt szentesítő gesztusok megváltoztathatatlan jellegét tükrözi.

Minden egyes részletnek megvolt a maga helye. Az alulról megvilágított szónoki emelvény, amelyre harminc gránit lépcsőfok vezetett fel, hadihajóként magasodott, és arannyal díszített, tölgyfalevelek övezte horogkereszt díszítette. A stadion, ahol a másfélmillió hűséges támogató lélegzetvisszafojtva várakozott, olyan hatalmas volt, akár egy metropolisz. Csak a lelátókon százötvenezer ember fért el.
Az ünnepi hét során a fedett nézőtéren ifjak, nők, földművesek, gyári munkások, valamint az SS és az SA tagjai fordultak meg, s Hitler 15-20 beszédet tartott előttük.
A stadion gigantikus méretekkel büszkélkedett. A stadiont körülvevő oszlopok háromszor olyan magasak voltak, mint az Akropolisz oszlopai. Az oszlopok tetején gránitból készült sasok díszelegtek, s közöttük vérvörös, szvasztikákkal díszített zászlók tízezrei lobogtak a szélben. A magasra emelt medencékből kék pára áradt.

Hitler az építészet merőben új elemét alkotta meg az eseményre: az alapanyag nem a kő, hanem a fény volt. A hatalmas terület négy oldalára légvédelmi reflektorokat helyeztek el. Fényük magasra emelkedett az éjjeli égbolton, s olyan hatást keltett, mintha a fénynyalábok egy éteri katedrális oszlopai lennének. Ez a képzeletbeli építmény Zeuszhoz, a fény, az éj és a menny urához is méltó volt. Ezt követően Hitler — akár egy próféta — előlépett és az emelvény felé indult.

Robert Brasillach, az évszázad egyik legtehetségesebb francia költője a következő szavakkal írt a pódiumon álló Hitlerről:
A férfi most a szónoki emelvényen áll. Kibontják a zászlókat s síri csend uralkodik: sem énekszó, sem dobpergés nem hallatszik. A stadion szélén a barna inges menetoszlopok közötti területeken előlép a zászlóvivők első sora. Az egyedüli fényforrás a katedrális kékes, valószerűtlen fénye, s felette mintha lepkék köröznének: repülőgépek vagy talán csak porszemek. Felgyullad egy reflektor, megvilágítja a vörös zászlók tengerét, s követi mozgásukat.

Tényleg megmozdultak a zászlók? Inkább azt mondanám, hogy áramlanak,

ellenállhatatlanul, akár a vörösen izzó lávafolyam. Hatalmas tömegként siklanak előre, s betöltik a barna gránitban előkészített helyeket. A magasztos menetelés közel húsz percen át tart. A lábak dobbanását csak akkor halljuk meg, amikor már egész közel érnek hozzánk. A síri csend egészen addig tart, amíg a menetoszlop a pódiumon álló kancellár lábai elé nem ér. A csend természetfeletti és földöntúli, csak ahhoz hasonlíthatnám, amikor a csillagászok kővé merevednek, mert megpillantanak valamit egy másik bolygón. A felhőkbe nyúló kékes kupola alatt a vörös lávára emlékeztető zászlótenger megáll. Ilyen bámulatos látványban soha életemben nem volt részem.
Ez a páratlan látványosság nem a véletlen műve, hanem egy zseniális szervező és művész elméjének alkotása.

Minden egyes napon a közönség egy adott részének szóló különleges programokat rendeztek. A Hitler kapcsán gyakran agresszíven és igazságtalanul nyilatkozó francia történész, André Brissaud is írt az egyik ceremóniáról, amelyet ő „Hitler-tiszteletként" említ:
A ragyogó napsütésben a Munkafront ötvenkétezer fiatalembere tiszteleg ásóval kezében, mintegy férfias felajánlásként. Majd „pihenjt" vezényelnek, és egyik vezetőjük a tribün aljánál állva szembefordul velük, és megkérdezi:
— Honnan érkeztél, bajtárs?
A barnaingesek soraiból felharsan a válasz:
— Türingiából.
— És te honnan érkeztél, bajtárs?
— Hesse városából.
— Honnan érkeztél bajtárs?
— Sziléziából.
Ezt követik a szokásos kérdések:
— Készen álltok arra, hogy termővé tegyétek a német anyaföldet? Ötvenkétezer torokból egyszerre harsan fel a válasz:
— Készen állunk!
— Készen álltok arra, hogy minden áldozatot meghozzatok a Birodalomért?
— Készen állunk!
Ez a különös, lenyűgöző kórus közel húsz percen át zajlik. Ezután az ötvenkétezer barnainges, lelkes és ünnepélyes fiatal hősies és egyéb dalokat énekel. Dobszó harsan.
Hirtelen csend lesz. A fiatalok magukba mélyednek, halott hőseikre, a párt szellemiségére és a nemzetre gondolnak.

Végül a Führeré a szó, aki beszédével a kollektív érzelmeket szinte izzásig hevíti. A szenvedély lángja fűti, orrlyukai remegnek, szemei villognak. Hitler maga a náci hit megszemélyesítője, az erőszak, a vad energia, az akarat diadala. A hangszórókból dübörgő hangja emberfeletti dimenziókba repíti a hallgatóságot. Szinte hipnotikus, hatalmas és dermesztő jelenség szemtanúi lehetünk.

Másnap a „vérzászló" (Blutfahne) kultuszának ünnepsége zajlott. Ezt a zászlót a müncheni puccsot követő napon, 1923. november 11-én Hitler bajtársainak vére áztatta, miután a bajor rendőrség hat nemzetiszocialistát lőtt le, akik az ifjú Führer közelében álltak. Az újonnan készült zászlókat a „vértanúk zászlajával" szentelték fel annak az emlékműnek az árnyékában, amelyet a hősi halottak tiszteletére emeltek.

A közismerten antifasiszta német szerző, Joachim Fest így írja le a szertartást:
Végül Hitler két követője társaságában, akik tiszteletteljes távolságban maradlak tőle, elindult a Luitpoldhaintól az emlékmű irányában a „Führer sugárútjának" nevezett széles betonszalagon. Az út mentén SA és SS katonák százezrei álltak méltóságteljes sorokban. Amikor a zászlókat leengedték, Hitler mozdulatlanul állt, gondolataiban elmélyülve, akár egy címerfigura. Egy hivatalos beszámolót idézve Fest hozzáteszi: A 150 hatalmas katonai reflektor fénysugarai áthatolnak a szürkésfekete éjszakai égbolton. A magasban, a felhők felett a fénynyalábok kockaalakzatot formálva kapcsolódnak egymásba... A látvány lenyűgöző... Az enyhe szellő hatására a pódiumot körülvevő zászlók meglibbennek a szikrázó fényben. A szónoki emelvény fényárban úszik... A jobb és bal oldalon álló oszlopok tetején lévő hatalmas edényekből tűz lövell ki. A szemben álló emelvényekről parancsszóra több mint harmincezer zászló áramlik be a tér

középpontja felé, s a zászlórudak csúcsai és az ezüstszínű rojtok ragyognak a reflektorok fényében.

Szokás szerint most is Hitler került elsőként a fények, a tömeg, a szimmetria és a „tragikus léttudat" eme kompozíciójának hatása alá. Hitler pontosan az „élharcosok" előtt tartott ilyen szónoklatok során, valamint a halottak emléke előtt tisztelgő egyperces néma gyászt követően beszélt a legnagyobb elragadtatással és lelkesedéssel. Ezen alkalmakkor néhány különlegesen megválasztott szóval mintha titokzatos úrvacsorát celebrált volna a szónoki emelvény közepéig nyúló reflektorok fény ében, a zászlók tengerében, az egyenruhás hallgatóság előtt, miközben a hangszerek vörös, ezüst és arany fényben izzottak.

A Niederelbische Tageblatt c. lap megőrizte eme szónoklatok némelyikét. [szerk: a szerző a következő bekezdést az eredeti francia szövegben kihúzta, de mi visszahelyeztük, ugyanis összefügg a további bekezdésekkel] Hitler így kiáltott fel:
Mindig úgy éreztem, hogy amíg rendelkezünk az élet ajándékával, addig nosztalgiával kell gondolnunk azokra, akik segítségünkre voltak életünk alakításában. Mi értelme lenne az életemnek nélkületek? Életetek új értelmet és új feladatokat nyert azzal, hogy rám találtatok és hittel fordultatok felém. Pusztán az a tény, hogy rátok találtam, máris értelmet adott életemnek, s lehetővé tette küzdelmem folytatását. Továbbá:
Ki ne érezné most azt a csodát, ami összeterelt bennünket? Hallottátok egy ember szavait, amelyek szíven ütöttek és felébresztettek benneteket, s követni kezdtétek ezt a hangot. Éveken át követtétek a hangot, anélkül, hogy a szónokot egyszer is láttátok volna. Elegendő volt hallanotok a szavakat ahhoz, hogy követni kezdjetek.

Hitler szavainak hangsúlya messianisztikus visszhangot vert. Ezután hozzátette: Újra összegyűltünk ezen a helyen, és e találkozás csodája csordultig tölti lelkünket. Nem mindannyian láttok engem, és én nem látok közületek mindenkit, de mégis érezzük egymást. Talán nem nemzetünk hite az, ami kiemelt bennünket a jelentéktelenség és a szegénység homályából? Nem a hit révén lett az egykor kiábrándult és bizonytalan német népből bátor és vitéz nemzet?

Elérkezett az ünnepi hét vége, s eljött a búcsú ideje. A hűségesküjét a keresztes lovagokhoz, vagy a vallási rendek tagjaihoz méltó módon megújított másfélmillió férfi és asszony hazaindult.
A távozás pillanatát is Róbert Brasillach francia költő örökítette meg: A tömeg a Deutschland über Alles-t és a Horst Wessel dalt zengi, miközben lelkük együtt szárnyal a Vörös Front és a reakciós erők által meggyilkolt bajtársaik szellemével. Ezt a frontkatonák dala követi:
"Volt egy bajtársam.
Akihez fogható nem lesz senki más..."
Ezt követően azok a dalok harsannak fel, amelyeket külön a kongresszus alkalmából komponáltak. A dalok kiváló összhangot alkotnak az est üde hangulatával, a pillanat ünnepélyességével, a csodás és szomorkás hangokkal, valamint azzal a zenei varázzsal, ami a németek számára elengedhetetlen a vallás, a haza, a háború, a politika és az önfeláldozás eszméinek megértéséhez.

Brissaud hozzáteszi: „Nürnberg utcáin szinte végeérhetetlen fáklyás menet vonul végig. Az SA. a Hitler Jugend és az SS tagjai fáradhatatlanul menetelnek Az egyedüli fényforrást az éjszakában lobogó fáklyáik biztosítják."
A hullámzó menet nem csak a német lakosságot, hanem a külföldről érkezett előkelőségeket is lenyűgözte.

Hitler a diplomáciai testületek küldötteit a nürnbergi vasútállomáson két különvonatra ültette fel, amelyeken szalonkocsik, éttermek, hálókocsik, fürdőszobák, sőt, fodrászszalonok álltak a vendégek rendelkezésére.
Francois-Poncet francia követ fel is szólalt az 1937-es pártkongresszuson. Érzéseit szinte aggodalommal öntötte szavakba:
Nürnberg nyolc napon át az öröm és a varázs városa volt, mintha egy időre kilépett volna a valóság dimenziójából. A látványosságok és a páratlan

vendégszeretet keltette hangulat teljesen hatalmába kerítette a külföldi látogatókat. Olyan benyomást keltett bennük, aminek nehéz volt ellenállni. Amikor hazatértek, elragadtatással és rokonszenvvel beszéltek élményeikről.

A nagyköveti és tolmácsi feladatokat ellátó Paul Schmidt, akit a gazdag és híres vendégek kíséretével bíztak meg, a következő szavakkal ecseteli élményeit:
Egy nap, amikor Hitler hatalmas győzelmi bevonulását tartotta Nürnbergben, éppen egy nyitott gépjárműben ültem magas rangú francia és angol vendégek társaságában. Csupán néhány méterrel haladtunk a diktátor autója mögött... módunkban állt közelről megfigyelni őt, s az út két oldalán lelkesen éljenző tömeget.

A szó legszorosabb értelmében vett győzelmi menet több mint egy óra alatt haladt végig a városon. Rendkívüli hatást gyakorolt ránk a Hitlert szinte extázisban éljenző tömeg. Újra megfigyeltem, hogy az emberek milyen odaadással és vallásos hittel tekintenek Hitlerre, úgy tűnt, mintha bűbáj hatása alatt állnának. Mintha csak az út mentén éljenző több ezres embertömeg kollektív elragadtatásba esett volna Hitler láttán. Hangos kiáltásokkal és felemelt karral üdvözölték. Az egy órás út, amelyet az extázisban éljenző tömeg közepette tettünk meg, fizikailag is embert próbáló élmény volt, ezért az út végére meglehetősen kimerültünk. Az erkölcsi ellenállásnak nyoma sem maradt bennünk, szinte úgy éreztük, mintha erővel kellene visszatartani magunkat attól, hogy mi magunk is a tömeg extázisának hatása alá kerüljünk... Megfigyeltem, hogy a látottak és hallottak hatására feltoluló érzelmek az angol és francia vendégeknek is gyakran könnyeket csaltak a szemébe. Még az olyan közönyös viselkedésű újságírók is, mint Jules Sauerwein (Le Matin) és Ward Price (The Daily Mail), akik mellettem utaztak, szó szerint imbolyogva szálltak ki az autóból.

Richárd Helms amerikai újságíró, a United Press különleges megbízottja a nürnbergi kastélyba is meghívást kapott, ahol Hitler az ünnepség végeztével vendégeit fogadta. Az eseményt követően tréfásan megjegyezte: „Amikor megérkeztem, rám tört a megalománia. Noha az ünneplés nem nekem szólt, mégis úgy éreztem, mintha fél métert nőttem volna."

Benoist-Méchin így fejezi be beszámolóját:
Az események végeztével világossá vált, hogy amit Nürnbergben láttunk, az nem csupán a párt volt, hanem az egész német nép ajánlotta fel magát újonnan felfedezett hatalmának látványa előtt... Az itt lezajlott misztérium elég erős volt ahhoz, hogy győzelmet arasson az egyéni érzelmek felett, és az emberek egyetlen közös hitben olvadjanak össze.
Hitler négy évnyi makacs küzdelmet követően sikeresen alakította át népét. Acélkemény, egységes nemzetet alkotott.
Innentől fogva a nemzeti egységnek a német hadsereg is részét képezte: a Wehrmacht nyolc napon át barátkozott és ismerkedett az emberekkel Nürnbergben, együtt menetelt velük a felvonulásokon új tankjaival, ágyúival és mindenekelőtt megújult szellemiségével.

Németország az 1918-as teljes összeomlás állapotából kikecmeregve 1937 végére olyan összetartásról tett tanúbizonyságot, amely egészen addig ismeretlen volt a német történelemben. Hitler forradalmának első szakasza tehát lezárult.

Hitler a nürnbergi stadionról tekintett le lelkesen ünneplő népére. Sikerrel valósította meg a nemzet politikai egyesítését: nem léteztek többé kicsinyesen rivalizáló városállamok és pártok. A társadalmi egyesítést az jelezte, hogy a korábban egymás ellen acsarkodó társadalmi osztályok egy csapatot alkottak. A katonai egyesítés eredményeképpen csak egy fegyveres testület létezett az országban, amely a nemzet szolgálatára állt, és mindenki számára nyitott volt. Hátra volt még a faji és földrajzi egyesítés nagy műve.

Az ország délkeleti határain túl, Ausztriában és a Szudéta-vidéken tízmillió német élt, akik politikai értelemben véve már a Birodalomhoz tartoztak, és türelmetlenül várták, hogy a templomok harangjai jelezzék, hogy eljött a németek órája.
Hitler, a Nagynémet Birodalom megteremtője a határokon kívül élő honfitársak

nemzeti egységének biztos tudatában közeledett feléjük, s szemeit a beteljesítendő feladatra szegezte...

DEGRELLE FÉNYKÉPEK

A bal oldali képen Degrelle, a lelkes katolikus nacionalista látható, akinek királypárti mozgalma a belga választókerületeknek több, mint egyötödét magáénak tudta.

A jobb oldalon Degrelle beszédeit reklámozó plakát látható. Degrelle, a belga vallon 1930-ban alapította meg a királypárti mozgalmat, amelynek alapeszméje a "Christus Rex", vagyis a krisztusi királyság volt.

A bal oldali fotón Degrelle kampánya során üdvözöl egy fotóst. Királypárti mozgalma az 1936-os parlamenti választások idején egyes területeken a szavazatok mintegy harminc százalékát nyerte el.

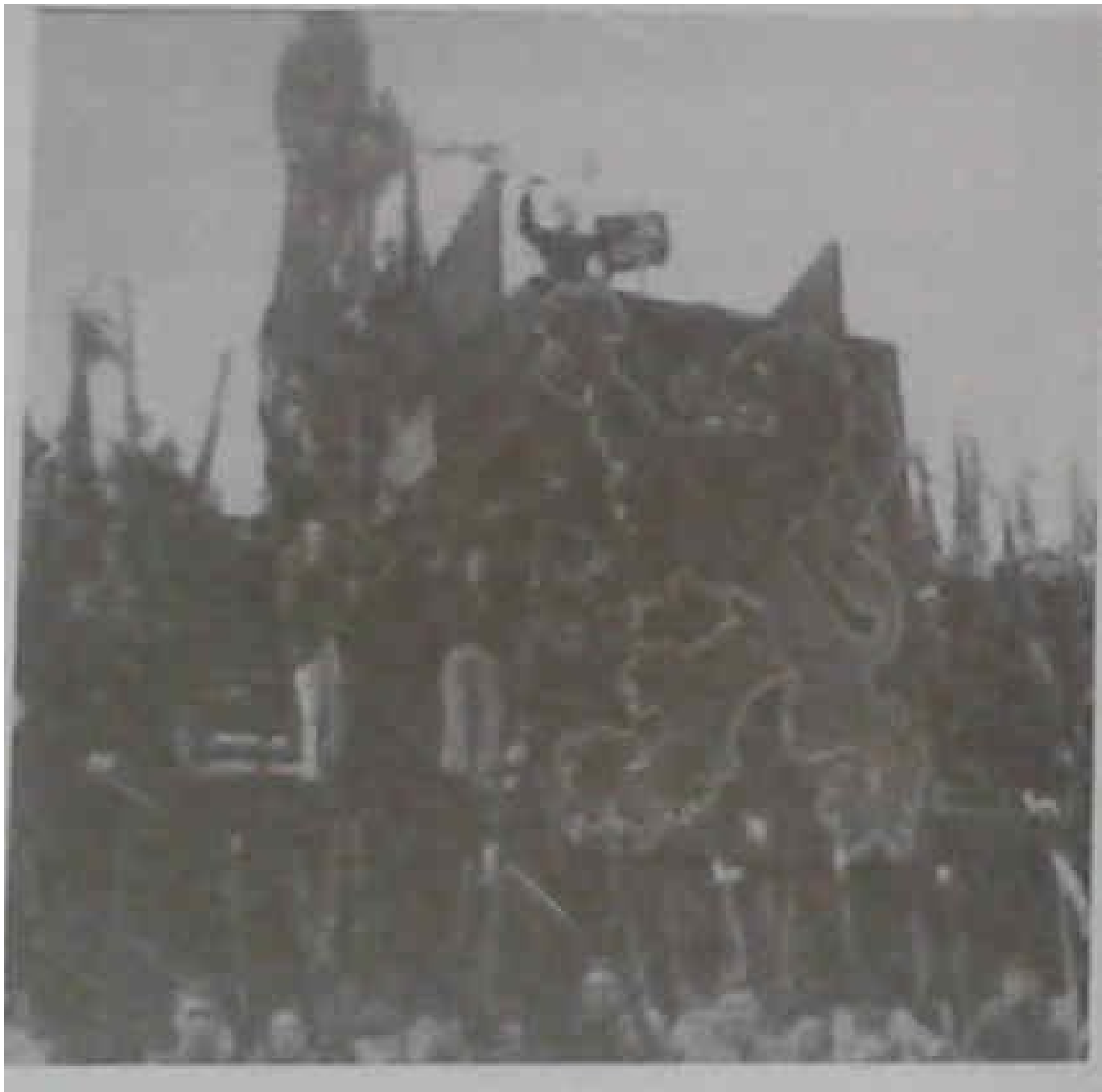
A fenti képen Degrelle egyik

kampánykörútján támogatóihoz szól egy vonat ablakából.

A Degrelle-ről készült ritka szakállas fotók egyike.

Mellette Degrelle flamand belgák előtt tart beszédet a kommunizmussal szemben ellenállás szükségességéről. Degrellet a németek a megszállást követően az ország vezetésével bízták meg.

Ezen a fényképen Leon Degrelle-t francia rendőrök tartóztatják le Belgiumban,

mivel arra gyanakodtak, hogy együttműködik a nemzetiszocialista mozgalommal. Letartóztatását követően egészen a francia kormány összeomlásáig fogságban volt, amíg a németek ki nem szabadították. Ezt követően jelentkezett a német hadseregbe.

A fenti képen Degrelle sógora temetésén lépked a lépcsőkön lefele a II. Világháború idején. Balra lent Degrelle bőrkabátban és a Waffen-SS vallon dandárjának uniformisában látható.

Degrelle bőrkabátban és a Waffen SS vallon egyenruhájában.

Degrelle Messeritz városban tart beszédet.

Degrelle közlegény bejelenti, hogy csatlakozik a Vallon Dandárhoz, s honfitársait a német hadműveletek támogatására buzdítja.

A vallon dandár plakátja. Eredetileg ők alkották volna az újjáalakult belga hadsereget, de később beleolvadtak a Waffen SS-be és a keleti fronton kerültek bevetésre.

Degrelle-t, a radikális katolikus politikust, aki minden erejével védelmezte az egyházat a bolsevizmussal szemben, a fasizmus támogatása miatt kiközösítették a baloldali egyházi vezetők. A kiközösítés akkor került feloldásra, amikor úgy tűnt, hogy az egyház nyugati szövetségesei el fogják veszíteni a háborút. A képen bajtársaival együtt szent-áldozáson vesz részt a frontvonalon.

Degrellet belga híveinek tömege veszi körül.

Degrelle csatlakozott az SS vallon dandárjához.

Degrelle az SS Vallon Dandár azon tagjait tünteti ki, akik résztvettek az ukrán Cserkasszij város védelmét szolgáló ütközetben. Rendkívüli hősiességgel harcoltak, amíg a szovjetek 1943. december 14—én el nem foglalták a várost.

Degrelle családját az angolok és az amerikaiak a háborút követően elrabolták, gyermekeit elválasztották egymástól, új családokhoz helyezték el őket, és új nevet is adtak nekik. Degrelle mindent megtett, hogy a spanyol titkosszolgálat, valamint európai nemzetiszocialista barátai segítségével rájuk találjon. Végül sikerült visszakapnia gyermekeit nevelőszüleiktől, és a Degrelle család újra együtt élhetett Spanyolországban.

Degrelle 1945-ben Anita nevű kislányával

Anita már felnőtt nőként mosolyog édesapja oldalán. Degrelle büszkén vett részt lánya spanyolországi esküvőjén.

Degrelle-t Belgiumban kivégzőosztag általi halálra ítélték. Spanyolországba menekült, ahol egészen 1994-ben bekövetkezett haláláig élt. A spanyolok nem voltak halandóak kiadni őt a kapitalista Nyugat kollaboránsainak, ezért új nevet adtak neki, és kinevezték egy állami építőipari vállalat igazgatójává. Az akkoriban Zorrót alakító spanyol színész Degrelle nagy tisztelője volt.

Degrelle madridi villája udvarán. Jobb oldalon a Hitlertől kapott Lovagkeresztet tartja kezében. Hitler azt mondta neki: „Ha fiam lenne, azt szeretném, hogy olyan legyen, mint Ön.”

Degrelle ideje nagy részét a nemzetiszocialista eszmék tanulmányozásának és kibővítésének szentelte Szinte folyamatosan írta és mondta diktafonra a háborúval kapcsolatos gondolatait. Egészen haláláig dolgozott a II. Világháború történetét felölelő hatalmas művén.

Degrelle a Hitler, a demokrata c. könyvének egyik fejezetén dolgozik, amely 2012-ben jelent meg a TBR gondozásában. Ez csupán egy a tizennégy kötetből, amelyet Degrelle kiadatni szándékozott.

Degrelle a fénykép kedvéért az 1980-as évek végén újra magára öltötte a Waffen-SS egyenruháját. A német hadseregben ezredesi rangot kapott. A háború vége felé maga Heinrich Himmler terjesztette fel tábornoki rangra, de ezt az előléptetést kevesen ismerték el, hiszen Himmler szerepe akkorra meglehetősen lecsökkent. A háború után a spanyol Francisco Franco ismét ezredessé léptette elő.

A háború befejezését megelőzően Degrelle majdnem halálos sebesüléseket szerzett, amikor 1945 májusában Heinkel 111-es gépével földet ért a spanyolországi La Concha tengerpart (San Sebastian) közelében. Azért repült Spanyolországba, hogy menedékjogot kérjen az államtól.

Ezen a dedikált fotón Degrelle Adolf Hitlerrel fog kezet. A kép a II. Világháború idején készült. A fényképet Degrelle ajándékozta Willis Cartonak (TBR kiadó) és feleségének. Degrelle a következőket írta a képre: „Szeretett barátaimnak, Elisabeth és Willis Cartonak. L Degrelle."

A könyv borítójának hátoldala:

Leon Degrelle

1906-1994